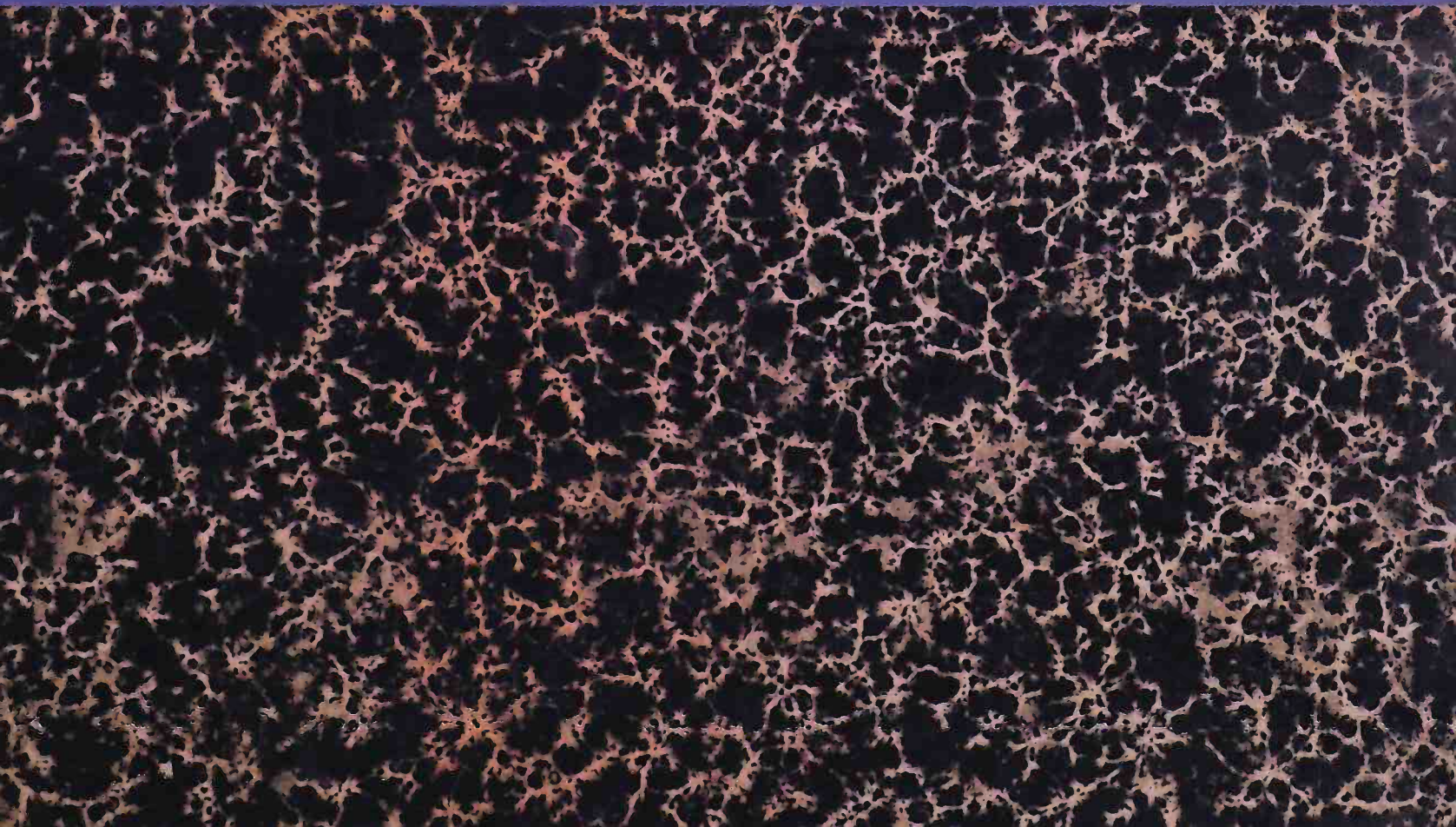

III - 33469

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

T. CRUDU
PROF. ŞI DIRECTOR

ŞEPTE ANI DIN VIAŢA UNEI ŞCOLI NORMALE

1919-1926

BIBLIOTECA
LICEULUI ...
Inventar No. 19600
Dulap B
No. Cartii 578

BIBLIOTECA
LICEULUI DE FIREŢI Nr. 2
IAŞI
Inreg. Nr. 6776

BOTOŞANI

E.M.

3 FEB. 1954
Biblioteca Universitatii Iasi
ado 72.963

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

10660

R. P. R.
BIBLIOTECA
LICEULUI DE FETIȚI Nr. 2
IAȘI
Inreg. Nr. 6776

CÂTEVA LĂMURIRI.

Pentru ca cei de azi și, mai ales, cei de mâni, să-și deie samă de greutățile prin care am trecut, de munca ce am risipit, de sufletul pe care toți l'am pus în temelia școlii normale de învățători din orașul nostru, înființată fără localul ei propriu, fără dascălii trebuitori, fără banii ceruți de nevoi, ar trebui neapărat să înșirăm, zi cu zi cursul anilor trecuți, cu toate ale lor.

Ne-am gândit însă că asemenea înșirări n'ar fi de nici un folos. Mai întâiu, pentru că lumea nu le-ar crede pe toate și aceasta ar fi o adâncă jignire pentru noi; în al doilea rând, ele ar arătă cel mult străduințele banale dar amare, prin care am izbutit a realiza puținul bun cu care astăzi ne înfățișăm.

Noi însă nu căutăm a amări pe nimeni cu necazurile noastre, nici nu urmărim a spune greutățile biruite spre a ne scoate în vază vrednicia.

Noi voim să arătăm aici numai partea existentă a muncii noastre, dobândită prin luptele pe care le-am dus pentru rădicarea acestei instituțiuni, prin ideile care ne-au călăuzit în aceste lupte, prin împrejurările de care ne-am folosit pentru răspândirea acestor idei, prin pildele și îndrumările pe care le-am făcut tuturor în legătură cu împrejurările.

Arătările noastre, așa dar, vrem să însămne calea isbânzii nu a înfrângerilor, care nu interesează.

Ele trebuie să fie un îndreptar al viitorului isvorit din mărturia cinstită a trecutului.

Şi, dacă cumva urmaşii noştri vor socoti în mintea lor că noi, cei de-acum, n'am făcut tocmai lucruri mari şi înţelepte, să ştie ei că nu le-am făcut, nu din din pricină că nu ne-am priceput ori nu ne-am dat osteneală, ci, pentrucă n'am avut chip să le facem, lipsindu-ne mijloacele.

In orice caz, ceia ce s'a făcut, e rodul muncii şi străduinţii noastre la care ţinem, pentrucă e singurul rod cu care ne putem mândri azi şi mângâia mâne.

Noi, slujitorii acestei şcoli, îl arătăm cu drag, fiindu-ne scump tuturor, căci este viaţa din viaţa noastră şi suflet din sufletul nostru.

TIBERIU CRUDU.

BCUIAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CUM S'AU ÎNFIINȚAT ȘCOLILE NORMALE DIN BOTOȘANI.

O urmare din cele mai însemnate pe care războiul mondial a avut-o asupra neamului român este aceia de a fi trezit mai repede conștiința cârmuitorilor noștri cu privire la considerația ce trebuie să deie masei țărănești și lipsurilor ei.

Văzându-se curajul neînfrânt al sătenilor, cari adesa au luptat cu mânile aproape goale și pieptul deschis, fiindcă n'au avut uneltele și muniținile necesare, văzând că ei au fost nevoiți să înfrunte, nu numai urgia dușmanilor dar și acea a bolilor de tot soiul, provenite din lipsa de hrană, de haine, de medicamente, de bună conducere, sufletele tuturor s'au cutremurat de groaza răspunderii.

In fața puterii de jertfă și de îndurare a țărănimei, nepăsarea clasei conducătoare s'a risipit ca o negură iar mustrarea de cuget a încins cu foc inimile vinovate. Atât cei cari, în timpul războiului, se găseau grămădiți în Iașii Moldovei stropșite cât și cei rămași, din anumite împrejurări și prevederi politice, la București, ocupați de strein, se gândeau cum trebuie să răsplătească mai bine această cuminte și răbdătoare pătură socială de la care toți așteptau atunci mântuirea.

Abea în acele clipe de grea cumpănă pentru dânșii, dar mai ales pentru țară, își dădeau samă cu toții cât de mult greșiseră, lăsând în sama sărăciei și ignoranței această masă de săteni cari alcătuia adevărata rezistență a nației.

Cei din Moldova, chiar în ajunul aprigelor lupte, făgăduiră obștiei, prin chezășuitorul cuvânt al Regelui mărinimos, ogor de hrană și drept de vot.

Cei din Bucureşti, văzând hotarele ţării ciuntite, se gândeau şi ei la ispăşirea păcatelor lor.

Ceia ce se perdea în întindere, poate pentru totdeauna, socoteau unii, trebuia câştigat în adâncime. Cu cât hotarele statului se îngustau cu atât limanurile sufletului trebuiau lărgite şi înălţate.

O ţară mică, dar cu oameni conştienţi şi energici, poate produce de zeci de ori mai mult de cât o ţară mare dar cu locuitori slabi şi ignoranţi.

Oamenii însă nu devin conştienţi şi energici de cât prin cultură. De aici programul lor de lucru: *cultură superioară ţărănimei.*

Să se puie la îndămâna sătenilor cât mai multe *şcoli secundare,* prin care sufletul lor să se poată cizela şi apropia de cel din ţările cu adevărat civilizate.

Şi, cum săteanul nostru este sărac şi nebăgător în samă al şcoalei, nu trebuie să aşteptăm ca el să vie la şcoala secundară de la oraş ci să ne ducem noi cu această şcoală la ţară.

Şcoala aceasta, de patru ani deocamdată, să pregătească pe copiii de săteni pentru ori-ce altă şcoală mai înaltă ar voi ei să urmeze, potrivit mijloacelor de care au să dispună şi alegerii cari au s'o facă.

Iată *origina ideii şcolilor pregătitoare* meditate îndelung la Bucureşti şi puse în aplicare de guvernul marghilomanist la Iaşi, prin ministrul de instrucţie, d-l Simion Mehedinţi, el însuşi un fiu ales al ţărănimei vrâncene.

Spre a ne putea da samă mai bine de felul în care alţi cârmuitori (cei liberali) au căutat să rezolve, în alt chip, chestiunea învăţământului sătesc, se impune, istoriceşte, a vorbi de existenţa de scurtă durată a acestor şcoli pregătitoare.

1. MENIREA ŞCOLILOR PREGĂTITOARE.

I

Menirea şcolilor pregătitoare a fost ca să se deie sătenilor şcolile secundare de care ei au atâta nevoie. In adevăr şcolile normale, seminariile, şcolile militare şi toate celelalte şcoli cu internate, erau puţine înainte de războiu şi nu puteau primi în ele mulţimea elevilor de la ţară cari se îngrămădeau cu sutele

la concurs şi tot cu sutele se întorceau acasă, neputând firește începea cu toţii. Numărul restrâns de locuri pentru bursieri, impunea alegere mare a elevilor, alegere care se făcea prin probe grele care de cele mai multe ori erau fatale elementelor venite de la sat. Acestea n'aveau nici pregătirea, nici curajul trebuitor spre a înfrunta, nu numai stăruinţele fără număr ale părinţilor cu spete, dar şi isteţimea şi poate chiar ştiinţa celor veniţi din şcolile urbane. Rezultatul să ştie: după osteneli şi bani cheltuiţi în zadar, sute de copii buni, cu medii frumoase, rămâneau plângând pe dinafară şi plecau amăriţi şi desgustaţi pe la vetrele lor.

Cine avea dare de mână îşi aducea copii la gimnazii şi licee. Aici însă elementele de sat aveau de luptat cu elementele streine de la oraş care să îngrămădesc şi azi cu duiumul fiind singurile şcoli în care aceste elemente sunt admise, şi, dacă concursul de admitere este mai uşor, în schimb mijloacele de întreţinere sunt mai grele şi de mai lungă durată. La o şcoală normală se învaţă 6 ani, pe când la liceu 8. Afară de aceasta, gazdele sunt asigurate prin internate pe când la licee şi gimnazii nu. Părinţii schimbă cu anul dacă nu cu luna aceste gazde, adesa o plagă a vieţii fizice şi morale ale elevilor.

De teama scumpetii gazdelor şi de mulţimea anilor, săteanul resignat, îşi opreşte copiii acasă, căutând să le potoale dorul de învăţătură.

Ei bine, pentru a se înlătura acest îndoit rău, s'a zis cu dreptate: *dacă sătenii nu pot veni la şcolile secundare ale oraşului, să ducem noi şcolile la ei, la ţară, alegându-se comunele cele mai populate.*

Prin aceasta drumul către vechile şcoli ale statului nu să închidea săterilor, dimpotrivă li se uşura, căci cine învăţa în şcolile pregătitoare putea foarte bine să urmeze mai departe liceul, şc. militară, şcoala de comerţ, şcoala administrativă, şcoala superioară de meserii ori medie de agricultură, etc. Deci legiuitorul a avut în vedere să nu închidă drumul satelor de a trece în şcolile oraşelor, ci mai vârtos să le deie putinţa a le frecventa scutindu-le 4 ani de şedere la oraş.

Dar dacă avea să se lese la bunul plac al părinţilor şi elevilor gustul de a-şi alege singuri şcoala pe care o credeau mai nimerită, după 4 ani de pregătire în aceste gimnazii rurale, statul îşi lua sarcina de a alege, prin recomandări speciale făcute de directori, pe viitorii preoţi şi învăţători, dintre absolvenţii a-

cestor şcoli, trebuind a urma pentru aceasta încă 3 ani cursurile unui seminar normal pedagogic ori teologic.

Cum vedem dar şcoala pregătitoare era menită să împlinească trei mari roluri:

a) Să deie o cultură generală elementară tuturor absolvenţilor şcolii primare care nu ţintesc a merge mai departe cu învăţătura, pregătindu-se astfel elemente luminate şi bune pentru sate ce au nevoie de primari, notari, secretari, jandarmi, perceptori, agenţi sanitari, etc. cari azi sunt aşa, cum îi ştim, ca vai de capul lor şi al satelor.

b) Să pregătească elementele care întâmplător, nevoind să îmbrăţişeze cariera de preoţi şi învăţători, ar dori să meargă mai departe, urmând calea profesiilor libere ori alte îndeletniciri intelectuale sau artistice.

c) In sfârşit să pregătească în mediul sătesc, în care vor fi chemaţi a propovedui, viitorii preoţi şi învăţători, crescându-i împreună 4 ani de zile, făcându-i astfel să se cunoască, să se preţuiască, să se iubească, îndepărtând dihonia care există azi destul de pronunţată între aceşti doi conducători morali şi sufleteşti ai sătenilor.

Iată care a fost menirea acestor gimnazii rurale: „nişte şcoli de cultură generală cu 4 clase, în care — pe lângă fondul comun actualelor gimnazii, seminarii şi şcoli normale — s'a adaos lucrul manual, practica agricolă, muzica bisericească din actualele şcoli normale — şi seminarii, precum şi o limbă modernă (l. fanceză) de la gimnazii; iar pentru elevii cari ar dori să urmeze cursuri liceale sau comerciale, s'a prevăzut şi predarea limbelor latină şi germană, întocmai ca şi în gimnaziul orăşănesc pentru a nu exista vreo deosebire între pregătirea săteanului şi a orăşanului, care să împiedice pe cel dintâiu de a urma cursuri superioare atături de cel din urmă".

„Aceasta este şcoala pregătitoare, gimnaziul rural, în care să îmbină cultura generală gimnazială, cu viaţa rurală. In aceste şcoli se vor pregăti viitorii preoţi şi învăţători la un loc cu viitorii medici, avocaţi, ingineri, etc., urmând fiecare să-şi aleagă la 15—18 ani, drumul de urmat mai departe". (D. M. Cădere, pag. 13, Şcolile pregătitoare).

II.

Socotim de mare însemnătate să arătăm şi cari anume au fost consideraţiile ce au îndemnat pe legiuitor să creieze şcoli

Inventar No. 9757
B
No. Cărți 518

Dr C. ANGHELESCU

PROFESOR UNIVERSITAR

Ministrul de instrucție care a organizat învățământul normal-primar. întemeind școala normală de învățători din Botoșani și începând lucrările ei de construcție.

BCUIAȘI/C... UNIVERSITY LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

9757
8 578

secundare noi, cu sediul la ţară. Aceste consideraţii au fost arătate în mod clar de către d-l Simion Mehedinţi, ministrul de instrucţie în „Şcoala Poporului“ şi „Discursuri parlamentare“ precum şi de d-l D. M. Cădere, fostul secretar general de la instrucţie în broşura sa intitulată „Şcoala pregătitoare şi Seminariile normale“. Nu voi face de cât să le reproduc pe scurt:

1) **Motive de ordin material**. Şcolile pregătitoare în care se formează viitorul preot şi învăţător costă mai puţin pe stat de cât şcolile normale şi seminariile actuale şi anume: o şcoală normală costă pe stat, în mijlociu, pe un an de zile 175.000 lei, un gimnaziu la oraş cam 60000, iar o şcoală pregătitoare 40.000 lei. „Cu 80 şcoli pregătitoare se pot obţine 3000 absolvenţi anual, prea îndestul spre a satisface nevoile seminariilor normale teologice şi pedagogice şi a da cel puţin 1000 elevi pentru cursul superior de liceu şi de comerţ. Urmează că aceste şcoli ar aduce o sarcină bugetară de 3200000 lei anual, ceia ce reprezintă o economie de aproape 2000000 anual faţă de cheltuiala reclamată cu creiarea din nou a celor 15 gimnazii, 15 şcoli normale complecte şi 5 seminarii teologice de care avem absolută nevoie pentru a face faţă cerinţelor de azi, şi cari costă aproape 5000000 lei, lăsând la o parte cheltuielile cu clădirea sau chiria localurilor, ci numai personalul şi întreţinerea“.

„In ce priveşte înzestrarea şcolilor pregătitoare cu localurile necesare să prezintă mult mai mici greutăţi materiale decât la acele reclamate de rădicarea unor gimnazii şi mai ales seminarii şi şcoli normale. E destul să ţinem samă că în multe sate rămân disponibile conacuri şi clădiri de foarte mari proprietăţi, ce trec în mâinile obştiilor de săteni şi cărora nu li se poate da o mai bună întrebuinţare de cât acea de a se face o şcoală secundară pentru fiii de săteni. Apoi eforiile şcolare rurale, cari au îmbrăţişat cu căldură ideia şcoalei pregătitoare, sunt gata să facă orice sacrificii pentru rădicarea de localuri de şcoli. In unile localităţi s'au adunat zeci de mii de lei în câte-va săptămâni! Intr'un cuvânt, toate împrejurările sunt favorabile ideii creării şcolilor pregătitoare“. (D. M. Cădere).

2. **Motive de ordin pedagogic**. „O cerinţă generală, pornită mai întâiu din Anglia prin şcoala Reddie, îmbrăţişată şi practicată în toate celelalte ţări de cultură, reclamă scoaterea şcoalei din mediul puţin prielnic al oraşelor — mai ales al oraşelor noastre! — şi aşezarea ei în atmosfera satelor, unde şcolarii pot

fi educaţi în deprinderi mai simple, dar sănătoase şi mai puţin depărtate de felul de viaţă al părinţilor. Legătura cu viaţa reală a neamului nostru ar fi mai strânsă, ceia ce ar aduce mai multă dragoste şi mai mult interes pentru Neam şi Ţară". (D. M. Cădere).

„Ei bine, a venit vremea să ne întoarcem cu faţa către realitate: să întoarcem adecă şcoala cu faţa către muncă. Aceasta este ideia fundamentală a reformei la care ţinteşte legea prezentă ducând şcolile secundare la sate.

„Prin şcolile pregătitoare, care lasă copilul în mediul muncii noastre principale: plugăria, obligîndu-l să citească lucrând şi să lucreze citind, sunt încredinţat că vom da conceptului de muncă toată vrednicia ce i se cuvine. Vom şterge prejudiţiul social că cei cu mânile albe sunt *mai oameni*, de cât cei cu mânile învârtoşate de muncă; şi credinţa că cei cu mănuşi ar fi cei mai oameni dintre oameni". (S. Mehedinţi, discurs la cameră).

3. **Motive de ordin social şi etic.** „Până în prezent săteanul nu dispune de nici o şcoală secundară pusă cu totul numai spre folosinţa lui şi aproape de dânsul, pe când orăşanul are tot felul de şcoli la îndămână, aşa că instruirea copiilor orăşanului se face fără mari sacrificii din partea părinţilor. E drept că nici o şcoală secundară nu închide formal porţile copiilor de săteni Aceştia sunt liberi să străbată unde doresc, sau mai exact, *unde pot*. Din statistici însă se constată că în şcolile secundare ale statului pătrund cam 6% din numărul absolvenţilor şcoalei rurale şi aproape 25% dintre absolvenţii şcoalei urbane. Disproporţia este şi mai nedreaptă când cercetăm cifrele numai pentru gimnazii şi licee, unde găsim de pildă, în 1910—11 înscrişi 4956 rurali şi 9214 urbani, adică 3—4% din numărul absolvenţilor şcoalei primare rurale faţă de aproape 19% din numărul absolvenţilor şcoalei urbane. Cifrele vorbesc îndeajuns, aşa că numai e nevoie de niciun comentar!"

„Hotărît, chipul actual de repartizare al şcolilor secundare este *anti-democratic* şi *anti-naţional*, căci îndepărtează în chip nedrept pe fiul săteanului din binefacerile culturii şi de la accesul învăţământului superior, singura cale de prefacere largă a păturilor conducătoare, care la noi pare a se istovi mai repede de cât în alte ţări.

De aceea socotim că a sosit timpul să dăm săteanului şcoala lui secundară, în mijlocul satelor mari, în atmosfera care-i

prieşte şi nu primejdueşte sănătatea şi sufletul copiilor". (D. M. Cădere).

„Ce viaţă de stat a fost aceia care nu numai a îngăduit dar a şi ajutat dărăpănarea poporului nostru? Cine au fost deştepţii care au făcut dintr'un popor care ştia să trăiască prin sine, un satelit care nu mai ştie să trăiască de cât prin alţii, începând de la rufa pe care ţăranca o cumpără de la oraş, până la lingura şi sumanul pe care ţăranul o aduce tot de la oraş? Şi ce învăţătură a fost aceia care a prefăcut pe sătean în ferment de răscoală, în locul paşnicului plugar de altă dată?

Răspunsul e lămurit şi trebuie să avem îndrăzneala de a-i spune în auzul tuturor: Noi suntem cei cari am atentat la viaţa poporului nostru, noi cei cari am pregătit pe conducătorii de până azi ai satelor şi în deosebi pe învăţători şi preoţi. In loc ca din aceşti fii de săteni să fi făcut nişte ţărani superiori, i-am îndrumat să ajungă nişte stângaci imitatori ai vieţii cosmopolite de la oraşe. Am luat pe copilul de la ţară şi l'am dus în şcoli mari ca palatele, cu spălătoare de marmură, cu paturi—somiere—şi alte rafinării ale vieţii moderne. Am făcut cu vlăstarele satului ceia ce făceau odinioară Turcii cu copiii de creştin, pe care îi creşteau anume pentru a forma din ei un corp de ieniceri, apoi i-am trimis prin sate, ca să arăte ţăranilor.. care trebuie să fie idealul de viaţă al poporului românesc! Se poate o parodie mai grozavă? Se poate o pedagogie mai smintită? Se poate o încercare mai criminală? Nu ştiu dacă se poate. Atâta ştiu că s'a putut.

Mulţi din pătura mai răsărită a satelor stau azi cu ochii ţintiţi spre oraşe, considerând ca o fericire şi ca o mare distincţie trecerea la oraş. Ca urmare a educaţiei noastre falşe, azi mai toţi Românii ar vrea să trăiască la Bucureşti; Bucureştenii în Calea Victoriei, iar cei din calea Victoriei la Capşa!

„Iată de ce, mi-am zis: păcatul trebuie îndreptat cât mai repede, aducând iarăş apa la matca cea curată. Mi s'a părut că e nerod lucru să pregătesc pe învăţător şi pe preot aiurea de cât în mijlocul plugarilor, pe care el trebuie să-i cunoască şi să-i povăţuiască. De aceia am zis: unde e ogorul acolo să fie şi lucrătorul; unde e turma acolo şi păstorul.

„De aicea gândul de a creia şcoli şcoli secundare la sate.

Şi am bucuria să vă comunic că cel dintâiu care a îmbrăţişat această ideie e Insuşi M. S. Regele şi A. S Prinţul de Co-

roană, care au făgăduit să înfiinţeze astfel de şcoli pe toate Domeniile Coroanei.

„De aici înainte, fiind crescuţi la sate, de oameni cari închină cariera lor vieţii rurale, învăţătorii şi preoţii vor putea rămâne lipiţi de popor iar nu fermenţi de înstrăinare a păturii rurale" (S. Mehedinţi, discursuri parlamantare, reproduse în „Şcoala Poporului".

4. **Motive de ordin naţional.** „Prin egala îndreptăţire la binefacerile şcoalei a tuturor străinilor ce locuesc în România, aceştia nu vor mai fi îndepărtaţi de la şcolile secundare prin măsuri de ordin administrativ, aşa că întrarea fiilor de săteni în gimnazii şi chiar în şcoli normale devine tot mai grea, în deosebi în oraşele Moldovei. Să nu ne facem iluzii. In câţiva ani majoritatea populaţiei şcolare din gimnaziile şi liceele Moldovei va fi de origină evreească. Nu putem rămânea nepăsători în faţa acestei perspective. Problema nu se rezolvă prin crearea de noi gimnazii în oraşe; pe când crearea unor şcoli similare la sate, unde populaţia evree este deocamdată foarte redusă, va da posibilitate elementului românesc, cel mai sănătos, să răzbată în toate categoriile de şcoli. Incă un motiv de a merge şi la sate cu şcolile secundare". (D. M. Cădere).

2. NEAJUNSURILE ORGANIZAŢIEI ŞCOALELOR PREGATITOARE.

I.

Din cele arătate până aici se vede clar ce au voit să fie şcolile pregătitoare şi consideraţiunile pe care le-a avut legiuitorul intemeindu-le la sate. Rămâne acum să vedem şi greutăţile pe care organizaţia lor pripită le-a întâmpinat în funcţionare, pentru a ne da samă dacă înlocuirea lor imediată cu şcoli normale la oraşe a fost un bine sau un rău.

De la început voiu spune un adevăr, dureros pentru noi toţi cari ne străduim să rădicăm satele din întunerec şi tină, anume că ţăranii din părţile noastre n'au îmbrăţişat cu dragostea cuvenită aceste şcoli. Am observat la ei o indiferenţă şi o răceală care mai mult m'a revoltat de cât m'a descurajat. Cei mai bucuroşi au fost tot „pantalonarii satelor" cari s'au grăbit să-şi aducă de pretutindeni copiii, întreţinându-i cu mari şi grele sacrificii. Ţăranii însă au stat nepăsători. Din sat de la mine, de

pildă, abea am putut să am doi băieţi de muncitori cu palmele! Al treilea (căci trei am avut de toţi) l'am furat eu însu-mi de la mama sa care nu voia să-l deie nici în ruptul capului şi băietul plângea de necaz. Ba mi-au stârnit şi hulă între oameni c'am venit să smomesc copiii de pe la case şi să-mi fac şcoală mie! O femeie, Mărioara lui Ilieş, a dat sărindar tatei, care-i preot în localitate, să se roage lui D-zeu ca... să-i mântuie băietul de beleaua şcolii mele! La concursul de admitere am dus sălbătăciunile cu deasila şi le păzeam ca pe iepuri să nu fugă.

Cam acesta a fost sentimentul general al tuturor sătenilor faţă de şcoala lor, deaceia n'am avut în ea de cât vre-o 20 de fii de ţărani din cei 70 cari au urmat în mod regulat şi din aceştia, 4—5 ţărani adevăraţi, ceilalţi mai mult corcitură de pantalonari şi funcţionari. Greul l'au râdicat, cum am spus, învăţătorii, perceptorii, notarii, primarii, secretarii şi agenţii sanitari. Fii de preoţi, nu ştiu cum se face, dar n'am avut nici unul!

Care-i pricina acestei indiferenţi? *Pricina este necunoaşterea şi neîncrederea ţăranilor în folosul şcoalei*! Foarte puţini ţărani — vorbesc de aceştia de pe la noi — înţeleg rostul cărţii. Dacă n'ar fi cine să-i îndemne şi, la nevoie, să-i silească să-şi deie copiii la învăţătură, vă asigur că şcoala primară ar fi pustie. Nimeni nu-şi duce de bună voie copilul la învăţat şi, chiar dacă-l duce, să consideră cei 4-5 ani de frecventare ca nişte ani perduţi. Numai ce-i auzi bondănind: „Tata, D-zeu să-l ierte, n'o mai ştiut carte şi despre aceia el o trăit mai bine de cât mine care-am învăţat a mâzgâli două trei buchi. Şi tu, măi băete, las la păcatele cărţile, că nu-i ce mare scofală întrînsele. Vin mai degrabă şi-i învaţă a lucra colea cu mine, că tu cu coasa şi sapa ai să te hrăneşti, nu cu cartea. Las că are cine învăţa şi cartea, ea nu-i pentru noi". Şi poate au dreptate, bieţii oameni, dacă judecăm după folosul pe care-l trag copiii din actualele şcoli primare, cu cărţile şi programele cunoscute, precum şi cu îndepărtarea învăţătorului însuşi de trebile catedrei.

Nu fac învinuire nimănui. Cunosc frumoasa activitate extraşcolară a învăţătorului care a fost şi este încă o necesitate. Constat numai faptele şi caut să-mi explic rezultatele, arătând puţina atenţiune pe care ţăranii o dau şcolilor în genere. Căci nu numai şcolii primare dar ori cărei şcoli ei nu-i dau mai multă trecere. Dăunăzi, sfătuind pe unul să-şi deie băietul la şcoala normală, ştiţi ce mi-a răspuns? „Apoi l'aş da eu, dar ce

o să iasă de-acolo? Învăţător? Nu văd eu pe învăţătoru ista de la noi cum trage pe dracu de coadă? De cât aşa, mai bine lasă-l să steie acasă lângă mine, să muncească şi eu i-oiu da o bucată pământ şi tot are să se hrănească mai bine şi mai uşor de cât cu învăţătoria lui! Unde mai pui că-i şi stăpân în casă la dânsul, n'are grijă de nimeni si nu-i slugă nimănui".

Şi în această stare de spirit, protivnică şcolilor, eu văd puţina chibzuinţă *nu a ţăranilor*, ci a celor ce le-au dat asemenea şcoli, cari nu se lipesc de viaţa şi sufletul lor, şi asemenea învăţători, cari ţin nevoile de coadă.

Iar dacă aceste sentimente, dușmănoase cărţii, sunt vechi la sate şi împotriva lor s'a luptat şi trebuie, mai ales de acum înainte, să se lupte, găsesc că mai sunt şi alte pricini care potolesc avântul ţărănimii când e vorba de făcut ceva bun pentru binele şi folosul ei: sânt *desamăgirile de tot felul* care i-au pustiit sufletul. Ce era ţăranul sceptic înainte de războiu, acum însă a devenit şi mai neîncrezător. Atâtea *avalèle* au trecut peste capul lui în cât azi, ori îi faci bine, ori îi faci rău, tot cu acelaş ochiu bănuitor te priveşte. Din gură nu zice nimic, dar îl vezi cum te măsoară din creştet până în tălpi, cum clatină din cap, pufneşte ca un taur şi-şi caută de treabă. Rar care spune un cuvânt şi acela tot plin de ironie şi neîncredere. De aceia să nu ne pară curios că ţăranii s'au arătat aşa de nesimţitori tocmai faţă de şcoala menită luminării şi rădicării lor. Aceasta însă nu trebuie să ne descurajeze nici nu trebuie să scoatem de aici o armă împotriva şcolilor de care e vorba. Nu. Cu vremea starea desamăgită a sătenilor va trece, *când cele ce li se tot făgăduiesc se vor indeplini*, şi, având pământ, deci stare materială, vor simţi nevoia culturii. Atunci vor căuta ei singuri şcoala care acum îi caută ea şi nu-i găseşte! Atunci vor deschide cu drag pungile —şi vor avea ce scoate din ele — pentru a da ajutorul cuvenit locaşului de lumină pe care azi îl încunjură cu răceală şi-l învăluie cu neîncredere. Până s'ajungem acele zile, negreşit că nu trebuie să stăm cu mânile supuse. Toţi trebuie să muncim ca să le dăm şcolile de care ei au neapărată nevoie căci numai aşa vor căpăta încredere în ele şi menirea le va fi asigurată.

II.

Dar nu numai sătenii s'au arătat puţin încălziţi pentru şcolile pregătitoare dar şi cei în sarcina cărora a căzut înfiinţarea

şi îngrijirea lor. Eforia judeţiară n'a lucrat nimic, nu că n'a putut, dar n'a vrut să lucreze, nu era deprinsă ca să lucreze. Şi doar legea spunea clar: „localul şi toată întreţinerea materială cade în sarcina eforiilor comunale, judeţiene ori în sarcina persoanelor particulare care au iniţiativa înfiinţării acestor şcoli; ministerul plăteşte numai personalul didactic". Legea spunea, dar trebuia să fie şi oameni înţelegători şi de bună credinţă cari să facă ceia ce legea hotăra. Şi aceşti oameni au lipsit: putem creia legi, dar nu putem creia şi oameni pentru ele.

Eforiile s'au alcătuit în genere, nu din persoane marcante, în afară de partidele politice, ci tocmai din şefii partidelor locale ca un fel de condescendenţă unii faţă de alţii. De aceia s'a văzut în eforie, pe lângă prefect, pe şeful liberal, conservator şi tachist, plus revizorul şcolar şi protoiereul de judeţ, care firește, nu pot avea altă atitudine de cât acea a preşedintelui. La prima vedere s'ar părea că mai bună combinaţie nici nu să poate! Totdauna, oricine ar fi fost la putere, eforia avea să aibă un sprijinitor oficial şi sigur. In realitate lucrurile nu mergeau aşa. Nici odată unitate de vederi şi mai ales de acţiune nu putea să existe. Când liberalii, de pildă, au ajuns la putere, nu veneau la întrunire conservatorii; când veneau conservatorii nu veneau tachiştii ori liberalii. Şi chiar dacă veneau toţi, stăteau ca pe foc şi nu ştiau cum să scape mai repede, aşa erau de grăbiţi.

Dar chestiunile unei eforii de judeţ erau multe şi urgente, aşa că să cereau adunări cât de dese şi cât de lungi spre a să desbate şi lua hotărîri asupra tuturor problemelor la ordinea zilei. Nefăcându-se aşa hârtiile se încalecău una pe alta, dosarul creştea, hotărîrile întârziau şi *trebile şcoalei mergeau prost*, mult mai prost şi *mai încet de cât mergeau mai înainte*. Eforia se aduna rar, foarte rar, şi cu foarte mare greutate. Şi chiar dacă, la 2-3 luni odată să întrunea, ce poate rezolvi ea într'o oră fugitivă, cât, cel mult, fiecărui membru îi iarta interesele ca să steie în adunare? Dar nu e numai atât. Erau unii dintre efori cari nu veneau niciodată la convocare — din motive politice sau interese personale — şi nu era nici o sancţiune împotriva lor, căci legea nu prevedea nimic.

Afară de aceasta eforia, avea o mulţime de chestiuni de rezolvat — fie chestiuni privitoare la şcolile înfiinţate de ea, fie la cotrolarea eforiilor camunale. Dosarul ei, numai dintr'un an de funcţionare, a ajuns gros cât toate zilele! Trebuia un *secretar*

anume, care să aibă grija înregistrării şi clarificării hârtiilor —aranjându-le după însemnătatea şi graba lor. Un asemenea secretar lipsea şi atunci s'a numit din oficiu directorul prefecturii care, saracul, avea atâtea pe capul lui, în cât îi era lehamete şi de zile. Când vedea sosind rapoartele noastre îndreptate eforiei, parcă vedea venind asupra lui o ceată întreagă de duşmani nevăzuţi, care-i aruncau cu sfidare un plic ameninţător, ce-i turbura pacea şi mistuia puterile! Şi vai, ceia ce să întâmpla cu directorul să întâmpla şi cu prefectul. In împrejurările acelea când totul se căpăta cu bon din prefectură. — de la pielea de talpă pînă la îmbucătură de la gură şi haina de pe corp — afară de atâtea alte multiple şi variate ocupaţiuni politice şi administrative, cu care era copleşit un prefect, să înţelege de la sine că, noile atribuţiuni ale eforiei — al cărei preşedinte efectiv era el, nu puteau fi împlinite! Nu mai dovedea! Aşa îmi explic cum toţi prefecţii de atunci (4 la număr) au socotit afacerile eforiei ca o pacoste care a căzut aşa din senin pe capul lor şi de care nu ştiau cum să se decotorosească mai degrabă.

Având în vedere deci că eforiile, care au funcţionat câtva timp, în majoritatea lor au fost alcătuite numai din oameni politici — şefi de partide — care nu iubeau a se atinge unii de alţii; avându-se în vedere că activitatea lor nu a fost regulamentată, aşa că eforii se adunau când pofteau, nu când să cerea, şi stăteau la adunarea cât vroiau nu cât trebuia pentru a se rezolvi toate chestiunile la ordinea zilei; având în vedere că nu era prevăzută nici-o sancţiune împotriva membrilor când aceştia nu voiau să-şi facă datoria, conchid că eforia judeţiană a fost o pacoste pentru prefecţi şi o nenorocire, nu o fericire. pentru district şi şcolile lui.

Aşa fiind putem parafraza pe Rousseau spunând: „Totul a eşit bun din mâna legiuitorului, totul s'a stricat în mâna omului... politic!"

III.

Până acum am arătat greutăţi morale şi materiale care priveau mai mult administraţia şi întreţinerea foastelor şcoale pregătitoare. Se cuvine însă a vorbi şi despre art. 13, care privea pe elevi şi gazdele lor. Acest articol spunea: „Elevii sunt externi. Acolo unde va fi posibil se vor înşgheba şi internate".

De sigur legiuitorul, când hotărîse în principiu ca elevii să

IOAN PETROVICI

PROFESOR UNIVERSITAR, MINISTRU DE INSTRUCȚIE

care a făgăduit ajutorul trebuitor pentru ca școala normală de învățători din Botoșani să-și termine pavilionul principal in toamna anului 1927.

BCUIASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

fie externi, adică pe la gazde, avusese în vedere să nu despartă pe elev de felul de viaţă al părinţilor. Fiind cu toţii fii de săteni, neapărat că puteau foarte bine trăi între ţărani, fără a se deprinde cu viaţa prea luxoasă a internatelor cu calorifer, lumină electrică, băi, sufragerie, dormitor, repetitor, infermerie, etc., aşa că atunci când normalistul sau seminaristul avea să mântuie şcoala, să nu-i vie greu să se pogoare în sinul satelor, unde nu avea să găsească nici una din îndămânările cu care viaţa de şcoală l-ar fi obişnuit.

Ba, mai mult, legiuitorul de sigur ţintea ca copilul să trăiască, după cum s'a spus la început, în mediul în care avea să fie chemat să propoveduiască — să ştie dinainte ce-l aşteaptă, să cunoască rălele cu care va avea de luptat.

In acelaş timp sufletul lui să crească în atingere cu sufletele celor ce i-au dat fiinţă, el însuşi fiind un fiu din holdă cea mare a satelor.

Frumos lucru şi de netăgăduit interes pedagogic. De cât realitatea nu dă totdauna rezultatele dorite.

Pot spune că cea mai mare greutate pe care au îndurat-o elevii şi părinţii în anul de funcţionare al şcolilor pregătitoare a fost căutarea gazdelor. Şi nu ştiu cum se face dar ţăranii tare s'au ferit de a primi elevi. Dacă eu nu eram în satul meu natal unde mă cunoaştea toată lumea şi, dacă nu umblam din casă în casă şi de la om la om, nici zece elevi nu se puteau aşeza singuri. In alte vremi poate n'ar fi fost atâta opunere. Atunci însă, îndată după războiu, gospodarii, şi mai ales gospodinele, erau cu totul sătui de lume străină în casă. Aşa de mult soldat rus şi român se vârâse cu sila în sălaşele lor strâmte, în cât erau varga lui D-zeu când mai vinea cineva să le ceară oploşire. Se desgustase cu toţii de atâta prădăciune, batjocură şi siluire. Nu le trebuia nimic de cât linişte şi singurătate: *să se simtă omul şi femeia iarăşi stăpâni în casa şi ograda lor*, atâta tot!

Şi, când astfel era sufletul mulţimei încălcate fără saman, să înţelege uşor cât de anevoie era să faci pe ţăran să deschidă uşa copiilor streini, pentru luni de zile!

A trebuit, spun, o muncă de săptămâni ca să pot mlădia inimile şi birui încăpăţinarea. După multe ninerele şi drăgănale am ajuns în cele din urmă să împănez satul cu copii.*) Dar credeţi c'am avut vreodată linişte? Ferească sfântul! N'a fost zi lăsată de D-zeu să nu-mi vie un elev, o gazdă ori un părinte, cu

*) Vezi mai la vale: In slujba luminii.

vre-o plângere în prăjină. Elevii de obiceiu să tânguiau că nu le dă gazda lemne, că-i frig în casă, că n'au gază pentru lămpi şi nu pot învăţa noaptea, că, pentru a face economie de lemne, i-au pus claie peste grămadă într'o odăiţă unde doarme şi românul cu copiii lui, că nu le dă de mâncat de cât curechiu murat şi bostan cu crupe, mă rog atâtea nemulţumiri câţi copii şi câte case.

Ba elevele (c'am avut şi vre-o 10 copile în şcoală) să mai plângeau, saracele, că, băetanii care vin la fetele gazdei stau până noaptea târziu şi lumină nu-i de cât de la para focului din vatră. Şi, dracii, le pişcă şi pe ele de laolaltă cu celelalte şi că de usturime nu pot sta locului! Când m'am dus să cercetez adevărul, gospodina cu pricina, mi-a şoptit c'un deget cârjoit la gură, că să nu bănuiesc dar şi fetele mele după ce umblă, aceia găsesc! Că mai tare li-i dragă hârjoana, de cât cartea! Că ele, în loc să-şi caute de treabă ori să se culce, stau la taifasuri şi incote toată nopticica şi dă, dacă-i aşa, ea nu pune mâna în foc că nu le-a fi pişcat cineva!

După asemenea răspunsuri nu mai ştiam ce să cred!

Dar şi gazdele, la rândul lor, veneau cu o mulţime de reclamaţii: că copii îs răi şi moftoroşi, că nu le mai poate nimeni intra 'n voie, că toate cele s'au scumpit, că lemne-i greu de adus din pădure, că la moară-i departe, că s'apropie sărbătorile şi ei vreu să grijiască şi n'au chip de băieţi, că primăvara a venit şi s'a deschis vremea câmpului şi că lor nu le mai dă mâna să-şi piardă vremea acasă, pentru 2-3 lei pe zi, când la lucru 'n ţarnă plăteşte 10, mă rog, tot teie de curmeie care mă făceau să nu dorm nopţile de grijă.

Părinţii? Părinţii, săracii, au fost curat nebuni de cap. Ei au avut de îndurat şi de la copii şi de la gazde şi de la vremea cea anapoda. Frica lor cea mai mare era să nu rămâie cu băieţii pe drumuri tocmai la sfârşitul anului. Ş'aveau dreptate căci la fiece lună preţul gazdei se mărea cel puţin cu zece lei. La început s'au plătit câte 25—30 lei de cap, cu alimente de acasă, iar la sfârşit a ajuns şi la suta de lei pe lună, afară de producte, aşa că elevii şi părinţii nu mai ştiau încotro să apuce şi ce să mai facă. Cum vedem gazdele la săteni sunt greu de găsit. Ţăranii nu-s obişnuiţi, ca târgoveţii, cu asemenea meserie.

Pentru ţăran nu rentează nimic ţinerea elevilor, dimpotrivă aceştia mai mult îl stingheresc, de aceia cere cât nu face. Copiii

umblă de la casă la casă ca ţiganii cu şatra. La sat prin urmare nu este nevoia de ban şi mai ales de producte ca la târg unde-i sărăcie lucie şi unde îngrădirile se fac mai uşor şi mai durabil. Ţăranii sunt s c h i m b ă t o r i ca vremea: azi spun un lucru, mâni altul şi puţin le pasă dacă celor cu nevoia le convine sau nu. Afară de asta mai toţi acum au parale şi nu preţuiesc banul ca mai înainte. Când se vinde cu 7—8000 lei o vacă, şi 2—3000 lei un porc, ce-i la un sătean o sută ori două de lei pe lună! O nimică toată! Şi dacă totuşi ei primesc la gazdă, aceasta o fac mai mult din bun cheful lor, de un hatâr, nu de nevoie! La târg e altfel. Nevoile şi lipsurile strâmtoresc tare pe oameni de aceia ei sunt mai îngăduitori şi mai ahtiaţi după un car cu lemne, un sac—doi de făină, 2—3 paseri, un purcel, etc. Pentru ei, a ţinea la gazdă este a-şi ţinea viaţa, căci orăşenii mânâncă la o laltă cu elevii din productele aduse de părinţi, pe când la ţară, săteanul nu se atinge de nimic din ale copiilor streini. Rar, doar care e calic de tot, să razimă pe ceia ce aduc elevii.

Dar mai este un neajuns cu gazdele la ţară: *partea higienică*. Toţi ţăranii, cu durere o spunem, sunt plini de paraziţi, de boli lumeşti şi mai ales de râie pe care n'am putut-o scoate nici odată din şcoală, măcar c'am întrebuinţat toate mijloacele medicale. La oraş, în această privinţă e mult mult mai bine. Eu care am stat 9 ani de zile la gazde, în mahalalele Botoşanilor, afirm cu tărie acest adevăr. Apoi lipsa de medici şi de agenţi sanitari cunoscători a fost la noi la sat o mare grijă, toţi fiind concentraţi.

Concluzia să impune de la sine: gazdele la ţară sunt foarte proaste. Nu e nici îngrijirea fizică, nici cea morală. Noi, din nenorocire, n'avem sătenii pe care îi dorim sau pe care îi descriem în schiţe şi nuvele. Trebuie de lucrat mult şi în toate direcţiile pentru a-i scoate din murdăria şi întunerecul în care zilele de azi i-au cufundat. Trebuie, cu un cuvânt, ca *şcoala să influenţeze asupra satului, nu satul asupra şcolii*. Şi şcoala poate avea o înrâurire hotăritoare şi neasămănată asupra locuitorilor unui sat. Dau ca pildă un mijloc avut în vedere de noi: se trimit elevii în sat cu recomandarea de a-l cerceta în mod amănunţit alegându-şi fiecare câte o casă de care să îngrijască tot anul. Ei sunt datori să caute prin toate chipurile a se împrieteni cu oamenii, a le intra în suflet, citindu-le gazete, poezii, poveşti, în urmă să-i cer-

ceteze de aproape asupra nevoilor şi năcazurilor, să le însămne pe toate şi să le expuie la şcoală înaintea profesorilor, adunaţi anume pentru aceasta, arătând ei însişi căile pe care să poate interveni în ajutorul cutăruia sau cutăruia.

Elevii ajung astfel a-şi da samă singuri de toate lipsurile şi nevoile satului. Şcoala poate interveni cu ca are în ajutorul celor mai amăriţi şi mai îmbrâncaţi. Ea poate da un car—două de lemne, o mână de făină, răsaduri de pomi fructiferi, de zarzavat, o zi—două de lucru cu elevii, câteva medicamente, un ban la trebuinţă, atâtea ş'atâtea lucruri pe care gloata celor mici ţine să le deie cu toată dragostea celor slabi, bătrâni, bolnavi, strâmtoraţi şi neputincioşi. Şi nu e mai mare bucurie pe un elev de cât atunci când el singur, cu mijloacele care i se pun la îndămână, poate stânge o nevoie, alina o durere, aţâţa o nădejde! O lecţie mai bună şi mai practică pentru cultivarea inimii şi pentru cunoaşterea adâncă a mediului sărac şi căzut în care ei, ca preoţi şi învăţători vor fi chemaţi să muncească, *nu se poate găsi.* Ceia ce azi fiecare elev face în mic—pentru un cămin ales de el—mâini va face în mare pentru satul sau comuna întreagă.

Cu chipul acesta şcoala poate avea menirea ei în sinul vetrelor săteşti, înrâurind direct şi schimbând faţă lucrurilor prin pilda vie a activităţii sale.

Satele trebuie să fie ogorul de lucru al şcoalelor. *Să învăţăm pe elevi a lupta cu răul fără a se deprinde cu el,* căci cine să obişnueşte cu răul nu mai reacţionează împotriva lui.

Să scoatem aşa dar pe elevi din mediul stricat şi neîngrijit al satelor, să-i ţinem în ograda şcolii, în case mari, largi, sănătoase, luminate, fără lux şi fără paradă. Să le arătăm veşnic ceia ce suntem şi ceia ce putem fi. Munca în clasă ş'afară să le fie crezul de toate zilele, dovedindu-le că dacă ochii sparie, mânile bucură! Să-l rupem dar o clipă pe copil din locul lui, pentru ca astfel, când se va întoarce înapoi de unde a plecat să vadă singur deosebirile.

Lăsând însă pe elevi să tráiască slobozi în casele ţăranilor, cari puţin să îngrijesc pe ei, suntem departe de a avea mediul acela prielnic pe care îl visăm, ferindu-ne de oraşele noastre.

Şi cu mediul oraşelor de la noi eu cred că s'a făcut şi se face o mare exagerare! E adevărat că şcoala Reddie, pornită din Anglia, are rost mai ales în ţările unde în adevăr sunt oraşe mari, cu fabrici multe, cu aer stricat, cu lipsă de localuri de

şcoală higienice, cu o populaţie flotantă, cosmopolită, desfrânată. O asemenea stare nesuferită de lucruri impune nevoia de a fugi cât mai departe cu copiii de acest mediu ucigător, din toate punctele de vedere. Da, aici este un adevăr netăgăduit pe care l'am simţit şi l'am văzut cu ochii! Dar, mă întreb, oare în ţărişoara noastră avem noi astfel de oraşe mari ca ale Angliei, Americei şi Franciei? Avem noi mediul acela stricător şi otrăvit al târgurilor cosmopolite? Cu păcat, să zicem, că s'ar găsi şi la noi 3—4 oraşe în care mediul ar fi primejdios tineretului şcolar; restul sunt nişte orăşele mici, fără viaţă publică.

Luaţi Dorohoiul, săracul, e un sat. Botoşanii, o grădină de brazi. Fălticenii, un târguşor pierdut între livezi! Roman, Bacău destul de curate. Piatra-Neamţ, o staţie climaterică. Huşi, o podgorie 'ntreagă. Tg. Jiu, Piteşti, Târgovişte, Slatina, Turnu-Severin, Râmnicul-Vâlcei, ce cusur au? Şi tot aşa cu majoritatea capitalelor noastre de judeţ. Atunci de ce atâta ură şi grabă, „a scoate şcoala din mediul puţin sănătos al oraşelor noastre — mai ales al oraşelor noastre! şi aşezarea lor în atmosfera satelor, unde şcolarii vor fi educaţi în deprinderi mai simple dar prielnice.... "?

Eu cred că se face o mare nedreptate orăşelelor noastre când sunt judecate astfel şi sunt convins că aici, ca în toate cele, am imitat un strigăt străin, al Apusului, care nu se potriveşte de loc cu viaţă patriarhală a târgurilor noastre mici şi paşnice. Eu, nu pledez pentru rămânerea şcolilor la oraş, ci numai discut lucrurile în adevărata lor lumină.

Şi la dreptul vorbind, dacă ne întrebăm altfel: oare satele noastre, lipsite de cele mai mici uşurări ale vieţii organizate, fără drumuri pietruite, fără case higienice, fără lumină, fără canalizare, fără apă, fără nimic din ceia ce face omul alături de ceia ce natură îi dă din belşug, oare aceste sate se pot compara cu satele apusene? Oare nu cumva satele din ţările cu adevărat civilizate, unde a prins şcoala Rădăcină, sunt cu mult superioare chiar oraşelor noastre? Şi dacă e aşa, dacă târgul de la noi e satul acolo, atunci se mai potriveşte strigătul nostru cu al lor? Eu cred că nu. Bietele oraşe româneşti abea au un pic de organizaţie pentru viaţa mulţimii. Inlesnirile pe care le poţi avea la oraş, cât de reduse ar fi, nu le poţi găsi la ţară, unde viaţa este cu totul rudimentară. *De aceia încercările noastre de a creia şcoli secundare la sate nu vor izbuti nici odată dacă nu le*

vom procura toate îndămânările pe care asemenea şcoli le au la oraş, atât în ce priveşte pe elevi cât şi pe profesori.

Când zic aceasta, nu mă gândesc numai la foastele şcoli pregătitoare, suprimate în faşă, dar am în vedere urgisitul liceu Başotă, din satul Pomârla (Jud. Dorohoiu), care, pot spune fără exagerare, nu se poate compara nici cu liceul din oraşul Dorohoiu, atât de greu merge. Aşa fiind, şcolile noastre secundare din acest punct de vedere, pot încă multă vreme rămânea la oraş, fără primejdie. Sau, dacă se mută la ţară, atunci, ca să trăiască în adevăr, se cere, după cum am spus, ca pe lângă avantajele pe care locul, în mod natural le creiază, să le dăm putinţa de avea şi înlesnirile vieţii organizate de oraş. Altfel riscăm să facem şcoli secundare de acelea cari nu fac nici cinste ţării, nici folosinţă sătenilor. Şi dacă cerem ca şcolile secundare să se ducă de la oraş la ţară, aceasta să n'o facem întemeindu-ne pe immoralitatea unuia şi moralitatea alteia, nu, pentru că greşim. Din punct de vedere al mediului moral sătesc e mai bine să nu vorbim. Nu trebuie să ne sgâncilim singuri ranele de care suferim. Avem atâtea cauze binecuvântate pentru a fugi cu şcolile de la oraş, dându-le sătenilor — căci ţara noastră înainte de toate este o ţară de săteni — încât nu mai e nevoie a invoca şi alte argumente de cât cele juste, împrumutându-le sau imitându-le după ţări cari n'au nici o asemănare cu a noastră.

IV.

Inainte de a încheia ţin să desvălui o ultimă chestiune, acea a corpului didactic — pe care am atins-o puţin în treacât— dar care este atât de gingaşă în cât socot că merită o desbatere aparte.

In felul în care a fost alcătuită legea şcolilor pregătitoare nu se vorbea nimic de profesori de cât doar că li se dă cutare leafă (300 lei lunar) precum şi 5 h. a. de pământ spre folosinţă din terenul şcoalei.

Credeţi dv, că această situaţie era atât de zimbitoare pentru un profesor secundar încât să lese oraşul, cu îndămânările lui, pentru a trăi la ţară ? Nu vorbim de cazurile excepţionale când cineva avea să vie pentru jertfa unei cauze sfinte, fără a cântări avantajele şi desavantajele. Eu vorbesc de oameni normali, profesorii din majoritate, fiinţe necăjite, desamăgite, care

caută şi oarecare aranjamente când renunţă la trotuar pentru a frământa glodurile satelor. Şi dacă cercetăm această latură vedem că este cu totul descoperită.

In adevăr e foarte greu de găsit locuinţe convenabile la sat dar nu găseşti nici neconvenabile. Ţăranii au încăperi numai atâtea cât le trebuie iar în odaia lor cea mare, unde ţin curat, nu pot primi de cât un om, cel mult doi. Dacă profesorul e cu familie şi vrea să-şi aibă şi el oleacă de gospodărie atunci s'a sfârşit, n'are unde să se întindă. Case libere, care să steie degeaba, nu se găsesc în sate ca la oraşe. E silit atunci bietul profesor să se înghesue şi el cum o putea, strângându-se de-i trec genunchile de gură, în cea dintâiu odaie mare care i se pune la dispoziţie de un binevoitor.

De la început dar intră în casa omului ca îngăduit, deci în stare de umilinţă şi la cherimul lui. Când vra atunci îl scoate afară ! Ş'apoi ce mai trai e acela când eşti condemnat să împarţi ograda şi casa cu altul ! O pot spune toţi aceia ce au fost siliţi să îndure această situaţie. Şi nu numai că nu ai cele ce-ţi trebuie pentru hodina ta, dar plata chiriei te rupe, căci românul nu vrea să se smintească din lărgime, socotindu-se tare stingherit cu un om străin în cuibul lui.

Dar să zicem : n'avea casă profesorul dar avea pământ, cinci hectare ! De pe cinci hectare îşi scote hrana pentru un an de zile. Ce-i mai trebuia ? Da, e adevărat, avea pământ şi cinci hectare e mult azi. De cât ia socotiţi cât l'ar fi costat pe el sămânţa şi lucrul acelui pământ ? Hasnă mare dar din pământ nu putea avea profesorul faţă de greutatea şi scumpetea muncii. Recunoaştem că nu totdeauna ar fi fost aşa de mari preţurile lucrului şi ale seminţii. Ori cum însă cel straşnic folos nu ar fi avut niciodată, fiind nevoit în cel mai bun caz, să-l deie în parte.

Dacă dar nici pământul nu putea momi pe profesor să vie la ţară, atunci ce alta ? Aerul ? E bun şi el, dar cu aer numai nu să trăieşte.

Atunci care-i concluzia ? Să nu se mai înfiinţeze şcoli la sate căci n'au să aibă profesori ? Nu, ferească D-zeu ! Profesorii vor veni şi încă mai mulţi de cât credem. Se impune însă o mai mare atenţie faţă de ei şi nevoile lor. Ce-i scump la oraş ? Casele de locuit, chiriile ! Ei bine, să-i dăm la ţară profesorului casa care-i lipseşte la oraş. Sunt încredinţat că, o mică locuinţă,

fără cine ştie ce stil, dar curăţică, încăpătoare şi nu cu mult pământ, cu jumătate sau un sfert din cât i se dădea prin lege, va bucura şi va lega pe profesor de şcoală, mai mult de cât orice alt avantaj. Când a şti el, dăscălaşul, că are cuibuşorul lui deosebit, grădinuţa lui, ograda lui, pomii lui, ceardacul lui umbrit, va lăsa toate târgurile şi se va aşeza la ţară. Aici îi partea slabă a dăscălimii noastre şi aici trebuie să se stăruie. Nu în sporuri de leafă şi în gradaţii morale şi materiale stă rădicarea şi puterea lor.

Eu, în satul meu, plănuisem chiar să fac aşa ceva pentru profesorii şcoalei pregătitoare. In lungul aleii de castani şi tei ce ducea la vechea curte boierească, prefăcută în şcoală, părtăluisem vre-o opt bucăţi de pământ pe care se puteau face nişte locuinţe tip — vilişoare simple, încăpătoare, pline de lumină şi veselie. Aveam în această privinţă un model viu — fabrica Union — de lângă M-tirea Caşinului, în preajma căreia am stat tot timpul războiului! Mai slăvită potriveală ca acolo pentru şcoală, internat şi locuinţe de profesori şi director nici că se poate. Aşa fel croită treaba, merge! Fără această grijă însă de profesori, care n'ar costa cine ştie ce pe stat sau judeţ, nu se poate aveau corpul didactic care trebuie la ţară. Şi încă eu am avut tot profesori tineri, neînsuraţi, şi totuşi au dus-o foarte greu. Aşa de greu că mai — mai erau să mă lese. Şi când viaţa e grea şi urâtul e mare. Fugeau cu zilele la oraş şi n'aveam ce le face: aveau dreptate! Muncă, muncă! Lipsă, lipsă! Urât, urât! Mai ales iarna, cu drumurile pline de noroiu şi zăpadă, unde nu e un felinar aprins noaptea, unde nu e o berărie, o cafenea, o cofetărie, o dugheană mai aleasă — nu vorbesc de teatru sau cinematograf, unde nu e nimic din bunurile şi distracţiile zilnice cu care orăşanul să desfată, nu puteau trăi nici ei!

Şi acum profesorul ca profesorul, să mai ia cu slujba. În afară de orele de clasă, mai prepară lecţiile, mai corijează tezele, mai vizitează gazdele, mai lucrează la câmp, dar soţiile, saracele, îi vai de capul lor. E o comedie să le auzi cum să vaită că mor de urât. Şi dă, poate şi ele au dreptatea lor! Fără nici o distracţie mai aleasă, veşnic numai cu bucătăria, copiii şi gospodăria, de la o vreme nebunesc, le vine să ieie câmpii. Firește, aceasta e mai mult o problemă casnică, ce nu priveşte şcoala, dar care totuşi scade mult moralul profesorului ce se vede cicălit şi stânjenit în idealurile şi munca lui.

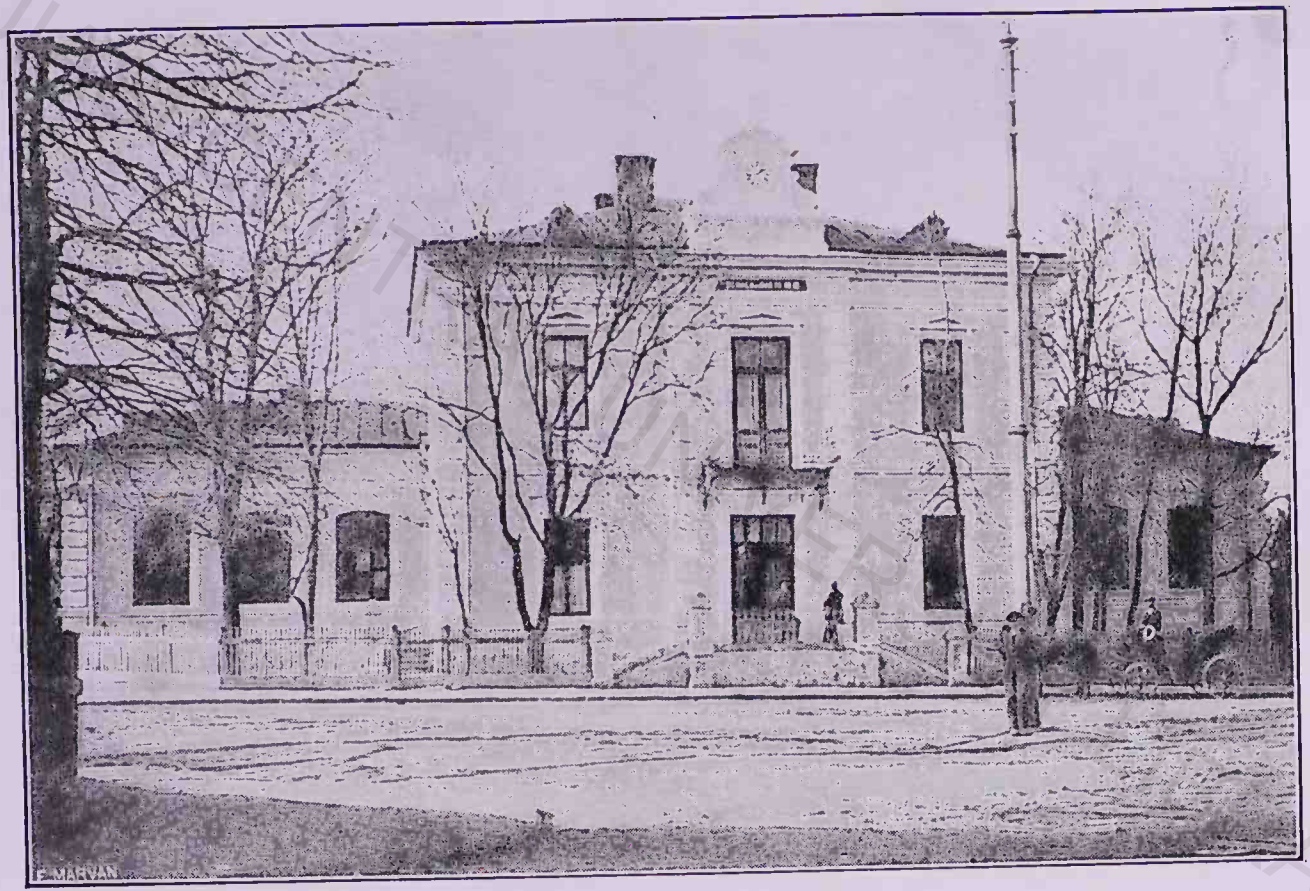

Şcoala primară No. 3 de băeţi din Botoşani in care a inceput şcoala normală de invăţători (1919).

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Mijloacele de îndepărtat aceste neajunsuri sunt destule şi uşoare. Am văzut tot la fabrica Union de care vorbeam, cantină, casino, cinematograf, popici, etc. Şi când acestea nu-s deajuns pentru a mulţumi un suflet obosit şi dornic de altă lume, n'au de cât profesorii să se ducă la oraş. Ducerea la oraş însă cere mijloacele de transport. Şi aici era o altă lacună a legiuitorului. Nu ştiu ce se a.usese în vedere dar, la şcolile pregătitoare, nu se p.evăzuse mijloace de transport, nici măc.r pentru director — adică pentru administraţie. La seminariile normale, art. 58, punctul f se sp.nea că „eforia este datoare să facă cheltuelile materiale pentru procurarea şi întreţinerea mijloacelor de transport şi de aprovizionare a şcoalei", dincoace însă nu se prevăzuse nimic, şi rău se făcuse. Cât nu ar fi plătit pentru noi, toţi cei de la Tudora o trăsură cu cai! Deaceia să nu se pară curios că anul acela, cele mai mari cheltueli pe care le-am avut, au fost cu transportul. Ţăranii au cai de muncă, slabi şi prea purtaţi, aşa că greu ţin la drum lung şi la vreme rea. Apoi nici nu prea vreau să-i deie, îi cruţă. Şi dacă ţi-i dă, săleanul cere cât nu face. O sută de lei pe zi era lucru mare, un hatâr ca să ne deie o căruţă cu doi cai! Ei, dă mâna să mai faci voiajuri de plăcere? Eşti bucuros să poţi suporta cheltuieleie când ai nevoie nu să umbli aşa, de frunza frăsinelului!

Şcoala însă ar trebui să aibă un anume vehicul: o trăsură, un tramcar sau chiar un mic automobil prin ajutorul căruia să dispară distanţele dintre sat şi capitala judeţului. Şi aceste distanţe sunt mari; legea însăşi cere ca şcolile să fie cât mai departe de oraş. Fără căruţă şi cal mori cu zilele în casă şi nu te poţi urni nicăieri. Telefoanele sunt stricate; când vrai să vorbeşti atunci nu poţi. Iţi mânânci sufletul până comunici ceva. Toate aceste neajunsuri care privesc corpul didactic, firește, sunt mare parte trecătoare sau lesne de înlăturat, aşa că ele nu pot constitui un argument serios împotriva şcoalelor secundare de sat. Le-am semnalat numai pentru că eu m'am lovit de ele. De altfel legiuitorul le-a prevăzut foarte bine atunci când s'a gândit la pregătirea unui corp didactic anume pentru ţară, prin seminariile normale superioare. Recunosc de sigur, că ele ar da elemente mai puţin pretenţioase şi mai dornice de muncă şi jertfă necondiţionată. Ori cum ar fi însă, nu trebuie să se piardă din vedere persoana profesorului. El e om şi cele omeneşti nu sunt departe de dânsul. Creiază-i uşurările de traiu după care

aleargă, dă-i putința de a-şi face şi el ceia ce-i lipseşte şi atunci poţi cere de la dânsul ce vrei şi-ţi va da cu prisosinţă.

3. CONCLUZIUNI.

Şcolile pregătitoare, în esenţa lor, au putut fi şcoli admirabile pentru săteni, chiar dacă ei nu le-au cunoscut de la început folosul, valoarea lor. Ele au avut însă un cusur din naştere anume: legiferarea lor s'a făcut prin mijlocirea unui guvern a cărui operă politică a fost dinainte condamnată. De îndată ce împrejurările externe s'au schimbat, spre norocul nostru, tot ce a creiat guvernul marghilomanist, s'a desfiinţat printr'un decret lege care n'a ţinut samă de ce este rău şi de ce este bun. S'a şters totul la hurtă *). Iată pentru ce eforiile şi şcoalele pregătitoare, ambele reforme lăudate în parlament chiar de opoziţie şi votate în unanimitate, azi nu mai au fiinţă.

Al doilea cusur al acestor şcoli a fost că ele au venit la la un timp foarte critic. Intr'o vreme când aproape totul era dezorganizat cu anevoie să putea organiza ceva serios şi pripit. Statul n'avea bani iar cetăţenii, desgustaţi de nenorocirile războiului şi amărâţi de speculatorii traiului. nu mai erau aşa de băgători de samă la înoirile ce să făceau chiar în folosul lor. Fonduri dar pentru interesul public de la persoane private, greu să puteau

---

„FERDINAND I

*) Prin graţia lui D-zeu şi voinţa naţională, Rege al României.,

La toţi de faţă şi viitori, sănătate :

Asupra raportului preşedintelui consiliului nostru de miniştri No. 2005 văzând decretul de disolvare a corpurilor legiuitoare No. 3272 din 5 Noembre 9918.

Am decretat şi decretăm :

Art. I. Toate lucrările efectuate de Adunările disolvate in tot timpul funcţionării lor se declară inexistente şi lipsite de orice putere legală ;

Art. II Decrete-legi ulterioare vor determina acele măsuri cari in interesul mersului afacerilor, vor căpăta fiinţă legală ;

Art. III Dispoziţiunile prezentului decret au putere de lege şi vor fi supuse ratificării noilor corpuri legiuitoare.

Art. IV. Preşedintele consiliului nostru de miniştri este însărcinat cu aducerea la indeplinire a acestui decret.

Dat în Iaşi la 5 Noembrie, 1918 No. 3273

Preşedintele consiliului de miniştri.

General de corp de armată adjutant COANDĂ"

BCUIAŞI DIGITAL LIBRARY

căpăta. Fiecare cheltuia mai mult ca să-şi ţie viaţa, îndulcindu-i asprimile şi nu putea să deschidă punga pentru interese mai depărtate. Aşa fiind, şcoala pregătitoare care avea nevoie, dacă nu de zidit măcar de cumpărat şi amenajat clădirile, nu dispunea de mijloacele ce-i trebuiau. Rămânea totul pe sama caritătii obşteşti şi obştia nu se prea grăbea pretutindeni să vie într'ajutor.

O altă meteahnă, pe lângă lipsa de clădiri potrivite cerinţelor, era lipsa corpului didactic. Să proiectase cam câte 4 şcoli pregătitoare de judeţ şi câte un seminar normal. De unde să iei însă profesorii ? Inainte de făurirea României-Unite, erau o mulţime de dascăli refugiaţi din Bucovina, Ardeal, Oltenia, Muntenia şi Dobrogia. Ei mişunau în toate părţile şi erau buni bucuroşi să capete un post, mai ales la ţară, unde mijloacele de existenţă erau uşor agonisite. De aceia cu toţii s'au grămădit să îmbrăţişeze din dragoste sau din interes aceste şcoli. Când însă hotarele ţării s'au mărit, îndoindu-se, când au rămas la dispoziţia statului atâta licee, gimnazii şi căzărmi ruseşti, ungureşti şi nemţeşti, când fiecare provincie cerea profesori cât mai mulţi şi cât mai buni, oferind localuri splendide, de unde să mai rămâie dascăli şi pentru bietele şcoli pregătitoare ? Cu preoţi teologi şi institutori se putea face ceva nu însă peste tot locul şi atâta cât nevoia şi urgenţa cerea.

Iată atâtea cusururi care însă nu scad întru nimic valoarea întrinsecă a ideii ce a dat naştere şcolilor pregătitoare. Ele au fost nişte instituţii ideale pentru cultura superioară a poporului sătesc. De ce atunci, îndată ce s'a făcut România-Unită, s'au distrus aceste şcoli, înfiinţând la oraşe şcoli normale de învăţători şi învăţătoare ?

Pe lângă faptul că ele apăreau ca o reformă făcută de un guvern ale cărui lucrări au fost declarate ca inexistente şi lipsite de orice putere legală, pe lângă celelalte lipsuri didactice şi materiale de care am pomenit, apoi ele nici nu corespundeau cu problemele culturale pe care unirea ţărilor surori le scosese deodată la iveală.

Dacă restriştele războiului şi ciuntirea pământului ţării cereau să ne concentrăm mai mult în interior, spre a găsi acolo puterile de viaţă trebuitoare unui neam înbrâncat, unirea venită fulgerător ca o minune dumnezeiască, ne-a impus să ne intindem repede în exterior, aşa cum ne găseam. Problema şcoalelor, în deosebi a celor săteşti, se puse într'o nouă situaţie, de limpezirea căreia atârna viitorul însuşi al neamului unit.

4. ÎNMULȚIREA ȘCOLILOR NORMALE.

(PRIMEJDIA ANALFABETISMULUI)

Câtă vreme noi am stat sub povara dureroasă a tratatului de la Bucureşti, iscălit în luna Aprilie, 1918, prin care ni se luau Carpaţii aproape în întregime, Dobrogiea şi toate bogăţiile ţării, gândul cârmuitorilor noştri era, după cum am arătat la început, să sporească cultura statelor pentru ca pe calea aceasta să compenseze perderile teritoriale.

Deşi la 27 Martie, acelaşi an, se făcuse unirea Basarabiei cu vechea Moldovă, strecurând o rază de mângâere în adâncul inimilor amărâte, totuşi această unire nu trezeşte în mintea nimănui, alte preocupări culturale decât cele cunoscute.

Regatul român, e drept, stătea prost cu învăţământul primar, având 65% analfabeţi. Dar, ori cât stăteam de prost, era mai bine de cât Basarabia unde, din întreaga populaţie moldovenească de peste două milioane suflete, 88% erau analfabeţi!*).

Chestia analfabetismului aşa dar, încă nu se punea la ordinea zilei. Când însă, în 15 Noembrie, 1918, congresul general al Bucovinei a votat în unanimitate *unirea* necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei cu Regatul României şi când la 1 Decembrie, 1918, Adunarea Naţională a Românilor din Ardeal, Banat şi Ţara Ungurească, ţinută la Alba-Iulia, a hotărât deasemenea cu unanimitate unirea teritoriilor sale cu acelaşi regat al României, îndoindu-i hotarele şi populaţia, atunci preocupările culturale iau numai decât altă faţă.

In Bucovina numărul analfabeţilor, raportat la întreaga populaţie, era numai de 54% (a Românilor sadea de 60.4%) deci mult mai mic ca acel al locuitorilor din regat.

„In Transilvania, Banat şi părţile Ungurene, numai 40% din numărul total al capiilor de şcoală rămâneau analfabeţi".

Regatul dar, care făcuse unirea ţărilor surori, tocmai el avea o populaţie mai înapoiată încultură decât aceia a noilor provincii alipite de curând. Aceasta era o ruşine pentru noi şi o înjosire

*) In Darea de Samă a activităţii corpurilor legiuitoare şi a guvernului liberal din 1926 se dă 43% p. vechiul regat şi 94% p. Basarabia (?!).

Pavilionul de la regt. 37 infanterie din Botoşani in care a fost instalată o bucată de vreme şcoala normală de invăţători cu internatul ei.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

pentru celelalte provincii cari se socoteau superioare nouă.

Sâmburile de unire fiind inferior în cultură celorlalte părţi unite, primejduia unirea însăşi.

Streinii, mai ales, se simţeau nedreptăţiţi, văitându-se în toate părţile că ei, superiorii, au intrat sub călcâiul inferiorilor. Nevoia de a cultiva dar ţărănimea regatului, rădicând-o cât mai grabnic din barbaria analfabetismului, se impunea acum ca o poruncă imediată.

Dar nu numai atât.

Acestei ţărănimi i se dădea drept de vot şi ea nu ştia ce să facă cu dânsul. Avea nevoe de luminare a minţii pentru a cunoaşte drumul nou pe care era chemată să meargă în viaţa politică.

I se dădea pământ, desfiinţându-se latifundiarii şi arendaşii, dar acest pământ cerea să fie lucrat „în conformitate cu condiţiile impuse de situaţia şi de experienţa altor popoare, pentru ca producţia ţării să nu scadă, căci aceasta ar fi însemnat sărăcie naţională".

„Trebuia ca muncitorul agricol să fie lămurit asupra felului nou de a munci pământul, asupra rotaţiei sămănăturilor, asupra creşterei şi îngrijirei animalelor de muncă, asupra uneltelor perfecţionate şi însfârşit asupra folosului sindicalizărilor agricole.

Aplicarea cu folos a acestor două mari reforme cerea împerios o minte luminată prin şcoală". *).

Dar nu numai din aceste motive de ordin cultural, politic şi economic se cereau şcoli primare la ţară, dar şi din alt motiv, acel de ordin naţional.

Fraţii noştri Români, din diferitele provincii, veneau la sânul patriei mume, cu sufletul stâlcit de culturile streine ale împărăţiilor de pradă sub care stătuse veacuri întregi.

Conştiinţa naţională la unile era aşa de redusă, încât în Basarabia, de pildă, la un congres din Kişinău erau învăţători cari «nici nu-şi dădeau seama că Moldovenii sunt una cu Românii şi că graiul moldovenesc al lor s'ar putea exprima în scris cu literile alfabetului latin". Lucru nu era de mirare.

„Mai mult încă, prin pătrunderi numeroase de elemente streine, prin puterea administrativă, prin şcoală, sute de mii de

*) Primejdia analfabetismului în România (P. Gârboviceanu).

fraţi au pierdut graiul nostru şi nu se mai simt de cât foarte slab solidari sufleteşte cu noi.

Fenomenul acesta dureros se poate observa mai cu seamă în ţinutul Hotinului şi în târgurile şi oraşele Basarabiei; la răzăşii dintre Prut şi Nistru din Bucovina; în Secuime, în Maramureş, în Biharia, şi în Sălagiu.

Datoria noastră morală şi naţională ne impune acum ca aceşti fraţi Valahi sau Olahi, cum se numesc unii dintre ei, să fie câştigaţi pentru graiul nostru şi al strămoşilor lor, fiindcă sunt sânge din sângele nostru şi glasul sângelui strigă puternic după ajutor". *).

Ori această câştigare din punct de vedere naţional nu se poate dobândi decât prin şcoala de bază, care e şcoala primară. A mai lăsa pe ţăran în vechea lui cultură tradiţională, care putea mulţumi în parte cerinţele îngustului regat, era a-l sacrifica, punându-l acum să lupte cu elementele streine, hotărât superioare lui. In această luptă cu arme de cultură inegală, de bună samă Românul va fi acela care va cădea învins.

Această perspectivă a făcut să se sgudue din creştet până'n tălpi sufletele conştiente ale cârmuitorilor. Greşalele lor din trecut nu-i mai lăsau în pace să doarmă în prezent, când vedeau marea operă politică primejduită de analfabetismul endemic al naţiei întregite.

Frigurile grijei pentru ziua de mâni au început să bântue pe la toate ministerele dar mai cu seamă pe la ministerul de instrucţie. Mântuirea nu se vedea decât în şcoala primară. Învăţătorul era menit să înfingă făclia binefăcătoare a culturei în toate unghiurile depărtate ale ţării celei noi. El, cu sufletul lui cald, trebuia să desmorţească simţurile îngheţate; tăria cuvântului său trebuia să facă să sară din inimile împetrite scânteia patriotismului. De aici goana după învăţători!

Se făcu socoteală că trebuiau de toţi vre-o 40.000 de dascăli! De unde însă puteai să-i iei când, nici vechiul regat nu avea câţi îi trebuiau, chiar înainte de războiu?

După războiu însă, firește, numărul de învăţători fu şi mai scăzut, căci mulţi din ei se perduseră în lupte, mulţi rămaseră în oştire ca ofiţeri, mulţi fugiră din învăţământ din cauza lefii de miserie pe care o primeau.

*) Primejdia analfabetismului in România. (Petru Gârboviceanu).

Câţi rămaseră erau întrebaţi ca iarba de leac. Incepându-se înfiinţarea şi mai ales naţionalizarea şcoalelor rurale în provinciile alipite se cereau dascăli cât mai buni, cât mai tineri şi cât mai dornici de apostolat. Dar aceiaşi întrebare: de unde să-i iei? Căci nu-i găsiai nicăeri.

Atunci ministerul instrucţiunii publice s'a văzut nevoit să înfiinţeze şcoli noi pentru recrutarea viitorilor învăţători, de cari ţara mărită avea atâta nevoe.

„Cu începutul anului şcolar 1914—1916 aveam pentru formarea învăţătorilor şi institutorilor 15 şcoli normale de băeţi şi 4 de fete, sau un total de 19 şcoli normale.

„Cu începutul anului şcolar 1919—1920, d-l Dr. C. Anghelescu noul ministru al instrucţiunii, a rădicat numărul şcolilor normale de băeţi la 32, câte una de fiecare capitală de judeţ, iar al celor de fete la 19 (cam una la trei judeţe) şi a înfiinţat şi două şcoli normale pentru conducătoarele grădinilor de copii, aşa că deodată, în vechiul regat, numărul şcolilor normale s'a rădicat la 53.

In Monitorul Oficial No. 108 din 2 Septembrie 1919, pag. 6090, se putea citi la partea neoficială următorul anunţ al Direcţiunii învăţământului normal-primar:

„Se aduce la cunoştinţa publică că ministerul instrucţiunii, afară de foastele şcoli normale de băieţi din T.-Severin, Râmnicu-Vâlcei, Craiova, Bucureşti, Buzău, Focşani, Piteşti, Alexandria, Galaţi, P.-Neamţ, Iaşi, Bucureşti şi Craiova, a mai înfiinţat, cu începere de la 1 Septembrie 1919, şcoli normale de băeţi în Tg.-Jiu cu clasa I şi V; Caracal cu clasa I, V; Târgovişte cu cl. I, V; Giurgiu, cu cl. I, V; Ploeşti cu cl. I, II, III şi V. Râmnicu-Sărat cu cl. I, V; Bacău cl. I, II, III, V; Roman cu cl. I, II, III şi V; *Botoşani*, cu cl. I, II, III şi V; Dorohoiu cu cl. I, II, III, V; Vaslui, cu cl. I, V; Tecuciu, cl. I, şi V; Huşi, cl. I şi V; Tulcea cl. I şi V; Slatina cl. I şi V şi următoarele şcoli de fete în: T.-Severin cu cl. I, II, III şi V; R.-Vâlcea cu cl. I şi V; T.-Măgurele cu cl I şi V; Gheorghiţa cu cl. I, II, III şi V; Brăila cu cl. I, II, III şi V; Buzău cu cl. I şi V; Bacău cu cl. I, II, III şi V; Piatra Neamţ cu cl. I, II, III şi V; Botoşani cu cl. I, II, III şi V; Constanţa cu cl. I şi V; Bucureşti cu cl. V, VI de grădină de copii şi Iaşi grădină de copii.

Cursurile şcoalelor normale se vor deschide la 1 Octombrie.

Doritorii de a ocupa locurile de bursă şi de solvă de la aceste şcoli trebuie să adreseze cererile directorului şcoalelor, cel mai târziu până în sara zilei de 28 Septembrie.

Elevii foastelor clase I normale divizionare şi foastelor şcoli pregătitoare se vor primi fără concurs în clasele II şi III a şcoalelor normale nou înfiinţate după cum urmează: la şcoala normală de băeţi din Dorohoiu, elevii şcoalei pregătitoare din Dersca şi Săveni (Dorohoiu); la şcoala normală de băeţi din Botoşani elevii dela şcoala pregătitoare din Tg.-Ştefăneşti, Tudora (Botoşani) şi Bădeni-Scobinţi (Iaşi); — la şcoala normală de fete din Botoşani, elevele aceloraş şcoale pregătitoare ca şi la băeţi; la şcoala normală de băeţi din Fălticeni, elevii şcoalelor pregătitoare din Baia, Sireţelul şi Liteni (Suceava); la şcoala normală de băeţi din Roman, elevii şcoalei pregătitoare din Săbăoani, Butea — Miclăuşeni (Roman) şi Negreşti (Vaslui); la şcoala normală de băeţi din Focşani, elevii şcoalei pregătitoare din Gaibănu (R.-Sărat), Păuneşti (Putna), Buciumeni (Tecuciu), Iveşti (Tecuciu) şi Dobrovăţ (Vaslui); la şcoala normală de fete din Botoşani elevele dela şcoala pregătitoare din Ceplenita (Iaşi) şi la şcoala normală de fete din Piatra-Neamţ elevele de la şcoala pregătitoare din Jud. Neamţ şi Suceava."

Datorită acestei fericite hotărâri a ministerului de instrucţie, oraşul nostru s'a văzut deodată înzestrat, în toamna anului 1919, cu două şcoli normale: una de băeţi şi alta de fete.

In urmă acest număr s'a tot mărit, înfiinţându-se asemenea şcoli nu numai în regat dar şi în provinciile alipite (9 la număr) aşa că azi avem 101 de şcoli normale în toată ţara. Admiţând că fiecare şcoală dă cel puţin 30 de absolvenţi pe an, avem 3000 de învăţători de fiecare promoţie adică 30.000 în 10 ani, 45.000 în 15 ani. Cum vedem, în cel mult 10—15 ani, problema analfabetismului la sate este pe cale de rezolvire. Dacă însă admitem o socoteală mai optimistă, cum de pildă este acea cuprinsă în Darea de Seamă înfăţişată de d-l I. C. Brătianu, la sfârşitul guvernării sale, 1926, care spune că cele 101 şcoli normale pot da între 4000—4500 absolvenţi anual, atunci de sigur durata rezolvirii analfabetismului se înjumătăţeşte ajungând la 6—7 ani, când vom avea învăţători titulari suficienţi pentru toate şcolile noaste primare, socotind şi vacanţele ce se ivesc prin moarte, scoatere la pensie, etc.

Această operă culturală, impusă de vreme, a găsit sprijinul trebuitor în conştiinţa luminată a ministrului de instrucţie, d-l dr. C. Anghelescu, care a rădicat numărul şcolilor normale de la 19 la 101, şi în energia nebiruită a neclintitului său tovarăş, d-l Petru Ghiţescu, ochiul treaz al direcţiei învăţământului normal-primar, pe care o conduce cu o rară pricepere şi destoinicie.

PETRU GHIŢESCU
Directorul Învăţământului normal-primar

Odată cu sporirea numărului de şcoli normale care, în mod mecanic, aveau să aducă în fiecare an un contigent tot mai mare de învăţători, de la sine s'a înţeles că trebuie şi o activitate febrilă pentru înmulţirea localurilor de şcoală primară.

Degeaba pregăteşti apostoli dacă n'au loc unde să propovăduiască. Şi aici însemnăm cu respect marea activitatea a d-lui dr. Anghelescu, care, printr'un imbold personal şi o stăruinţă fără samăn, a izbutit aproape să îndoiască numărul şcoalelor existente. E un record pe care niciun ministru nu l'a atins.

«In adevăr înainte de războiu se făcuse, în vechiul regat, o mare sforţare de către Casa Şcoalelor, pentru clădirea şcolilor primare.

Cassa Şcoalelor a început clădirile la 1897 şi de la această dată până la întrarea noastră în în războiu, se clădise 2995 de

localuri de şcoli, cu 3990 de săli şi aproape 1200 locuinţi pentru diriginţi.

„In timpul războiului însă, o mare parte din aceste localuri au fost, unile deteriorate, altele ruinate complect, aşa încât mai mult de jumătate din localurile construite de Cassa Şcoalelor, precum şi din cele donate sau construite de judeţe sau comune, nu mai puteau funcţiona.

Un mare număr de elevi erau deci puşi în imposibilitate de a urma şcoala din cauza lipsei de local. S'au închiriat atunci, cum s'au închiriat de altfel şi înainte de război, diferite clădiri ca să servească drept şcoli. Aceste clădiri însă erau neîncăpătoare, umezite, rău construite aşa că învăţământul devenea din ce în ce mai precar.

„Era nevoie deci să se facă o mare sforţare pentru a se remedia această stare de plâns în care se găsea învăţământul nostru, din punctul de vedere al construcţiilor şcolare.

Situaţia financiară fiind foarte grea, Statul nu putea dispune de sumele pe care construcţia şi reparaţia acestor clădiri le-ar fi cerut.

S'a făcut atunci apel la iniţiativa particulară spre a da Statului sprijinul pentru săvârşirea acestei opere de luminare a poporului.

Apelul adresat ţărănimii a avut un răsunet neaşteptat şi a dat rezultate admirabile.

Indrumată şi încurajată de prefecţii judeţelor cari au înţeles marea lor menire pentru rădicarea poporului prin cultură, ţărănimea nu s'a dat în lături dela nici o jertfă şi. *în patru ani, s'au reparat toate şcolile şi s'au clădit şi reparat radical peste 7500 localuri de şcoli, cu mii de locuinţe pentru diriginţi.*

„Statul a contribuit cu lemne din pădurile sale, în valoare de aproape două miliarde, date gratuit pentru construirea acestor şcoli. Ministerul de instrucţie, judeţele, comunele au ajutat comunele sărace cu câteva sute de milioane. Cea mai mare parte din sume a fost adunată însă, de la ţărănime, prin contribuţii voluntare în bani—contribuţii cari se ridică până astăzi la peste 1 miliard şi ½ în bani— contribuţii în produse şi muncă cu braţele şi cu carăle în mod gratuit puse la dispoziţia comitetelor pentru construirea şcolilor.

„Pentru săteni nu poate fi o dovadă mai convingătoare despre preţuirea foloaselor învăţăturii şi o îmboldire mai mare

de a-şi trimite copiii la şcoală, de cât această contribuţie la rădicarea clădirilor, cu banul şi munca lor.

„Opera săvârşită constituie cea mai împunătoare manifestare de solidaritate socială. Săteanul nostru a dovedit că, supt aparenţa amorţelii şi nepăsării, ascunde cea mai desăvârşită înţelegere a binelui public şi, când e convins şi însufleţit, e capabil să săvârşească lucrările cele mai mari".

Pentru a ne da mai bine samă de felul cum a crescut numărul şcolilor şi numărul învăţătorilor, numai în 4 ani de zile, dăm următorul tablou scos tot din Darea de samă pomenită:

	Numărul şcolilor primare		Numărul învăţătorilor	
	1921--22	1925--26	1921--22	1925--26
In Basarabia	1.564	4.320	2.938	6.736
In Bucovina	512	580	2.056	2.475
In Ardeal	3.424	6.157	5.022	8 735
In Vechiul Regăt	6.508	12 000	13.676	18.730
Total	12.008	23.057	Maieştri	1.001
			23.692	37 767

Concluzie: *numărul şcolilor aproape s'a îndoit iar numărul posturilor s'a urcat cu 14.000.*

Graţie acestui rezultat populaţia şcolară a sporit simţitor.

In adevăr, înainte de războiu, din cei 1.029.596 de copii în vârstă de şcoală din vechiul regat, rămâneau 393.482 neînscrişi la şcoli, adică un procent de 38 3 % din toată populaţia şcolară iar numai la sate 39 6%. Din cei 636.114 înscrişi, nu urmau regulat de cât 483.555 Restul de 152.559 cari nu urmau regulat se adunau cu cei 393 482 cari rămâneau neinscrişi, dând un număr de 546.041 inşi, ceiace ne arată că mai mult de jumătate din numărul copiilor obligaţi de lege să frecventeze şcoala primară nu frecventau această scoală.

Situaţia este aproape neschimbată şi după războiu.

In 1922 avem următoarea statistică dată pentru întreaga ţară unită:

	Copii în vârstă de şcoală	Copii înscrişi	Copii rămaşi afară de şcoală
In Basarabia	393 695	136.172	262.253
In Bucovina	108.498	104.301	4.197
In Ardeal	679.240	157.567	221.873
In Vechiul regat	1.355 031	834.472	520.559
	2.541.464	1.532.312	1.009.159

„Din acest tablou reiesă că, nu numai din cauza lipsei de localuri de şcoli şi de învăţători dar şi din cauza aplicării în mod defectuos, în Vechiul Regat, a obligativităţii învăţământului din 2.541.464 copii în vârstă de a merge la şcoala primară, nu mergeau în 1922 de cât 1.532.312 iar restul de 1.009 152 de copii rămâneau fără ştiinţă de carte.

La acest număr se mai adăuga şi marea massă a copiilor cari, deşi erau înscrişi în şcoală, supt diferite pretexte, nu urmau regulat.

Adăugând şi pe aceştia la numărul celor cari nu se puteau înscrie, ajungem la proporţia dinainte de războiu, când mai mult de jumătate din copiii în vârstă de şcoală, nu urmau cursurile.

„Starea aceasta de lucruri foarte îngrijitoare a făcut ca prin legea învăţământului primar să se ieie măsuri aspre în ceia ce priveşte obligativitatea învăţământului, obligativitate care nu s'a limitat numai la învăţământul primar propriu zis, adică la copiii de la 7—12 ani, cum era înainte de războiu, ci s'a întins atât în jos, până la etatea de 5 ani, cât şi în sus până la etatea de 18 ani.

Şi, pentru ca această obligativitate să fie eficace, s'au prevăzut pedepse foarte aspre pentru acei cari, necunoscându-şi interesul, nu-şi trimit copiii la şcoală.

„Graţie dispoziţiunilor prevăzute în lege, în ce priveşte obligativitatea învăţământului, numai în primul an al aplicării legii, în 1925, s'a avut un surplus de populaţie şcolară, care a întrecut toate aşteptările. In primul an, numărul copiilor cari au urmat şcoala primară, a crescut cu peste 560.000, iar numărul adulţilor s'a urcat de la 1800, câţi erau înainte, la peste 730 000 în primul an.

Dacă se va urma în mod sistematic, aplicând dispoziţiunile salutare ale legii şi dacă, în acelaş timp, avântul luat în ultimii ani, în ceiace priveşte construcţia de noi localuri de şcoli, se va continua, şi dacă noile posturi de învăţători vor spori necontenit în proporţia arătată (de la 25.000 în 1922 s'a ajuns la 37.000 în 1926), atunci de sigur că în 5—6 ani nu va mai rămânea nici un copil în vârstă de şcoală care să nu ştie carte, iar ruşinea analfabetismului va dispare ca un vis urât".

Şi acum o ultimă întrebare:

Infiinţându-se şcolile normale noi, oare s'a făcut bine că

s'a trecut peste şcolile pregătitoare, desfiinţându-le în bloc pe toate ?.

Răspunsul meu, de la început, este afirmativ, deşi eu am admirat asemenea şcoli, am muncit pentru ele şi, ca fost conducător al uneia, am avut mult de îndurat pe urma acestei desfiinţări.

Da, *pentru moment*, s'a făcut bine că s'a căutat să se înfiinţeze şcoli normale, cari au luat locul şcolilor pregătitoare şi iată pentru ce :

a) Nevoia cea grabnică a ţării mărite era, după cum am arătat, de a lupta din răsputeri împotriva analfabetismului, primejdios din toate punctele de vedere. Ori şcolile pregătitoare aveau cu totul altă menire. Ele tindeau să fie şcolile secundare ale satelor, neglijând cultura de bază a ţăranilor, şcoala primară.

De analfabetism nici nu se pomeneşte ca şi cum el nici n'ar fi existat în ţara românească veche. Aceasta era de bună seamă o greşală : Statul să se îngrijească a da şcoala secundară acolo unde nu era încă nici şcoală primară !

b) Şcolile normale sunt şcoli speciale cari au menirea de a scoate învăţători deadreptul, pe când şcolile pregătitoare aveau de scop a da cultură generală, pregătind numai elevii pentru o eventuală întrare într'o şcoală normală.

Aşa fiind s'a socotit cu dreptate că e mai bine, când nevoia cere atâţia învăţători, să se creieze şcoli în care să se pregătească elementele de la început pentru cariera didactică rurală. Şi aceste şcoli nu puteau fi, bine înţeles, decât şcolile normale.

c) Şcolile pregătitoare erau şcoli cu care se făcea o experienţă, aflându-se chiar în primul an de încercare.

Ori statul avea nevoie de şcoli a căror experienţă era deja făcută, neavând timp de perdut cu încercările.

Şcolile normale cu vechea lor organizare se impuneau de la sine.

d) Şcolile pregătitoare la sate cereau, pentru a funcţiona cum se cuvine, mult mai numeroase condiţii de cât cereau şcolile normale înfiinţate la oraş. In primul rând la sate lipsea corpul didactic anume pregătit. E adevărat că acest corp didactic a lipsit şi va lipsi încă multă vreme şi şcolilor normale nouă. Dar, ori cum, ele fiind la oraş puteau foarte uşor împrumuta profesorii de la liceile şi gimnaziile existente, ceiace s'a şi făcut cu foarte mult

succes şi cu foarte bune rezultate. Se găsesc apoi la oraş elemente culte, superioare, care pot fi chemate temporar să exercite cariera didactică şi mulţi au convenit, nu numai de nevoe dar chiar de plăcere, să facă aceasta.

La ţară însă asemenea elemente lipsesc cu totul şi cele care se găsesc nu corespund cerinţelor.

Aşa se explică faptul cum chiar noi, la şcoala pregătitoare din Tudora, n'aveam profesorii cari ni trebuiau, pe când la şcoala normală din localitate am avut totdeauna profesori într'ales!

Desavantajul şcoalelor normale noi, — acela de a nu avea localuri proprii — era şi pentru şcolile pregătitoare. E drept că mai pretutindeni ni se pusese la dispoziţie conacurile proprietăţilor împărţite, dar aceste conacuri, unile erau dărăpănate cu totul (ca cel de la Tudora), altele, chiar dacă nu erau dărăpănate aveau nevoe de cheltueli însemnate pentru amenajare.

Statul apoi nu începuse încă a face cheltuieli pentru amenajarea conacurilor date în primire şcolilor pregătitoare.

Aşa fiind nu se poate spune că, prin mutarea elevilor la oraş, s'au lăsat pustii şcoli bine organizate, cu cari s'au făcut cheltueli zadarnice.

Dacă aceste şcoli ar fi avut o existenţă de cel puţin 4—5 ani de zile, desigur că atunci ar fi fost un păcat să le desrădăcineze; aşa însă, ele n'au avut de cât un traiu scurt de aproape 9 luni de zile.

e) Un alt neajuns al şcolilor pregătitoare era că nu puteau fi controlate uşor. La ţară şi azi greu se pot duce inspectorii, din pricina drumurilor glodoase şi rele, pe când la oraş, acelaşi organ de control al şcolilor secundare, inspectează şi şcolile normale fără nici un inconvenient.

f) S'a obiectat apoi că şcolile pregătitoare ce aveau 4 ani de studii generale şi cereau pe urmă, pentru a fi numit cineva învăţător, încă 3 ani de studii speciale într'un seminar normal, ar fi pus desigur pe învăţătorii pregtiţi astfel, mai presus decât cei ieşiţi din şcolile normale vechi cari au numai 6 clase.

La această inferioritate s'a răspuns, în mod definitiv, adăugându-se şcolilor normale încă un an şi, punându-se chiar din clasa I, studiul unei limbi streine — de preferinţă franceza — întocmai ca şi la foastele şcoli pregătitoare.

g) Aceste şcoli aveau pentru conducere un grup de persoane care împreună alcătuiau aşa numita eforie.

Eforia aceasta însă, după cum am arătat la început, era pusă sub înrâurirea directă a prefectului politic. De aici o mulţime de inconveniente, căci şcoala şi politica, rar s'au împăcat la noi, pentru că rar cultura a fost la baza politicei.

Comitetele şcolare care s'au înfiinţat la şcolile normale pe ruina eforiilor — dar după modelul lor — au în schimb o independeţă absolută şi sunt de un netăgăduit folos pentru şcoală.

Iată prin urmare atâtea consideraţiuni cari au îndrituit pe cârmuitorii României-Unite să nu meargă pe drumul nou, croit de şcolile pregătitoare, ci să se ţie tot de drumul vechiu şi cunoscut al şcolelor normale. Că, prin desfiinţarea şcolilor pregătitoare, s'a luat de la îndămână ţăranilor şcoala secundară, e adevărat.

Dar nu e mai puţin adevărat că şi ţăranul, pentru moment, are mai mare nevoe în satul lui de o şcoală primară bună de cât o şcoală secundară, ca vai de capul ei. Căci criza de dascăli care este în învăţământul primar *este şi în cel secundar.* Profesoratul a ajuns o meserie grea, cere pregătire multă şi retribuţia nu corespunde puterilor cheltuite în pregătire. De aceia tinerii studenţi fug de cariera didactică. Profesorii cei vechi sunt hârţuiţi în toate părţile pe la toate şcolile şi rar găseşti exemplare entuziaste care să convie a se duce la ţară să conducă şcoli secundare!. Iată dece asemenea şcoli nu pot fi decât f. slabe şi, decât surogate gimnaziale, mai bine de loc.

Că, în sfârşit, prin trecerea din viaţă a acestor şcoli s'a trecut şi peste rolul naţional care era un argument de căpetenie al existenţei lor, răspundem că acest rol nu este perdut din vedere nici la şcolile normale.

Chiar azi câteva din elementele cele mai bune ale acestor şcoli au fost învoite să treacă la şcoli superioare de bellearte, conservator şi secţiunea pedagogică universitară. Unii din ei au trecut şi la seminariile teologice.

Când însă numeroasele şcoli normale vor da un contigent mai mare de învăţători decât acela care ne va trebui pentru umplerea tuturor golurilor, atunci desigur aceste şcoli se vor transforma, încetul cu încetul, în licee, egalându-se treptat programele, după cum astăzi s'au egalat numărul anilor de studii. Şcolile normale vor ajunge astfel liceele internate, curat româneşti, unde elevii vor fi numai pui de săteni.

Prin ele se va putea face contrabalansarea elementelor

minoritare cari astăzi domină cursul superior al liceelor, mai ales în nordul Moldovei.

Dacă însă şcolile normale au fost socotite azi ca cele mai bune şcoli pentru a face faţă nevoilor imediate ale culturei maselor poporului aceasta nu înseamnă că şcolile pregătitoare nu-ş pot avea şi ele rostul lor, mai târziu, când ţăranii vor sta mai bine din punct de vedere economic, când vor umbla ei singuri după şcoala secundară, care le-a trecut pe dinainte şi pe care n'au iubit-o şi n'au înţeles-o pentru că nici n'a corespuns în totul nevoilor lui prezente.

Peste puţină vreme vor fi şi elemente didactice mai multe şi mai nevoite a-şi găsi plasament, chiar la ţară, dacă catedrele de oraş vor fi ocupate. Prin urmare ceia ce prezentul a îngropat se poate întâmpla ca viitorul să desgroape.

Un lucru însă ne doare pe cei cari suntem astăzi conducătorii şcolilor normale noi, anume: dacă s'a văzut că în aceste şcoli este mântuirea, de ce nu s'a dat o mai mare atenţie întemeerii lor grabnice? De ce, după şapte ani de funcţionare, noi nu avem încă toţi localul nostru propriu şi nu-l vom avea încă multă vreme? De ce să fim lăsaţi a trăi în pragul uşilor omeneşti, din bunăvoinţa cutărui comandant de regiment, ori cutărui primar care ne cedează cu greu cutare şcoala primară, ucigând-o pe ea pentru a trăi noi? De ce să fim nevoiţi a risipi toată energia în preocupări streine catedrei când, în patru-cinci ani de zile, cu buna voinţa necesară şi cu lăsarea la o parte a gimnaziilor politice, s'ar fi putut să avem gata clădirea şcoalei?

Chestiunea localurilor de şcoli normale este foarte grea. O şcoală primară se poate face într'un an-doi, şi cu o sumă relativ mică. O şcoală normală, dimpotrivă, costă între 20—30 de milioane! Şi sunt atâtea şcoli normale care n'au local propriu.

„E deajuns să spunem că în Vechiul Regat, în 1922, numai 7 şcoli normale, din 54 câte erau, aveau localuri proprii şi anume: Craiova, Câmpulung, Bucureşti (2), Galaţi, Bârlad şi Iaşi, pe când celelalte 47 de şcoli normale erau instalate în localuri cu chirie, în căzărmi, în localuri absolut improprii. In teritoriile alipite, din cele 23 de şcoli normale, câte existau în 1922, numai şcolile din Timişoara, Deva, Cluj (2), Sf. Gheorghe, Cristurul-Săcuesc, Sighet şi Cernăuţi avem localuri proprii, celelalte erau ca şi în Vechiul-Regat, instalate în case cu chirie, în şcoli primare, etc.

RAMIRO C. SAVINESCU

PRIMAR ŞI AVOCAT

Prefectul cu sprijinul căruia s'a intemeiat şcoala normală de invăţători din Botoşani in 1919.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

„Din anul 1922 s'a început, ca şi pentru construirea şcolilor primare, o mare campanie de construire a şcolilor normale. In 1913 s'a pus temelie la 45 de şcoli normale.

Construirea lor însă merge greu, căci s'au început prea multe deodată şi banii nu ajung pentru întreaga campanie de lucru. Pe lângă aceasta, după cum se obişnueşte la noi, s'au mai amestecat stăruinţele, preferinţele, ambiţiile cari au făcut ca în unele oraşe să se deie sume foarte mari iar în altele foarte mici. Din nenorocire Botoşanii au căzut în şirul oraşelor cu sumele cele mai reduse, deşi roadele şcoalei n'au justificat întru nimic această deconsiderare.

E deajuns să spun, de pildă că, pe când la noi la Botoşani s'a dat în 1923 abea un milion pentru începutul clădirei în 1924, 1.750.000 şi în 1925, 2.000.000, în aceiaşi ani s'a dat la:

Piteşti = 2.000.000, 2.499.950, 2.519.748;

Vaslui = 2.700.000, 4.368.530, 2.924.745;

R.-Sărat = 2.000.000, 3.000.000, 2 264.55 ;

Buzău (băeţi) = 5.091.186, 791.341, 2.930 805 (afară de 3 000.000 luaţi înainte).

Buzău (fete) = 3.126 741, 3.529.968, 2.000.000;

Brăila (fete) = 4.027.500, 4 500.000, 4.250 000;

Craiova (fete) = 6.525.420, 6.769.090, 885.964. etc.

Când dar numai la o şcoală se repartizează în doi ani consecutivi peste 13 milioane, înţelegem de ce altor şcoli nu li se poate da decât un milion, maximum două, anual.

Pe mulţi dintre noi, firește, această părtinire vădită în repartizarea sumelor, ne-a întristat şi ne-a descurajat peste măsură, căci, urmându-se sistemul, noi nu întrevedem sfârşitul clădirii şcolilor de cât doar la.... sfârşitul vieţilor.

Această chestiune a localului şi multe altele încă*) ne fac să ne sbuciumăm sufletul şi să ne amărâm zilele. Avem o misiune de îndeplinit şi nu suntem in stare să-i răspundem!

De şi vina nu este a noastră, totuşi inima ne doare. Ne mângâiem cu gândul că, în lumea asta, totul fiind trecător, vor trece şi aceste neajunsuri şi atunci şcoala noastră va fi şi ea la nivelul râvnit de noi şi cerut de vremuri.

TIBERIU CRUDU

---

*) Izgonirea elevilor din localurile actuale, insuficienta lor hrană; etc.

CUVÂNT LA DESCHIDEREA ŞCOLII NORMALE DE INVĂŢĂTORI DIN BOTOŞANI.

I.

S'a zis cu dreptate că la lumina focului războaielor se văd virtuţile şi păcatele popoarelor. Ei bine, niciodată, ca în timpul războiului actual, nu s'au văzut mai pe deplin păcatele şi virtuţile poporului nostru românesc.

Nu voiu căuta să le judec eu ca român care, fiind deprins cu ale noastre, şi bune şi rele, judec părtinitor, ci mă voiu sluji de judecata streinilor. Ei uneori, au ochi mai buni de cât noi, judecata mai dreaptă şi, de sigur, mai nepărtinitoare. Şi streinii, toţi câţi au trecut pe aici, fie prieteni fie duşmani, au recunoscut în unanimitate virtuţile ostăşeşti ale poporului nostru sătesc, deplângând în acelaş timp marea lui întunecime a minţii. S'au speriat inadevăr streinii de lipsa de cultură a satelor, numindu-ne *popor de eroi şi de analfabeţi.*

Cea mai mare pată pe fruntea unei naţii care nu este întru nimic vinovată de starea ei înjositoare. Căci, trebuie să recunoaştem, dacă săteanul este aşa de înapoiat, nu e din vina lui.

Datu-i-s'au oare şcoli îndeajuns pentru a se lumina? Şi, când i s'au dat şcoli, datu-i-s'au şcolile care-i trebuiau? Negreşit că nu! Nu i s'au dat nici şcoli îndeajuns şi nici acele care-i trebuiau, potrivite cu nevoile lui, dovadă că ţăranul n'a iubit niciodată şcolile noastre, de şi n'a despreţuit cartea, n'a urât lumina.

De aceia uneori mă întorc şi zic: poate e şi un noroc al nostru că n'am avut atâtea şcoli, căci aşa cum au fost pe alocuri, adesea au stricat în loc să tocmească.

Sufletul sătesc, netrecut prin şcoli, de multeori a rămas mai curat, mai limpede, bunul simţ mai desvoltat, pe când, dimpotrivă, şcoala a tulburat sufletele simple, le-a răzvrătit, le-a întors pe dos.

Şi atunci, de cât apa tulbure a pârâului leneş care abia se târăşte în câmpul însorit, prefer şuviţa de apă străverzie

care țâșnește din inima de piatră a munților, umezindu-le sălbătăcia întunecoasă.

Lipsa de școli a fost un noroc și din alt punct de vedere căci țăranii, fără lumină, n'au putut să vadă drepturile lor. Nu ș'au cunoscut datoriile dar nu ș'au cunoscut nici drepturile. Aceasta a fost mântuirea noastră.

In adevăr, dacă acest popor ar fi fost mai luminat și mai conștient de drepturile lui ar fi putut să ne întrebe de mult: «Cinstiți cârmuitori ai țării mele, ați alcătuit atâtea bugete pe spinarea mea, ați pus atâtea dări, ce ați făcut, de 50 de ani încoace, cu jertfele mele? Cum de s'au putut rădica mii din vecinii noștri din starea de robie la atâta belșug de școli iar pe mine m'ați lăsat în părăsire? Fost-am eu, popor român, mai slab la minte de cât acești vecini? Fost-am mai puțin iubitor de lumină? Fost-am mai puțin gata de jertfă?"

Și la aceste întrebări nu știu zău ce am fi putut răspunde! Nimeni, cred, că nu ar avea curajul să se laude cu isprăvile la care a ajuns în ce privește cultura poporului de la țară!

Lucrul. istoricește, e foarte deslușit.

„Romanticii dela 1848, când au ajuns la putere și au alcătuit în 66 o constituție — copiind-o după cea belgiană — au socotit că e deajuns să puie în acea constituție *învățământul primar obligator și gratuit*, pentru ca îndată toată lumea să știe carte. Și cum să nu știe când învățământul este obligator și cum să nu învețe fiecare când e gratuit, căci mai ieftin de cât degeaba, nu se putea!"

„Cu aceste două firme: obligativitatea și gratuitatea, ei au crezut că au ajuns a fi la umărul acelora de la care le-au luat. Și totuși câtă ușurătate și orbire în aceste două cuvinte!

Căci nu poți face învățământul obligator înainte de a avea școli și nu poți avea școli înainte de a avea învățători. Ori de aceasta nimeni nu se interesa. Dovadă este faptul că la 1864 când s'a început organizarea învățământului public, s'au făcut două universități și numai o școală normală!"

Așa fiind, cum să faci învățământ primar obligator când n'ai învățători? Până la 1870 avem trei școli normale. La 1870 avem încă trei, ceiace face 6. Până la 1900 nu se mai pomenesc creațiuni de școli normale. Cele mai multe, 4 la număr, se întemeiază între 1912—13. In ajunul războiului avem 13 școli

de învățători și învățătoare, *complecte* și 6 *necomplecte* (total 19 școli normale = 15 de băieți și 4 fete),

„Aceste școli însă nu erau în stare să înlăture starea decăzută a învățământului public: *clădirile* abea jumătate erau cum se cade, numărul învățătorilor abea o treime din numărul necesar învățământului normal. Aproape 2000 de suplinitori cu două-trei clase gimnaziale sau profesionale, fără nici o pregătire. socotind școala ca o leafă și ca un adăpost vremelnic».

„Ba învățătorii se numeau și dintre absolvenții școalelor primare în urma unui examen sumar dat înaintea unei comisiuni județiene, compusă din medicul primar al județului, un consilier județan și revizorul școlar *)".

„*Elevii*, grozăvia situației! Din 1.040.000 de copii abea 30.000 isprăviseră școala primară, restul îndrugând o clasă-două și peste 300.000 nici nu călcau pragul școlii!".

Așa fiind, *învățământul nostru normal era anormal* chiar înaintea războiului, de-aceia streinii ne-au numit *popor de analfabeți*, căci așa ne-au găsit.

Și dacă n'ar fi fost bunul simț al rasei noastre pe care o înfățișează atât de bine țărănimea și, dacă flăcăii inculți ai satelor nu s'ar fi bătut ca niște lei pentru a binemerita titlul de eroi, am fi fost trecuți deapururi în rândul popoarelor care nu merită să ocupe o bucată de pământ în dauna celorlalte popoare civilizate în mijlocul cărora trăim.

II.

Războiul însă, cu urmările lui firești, a deschis probleme nouă pentru învățământul normal primar și anume:

1) O mare mulțime de învățători au căzut pe câmpul de luptă și, dacă înainte de război nu ajungeau, căci erau abea $^1/_3$ din numărul trebuitor, câți au mai rămas azi, mai ales după ce mulți din cei destoinici au trecut ca ofițeri în oștire?

2) *Clădirile școlilor* în mare parte sunt distruse iar din unile n'au rămas nici pietrele.

3) Unirea cu țările surori aduce nevoia înlocuirii învățătorilor streini, a creierii de școli nouă pentru Români, a propagandei naționale, etc. Se cere dar un număr extraordinar de mare de învățători și aceasta repede în toate provinciile.

*) Pericolul analfabetismului în România de P. Gârboviceanu.

4) S'a dat pământ și drept de vot țărănimei și ea trebuie să știe cum să lucreze acest pământ pentru ca producția țării să nu scadă. In acelaș timp trebuie să știe cum să-și întrebuințeze votul, pentru ca valoarea alegerilor să nu fie scăzută nici falșificată. Un țăran neștiutor de carte votează liste, nu persoane și de multe ori ar voi să voteze persoane și nu liste, dar nu poate. Trebuie dar ca țăranul să știe carte pentru ca votul obștesc să deie rezultatul pe care noi îl așteptăm de la el.

5) Dar problema cea mai grea de cât toate și care este o chestie vitală pentru neamul nostru, decurge din egalizarea drepturilor pentru săteni și băștinași.

Această egalizare, impusă și din afară, găsește țara noastră (și când zic țara înțeleg pe țărani, căci țara noastră este o țară de rurali) fără știință de carte și, în lupta dintre elementele streine, toate știutoare de carte, cu cele țărănești, inculte, de sigur, cel în pierdere, cel biruit, cel jertfit, va fi tot cel incult, *țăranul.* Aici se vede greșala cea mare a politicianismului nostru național, care s'a jucat pe spatele poporului, neglijându-l și lăsându-l în urma tuturor neamurilor cari azi se cocoțează pe spinarea lui!

Față dar de lupta deschisă între Români și streini și față de comparația făcută între poporul român incult și celelalte popoare migieșe, toate mai culte de cât el, vedem că „starea învățământului public nu mai poate fi îngăduită o clipă mai mult, fără a primejdui însuși viitorul acestui popor".

Iată pentru ce, imediat după războiu, gândul oamenilor luminați, între care îmi pare bine că pot cita chiar pe un botoșănean, d-l Ion Simionescu, alături de d-l Simion Mehedinți din Soveja și d-l Dumitru Cădere din Buhalnița Neamțului, toți fii din popor, toți moldoveni și toți profesori universitari, a fost de a înarma cât mai iute și mai temeinic cu arma științei de carte pe poporul care ne-a dat gloria și biruința din afară și de la care așteptăm biruința și gloria dinlăuntru.

Ei s'au gândit să rezolve chestia analfabetismului care era o moștenire grozavă dinainte de războiu.

„Cele 13 școli complecte de învățători și învățătoare existente s'au văzut, firește, cu totul neîndestulătoare pentru rezolvirea tuturor noilor probleme pe care războiul le deschise. Toate aceste școli dădeau șese până la șepte sute învățători cari, cu vre-o sută de absolvenți ai seminariilor teologice,

abea se puteau complecta locurile care în mod normal deveneau vacante în cadrele existente, aşa că nu se mai puteau crea şcoli primare nouă cu scopul de a face ca obligativitatea învăţământului primar să devie o realitate, lipsind dascălii".

Trebuia deci să se găsească o soluţie care să dea anual un număr îndoit de învăţători ca până acum căci se cereau vre-o 15 mii de învăţători în regat, vre-o 10 mii în Ardeal şi cam tot pe-atâţa în celelalte două provincii Bucovina şi Basarabia. In total deci statul nou al Românilor avea nevoie de vre-o 40.000 de învăţători, pentru ca poporul să poată primi lumina cea dintâi a cărţii, intrând alături de popoarele cu adevărat civilizate ale Europei.

Incercarea din 1918 a d-lui Simion Mehedinţi, fostul ministru de instrucţie din guvernul marghilomanist, *prin crearea la sate a şcoalelor pregătitoare*, câte 3—4 de fiecare judeţ, ar fi putut să aducă o deslegare în parte a problemei.

Aceste şcoli — nişte gimnazii rurale — ar fi dat posibilitatea de a trece prin ele trei până la patru mii de absolvenţi ai şcoalei primare. In aceste şcoli se pregăteau laolaltă pe lângă viitorii studenţi de universităţi şi viitorii preoţi şi învăţători, în mediul rural în care ei erau chemaţi să muncească.

Cu cei două-trei mii de absolvenţi ai şcoalelor speciale (seminarii normale pentru învăţători, seminarii teologice pentru preoţi ce aveau fiecare câte trei ani de specializare după cei patru de şcoală pregătitoare), se ajungea în 15—20 de ani la cei peste 40.000 de dascăli rurali de care aveam nevoie.

Teoreticeşte aceste şcoli pegătitoare păreau foarte b ne *) Organizarea lor pripită însă, cu conducători cari nu totdeauna erau pătrunşi de însemnătatea instituţiilor ce li se încredinţase ele n'au inspirat nici o încredere nimănui. Părăsite apoi chiar de făuritorul lor, prin schimbarea guvernului, fireşte că aceste şcoli, cari au pierit în faşă, n'au dat nici un rezultat.

Şi pe alocuri ele făgăduiau mult. Mă gândesc numai la şcolile din Baia şi Liteni (Jud. Suceava) şi cele din Tudora şi Ştefăneşti acest judeţ. — Nimeni însă nu s'a interesat de începuturile lor anevoioase dar rodnice. — S'au şters pur şi simplu din viaţă, înfiinţându-se în schimb şcoli normale după vechiul tip în fiece capitală de judeţ. Că s'a făcut un rău

*) A se vedea „Ce au fost şi ce pot fi şcoalele pregătitoare» de T. Crudu,

prin desființarea acestor școli, nu pot spune, căci ele au avut o mulțime de cusururi.

Pot afirma însă că, cu vremea, toate cusururile se puteau îndrepta și instituțiile acestea puteau ajunge niște școli ideale pentru săteni.

Dar, din motive cu totul streine de învățământ, nu s'a căutat îndreptarea ci desființarea lor.

Și cum astăzi aceste școli nu mai există, nimeni nu mă va lua de rău dacă, amintind de ființa lor vremelnică, le vorbesc de bine. De morți, mai ales atunci când ne-au fost dragi, putem vorbi altfel?

III.

A doua soluție propusă pentru îndepărtarea analfabetismului sătesc, este acea a guvernului liberal, de a înființa în locul școlilor pregătitoare școli normale, câte una pentru fiecare județ și câte una de fete la câte trei județe.

„Astfel cu începutul anului școlar 1919|1920 s'a rădicat numărul școalelor normale de băeți la 32, iar a celor de fete la 19 înființându-se și două școli normale pentru pregătirea conducătoarelor grădinelor de copii, așa că astăzi în vechiul regat avem 53 de școli normale și credem că numărul lor va mai crește încă".

Soluțiunea aceasta o socot mult mai practică de oarece scutește învățământul de o experiență școlară tocmai în vremea când țara are nevoie de căi sigure pentru a ajunge la țintă. Școlile pregătitoare trebuiau experimentate ani de zile spre a le vedea foloasele, a le îndrepta cusururile, pe când școlile normale au deja un trecut frumos și recomandabil din toate punctele de vedere. Faptul că sunt la oraș, nu la țară, socot iarăși că nu e așa de rău. Căci la dreptul vorbind, târgurile noastre nu au un mediu moral mai primejdios de cât acel de la țară. In adevăr orășelele noastre provinciale nu au o viață publică așa de destrăbălată în cât să fie absolut nevoie, cum este în apus, „a scoate școala din mediul puțin sănătos al orașelor și a o duce în atmosfera satelor, unde școlarii vor fi educați în deprinderi mai simple, dar mai prielnice".

Având în vedere atmosfera morală a satelor noastre de după războiu, înclin a crede că e mai bine ca școala normală să fie într'o margine a orașului de cât în mijlocul satului.

Dar chiar din punct de vedere al mediului fizic n'avem atât a ne plânge când Botoşanii noştri sunt o grădină de brazi, Fălticenii o insulă'ntre livezi, Huşii o podgorie, Piatra-Neamţ o staţiune climaterică, Dorohoi, Roman, Vaslui, Tecuci oraşele destul de bine întreţinute, vorbind numai de centrele noastre mai apropiate.

Un alt avantaj de o însemnătate capitală este că aceste şcoli normale, acum când e aşa de mare criză de profesori, îşi pot împrumuta corpul didactic de la şcolile secundare deja existente în oraş.

La ţară acest lucru era foarte greu. Numai cu preoţi, medici de plasă, administratori şi învăţători, şcolile nu pot merge. Trebuie neapărat corp didactic bine pregătit şi, pentru moment, de unde să-l iai?

Aici în oraş însă îl găsim. Chiar noi ne mândrim a avea de tovarăşi pe unia din cei mai distinşi colegi ai liceului local. Acest lucru niciodată nu l'am fi putut avea la ţară, unde cu mare greutate vin elemente bune.

IV.

Datorită dar nevoilor culturale săteşti, oraşul nostru Botoşani, are norocul să inaugureze azi, o şcoală normală de învăţători şi mâni, de sigur, o altă şcoală normală de învăţătoare. Aceste şcoli tind să se egaleze cu liceul, având şepte clase, liceul însuşi coborându-se de la opt clase la şepte. Absolvenţii, cu vremea, vor avea dreptul de a trece chiar la universitate. Aşa fiind şcolile normale vor fi nişte şcoli de luminare a păturii săteşti care va trebui să facă concurenţă gimnaziilor şi licelor ticsite de streini.

Se cere însă ca aceste şcoli să aibă local propriu. Să nu fim pui de cuc în cuib de pitulice cum suntem azi. Noi nu voim să ucidem o şcoală primară şi una de meserii pentru o şcoală normală. Fiecare trebuie să ne creştem puii în cuibul nostru nu al altora.

De aceia nu doresc altăceava decât să avem cât mai curând posibil clădirea noastră proprie şi nu voi fi mai fericit de cât în ziua când, de pe catedra şcolii noastre normale, să vă aduc mulţumirile mele fierbinţi, pentru străduinţa ce o veţi fi pus cu toţii împreună pentru râdicarea clădirii care ne trebuie şi pe care judeţul o merită.

C. RIGU, Profesor

N. RĂUTU, Profesor

C. V. FICȘINESCU, Institutor

Dd. C. Rigu, in calitate de inspector general, N. Răutu, deputat și C. V. Ficșinescu, primar, au lucrat împreună la întemeierea școalei normale de învățători din Botoșani, in vara anului 1919.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Până atunci țin să mulțumesc în deosebi d-lui prefect Ramiro Savinescu care, împreună cu d-l primar Const. Ficșinescu și cu d-l senator C. Rigu, profesor în Ploiești, s'a îngrijit de înființarea acestei școli, alegându-i un local așa de bun și așa de potrivit pentru un an începător [1]).

Mulțumesc în acelaș timp tuturor celor ce au binevoit să ieie parte la această inaugurare a unei școli de mare însemnătate pentru județ, făgăduind în mod solemn că noi, corpul didactic, ne vom strădănui din răsputeri a o rădica acolo unde țintesc nădejdile dv. și visele noastre.

De aceia chiar noi am botezat-o dinainte cu un nume mare, acela a lui Mihail Eminescu.

I-am dat acest nume pentrucă genialul nostru poet botoșănean a fost în viața lui și revizor școlar, deci om al școalei lucrând pentru școala primară, dând îndrumări și sfaturi care ar putea fi scrise pe pereții tuturor școalelor normale, alături de 'nvățăturile marilor pedagogi ai lumii. [2])

De aceia am crezut că, atunci când facem o școală normală a poporului, să-i punem numele celui mai mare fiu la acestui popor, spre a fi pururi de pildă și îndemn tineretului ce se rădică, dornic de muncă și lumină.

Și nu doresc de cât ca, după cum mare și nemuritor a fost Mihail Eminescu, tot așa mare și nemuritoare să fie și școala care-i poartă numele.

---

1) Școala No. 3 de băieți.
2) A se vedea studiul părintelui Toma Chiricuță publicat mai departe.

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ISTORICUL DRAPELULUI. [1])

Drapel în înţeles de steag este un cuvânt relativ nou, de vreo 400 de ani, întrebuinţat mai întâiu de Italieni supt forma *drappello*, de la care desigur l'am împrumutat şi noi mai târziu, alături de steag care e mai vechiu.

Francezii sunt cei dintâi cari, în acest înţeles, au luat cuvântul, pe vremea războaielor italice.

Cum însă ei aveau în limbă cuvântul drappo=drap=stofă, de la drappus din latina populară, s'au oprit la *drapeau*.

Cei vechi au avut şi ei steaguri dar cu diferite numiri. Strămoşii noştri Romani, depildă, le numeau *insignii* de la *signum* = semn.

Nici nu se putea da un nume mai bun de cât acesta căci steagurile la început nu erau de cât *nişte semne*, izvorâte din nevoia luptătorilor de a se grupa la războiu în jurul unui centru.

Steagul însemna locul de adunare al trupelor.

Aceste steaguri, adică semne, au variat după popoare şi timpuri.

Cel întâiu drapel a fost o mică sarcină de fân pusă în vârful unei prăjini, ierburile fiind la îndămâna tuturor pe câmpul de luptă.

In urmă s'au întrebuinţat ramuri verzi, piei de animale şi apoi o bucată de purpură (stofă roşie), un scut, o cască, o cuirasă, etc. înfipte în vârful unei suliţi.

Egiptenii, cari au trăit cu 7000 de ani înaintea noastră, aveau ca drapele efigii de animale asemănătoare cu ale zeilor lor. In special puneau un cap de bou (boul Apis), un crocodil sau un vultur.

La Chaldeeni şi Assirieni era un vultur cu picioarele pe o sabie.

La *Ebrei* găsim drapele cari arătau deosebitele triburi.

In Sfânta Scriptură găsim anumite semne distinctive ale celor 12 triburi ale lui Israel, care erau figuri de oameni şi de animale purtate în vârful unor suliţi.

---

1) Cuvântare ţinută cu prilejul sfinţirei drapelului şc. normale în 1919, cu note luate din „Grande Encyclopedie" şi „Grand Larousse".

Mai târziu se înlocuiră aceste figuri cu bucăți de stofă pictate sau brodate.

Triburile lui Iuda, Issachar și Zabulon aveau pe drapelul lor *un puiu de leu* cu deviza: „Dumnezeu să se rădice și dușmanii voștri să fugă înaintea voastră!".

Ruben, Simeon și Gad aveau un *cerb* cu inscripția: „Ascultă Israele, Iehova, Dumnezeul tău, este singurul Dumnezeu!".

Drapelul lui Efraim, Manasse și Veniamin era împodobit cu un copil brodat și cu cuvintele: „Mâna lui Dumnezeu era asupra lor în timpul zilei". In sfârșit Dan, Aser și Nafthali aveau un vultur cu cuvintele: «Revino, Doamne, și trăiește cu glorie în mijlocul trupelor lui Israel».

La Perși era un vultur sau un porumbel cu aripele întinse, așezat în vârful unei lănci, după cum ne spune Xenophon, conducătorul celor 10.000 de Eleni.

Grecii aveau și ei figuri de animale sau litere din alfabiet. *Spartanii*, de pildă, aveau pe *A* (alfa) inițiala poporului lor de *Achei* sau pe L (lambda) inițiala de la numele lor de Lacedomonieni. Messenienii aveau pe *M*. Atenienii aveau o cucuveucă sau un măslin care era emblema cetății, darul zeiței Athena. Corintul avea pe Pegaz (calul înaripat).

Romanii aveau foarte multe insignii militare. Fiind un popor cuceritor aveau nevoie de armate bine organizate așa că pretutindeni se găseau steguleţe pentru desemnarea cohortelor, centuriilor, compăniilor și legiunilor.

La început și la Romani au fost semne comune.

Romulus, care a întemeiat Roma trăgând brazda cu un plug cu boi, avea ca semn o sarcină de fân în vârful unui băț= *manipulus*, care nume mai pe urmă se dădu și stegarului.

Steagul apoi se schimbă devenind o lance cu diferite animale până la *Marius* care dădu legiunilor sale *acvila*. In vârful lăncii a fost și o mână supt care se punea un scut și imaginile divinităților tutelare și pe urmă în locul divinităților s'au pus chipurile împăraților înșiși. Mai era *labarum*, emblema proprie a fiecărui împărat, purtate de 50 de oameni voinici înaintea împăratului când lua comanda armatei.

Figurile steagurilor erau toate de aur sau de argint, iar labarum erau niște drapele de pânză roșie brodate sau pictate cu un vultur și atârnate de vârful lăncii printr'un băț orizontal ca prapurile.

La Romani se sfinţeau steagurile de către preoţi=auguri şi cine perdea drapelul era condamnat la moarte.

Dacii, srămoşii noştri, aveau drept steaguri un balaur de aramă într'o prăjină, având gura deschisă, ca să facă vuet la vânt.

In evul mediu, când se amestecă lumea veche cu lumea barbară, se amestecă şi semnele ţărilor şi popoarelor şi, când apar steagurile, ele nu mai au forme de animale (paseri, şerpi, boi, etc.) ci toate sunt din stofe scumpe. purtate în vârfuri de lance.

Tot evul mediu fiind o epocă de războaie în care se luptau între ei împăraţi, regi, principi, duci, conţi, marchizi, baroni, cavaleri, toţi aveau insigniile lor cusute pe steaguri. Ori cum ar fi fost, mai late sau mai înguste, triunghiulare, dreptunghiulare, în fâşii sburătoare, toate tind către drapelele noastre de azi.

Steagurile medievale la inceput erau dintr'o stofă atârnate pe două beţe în formă de cruce.

Aceste soiuri de drapele au fost adoptate şi de bisericile creştine iar prin veacul VII-lea moda devine generală (origina prapurelor de azi).

Baniere religioase (un steag cu o cruce pe el) flutură de-acum înainte în fruntea armatelor şi aceasta în tot timpul evului mediu.

Marii feudali şi vasali aveau steagurile lor particulare.

In genere evul mediu a cunoscut patru soiuri de insignii mai principale :

Pernonul, steguleţe mici, lungi, cu coadă, al cavalerilor feudali ;

oriflamul, steguleţ roş cu puchiţei de aur pe el, întrebuinţat de Franceji câteva veacuri ;

gonfalonul, steguleţ cu fâşii lungi, legate în vârful unei lănci, întrebuinţat de seniorii eclisiastici ;

banierul, steagul cu cruce subt care se adunau vasalii unui senior pentru a merge la război.

Când creştinismul a biruit lumea barbară şi mai ales când au inceput războaiele pentru desrobirea Sf. mormânt din mânile Turcilor, atunci pe steaguri ca şi pe piepturi, s'au cusut cruci, cruci roşii mari, de unde şi numele de cruciaţi a celor ce au luat parte la lupte.

Franţa a păstrat multă vreme crucea roşie pe steaguri, chiar după cruciate unde ea a luptat mai mult, pe când An-

glia avea o cruce albă, Bretania o cruce neagră, Italia și Suedia o cruce verde, etc.

Tot evul mediu steagurile erau de stofă atârnate la bastonul orizontal al unei cruci.

De la 1583 se întrebuințează întâia oară în Franța numele de *drapeau*, luat în timpul războiclor italiene după italienescul *drappello*.

Drapelul alb, care în evul mediu însemna cerere de ajutor sau predare, începe în epoca modernă a fi la Franceji semnul colonelului, comandant de trupe. Ludovic al XIV, gelos, interzice coloneilor de a purta drapelul alb pe care îl ia el singur, numindu-se *colonel-general*. Astfel steagul alb devine steagul regelui, iar la colonei le dă steaguri tricolore. Regimentele la început aveau mai multe steaguri, cu vremea au fost reduse la trei (1703), apoi la două (1749) și în fine la unul (1776), cum e azi la toate regimentele tuturor armatelor.

Pe lângă regimente și fie care corp avea drapelul său special.

In deobștie drapelele franceze, ori de ce culoare ar fi fost, aveau pe ele crucea albă.

Așa, de pildă, Picardia avea drapelul roș, crucea albă; Champagne, drapel verde, cruce albă; Navara, drapel de culoarea frunzei veștede, cruce albă, etc.

Până la 1789 deci în Franța, drapelul cu crucea albă a fost drapelul infanteriei franceze.

La 1789, frunza smulsă de Camille Desmoulins dintr'un copac de la Palais-Royal, ajunge a fi un semn de unire și verdele a trebuit să fie adoptat ca culoarea națională. Indată însă ce s'a atras atențiunea că verdele era culoarea hainei contelui *Artois*, cel mai impopular prinț, revoluționarii au schimbat culorile. La început s'au luat culorile orașului Paris, roș și albastru, adăugându-li-se apoi albul regalității. In acest chip s'a făurit tricolorul drapelului național al Franței care a făcut înconjurul glorios al lumei. Steagului acestuia, la 1792 când se declară țara republică, i se puse în vârful cozii o lance. Când vine Napoleon el îi pune în vârf vulturul, emblema victoriei dar și a dominației.

Restaurația de la 1814 face greșala de a arunca drapelul tricolor al nației punând în loc drapelul alb al burbonilor cu floarea de crin în vârf. In cele o sută de zile ale lui Napoleon

mai flutură vulturii dar, de la 1815 înainte, supt Ludovic al XVIII şi Carol al X fu numai drapelul alb al regaliştilor. La 1830 însă, când vine Ludovic-Filip, el introduce iarăşi tricolorul, aclamat cu entuziasm de popor, dar pune sus cucoşul galic în locul vulturului napoleonian. La 1848, în timpul republicei, revine în vârf sulița ascuțită. Când vine imperiul al doilea vulturul își face reapariția în vârful drapelelor. De la 1870 a revenit în vârful drapelului din nou lancea, iar pe stofă este scris: „République Française". Era obiceiul a se pune pe drapele cuvinte evocatoare ca: „ascultare şi supunere" ori „libertate, egalitate, fraternitate" ori „cinste şi patrie", etc.

Am arătat înadins mai pe larg evoluția drapelului francez întrucât după el ne-am orientat şi noi imitându-l.

Este de observat că toate popoarele au avut drapele în toate timpurile dar până la sfârşitul veacului al 19, fiecare naţie avea mai multe drapele. Astăzi însă s'a hotărât ca fie care stat să adopte un steag a lui propriu şi care să poarte culorile naţionale.

Cu cât s'a accentuat mai mult în lume politica naţionalităţilor cu atât şi respectul pentru steagul naţional a crescut, devenind astăzi icoana naţiei însăşi la care cu toţii ne închinăm. De aceia perderea unui drapel pe câmpul de luptă e cea mai mare durere. Regimentul care ş'a perdut steagul nu capătă altul de cât dacă se câştigă unul de la duşman sau face un fapt de arme însemnat.

Napoleon, dintre toţi monarhii, ţinea foarte mult ca drapelele cu vulturii lui să nu cadă în mânile duşmanilor. In Rusia, când făcu retragerea şi toată disciplina dispăruse, a numit o gardă anume ca să le păzească până când le-a ars înainte de a trece Berezina.

Steagurile naţionale sunt unice, în ce priveşte culorile, formele lor însă variază după instituţii. Regimentele de infanterie, de pildă, au steaguri mari, de mătasă cu numele regimentului, numite *drapele*. *Cavaleria*, dimpotrivă, are steaguri mici, aproape pătrate şi foarte împodobite cu cusătri şi se numesc *stindarde*.

Steagul Turcilor se numeşte şi el *stindardul ceresc*, de stofă verde cu semilună, care nu se desfăşoară de cât în clipe de primejdie. Ei cred că acest steag a fost dat lui Mahomed

de către arhanghelul Gabriel, de aceia se închină cu smerenie înaintea lui, fiind de origină divină, cerească.

Steagurile puse pe vapoare se chiamă *pavilioane*. Afară de aceste steaguri oficiale, fiecare societate, instituţie publică sau privată poate să-şi facă steagul ei propriu, respectând bine 'nţeles culorile naţionale. Şcolile, în deosebi, au datoria de a avea steagurile lor pentru a desvolta în copii iubirea, respectul şi mândria de a sta supt faldurile şi umbra culorilor naţionale.

Afară însă de steagurile acestea naţionale, avem şi altele *internaţionale*.

Acestea sunt:

Drapelul alb, este semnul păcii, al predării sau al parlamentării. Se întrebuinţează mai ales în timpul războiului.

Steagul alb cu cruce roşie, este steagul ambulanţelor militare şi ale spitalelor.

Steagul roş, este din epoca revoluţiei, a vărsărilor de sânge. S'a întrebuinţat întâia oară când autoritatea municipală din Paris a luptat împotriva mişcărilor populare de stradă. Mai târziu poporul l'a luat ca emblemă când a luptat împotriva steagului alb al regalităţii. La 1848, în timpul revoluţiei s'a căutat a se impune ca drapel naţional, dar nu a reuşit. A rămas însă până azi pentru a însemna steagul revoluţionarilor.

Steagul negru, vine din Italia, întrebuinţat subt domnia familiei de Medicis. Soldaţii prădători din acea vreme desfăşurau steguleţe negre când porneau la drum. Acest obiceiu e păstrat şi de trupele de bandiţi care de aceia s'au şi numit *bande negre*.

Acest drapel era un drapel sinistru şi arborarea lui anunţa un dezastru, un semn de război civil sau o luptă pe viaţă şi pe moarte. In loc de cruce avea pe el două ciolane de mort încrucişate.

Azi drapelul negru este întrebuinţat pentru a arăta o localitate prinsă de boli molipsitoare, în special de ciuma, pentru a atrage atenţia trecătorilor. Se mai întrebuinţează şi la indicarea pulberăriilor, a muniţiunilor şi la anunţarea morţilor mai de seamă. In orice caz e semnul durerii, al suferinţii şi al trecerii din viaţă:

La Români tricolorul naţional este din epoca noastră contimporană, făurit, spun alţii din culorile celor două principate.

In vechime steagurile muntenești și moldovenești erau asemănătoare cu acelea ale țărilor mai vechi care ne înconjurau și de la care am împrumutat formele. Peninsula balcanică în genere era influențată de steagurile împărăției de Orient, bizantine, iar Ungaria și Polonia de cele ale împărăției de Occident și ale feudalității apusene.

Steagurile bizantine, mai ales după biruința creștinismului care ajunse ca religie de stat, aveau înfățișarea praporelor de azi: o pânză, cu chipul unui sfânt pe el, aninată pe două bețe așezate în cruce.

Așa au fost și steagurile noastre cele mai vehi din care nu ni s'au păstrat de cât doar, acelea din vremea lui Ștefan cel Mare, dăruite de el M-tirii Zografu din Sf. Munte. Ele au cusute chipul lui Sf. Gheorghe, patronul oștirilor moldovenești, care stă pe un scaun, având doi îngeri cari îi așează o coroană pe cap. La picoare e un dragon pe care-l calcă. Fondul steagului e roș iar cusătura sfântului e albăstrie. De altfel acestea erau și culorile Moldovei: albastru și roș, pe când în Muntenia erau albastru și galbăn.

Steagul lui Mihaiu Viteazul erau un vultur cenușiu, pe o ramură verde, și fondul alb.

Studii heraldice la noi în țară s'au făcut foarte puține de aceia și puțin putem spune asupra vechilor noastre steaguri.

Mai mult cunoaștem istoria tricolorului nostru de azi.

După izvoarele care ne stau la îndămână putem constata că Ardelenii au întrebuințat culorile de azi încă de la *1765* când Maria-Theresa a dat la 2 Noembrie o diplomă prin care Transilvania este rădicată la rangul de Mare-Principat *) „Stema Transilvaniei este alcătuită dintr'un scut cu grindă roșă la mijloc, câmp albastru sus și câmp galbăn jos. Culorile sunt așezate orizontal: albastru (vânăt) — roș-galbăn, deci aceleaș ca și cele de azi, cu singura deosebire că azi aceste culori sunt în altă ordine așezate.

Prin diploma Mariei Tereza aceste culori sunt oficial împământenite în Transilvania și folosite până la 1849—50.

La anul 1852 steagul Transilvaniei are tot aceste culori, însă în ordine schimbată.

*) Toate aceste citații le iau din broșurica d-lui Const. Berariu „Tricolorul românesc", Cernăuți, 1901 și „Ceva despre tricolorul românesc" de Dr. I. G. Sbirea, Cernăuți, 1899.

Aceasta se vede dintr'o circulară dată de guvenatorul Ardealului, principele Swartzenberg, care, în ajunul sosirei în Ardeal a împăratului Franz Iosef, ordonă:

„pe edificiile publice şi particulare pot fi întrebuinţate steaguri în culorile Ardealului: roş-galbăn-albastru....".

Acum deci roşul e deasupra, nu albastrul. Tot în acest timp episcopul *Andrei Şaguna* fiind rădicat la rangul de baron, întrebuinţează în afacerile sale o emblemă cu *culorile naţionale*, albastru-galbăn-roş.

«La încoronarea lui Francisc Iosif ca rege al Ungariei, 1857, s'a purtat cu mare pompă şi flamura Transilvaniei, adică vânăt (albastru)-roş-galbăn. S'a revenit deci la ordinea din diploma de la 1765».

«Cum se observă, culorile roş-galbăn-albastru, variind ordinea, joacă un rol însemnat în viaţa oficială a Transilvaniei, popularizate fiind prin diploma Mariei-Thereza".

„In principate pentru prima dată apare tricolorul la *1842* adoptat subt domnia lui Alexandru Ghyka. Roşul-galbănul şi albastrul este noul steag al Munteniei, alăturea cu cel vechiu albastru-galbăn.

Probabil că aceste culori sunt, după afirmarea colonelului Năsturel care a scris „Steagul şi stema României" (Albina, an. IV, 1900, Bucureşti) o imitaţie după tricolorul francez. Această cu atât mai mult cu cât aşezarea culorilor este la fel cu cea a noastră, deosebindu-se numai în culoarea galbănă care a înlocuit pe cea albă a Franciei.

Nu putem crede eă este o înrâurire a tricolorului ardelean întrucât Ardelenii la adunarea lor de la 15 Maiu, 1848, aveau, pe steagul lor culorile: vânăt-alb-roşu, după cum spune Gh. Sion (vezi Dr. G Sbierea) sau vânăt-roş-alb după cum spune Papiu-Ilarion.

Culoarea albă de bună samă era înrâurirea franceză.

La noi anul 1848 aduce revoluţia trecătoare a Moldovei şi acea mai de lungă durată a Munteniei Guvernul provizoriu al acestui principat, alcătui chiar o constituţie pe care jură peste 15.000 de oameni adunaţi în „Câmpia Libertăţii" de lângă Bucureşti.

„ In 14 Iunie se adunară boierii cei bătrâni la Mitropolitul ţării, care eşi în balcon şi, binecuvântând norodul, *sărută*

stindardul tricolor. Iar în ziua următoare steagurile tricolore, cu inscripţiile „dreptate, frăţie" se sfinţiră pe „Câmpia Libertăţii".

Steagul tricolor, care avea o deviză atât de frumoasă, îşi făcu firește repede apariţia la toate provinciile locuite de Români, devenind *simbolul naţiunii române.*

In Ardeal el găsea tricolorul cu care Românii erau obişnuiţi încă de la 1765 şi care poate, având în vedere legăturile dintre Muntenia şi Ardeal, contribuise la alcătuirea lui în principate.

Răspândirea acestor culori la Românii de peste hotare se face mai ales de când se realizează unirea celor două principate supt *Cuza-Vodă*, invederând tuturor un sâmbure în jurul căruia încep a se concentra privirile tuturor Românilor.

„Cuza chiar sancţionează un proect de lege prin care se decretează în 24 Maiu, 1860, pentru ostaşii cari participaseră la lupta din 13 Sept. 1848, crearea unei medalii comemorative, *atârnate de o cordea tricoloră.*

In acelaş an vine la ordinea zilei şi chestiunea drapelului Principatelor personal unite, mai cu samă fiindcă convenţia din Paris prevedea pentru ambele armate o distincţie comună, banderola albastră.

Faptul că tricolorul nostru naţional a ieşit din contopirea culorilor celor două principate (Moldova = albastru-roş, Muntenia = albastru-galbăn) credem şi noi ca şi d-l Berariu că e puţin probabilă, de oarece acest tricolor exista, cum am văzut înaintea unirei de fapt a celor două ţări surori, ba chiar exista peste hotar la fraţii Ardeleni încă din 1766 !

Ideia aceasta însă a prins, cu atât mai mult, cu cât culorile tricolorului se potriveau minunat cu culorile contopite ale celor două principate.

Această ideie de altfel este îmbrăţişată de toţi luptătorii pentru unire şi consfinţită de însuşi Cuza-Vodă care, spune:

„Azi primiţi din mânile mele drapelul, care reuneşte culorile provinciilor surori, după cum voinţa unanimă a Românilor a unit pe capul meu coroanele ambelor ţări".

Drapele armatei din 1863 sunt dreptunghiulare iar aşezarea culorilor este orizontală, cu roşul sus.

„Când România este creată prin unirea reală şi înălţarea pe tron a noului principe Carol de Hohenzollern, ajungând chestiunea drapelului înaintea Adunării Deputaţilor, în şedinţa

de la 26 Martie, 1867. Cesar Boliac, D. Brătianu, Const. Grigorescu, I. Leca, Nic. Golescu şi George Cantacuzino zic prin graiul raportorului Mihail Kogălniceanu : „drapelul tricolor, cum este astăzi, nu este drapelul Unirei Principatelor. El este un ce mai mult: *el este însuşi drapelul naţionalităţii române din toate ţările locuite de Români*". Aceste cuvinte desigur au făcut să tresară inimile tuturor Românilor din ţară şi din afară de ţară, care zăceau în robia politică a împărăţiilor vecine. Cu cât conştiinţa naţională se deşteapta mai mult cu atât şi dragostea pentru tricolorul român creştea şi ea şi, când românul impilat îl privea, i se umplea ochii de lacrimi şi sufletul de nădejde.

„Steagul adoptat definitiv pentru România a fost în culorile de azi: albastru-galbăn-roş, în poziţie verticală, cu roşu fâlfâind în vânt iar cu albastrul legat de prăjina cozii". Poziţia aceasta verticală a culorilor face ca steagul naţional de azi să se deosebească de celelalte steaguri tricolore întrebuinţate mai înainte în Ardeal şi chiar în Muntenia, dar îl aproprie în mod evident de steagul Franciei care are absolut aceiaş formă şi aceiaş poziţie verticală a culorilor, deosebindu-se numai prin aceia că, unde la noi este culoarea galbănă la Franceji e albă. Evoluţia tricolorului în principate începe dar la 1842 şi sfârşeşte în mod definitiv la 1867.

Dacă am arătat până acum întrebuinţarea tricolorului în Ardeal şi Principate, rămâne să spunem câteva cuvinte şi despre întrebuinţarea lui în Bucovina. „Aici tricolorul, devenit un bun comun al Românilor, întră după 1860. După ce Bucovina dobândeşte autonomia, a luat ca culori roşul şi albastrul Moldovei de care a fost trunchiată, consacrându-le apoi şi în marca ei, prin diploma împărătească de la 9 Decembrie, 1862 iar ca distincţie naţională şi întru amintirea cooperării comune la revoluţia de la 1848 şi 1849, au păstrat tricolorul Românilor ardeleni de la 1848, înlocuindu-se însă culoarea albă cu acea galbănă.

„Pre acest tricolor românesc bucovinean (zice d-l dr. I. G. Sbiera, în „Ceva despre tricolorul românesc") cu roş-galbăn-albastru, pe lângă bicolorul provincial albastru-roş şi pe lângă cel împărătesc negru-galbăn, l'am întrebuinţat eu însu-mi la flamurile folosite în excursiunile studinţilor gimnaziaşti, aranjate de mine între anii 1862 şi 1870".

„Popularizarea acestor culori se face apoi de artiştii dra-

matici veniți la Cernăuți supt direcțiunea d-nei *Fani Tardini* în 1864 și 1865, pe urmă de acei veniți cu trupa lui *M. Pascali*, în 1869, apoi iară trupa d-nei Fani Tardini, revenită în 1870, în fine M. Milo, celebrul artist, care a dat reprezentații la 1871, și care cu toții s'au folosit la reprezentațiile pieselor naționale de tricolor".

Iară când studenții universitari bucovineni au căutat să întemeieze o societate academică, pe la 1875, ei au adoptat tot acest tricolor. Și, ce e de mirare, guvernul local de atunci a aprobat statutele atât ale Societății „Arboroasa" cât și pe cele ale societății academice *„Junimea"*, care a înlocuit-o pre cea dintâiu, și în care era prevăzută purtarea tricolorului roș-galbăn-albastru".

„S'a compus apoi de studintele *Ciprian Porumbescu* și un imn festiv asupra acestui tricolor, carele s'a publicat în anul 1880, și care sfârșește cu duioasele versuri:

Iar când, fraților, m'oiu duce
De la voi ș'oiu fi să mor,
Pe mormânt atunci să-mi puneți
Mândrul nostru tricolor!

„Pe acest tricolor românesc bucovinean l'au purtat studenții români universitari ca cordea la piept cu roșu sus, iar la steag în poziție orizontală cu pământul adică verticală pe băț, nu ca în principate unde culorile sunt paralele cu bățul și cu albastrul lângă el.

Prin purtarea lui necontenită și prin desele petreceri aranjate de studenții universitari prin diferite locuri în Bucovina, acest tricolor a devenit foarte popular și a fost primit de toată suflarea românească de acolo ca propriu tricolor național.

Când a venit apriga luptă de trezire națională, tricolorul din regat pătrundea tot mai mult în diferitele provincii asuprite, impunându-se în forma și în aranjamentul lui de la noi.

Anii războiului mondial au adus unirea țărilor surori impunându-l la fel și pentru totdeauna tuturor provinciilor.

* * *

Iată, dragi elevi, evoluția drapelului nostru național. După chipul acestui drapel care este sfânt pentru noi, căci el înfățișază neamul și țara românească, am făcut și drapelul școlii noastre normale.

Ați auzit că drapelul țării este imitat după cel francez,

Această imitație ne impune și anume datorii. Nu trebuie să uităm că cel mai cinstit, cel mai glorios și cel mai bine cunoscut drapel din occidentul Europei este tricolorul francez.

Să căutăm și noi aici în răsărit să râdicăm drapelul nostru la aceiaș strălucire, călcând pe urmele fraților noștri mai tari și mai mari.

Dacă soldații români au râdicat cinstea steagului național la înălțimea la care bravura soldaților francezi au râdicat steagul Franciei, luptându-se vitejește pe câmpul de războiu, să nu uitați, băeți, că acum e rândul vostru să întrați în luptă.

Aveți un steag nou, al Școlii noastre, căruia îi trebuie o glorie nouă, căpătată prin muncă, cinste și jertfă.

Soldații au încheiat războiul lor, voi abea vă pregătiți să-l începeți!

Școala este un lagăr unde voi vă instruiți pentru lupta cea mare a culturii.

In satele din care ați venit este un dușman ce sălășluește încă nebiruit: întunerecul din sufletele celor ce așteaptă mântuire de la voi.

Inarmați-vă sufletul, oțeliți-vă inimile, pentru a fi în stare să țineți piept dușmanului neînfricoșat, care este bezna neștiinței! Fiți albine harnice care culeg mierea din florile învățăturilor bune și duceți-vă grabnic la sate să îndulciți acolo buzele amărâte ale norodului.

Fiți soldați treji la posturile voastre și nu vă descurajați, nici nu vă spărieți de furtuna care bate în sufletele pustii ale satelor. Aflați că steagul, desfășurat stă cu atât mai dârz și fâlfâie cu atât mai puternic, cu cât vijelia care îl lovește este mai strașnică.

Stârniți și voi vijelie în suflete cu care să măturați miazmele stricătoare și să risipiți norii cei umbroși, făcând să rămâie în urmă cerul senin al duhului curat.

Aceasta o cere steagul vostru azi și aceasta trebuie să i-o dați!

TIBERIU CRUDU

CUVÂNT LA INCHEIEREA PRIMULUI AN DE FUNCȚIONARE A ȘCOALEI NORMALE.

(1919 — 1920)

Anul trecut, la Tudora, un sat din margina de miază-zi a acestui județ, încheiam, tot pe această vreme, cel întâiu și cel din urmă an de existență al școalei pregătitoare de acolo, spunând: „Oameni buni, sunt ca împăratul din povești care cu un ochiu plânge și cu altul râde".

Plângeam, în adevăr, gândindu-mă că toată strădania mea, tot visul frumos, de a întemeia o școală pregătitoare pentru preoți și învățători, în chiar satul meu natal, era pierdut pentru totdeauna. Și, de bună samă, sfeștania aceia de sfârșit de an, era pentru mine ca un prohod pe care îl făceam în fața unui mormânt deschis în care aveam să cobor deapururi copilul nădejdii mele, de aceia, firește, plângeam! Plângeam însă numai c'un ochiu! Căci, dacă vedeam înmormântată ideia înființării unei școli secundare la Tudora, vedeam în acelaș timp putința înființării unei școli normale, aici, în orașul nostru al tuturora. De aceia cu un ochiu râdeam.

Astăzi însă râd cu amândoi ochii, ba pot spune râd nu numai cu ochii, râd și cu inima, cu sufletul, căci văd împlinit visul meu și încununate de izbândă străduințele.

Azi pot spune „biruit-a gândul" ca vechii cronicari, căci școala noastră are acum patru clase bine încadrate, alcătuind întreg cursul inferior. Nimeni nu știe, nu-și poate închipui, câte greutăți am avut de întâmpinat, și morale și materiale, pentru ducerea la bun sfârșit a acestui an începător. Am fost însă *tari*, tari în credință și vrere, de-aceia am biruit.

Biruința o datoresc în cea mai mare parte și ajutorului neprecupețit care ni s'a dat.

Pe lângă ceia ce ne-a vărsat statul, am avut și ajutorul material al prefecturii. D-l Ramiro Savinescu ne-a repartizat 20.000 lei iar d-l M. Ciutea, urmașul d-sale ca prefect, ne-a repartizat încă 10.000. Și, după cât sunt informat, actualul prefect, d. Petru Irimescu, a prevăzut și d-sa o sumă la fel pentru anul viitor.

Ajutor material am avut şi de la *comună*. Fostul primar, d-l Const. Ficşinescu, ne-a cedat localul acestei şcoli, atât de încăpătoare, asigurându-ne ţinerea cursurilor, dându-ne şi mijloace pentru instalarea luminei electrice.

Ajutor material am avut şi de la d-l Sânge-Alb, directorul şcoalei de meserii, care nu s'a opus de loc când am cerut o aripă a şcolii d-sale pentru internatul nostru. Dimpotrivă, ne-a dat tot sprijinul ca să-l putem căpăta.

Sprijin material am avut şi de la manutanţa garnizoanei locale, cara ne-a dat pe preţ scăzut pânea cea de toate zilele, precum şi mare parte din alimentele trebuitoare.

Prin urmare tot ce s'a putut face pentru noi s'a făcut, deaceia simt plăcuta datorie de a mulţumii călduros tuturor.

Ca ajutor moral am avut concursul netăgăduit şi necondiţionat al întregului corp didactic. Mă mândresc a spune că nici o şcoală normală *de aceste* de curând întemeiate, nu are corp profesoral mai bun ca al nostru. In adevăr, pe lângă d-l *Const Tufescu*, fost director al liceului local, cunoscut tuturor ca om de muncă şi de conştiinţă, avem ca profesor titular al şcoalii noastre pe d-l *N. N. Răutu*, tânăr ca vârstă dar bătrân ca minte, om al cărţii şi al datoriei, face cinste catedrei pe care cu distincţie o ocupă. Tot între membrii corpului nostru didactic avem plăcerea să enumărăm şi pe d-l *I. V. Luca*, neobositul luptător pentru râdicarea din ruină a liceului, precum şi pe părintele Toma Chiricuţă, unul din elementele cele mai pline de făgăduinţe pentru viitor, măcar că nici unul, nici altul n'au funcţionat. *Părintele Chiricuţă* n'a avut clase superioare trebuitoare iar d-l Luca, ocupat fiind cu direcţia liceului, ş'a pus suplinitor pe d-l institutor *Mihai Vasiliu*, fost director al şcoalei pregătitoare din Ştefăneşti, actualmente revizor şcolar.

Pentru matemateci avem pe d-l *N. Adam*, mic la stat, dar mare la sfat, cu un suflet ce-i tremură ca argintul cel viu. D-sa este povăţuitorul moral al elevilor mei care fac parte mai toţi dintre cercetaşi. Şi în vremea de azi avem nevoie, mai mult ca altă dată, de un păzitor, cu sabie de foc în mână, la poarta bunelor moravuri! Şi când se găseşte cineva care să ne ajute, în mod gratuit şi conştiincios, noi suntem peste măsură de mulţămiţi.

La Religie părintele C. *Sbârnea* a venit numai din dragostea de a sădi în sufletele copiilor cuvintele Domnului. Şi nimic

nu poate întrece rodul lucrului pornit din dragoste. La partea artistică avem pe d-l A. *Nicolescu* pe care l'aţi auzit cântând cu elevii şi pe d-l *Victor Galin*, care se recomandă singur fără a mai avea nevoie de recomandaţia mea. Priviţi păreţii aceştia, cu atâtea tablouri şi desemne. şi cu aranjament aşa de frumos: *este munca d-sale*. Şi, şcoala noastră începătoare, de asemenea oameni muncitori şi talentaţi are nevoie, de aceia eu preţuesc pe d-l Galin şi îi port dragoste şi recunoştinţă. La lucrul manual este d-l *Gheorghe Oanea*, fostul maistru de tâmplărie la şcoala de meserii. D-sa mi-a fost tovarăş de muncă şi de suferinţă la şcoala pregătitoare din Tudora, unde a lucrat un an de zile *fără parale*, căci leafa nici până azi nu i-a fost achitată de comitetul judeţian. Aici a lucrat ce vedeţi şi ce nu vedeţi, căci mare parte din paturile internatului de d-sa sunt făcute. Cu lipsa de atelier, de material şi de instrumente, noi credem că nimeni nu putea să lucreze mai mult de cât a lucrat d-l Oanea.

Nu pot indeajuns să laud conştiinciozitatea şi dragostea cu care a lucrat la şcoala noastră dd. institutori *Mihai Vasiliu* ca profesor suplinitor la Geografie, *Ion Nifon* ca agronom şi *Const. Ţighiliu* ca secretar, comptabil. Tustrei au fost oameni de omenie, devotaţi cu tot sufletul serviciului încredinţat. Aceasta m'a bucurat cu atât mai mult cu cât mi s'a întărit o veche credinţă, aceia că simţul datoriei este adânc desvoltat între membrii corpului didactic primar.

Alături de acest corp didactic am avut şi patru pedagogi, elevi de liceu şi studenţi: d-l *Const. Moscu*, student la teologie, d-l *Octav Rotundu*, elev clasa VIII-a la liceul Laurian, d-l *Theodor Răţoiu*, învăţător şi elev clasa VII liceul din Pomârla şi d-l *C. Chioroscu*, elev clasa VII liceul Laurian. Trei din ei sunt foştii mei elevi la giminaziul din Dorohoi, cunoscuţi ca elemente bune. de aceia am căutat să-i sprijin după putere în drumul lor către pregătirea carierelor. Am mai avut un tovarăş pe bătrânul şi cinstitul învăţător d-l *Anania Rotundu*, economul şcoalei, care a fost mâna mea dreaptă în gospodăria internatului. Noi, dascălii, am dat hrana sufletului, el pe cea a trupului! Şi, Doamne, greu se mai dă astăzi această hrană, când banii statului sunt aşa de puţini iar alimentele aşa de scumpe!

Iată, onorat auditor, cine suntem slujitorii de aproape ai acestui lăcaş de cultură. Acum veţi înţelege mai uşor de ce

Dr EMIL SEVERIN

PROFESOR UNIVERSITAR ŞI SENATOR

Un prieten devotat al şcoalei normale de învăţători din Botoşani prin stăruinţele căruia s'a dobândit făgăduinţa fondurilor necesare terminării construcţiilor începute la această şcoală.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

eu, ca director, sunt mândru de școala noastră și de roadele ei.

Am fi dorit, de bunăsamă, să ne înfățișăm și noi, ca alte școli, acum la încheierea anului, cu o serbare la teatru, căci și noi suntem pentru asemenea serbări care, pe lângă câștigul moral, aduc uneori și frumoase *venituri materiale*. Aceste venituri ar fi foarte nimerite pentru noi care avem atâtea nevoi: suntem fără local, fără mobilier, fără nimic din ce trebuie unei școli ca a noastră.

N'am făcut-o, căci n'am putut: o serbare la teatru cere prea mult și noi deocamdată nu putem da de cât prea puțin. Aceasta din următoarele pricini:

a) N'avem încă elemente destoinice. Din cele trei clase care au funcționat până acum n'am avut de unde alege elemente solide pentru un joc de scenă la teatru;

b) N'am avut nici timpul necesar pentru pregătirea unei piese. Am deschis școala cu două luni mai târziu decât trebuia și, pe deasupra, am avut-o închisă câtăva vreme din cauză de boli. Timpul scurt pe care l'am avut la dispoziție, am căutat să-l întrebuințez pentru cursuri și vă pot spune cu bucurie că *întreaga materie a programului analitic a fost făcută*, iar elevii posedă cunoștințele trebuitoare pentru promovarea atât de frumoasă pe care o dăm;

c) N'am avut nici piese școlare potrivite cu vârsta copiilor și cu scopul învățământului.

Mie mi se pare, dacă nu mă înșel, că noi azi admirăm, pe scena teatrului nostru mai mult *partea estetică a reprezentației dată de copii* ori *copile*, și mai puțin partea morală. Admirăm ceia ce încântă ochiul și atinge inima, admirăm frăgezimea, inocența, gingășia. Și, dacă uneori, din punct de vedere estetic, copiii întrec așteptările noastre, din punct de vedere moral efectul nu este întotdeauna cel dorit. Ori o școală, unde educația trebuie să întreacă instrucția, cred că partea morală trebuie să fie mai întâiu și mai presus de toate urmărită.

Rămâne dar ca, după cum se fac manuale didactice pentru școli, așa trebuie să se facă și piese de teatru pentru ele. Este un câmp așa de vast, așa de nou și așa de îmbietor pentru cine iubește copiii și se poate transpune în sufletul lor. Și dacă nu ne putem prezenta cu producții teatrale, după cum am fi dorit, în schimb ne înfățișăm cu expoziția pe care o vedeți și care este datorită muncii neobosite a d-lui Victor Gallin.

Față cu scumpetea materialului de lucru (culori, hârtie de desemn, pânză) socot că este destul de mulțumitoare.

Pe mine, în special, mă mulțămește dintr'un punct de vedere care trebuie să vă mulțămească și pe d-voastră, anume că, tot ce vedeți aici este izvorit din sufletul curat al românului de la țară. Și când vedem așa de frumoase aptitudini artistice care zac ascunse în pătura de jos, în întunerecul satelor, aceasta trebuie să ne bucure, să ne mulțămească cu atât mai mult cu cât această pătură intră acum din ce în ce mai mult în viața publică. Talentele de azi sunt o chezășie a virtuților de mâine pe care poporul român unit le poate aduce vieții obștești. Și mă înfior la gândul că, în cursul atâtor veacuri, mulțime de însușiri de tot felul s'au perdut de sigur pentrucă n'a fost nimeni care să le răscolească, să le arunce în sus și să le puie în lumină.

Dar nu numai din punct de vedere a lucrărilor artistice avem rezultate bune ci și din punct de vedere cultural.

La școala noastră, anul acesta, avem și o promoție frumoasă la carte. (Urmează darea de samă și premiarea elevilor).

Incheierea: Acesta e rezultatul anului începător. Când vom avea localul nostru propriu, când vom avea școala organizată cum trebuie, cu clasele complecte, vă asigur că vom face ca școala din Botoșani să fie una din cele mai bune școli ale țării.

Îndrăznesc a spune aceasta, întemeindu-mă pe faptul că avem un corp didactic ales, avem copii selecționați cum trebuie și avem bună voință de muncă din partea tuturor. Un singur lucru ne lipsește: *localul*. Să ni-l dați, căci de dânsul avem cea mai mare nevoie.

Licee în țară deocamdată sunt deajuns. A se mai creia altele nouă desigur este un *lux* în vremile sărace de azi. Școlile normale însă sunt o nevoie imperioasă, o nevoie de asigurare națională.

E deajuns a vă spune că în acest județ sunt 186 de școli primare cu 360 de învățători și institutori și cu 37.715 copii în vârstă de a umbla la școală! Dintre ei au fost înscriși anul acesta 15.000 și au urmat regulat 10.000, rămânând pe dinafară 28.000! E îngrozitor acest calcul care mă înspăimântă numai făcându-l.

Dacă unui învățător într'o clasă i se încredințează câte

50 de copii spre învățare, atunci, în județul nostru ne mai trebuiesc încă vre-o 560 de dascăli. Cine să-i deie, dacă nu școlile noastre normale? In mijlocie o școală normală dă 35 de absolvenți. Cum noi avem două școli aici, vom da cel puțin 70 de absolvenți anual. In zece ani, avem aproape 700! Prin urmare primejdia analfabetismului se poate înlătura iuti numai sprijinind din răsputeri aceste școli cari pregătesc dascălii de mâine.

Dați-ne sprijinul trebuitor azi și noi vă dăm nădejdea țării mâine.

T. CRUDU

CUVÂNT LA MASA DE SFÂRȘIT DE AN.

(fiind față autoritățile locale și corpul didactic al școalei)

Cinstiți meseni,

Imi place tradiția, mai ales în cele bune ale ei. De aceia să nu vă mire faptul că am ținut să văd pe toți sprijinitorii și muncitorii școlii noastre strânși grămăgioară în jurul mesei acestia, spre a le putea astfel mulțămi tuturor mai deaproape pentru mâna de ajutor care mi-au dat-o fiecare in diferite împrejurări.

Mă pot mândri că eu, ca director, pot privi liniștit în ochii tuturor colegilor și prietenilor mei, fără să am nevoie, nici eu, nici ei, să întoarcem capul unul de la altul, când privirile ni se întâlnesc.

Aceasta e datorită în primul rând *bunei înțelegeri dintre noi.* Covârșiți de interesele datoriei, ale muncii în vederea aceluiaș scop, am trecut totdeauna peste lucrurile mărunte care puteau să ne deosebească, oprindu-ne pururi numai în fața scopurilor mari, *care singure ne-au întărit și înfrățit.* Aceasta este în primul rând tăria morală a unei școli și instituția noastră începătoare se poate făli cu ea.

Dar, domnilor, am ținut să fim laolaltă și pentru a serba împreună un *cias de bucurie* al acestei școli, căci se poate întâmpla să avem și ceasuri de tristeță pentru ea. Și ași dori ca, după cum azi, în aceste clipe de bucurie suntem toți laolaltă, tot așa, umăr la umăr să ne găsească ceasul cel

greu şi, atunci, cu toţi împreună îl vom face să treacă mai uşor. Singur m'aş simţi prea slab, prea descoperit în luptă cu împrejurările. Alături de d-v. însă, d-le prefect şi d-le primar, onorat comitet şi dragi colegi, pot birui împrejurările şi putem da fiinţă mai departe acestei şcoli, care, chiar dacă ar fi printre cele din urmă din ţară, şi încă ar tebui să dăinuiască.

Intru prosperitatea şcolii normale „M. Eminescu" şi pentru sănătatea tuturor acelor ce vor fi prietenii şi sprijinitorii ei, rădic păharul meu, strâgându-vă la toţi: „Să trăiţi!".

T. CRUDU

Situaţia de sfârşit de an a elevilor cari au urmat cursurile şcoalelor pregătitoare din Tudora şi Ştefăneşti şi care în urmă au devenit elevii şcoalei normale „M. Eminescu" din Botoşani*).

I

SITUAŢIA

numerică a elevilor şcoalei pregătitoare din Tudora, Jud Botoşani pe anul şcolar 1918—1919

	Inscrişi	Retraşi	Eliminaţi	Morţi	Corectanţi	Repetenţi	Promovaţi	Ex. Integral
I	50	2	—	—	5	6	37	—
II	21	—	—	—	4	—	17	—
	71	2	—	—	9	6	54	—

*) Se dă această situaţie întrucât ea serveşte la complectarea diplomelor de absolvire. T. Cr.

SITUAȚIA

nominală a elevilor și elevelor de la școala pregătitoare Tudora, Jud. Botoșani la sfârșitul anului școlar 1918—1919.

CLASA I

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Arhip I. Neculai	8,52	9.50	20	Sorohan V. Gheorghe	7,12	8.75
2	Cernescu D. Elena	8,09	9.50	21	Sahru V. Ana	7,07	9.00
3	Filipescu V. Mihai	8,04	9.00	22	Mitrea I Constantiu	7,04	8.50
4	Bucur V. Mihai	7,92	8.50	23	Boicu V. Ilie	7,04	8.25
5	Andrieș D. Ioan	7,83	7.50	24	Pavelescu L. Gheorhe	6,90	7.50
6	Iacob P. Dumitru	7,67	9.00	25	Huștiuc I. Const.	6,89	7.75
7	Gheorghiu P. Adrian	7,54	8.75	26	Horomnea C. Petru	6,85	8.25
8	Fediuc C. Aglaia	7,50	9.00	27	Sofa Th. Dumitru	6,77	7.50
9	Costână D. Mihai	7,48	7 75	28	Iurcu V. Gheorhe	6,73	6.50
10	Pălii Em. Iordache	7,48	7.75	29	Mănescu I. Virginia	6.70	9.25
11	Antonovici I. Mihai	7,48	7 00	30	Gheorghiu Th. Const.	6.69	7 25
12	Buzilă I. Constantin	7,46	7.75	31	Tucheac Gh. Mihai	6 69	8.00
13	Popovici Gh. Neculai	7,42	8.75	32	Hlihor C. Dumitru	6 67	7.75
14	Enășescu S. Olga	7,41	9.25	33	Vasiliu D. Gheorghe	6.67	8.00
15	Matei P. Dumitru	7,40	9.25	34	Bercea P. Constantin	6 65	7.50
16	Mititelu Gh. Costache	7,38	7.75	35	Martiniuc I. Dumitru	6.60	8.75
17	Dimitriu A. Gheorghe	7,31	9 00	36	Chișcariu Sp. Thereza	6.50	9.50
18	Irașoc N. Mihai	7,27	8.75	37	Isac O. Eugenia	6 50	9.25
19	Bejan M. Eugen	7,19	7 75				

Corectanți

1 Babei V. Ioan (Franceză Mat.)
2 Buzilă I. Ioan (Franceză Mat.)
3 Ciobanu V. D-tru (Matemat.)
4 IrimescuT. Petru (Franceză Mat.)
5 Cioban V. Zamf. (Fr. Istorie)

Repetenți

1 Babii D. Neculai
2 Chitariu Gh. Costache
3 Fediuc Gh. Neculai
4 Siminiceanu N. D-tru
5 Ivăsuc I. Neculai
6 Dăscălescu P. Ana

Retrași

1 Cristescu Gh. Ioan
2 Oboroceanu V. Ioan

CLASA II

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Salomei Th. Ioan	9.19	1000	10	Gheorghiu A. Mihai	7.56	9.50
2	Dimitriu Alex. Grigore	8.83	9.00	11	Stărică V. Dumitru	7.29	9.25
3	Leizeriuc I. Gheorghe	8.71	9.50	12	Rusu I. Dumitru	7.27	8.75
4	Gheorghiu P. Mihai	8.58	9.75	13	Mănescu I. Ana	7.10	9.25
5	Mititelu Gh. Dumitru	8.52	1000	14	Rădăuceanu C, V-le	7.10	7.75
6	Daniliuc D. Ilie	8.21	9.50	15	Perju C. Ioan	7.08	6.00
7	Bercea Ecaterina	8.15	8.75	16	Grigoriu C. Eugen	6.96	8.25
8	Fediuc C. Gheorghe	8.13	9.50	17	Şoiman D. Constantin	6.60	8.00
9	Bolohan D. Ioan	7.96	8.25				

Corectanţi

1 A Catincăi N. Gh. (Ist. Mat.)
2 Cioban I. Ioan (Franc. Mat.)
3 Fediuc Gh Const. (Inst. Mat.)
4 Hasnaş P. Petru (Franc. Ist.)

Director *T. Crudu*

Secretar *Th. Răţoiu*

II

Şcoala pregăt. din târgul Ştefăneşti Jud. Botoşani

Situaţia numerică a elevilor pe anul şcolar 1918—1919

	Înscrişi	Retraşi	Eliminaţi	Morţi	Corectanţi	Repetenţi	Promovaţi	Ex. Integral
I	51	3	—	—	7	—	41	—
II	30	3	—	—	—	—	27	—
	81	6	—	—	7	—	68	—

BCUIAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

SITUAȚIA

nominală a elevilor și elevelor de la școala pregătitoare din Ștefănești la sfârșitul anului școlar 1918—1919.

CLASA I.

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	No. cor.	Numele și Pronumele	Media
1	Volintiru Gr. Ilie	8.34	29	Biciușcă P. Gheorghe	6 74
2	Tiulea I. Mihai	7 98	30	Axinte M. Dumitru	6.68
3	Borcilă D. Gh.	7.93	31	Doloca Șt. Maria	6.68
4	Bart I. Const.	7 89	32	Munteanu C Ioan	6.52
5	Cumpătă Eugen	7 80	33	Dimitriu Gh. Const.	6 50
6	Constantinescu I C	7.73	34	Irimia V. Maria	6.48
7	Moroșanu Gh. Petru	7.70	35	Bădărau D. Neculai	6.43
8	Onofraș T. Mihai	7 66	36	Curcă I. Gheorghe	6.43
9	Badăluță I Petru	7 66	37	Graur C. Petru	6 43
10	Neamțu M Elisabeta	7 64	38	Spircu I. Ioan	6.41
11	Bâdiuțanu I. V-le	7.48	39	Muraru P. Vasile	6.34
12	Diaconescu Gh Ioan	7.45	40	Simionescu Gh. Virginia	6.27
13	Scorpan I Aurelian	7.30	41	Băcăoanu Gh. Elena	6.18
14	Mironescu I. Emilia	7 30		**Corectanți**	
15	Constantinescu Balduin	7 23			
16	Ionescu I. Vasile	7 16	1	Axinte D. Gh. (Franceză)	
17	Ștefanovici C. Elena	7 11	2	Dimitriu I. Ioan (Fran. Geog.)	
18	Crăciunescu T. Traian	7.07	3	Filica C. Ioan (Franceză)	
19	Bart I. Aurelian	7 05	4	Huțanu D. Const. (Franceză)	
20	Lăzăruc N. Vasile	6 98	5	Băcăoanu Gh. Eva (Fr. Ist.)	
21	A Todiresei T Mihai	6 96	6	Graur C Aglaia (Fr. Geogr.)	
22	Muraru C Elena	6 96	7	Strungaru D. Em. (Fr. Geogr.)	
23	Luțic Gh Profira	6 93		**Retrași**	
24	Cumpătă D Gh	6 93			
25	Pleoți P. Vasile	6.91	1	Aftanache P. Neculai	
26	Niță Gh. Mihai	6 89	2	Antochi C. Gheorghe	
27	Parciuc I. Vasile	6.86	3	Ciobanu C. Mihai	
28	Sandovici I. Laurențiu	6.79			

CLASA II.

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	No. cor.	Numele și Pronumele	Media
1	Petrescu I. Ecaterina	9,05	17	Danilă V. Gh.	7,18
2	Cumpătă Gh. Const.	8,66	18	Muraru I. Natalia	7,14
3	Păucă Gh. Dumitru	7,82	19	Prepeliță Gh. D-tru	7,05
4	Teodorescu D. D-tru	7,73	20	Mircea V Gabriela	6,95
5	Constantinescu I. M	7,70	21	Filip N. Maria	6,91
6	Grasu Gh. Ioan	7,68	22	Antonescu I. Mihai	6,86
7	Liciu V. Dumitru	7,59	23	Băncescu Gh. Lucia	6,80
8	Grosu P Neculai	7,48	24	Popovici I N.	6,80
9	Sandovici I Eug.	7,45	25	Nichifor Gh. Arghir	6,70
10	Gașpar N. Alex	7,45	26	Dreptu D. Paraschiva	6,66
11	Grigoriu N. Ilie	7,34	27	Vasiliu V. Gheorhe	6,59
12	Daniliuc V. Gh.	7,30			
13	Dimitriu V. Gh.	7,30		Retrași	
14	Cobzaru N. Mihai	7,30	1	Biciușcă P. Maria	
15	Diaconescu D Gh.	7,27	2	Rotopan Silvia	
16	Nică D. Neculai	7,25	3	Simionescu Emilia	

Director, *Mihail Vasiliu*
institutor

Școala normală „M. Eminescu"

Situația numerică a elevilor școalei normale „M. Eminescu" pe anul școlar 1919 — 1920

Clasa	Inscriși	Retrași	Eliminați	Morți	Corectanți	Repetenți	Promovați	Ex. Integral
I	50	1	—	—	2	9	38	—
II	66	11	—	1	5	3	44	2
III	40	4	—	—	—	3	32	1
	156	16	—	1	7	15	114	3

BCUJASI CENTRALA UNIVERSITARA

Situaţia nominală a elevilor şcoalei normale „M. Eminescu"
la sfârşitul anului şcolar 1919 — 1920.

CLASA I

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media		No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	*Oboroceanu V. I. pr. I*	8,77	1000	29	Stelea H. Aurel	6,97	8,25
2	*Rugescu I. Em. pr. II*	8,25	9,50	30	Şandric Ad. Gheorghe	6,92	8,25
3	*Gheorghiu Gh. E. pr. III*	7,82	9,00	31	Radu Gh. Vasile	6,90	9,25
4	Mandinescu C. Mihai	7,82	9,00	32	Bârzu Iord. Petru	6,90	7,50
5	Muraru Gh. Dumitru	7,70	9,50	33	Babiuc Gh. Victor	6,87	8,00
6	Rusu V. Savin	7,67	9,75	34	Constantin M. Stoian	6,82	8,25
7	Strugaru M. Gheorghe	7,67	9,25	35	Pascal N. Dumitru	6,77	8,75
8	Poiană C. Gheorghe	7,60	8,50	36	Bilius C. Savel	6,72	8,50
9	Volintiru Gr. Ştefan	7,52	8,75	37	Rotundu A. Avel	6,55	9,25
10	Irimia M. Const.	7,52	7,50	38	Filipescu H. Marcel	6,50	8,50
11	Ştefan N. Vasile	7,40	9,00		**Corectanţi**		
12	Burlacu I. Alexandru	7,34	9,00				
13	Foca Şt. Gheorghe	7,28	8,25	1	Druc Gh. Ioan (Istorie Mat.)		
14	Olaru T. Mihai	7,27	8,50	2	Herghelegiu I. G. (Ist.Mat.)		
15	Munteanu Gh. Vasile	7,23	7,75		**Repetenţi**		
16	Talpă I. Vasile	7,23	8,50				
17	Domnişoru P. Dumitru	7,21	8,75	1	Cadinoiu N. Dumitru		
18	Grigoriu Gh. Ioan	7,20	8,25	2	Clopoţel C. Ioan		
19	Ionescu I. Ioan	7,20	7,50	3	Creţanu V. Ştefan		
20	Ionescu N. Mihai	7,20	7,50	4	Mitoşeriu I. Dumitru		
21	Palamaru D. Ioan	7,18	9,00	5	Popovici D. Alexandru		
22	Romanescu N. Florin	7,12	8,50	6	Severin I. Ioan		
23	Obuf Gh. Ioan	7,06	8,75	7	Teodoru N. Neculai		
24	Huţanu D. Gheorghe	7,05	9,00	8	Tucheac I. Haralamb		
25	Răutu V. Const.	7,03	8,75	9	Vidlescu D. Const.		
26	A Morăriţei Gh. Ieremia	7,03	7,75		**Retraşi**		
27	Dimitriu I. Ioan	7,00	8,25				
28	Saragia I. Neculai	6,98	9,25	1	Gorgos Alex. Mina		

Situaţia după examenele din Septembrie (corigenţă, integral parţial)

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Herghelegiu I. Gr.	6,06	8,25
2	Druc. Ioan	6,05	7,75

CLASA II

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Volintiru Gh. Ilie (	8,45	9,00
2	Țighiliu C. Petru (pr. I)	8,45	8,50
3	Bădăluță I. Petru (pr. II)	8,37	1000
4	Arhip Ilie Neculai (pr. III)	8,28	9,75
5	Borcilă D. Gheorghe	8,27	9,75
6	Cumpătă Gh. Eugen	8,08	9,25
7	Bucur V. Mihai	7,83	9,00
8	Andrieș D. Ioan	7,72	9,75
9	Scorpan Al. Aurel	7,70	1000
10	Onofraș Gr. Mihai	7,70	9,00
11	Tiulea I. Mihai	7,65	7,00
12	Moroșanu Gh. Petru	7,63	9,25
13	Gheorghiu P. Adrian	7,63	8,50
14	Filipescu V. Mihai	7,58	9,25
15	Matei P. D-tru	7,50	9,00
16	Dimitriu Alex. Gh.	7,43	9.00
17	Costână D. Mihai	7,43	9,00
18	Buzilă I. Constantin	7,38	9,00
19	A Todiresei P. Mihai	7,38	8,75
20	Sorohan V. Gheorghe	7,33	9,25
21	Mititelu Gh. Constantin	7,27	9,25
22	Iacob P. D-tru	7.27	9,25
23	Bejan M. Eugen	7,27	9,00
24	Gheorghiu P. Constantin	7,27	8,50
25	Popovici Gh. Neculai	7,25	9,75
26	Boicu V. Ilie	7,20	8,75
27	Bart I. Constantin	7,17	8,00
28	Rotariu I. Victor	7,15	9,00
29	Antonovici I. Mihai	7,15	8,25
30	Diaconescu Gh. Ioan	7,13	9,25
31	Cumpătă D. Gheorghe	7,13	9,00
32	Crăciunescu D. Traian	7,13	9,00
33	Irașoc N. Mihai	7,10	9,00
34	Bart I. Aurelian	7,05	8,25
35	Pălii E. Iordan	6.97	1000
36	Curcă I. Gheorghe	6.93	8,75
37	Gagea Gr. Dumitru	6,92	9,75
38	Panaitescu P. V-le	6,90	8,75
39	Niță Gr. Mihai	6,88	8,50

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
40	Iurcu V. Gheorghe	6.87	8,75
41	Possa N. Neculai	6,85	7,75
42	Lăzăruc N. Vasile	6,82	9,00
43	Tucheac Gh. Mihai	6,80	8,75
44	Dimitriu Gh. Constantin	6,75	9,00
45	Parciuc I. Vasile	6,65	8,75
	Retrași		
1	A Mancei Gh. Neculai		
2	Anania Dumitru		
3	Diaconescu D. Cristea		
4	Grigoriu C. Eugen		
5	Horomnea C. Petru		
6	Huștiuc I. Constantin		
7	Ionescu N. Vasile		
8	Jârghiuță Gh. Vasile		
9	Murariu P. V-le		
10	Scotariu P. R.		
11	Sofa Th. Dumitriu		
	Corectanți		
1	Bercea P. Const. (Rom. Fr.)		
2	Biciușcă P. Gh. (Istoria Fr.)		
3	Hlihor C. D-tru (Istoria Mat.)		
4	Martiniuc I. D-tru (Mat. Fr.)		
5	Vasiliu D. Gh. (Mat. Fran.)		
	Repetenți		
1	Apostol Neculai		
2	Bădărău D. Neculai		
3	Sandovici I. Laurențiu		
	Ex. Total		
1	Parciuc I. Vasile		
	Ex. Bimestrial		
1	Constantinescu Balduin		
	Morți		
1	Chirilă D. Gheorghe		

Situaţia după examenele din Septembrie (integral, parţial, corigenţă)

PROMOVAŢI

Numele şi Pronumele	Media Studii	Purtare	Numele şi Pronumele	Media Studii	Purtare
Parcuic I. Vasile	7,49	10	Biciuşcă P. Gh.	6,88	8,25
Bercea P. Const.	7,23	8,75	Hlihor C. Dumitru	6,75	8,25
Constantinescu Balduin	7,12	8,25	Martiniuc I. D.	6,70	8,75
Vasiliu D. Gheorghe	7,09	8,50			

CLASA III

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Cumpătă Gh. Const.	8,70	9,75	24	Rusu I. D-tru	7,22	8,25
2	Dimitriu A. Grigore	8,45	9,25	25	Păuneţ D. Dumitru	7,14	8,00
3	Gheorghiu P. Mihai	8,16	9,75	26	Stărică N. D-tru	7,13	9,00
4	Daniliuc M. Ilie	8,16	9,50	27	Popovici I. Neculai	7,11	8,25
5	Mititelu Gh. Dumitru	8,03	9,50	28	Antonescu I. Mihai	7,09	8,75
6	Gaşpar N. Alexandru	7,92	9,50	29	Prepeliţă Gh. D-tru	7,00	8,50
7	Păucă Gh. Dumitru	7,84	8,00	30	Şoiman D. C-tin	7,00	7,25
8	Fediuc C. Gheorghe	7,80	8,75	31	Chinzeschi P. V-le	6,94	8,50
9	Cobzariu N. Mihai	7,80	8,75	32	Dimitriu I. Octav	6,69	7.25
10	Rădăuceanu C. V-le	7,73	9,50		Repetenţi		
11	Nică D. Neculai	7,70	8,75				
12	Gheorghiu A. Mihai	7,67	9,25	1	Diaconescu Gh. Gh.		
13	Liciu V. D-tru	7,66	9,00	2	Fediuc Gh. Const.		
14	Grosu P. Neculai	7,64	8,75	3	Nechifor Gh. Arghir		
15	Dimitriu M. Ioan	7,52	9,00		Retraşi		
16	Grosu G. Ioan	7,44	8,25				
17	Bolohan D. Ioan	7,44	9,00	1	A Mancei I. Alex.		
18	Dănilă V. Gheorghe	7,42	8,00	2	Dârzu D. Tănase		
19	Grigoriu N. Ilie	7,41	8,50	3	Gorgan D. Ioan		
20	Teodorescu D. D-tru	7,36	7,25	4	Paraschiv A. D-tru		
21	Dăniliuc V. Gheorghe	7,34	8,25		Examen în toamnă		
22	Călinescu C. Aurel	7,31	9,00				
23	Sandovici I. Eugen	7,22	8,75	1	Vasiliu V. Gneorghe		

Situaţia examenelor din Septembrie (corigenţa, integral, parţial)

1) Vasiliu V. Gh. 6,92 900

Director *T. Crudu*

Secretar *C. Ţighiliu*

PROBLEMA REFORMEI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI NORMAL.

In conferința directorilor de școli normale de la 16 Iulie, 1920, ținută la Casa Școalelor, s'au desbătut o mulțime de chestiuni, între care, negreșit, cea mai însemnată a fost chestiunea reformei învățământului normal.

D-l P. P. Negulescu, ministrul nostru de instrucție, pornind de la constatarea dureroasă că majoritatea învățătorilor tineri, din cei 10—20 de ani din urmă, sunt mai puțin înflăcărați pentru misiunea lor, mai puțin dornici de a lucra și sta la țară, se întreabă: „Care să fie pricina acestei lipse de entuziasm, acestei fugi de sat? Nu cumva oare pricina să fie în greșitul fel de pregătire a învățătorilor în școlile normale? *Nu cumva, dând o prea întinsă cultură viitorilor dascăli, și încă în condițiuni prea deosebite de acele în care ei vor fi chemați să lucreze și să trăiască, ajungem să creiem oameni cari simt că au dreptul la o chemare mai înaltă, la o situație mai bună, la un traiu mai ales?* Nu cumva cerem noi prea mult unui învățător care, după ce a muncit 6 ani de zile (sau 8 după cum se propune), făcând studii speciale în internate bune ce-l deprind cu toate îndemânările vieții, să steie apoi la țară, în cine știe ce înfundătură de sat? Nu e firesc oare ca acest om să se considere, în izolarea lui sătească, nu numai ca un nedreptățit, dar ca un surgunit, bătut de soartă, care așteaptă mereu ceasul să poată, cu orice chip și pe orice cale, să scape de lanțurile care-l țin încătușat de stânca rece a datoriei? Să le pretindem a fi *eroi?* Aceasta e greu. Eroi sunt în războaie, unde se săvârșesc fapte de o clipă și se pomenesc o eternitate. *Eroi însă de o viață întreagă rar se pot găsi*".

„Dacă așa stau lucrurile, *nu cumva ar fi mai nimerit să*

scurtăm numărul anilor de pregătire a învățătorilor? La îndatoriri de studiu mai mic vor corespunde și pretenții mai puține. In școala normală, care nu va dura mai mult de 3—4 ani, să nu se primească decât acei copii cari au absolvit cursul primar și complimentar. Prin acest mod de recrutare a normaliștilor, ajungem a avea de la început elevi mai solizi, mai copți, mai deprinși cu viața rustică, nu cum se face acum când se admit în școala normală copii la o vârstă prea fragedă, copii care, tocmai din această pricină, uită repede viața adevărată de țară, deprinzându-se cu cea de la oraș, pe care o jinduesc apoi toată viață. In cazul nostru, puișorul de țăran, după ce a sfârșit școala primară și complimentară, după ce deci s'a deprins cu viața agricolă și păstorească a părinților săi, după ce a prins pe el „patina satului" având 16—17 ani împliniți, poate în 3 sau cel mult 4 ani, să capete meșteșugul de a transmite cunoștințele lui, care în esență trebuie să fie cele ale scrisului, cetitului și socotitului, la alții mai mici decât dânsul. Și tânărul țăran, desigur va fi fericit și mândru de a rămâne la țară, în mijlocul alor săi, pentru a le fi învățător. La astfel de tineri nu vom mai găsi desacordul sufletesc pe care îl găsim la aceștia de azi. Ei vor ține la cariera lor, la satul căruia aparțin și nu vom mai avea grija că vor fugi de el.

Programele școalelor normale să nu mai fie ca până acum, pe baza pedagogiei intelectualiste ci pe baze voluntariste. *Să se desvolte funcțiunile active și productive ale sufletului omenesc*, de aceia pe lângă fiece școală trebuie să fie ateliere, câmp de lucru, etc.

Așa s'ar pregăti învățătorul de țară.

Pentru orașe, fiindcă acolo este o altă viață, copiii trebuesc pregătiți pentru tot felul de școli, pentru tot felul de cariere. De aceia aci avem nevoie de un institutor — un învățător cu studii mai superioare—ce se pot căpăta în alți 3 ani de zile. Deci, pe lângă cei 3—4 ani pentru învățătorul de țară, ar mai trebui încă 3 ani în plus pentru institutorul de oraș. Acești institutori ar putea fi profesori și la școalele medii, intermediare între învățământul secundar și cel profesional".

Cam așa s'a formulat părerea d-lui ministru de instrucție cu privire la pregătirea viitoare a normaliștilor, invitând pe directori să reflecteze asupra ei spre a vedea dacă poate fi sau nu admisibilă. Firește că, față cu lipsa de tragere de ini-

mă pentru școală, observată la majoritatea învățătorilor tineri, față cu aversiunea lor tot mai mare către sate și, mai ales, față cu nevoia de a creia cât mai mulți dascăli (cel puțin 15.000 pentru vechiul regat!) spre a lupta contra analfabetismului endemic al țărănimei noastre, părerile d-lui ministru au temeiul lor puternic. E adevărat că în 3—4 ani de zile, dintr'un bun absolvent de școală primară și complimentară, am face un învățător. Numărul anilor de pregătire micșorându-se, vom putea să avem mai repede pleiada învățătorilor ce ne lipsesc. Neadmițându-se în școli normale de cât copii la o vârstă înaintată, 17 ani, să înțelege că peste 3—4 ani acești flăcăiași ar ajunge tineri majori, în stare să priceapă binele și răul. Ei vor munci cu drag și spor pentru cariera lor dobândită repede și în condițiuni cari nu l'au putut înstreina de viața de țară. Unde mai punem că părinții ar simți o mare ușurare în cheltueli iar copiii s'ar grămădi cu duiumul știind că în 3 ani de zile au o carieră sigură, un rost pe lumea aceasta. Căci, nu trebuie să ascundem adevărul, față de cei opt ani de învățătură cât s'au propus în timpul din urmă pentru normaliști, mulți copii cam stau la gânduri dacă să mai urmeze școala normală ori să se ducă la liceu. Și părinții gândesc la fel cu copii.

Toate bune până acum.

II

Dar să privim și altfel problema învățământului normal și să ne întrebăm: oare aceasta să-i fie deslegarea? Oare, din dorința de a înlătura unile rele, nu călcăm în picoare și o mulțime de bunuri? Iar bunurile încălcate nu sunt mai strigătoare de cât relele înlăturate?

Să cercetăm. Nu cumva învățătorii noi, cari fug de la catedre, bucuroși de a se ocupa de orice, numai de școală nu, fac aceasta tocmai din lipsă de pregătire temeinică a meseriei lor? Nu cumva slaba lor învățătură căpătată în școli face din ei niște semidocți pretențioși cari nu-s pătrunși de meseria lor de apostoli în mijlocul satelor pline de mizerie și întunerec? Oare, învățând mai serios și mai sistematic, deci luminându-se mai mult, nu-și vor limpezi mai bine gândurile, convingându-se de rolul lor în obștia țării, fără a se mai lăsa momiți de câștigurile ușoare și lucirile vieții anilor din urmă?

Oare nu vom ajunge la rezultate mai bune, şi pentru ei şi pentru neam, dându-le mai multă cultură, nu reducând-o şi pe aceia pe care o au? Să ştie doar că prin cultură ajungem mai repede să convingem pe oameni de drepturile şi datoriile pe care le au precum şi de jertfele pe care suntem nevoiţi a le face cu toţii pentru binele patriei. *Noi nu trebuie să ne îngrijim de prea multă învăţătură la sate ci, dimpotrivă, de prea puţină.*

In alte ţări sunt învăţători de sate oameni cu studii înalte şi acele ţări merg înainte, fiind în fruntea neamurilor civilizate. De ce la noi asemenea lucru să fie rău? Pe de altă parte noi nu credem că învăţătorii fug de la ţară din cauză că sunt prea deprinşi cu traiul bun, cu lux, lumină electrică, calorifere, etc. în internatele şcoalelor respective. Nu. Noi ştim că viaţa aleasă a internatelor, mai cu seamă în vremile lipsite de azi, este o poveste, care poveste va rămânea încă multă vreme! Şi chiar dacă ar fi, aşa, viaţa bună de internat învaţă pe copil cu ordine, curăţenie, traiu omenesc care nu strică, mai ales că el e deprins de acasă cu desordine, murdărie şi traiu dobitocesc.

Experienţa noastră şcolară apoi ne arată că, cu cât un absolvent de curs primar vine mai repede la şcoala secundară sau normală, cu atât poate învăţa mai uşor şi mai bine. Şi dimpotrivă, cu cât un elev rămâne mai mulţi ani, după absolvire, în satul lui, cu atâta dă îndărăt, uită ce a învăţat şi când vine la noi, merge prost, prost de tot. Afară de acest neajuns trebuie să mai adăugăm că deprinderile ce vor forma caracterul copilului, mai uşor se pot da la o vârstă mai fragedă decât la o vârstă mai înaintată în care am avea de luptat chiar cu „patina satului". Dar nu e numai atât.

2) Ridicarea nivelului cultural al învăţătorului l'ar egala cu tovarăşul său de muncă, preotul satului, care are cel puţin 8 clase seminariale. Căci, nu trebuie să tăgăduim, este un conflict între preoţi şi învăţători şi conflictul acesta vine nu numai din lupta fatală dintre ei, de a se pune în fruntea mişcărilor politice şi economice ale satului, dar şi din pricina inegalităţii lor culturale, căci învăţătorul cel mai cult, abea are 6 clase normale. De aici luptă aprinsă dusă în faţa norodului, luptă care aduce daune şi scăderi morale, atât preotului cât şi învăţătorului.

3) Dar învăţătorul trebuie să fie cât de cult şi de bine

pregătit și pentru alt motiv. *El este nu numai dascălul celor mici ci și povățuitorul celor mari.* Intr'un sat învățătorul, alături de preot, trebuie să deie îndrumările absolut necesare norodului neștiutor, pe toate tărâmurile: cultural, economic, politic, juridic, higienic, medical, etc. De aici nevoia de a fi pregătit ca atare. Sufletul lui să fie vatra focului nestâns a culturii din care fiece sătean să poată lua la nevoie un cărbune aprins. Sau, întrebuințând exemplul plastic al unuia dintre colegii mei, sufletul învățătorului trebuie să fie ca o magazie plină, in care țăranul trebue să găsească de toate: și pâne, și masline și untdelemn și stofe, chibrituri, sape, frânghii, hârlețe, etc. La orașe sunt magazii speciale cu fiecare din aceste articole, la țară însă trebuie un magazin general, care să steie la îndămâna săteanului cu de toate. Ei bine, dacă nu înzestrăm și noi magazia învățătorului *cu de toate*, va putea el să facă față nevoilor locale? Nu cumva magazia lui fiind săracă, va fi dela sine lăsată la o parte, încunjurată, și alții, cu D-zeu știe ce fel de marfă proastă, va sta înaintea țăranului și-l va ademeni, vânzându-i otravă și putregai, iar el, în neștiința și nevoia lui, va cumpăra căci aiurea mai bun și mai sănătos nu se găsește?

4) *Din punct de vedere social* apoi *avem tot interesul ca să nu se facă deosebiri între clase*, deosebiri cari stârnesc dihonii între frați și aduc slăbirea neamului. Și noi, conducătorii instituțiilor de cultură, trebuie să luptăm tocmai la netezirea asperităților dintre clasele de jos și cele de sus, la apropierea, *la înfăptuirea lor.* Ori, unde aiurea se poate face mai ușor și mai repede, apropierea între clase decât pe băncile școlii? Aici să confundă săracul cu bogatul, aici se cunosc, să prețuiesc, să leagă, să înfrățesc. *De ce atunci un fel de școală și un fel de învățător pentru sate și altfel de învățător și altfel de școală pentru orașe? De ce deosebire acolo unde dimpotrivă trebuie alăturare?* Aceasta, cu atât mai mult cu cât azi poporul de jos e massa cea mare a națiunii române. In el e toată vlaga și nădejdea. Din mijlocul lui așteptăm să iasă elemente cu care să refacem totul: și păturile de mijloc, care sunt streine și păturile de sus, cari au nevoie de primenire. Atunci de ce cultură mai puțină la sate? Oare grija cea mare care muncește pe conducătorii noștri, de a trimite cât mai repede și cât mai mulți învățători la sate, pentru a înlătura analfabetismul, nu va da loc la întrepretări de altă natură, dacă întâmplător s'ar

Şcoala primară No. 2 de băeţi in care de patru ani se ţin cursurile şcoalei normale de invăţători.

BCUIAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

pune în aplicare reforma pusă în discuție? Eu cred că da! Strigătul cel mare ar fi de sigur că această reformă este antițărănească, deci anti-națională, că se umblă anume a se ținea în iobăgie intelectuală pe acei pe care nu-i mai putem ținea în iobăgie materială; că împedecăm pe săteni, prin felul inferior al pregătirii lor, de a putea trece mai departe în școlile secundare ale statului, că, prin urmare, facem castă din învățământul superior, silind pe țărani să rămâie pururi inferiori. Asigurăm astfel pentru totdeauna privilegiul orașelor streine sau înstreinate, asupra satelor române sau românizate. Și câte altele încă.

5) Dar pe lângă această latură de politică socială, mai avem și *latura politicii naționale.*

Cunoaștem cu toții că, în marginile actuale ale statului român, se cuprind atâtea neamuri streine, care, hotărît sunt mult mai culte și mai bine înzestrate pentru lupta vieții de cât masa cea mare a neamului nostru.

Școlile au menirea să lupte nu numai pentru ca țărănimea noastră, aproape în întregime fără știință de carte, să se ridice la același nivel cultural cu streinii ce-i stau în coaste, în însă-și casa și gospodăria ei, dar și pentru a romaniza, a asimila aceste elemente streine.

Ei bine, cum se va putea face acest lucru dacă tocmai acum se propune scăderea culturii învățătorului? El are nevoie de o armă sufletească mai ascuțită de cât ori când! Altfel ne putem închipui ce luptă inegală s'ar încinge, dela suflet la suflet și de la popor la popor, în sinul statului român, și ce rezultate fatale ar aduce.

Iată de ce, privind chestiunea învățământului normal din alte puncte de vedere, ajungem a cere cultură, cât mai multă cultură învățătorului. Cu această cultură îl vom face mai apt pentru chemarea lui și mai conștient pentru datorie. Cu această cultură se va stinge deosebirea de pregătire dintre preot și învățător, făcându-i pe amândoi factori egali de îndrumare a țărănimii pe toate terenurile. Cu această cultură, predată în școlile primare dela sate la fel cu cea dela orașe, elementele dela țară vor putea trece în școlile secundare, alimentând sufletul orașelor cu sufletul satelor. Prin această cultură, cât mai mare a învățătorului, se va putea întări și sufletul național în lupta cu alte suflete cuprinse în sinul României unite.

*Cultură dar, cât mai multă cultură, cerem poporului şi învăţătorului său. Unde este cultură, este lumină şi unde este lumină, este muncă, ordine, propăşire, biruinţă.**)

TIBERIU CRUDU

CHEMAREA DE AZI A CERCETĂŞIEI.

Buna creştere a copiilor este atât de primejduită din cauza războiului încât trebue să fim plini de îngrijorare pentru viitor. Niciodată noi dascălii, slujitori ai învăţământului public, n'am avut elevi mai slabi la carte şi mai şovăelnici la purtare, ca acum. Viaţa sbuciumată a părinţilor şi mizeria au sdruncinat desigur şi sufletul copiilor. Ei sunt o *generaţie nenorocită* din punct de vedere educativ căci, sărmanii, au fost loviţi de furtuna vremii, spulberându-le traiul ticnit şi îmbelşugat care singur poate chezăşui o educaţie cum trebue. La dreptul vorbind, în timpul grelelor încercări şi suferinţi ale neamului nostru, unde putea găsi tineretul îndrumarea cuvenită? Unde?

In sânul familiei? Dar deacolo lipsia tocmai stâlpul gospodăriei, tatăl, dus să lupte la hotar cu duşmanii. Mama, săraca, rămasă singură acasă cu o droaie de copilaşi alături, a fost prea bucuroasă când a putut agonisi ceva pentru hrana trupului, fără a se mai gândi la cealaltă hrană, a sufletului.

In şcoală, atunci? Nu, din nefericire nici aici! Învăţătorii cei destoinici erau porniţi şi ei pe drumurile unor datorii mai mari şi mai hotăritoare decât cele ale catedrei. Suplinitorii în schimb, n'au avut nici pregătirea nici tăria de caracter a celor pe cari erau chemaţi să-i înlocuiască. Vetrele de lumină erau adesea vetre de refugiu pentru mulţimea desrădăcinaţilor care-şi căutau aici un adăpost şi un mijloc de traiu mai uşor. Aceştia, cutremuraţi de frigurile morţii, blestemau viaţa, răspândind ură, nu dragoste pentru ea. Din uscăciunea fiinţei lor stropşite, nu putea deci să izvorască unda lină şi răcoritoare a înţeleptelor poveţi.

Şi dacă, nici în şcoală şi nici în familie, copiii nu se puteau adăpa la învăţăturile curate ale vieţei, unde aiurea?

In societate? Dar aci era, şi este încă, cea mai mare rătăcire. Un amestec de viţii şi virtuţi, de lux, sărăcie şi desfrâu

---

*) Ziarul „Dacia", 31 Iulie, 1920, Bucureşti.

cum nu s'a mai văzut vreodată. Pe lângă aceasta, iureșul aprig al războiului, nerespectând nimic înaintea lui, a înrâurit și pe cei dindărătul frontului așa fel încât mai nimeni n'a ținut samă nici de cinstea, nici chiar de zilele oamenilor. Puterea celui tare înfrânge pretutindeni dreptul celui slab. Țipătul victimelor nevinovate este acoperit de glasul sălbatec al fiarelor biruitoare. Toate principiile de bine, dreptate, moralitate, sunt călcate în picioare, strivite, ucise. Nimic bun, nimic frumos nu vorbește prin graiul pildei, sufletelor tinere. Răul, supt toate fețele lui, se perindă supt ochii cercetători ai copiilor ce se deprind cu el. Și *„nimic nu este mai rău decât deprinderea cu răul"*.

Astfel am ajuns să avem în școli elevi cari nu știu ce înseamnă buna cuviință, ordine, cruțare, nimic. Calcă și distrug totul. Un ban dacă-l au, îl cheltuesc în zadar; o haină bună, o zdrențuesc; un pupitru nou, îl crestează cu iscălituri săpate în lemn; o carte folositoare, o mâzgălesc cu cerneală, scoțând ochii figurilor și rupând în bucăți filele. Bun simț la ei aproape nu există: intră în clasă plini de noroiu, mânjesc pereții cu creionul, suflă nasurile pe dușumele, mânâncă cu mâni nespălate, nu se tund, nu se piaptănă, nu se primenesc. Fug de baie, nu țin curățenie în dormitoare, la masă, la privăți, nicăiri. Foesc păduchii pe dânșii și ei nici nu se sinchisesc. Pentru fiecare observație sar în sus pentru fiecare cuvânt au un răspuns, pentru fiecare pedeapsă o împotrivire. Îl mustri cu gura și el te mustră cu privirea. Îl amenințî cu nota, el te amenință cu fapta. Tu plângi în ascuns de necaz și el râde în față cu haz.

Iată întreaga decădere și anarhie care azi, din mediul social, s'a resfrânt în mediul școlar. *Toți copiii sunt bolșevici în măsura puterii și vârstei lor.* Aceasta este marea nenorocire a educației publice care trebuie să ne trezească pe toți. O reacțiune grabnică se impune numaidecât, altfel tineretul se duce în prăpastia pe care au pornit cu toții. Și vai de România Mare cu urmași atât de mici!

Orice instituție care-și propune ca țintă ridicarea și îndrumarea copiilor este binevenită. Munca noastră a profesorilor și învățătorilor nu poate fi ușurată decât prin aceste instituții. Părinții trebue să le binecuvânteze, iar oamenii înțelegători ai societății să le sprijine și să le încurajeze. Mai ales dela societate așteptăm sprijinul cel mare căci dela ea ne vine și răul cel mai strigător. Și, printre așezămintele de bună creștere și

călăuzire ale tineretului nostru, negreşit că cercetăşia îşi are un loc de frunte.

Niciodată câmpul ei de lucru n'a fost mai întins şi mai bogat ca acum. *Ceeace înaintea războiului părea o imitaţie azi e o nevoie.* E adevărat că uşurătatea vieţii noastre făcuse ca cercetăşia, la începuturile ei, să alunece pe alocuri. Copiii se răsfăţau croindu-şi uniforme elegante, înfăşurându-şi trupul în mătăsuri şi sufletul în ifosuri cari adăugau mult la deşertăciunea creşterii lor greşite. Azi dimpotrivă, podoabele trupului lipsesc. Rămâne să le împodobim sufletele, îndrumând tineretul către o viaţă mai bună, mai curată, mai ideală. Să îndepărtăm măcar pe copii de materialismul brutal al vremii care ne stăpâneşte, arătându-le că sunt şi alte îndeletniciri frumoase şi cinstite, ce înalţă nu pogoară pe om.

Legile cercetaşului să le fie tălmăcite după adevăratul lor rost, desvăluindu-le răul cu care trebue să lupte.

Să avem curajul sinceritătii faţă de cei dela cari aşteptăm sinceritate şi curaj. Să le spunem drept şi fără înconjur:

„Copii, *ţineţi-vă cuvântul*, azi când nimeni nu mai crede în el

Urmaţi pe strămbunii cari ne învaţă că, *pe unde iese cuvântul, pe-acolo trebue să iasă şi sufletul*;

Nu minţiţi, chiar dacă împrejurul vostru nu-i decât minciună;

Fiţi curaţi în gând, în vorbă şi *în fapte*, căci de curăţenia această sfântă avem nevoe acum mai mult decât oricând;

Fiţi voioşi şi plini de însufleţire, căci ne-am săturat de atâta tristeţă şi posomorîre;

Fiţi viteji, căci sunt atâţia laşi;

Încredeţi-vă în puterile voastre, căci atâţia au pierdut nădejdea în vlaga lor şi a neamului;

Căutaţi a ieşi cu vrednicie din orice încurcătură, căci mulţimea a pierdut drumul bun şi azi e bucuroasă şi de cărări pe cari nu le găseşte;

Îngrijiţi-vă trupul, căci sunt atâţia tineri cari îşi bat joc de dânsul;

Duceţi o viaţă sănătoasă, căci ne-am săturat de atâta putregaiu şi stricăciune;

Nu faceţi deosebire de credinţă, de clasă socială, de avere, măcar acum când sunteţi mici, iubiţi-vă pe băncile şcolii, căci aveţi destul timp să vă uriţi când veţi călca pragul lumii;

Fiţi cuviincioşi, căci azi ne dă jos obrăznicia şi necuviinţa;

Ascultați pe cei ce vă sfătuesc de bine, căci sunt atâția pilduitori de rău ;

Respectați părerile altora, mai ales când nu se respectă nimic ;

Luați-vă răspunderea faptelor, căci este înspăimântător numărul oamenilor fără răspundere ;

Fiți iubitori de învățătură, căci sunt deajuns acei ce înoată în întunerec ;

Învățați pe alții, căci sunt atâția cari așteaptă un cuvânt bun și n'are cine să-l dea ;

Fiți muncitori, c'avem o groază de trândavi ;

Fiți economi, căci ați crescut în risipă ;

Respectați munca și avutul altuia, căci lumea războiului și-a bătut joc de ele ;

Fiți buni cu animalele, acum când alții nu-s buni nici cu oamenii ;

Siliți-vă a face în fiecare zi o faptă bună căci, vedeți singuri, geme pământul de fapte rele ;

Faceți toate acestea, cercetași, pentruca nu cumva repegiunile vremii să vă ia înainte și să vă doboare, dându-vă morții, pentru că n'ați fost destul de vrednici a trăi clipa vieții".

Căutând a face să defileze prin mintea copiilor toate aceste porunci ale legii cercetășești, înfingând adânc cugetul lor în sânul vieții pline de păcate, făcându-i să judece ei singuri răul, suntem încredințați că, dacă nu toți vor isbuți să se smulgă din mrejele lui ademenitoare devenind cercetași desăvârșiți, cel puțin se vor deprinde cu gânduri și sfaturi cari le vor creia dispoziții sufletești de altă natură de cât cele de azi. Noi nu pretindem ca toate poruncile să fie deodată împlinite, de oricine și oricând. Nu, noi nu suntem așa de pretențioși. *A cere prea mult înseamnă a ni se da prea puțin.* Și noi nu după acest rezultat umblăm Fiecare poruncă să-și aibă rostul și înrâurirea ei la vremea potrivită. *Acum să ne mulțumim*, dacă nu putem face ceva mai mult, *chiar numai cu simpla îndreptare a spiritului copiilor către fapte bune, curate, cinstite și drepte. E așa de mare lucru în ziua de azi, când sufletul naiv al tineretului se aprinde la bătaia tuturor vânturilor, încât, dacă cercetășia ș'ar opri activitatea numai aici, rostul său înalt încă ar fi împlinit* [1]).

Tiberiu Crudu

---

1) Cuvântare ținută cu prilejul depunerii jurământului cercetașilor botoșăneni, în rândul cărora au intrat și elevii școalei noastre normale. (21 Mai, 1920).

BCUAS LIBRARY

CUVÂNTARE LA ÎNCHEIAREA ANULUI ŞCOLAR 1920|21

Ziua de 16 Iunie.

Onorată asistenţă,

Nu pot încheia acest an şcolar, fără a nu ne reaminti nouă înşine, profesorilor, elevilor şi dv. părinţilor şi cetăţenilor, problemele mari culturale pe care *toate şcolile*, dar mai ales şcolile noastre normale, şcoli speciale, sunt chemate a le rezolvi.

Avem astăzi o ţară mare din punct de vedere politic nu însă şi din punct de vedere sufletesc. Sunt atâtea frânturi de suflet înlăuntrul acestei ţări câte sunt şi popoarele ce se găsesc cuprinse între hotarele ei. Lipsa aceasta de unitate sufletească poate să pue în primejdie şi unitatea politică.

Un popor, cu cât e mai omogen, cu atât e mai puternic (Franţa, Germania, Anglia) şi invers (Austria, Turcia, Rusia). Unde sunt popoare diferite sunt şi culturi deosebite, sentimente deosebite, acţiuni deosebite. Privind situaţia noastră din acest punct de vedere, desigur că stăm rău. Avem diferite curente în diferite provincii.

Ce putem face? Pe temeiul dreptului minorităţilor nu ne putem purta duşmăneşte cu cei ce au drept la viaţă proprie, cultură proprie şi nici nu putem întrebuinţa arme împotriva lor pe care noi le-am blestemat când alţii le-au întrebuinţat împotriva noastră.

Se cere dar să fim *drepţi* cu toţii, arătând că statul nostru pe simţul de dreptate se întemeiază; să fim *buni gospodari*, pentru ridicarea prestigiului naţional; dar, mai presus de toate, să ne sporim cultura, căci de bunăsamă, cu cât cultura noastră va fi mai slabă, cu atât cultura altora se va întări, se va întinde, şi invers: cu cât cultura noastră va creşte mai mult, cu atât va lua din vlaga altor culturi, le va umbri, le va încherci, le va stârpi. Înlocuim dar lupta brutală trupească, ce e condamnabilă, cu lupta culturală sufletească, ce e admisibilă, singura admisibilă.

Aici revine, şcoalelor de toate gradele, marea lor operă de cultură.

Şi putem nădăjdui în biruinţa acestei opere căci străinii, în adevăr, sunt mulţi, dar nu ne pot acoperi fiindcă în statul nostru sunt 72% Români ; deci noi avem o majoritate covârşitoare.

Apoi străinii nu sunt toţi de acelaş neam, deci n'au aceleaş interese. Mulţimea lor diferită e slăbiciunea lor garantată.

Străinii sunt împrăştiaţi şi pe diferite locuri şi nu pot da mâna unii cu alţii. Ei nu pot decât, cel mult, să ajute fraţilor lor din afară pentru a se amesteca în trebile noastre lăuntrice.

Străinii, în sfârşit, nu au vitalitatea poporului român. Noi în trecut am *desnaţionalizat* toate neamurile care au venit în atingere cu noi şi cu atât mai mult vom putea face această desnaţionalizare acum când suntem grămadă cu toţii şi puterile ne sunt concentrate către acelaş scop.

Nădejdea noastră cea mai mare este în masele poporului sătesc. Culturile străine din ţara românească sunt numai la suprafaţă, ele n'au atins sufletul ţăranului care a rămas neschimbat de la Nistru până la Tisa. Pe această temelie de granit — unitatea sufletului rural — sunt aşezate zidurile statului român. Aceasta este fericirea şi nădejdea noastră. Către această lume sătească se cuvine dar să ne îndreptăm privirile, căci ea, care ne-a dat stânci pentru temelia statului, poate să ne deie şi pietre preţioase pentru podoaba lui.

Când vom ajunge ca, în chip firesc, din pătura de jos să se recruteze elemente pentru pătura de mijloc şi cea de sus, atunci sănătatea neamului este stabilită.

Pentru ridicarea acestui popor de jos luptăm noi aici. pentru pregătirea dascălilor de la sate ţinem această şcoală.

Iată rostul nostru.

Ce am făcut pentru îndeplinirea acestui rost ?

Răspund : cu casă de împrumut, cu profesori de împrumut, cu bunăvoinţă de împrumut, *noi am făcut tot ce-am putut* şi munca ne-a fost apreciată.

Dd. inspectori Haliţa şi Praja au mărturisit-o amândoi cu prilejul vizitării şcoalei în cursul anului.

Ba, elevii noştri prezentaţi la concursul societăţii „Tinerimea română" au reuşit să ieie premiul al II-lea la lucrul manual, premiul al II-lea la cor (împreună cu liceul) şi premiul al III-lea la limba română.

Avem şi o frumoasă promoţie la carte. Toate aceste roade

sunt datorite în special corpului didactic select pe care şcoala noastră a putut să-l aibă.

Ţin dar de a mea datorie să aduc în public mulţămirile cuvenite colegilor cari m'au ajutat în opera comună iar dintre maiştri, aduc mulţumirile mele în special d-lui Victor Galin care a muncit şi a făcut o expoziţie ce face cinste, nu numai şcoalei, dar şi d-sale personal. Aprecierea dv. este singura răsplată a muncii orelor suplimentare hărăzite lucrului expus.

Nu pot trece cu vederea nici munca depusă de d-l *Niculescu* pentru pregătirea corului religios şi nici acea a d-lui Gh. Oanea, la lucrul manual, care a dobândit premiu la „Tinerimea română". Mulţumesc şi dd-lor pedagogi cari m'au secondat în supravegherea de aproape a elevilor şi mai ales d-lui învăţător C. Dimitriu, de la aplicaţie, care a fost... *cânele credincios al şcoalei noastre.*

(Urmează distribuirea premiilor).

T. **Crudu**

◎◎◎

SITUAŢIILE PE ANUL ŞCOLAR 1920—1921

Situaţia generală numerică a elevilor

	Inscrişi	Retraşi	Eliminaţi	Morţi	Corectanţi	Repetenţi	Promovaţi	Ex. Integral
I	54	1	—	—	12	9	30	2
II	44	—	—	—	14	3	27	—
III	50	2	—	—	11	3	33	1
IV	37	—	1	—	5	1	28	2
	185	3	1	—	42	16	118	5

BCUJASI CENTRAL UNIVERSITARY LIBRARY

Situaţia nominală pe clase.

CLASA I

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Sinoschi I. Ioan (pr. I)	8,58	9,50	16	Hrapciuc Gh. Ioan	7,42	9,00
2	Buzilă I. Ioan (pr. II)	8,52	9,50	17	A Casandrei Gheorghe	7,38	7,75
3	Plăcintaru C. R. (pr. III)	7,80	7,75	18	Pânzariu Gh. Niculae	7,32	9,00
4	Andrei I. Constantin	7,75	1000	19	A Dumitroaei C. V-le	7,25	9,00
5	Popovici N. Ioan	7,72	8,00	20	Mihai Gh. Nicolae	7,17	7,00
6	Lămăşanu C. V-le	7,70	9,00	21	Simionescu M. Virgil	7,07	9,50
7	Niagu Gh. Nicolae	7,67	9,25	22	Ştefănucă P. C-tin	7,07	9,50
8	Gheorghiu I. Gheorghe	7,65	9,00	23	Ilaş D. Petru	7,07	8,50
9	Dănilă C. Constantin	7,62	8,50	24	Ocrain V. Andrei	7,02	7,00
0	Panaitescu D. Ioan	7,60	1000	25	Ştirbu Fl. Antonie	7,00	9,75
1	Mititelu Gh. Ilarion	7,52	9,25	26	Cristescu Gh. Nistor	7,00	8,00
2	Vasiliu I. Emil	7,50	9,00	27	Ilaş D. Neculai	6,93	8,50
3	Ifrim D. D-tru	7,48	8,50	28	Nistor C. Petru	6,88	9,00
4	Ionescu D. Emanoil	7,47	9,50	29	Mihalache Gh. Gheorghe	6,87	9,00
5	Gaşpar N. Andrei	7,42	1000	30	Dărângă I. Petru	6,83	8,50

Corectanţi

1 Alexandrescu P. Eug. (Ist. Mat.)
2 Apostoliu A. Eugen (Mat. Fr.)
3 Chirica I. Teodor (Mat. Franceză)
4 Ciubotariu A. Grigore (Rom. Ist.)
5 Ciuchea C. D-tru (Româna, Franceză)
6 Dănilă V. C-tin (Istoria, Matematică)
7 Dumitriu I. Ştefan (Mat. Franc.)
8 Grapan I. Ioan (Mat. Franceză)
9 Matei V. Mihai (Franceza, Geogr.)
10 Măntăluţă Gh. Mih. (Mat. Geog.)
11 Popovici P. Ioan (Rom. Franceză)
12 Silveanu Alex. Petru (Ist. Fr.)

Repetenţi

1 Cadinoiu N. D-tru
2 Ciocan I. Mihai
3 Ciubotariu Th. Mihai
4 Cojocariu Th. V-le
5 Condria I. Antonie
6 Goraş V. Ioan
7 Miron I. Gheorghe
8 Vasilache V. Ilie
9 Mârza At. Gheorghe

Examen în toamnă

1 Aftanache P. Neculai
2 Tănase V. Emil

Retraşi

1 Iacob Gh. Ioan

Situaţia după examenele din Septembrie

(corigenţa, integral, parţial)

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Dimitriu I. Ştefan	7,06	9,00	8	Dănilă V. Cost.	6,85	8,50
2	Ciubotariu A. Gr.	7,03	9,00	9	Alexandrescu Eug.	6,85	8,25
3	Silveanu A. Petru	7,03	8,50	10	Popovici P. Ioan	6 82	7,50
4	Matei V. Mihai	7,00	9,00	11	Grapan I. I.	6,78	8,00
5	Măntăluţă Mihai	6,93	9,50	12	Tanase V. Emil	6,62	8,00
6	Chirică S. Teodor	6.90	8,50	13	Ciuchea C. Const.	6,60	8,00
7	Apostoliu Eugen	6,88	8,00				

CLASA II.

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Oboroceanu V. I. (pr. I)	8,87	9,75	15	Obuf. Gh. Ioan	7,48	9,00
2	Rugescu I. Em. (pr. II)	8,80	1000	16	Munteanu Gh. Vasile	7,47	1000
3	Murariu Gh. D. (pr. III)	8,18	8,50	17	Jlobnitzchi Fl Eugenie	7,47	9,25
4	Tăzlăoanu A. Emil	8,03	1000	18	A. Murăriţei Gh. Eremia	7,47	8,50
5	Ştefan N. Vasile	7,87	9,50	19	Olariu Gh. Mihai	7,35	9,25
6	Mandinescu C. Mihai	7,83	8,75	20	Huţanu D. Gheorghe	7,32	9,50
7	Strugariu M. Gheorghe	7,80	9,00	21	Saragiu I. Neculai	7,27	1000
8	Volosciuc Şt. Teodosie	7,73	9,50	22	Palamariu D. Ioan	7,27	9,00
9	Burlacu I. Alexandru	7,72	9,00	23	Răutu V. Constantin	7,23	8,75
10	Gheorghiu Gh. Emil	7,70	9,75	24	Foca Şt. Gheorghe	7,22	8,50
11	Volintiru Gr. Ştefan	7,70	9,50	25	Pascal N. Dumitru	7,15	9,00
12	Poiană C. Gheorghe	7,65	9,50	26	Dimitriu I. Ioan	7,15	8,50
13	Rusu V. Savel	7,63	8,75	27	Bârzu Iord. Petru	7,14	8,00
14	Romanescu C. Petru	7,60	9,00				

Corectanţi

1 Babiuc Gh. Victor (Istorie Mat.)
2 Bilius C. Savel (Istorie, Franceză)
3 Domnişoru P. D-tru (Mat. Franceza)
4 Grigoriu Gh. Ioan (Matematică)
5 Ionescu I. Ionel (Matematică Fr.)
6 Ionescu N. Mihai (Matematica, Fr.)
7 Irimia M. Constantin (Ist. Mat.)
8 Murariu P. Vasile (Istoria, Mat.)

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

9 Radu Gh Vasile (Mat. Franceză)
10 Romanescu N. Florin (Matem.)
11 Rotundu A. Avel (Matemat. Fr.)
12 Stelea H Aurel (Matemat. Fr.)
13 Şandric Ad. Gh. (Mat. Şt. Nat.)
14 Sandovici Laurenţiu (Rom. Fr.)

Repetenţi

1 Druc Gh. loan
2 Talpă Th. Vasile
3 Filipescu H. Marcel

Situaţia după examenele din Septembrie (corigenţă, integral, parţial)

PROMOVAŢI

	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare		Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Irimia M. Const.	7,81	8,25	8	Babiuc Victor	7,11	8,50
2	Romanescu N Florin	7 64	8,75	9	Radu Gh. Vasile	7,08	9,75
3	Ionescu I. loan	7 40	8,00	10	Şandric Gheorghe	7,08	9,00
4	Domnişoru P. Dumitru	7,33	8,50	11	Grigoriu Gh. loan	7,08	8,00
5	Stelea A. Aurel	7 21	7,75	12	Sandovici Laurenţiu	7,01	7,25
6	Rotundu A. Avel	7,17	8,50	13	Muraru P. Vasile	6,83	8,50
7	Ionescu N. Mihai	7,13	8,00	14	Bilius C. Savel	6,80	8,50

CLASA III.

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Volintiru Gr. Ilie (pr. I	8 95	9,50	18	Costână D. Mihai	7,52	9,00
2	Ţighilu C. Petru (pr. II)	8,57	8,50	19	Antonovici I. Mihai	7,47	7,50
3	Cumpătă Gh. E. (pr III)	8,41	9,50	20	Nechifor I Neculai	7,41	1000
4	Bădăluţă I. Petru	8,37	1000	21	Lăzăruc N. Vasile	7,36	1000
5	Borcilă D. Gheorghe	8,36	1000	22	Popovici Gh. Neculai	7,34	9,75
6	Onofraş Gh. Mihai	8,06	9,25	23	Gheorghiu P. Adrian	7,31	9,00
7	Moroşanu Gh. Petru	8,05	8,75	24	A Todiresei T. Mihai	7,29	8,50
8	Arhip Ilie Neculai	8,03	9,75	25	Iacob P. Dumitru	7,28	1000
9	Matei P. Dumitru	7,83	1000	26	Hlihor C. Dumitru	7,25	9,50
10	Bucur V. Mihai	7,83	9,00	27	Mititelu Gh. Dumitru	7,23	8,75
11	Buzilă I. Constantin	7,78	9,50	28	Sorohan V. Gheorghe	7,22	8,75
12	Filipescu V. Mihai	7,73	9,00	29	Diaconescu Gh loan	7,22	1000
13	Parciuc I. Vasile	7,66	9.75	30	Niţă Gh. Mihai	7,20	9,00
14	Cumpătă D. Gheorghe	7,62	1000	31	Andrieş D. loan	7,20	8,00
15	Dimitriu Alex. Gheorghe	7,58	8.25	32	Pavelescu L. Gheorghe	7,11	9,50
16	Constantinescu Balduin	7,54	8,25	33	Bart Ilie Aurel	7,11	7,75
17	Boiciu V. Ilie	7,52	1000				

Corectanți

1 Bart Ilie Const. (Istoria Fizică)
2 Bejan M. Eugen (Franceza Matemat.)
3 Biciușcă P. Gheorghe (Fran. Mat.)
4 Crăciunescu Traian (Mat. Fizică)
5 Curcă I. Gheorghe (Mat. Franceză)
6 Dimitriu Gh. Const. (L. Rom. Istoria)
8 Irașoc N. Mihai (Istoria Matematica)
7 Gheorghiu T. Const. (L. Rom. Fr.)
9 Possa N. Neculai (Mat. Franceză)
10 Rotariu I. Victor (Mat. Fizică)
11 Tucheac Gh. Mihai (Mat. Fizică)

Repetenți

1 Anghelea C. Gheorghe
2 Iurcu V. Gheorghe
3 Vasiliu D. Gheorghe

Retrași

1 Martiniuc I. D-tru
2 Tiulea I. Mihai

Examen în Toamnă

1 Gagea Dumitru

Situația după examenele din Septembrie

(corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media tare la pur.
1	Bejan M. Eugen	7,35	9,00	7	Curcă I. Gh.	7.00	9.00
2	Bart S. Const.	7,14	7,50	8	Tucheac Gh. Mihai	6,98	8,75
2	Dimitriu Gh. Const.	7,07	9,00	9	Biciușcă I. Gh.	6,95	9,00
4	Rotaru I. Victor	7,07	8,50	10	Irașoc N. M.	6,92	8,50
5	Crăciunescu Traian	7,06	9,00	11	Posa N. N.	6,50	7,00
6	Gheorghiu T. Const.	7,04	8,75				

Repetenți

Gagea Gh. Dumitru

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CLASA IV.

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Cumpătă Gh. C-tin (pr. I)	9,05	9,50	15	Popovici I. Neculai	7,80	8,75
2	Dumitru Al Grig (pr. II)	8,61	9,00	16	Prepeliţă Gh. Dumitru	7,77	1000
3	Gheorghiu P. M. (pr. III)	8.39	9,75	17	Şoiman D. Constantin	7,75	9,00
4	Daniliuc M. Ilie	8,36	8,50	18	Grigoriu N. Ilie	7,73	9,00
5	Gheorghiu A. Mihai	8,09	9,50	19	Oanea St. Vasile	7,70	7,75
6	Mititelu Gr. Dumitru	8,06	9,75	20	Grosu Gh. Ioan	7,69	8,25
7	Păucă Gh. Dumitru	8,03	9,25	21	Păuneţ D. D-tru	7,61	8,50
8	Liciu V. Dumitru	8,03	9,00	22	Dănilă V. Gheorghe	7,61	8,50
9	Grosu P. Neculai	7,97	8,50	23	Rădăuceanu C. V-le	7,61	8,75
10	Gaşpar N. Alexandru	7,93	9,75	24	Sandovici I. Eugen	7,58	9.00
11	Nică D. Neculai	7.94	9,00	25	Stărică V. D-tru	7,54	9,25
12	Cobzariu N. Mihai	7.89	8,75	26	Teodorescu D. D-tru	7,45	7,50
13	Dimitriu M. Ioan	7.81	9,25	27	Rusu I. D-tru	7,36	8,50
14	Fediuc C. Gheorghe	7.81	9,00	28	Călinescu C. Aurel	7,03	8,75

Corectanţi

1 Antonescu I. Mihai (Istorie, Mat.)
2 Bolohan D. Ioan (Psihologia, Mat.)
3 Ciubotariu M. Gh. (Psihologia, Mat.)
4 Dimitriu I. Octav (Psihologia, Mat.)
5 Vasiliu V. Gh. (Psihologia, Fran.)

Repetenţi

1 Chibzii Gh. Ioan

Examen în toamnă

1 Chinzeschi P. Vasile
2 Şeremetov C. Neculai

Eliminaţi

1 Daniliuc V. Gheorghe

Situaţia după examenele din Septembrie (corigenţă, integral parţial)

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Bolohan D. I.	7,37	9,25
2	Dimitriu I. Oct.	7,20	7,50
3	Vasiliu V. Gh.	7,09	9,00
4	Antonescu I. M.	7,07	7,25

Repetenţi

Ciubotaru M. Sârghie
Chinzeschi P. V.
Şeremetov C. N.

Director, *T. Crudu*

Secretar, *C. Ţighiliu*

CUM AR TREBUI SĂ FIE ORGANIZAȚIA VIITOARE A ȘCOALELOR NORMALE DE ÎNVĂȚĂTORI *)

I.

Școala normală pregătește pe dascălii învățământului primar de la sate și orașe. Cum însă țara noastră este mai mult o țară de săteni majoritatea învățătorilor trebuiesc pregătiți în vederea acestui mediu sătesc, în care vor fi chemați să lucreze. Și până azi, așa cum s'a pregătit învățătorul de țară, nu corespunde de cât foarte puțin menirii lui.

Aceasta ne-o dovedește însăși lipsa de dragoste pe care țăranul o are față de școală. La noi în regat, țăranii fug de școală. Pentru ce? Pentru că nu văd într'însa un folos real și imediat de care să nu se poată lipsi. Copiii care trec prin școală, nu sunt cu mult mai răsăriți de cât cei ce au rămas afară de zidurile ei. De aceia auzi pe țărani zicând: „Măi băiete, lasă cartea dracului și vin colea cu mine la lucru, că tu cu sapa și coasa ai să te hrănești, nu cu condeiul și cartea!" Din însăși această caracterizare a școlii făcută de țăran, se vede limpede ceiace lipsește școlii noastre primare, pentru a fi pe placul țăranului: *pregătirea copiilor nu pentru știința abstractă și adesea nefolositoare, ci mai ales pentru viața practică și agricolă.*

Dacă țăranii ar vedea că, în școala primară, pe lângă cunoștințele absolut trebuitoare unui om în lumea civilizată, copiii ar mai căpăta și *deprinderi* pentru viața pe care din moși, strămoși o duc — anume viața câmpului cu toate ale ei — atunci desigur el ar privi-o cu drag dar și cu *încredere*, știind că școala dă arme pentru viață, nu ca azi, când ei *consideră anii de școală ca niște ani perduți*, din toate punctele de vedere.

Pe de altă parte învățătorii, ocupați în deceniile din urmă cu întemeierea și organizarea băncilor, obștiilor, cooperativelor au lăsat fără voie pe planul al doilea grija copiilor mici Și țăranul găsește în această lăsare o nouă pricină de nemulțumire față de școală. Când trece el pe lângă poarta școlii și aude

*) Propuneri făcute de membrii corpului didactic a școlii normale din Botoșani în ajunul reformii învățământului normal-primar.

larmă, când vede pe copii sprijinind pereții, așteptând pe d-l învățător, ce nu mai vine, fiind dus după treburile obștiei, când aude că băiatul lui dela a....c=ac n'a mai schimbat lecția, acestea desigur îl descurajează, îl desgustă și-l face să ieie școala în unghii. Iar când, din nenorocire, mai vede și oarecare ură între preot și învățător, aceasta-l sfârșește. Țăranul, prin firea lucrurilor, este mai legat de preot decât de învățător. Preotul îi botează copiii, îi cunună, îi îngroapă, îi face aghiazmă, ia parte la toate bucuriile și necazurile lui, așa că el se leagă sufletește de biserică și oamenii săi mai mult decât de școală.

Și în conflictul dintre preot și învățător, țăranul învinuește mai totdeauna pe cel din urmă. Răceala încunjură pe dascălul primar și casa lui de lumină.

Și, conflictul dintre preot și învățător vine nu numai din luptă fatală dintre ei, de a se pune în fruntea mișcărilor, politice și economice ale satului, dar și din pricina inegalității lor culturale.

Azi aproape nu e preot fără 8 clase seminariale, pe când învățătorii nu-s toți nici măcar cu 6 clase normale. De aici tendința unuia de a domina, umbrind pe celălalt. Focarul de știință al școlii să simte sfios sau strivit în fața altarului credinții.

De aici lupte ascunse și tăcute, duse în fața norodului, lupte cari aduc daune și scăderi morale atât preotului, cât și învățătorului.

In sfârșit retribuțiunea învățătorului a făcut ca gospodăria lui, în loc să fie cea mai frumoasă și mai jinduită de toți, să se înfățișeze ca cea mai calicoasă și mai rău îngrijită din sat. De aceia am auzit adesea ori judecând pe țărani astfel : „Eu vreau să fac pe copilul meu gospodar. Ori la școală numai gospodărie nu vede ! Gardu-i desgrădit, șura descoperită, grădina plină de bălării, casa nevăruită, vitele gălbăgite, învățătorul prăpădit... cum să mă tragă pe mine inima să-l las să piardă vremea acolo ?"

Iată atâtea observațiuni scoase din gura țăranilor și care dovedesc pe deplin că până azi nu am avut încă școala primară și învățătorul care ne trebue.

O prefacere și a învățământului primar, în epoca tuturor prefacerilor de azi, neapărat se impune.

Aceste prefaceri trebue să tindească a înlătura cu desă-

vârșire scăderile de cari școala primară suferă acum. Țăranul, *pentru care este făcută această școală*, să vadă în ea un izvor de mântuire, de folosință, nu de pierdere de vreme. Organizarea ei să-l atragă, nu să-l depărteze de dânsa.

Școala primară fiind chemată să propovăduiască într'o țară eminamente agricolă, către această îndeletnicire trebuie să fie împinsă. *Partea teoretică să meargă mână în mână cu partea practică.*

Căci se poate ca o țară agricolă și pastorală ca a noastră să aibă între țărani aproape acelaș sistem de cultură nerațională a ogoarelor și a fruptului ca și acum sute de ani?

Țăranii noștri lucrează și azi la fel cu părinții și strămoșii lor.

Nu e nici o deosebire. Marii proprietari, da, au făcut culturi sistematice, dar țăranii, nu.

N'au avut mijloace, se va zice, dar mai presus de toate noi susținem că n'au avut cunoștinți! Căci cunoștințele date în mod teoretic de școli: gazete, broșuri, etc. n'au prins și nu vor prinde niciodată, deoarece țăranul nu citește. El prinde numai ce vede cu ochii, și'atunci cu greu. Ceeace nu vede, el nu crede! Unde mai punem că de acum înainte, prin imprioprietărire, aproape întreg pământul are să intre deadreptul în mâinile țăranilor și va fi o nenorocire pentru țară, dacă ei având pământ, nu vor ști să-l cultive așa cum trebue, *pentru a da maximul de producție*, spre a nu scădea întru nimic producția marii proprietăți de odinioară sfărâmată acum pe deaintregul.

Având în vedere acest țel de o valoare capitală pentru producția și viitorul țării, având în vedere pe de altă parte lipsa de pregătire a sătenilor pentru o sistematică cultură a câmpului și creștere a vitelor, se impune cu tărie ca școlile primare să fie deacum înainte și școli de practică agricolă. Până ce vor veni agronomii visați, ele să pregătească pe viitorii gospodari și lucrătorii de pământ. Dând școlii primare această latură practică și de un folos imediat pentru fiii de săteni, ea va fi cercetată cu drag și prețuită de părinții cari azi o incunjură. Pornind de la aceste considerații impuse ca niște porunci ale vremii de azi, putem mai ușor să arătăm care trebue să fie organizația școalelor normale pentru a ne da învățătorii de care avem nevoe.

BCUIAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

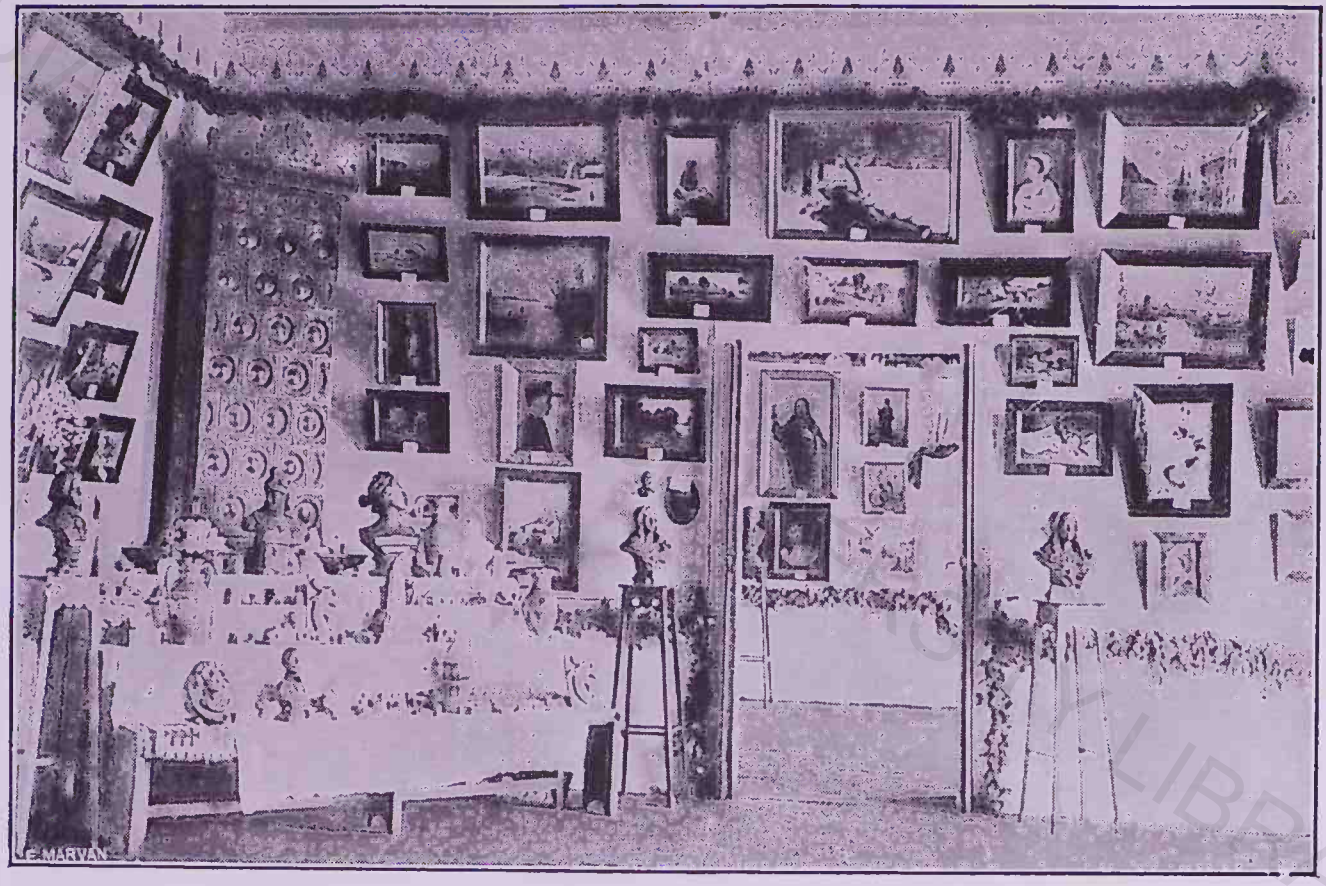

O sală de expoziţie cu lucrări de pictură şi sculptură făcute de elevii şcoalei normale din Botoşani.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

a) In primul rând învățătorul trebue să aibă o cultură egală cu a preotului, cel puțin din punct de vedere al anilor de studiu. Dacă preotul are 8 clase seminariale și învățătorul să aibă 8 clase normale.

b) Cursul inferior de 4 ani să poată fi făcut în gimnazii rurale (cum erau școlile pregătitoare) sau gimnazii orășenești și de acolo, *prin concurs* să se treacă la școală normală care trebue să aibe 4 ani de specializare. Numai pe această cale vom avea elevi cari să simtă chemarea lor pentru breasla de învățător, nu ca azi când o mulțime de normaliști nu știu cum să scape de angajamentul dat la o vârstă în care nu erau în stare să-și deie samă dacă le place sau nu dăscălia.

c) Școala normală, de 4 clase, fiind o școală de specializare și având nevoie de profesori buni și de material didactic suficient și instructiv, să fie așezată în capitala județului, la o margine, având tot ce-i trebue pentru a face grădinărie, pomicultură, apicultură, sericicultură, viticultură, etc., fiind din toate punctele de vedere o fermă model, în care, pe lângă îndeletnicirile sufletești, să aibă la îndămână toate îndeletnicirile materiale ale vieții de țară în care normalistul va fi chemat să propovăduiască și să lucreze.

In acești 4 ani să se deie o deosebită atenție unificării și generalizării cunoștințelor pe care le-a căpătat în cursul inferior la un loc și la fel cu viitorii preoți, doctori, ingineri, militari, etc., stăruindu-se asupra caracteristicii fiecărei științi, asupra legăturii dintre ele, asupra educației naționale, religioase, cetățenești, pregătindu-l în acelaș timp și pentru gospodăria model pe care o va înființa în sat. Aceste gospodării le vor putea întemeia împroprietărindu-se învățătorii și școala cu o bucată de teren din moșiile ce se expropriază acum și care va trebui să rămâie spre folosință veșnică tuturor celor ce vor trece ca conducători ai școalei.

Studiile agricole să joace un rol important alături de celelalte studii. Aș putea spune chiar că studiile agricole să fie pe același picior de egalitate cu cele pedagogice căci, pe când cele dintâi pregătesc pe învățător din punct de vedere practic — moral, celelalte din urmă pregătesc pe învățător din punct de vedere practic — material. Unile dau pâine trupului, celelalte dau pâine sufletului. Astăzi s'au neglijat cu totul îndeletnicirile economice care în mintea dar și în viața sătească,

sunt pe planul întâi. Oricum avem neapărată nevoe de a pregăti pe țăran și din punct de vedere economic, nu numai intelectual, *căci i s'a dat pe mână pământul țării, deci viața economică și viitorul neamului.*

Înțelegând răspunderea cea mare pe care reforma agrară o ia asupră-și, desființând culturile întinse și adeseori sistematice, ale marii proprietăți și înlocuindu-le cu cele țărănești, trebue să purcedem în mod grabnic la agricolizarea școlilor primare, la reforma în această direcție a școlilor normale de învățători și la pregătirea solidă a învățătorului care să nu mai fie *pildă de calicie*, ci pildă *de bună gospodărie în sat.* Atunci țăranul va fi cu tragere de inimă pentru școala care va obișnui pe elev să învețe, să trăiască, să lucreze în mijlocul unei vieți agricole superioare, din toate punctele de vedere, celorlalte din sat. Școala să nu fie întrecută de nimeni și cu nimic.

d) Pentru a da un imbold mai mare tinerilor ce vin în școala normală, să li se deschidă drumul pentru învățăturile înalte. Normalistul absolvent, setos de lumină mai mare, să aibă dreptul de a urma și la universitate, *dar numai pregătindu-se pentru cariera didactică.* Elementele bune, cele mai bune chiar, cu dor de muncă și dragoste pentru cultură, să fie îndreptate spre universitate, pe temeiul notelor și recomandării directorilor, unde să se pregătească pentru a fi profesori, fie la școlile secundare inferioare din sate (fostele școli pregătitoare — gimnazii rurale) fie chiar la școlile normale cu cele 4 clase superioare de specializare. In lumina acestor perspective, tinerii ce intră la normală, ar fi mai cu tragere de inimă pentru această carieră și roadele ar fi, de bunăsamă, mai satisfăcătoare.

Nici un normalist însă, trecut la universitate, să nu aibă dreptul de a se face doctor, inginer, avocat ori altceva. Nu. El nu trebue să fie pierdut pentru învățământ. Dimpotrivă, el *trebue să rămâie ca un element perfecționat al învățământului* și, în acest caz, trecerea lui la universitate ar fi un *câștig nu o pierdere pentru corpul didactic.* Având în vedere că pentru moment avem nevoe de un mare număr de învățători se impune, firește, ca la început să se deie drumul spre universitate la mai puțini normaliști, rămânând ca pe urmă, cu cât procentul învățătorilor se mărește, cu atât și numărul celor ce vor avea dreptul de a trece în sus să fie și el mai mare. Iar când, mai

târziu, nu vom mai avea nevoe de atâția învățători ca azi, peste 20—30 ani, școlile normale să rămâie ca niște școli de cultură generală și specială pentru elementele sătești ce n'au mijloace proprii de a se întreținea, să fie școlile puse la îndemâna poporului de la țară, să fie *școlile democrației naționale.*

Incheiere.

Numai în acest chip organizate școlile normale credem că ele pot da învățători cari să aibă o cultură intelectuală solidă, cunoștinți unitare și folositoare vieții, cunoștinți care să-i puie pe același picior de egalitate cu preoții, dând mâna unii cu alții și ștergându-se dihonia inițială dintre ei.

Numai așa țăranii. văzând în școală și partea practică a vieții de sat, vor putea s'o respecte și să aibă încredere în ea, ajutând-o cu drag, nu ocolind-o cu ură.

Numai așa viitorii învățători ai acestor școli primare vor putea să trăiască de sine singuri în mijlocul satelor, fără a avea nevoe de a întinde mâna spre a trăi, scutind pe cutare copii de școală pentru ca tatăl său să-i aducă un car de lemne, ori să-i prășească o prăjină de păpușoi, ori să-l ducă de 2—3 ori la târg, ori să-i aducă o mână de făină, ori o lingură de lapte, cum se întâmplă foarte adeseaori azi!

Numai așa, îmbunătățindu-se situația materială și morală a învățătorului, el *va rămânea om al școalei* și numai *al școalei,* fie că învață pe cei mici, fie că învață pe cei mari.

Numai așa activitatea extra-școlară a învățătorului va putea să-și deie roadele în toată întinderea ei, fără a avea nevoie — pentru a-și îndulci traiul sărăcăcios, — să se amestece în bănci, să alerge după obștii, și să se grămădească în cooperative, lucru care stârnește certuri, lupte, mânii, scăzând prestigiul școlii pe care o înfățișează. Acum el va rămânea om al școalei și toată activitatea lui extra-școlară va fi în legătură cu școala și cu elevii săi. Am putea spune chiar în mod paradoxal.. *nici o activitate extra-școlară... fără școală și școlari!*

II.

Modificările de făcut în actuala programa analitică a școlilor normale astfel ca să corespundă nevoilor timpului și menirii învățătorului.

1. Științele agricole.

Firește că, dacă se schimbă rolul învățătorului în mijlocul satului, trebue să se schimbe și programele. Și, fiindcă stăruim cu deosebire asupra studiilor și practicii agricole, de acest obiect vom vorbi întâi. In programa actuală se pomenește de jumătăți de oră pentru predarea agronomiei și aceasta numai în clasele superioare. Oricine va înțelege că asemenea stare nu poate dăinui.

Invățătorul de mâine fiind, prin natura împrejurărilor, acel ce va fi nevoit să facă o cultură sistematică și rațională a câmpului și a grădinei școlare, se impune ca absolvenții normaliști să fie pregătiți ca atare.

Până ce vom avea corpul de agronomi care ne trebue spre a-i împânzi pe la țară pentru a învăța pe țărani lucrarea sistematică a ogoarelor, va trece încă multă vreme. Așa fiind de la sine se vede că tot învățătorul va fi acela ce va da, mai ales copiilor, cunoștințele trebuitoare — teoretice și practice — în această direcție.

„De aceia se cere ca: *a*) pe lângă fiecare școală normală să fie o bucată de pământ care să se poată cultiva cu mijloacele cele mai perfecționate, întemeind gospodării model și grădini cu pomăt care să nu aibă pereche aiurea. Elevii să ieie parte cu rândul la tot felul de lucrări agricole și de gospodărie în toate anotimpurile. Cu deosebire vor fi organizați în echipe și chemați a lua parte la lucrări și în timpul vacanțelor de vară, urmărind pe teren dezvoltarea și coacerea plantelor și legumelor, precum și strângerea lor și aranjarea pentru iarnă.

b) Alături de studiile practice pe teren, elevii trebue să facă și studii teoretice în legătură cu felul culturilor regionale ce s'ar face la școlile normale respective. Elevii vor căpăta astfel motivarea științifică, reală a oricărei lucrări dar pentru aceasta trebue să se facă loc în programă, cel puțin la 2 ore

pe săptămână de fiecare clasă, științelor agricole, fiindcă jumătatea de oră prevăzută până acum la clasa V și VI este absolut insuficientă. c) Pentru ca învățătorul să poată servi de pildă sătenilor în cultivarea sistematică a câmpului, a grădinei și în creșterea vitelor, se cere a i se da putința de a avea terenul la îndămână și locul — definitiv — pentru gospodărie, cum și primile mijloace materiale cu care să înceapă gospodăria.

Improprietărind nominal pe învățător, dându-i creditul necesar prin intermediul băncilor populare, a Casei corpului didactic, ori altă instituție financiară, pentru înjghebarea gospodăriei, vom ajunge să servim neamul din următoarele puncte de vedere:

1) Vom creia pentru învățător un imbold serios spre muncă ordonată și instructivă pentru săteni; 2) îl vom lega și îl vom face să simtă mai multă dragoste de satul în care e trimis să lumineze pe copii și cetățenii țării; 3) grădina școlară, grădina învățătorului și casa lui vor fi cele dintâi ferme model — cele dintâi lumini aprinse în mijlocul satelor pentru a face instrucția agricolă a neamului" (Agronomul șc. normale Nifon Ivan, institutor).

2. Științele istorice.

Așa cum se predau astăzi științele istorice, urmând textul cărților didactice aprobate, conform programelor analitice stabilite, nu se poate ajunge la scopul pe care îl urmăresc aceste științi, așa de folositoare pentru cultura generală și națională a oricărui român.

Niciun absolvent normalist nu are ideie generală și unitară de problemele mari de care se ocupă fiecare parte a istoriei universale. De ce? Pentru că, în aranjarea chestiunilor programului cât și în predarea lor, nu se urmărește acest scop care singurul trebue să deie arme vii în discuțiile de toate zilele, în orientările culturale, politice, sociale, artistice, economice, etc. Căci doar istoria este un arsenal întreg de cunoștințe de acest fel cu care se poate înarma sufletul. Se pierde programul în enumerări de fapte, de războaie, de păci, și nu cere caracterizări, generalizări, comparații, unificări.

Afară de aceasta în predare se impune a avea un țel anumit pe care neapărat trebue să-l atingem. În general putem spune că istoria veche se învață de Români cu deosebire spre

a cunoaşte de aproape istoria Romanilor, a strămoşilor latini; istoria medie pentru a ne da seama de naşterea popoarelor noi din contopirea lumei vechi cu lumea barbară, alcătuirea neamului român şi legătura lui cu popoarele neo-latine; istoria modernă şi contimporană spre a cunoaşte revoluţia franceză şi efectele ei asupra tuturor ţărilor Europei şi cu deosebire asupra poporului român, precum şi problemele actuale ale politicei mondiale; istoria Românilor pentru a ne da sama, pe baza trecutului, de situaţia prezentului, dând o deosebită atenţie principiilor conducătoare ale politicei din epoca de renaştere a poporului român (luptele pentru unire, libertate, constituţie şi dinastie). Ori, întreb eu pe ori care absolvent de liceu sau şcoală normală, pe ori care profesor de istorie, dacă în adevăr a stăruit, a avut timp să stăruiască, asupra acestor capitole esenţiale pentru noi Românii din istoria universală?

Răspund hotărît că nu şi iată de ce:

La începutul anului, când vin elevii şi profesorii, toţi sunt harnici şi bine dispuşi. In consecinţă să încep nişte lecţii lungi, mari, frumoase care par că nu mai au sfârşit. Timpul însă fuge, iar chestiunile programelor analitice te ţin pe loc, îţi pun piedici şi la sfârşitul anului te vezi abia la începutul istoriei Romanilor pe cari, ori n'o mai sfârşeşti de făcut, ori dacă o faci, o faci la repezeală, fără duh sfânt, fără tragere de inimă şi mult mai prejos de cât istoria egipteană sau assiriană. Istoria Romanilor în orice caz mai totdeauna e maltratată dacă nu chiar *sacrificată*.

In evul mediu cine-ţi vorbeşte de naşterea poporului român în istoria orientală şi legătura lui cu popoarele neo-latine ale apusului? Ceva trecător şi fără deosebită subliniere da, se face! Dar atâta tot! Dacă nu s'ar reveni asupra istoria Românilor mai târziu, elevul ar cunoaşte mai bine istoria Francejilor, Germanilor sau Ungurilor, de cât istoria propriului său popor. Istoria modernă e predată de asemenea prea larg aşa că rămâne puţin timp pentru revoluţia franceză şi mai ales pentru înrâurirea ei asupra ţărilor Europei şi cu deosebire asupra Românilor! De problemele culturale, economice şi politice ale vremii de azi nici vorbă! Rămâne elevul dezorientat tocmai asupra timpului în care el e chemat să trăiască, să acţioneze ca cetăţean. El nu pricepe un curent, nu-şi dă samă de un partid politic, n'are ideie de mişcările mari ale omenirei, ale căror

ritmuri le simţim şi noi. La istoria Românilor de asemenea se pierd ceasuri întregi, unile după altele, spre a dovedi că nu toţi Dacii au părăsit Dacia, ori că nu toţi Romanii au trecut Dunărea, şi se uită a se trata tocmai problemele actuale ale politicei noastre româneşti (unirea, dinastia, neatârnarea şi constituţia !). Aceste probleme în care elevul trăeşte, pe care le aude de la tribunile publice, la sărbători naţionale, conferinţe, sunt străine pentru dânsul. Şcoala nu i le-a dat, nu l-a luminat. De aceia el rămâne la bunul plac al ideilor ce i se furişează în suflet de gazete, agenţi electorali, întruniri politice, etc. fără a avea el însuşi *o bază solidă din şcoală*. De aici lipsa de *caractere* cetăţeneşti, lipsa de orientare politică, lipsă de unire şi acţiune prielnică ţărei.

Şi dacă n'ai cunoştinţa adevărată a istoriei neamului, a fraţilor de sânge şi de suflet şi a strămoşilor, atunci care ţi-i folosul studiului istoriei în şcoală ?

In loc ca această ştiinţă să lumineze prezentul prin trecut, făcându-ne a presimţi viitorul, ea dă cunoştinţi disparate şi *moarte* tocmai din această pricină. Aşa îmi explic marea dezorientare politică în sânul întregei noastre societăţi, nu numai în corpul didactic rural. Cauza e că educaţia istorică nu şi'a avut rezultatul în şcoli. Cine dar se va ocupa de refacerea programelor analitice ale *ştiinţelor istorice* se cuvine să aibă în vedere aceste probleme cari nu trebue, sub nici un cuvânt, să fie păşite, dându-se timpul necesar pentru ca ele să fie tratate în toată întinderea şi seriozitatea lor. Ba, merg mai departe şi cer ca, în cursul anului ultim, să se stăruie cu deosebire asupra orientării politice, sociale, economice, literare, artistice, etc., a învăţătorului. Să nu rămâie, sărmanul, un om rătăcit, o fiinţă aiurită în vârtejul luptelor de tot felul care îl îmbie şi îi cer sprijinul. Să-i dăm puterea morală de a se ridica din starea tristă de azi în care majoritatea învăţătorilor sunt străini de toate curentele, biciuiţi de toate partidele, călcaţi în picioare de toate secăturile. Să le dăm din şcoală toiagul pe care să se sprijine oriunde şi oricând vor fi prinşi în vâltoarea sbuciumată a vieţii. Iar după ce iesă din şcoli să nu-i lăsăm pierduţi în fundul satelor fără nici o legătură cu viaţa intelectuală, sub toate formele ei. Dimpotrivă, să-i chemăm odată, de două ori pe an, în vacanţii şi să-i punem în curent cu toate mişcările. Mintea lor să fie veşnic primenită, cunoştinţele înoite. Ei

trebuie să infățișeze elemente pururi vii și tinere, de aceia mereu se impune să ștergem rugina de pe ideile lor învechite, care îmbătrânesc și omoară.

Casa sufletului lor să fie necontenit cu ferestrele și ușile deschise ; aerul curat să pătrundă în toate încăperile, razele soarelui să gonească toate umbrele.

Iar pentru unificarea tuturor cunoștințelor noi, să se alcătuiască de către ministerul de instrucție ori casa școalelor, *calendare oficiale pentru învățători* în care să se cuprindă pe scurt tot ce se întâmplă într'un an din toate punctele de vedere și din toate câmpurile. „Calendarul învățătorului" să fie călăuza lui dreaptă în care el să găsească orientarea de care ființa lui stingheră are neapărată nevoe. Așa se ține sufletul treaz și omul viu de care satele au atâta nevoie.

3. Limba română.

„Cred că programa analitică pentru limba română în genere e bună. Ar fi observațiuni de făcut în privința alcătuirii manualelor. Ele ar trebui să cuprindă pe lângă materia folcloristică din toate ținuturile românești, pe lângă fragmente din marii noștri scriitori și descripțiuni ale feluritelor ținuturi locuite de Români (părțile unite împreună acum). Așa se capătă o temeinică cunoștință a sufletului național în legătură cu pământul țării. In clasele superioare socot că se poate păstra studiul istoriei literare române, dar în ultima clasă n'ar strica o schiță a istoriei limbei române și noțiuni de dialectologie măcar atâtea câte se predau în liceu. Manualele ar cuprinde prin urmare fragmente de texte dialectale și subdialectale. Cred că este de nevoie aceasta pentru că sufletul unui învățător trebuie să păstreze o parte de fond rustic totdeauna, iar această rusticitate (în senz bun) trebue să aibă pe deoparte un izvor de alimentațiune (producțiile poporului) iar pe de altă parte un caracter de românitate sub toate felurile ei de manifestare. Dacă învățătorul va trăi numai cu literatura cultă, va pierde acest caracter fundamental și necesar". (N. N. Răutu profesor de română la școala normală „M. Eminescu" Botoșani).

Să nu se piardă apoi din vedere că învățătorul va avea de luptat și cu vorba nu numai cu fapta. Vorba lui însă trebue să fie neapărat înțeleasă de săteni. De aceia se cere ca el

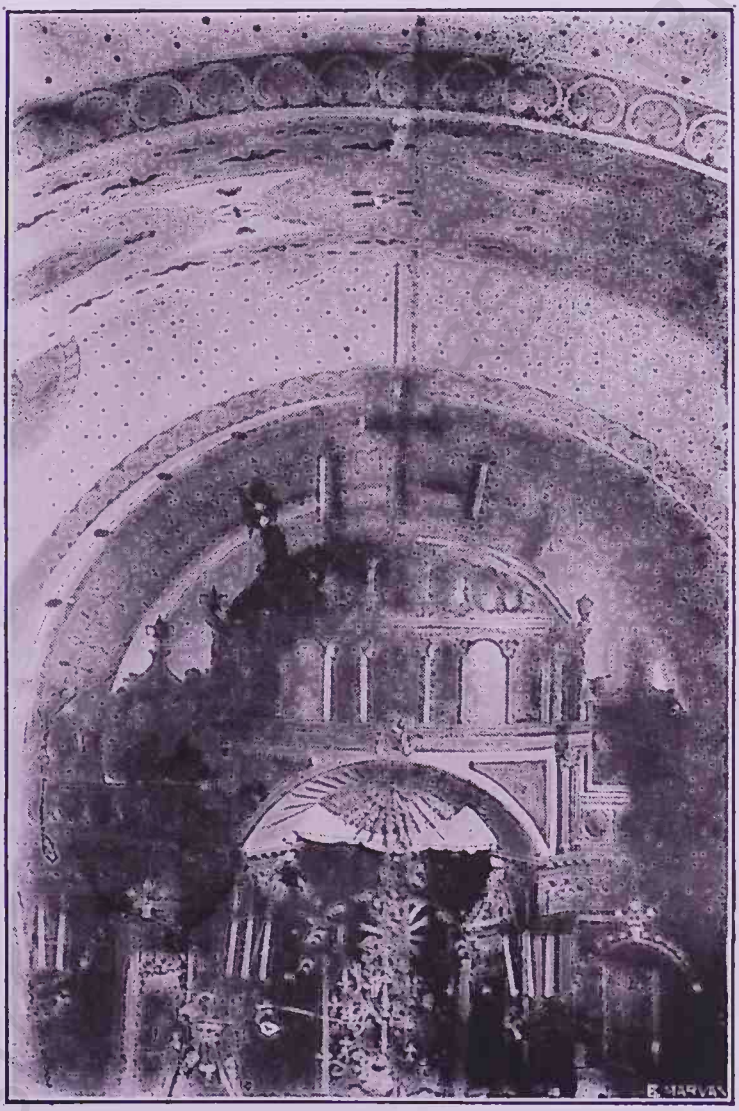

Interiorul bisericii din satul Tudora, jud. Botoşani,
cu zidurile zugrăvite de elevii şcolii normale.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

să cunoască perfect limba populară și să facă exerciții de dicțiune. Căci, nimic nu are mai mare înrâurire asupra sufletului săteanului decât o vorbă frumoasă și pe înțelesul lui. Ori azi puțini învățători știu a grăi poporului și puțini au dicțiunea necesară.

4. Limba franceză.

„Această limbă e necesară în școala normală nu pentru a îndreptăți aerile de grandomanie ale câte unui învățător ne la locul lui, ci drept instrument de cultură alături de limba maternă. In programul analitic trebue să i se facă loc. Socot însă că două ore săptămânal, pentru cursul inferior, sunt prea puține. Pentru cursul superior ajung. Cursul inferior trebuie așa fel îndrumat încât la sfârșitul lui, limba să nu prezinte greutăți elevului, iar materialul de cuvinte asimilat să fie în așa măsură încât un text francez de pedagogie, gospodărie etc. să poată fi înțeles fără ajutorul dicționarului. Această cerință nu se poate împlini cu două ore săptămânale în cursul inferior". (N. N. Răutu, profesor de franceză la școala normală „M. Eminescu" Botoșani). Avându-se în vedere ca învățătorul să poată stăpâni o limbă streină, care i-ar folosi și la universitate în caz când ar trece în ea, trebuie s'o studieze temeinic, căci mulți învățători vor rămânea numai cu aceia ce au învățat în școlile normale. Și, dacă n'au fost în stare să s'o apropie în școală, greu îi va fi să o apropie pe urmă când îl apucă vârtejul vieții și al slujbei. Socot că trebuie să se stăruie mai mult chiar ca la liceu, asupra acestei limbi, deoarece elevul normalist nu mai are prilej să revie asupra ei cum revin liceanii când trec la facultăți. Pe lângă aceasta trebuie să se aibă în vedere că ei învață o singură limbă străină. Cel puțin această limbă să fie *bine și pe deplin învățată.*

5. Religie.

In școlile normale trebuie mai mult educație de cât instrucție religioasă. Să se caute ca știința să dea mâna cu credința, arătându-se că acolo unde sfârșește domeniul științei, începe acel al credinței. Să se stăruie mai ales asupra unui adevăr și anume: că atât oamenii de știință cât și acei ai bi-

sericei admit împreună o putere prin care s'au creiat toate lucrurile văzute şi nevăzute.

Că acea putere a primit deosebite numiri în cursul veacurilor. Că unii o numesc într'un fel, alţii în alt fel şi că oamenii bisericei i-au dat numele de Dumnezeu.

Că în definitiv toţi recunosc o putere care a prezidat la facerea lumii, singura deosebire fiind numai *numele* pe care fiecare categorie de gânditori înţelege a-l da acelei puteri precum şi atributele cu care o încarcă. Deosebire dar de credinţă nu e între nimeni; deosebirea, dacă există, este numai în nume şi atribute. Aşa fiind adevărul, uşor se poate potoli în elevi furtuna sufletului lor dornic de a cerceta, înţelege şi care nu ştiu pe cine să creadă: pe preot care spune că lumea este făcută de Dumnezeu în 7 zile, ori pe profesorul de ştiinţe care arată creaţia pământului din nebuloasa primitivă, potrivit teoriei lui La Place! Arătând însă că mintea omenească, în neputinţa ei de a-şi desluşi lucrurile ce-o înconjoară, a căutat să deie răspunsuri în diferite feluri, unile mai vechi, altele mai noi, şi mai potrivite cu descoperirile ştiinţifice şi geografice, nu se vor creia antagonismele de azi şi se va privi cu smerenie şi interes această trudă a minţii cercetătoare

Se va stărui cu deosebire asupra moralei ce să desfăşoară din învăţăturile creştine căutând ca prin pilde de tot felul din viaţa curentă să se puie în evidenţă superioritatea ei şi folosul pentru civilizarea omenirei.

6 *Ştiinţele pedagogice şi psihologice*, să se facă firește după normele ce se vor stabili potrivit celor 4 clase normale superioare.

7. *Ştiinţele naturale* au cărţi foarte bine alcătuite. Nu rămâne decât să se urmeze cu programul, dându-se exemple practice şi rezultatele vor fi excelente.

8. *Fizică şi chimie.* Cunoştinţe cât mai aproape de viaţă. Un absolvent al normalei să cunoască îngrăşămintele chimice, să ştie a face săpun, o soluţie wleminschi, etc, tot produse de care va avea nevoie la ţară.

9. *Matematicile* cât mai practic şi cât mai în legătură cu traiul de toate zilele. Nimic superfluu, nimic teoretic, nimic ce ar încărca mintea cu formule abstracte, fără folos pentru viaţă.

10. *Geografie.* Aici va trebui de acum înainte a se alcătui geografii economice cu toate bogăţiile României unite, din toate

ţinuturile, spre a-şi da sama fiece român de pământul binecuvântat al ţării noastre, dându-i încredere trebuitoare în puterile lui şi vlaga pământului.

Cunoaşterea de aproape a frumuseţilor ţării şi a bogăţiilor solului să fie treapta cea mai superioară a învăţământului geografic normal. Geografia matematică poate fi lăsată la o parte.

11. *Muzică.* Să se facă instrucţie muzicală, dar şi educaţie muzicală. Să cere cu deosebire ca un absolvent al normalei să ştie a cânta nu numai din gură, sau dintr'un instrument (vioară de preferinţă) dar să ştie şi *a conduce un cor de elevi* în clasă, un cor bărbătesc în sat, un cor religios în biserică. De aceia toţi elevii, pe rând, să fie puşi *nu numai să cânte în cor, dar să şi conducă corul.* Până acum se obişnueşte a se pregăti numai unul sau doi conducători de cor, restul stau şi execută. Ori la ţară, fiecare absolvent va trebui să-şi înveţe pe copii, fiecare învăţător va avea un cor la biserica lui, aşa că fiecare trebuie să ştie a descifra o partiţie, a o cânta, dar şi a organiza şi conduce.

12. *Desemnul* să fie liniar, în cridă şi în culori, căutându-se a se forma gustul pentru frumos, a vedea, a înţelege, a prinde, a reda.

13. *Lucrul manual*, după regiuni. Unde e lemn mult să se facă lemnărie, rotărie; la câmp, unde-s paie multe şi cânepă, pălărierie, frânghierie, etc.

Incheiere. Programa analitică a întregului învăţământ normal să deie pretutindeni cunoştinţe depline, unitare, generale şi practice; nimic care nu foloseşte vieţii, care nu e armă sufletească să nu se predeie. Puţin dar bun, de cât mult, rău şi desorganizat.

III.

In actuala stare de lucruri să dă suficientă pregătire sufletească viitorilor învăţători?

Faţă cu propunerile noastre de la început şi faţă cu antagonismul actual al învăţătorului cu elementele conducătoare ale satului, negreşit că răspunsul nostru este negativ. Nu se dă o pregătire sufletească suficientă învăţătorilor. Dacă ar avea-o ar şti să treacă adesea mai uşor, mai blând peste multe piedici şi asperităţi ale vieţii şi ale moravurilor omeneşti.

Având conștiința relativității tuturor lucrurilor, ar fi mai cumpănit și mai împăciuitor cu sine și semenii săi. Așa însă azi vedem că învățătorul în genere iesă din școală liber-cugetător în loc să fie adânc credincios. Nu are o linie de conduită în viață, un drum anume ales pe care să meargă cu toții, ajungând la acelaș rezultat. Mulți sunt niște revoltați și fermenți de dezordine în sat. Poate și situația materială redusă precum și neputința de a face ceva bun și repede la școala lor, răsvrătește pe bieții învățători care-și încep carierile adesea în condițiuni insuportabile. Venind cu gânduri mari, cu visuri frumoase, în cine știe ce sat sărăcăcios fără școală bună fără locuință, fără nimic ce poate ajuta un suflet în fierbere, se înțelege în parte revolta tinereții învățătorilor. Lipsește însă de la început și educația sufletească. Dacă normalistul nostru ar fi pus în curent cu viața de sacrificii, de apostolat, care-l așteaptă, dacă i s'ar pregăti sufletul pentru a fi el începătorul școlii în sat, dacă i s'ar trece pe dinainte icoanele de jertfă ale înaintașilor și datoria lui de a lumina tocmai acolo unde mizeria și întunericul este mai mare, atunci de bună samă el ar fi mai îngăduitor cu oamenii și mai puțin răsvrătit cu sine însuși.

Și, dacă profesorii de la școlile normale ar preda așa fel cursurile lor în cât elevul să vadă că cunoștințele dobândite de la fie ce obiect își dau mâna unile cu altele, toate ținând la luminarea și întărirea sufletească a individului, — dacă ar pune fiecare inimă din inima lor, atunci desigur educația sufletească a învățătorilor va fi alta de cât aceia de azi, de care ei nu-s de loc răspunzători. Ba încă, pentru puțina atenție care să dă sufletului lor sbuciumat de focul tinereții râvnitoare de a însămna ceva pe lume, socot că învățătorimea noastră are un suflet destul de ales și de nobil.

IV.

Pregătirea actuală a profesorilor de școli normale, felul lor de recrutare și schimbările dese în acest personal corespund cu menirea școlilor normale?

Socotim că profesorii sunt deajuns de pregătiți prin felul actual de recrutare. Mai ales dacă se tinde a egala cât mai mult învățământul normal cu cel secundar, nu înțelegem pentru ce în privința profesorilor am lucra invers, căutând a se-

para cât mai mult profesorii normaliști de cei gimnaziali și liceali? Ș'apoi cunoștințele comune pot fi unile pentru un elev normalist și altele pentru un licean? Noi credem că nu. Pregătirea care se dă profesorilor secundari este destul de temeinică și serioasă, de aceia ei pot foarte bine să fie recomandați și pentru școlile normale, fără a pricinui scăderi sau neajunsuri acestui învățământ.

V.

Ținând samă de condițiunile de funcționare a profesorilor de școli normale, de condițiunile de recrutare, de apostolatul ce-l au, trebuie răsplătiți deopotrivă cu profesorii secundari?

Intru'cât susținem că recrutarea profesorilor la școlile normale se poate face la fel cu acea a profesorilor secundari de la liceu și gimnazii, școli cu care normalele vor să se egaleze, socotim că acești profesori nu trebuie să fie plătiți altfel. Nici chiar dacă se are în vedere apostolatul. Căci să vorbim drept: apostolatul, dacă e apostolat, nu să plătește; ori dacă să plătește atunci nu mai este apostolat. Incurajare deosebită? Pentru ce? In ce scop? O admitem numai în cazul când școlile normale inferioare (foastele pregătitoare) sau cele superioare de 4 clase, ar fi în afară de orașe, la țară, unde sunt cheltuelile mari cu transportul, și unde adesea e o jertfă a sta mereu depărtat de indămânările și plăcerile vieții de oraș. Acolo, o încurajare am admite. Dar când profesorii școlilor normale stau la oraș, unde e și școala, nu înțelegem a se creia privilegii și deosebiri cari nu trebuie să existe între membrii corpului didactic, la orice școală ar fi ei.

VI.

Ce legătură trebuie să păstreze școala normală cu școala primară și învățătorii eșiți de pe băncile ei?

Singurul răspuns la această întrebare este că legătura între școala normală și învățători trebuie să fie la fel cu aceea între mamă și fii. Instrăinare nu se poate. Învățătorii fiind creațiile școlilor normale, acestea au dreptul și datoria de a se interesa de aproape de creaturile lor. In special directorul

școlii, însoțit și de câte un profesor, după împrejurări, poate să viziteze diferitele școli din județ în cursul anului spre a vedea ce face cutare bun elev în satul lui. cum a izbutit să înfrunte nevoile și năcazurile cum s'a aranjat, cum s'a făcut gospodăria, cum face cursurile, cum s'a făcut iubit de săteni și căpeteniile localității, mă rog atâtea s'atâtea puncte de vedere cari toate au însemnătatea și rostul lor. Vizita aceasta se poate lua și ca o inspecție. însă mai părintească și mai puțin jenantă de cât acea a revizorului sau subrevizorului, care adesea este un coleg, căpătuit prin politică. S'apoi, privind și din alt punct de vedere lucrurile, acela al examenelor de ajutori de învățători, de definitivat și de înaintare pe loc a învățătorilor, firește că atunci nimeni nu va aprecia mai bine și mai drept pe concurenți de cât pe foștii lor profesori, cărora se cuvine a li se încredința aceste alegeri. Cum se fac astăzi recomandările revizoratului aproape numai pe baza afinităților politice, desigur că ele nu pot fi întotdeauna cele juste și cele bine meritate.

Lăsând însă la buna apreciere a școalei normale care-și cunoaște elevii, care-i vizitează anual, care ține corespondențe cu ei, etc. socotim că mai puține nedreptăți s'ar face și mai bune rezultate s'ar căpăta prin mijlocirea ei. Pe lângă aceasta în timpul vacanțelor s'ar putea alcătui cicluri de conferințe, ținute de profesorii școlii, care ar pune pe învățători in măsură de a-și apropia chestiunile la ordinea zilei, pedagogice, culturale, economice, etc. și de cari ei nu trebuie să rămâie streini. Prin aceste conferințe libere s'ar primeni în fiece an cunoștințele ținându-i astfel la curent cu toate problemele vitale ale școalei și ale neamului.

Și câte alte foloase nu ar mai putea ieși din acest acord strâns între școalele normale și între slujitorii lor respectivi. E deajuns ca această legătură să înceapă și roadele bune vor veni de la sine.

BCUIASI

ȘCOALA, BISERICA ȘI POLITICA.*)

Ori de câte ori preoții, învățătorii și profesorii s'au amestecat în luptele noastre politice„ s'au ales cu strigătul brutal: *„popii la biserică, belferii la școală!"* Așa mi s'a părut de nedrept și crud acest strigăt, în cât el însuși îmi dă puterea trebuitoare de a lupta împotriva lui. In adevăr mă întreb: de ce oare preoții și învățătorii să nu aibă dreptul de a lua parte la trebile statului? De ce? N'au pregătirea necesară? Le-o putem da! N'au mijloace de a intra în parlament fără a trece prin mocirla luptelor politice care mânjesc totul? Putem schimba sistemul de alegere. In nici un caz însă nu trebuie să ne gândim a îndepărta din viața politică aceste admirabile călăuze ale vieții publice.

Noi nu vom tăgădui greșala învățământului nostru special și secondar care nu urmărește de loc îndrumarea elevilor cu privire la mișcările culturale, economice, sociale și politice ale țării.

Nici un absolvent seminarist, normalist sau liceist, nu are pe deplin lămurite în minte aceste mișcări ale vremii lui. Și dacă cei din urmă, trecând pe la universitate, au prilejul să se inițieze treptat în aceste probleme, viitorii conducători ai satelor rămân în schimb cu totul dezorientați tocmai asupra timpului în care ei sunt chemați să trăiască și să acționeze ca cetățeni. Pricina e că programele, dar mai ales profesorii, înadins să feresc a atinge aceste chestiuni care totuși sunt la ordinea zilei și pasionează pe tinerii dornici de a ști și ei odată ce să petrece în județul lor.

O lacună mare, de sigur, în viața școlii, dar care aduce după sine o lacună și mai mare în viața socială. De aceia noi am cerut totdeauna ca, în cursul anului ultim măcar, să se stăruie în deosebi asupra orientării în toate ramurile de activitate a viitorului preot și învățător. Să nu fie, sărmanii, niște ființi

*) Martie, Joi 17, 1921, ziarul „Dacia".

rătăcite, pline de aiureală, în vârtejul luptelor de tot felul care-i îmbie și le cer sprijinul. Să le dăm din școală toiagul pe care să se sprijine ori unde și ori când vor fi prinși în vâltoarea sbuciumată a vieții. Iar după ce ies din școli să nu-i lăsăm pierduți în fundul satelor, fără nici o legătură cu viața intelectuală, subt toate formele ei. Prin cercuri și conferințe generale, făcute în mod oficial de 2—3 ori pe an, să li se primenească cunoștințele, ștergând rugina de pe ideile care se învechesc, îmbătrânind și omorând sufletul luptător.

Având astfel de elemente conducătoare în fruntea satelor am avea și orientarea trebuitoare. Ce facem până atunci? Să eliminăm pe preoți și învățători ca nepregătiți? Nu se poate, căci nepregătirea este și la celelalte elemente care iau parte la mișcările politice de și fiecare cetățean să crede în stare a discuta probleme și a da soluțiuni, fără ași da samă că e nevoie de o anumită pricepere și chemare.

Așa fiind îmi place a crede că legiuitorii de azi sunt împoriva dreptului de a participa în mod liber, a preoților și învățătorilor, la viața politică, nu din punctul de vedere al nepregătirei, care este aproape generală la toate categoriile sociale și nici pentru că sunt preoți, învățători ori profesori cu titlu provizoriu. Nu, Doamne ferește! Lupta nu se dă împotriva lor ca persoane sau funcții, ci împotriva spectacolului trist și desgustător pe care l'au desfășurat frământările politice din ultimul timp, în care s'au aruncat, *fără cumpăt*, o mulțime de preoți, învățători și profesori. Aceștia, în pasiunea lor aprigă de a dobori pe adversar, au întrebuințat toate armele cuvenite și necuvenite, uitând că prin aceasta se injosește și se discreditează rolul lor însuși, în mijlocul maselor învrăjbite, în fața cărora ei duceau lupta. Menirea lor de sfătuitori buni și drepți este astfel primejduită. Poporul rămâne fără respect și încredere în luminătorii lor de până acum. Turma fuge de'și scoate ochii de păstor și păstorul de turmă. Unde mergem? ne întrebăm cu toții. De sigur la prăpăd! *Ce e de făcut*? O reacțiune de bună samă să impune, dar nu aceia care se propune de legiuitorul de azi. E rău că se întâmplă lucruri desgustătoare în alegeri, că preotul să îndepărtează de biserică și învățătorul de școală dar mai rău ar fi când s'ar înlătura cu totul din viața politică atâtea elemente bune agere, cu experiență și tragere de inimă pentru țară. Dacă societatea sau guvernanții

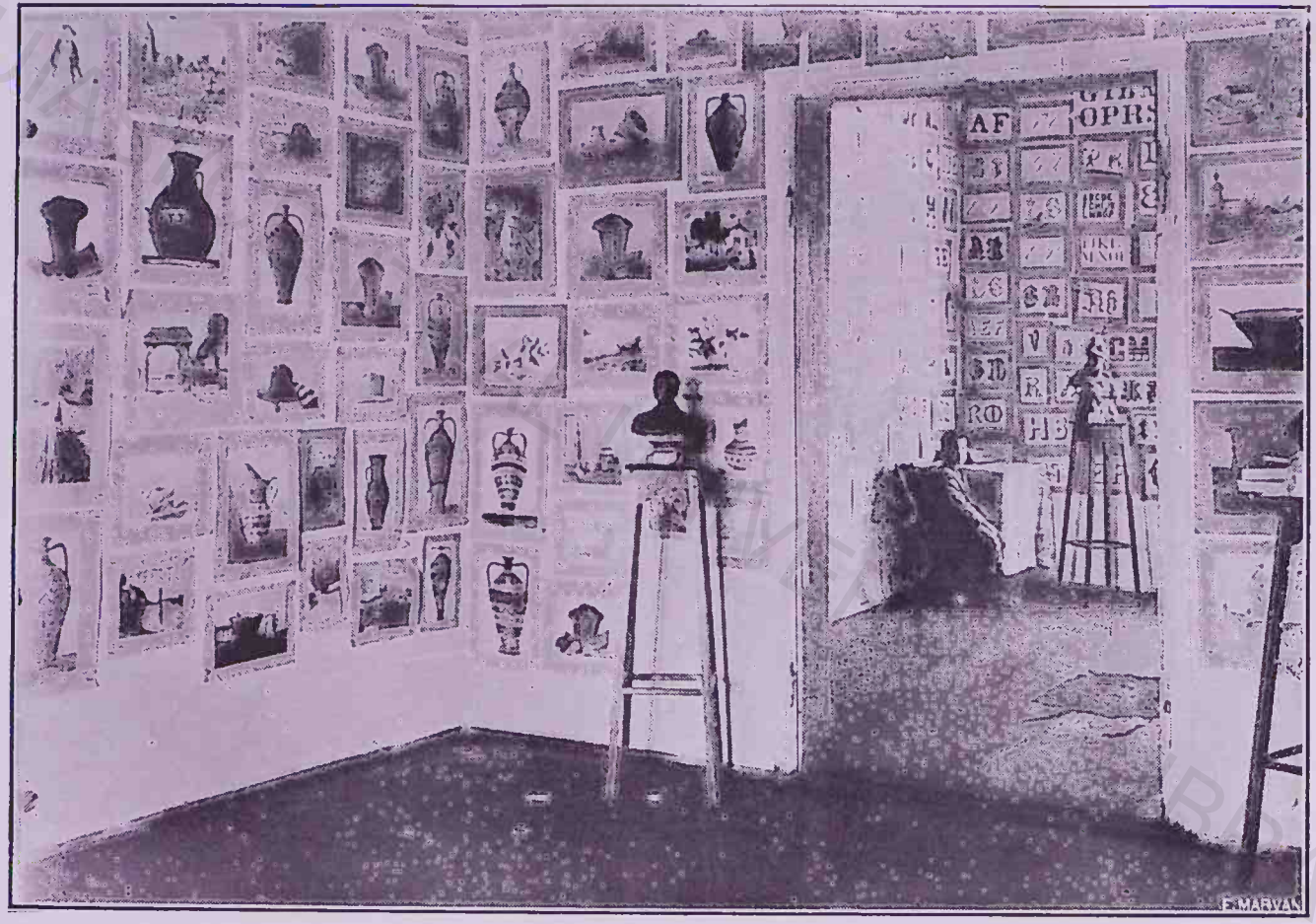

Săli de expoziţie cu desemn şi caligrafie.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

care lucrează în numele ei, socot că aceste elemente trebuie cruțate, respectate, lăsate să lucreze în liniște, pentru aşi îndeplini menirea lor înaltă, să facă aceasta, nu depărtându-le cu totul de viața publică, ci dimpotrivă, amestecându-le în ea, pentru a o lumina, a o preface, a o înălța.

Cum ? Foarte ușor !

Câți preoți, învățători şi profesori avem în parlament ? Atâțea ! De câți avem nevoie absolută petru ca şi glasul conducătorilor rurali să fie cunoscut şi ascultat ? De atâțea ! Să zicem 10 ori 20 la sută (nu mă ocup de număr). Ei bine, dacă s'ar stabili un număr de 60, 70, 100 de inşi, atunci numărul, odată hotărât, s'ar împărți în mod proporțional pe județe. Județele ar alege pe acești reprezentanți nu prin alegători de toate clasele şi de toate categoriile ci, aşa cum se face alegerea la universitate, numai prin membrii corpurilor respective a preoților, învățătorilor şi profesorilor. Cu alte cuvinte corpul didactic secundar îşi alege reprezentanții săi, preoții şi învățătorii pe ai lor. Aleşii să aibă prin lege dreptul de a intra în sfatul țării, confirmați fiind de membrii adunării naționale. Această alegere. după noi, ar fi cea mai potrivită din câte sunt până acum, fiind scutită de toate neajunsurile de care sufăr legile în vigoare şi anume :

a) Mai întâi *s'ar trimite în parlament elementele cele mai destoinice* din sânul dăscălimii şi a preoțimii fiind alese de cei ce au interes să fie reprezentați cât mai bine ;

b) *Luptele electorale*, chiar dacă n'ar dispărea, *s'ar da între candidații cei mai buni din fiecare corp*, căci de sigur nimeni n'ar îndrăzni, ca azi, să-şi puie candidatura, dacă n'ar fi încredințat că *colegii lui l'ar alege pe baza meritelor şi a muncii deosebite depusă în ramura sa, nu a politicii de partid.* Elementele slabe, compromise ori compromițătoare, ar cădea la fund, nefiind curente streine care să-i ridice la suprafață, sfruntând cinstea, munca, statornicia în slujbă a colegilor lor ;

c) *Țara ar avea în sânul sfatului obştesc pe cei mai buni şi mai de seamă reprezentanți ai şcolii şi bisericii*, pe cuvântul şi chibzuința cărora guvernanții ar putea pune tot temeiul în anumite împrejurări.

d) Alegerea fiind făcută nu de cluburi, partide şi partizani, *poporul este scutit de priveliştea desgustătoare a luptelor electorale* în care azi preoții, învățătorii şi profesorii să ceartă,

să ponegresc, să înjosesc, aducând pagube morale funcției lor și oamenilor pe care-i conduc;

e) Scăpând de înrâurirea nefastă a luptelor degradatoare ce să dau azi între diferitele partide politice, preoții, învățătorii și profesorii ar putea, *în mod nepărtinitor, să-și deie cuvântul lor de îndrumare politică tuturor celor ce au atâta nevoie de dânsul.*

f) *Prestigiul școalei și bisericei ar crește,* ferind pe slujitorii lor de vrajba clocotitoare a patimilor politice care azi terfelesc și distrug totul fără cruțare.

g) *Prestigiul parlamentului însuși ar spori,* întrucât ar cuprinde în sânul lui un corp ponderator care nu ar avea nevoie să se deie la dreapta sau la stânga, după cum bate vântul intereselor de partid, de clasă ori de guvernământ.

De această piatră din capul unghiului avem nevoie mai ales acum când pătrund în parlament atâtea elemente nepregătite care zădărnicesc silințele bune ale celor ce voiesc să muncească și să legifereze.

Numai lucrând astfel noi, slujitorii devotați ai altarului și catedrei, *am avea liniștea și prestigiul trebuitor,* pentru a ne ocupa, după cum se cuvine, de sufletele acelora ce ne sunt încredințați, de stat și societate, spre a-i duce pe calea luminii, nădejdei și mântuirei lor, *fără a atinge nici corpul preoțesc și profesoral, nici parlamentul care are nevoie de sprijinul, virtutea și tăria tuturor fiilor țării.*

Tiberiu Crudu

TEMEIUL UNIRII NOASTRE DE AZI FAȚĂ DE UNIREA DIN TIMPUL LUI MIHAI VITEAZUL *)

Oricât de multe și nespuse greutăți îndurăm astăzi, trăim totuși zile mari și sfinte. Acum nu mai suntem ca altă dată copiii nimănui, iar vecinii pizmătareți nu mai îndrăznesc să ne întrebe cu trufie: de unde venim și ai cui suntem? Azi nu mai avem nevoie să răspundem cu sfială: suntem Români și singura noastră mândrie e că ne tragem de la Roma. Azi n'avem nevoie de asemenea titluri de nobleță, când, cu arma în mână,

*) Lamura, An. I, No. 8 și 9.

ne-am scris titluri mai mari şi mai glorioase. Azi întrebăm noi pe alţii cine sunt, de unde vin şi cu ce drepturi stăpânesc pe meleagurile noastre şi aiurea, căci azi suntem un popor tare, de sine stătător, cumpănit, ocrotitor de drepturi şi făuritor de ordine aici în Răsărit. Această tărie şi încredere a lumii în noi ne-a dat-o de sigur unirea pe care am făcut-o azi şi pe care am mai avut-o odată, deşi numai o clipită, sub Mihai Viteazul. El la 1600, ne-a arătat în chip fulgerător icoana vieţii laolaltă a tuturor Românilor, icoană care nu s'a mai şters nici odată din mintea noastră. Unirea aceasta însă, din timpul lui Mihai, a fost trecătoare, ca un vis, căci nu avea la baza ei nimic din trăinicia faptelor pe cari le are unirea de azi.

Pe vremea voevodului muntean *nu era conştiinţă naţională* care să închege sufletele la un loc. „Atunci nu erau ziare, şcoli înalte, întruniri publice, teatre parlamente, atâtea ş'atâtea mijloace care azi aţâţă, hrănesc, mişcă opinia publică şi creiază curente cari întreţin trează conştiinţa naţională a unui popor. Tot ce a făcut Mihai a făcut numai călăuzit de instinctul său, croindu-ne nouă drumul de glorie al zilelor de azi. *Lucrând fără conştiinţă naţională, Mihai n'a putut săvârşi de cât fapte pornite din adâncul vijelios al sufletului său, dornic de cuceriri şi vitejii, fără a avea totdeauna o ţintă românească inainte, pe când noi, cei de azi, tocmai pe această conştiinţă naţională a întregului popor am răzimat faptele noastre*".

In vremea lui Mihai s'a făcut unirea cu sabia care a mers înaintea sufletului, azi s'a făcut unirea cu sufletul care a mers *inaintea săbiei.*

Atunci a fost un singur Domn şi Voevod, care a cucerit inima unui popor, târându-l în lupte după el, azi, dimpotrivă, a fost un întreg popor care a cucerit inima unui Domn şi Rege, luându-l cu el înainte. De aceia temelia unirii de azi e largă şi tare cât sufletul neamului românesc de la care a pornit.

In războiul său Mihai s'a sprijinit pe sabie nu pe cei ce poartă sabia, de aceia el a nesocotit massa cea mare a norodului — ţărănimea — pe care a găsit-o în şerbie şi tot în şerbie a lăsat-o, pe când noi, dimpotrivă, tocmai pe această pătură de jos ne-am sprijinit, ridicând-o, chiar în timpul luptelor, la treapta cea mai înaltă a drepturilor şi libertăţii.

Mihai ş'a orientat politica sa mai mult după interesele străinilor, nu ale Românilor, urmând în general politica nemţească ce

i-a răpus viața ; noi, dimpotrivă, ne-am orientat după interesele noastre, nu ale streinilor, urmând politica rasei latine care ne-a ajutat în biruință și ne-a săltat din prăbușire.

In luptele sale Mihai avea în vedere gloria și cucerirea popoarelor, indiferent de neamul căruia aparținea, de aceia, firește, n'a fost sprijinit de nimeni în sforțările lui ; noi, dimpotrivă, am luptat pentru dreptate și neatârnare, de aceia lupta noastră a fost sprijinită de lumea întreagă.

Mihai, la sfârșit, a izbutit să facă unirea tuturor Românilor dar această unire a făcut-o cu sila, prin lupte, chiar împotriva Românilor, pe când în timpul nostru unirea s'a făcut de bunăvoie, fără nici o silă, iar frații de dincolo au venit ei la noi, nu ne-am dus noi la dânșii.

Iată de ce unirea noastră de azi se deosibește atât de mult de unirea din timpul lui Mihai Viteazul. Ea are la temelie conștiința națională a unui neam întreg, străduința unui rege jertfa unui popor, dragostea fraților latini și sprijinul lumei civilizate care a luptat pentru neatârnare și drept.

Aceste toate au lipsit la 1600, de aceia unirea de atunci a fost vremelnică și slabă. „Și totuși această unire a fost sfântă pentru noi căci, ori de câte ori ridicam ochii în sus către cerul mântuirii noastre, vedeam întrupată prin ea treimea cea de o ființă a țărilor surori. De aceia noi am iubit totdeauna pe Mihai: l'am iubit pentru ce a făcut mai mult de cât pentru cum a făcut, căci, în această privință adesea a avut greșeli. Nu trebuie să tăgăduim însă că, chiar greșalele lui, au fost învățăminte folositoare pentru noi. El a greșit atunci pentru ca să nu mai greșim noi acum. Și în timpurile de restriște și de grea cumpănă pentru neamul nostru „Mihai a trăit între noi, a lucrat cu noi, ne-a chemat înapoi de la drumuri greșite, iar pe cei cari s'au îndărătnicit în ele, i-a osândit pentru totdeauna. El ne-a aruncat în primejdie, ne-a sprijinit în nenorocire, ne-a ținut la locul nostru, iar în clipele supremului dezastru, ne-a pus înainte ca exemplu, însăși mucenicia sa [1])". Cu ochii țintă la minunea unirii săvârșite de el, într'o clipă, noi am luptat s'o prefacem în veșnică realitate. Politica de unire a viitorului nostru a fost deci firească și puternică deoarece s'a răzimat pe realitatea trecutului nu pe himerile prezentului. *Am dorit să*

1) Comemorarea lui Mihai Viteazul la Academia Română (N. Iorga)

fim ceiace am fost nu ceiace n'am fost niciodată. Şi dacă „ceiace am fost" datorim testamentului politic a lui Mihai Viteazul, scris cu sângele lui vărsat pe câmpia Turdei, „ceiace suntem" datorim mai ales virtuţii neîntrecute a masselor poporului".

Pe aceste două elemente am întemeiat visurile noastre: pe ceiace ne-a pus înainte trecutul, prin opera lui Mihai Viteazul şi pe ceiace ne-a dat azi prezentul, prin opera norodului de la sate. Către aceste două elemente — unul mai mult ideal şi altul mai mult material — trebuie să se întoarcă cu recunoştinţă gândul nostru al tuturor, acum în ceasul cel mare al isbânzii.

Şi dacă, din punct de vedere politic, ne-am făcut datoria faţă de Mihai, reînviindu-i statul în hotarele lui mai mari şi mai solide, rămâne acum să ne facem datoria şi faţă de massa cea mare a ţărănimii. Acolo, în vetrele ei pline de sărăcie şi de întunerec, zac ascunse virtuţile străbune. Să nu le lăsăm să se părăduiască în zadar nici mizeria să le ucidă. Să ne pogorîm cât mai repede în mijlocul claselor de jos, să ne alăturăm cu dragoste de sufletul lor, fără a-i înşela cu făgăduinţi deşarte ca pe nişte copii. Numai această unire va aduce tăria care ne trebuie pentru a birui ca popor român valurile furioase ale vecinilor ce tind să ne înghită.

„*Trebuie dar neapărat să ne democratizăm. Unirea cu ţările surori grăbeşte această democratizare, căci toate provinciile alipite sunt democrate.* La ele nu-s boieri şi ţărani ci numai Români, indiferent dacă-s bogaţi sau săraci, culţi sau inculţi. Cine a fost boier ca la noi şi a iubit boieria, s'a dus, s'a pierdut în massa streină. Pleava uşoară s'a spulberat la bătaia vremii, rămânând bobul curat ce formează naţia adevărată. De aceia noi vedem în unirea cu cei de peste vechile hotare fericirea ţării aceştia, căci prin ei vom democratiza curând întreaga noastră viaţă naţională, lucru ce s'ar fi făcut foarte greu şi foarte încet, dacă am fi rămas numai cu clasele vechi din regat". Rămâne acum o grea întrebare, anume dacă massa cea mare a mulţimilor care se străpung toate curentele şi se întâlnesc toate înrâuririle, începând de la cele nemţeşti din Bucovina, ungureşti din Ardeal, ruseşti din Basarabia, până la cele atât de felurite din regat, vor putea să ne dee unitatea de suflet şi de acţiune care ne trebuie. De unitatea aceasta culturală şi economică atârnă temeinicia unirii politice înfăptuite azi. Generaţiile care vin vor

avea mult de lucru pe aceste tărâmuri. Ceiace noi am inceput, ele trebuie să desăvârşiască. Al nostru este prezentul şi ne mândrim cu el; al lor e viitorul. Să lucreze şi ele în aşa chip ca să fie vrednice de dânsul şi de moştenirea glorioasă pe care le-o lăsăm.

Tiberiu Crudu

DAREDESAMĂ LA SFÂRŞITUL ANULUI ŞCOLAR 1921—1922.

Onorat auditor,

Suntem adunaţi aici spre a vedea rodul muncii unei şcoli nouă, care pregăteşte pe viitorii dascăli sătesti. Desigur cu toţii avem ochii aţintiţi asupra norodului de la ţară, asupra trezirii lui grabnice şi, mai ales, asupra acelora ce sunt chemaţi să indeplinească această trezire.

Noi, dascălii, care ştim grija dv., ne dăm toată silinţa de a corespunde aşteptărilor. Muncim cu drag pentru această ţintă, muncim mult, mai mult chiar decât puterile. *Mai mult*, pentru că altfel, în condiţiile grele în care ducem viaţa plăpândă a şcolii noastre, n'am izbuti să dobândim puţinul bun pe care-l vedeţi realizat. Eu vă încredinţez că, dacă am avea localul nostru stabil, cu sălile corespunzătoare muncii fiecăruia, cu personal didactic special şcolii, munca noastră ar fi mai redusă şi roadele mai imbelşugate.

Totuşi, cu local de împrumut, în sânul unei căzărmi care e una din cele mai frumoase clădiri ale târgului, cu corp didactic de împrumut, dar dintre membrii cei mai distinşi ai şcoalelor secundare din acest oraş, *am ajuns să dăm astfel de îndrumare şcolii noastre normale încât astăzi este prenumărată între cele mai bune şcoli similare din ţară! Această caracterizare nu este făcută de noi ci de superiorii noştri.*

Şi anul acesta, caşi anul trecut, avem o promoţie foarte frumoasă, căci din 230 de elevi avem numai 7 repetenţi, 188 promovaţi şi restul corectanţi.

Alături de obiectele de studii cari alcătuesc centrul de gravitate al instrucţiei în şcoala normală, avem şi un cor fru-

muşel pe care l'aţi auzit cântând adesa, mai ales la liturghia bisericii Sf. Spiridon. Avem şi un început de orchestră bunişoară, datorită muncii încordate a d-lui maistru Alex. Nicolescu.

Pe lângă acestea avem şi o expoziţie de pictură, desemn şi caligrafie, căreia i-am adăugat două secţii nouă : una de modelaj şi alta de iconografie. Aceasta din urmă ţinteşte mai ales să facă apropierea între şcoală şi biserică, caşi corul religios. Pe această cale credem că se poate întări legătura care trebuie să existe între preot şi învăţător.

Şi toată această muncă care vorbeşte din fiecare tablou şi din fiecare chip de lut ce se expune înaintea dv., în aceste patru mari odăi, sunt datorite iniţiativei şi dragostei de lucru a d-lui Victor Galin, căruia ne facem o datorie dar şi o plăcere de a-i mulţumi din toată inima, asigurându-l mereu de iubirea şi recunoştinţa noastră. Căci dacă la inspecţiile şcolare profesorii se recomandă în clasa lor cu ştiinţa elevilor, dacă la serbări publice, şcoala se recomandă mai mult prin maistru de muzică şi gimnastică, astăzi, şcoala normală se recomandă aproape numai prin munca maiestrului de desemn şi caligrafie !

Tot ce vedeţi aici supt iscălitura elevilor, de *elevi este făcut* şi dv. cu toţii trebuie să fiţi mândri, *ca şi mine*, că din sufletul necunoscut al celor dela ţară răsar atâtea talente, atâtea energii artistice, care toate probează virtuţile ascunse şi nebănuite ale neamului român. Ele aşteaptă numai să fie atinse de raza culturii pentru a da roade ca acestea, de care să ne minunăm.

Şi acum, înainte de a împărţi premiile elevilor celor mai meritoşi, care desigur aşteaptă cu nerăbdare, să daţi voie şcoalei noastre de aplicaţie, de supt conducerea părintelui Toma Chiricuţă, având ca dascăli pe doi din cei mai energici, mai pricepuţi şi mai inimoşi tineri învăţători, dd. Const. Dimitriu şi Gh. Bosnea, să se manifesteze înaintea dv., arătându-vă prin cântece şi recitări, nu numai munca depusă ci şi direcţia în care se lucrează.

Veţi avea prilejul să vedeţi, în camera din fund a acestei expoziţii şi *lucrul manual* făcut de elevii aplicaţiei, lucru care a fost *clasificat întâiul*, faţă de toate şcoalele primare care au expus la conferinţa generală a învăţătorilor în timpul vacan-

ţei Paştelor. E un merit al învăţătorilor dela această şcoală şi eu cu plăcere îl relev înaintea dv.

(urmează producţia şcolii de aplicaţie).

* * *

Acesta este, d-nelor şi d-lor, rezultatul moral al şcoalei normale. El este datorit sârguinţei elevilor, dar şi muncii continue a profesorilor.

De aceia, acum, la încheierea anului şcolar, ţin să mulţumesc tuturor colegilor pentru concursul pe care l'au dat şcolii noastre şi îndeosebi mulţumesc acelora cari, deşi nu fac parte din corpul didactic normal, s'au grăbit totuşi să vie alături de noi şi să facă, prin stăruinţa lor neîntreruptă, ca şcoala normală „M. Eminescu" să aibă prestigiul de care se bucură.

Între aceştia număr pe dd. Const. Tufescu, N. Blebea, N. Adam şi A. Alexandrescu.

D-lui Adam trebuie să-i mulţumim şi pentru dragostea cu care, în tot timpul anului, necruţându-se pe sine şi călcând în picioare orice oboseală, a ţinut şezători cercetăşeşti aproape în fiecare Sâmbătă, învăţând pe elevi a fi în primul rând oameni cinstiţi şi oameni de caracter. D-l Adam prin această activitate cercetăşească, a adăugat o muncă în plus la educaţia tineretului normal şi această muncă a fost cu deosebire apreciată de noi şi de elevii cari s'au învrednicit de dânsa.

Închei cuvintele mele cu mulţumirele ce se cuvin d-nei *Cristina Goraş* care, cu atâta prietenie şi bunăvoinţă ne-a oferit localul institutului d-sale, spre a ne putea aranja expoziţia noastră căci, la cazarma regt. 37 ar fi fost peste mână de făcut. Larga d-sale ospitalitate ce aminteşte sufletul bun şi primitor al moldovanului, noi nu o vom uita niciodată.

Şi acum, d-nelor şi d-lor, să-mi daţi voie să sfârşesc cu o constatare care îmi umple inima de bucurie, ca profesor, de mândrie ca român !

Cercetând toată activitatea şcolară a judeţului dar mai ales a oraşului nostru Botoşani, cercetând cu deosebire expoziţiile care s'au deschis până acum, se poate constata cu plăcere că în şcolile noastre, de orice grad, *se munceşte : se munceşte mult şi cu mare folos* !

Aţi vizitat desigur frumoasa şi eleganta expoziţie a ex-

ternatului de fete, a-ți admirat utilitatea și spiritul de bună gospodărie ce răsuflă din toate lucrările expuse de sora noastră dreaptă, școala normală de fete, veți vedea în curând expozițiile liceului, școlii profesionale, școalei de meserii, școalelor primare și vă veți convinge că, *atât tineretul cât și dăscălimea de toate gradele, își face cu prisosință datoria.*

E un semn îmbucurător pentru vremea nouă care se deschide generațiilor ce vin, este un titlu de glorie pentru oamenii școalei, cari n'au alte mijloace de recomandare decât rodul muncii lor tăcute și cinstite.

Recunoașterea acestei munci de către dv., cetățeni și părinți, este singura mângâiere și răsplată pentru tot sufletul și toată viața pe care noi, bucuroși, o dăm copiilor d-voastră.

ANUL ȘCOLAR 1921—1922

Situația generală numerică a elevilor

Clasa	Inscriși	Retrași	Eliminați	Morți	Corectanți	Repetenți	Promovați	Ex. Integral
I	59	—	—	2	3	6	45	3
II	45	—	—	—	2	2	40	1
III	46	1	—	—	13	1	31	—
IV	48	2	—	—	3	—	40	3
V	36	2	—	—	4	—	30	—
	234	5	—	2	25	9	186	7

BCUIAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Situaţia nominală pe clase :

CLASA I

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Rădăuceanu D-tru (pr. I)	9,48	1,000	24	Mihalache C-tin	7,24	9,00
2	Gavril Petru (pr. II)	8,44	9,00	25	Ciubotaru Mihai	7,23	9,00
3	Ciubotaru D-tru (pr. III)	8,32	9,00	26	Dimitriu Const.	7,22	9,00
4	Nineaca Gheorghe	8,25	9,50	27	Vieru Dumitru	7,17	9,00
5	Şendriuc Gheorghe	8,09	9.50	28	Hotinceanu Ioan	7,14	9,00
6	Tun Constantin	7,98	9,50	29	Maxim Teodor	7,14	9,00
7	Chelaru Alexandru	7,86	9,25	30	Săndulache Gheorghe	7,12	8.50
8	Spiru Eugen	7,80	8,50	31	A Niţei Ioan	7,07	9,00
9	Neculau Dumitru	7,65	9,50	32	Drancă Dumitru	7,06	8,50
10	A Iftimei Petru	7,62	9,00	33	Morcov Alexandru	7,05	9,00
11	Viţel Emil	7,60	9,50	34	Goanţă Constantin	7,03	9,50
12	Panaitescu Neculai	7,59	9,50	35	Gavrilaş Mihai	7,02	9,75
13	Muraru Neculai	7,59	9,50	36	Gasnaş Ştefan	7,01	9,00
14	Vasiliu Mircea	7,57	9,50	37	Ursache Ştefan	7,00	9,75
15	Goraş Ioan	7,56	9,50	38	Neamţu Gheorghe	6,96	9,00
16	Enăşescu Adrian	7,54	1,000	39	Păscălescu Neculai	6,94	9,00
17	A Păvăloaei Gheorghe	7,49	9,00	40	Nanea Mihai	6,92	9,50
18	Ciocan Mihai	7,48	9,00	41	Ungureanu Alex	6,87	8,75
19	Pricop Constantin	7,37	9,00	42	Todirică David	6,84	9,50
20	Miron Gheorghe	7,37	8,75	43	Mreja Ioan	6,74	8,75
21	Florea Ioan	7,36	9,00	44	Pavel Mihai	6,73	9,00
22	Niculică C-tin	7,33	9,25	45	Cocriş Napolion	6,68	8,50
23	Lupaşcu D-tru	7,28	9,50				

Corectanţi

1 Leahu Mihai (Matematică, Franceză)
2 Viziteu D-tru (Şt. Naturale, Matemat.)
3 Cumpătă V. Vasile (Mat., Şt. Nat.)

Repetenţi

1 Babii Constantin
2 Comisarschi Ioan
3 Mârza Gheorghe
4 Pavelescu Ioan
5 Stănescu Ilie
6 Şalup Gheorghe

Examen în toamnă

1 Bălăşescu Alexandru
2 Merchez Ilie
3 Fetcu Alexandru

Morţi

1 Şalaru Gheorghe
2 Bizbac Petru

Situaţia examenelor din Septembrie (corigenţa, integral, parţial)

PROMOVAŢI

1 Viziteu Dumitru 7,27 | 9,00 | 2 Bălăşescu Alexandru 7,23 | 9,00

Repetenţi

1 Cumpătă V. Vasile
2 Fetcu Alexandru
3 Leahu Mihai
4 Merchez Ilie

CLASA II

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Sinoschi I. Ioan (pr. I)	9,14	9,75	21	A Dumitroaei V-le	7,33	9,00
2	Buzilă Ioan (pr. II)	8,62	9,00	22	Ştefănucă C-tin	7,31	8,50
3	Ifrim D-tru (pr. III)	8,53	9,50	23	Ciubotariu Grigore	7,30	8,50
4	Andrei C-tin	8,22	9,75	24	Mihalache Gheorghe	7,27	8,50
5	Gaşpar Andrei	8,04	1,000	25	Simionescu Virgil	7,24	9,00
6	Popovici N. Ioan	7,86	8,50	26	Ocrain Andrei	7,24	9,00
7	Mititelu Ilarion	7,82	9,50	27	Silvianu Petru	7,25	9,75
8	Cristescu Nistor	7,80	9,00	28	Ionescu Emanoil	7,19	9,25
9	Lămăşanu V-le	7,75	8,50	29	Dărângă Petru	7,18	9,00
10	Dănilă C. C-tin	7,75	7,50	30	Matei Mihai	7,18	9,00
11	Pânzariu N-lai	7,68	8,00	31	Pricop Th Dumitru	7,11	8,50
12	Gheorghiu Gheorghe	7,63	9,50	32	Grapan Ioan	7,09	7,75
13	Druc Ioan	7,62	9,00	33	Dimitriu Ştefan	7,03	8,50
14	Neagu Neculai	7,60	8,00	34	Ilaş D. Petru	7,02	9,00
15	Panaitescu Ioan	7,59	9,50	35	Mihai Neculai	7,01	9,00
16	Alexandrescu Eugen	7,50	9,50	36	Ilaş Neculai	7,00	9,50
17	Vasiliu Emil	7,48	8,75	37	Plăcintaru Ramiro	7,00	8,00
18	Hrapciuc Ioan	7,47	9,25	38	Chirică Theodor	6,98	7,75
19	Ştirbu Antonie	7,44	9,50	39	Mănţăluţă Mihai	6,93	8,50
20	A Casandrei C-tin	7,44	7,75	40	Nistor Petru	6,64	8,00

Corectanţi

1 Dănilă V. Constantin (Mat emat.)
2 Popovici P. Ioan (Mat. Şt. Naturale

Repetenţi

1 Apostoliu Eugen
2 Tănase Emil

Examen în toamnă

1 Ciuchea Dumitru

BCUIAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Situaţia după examenele din Septembrie (corigenţă, parţial, integral)

PROMOVAŢI

1 Popovici P. I. 7,23 | 8,50 | 2 Dănilă V. Const. 6,94 | 8,50

Repetenţi

1 Ciuchea Dumitru

CLASA III

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Oborceanu V. Ioan (pr. I)	8,60	8,24	17	Domnişoru P D.	7,46	9,00
2	Rugescu I. Em (pr. II)	8,59	1000	18	Mandinescu C. M.	7,46	7,75
3	Muraru Gh. D-tru (pr. III)	8 22	9,25	19	Iurcu V. Gheorghe	7,43	8,50
4	Poiană C. Gheorghe	8,18	9,75	20	Obuf Gh Ioan	7,41	9,00
5	Strugariu M. Gheorghe	8,08	9,50	21	Saragiu I. N-lai	7,40	9,75
6	Volintiru Gr. Ştefan	7,95	9,50	22	Huţanu D. Gheorghe	7,40	9,50
7	Rusu V. Savin	7,93	9,59	23	Olariu Th. Mihai	7,28	8,25
8	Tăzlăoanu E. Emanoil	7,89	1000	24	Pascal N. D-tru	7.27	8,50
9	Burlacu I. Alexandru	7 85	9,50	25	Dimitriu I. Ioan	7,19	8,00
10	A Murăriţei Gh. Eremia	7,80	8,00	26	Stelea H Aurel	7,17	7,50
11	Ştefan N. V-le	7,79	9,50	27	Răutu Gh. V-sile	7,16	7,50
12	Romanescu N. Florin	7,74	9.50	28	Răutu Gh. D-tru	7,08	7,50
13	Palamariu D. Ioan	7,62	9,50	29	Babiuc Gh. Victor	7,03	8,00
14	Romanescu C. Petru	7,56	8,50	30	Gerigan D. V-le	6,94	8,00
15	Gheorghiu Gh. Emil	7,54	1000	31	Răutu V. C-tin	6,84	8.50
16	Foca St. Gheorghe	7,47	9,50				

Corectanţi

1 Bârzu Iord. Petru (Mat., Fizica)
2 Bilius C. Favel (Franceza, Fizica)
3 Grigoriu Gh. Ioan (Mat., Fizica)
4 Ionescu I. Ioan (Mat., Anatomia)
5 Ionescu N. Mihai (Fran., Anatomia)
6 Irimia M. Constantin (Matematica)
7 Martinuc I. D-tru (Istorie, Mat.)
8 Munteanu Gh. V-le (Mat., Franceza)
9 Radu Gh. Vasile (Franceza, Matemat.)
10 Rotundu A. Avel (Fran., Mat.)
11 Sandovici I. Laurenţiu (Mat., Fiz.)
12 Şandric Ad. Gh. (Matemt., Fizică)
13 Volosciuc Şt. T. (Matemat., Fizica

Repetenţi

1 Murariu P. Vasile

Retraşi

1 Bogdanovici C. Cerchez

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Situaţia după examenele din Septembrie (corigenţă, parţial, integral)

PROMOVAŢI

No. Cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. Cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Ionescu I. Ioan	7,31	7,50	7	Rotundu Avel	7,07	9,00
2	Grigoriu Gh. Ioan	7,27	7,75	8	Radu Gh. Vasile	7,02	9,50
3	Munteanu Gh. Vasile	7,25	9,75	9	Bilius C. Savel	6,94	8,50
4	Ionescu N. M.	7,25	8,00	10	Bârzu I. Petru	6,92	7,50
5	Irimia M. Const.	7,23	7,75	11	Martiniuc I. D.	6,87	8,00
6	Şandric Gh.	7,15	9,00	12	Sandovici I. Laurenţiu	6,81	8,00

Repetenţi

1 Volosciuc Teodosie

CLASA IV

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Volintiru Gh. Ilie (pr. I)	9,17	9,75	21	Ràpă Gh. Constantin	7,66	9,50
2	Bădăluţă I. Petru (pr. II)	8,74	9,50	22	Comănescu N. D-tru	7,65	1000
3	Cumpătă Gh. E. (pr. III)	8,70	9,50	23	Bejan M. Eugen	7,62	9,50
4	Borcilă D. Gheorghe	8,51	1000	24	Hlihor C. D-tru	7,57	9,25
5	Moroşanu Gh. Petru	8,43	9,00	25	Antonovici I. Emil	7,57	7,50
6	Arhip I. Neculai	8,39	9,75	26	Mititelu Gh. Constantin	7,56	9,00
7	Constantinescu Balduin	8,32	9,75	27	Sorohan V-le Gheorghe	7,47	9,50
8	Filipescu V. M.	8,09	9,25	28	Bart I. Aurel	7,46	7,75
9	Buzilă I. Const.	8,06	9,50	29	Matei P. Dumitru	7,45	8,50
0	Costână D. Mihai	8 02	9,00	30	Lăzăriuc N. V-le	7,44	9,50
1	Bucur V. Mihai	7,95	9,50	31	Popovici Th. N-lai	7,42	9,75
2	Boicu V. Ilie	7,92	9,50	32	Rotariu I. Victor	7,38	9,00
3	Niţă Gh. Mihai	7,89	7,75	33	Biciuşcă P. Gheorghe	7,37	8 50
4	Iacob P. Dumitru	7,88	1000	24	Bart I. Constantin	7,34	8,50
5	Dimitriu Alex. Gh.	7,83	8,75	35	Iraşoc N. Mihai	7,34	8 25
6	Andrieş D. Ioan	7,81	9,50	36	Dimitriu Gh. Constantin	7,33	8,50
7	Nechifor I. N-lai	7,80	9,75	37	Diaconescu Gh. Ioan	7,22	9.00
8	Gheorghiu P. Adrian	7,77	9,25	38	Curcă I. Gheorghe	7,20	8 50
9	Cumpătă D. Gheorghe	7,73	8,50	39	Pavelescu L. Gheorghe	7,06	9,00
0	A. Todiresei T. Mihai	7,68	7,50	40	Ghiorghiu Th. C-tin	6,92	7.25

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Corectanți

1 Mândăcan P. Roman (Relig. Mat.)
2 Posa N. Neculai (Religie Matemat.)
3 Tucheac Gh. Mihai (Religie Mat.)

Retrași

1 Moldoveanu C. Alexandru
2 Onofraș Gh. Mihai

Examen în toamnă

1 Crăciunescu T. Traian
2 Parciuc I. Vasile
3 Țighiliu C. Petru

Situația după examenele din Septembrie (integral, parțial, corigență)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Țighiliu C. Petru	8,92	9,75	4	Parciuc Vasile	7,02	9,50
1	Mândăcan R.	7,16	9,90	5	Posa N. N.	7,78	7,00
3	Tucheac Mihai	7,16	8,00				

Repetenți

Crăciunescu Traian

CLASA V

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		la studii	la purtare			la studii	la purtare
1	Cumpătă Gh. C. (pr. I)	9.61	9.50	16	Rădăuceanu C. V-le	7.83	9.25
2	Dimitriu A. G. (pr. II)	8.62	8.75	17	Prepeliță Gh. D-tru	7.79	9.25
3	Gheorghiu P. M. (pr. III)	8.56	9.25	18	Cobzariu N. Mihai	7.79	8.50
4	Daniliuc M. Ilie	8.46	8.25	19	Dimitriu M. Ioan	7.78	8.50
5	Gheorghiu P. Mihai	8.41	9.25	20	Păunet D. D-tru	7.73	8.25
6	Păucă Gh. D-tru	8.25	8.75	21	Sandovici I. Eugen	7.70	8.50
7	Mititelu Gh. D-tru	8.22	10.00	22	Stărică V. Dumitru	7.67	8.25
8	Grosu P. N-lai	8.16	8.25	23	Dănilă V. Gheorghe	7.67	8.00
9	Liciu V. D-tru	8.13	8.50	24	Teodorescu D. D-tru	7.67	7.50
10	Gaşpar N. Alexandru	8.11	9.50	25	Șoiman D. C-tin	7.56	8.25
11	Fediuc Gheorghe	8.11	8.50	26	Mihai P. Dumitru	7.55	8.50
12	Nică D. Neculai	8.04	8.75	27	Rusu D. D-tru	7.45	8.50
13	Popovici I. Neculai	7.90	8.75	28	Călinescu C. Aaurel	7.45	8.00
14	Grosu Gh. Ioan	7.90	8.25	29	Chitic V-le	7.34	8.33
15	Grigoriu M. Ilie	7.85	8.25	30	Dimitriu I. Octav	7.13	7.50

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Corectanți

1 Antonescu I. Mihai (Matematică)
2 Bolohan D. Ioan (Matemat. Geologie)
3 Oanea Șt. V-le (Matematică)
4 Vasiliu V. Gh. (Matematică)

Retrași

1 Gavriliuc I. Petru
2 Levco If.Ion

Situația după examele din Septembrie (corigență, parțial, integral)

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Oanea Șt. Vasile	7.64	7.75
2	Vasiliu V. Gh.	7.31	8.50
3	Bolohan D. I.	7.20	9.00
4	Antonescu M.	7.07	7.50

Director, *T. Crudu*

Secretar, *C. Țighiliu*

BCUIAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CHEMAREA ÎNVĂȚĂTORULUI ȘI OBLIGAȚIUNILE LUI MAI ALES ÎN TIMPURILE DE AZI

Corpului didactic primar din județul Botoșani închin, cu dragoste, aceste rânduri.

Avem o țară care aproape și-a întreit hotarele. Dacă pământul țării s'a întreit, datoririle noastre s'au înzecit. Căci la o țară mare, corespund și nevoi mari, cerințe nebănuite. Ceia ce convenea vechiului regat, cu peste 130.000 km² și o populație mai mult sau mai puțin omogenă, nu mai convine României Unite de azi, cu o suprafață de peste 300.000 km² și cu un mozaic de naționalități. Probleme noi și neînchipuit de grele s'au născut dintr'o dată. Tot binele, se vede, descalică cu răul lui.

E adevărat că avem azi o Românie Nouă, pe care unii se mândresc a o numi în falâ „*România Mare*". Eu însă nu găsesc de loc potrivit acest nume: România Mare! Nu, pentru termenul de „Mare", este un cuvânt provocător pentru vecini, orgolios pentru noi, și fără tradiții istorice cu lupta noastră națională, care luptă a fost dată în numele unirii, nu a măririi. Că din unirea noastră reiesă și mărirea țării, aceasta să n'o spunem noi, s'o simtă dușmanii noștri. Căci dacă o spunem noi fără să putem face s'o simtă alții, *atunci cuvântul mărire, în gura noastră, însamnă desigur slăbiciune.*

Noi Românie-Unită am visat, și pentru această Românie-Unită, din toate punctele de vedere, trebue să luptăm. Aceasta ne e ținta. Cea mai bună cale la această țintă este cultura, iar oamenii culturii, slujbașii ei oficiali, sunt profesorii și învățătorii.

Și, dintre aceste două categorii, învățătorii au un rol mai mare, căci și masa pe care ei sunt chemați s'o lumineze este mai mare, și ca număr și ca însemnătate, în țara noastră românească.

Pregătirea temeliei țării prin cultivarea norodului, cade în sarcina învățătorilor. Mare le este chemarea, dar mare le este și răspunderea. Căci, cum va fi cultura țării, cimentul de legătură a pietrelor, așa va fi și temelia ei: va fi cultura solidă și temelia țării va fi tare, iar casa neamului asigurată de orice zguduiri și cutremure; va fi cultura slabă și temelia va fi la fel, iar tot ce clădim în sus va fi zădarnic, supus ruinei dela început.

In adevăr, astăzi totul atârnă de cultură. Orice mișcare, de orice natură ar fi ea, pornește din cultură. Pe calea culturii am pregătit unirea noastră politică, pe calea culturei și

CONSTANTIN TUFESCU
profesor de Șt. Naturale

a conștiinții naționale vom izbuti să menținem această unire: tăria hotarului unui neam atârnă de tăria sufletului care-l apără. Jocul orb al politicei dintre țări, a adus sub stăpânirea noastră neamuri de diferite nații și ele nu pot trăi cu noi decât, prin unirea sufletească hrănită de o bună și aleasă cultură.

La focul adevăratei culturi se topesc și se ard toate zizaniile, toate urile și toate blestemele. La lumina culturii cresc, în grădina sufletului, toate virtuțile și toate sentimentile nobile ce leagă pe oameni. Intunericul adăpostește în umbră toate

dihăniile care nu iubesc lumina. Indată însă ce primele raze de lumină se ivesc ele se retrag în păduri neumblate şi peşteri adânci. In întunericul minţii umblă stafiile care strâng de gât vieţile popoarelor.

Pentru a ne feri deci neamul de dihăniile lăuntrice şi de strigoii ce ne pot zugruma viaţa nouă pe care soarta ne-a hărăzit-o azi, se impune ca, noi dascalii, în deosebi cei de la ţară, să ducem lumina trebuitoare acelor ce nu s'au bucurat încă de dânsa. Să purtăm candelele aprinse în turnul bisericuţii sufletului fiecărui ţăran, zburătăcind liliecii, bufniţele şi fluturii cu cap de mort ce se adăpostesc în bezna tidvei lui. Iată chemarea învăţătorilor. Să lucreze cât mai mult şi cât mai repede pe ogorul culturei, aruncând din belşug sămânţa bunei rodiri. Aceasta se cere pentru interesul culturei în general şi pentru interesele noastre politico-naţionale în special.

Pentru interesul culturei în general, căci lumea progresează pe fiecare zi, uimitor de mult. Paşi noi şi uriaşi se fac în diferite domenii. Cine ştie să-şi apropie mai mult şi mai grabnic noua ştiinţă acela propăşeşte mai repede. Cine nu, stă pe loc, şi starea pe loc alături de toţi cei ce înaintează faţă de tine, este ea însăşi un regres. Neamul nostru este însă un neam bine înzestrat de Dumnezeu. Prin poporul băştinaş trac, suntem rude cu Grecii, cel mai cult popor al antichităţii şi rude cu Alexandru al Macedoniei, civilizatorul lumei vechi care poate fi socotit ca strămoşul nostru drept; prin coloniştii latini suntem nepoţii poporului roman care a dat cel mai mare şi mai bine organizat imperiu al lumii vechi. Prin cultura romană suntem fraţi de suflet cu popoarele neolatine ale apusului european, unde poporul francez a strălucit veacuri întregi prin cultura lui covârşitoare. Franţa a fost învăţătoarea lumei moderne şi chiar contemporane. Şi ar fi ruşinos pentru noi care suntem frământaţi dintr'un aluat aşa de bun faţă de alte popoare, să nu corespundem menirii noastre.

In noi zac ascunse virtuţi care abia aşteaptă să fie chemate la viaţă. De aceia pe mine nu mă miră deloc faptul că, în câteva zeci de ani, poporul român a ajuns să fie ceiace alte popoare nu pot ajunge decât în sute de ani. Nu mă miră căci noi, atunci când ne-am atins de cultura apusului, care era mai mult franceză, am trezit aici la Dunărea acelaş suflet ca şi al Franciei. La noi altoiul s'a prins deodată căci rădă-

cina era la fel cu rădăcina străveche a neamului francez. La alte popoare nu s'a putut întâmpla acelaş lucru, căci ei altoiau adesa rădăcină de copac sălbatec cu mlădiţă de pom roditor. Altoirea, desigur, se face mai greu, uneori nu izbuteşte deloc, alteori nu dă roadele dorite. La noi însă mlădiţa roditoare a apusului, rădăcină sănătoasă de pom roditor a găsit. Aceasta e taina ridicării noastre ca popor şi stat în această scurtă vreme. Ba, prin unii membrii aleşi ai neamului, noi azi stăm pe culmile cele mai înalte ale culturii obşteşti: avem oameni de ştiinţă, medici, ingineri, matematiciani, avem artişti, avem muzicanţi, pictori; avem literaţi şi oameni politici care fac, nu numai cinstea ţării noastre, dar cinstea civilizaţiei lumei întregi. Ei bine, toate acestea dovedesc că suntem un popor plin de însuşiri, care abia aşteaptă vremea prielnică spre a izbucni sub soare. Dacă aşa e adevărul, oare nu este o crimă a ţinea în întuneric atâta vreme o pătură a poporului nostru, cea mai numeroasă şi cea mai înzestrată, pătura ţărănească? Nu se poate un păcat mai greu pe conştiinţa celor ce ne-au guvernat până acum, decât această lipsă de grijă pentru sufletul fraţilor noştri mai mici, pe care i-au lăsat să zacă în mizerie şi să orbecăească în întuneric. Sunt păcate care, prin nici o mărturisire, azi nu se pot ispăşi. Dar dacă noi, cei de acum, ne spălăm mâinile ca Pilat din Pont acuzând pe acei dinaintea noastră de crima frăţească ce s'a săvârşit, să aşteptăm oare ca şi cei ce vin după noi să ne învinovăţiască la fel?

Nu! Ruşinea analfabetismului sătesc noi trebue s'o ştergem cu munca noastră, cu puterile noastre îndoite, întreite, înzecite, după cum şi nevoia cere, conştienţi de marele bine pe care îl facem ţării şi naţiei.

Dar nu numai din punct de vedere general al culturii avem nevoe de lumină. Nu urmărim numai cultură pentru cultură, spre a nu rămânea în coada altor neamuri, ţinându-ne la curent cu tot ce vine în folosul omenirii, ci, noi Românii, avem nevoe de cultură mai ales din punct de vedere politic şi naţional. Unirea noastră politică a găsit naţiunea română foarte înapoiată în cultură. Naţiunea noastră, în majoritatea ei, este elementul sătesc din care 65% n'are ştiinţă de carte. Analfabetismul, care e o ruşine din punct de vedere cultural, e o primejdie din punct de vedere politic şi naţional. Neamul

nostru este pus să lupte cu alte neamuri care, hotărît, au o cultură superioară lui. Din pricina inegalităţii de cultură rezultă, firește, şi condiţii inegale de luptă şi, cel mai înzestrat şi mai bine pregătit pentru viaţă, acela învinge. Streinii, şireţi şi interesaţi, caută să se folosească nu numai de defectele păturei ţărăneşti dar şi de însuşirile ei. Aşa, de pildă, ţăranul român, mai ales cel moldovan, este foarte larg la suflet şi primitor. Datorită acestei însuşiri o mulţime de străini s'au putut îngrămădi în sânul ţării noastre croindu-şi sălaş pe vecie. Aceasta datorită nu prostiei ci bunătăţii noastre de suflet : *am fost proşti de buni, nu buni de proşti* ! Din ceiace alţii ne fac un ponos noi ne scoatem o însuşire. Da, am fost buni la suflet, prea buni, prea naivi, şi străinii hrăpăreţi au căutat să se folosească de bunătatea noastră naivă şi ne-au contropit. Ţăranul român din care facem parte şi noi, iubeşte pe semeni oricine ar fi ei. E un cusur care ne coboară, dar şi o calitate care desigur ne înalţă. Nu trebue să tăgăduim iarăşi că, dacă ţăranul a fost bun cu străinul, ca om, ca semen, a fost în schimb refractor faţă de el ca suflet, ca cultură. Iarăşi un cusur de sigur; dar şi o calitate. Cusur pentru că n'a propăşit, luând ce e mai bun din culturile străine ; calitate, pentru că şi-a păstrat neatins sufletul strămoşesc. In adevăr, nici cultura rusască din Basarabia, nici cea nemţască din Bucovina, nici cea ungurească din Ardeal, nici cea slavonească, grecească, franţuzească din regat, n'au atins sufletul ţărănesc, ca să-l schimbe. Nici un vânt străin nu i-a turburat seninătatea lui adâncă, lar pentru nevoile lui înguste ale vremurilor grele prin care a trecut, se poate spune că poporul nostru a avut cultura care i-a trebuit. Deacum înainte însă lucrul se va schimba. Dacă pătura de jos mai poate rămâne încă în bunătatea ei fără margini faţă de străini, nu mai poate să rămână refractară faţă de cultura străină — binefăcătoare. Păstrarea neatinsă a sufletului românesc până acum poate constitui o mândrie naţională, dar, a nu adăuga ceva nou, a nu altoi această cultură cu mlădiţele vii şi alese ale culturilor străine, mai înaintate, aceasta ar fi o primejdie pentru zilele ce vin. Ceia ce era un bun pentru trecut poate fi, negreşit, un rău fatal pentru viitor. Şi aici se vede chemarea cea mare a învăţătorului sătesc de a deschide ochii minţii fratelui său mai mic,

rămas în tină şi'n umbră. Se cuvine dar ca învăţătorul să dea ţăranului:

1) *Din punct de vedere intelectual*, conştiinţa pe care el nu o are despre ceiace suntem azi ca popor unit, învăţându-l să-şi cunoască hotarele ţării, bogăţiile felurite ale pământului, deşteptându-i mândria naţională şi încrederea în puterile lui proprii, prin păstrarea limbei materne, prin portul strămoşesc, prin poveştile, cântecele, zicătorile, proverbele, ciniliturile lui, prin toată arta populară cuprinsă în podoabe de lemn, în ţeseturi de covoare, de lăicere, de pânzeturi, în tot ce înţăţişază

Dr. ŞTEFAN ŞIPOTEANU
medicul internatului

mai vrednic şi mai original sufletul nostru sătesc. Să facem pe ţăran să înţeleagă, în acelaş timp, ziua mare care o trăeşte şi chemarea pe care o avem, ca popor şi stat cu viitor, aci în răsărit.

2) *Din punct de vedere economic*, să-l înveţe pe ţăran a cultiva mai bine bucata de pământ pe care o are, pentruca distrugerea proprietăţii mari, făcută în folosul lui, să nu fie o nenorocire pentru ţară.

3) *Din punct de vedere politic*, ţăranul trebue orientat asupra felului cum trebue să-şi folosească dreptul de vot, pe care

l'a dobândit, arătându-i că votul e o sabie cu două tăiușuri care poate apăra dar poate să și sângere mâna ce se joacă cu dânsa!

4) *Din punct de vedere religios*, țăranul trebuie învățat a respecta biserica și slujitorii ei, deprinzându-se a întreține în bună stare ceiace a rămas dela vechii proprietari, dispăruți sau expropriați.

5) *Din punct de vedere social-național* să rădicăm pătura țărănească în ochii ei dar și în ochii lumii. Căci cum va fi privit elementul românesc dominant, din punct de vedere politic dacă nu va domina și din punct de vedere cultural? Totdeauna neamul nostru va fi privit ca element inferior, privilegiat, iar neamul străin ca element superior, nedreptățit: totdeauna deci se va simți superiorul sub călcâiul inferiorului, lumina sub obroc și această socotință e dăunătoare, scornește dihonii în orice țară, dar mai ales în țara noastră unde avem neapărată nevoie de frăție și dragoste între clase pentru a putea trăi împreună și a ne organiza. Consolidarea noastră se poate face când este la bază dragoste și bună înțelegere; pe ură însă nu se poate clădi nimic.

In epoca de azi a conștiinților naționale trezite, noi nu putem face abstracție de aceste conștiinți.

Să nu uităm că fiecare popor are un suflet. Fiecare suflet presupune o cultură care dă o conștiință națională proprie. Și, la noi în țară, câte popoare sunt, atâtea culturi și conștiinți avem. Așa dar, pe lângă cultura românească avem și o cultură rusască și una nemțască, una ungurească și chiar una evreiască și toate au pretenția de a ne fi superioare, chiar dacă nu sunt.

Pretenția aceasta se bazează pe legăturile ce le au cu poporele care, *aiurea*, nu la noi reprezintă aceste culturi. Rușii și Bulgarii, de pildă, se laudă cu întreaga cultură slavă a Rusiei; Austriacii, cu cultura nemțească; Ungurii, cu cultura maghiară; Evreii, cu cultura lor eterogenă. Toți deci se laudă cu ceiace reprezintă frații lor, nu cu ceiace reprezintă ei înșiși în țară la noi. Deaceia, am spus dela început, toți au pretenții mari dar nejustificate. Până la verificarea acestor culturi străine din sânul României-Unite, se cere ca și noi să ne impunem lor, nu numai din punct de vedere politic, ca până acum, dar și din punct de vedere cultural. Căci impunerea din punct de

vedere politic este mai mult impunerea numărului, domnia forței, pe când impunerea culturală este domnia sufletului. Și puterea sufletească, când este în adevăr, se suportă mai ușor, de cât puterea fizică, brutală și oarbă. Mai ușor ți se supune cineva când te știe superior prin cultură decât prin putere. Cu un cuvânt mai ușor domini cu sufletul de cât cu pumnul.

Să impune dar să dezvoltăm cultura neamului într'atâta, în cât, dacă s'ar putea, să nu mai rămâe nici un colț necultivat în care să se poată aciua ori dezvolta alte culturi care's primejdioase. Lupta dela corp la corp, neîngăduită în vremile de azi între națiunile ce alcătuesc un stat, să fie înlocuită cu lupta dela suflet la suflet, singura ce se poate îngădui. Pentru aceasta se cere ca stratul sufletului nostru să-l plivim așa de bine încât să nu lăsăm buruianul trufaș să înăduşe holda cea bună. Ținta noastră să fie formarea unui stat unitar cu un singur suflet și deci o singură conștiință națională. Ținta e mare și lupta e grea. Dar, fără biruința acestei idei, noi nu putem trăi. Căci un popor, cu atât e mai puternic, cu cât e mai omogen, și cu atât e mai slab, cu cât e compus din mai multe elemente. Fiecare element alcătuitor are un suflet, o conștiință, o acțiune deosebită ce tinde la rupere, la desfacere, la neunire.

Aceasta a fost slăbiciunea Austriei, a Rusiei și a Turciei care s'au dărămat. Diversitatea sufletelor cuprinse între hotarele lor, mulțimea acestor suflete, le-a adus peirea. Și dinpotrivă, omogenietatea sufletului francez, german, englez, italian, formează puterea acestor state.

Pentru această omogenietate sufletească a țării suntem, noi dascălii, chemați să luptăm prin cultură ridicând în deosebi masele sătești dela care noi așteptăm mântuirea tuturor. Acolo, la țară, zac virtuțile noastre strămbune, acolo e nădejdea viitorului nostru, deaceia către el trebue să ne îndreptăm toate privirile.

Când masa rurală, încredințată preotului și învățătorului, se va rădica din toate punctele de vedere, atunci și noi Românii vom fi stăpâni la noi acasă și vom putea să ne impunem și celorlalte neamuri din lăuntru și din afară.

Iată rolul cultural general și special la noi în țara românească. Pentru a îndeplini însă acest rol cultural trebue să ne cultivăm noi înșine.

Căci, cum va fi maistrul, aşa-i va fi şi opera. Şi deaici încep obligaţiunile învăţătorului.

Cari sunt aceste obligaţiuni?

Am spus că noi, dascălii, suntem oamenii culturei, slujbaşii ei oficiali. Cerinţile culturale pentru poporul român, după cum am arătat, fiind azi mai mari şi cultura noastră trebue să fie mai întinsă ca până acum.

Deaceia, anul trecut, când, la congresul directorilor de şcoli normale, s'a propus de către fostul ministru de Instrucţie, dl. P. Negulescu, să reflectăm dacă nu cumva e mai bine ca învăţătorul să nu aibă atâta cultură, ci numai trei ani de pregătire peste cursul primar şi complementar, noi ne-am rădicat cu toţii şi am spus ca *aceasta nu se poate.* Şi cuvântul nostru a fost ascultat. Nici nu se putea altfel, căci nimeni nu trebue să se teamă de prea multă cultură la sate ci, dimpotrivă, de prea puţină. Nevoile de azi, după cum am arătat, cer cât mai mult cultivarea învăţătorului. Numai prin cultură il vom face mai apt pentru chemarea lui şi mai conştient pentru datorie. Numai printr'o cultură aleasă se va stinge deosebirea de pregătire dintre preot şi învăţător, făcându-i pe amândoi factori egali de îndrumare ai ţărănimei pe toate terenurile. Cu această cultură, predată în şcolile primare de la sate, la fel cu cea dela oraşe, elementele dela ţară vor putea trece în şcoalele secundare, alimentând sufletul oraşelor cu sufletul satelor. Prin această cultură, cât mai mare a învăţătorului se va putea întări sufletul naţional în lupta cu alte suflete cuprinse în sânul României-Unite, ajutând politicei naţionale. Căci şcoalele au menirea să lupte nu numai ca ţărănimea noastră, aproape în întregime fără ştiinţă de carte, să se ridice la acelaş nivel de cultură cu străinii ce-i stau în coaste, în însăşi casa şi gospodăria ei, ci şi pentru a asimila aceste elemente străine. Cum se va putea face acest lucru dacă tocmai acum s'ar propune scăderea culturei învăţătorului? El are nevoe de o armă sufletească mai ascuţită decât ori când. Altfel ne putem închipui ce luptă inegală s'ar încinge dela suflet la suflet şi dela popor la popor, în sânul statului român, şi ce rezultate prăpăstioase ar aduce. Acesta fiind adevărul azi nu se va putea face o reformă a învăţământului normal fără a se ţine samă de sporirea culturei învăţătorului, dându-i cel puţin şepte ani de pregătire (nu 6 ca acum), egalizându-l cu liceanii şi seminariştii

ale căror studii se vor reduce dela 8 la 7 ani. Ba, mai mult, elementelor de valoare li se vor da drumul în sus către universitate spre a ajunge profesori de şcoli normale. Am cerut şi aceasta căci noi voim ca vechiul regat, care e sâmburile României-Unite de azi, să aibă şi învăţătorii cei mai luminaţi cu care să nu ne fie ruşine când îi vom pune alături cu învăţătorii străini şi români din teritoriele alipite.

Şi, cum aceştia au cunoştinţa unei limbi străine (cei mai mulţi germană) noi am propus şi introdus chiar în şcoala normală studiul limbei franceze care e mai aproape de noi şi conrespunde unei culturi de mai înaltă valoare morală. Astfel centrul politic al vechiului regat va deveni şi centrul cultural.

Dar se va spune, cu drept cuvânt, că tot ceia ce spunem sunt lucruri ce vor aparţinea viitorului şi nu prezentului, şi noi asupra prezentului suntem chemaţi a ne rosti.

Sunt învăţători bătrâni care au rămas de mult în urma celori tineri şi tineri care nu se pot măsura întru nimic cu cei bătrâni. Ce facem cu aceştia? Pe aceştia îi sfătuim să citească, să muncească puţin şi să se pue numai decât la curent cu mişcările noi ale ţării. Şi lucru nu e greu, căci nu au de învăţat decât la două obiecte: *la istorie şi la geografie*. Aritmetica a rămas aceiaşi, gramatica aceiaşi, botanica şi zoologia aceiaşi, la ştiinţi doar câteva descoperiri noi mai de samă, pe când istoria patriei astăzi şi-a ţesut capitole noi din pânză nouă; iar pe unile locuri pânza veche s'a destrămat cu totul şi s'a înlocuit bătătura cu alte culori şi alte materiale şi e păcat să nu-ţi ştii drepturile şi datoriele tale întemeiate pe istoria neamului tău.

Dar nici geografia ţării nu mai este aceiaşi. Hotarele ei s'au schimbat, bogăţiele ei s'au înmulţit, popoarele care o locuesc sunt de mai multe neamuri şi e o ruşine pentru un învăţător să nu ştie toate acestea. Şi doar cărţi în această privinţă sunt destule şi nu costă aşa de mult. Cu o sută de lei le ai pe toate.

Cei vizaţi să nu ne răspundă: „D'apoi acum, la bătrâneţe, să ne punem la învăţat lucruri noi?" Da, tocmai acum! Şi să fiţi mândri că dumneavoastră, oameni vechi, puteţi învăţa hotarele noi ale patriei mărite.

In această privinţă toţi să luaţi pildă dela învăţătorii străini care, la bătrâneţe, s'au pus să înveţe, nu istoria şi georafia patriei lor, în limba lor, dar istoria şi geografia patriei noastre

în limba noastră românească. Şi, dacă unui străin îi şade bine în această situaţie, cu atât mai mult ni se impune nouă băştinaşilor, stăpânilor.

In această sforţare nouă către învăţătură, şcoala normală vă va ajuta recomandâdu-vă cărţile cele mai bune şi cele mai necesare. Ba, mai mult, vă vom ajuta şi cu sfaturile noastre vizitându-vă acasă la dumneavoastră. Căci acum ni s'a dat şi nouă, directorilor de şcoli normale, dreptul de a vă vizita — în mod oficial. Şi noi vom veni la dumneavoastră, nu ca jandarmi intelectuali, care umblă după împintenări şi procese verbale de inspecţie, ci ca părinţi, ca fraţi, ca prieteni că feciori mai mici în vrâstă, după împrejurări. Şi e bine, din toate punctele de vedere, ca directorul de şcoală normală, care e preşedintele examenilor de definitivat, să ştie, prin el însuşi, cum se conduce învăţătorul la catedră, nu prin procesele verbale ale revizorilor, care uneori pot fi puse la îndoială. Pe dealtă parte directorii de şcoli normale, au absolvenţi care se duc la ţară: de ce părinţii să nu-şi vadă fii lor sufleteşti? Apoi, directorul, umblând pe la şcolile săteşti, vede lipsurile didactice şi metodice şi le poate complecta la şcoala lui şi poate face experienţe noi la şcoala de aplicaţie după indicaţiunile dascălilor. Atâtea şi atâtea foloase pot izvorî din acest contact continu între şcoala normală şi şcoala rurală, influenţându-se în mod reciproc.

Incheiere.

Acestea sunt obligaţiunele învăţătorului faţă de chemarea lui culturală şi pe care le-aşi putea concentra într'un dicton: *luminaţi-vă ca să puteţi lumina.*

N'aş voi să închei aceste rânduri fără a atrage luare aminte dascălului de sat, că are alături de dânsul un aliat care-i poate fi de mare folos. Acest aliat este preotul. Până acuma a fost o mare înverşunare între preot şi învăţător, şi fericite au fost satele unde aceşti doi factori au mers mână 'n mână. Astăzi însă, atât prin pregătirea culturală cât şi prin ţinta ce o au fiecare înainte, urgia caută să dispară. Noi luptăm din toate puterile pentru aceasta, mai ales în şcoala normală. Ba, pentru ca armonia să fie mai mare, unii au propus ca învăţătorul, nu numai să ţie predici la biserică, sau să cânte cu corul, ba chiar, având în vedere lipsa dascalilor, să cânte şi la strană, ceiace găsesc că nu e rău unde se poate face şi

aceasta. Eu, în şcoala mea, am mers mai departe. La pictură am introdus chiar zugrăvirea de prapore şi icoane. Şi ce frumoase rezultate am! Aceste mijloace de apropiere se pot înmulţi, toate trebuind să ţintească către acelaş scop, buna armonie între preot şi învăţător. Căci numai aşa, lucrând mână 'n mână, se poate ajunge la grabnica râdicare a norodului ce judecă aspru şi condamnă greu pe cei ce se sfădesc în faţa altarului şi a catedrei.

Dragoste dar, faţă de chemarea dumneavoastră culturală, iubiţi colegi. Dragoste faţă de lumina cu care trebue să luminaţi. Dragoste faţă de tovarăşul dumneavoastră de luptă, preotul sătesc. Şi, mai presus de toate, dragoste faţă de norodul îmbrâncat care aşteaptă grăuntele de aur al luminei din mâna cinstită şi dreaptă a dumneavoastră. Alăturaţi-vă cu drag şi interes de el, căci norodul dela ţară este nedejdea noastră a tuturor.

Ştiţi poveştile străbune cu cai năprasnici şi oameni năzdrăvani. Parcă văd în grajdul „Babei Golde", înşiraţi unul lângă altul, cei 12 cai cu părul negru, strălucitor, ce scapără lumini din copitele de aur. Şi aduceţi-vă aminte că băiatul năzdrăvan, Ion, finul lui Dumnezeu, care a slujit cu greutate mare cele trei zile învoite cu baba, vine acum, la sfârşit, să-şi ceară răsplata făgăduită: *un cal din toată herghelia.* Şi când e vorba de alegere, el, om năzdrăvan (noi am zice astăzi omul cu carte, omul luminat care înţălege totul) trece, fără să se uite, pe lângă toţi armasarii năsălnici, care nechiază de se cutremură pământul şi se opreşte tocmai în fund, într'un colţ întunecat şi plin de noroi, lângă un biet cal schilod, înalt cât toate zilele, şi deşirat, cu şoldurile ca talgerile şi slab de parcă-l dă vântul jos! Şi pe acesta-l alege!

Pe acesta, pentrucă numai el, din toţi telegarii de acolo, mănâncă jaratec şi aleargă ca vântul ori ca gândul. Numai el, de îndată ce 'şi găseşte stăpânul vrednic de dânsul, se încordează şi se scutură cu atâta putere încât cade de pe dânsul toată tina şi toată slăbiciunea lui! Întinerit şi neted, ca un lin lucios, el nechiază de stânge stelele pe cer, iar toate inimele lui, în număr de 12, încep să bată în coş. Acesta e roibul cu care se fură zinele plăpânde din mâna zmeilor turbaţi, şi feciorul nostru năzdrăvan ştie aceasta, deaceia 'l alege, lăsând la o parte

pe toţi ceilalţi cai ce au trup mare, măhălos, dar fără inimă de foc intrânşii!

Aşa este, dragii mei, şi soarta ţăranului român care astăzi, între cei sătui şi răsfăţaţi, îmbrăcaţi în haine scumpe, cu bumbi de aur lucitori, stă deoparte în părăsire, slab şi pipernicit, mâncat de tină şi de noroi, aşteptând cu încredere pe stăpânul visurilor lui. Şi acel stăpân va veni căci din lacrimile unui popor răsare totdeauna un Făt-Frumos de izbăvire!

Cine va şti să muncească şi să-şi alipească sufletul de robii de azi, acela va fi prin ei, stăpânul de mâne. Şi când ţăranul va simţi alături de dânsul inima cinstită şi dreaptă a stăpânului său, atunci, ca prin minune, tina va cădea de pe trupul schilod, sărăcia va fugi de la case şi el, luminat şi întinerit, ne va întreba singur pe toţi:

„Cum să mergem stăpânilor şi fraţilor: ca vântul sau ca gândul?"

TIBERIU CRUDU

DAREDESAMĂ LA SFÂRŞITUL ANULUI ŞCOLAR 1922—1923.

Onorat auditor,

Nimic nu este mai plăcut pentru elevii şi profesorii cari au muncit la o şcoală decât ziua în care ei serbează sfârşitul de an al acestei munci, dându-se în vileag rezultatele obţinute.

Această zi este o zi de răsfuială pentru toţi. Se răfuesc elevii, se răfuesc profesorii, se răfuesc părinţii, plătindu-se fiecăruia după cât se cuvine. Elevilor meritoşi li se dau premii, părinţilor bucurii neîntrecute iar profesorilor mulţumirile firesti meseriei lor de dascăli, luminători de suflet.

Pentru noi însă ziua de azi nu este numai o zi în care sărbătorim roadele muncii unui an întreg, ci sărbătorim în acelaş timp şi cea dintâi serie de învăţători pe care şcoala noastră o dă ţării. De aceia să-mi fie îngăduit ca atenţia noastră să fie îndreptată mai mult către ei, cei *douăzeci şi nouă* de învăţători, cari pornesc astăzi să lucreze în numele nostru pentru binele şi luminarea neamului.

Cu acești învățători, școala noastră normală iesă dintre zidurile ei, întinzându-și înrâurirea pretutindeni unde acești pionieri tineri vor fi chemați să sape și să clădească în suflete.

Izbânda lor va fi izbânda noastră, a celor ce ne-am pus tot sufletul în pregătirea lor.

Și nu va fi mai mare mândrie pentru noi decât atunci când vom auzi că foștii noștri elevi își fac datoria la posturile lor, după cum nu va fi mai mai mare mâhnire în inimele noastre decât atunci când ei nu-și vor împlini această datorie pe care noi totdeauna, ca pe-o icoană sfântă, le-am ținut-o înainte.

De aceia și azi țin să le spun cuvântul meu la despărțire :

„Dragi elevi, de ieri, și scumpi tovarăși de muncă și de jertfă a zilei de mâne,

„Mă îndrept către voi, pentru cea din urmă oară, în calitate de director și vă zic : Ați venit de la sate către școala noastră, setoși de lumină și astăzi a sosit vremea să vă întoarceți iarăși către sate. Vă sfătuesc să nu întrați în ele ca niște răsfățați ai cărții și streini ai vieții !

Fiți respectuoși față de părinți, iubitori față de prieteni, cu tragere de inimă și dragoste față de sat și copiii lui.

Nu disprețuiți cuibul în care ați crescut și pe care frățiorii golășei vi l'au ținut călduț până la întoarcerea voastră.

Nu fiți mândri cu cei ce totdeauna au fost umiliți și călcați în picioare. Aduceți-vă aminte că pomul, cu cât e mai încărcat, cu atât mai mult se pleacă spre pământul care-i trimite hrană ca să facă rod.

Aveți un suflet de țară pe care l'ați împodobit la oraș. Intorși acasă căutați și vă realipiți la marele suflet sătesc, din care v'ați rupt atâția ani. Trăind deslipiți, îl pierdeți pe el și vă pierdeți și pe voi.

Luminați acolo unde este atâta întunerec !

Mângâiați unde este durere și ridicați unde știți că este cădere.

Respectați datinile și obiceiurile pe care alții le defăimează și le disprețuesc.

Vorbiți graiul curat al strămoșilor și nu vă strâmbați în fața celor ce n'au schimbat o cirtă din podoaba limbii străbune.

Nu ocoliți portul național pe care nu suntem vrednici a-l păstra, după câtă frumusețe și artă este în el.

Cântaţi-vă cântecile, jucaţi-vă jocurile şi spuneţi-vă poveştile pe care le-aţi auzit şi învăţat de mititei. Nu vă împuţinaţi sufletul uitând ceiace copilăria v'a turnat în el din aurul sclipitor al acestei vârste duse pentru totdeauna.

Inchinaţi-vă lui Dumnezeu sara şi dimineaţă. Faceţi crucea mare şi dreaptă, căci mari şi drepte sunt căile pe cari ea vi le însamnă.

TIBERIU CRUDU
profesor de Istorie şi director

Nu vă duceţi la sat ca robi ai păcatului şi demoni ai ispitei, ci ca smerite slugi ale virtuţii.

Cinstiţi biserica, ce e casa Domnului şi nu pângăriţi întru nimic nici casa omului.

Să aveţi în voi focul sacru al dascălilor vechi cari, prin

căldura mare a inimii, înlocuiau învăţătura puţină a minţii. Fiţi ca dânşii! Nu vă precupeţiţi munca, nici nu staţi la tocmeală cu datoriile!

Sunteţi fiii unor părinţi, elevii unei şcoli, cetăţenii unui stat, membrii unui neam şi nu uitaţi că părinţii, şcoala, statul, neamul, aşteaptă totul de la voi.

Fi-veţi oare, mai prejos de cei ce v'au născut şi crescut, v'au luminat şi v'au ridicat?

Viitorul singur ne va da răspunsul.

Doresc însă ca acest răspuns să fie la înălţimea nădejdilor pe care un neam întreg le pune în voi, dascălii de mâne!".

. . . . . .

Şi acum, d-nelor, şi d-lor, daţi-mi voie să vă arăt în scurte cuvinte şi mersul general al şcolii. (Urmează situaţiile elevilor şi premiarea lor).

Iată rezultatul nostru privitor la învăţătură, purtare şi dexterităţi. Un rezultat destul de frumos.

Acest rezultat este datorit desigur sârguinţei elevilor dar şi muncii profesorilor şi învăţătorilor de la aplicaţie. De aceia ţin să aduc mulţumirile mele întregului corp didactic al şcolii, căci cu dragoste deosebită s'a alăturat munca lui la a noastră, ridicând instituţia culturală căreia slujesc, printre cele dintâi instituţii din nordul Moldovei.

Ţin să mulţumesc şi azi, ca în toţi anii până acum, d-lui Victor Galin, pentru frumoasa expoziţie de pictură, mulaj desemn şi caligrafie pe care o vedeţi şi care e datorită meşteşugului d-sale de a *trezi* şi *emulà* gustul pentru frumos al elevilor săi. Aceasta este o mare însuşire didactică şi, ministerul instrucţiunii, în urma raportului nostru, l'a răsplătit după cuviinţă, încă din anul trecut, acordându-i-se răsplata muncii, clasa II-a.

Alături de lucrările făcute, supt supravegherea d-lui Galin, veţi vedea şi diferite obiecte sculptate în lemn, pirogravate, pictate, împletite în sfoară, în rafie, în paiu, în papură. Toate acestea s'au făcut prin munca chinuită într'o sală mică şi friguroasă în timpul iernii, a d-lui Gh. Bosnea, căruia nu am destule cuvinte de laudă şi mulţumire pentru că a ştiut din puţin să facă mult, trezind în sufletul viitorilor învăţători îndeletniciri de acelea ce vădesc virtuţi şi însuşiri cu care orice neam se poate făli.

Nu uit să mulţumesc cu toată căldura d-nei şi d-lui Goraş,

cari au binevoit şi anul acesta să ne primească în cuibul atât de plăcut şi prietenos al şcoalei d-lor, asigurându-i de toată stima şi recunoştinţa.

Nădăjduim că în curând vom avea localul nostru propriu căci, graţie stăruinţei necurmate a d-lui prefect Demostene Vizanti, preşedintele comitetului de construcţie al celor două şcoli normale, lucrările vor începe chiar din vara aceasta. Teren frumos avem, bani pentru începerea lucrărilor ni s'au trimis, planurile sunt făcute, nu rămâne decât să se facă publicaţiile necesare pentru licitaţie şi lucrările încep.

Aşa fiind, ţinem de a noastră datorie să mulţumim d-lui prefect, în numele şcolii pe care o reprezint, pentru dragostea şi atenţiunea ce o dă viitoarelor localuri de şcoli normale.

Fiţi încredinţat, d-le prefect, după cele ce aţi auzit şi după cele ce vedeţi, că, şcolile normale împlinesc un gol mare în sânul ţării şi că activitatea lor educativă şi pur naţională, este de cel mai mare folos pentru neamul nostru.

Oricâtă muncă aţi depune întru rădicarea şi asigurarea existenţei lor, va fi răsplătită prin roadele bogate pe care ea, vă încredinţez, le va da.

Mulţumind şi onoratului public ce a binevoit să asiste la această solemnitate, încheiu cu dorinţa ca la anul să ne găsim în casa şi gospodăria noastră pentru a nu mai fi siliţi a abuza de ospitalitatea altor şcoli şi altor oameni decât ai noştri

TIBERIU CRUDU

CUVÂNT LA MASA COMUNĂ

(Dată în cinstea celor dintâi absolvenţi ai Şcoalei Normale din Botoşani, fiind faţă autorităţile, profesorii şcoalei, membrii comitetului şi noii învăţători).

Cinstiţi meseni,

V'am chemat azi în jurul acestei mese, nu pentru a vă da prilej să spuneţi un cuvânt de bine pentru cel care vă vorbeşte sau pentru Şcoala pe care cu atâtea greutăţi o conduce. Nu. Masa de azi este dată în cinstea absolvenţilor noştri,

a celor douăzeci și nouă colegi învățători, cari, de mâne înainte, se vor risipi pe toate plaiurile țării.

Am ținut să-i vedeți *mai deaproape*, să-i cunoașteți și să vă convingeți prin dv. înșivă că rodul muncii noastre este ales și ne putem mândri cu el.

In acest scop chiar i-am așezat printre dv. și nu la o parte, arătându-le prin aceasta că, deacum înainte, așa vor fi în viață : răzlețiți unii de alții, lucrând singuri pe a lor răspundere.

Și eu, drept să vă spun, când îi văd pe toți înalți, cuminți, modești, eu mă mândresc cu ei, și cred că s'ar mândri orice neam i-ar avea.

Din parte-mi nu le doresc decât să-i iubească pe ei elevii lor atât cât i-am iubit eu și toți acei cari i-au pregătit.

Dragii mei băieți,

Părăsiți pragul școlii și păsiți pragul vieții ! Viața însă e luptă. Datoria voastră este să alergați acolo unde nevoia e mai mare și vremea de așteptat mai puțină.

Țara are nevoie de învățători harnici pretutindeni dar mai ales în teritoriile alipite. Acolo dar trebuie să fie pentru moment ținta tuturor celor ce vor să muncească, căci acolo frontul de luptă e mai descoperit. Sunteți tineri, dornici de cuceriri și fapte mari. Ei bine, acolo aveți de cucerit sufletele fraților voștri.

Mergeți dar la locul unde țara are mai mare nevoie de voi și faceți-vă datoria așa cum noi toți v'am învățat.

In această împlinire a datoriei să vă aduceți aminte de școala noastră și de povețile ei.

Din partea mea trebuie să știți că, în clipa de acum, am o singură mulțumire, aceia că pot sta mândru înaintea voastră fără să mă simt vinovat cu nimic față de oricare dintre voi.

N'am să-mi reproșez nici-o asprime, niciun cuvânt. N'am nevoie de nici-o justificare a unor pedepse grele pe care nu le-am dat, fiind convins că pe calea sufletului se pot cuceri și conduce copiii mai ușor și mai temeinic decât pe calea forței brutale.

N'am întrebuințat alte arme, față de voi, decât dragostea și cuvântul bun : să nu întrebuințați nici voi altele oriunde

veți fi. Și dacă au existat cândva între noi nemulțumiri, apoi atunci acele nemulțumiri am preferat să le am eu, nu voi.

Durerea mea însă cea mai mare este că, față cu mijloacele restrânse pe care le-am avut la îndămână, n'am putut să fac pentru voi decât prea puțin, din multul pe care aș fi dorit să-l fac.

Oricum, prețuiți acest puțin. El poate să sporească și să vă deie în viitor ceiace prezentul n'a fost în stare să vă deie.

Purtați-vă așa fel, unde vă veți duce, încât prin fapta voastră să crească numele școlii și a ținutului cu mari tradiții culturale din care ați pornit: aceasta va fi singura răsplată pentru truda noastră, iar pentru necazurile îndurate, singura mângâiere.

Iar dv. d-le prefect, care luptați pentru clădirea celor două școli normale din localitate, fiți încredințați că aveți pentru cine lucra Roadele se văd: priviți-le!

De aceia nu pregetați o clipă de a înfăptui gândul pentru care cu toții lucrăm: acela de a ne vedea în casa și gospodăria noastră.

Să trăiască școala normală „M. Eminescu" și toți cei ce se străduiesc pentru dânsa!

T. CRUDU

SITUAȚIILE ANULUI ȘCOLAR 1922—1923

Situația generală numerică a elevilor

	Inscriși	Retrași	Eliminați	Morți	Ex. Integral	Promovați	Corectanți	Repetenți
I	63	4	—	1	2	34	13	9
II	48	—	—	—	1	30	11	6
III	46	—	—	1	3	23	14	5
IV	44	1	—	1	—	33	6	3
V	44	2	—	—	—	34	8	—
VI	34	—	—	1	—	33	—	—
	279	7	—	4	6	187	52	23

BCUIASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Situaţia nominală pe clase.

CLASA I

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Luca V. Gheorghe (pr. I)	7,88	10.00	18	Gorbănescu Th. Ioan	6,98	8,50
2	Diaconu C-tin (pr. II)	7,88	8.50	19	Burlacu I. Gheorghe	6,95	9,50
3	Gafiţescu C-tin (pr. III)	7,52	9.00	20	Lungu N. Andrei	6,94	8,25
4	Stratan M. Alexandru	7,45	9,50	21	Nineaca Gh. Gh.	6,93	7,75
5	Rusu Gh. Vasile	7,43	9,50	22	Scutelnicu Floarea	6,90	8,00
6	Mocanu I. Const.	7,40	8,75	23	Cumpătă V. Vasile	6,88	9,25
7	Dimitriu M. Alexandru	7,35	9,00	24	Babii V. Const.	6,85	9,00
8	Stanciu Gh. Mihai	7,35	9,00	25	Cămârzan Gh. Gh.	6,68	9,00
9	Ştefan Gh. Const.	7,30	9,00	26	Dimitriu A. Dimitrie	6,68	9,00
10	Muraru I. Aureliu	7,29	8,75	27	Pricop I. Gheorhe	6,63	7,50
11	A Petrei P. Gh.	7,28	8,00	28	Ştefanovici Costache	6,58	7,50
12	Butnaru P. Gheorghe	7,27	9,00	29	Grădinaru C. Gh.	6,58	6,75
13	Maxim V. Gheorghe	7,22	9 00	30	A Babei N. Gheorghe	6,56	7,75
14	Cernescu V. Dumitru	7,19	8,75	31	A Mitroaei P. Gheorghe	6,55	7,50
15	Pavelescu L. Ioan	7,11	9,00	32	Hăisan P. Gheorghe	6,53	8,75
16	Muraru Alex. Alex.	7,08	9,00	33	Popa I. Vasile	6,52	7,50
17	Ştirbu Teodor	7,07	8,50	34	Lupaşcu D. Neculai	6,50	7,50

Corigenţi

1 A Saftei C. Ioan (Mat., Şt. Naturale)
2 Alexa M. Gh. (Matematică, Franceza)
3 A Săvoaei V. M. „ „
4 Comisarschi Gh. Ioan (Mat. Geog.)
5 Gheorghişcan I. Gh. (Mat., Fran.)
6 Huţanu D. Teodor „ „
7 Lupaşcu N. T. „ „
8 Luchian Gh. C. (Istoria, Fran.)
9 Mâţă Gh. V-le (Matem., Franceza)
10 Negru I. Ioan „ „
11 Simionescu M. I. „ „
12 Stărică Gh Mihai „ „
13 Şucheană D. V. (Fr. Şt. Naturale)

Repetenţi

1 A Todiricesei I. Ioan
2 Andriescu A. Dumitru
3 Bâdiu C. Ioan
4 Cherdevară Vladimir
5 Cazacu Gh. Simion
6 Criţă Gh. Const.
7 Creţanu V. Ioan
8 Matei V. Gheorghe
9 Vieru Vasile

Retraşi

1 Cracană C. Gheorghe
2 Fetcu M. Alexandru
3 Ionescu D. Laurian
4 Ioniţă I. Dumitru

Examen în Toamnă

1 Spiru I. Adrian
2 Şerban D. Ioan

Morţi

1 Baciu P. Mihai

Situaţia după examenele din Septembrie

(corigenţă, integral, parţial)

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Comisarschi Gh. I.	7,10	6,75	7	Lupaşcu N. Dumitru	6,70	7,50
2	Negru Ioan	7,03	6,75	8	Luchian Gh. C.	6,56	7,00
3	Stărică Gh. M.	7,02	9,00	9	A Savoaei V. M.	6,53	7,50
4	Gheorghişcan Gh.	6,85	7,50	10	Şucheană D. V.	6,45	7,75
5	Mâţă D. Vasile	6,75	7,75	11	Simionescu M. I.	6 43	8.50
6	Alexa M. Gh	6,71	8,50	12	A Saftei C, Ioan	6,30	10,00

CLASA II.

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Rădăuceanu C. D. (pr. I)	9.32	10.00	16	Viţel N. Emil	7.08	9.25
2	Ciobotaru D-tru (pr. II)	8.63	9 00	17	Goanţă Gh. Const.	7.08	9.00
3	Gavril T. Petru (pr. III)	8.58	9.50	18	Ciubotaru T. Mihai	7.06	7.75
4	Tun P. Constantin	7.55	8.75	19	A Păvăloaei Th. Gh.	7.03	7.75
5	Gavrilaş Gh. Mihai	7.27	9.00	20	Chelaru Alexandru	6.99	10.00
6	Nineaca I. Gheorghe	7.26	8.25	21	Drancă C. Dumitru	6.97	9.00
7	A Iftimiei T. Petru	7.25	8.00	22	Vieru V. Dumitru	6.95	9 25
8	Şendriuc C. Gheorghe	7.23	8.00	23	Vasiliu I. Mircea	6 95	9.00
9	Goraş V. Mihai	7.22	8.75	24	Maxim V. Teodor	6.90	8.50
10	Muraru A Neculai	7.21	9.00	25	Lupaşcu D. Dumitru	6.80	9.75
11	Mihalache D. Const.	7.16	8.00	26	Enăşescu L. Adrian	6.78	10.00
12	Pricop T. Constantin	7.15	8.75	27	Dimitriu A Constantin	6.78	8.00
13	Nicolau C. Dumitru	7.15	7.75	28	Hotinceanu P. Ioan	6.75	8 50
14	Panaitescu D. N.	7.13	10.00	29	Bălăşescu Gh. Alex.	6.67	10.00
15	Cecan Mihai	7.10	8.00	30	Cocriş Napoleon	6 50	7,25

Corectanți

1 A Niței Gh. Ioan (Mat. Franc.)
2 Dăscălescu I. N-lai (Mat., Geogr.)
3 Gasnaș Ștefan (Franceza Matemat.)
4 Miron I. Gheorghe (Mat. Geog.)
5 Morcov I. Alex. (Geografia, Matem.)
6 Niculică C-tin (Mat. Franceză)
7 Spiru I. Eugen (Matematică, Geogr.)
8 Todirică David (Mat. Franceză)
9 Ursache D. Ștefan (Fran. Mat.)
10 Ungureanu C. Alex. (Mat. Fr.)
11 Florea I. loan (Mat., Geografia)

Repetenți

1 Mreja D. Ioan
2 Nanea Gh. Mihai
3 Neamțu I. Gh.
4 Pavel I. Mihai
5 Tănase V. Emil
6 Vizitiu Dumitru

Examen în toamnă

1 Săndulache Gheorghe

Situația după examenele din Septembrie (corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Dăscălescu I. N.	6,95	8,00
2	Niculică Const.	6,90	8,75
3	Spiru I. Eugen	6,86	7,50
4	Gasnaș Ștefan	6,83	7,75
5	Todirică C. David	6,80	9,75
6	Miron I. Gheorghe	6,77	8,00
7	Florea I. loan	6,77	7,75
8	Ungureanu C. Alex.	6,66	9,00
9	Morcov S. Alex.	6,66	7,00
10	Ursache I. Șt.	6,40	9,50

Repetenți

A Niței Gh. loan
Săndulache Gh.

CLASA III.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Sinoschi Ioan (pr. I)	8,24	9,00	13	Gheorghiu I. Gh.	7 09	9,75
2	Ifrim D. D-tru (pr. II)	8,03	8,25	14	Ocrain V. Andrei	7,09	8,25
3	Andrei I. C-tin (pr. III)	8,02	9,00	15	Ionescu D. Emanoil	7,08	9,00
4	Buzilă I. Ioan	7,79	8,25	16	Neagu Neculai	7,08	7,75
5	Pânzariu Gh. Neculai	7,58	9,00	17	Moisiu A Eusebiu	7,03	9,75
6	Hrapciuc Gh. Ioan	7,39	8,00	18	A Dumitroaei C. Vasile	6,97	8,50
7	Mititelu Gh. Ilarion	7,37	9,00	19	Ștefănucă P. Const.	6,93	7,50
8	Dănilă C. Const.	7,28	8,00	20	Ciubotaru A. Grigore	6,92	8,00
9	Panaitescu D. Ioan	7,24	10,00	21	Stăncescu I. Victor	6,81	8,25
10	Vasiliu I. Emil	7,14	9,00	22	Ilaș D. Neculai	6,70	8,50
11	Cristescu Gh. Nistor	7,14	8,75	23	Pricop Th. Dumitru	6,68	7.50
12	Grigoraș Paul	7,09	10,00				

Corectanți

1 Alexandrescu N. E. (Mat. Șt.Fiz.)
2 Dărângă I. Petru (Franc. Fizică)
3 Druc Gh. Ioan (Matematică, Fizică)
4 Dimitriu I. Ștefan (Mat. Fizică)
5 Gașpar N. Andrei (Mat. Fizică)
6 Matei V. Mihai (Franceză, Fizică)
7 Măntăluță Gh. Mihai (Ist. Fizică)
8 Mihalache Gh. Gh. (Mat.Șt.Nat.)
9 Nistor C. Petru (Mat. Fizică)
10 Plăcintaru Ramiro (Mat. Fizică)
11 Popovici N. Ioan - - -
12 Simionescu M. V. - - -
13 Știrbu Fl. Anton (Mat., Franceză)
14 Vasiliu Gheorghe (Mat. Șt. Fizică)

Repetenți

1 A Casandrei Const.
2 Chirică I. Teodor
3 Dănilă V. Const.
4 Grapan Ioan
5 Mihai Gh. Neculai

Examen în toamnă

1 Popovici P. Ioan
2 Silveanu P.
3 Lămășanu C. V.

Morți

1 Moisiu A. Pimen

Situația după examenele din Septembrie
(corigența, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Gaşpar N. Andrei	7,85	8,50	8	Matei V. Mihai	7,06	7,75
2	Măntăluță Gr. Mihai	7,38	8,00	9	Druc Gh. Ioan	7,05	8,25
3	Dimitriu I. Ștefan	7,30	8,00	10	Simionescu M. Virgil	6,79	8,50
4	Mihalache Gh. Gh.	7,30	7,50	11	Popovici N. I.	6,79	7,75
5	Alexandru Eugen	7,18	8,25	12	Silveanu Petru	6,65	7,00
6	Vasiliu Gh.	7,12	8,25	13	Nistor C. Petru	6,62	7,25
7	Știrbu Anton	7,08	8,00	14	Dărângă I. Petru	6,18	8,00

Repetenți

1 Lămășanu Vasile | 2 Plăcintaru Ramiro | 3 Popovici P. Ioan

CLASA IV.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media Studii	Media Purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Muraru Gh. D-tru (pr. I)	8 33	8,75	18	Rusu V. Savin	7,07	9,00
2	Poiană C. Gh. (pr. II)	8,05	1000	19	Iurcu V. Gheorghe	7,06	7,75
3	Oboroceanu V. I. (pr III)	7,87	8,00	20	Pandele Romulus	7,05	8,00
4	Volintiru Gr. Ștefan	7,86	1000	21	Pascal N. Dumitru	7,03	8.00
5	Burlacu Alexandru	7,77	9,25	22	Răutu Gh. Vasile	7,02	8,75
6	Strugaru M Gheorghe	7,76	8,00	23	Saragia I. Neculai	7,01	8,00
7	Ștefan N. Vasile	7,72	9,00	24	Rotundu A. Avel	6,94	9,00
8	A Morăriței Gh. Iremia	7,67	9,00	25	Șandric A. Gheorghe	6,93	8,00
9	Romanescu N. Florin	7,64	8,25	26	Babiuc Gh. Victor	6,89	9,00
10	Palamaru D Ioan	7,57	8,50	27	Foca Șt. Gheorghe	6,88	8,25
11	Tăzlăoanu Emanoil	7,33	9,00	28	Huțanu D. Gheorghe	6,83	8,00
12	Gheorghiu Gh. Emil	7,24	9,00	29	Grigore D. Vasile	6,78	8,00
13	Răutu V. Constantin	7,17	8,00	30	Olaru T. Mihai	6,75	6 75
14	Domnișoru D. Dumitru	7,14	9,00	31	Bilius C. Savel	6,72	6,75
15	Romanescu C. Petru	7,14	8,25	32	Dimitriu I. Ioan	6,66	7,00
16	Obuf Gh. Ioan	7,13	9,00	33	Mandinescu C. Mihai	6,59	6,50
17	Răutu Gh. Dumitru	7,08	8,00				

BCU CLUJ / UNIVERSITY LIBRARY

Corectanți

1 Bârzu I. Petru (Psihologia, Mat.)
2 Ionescu I. Ioan (Istoria, Matematică)
3 Ionescu N. Mihai (Mat., Șt. Fizice)
4 Munteanu C. V-le (Șt. Fizice Mat.)
5 Radu C. V-le (Matematica, Franceză)
6 Stelea C. Aurel (Mat. Șt. Fizică)

Repetenți

1 Crăciunescu I Traian
2 Grigoriu Gh. Ioan
3 Martiniuc I. Dumitru

Retrași

1 Șandric I. Laurențiu

Morți

1 Rugescu I. Emanoil

Situația după examenele din Sept. (corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Stelea Aurel	7,09	9,00
2	Munteanu Gh. V.	6,87	8,75
3	Radu Gh. V.	6,86	8,50
4	Bârzu I. Petru	6,82	6,50
5	Ionescu I. I.	6,78	7,50

Repetenți

Ionescu N. M.

CLASA V.

PROMOVAȚI

Nr. cor.	Numele și Pronumele	Media		Nr. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Volintiru Gh. Ilie (pr. I)	8,78	9,50	18	Filipescu V. Mihai	7.34	9 00
2	Cumpătă Eugen (pr. II)	8,46	9,00	19	Nechifor Neculai	7.33	9.50
3	Bădăluță I. Petru (pr. III)	8,29	8,75	20	Boicu V. Ilie	7 29	8.00
4	Borcilă Gheorghe	7,88	10,00	21	Dimitriu Alex. Gh.	7 21	8 00
5	Constantinescu Balduin	7.73	8,75	22	Rotaru I. Victor	7 19	7.00
6	Cumpătă D Gheorghe	7,70	8.00	23	Râpă Gh. Const.	7.18	8.00
7	Archip I. Neculai	7,67	9,00	24	Bejan Eugen	7.16	8 50
8	Moroșanu Gh. Petru	7,64	9,75	25	Hlihor C. Dumitru	7.10	9.25
9	Costână D. Mihai	7 58	8,00	26	Diaconescu Gh. Ioan	7.07	8.00
10	Iacob P. Dumitru	7,54	9,25	27	Parciuc I. V.	7.05	7 50
11	Andrieș D. Ioan	7.49	9 00	28	Bart I. Aurel	6.99	8.00
12	Mititelu Gh. Const.	7,48	7,75	29	Sarohan V. Gheorghe	6.98	8.25
13	Gheorghiu P. Adrian	7,47	8,25	30	Dimitriu Gh. Const.	6.97	7.00
14	Bucur V. Mihai	7,46	8,25	31	A Todiresei T. Mihai	6.96	8.50
15	Buzilă I. Const.	7,45	8,75	32	Mândâcan P. Roman	6.94	8.25
16	Niță Gh. Mihai	7,38	7,50	33	Tucheac Gh. Mihai	6.87	7.00
17	Comănescu N. Dumitru	7,35	9,00	34	Lăzăruc Vasile	6.85	8.00

Corectanți

1 Antonovici Emil (Mat. Comptabilitate)
2 Biciușcă Gheorghe (Mat. Comptabil)
3 Curcă I. Gheorghe „ „
4 Irașoc M. Mihai (Franceză „)
5 Matei P. Dumitru (Comptabil Mat.)
6 Pavelescu L. Gh. „ „
7 Posa N. N. (Matematică)
8 Mihailescu D. Mihai (Matematică)

Retrași

1 Bart I. Const.
2 Popovici Gh. Neculai

Situația după examenele din Septembrie (corigență, parțial, integral)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Antonovici Emil	7.33	7.25	5	Posa N. Neculai	6.85	6.75
2	Mihailescu D. M.	7.20	9.00	6	Curcă I. Gh.	6.73	8.00
3	Matei P. D.	7.09	8.75	7	Irașoc N. M.	6.56	7.00
4	Biciușcă I. Gh.	6.96	7.00	8	Pavelescu L. Gh.	6.30	8.00

CLASA VI.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media Studii	Media Purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Cumpătă Gh C-tin (pr. I)	8.67	9.00	18	Fediuc C. Gheorghe	7,16	8,00
2	Păucă Dumitru (pr II)	8.20	9.25	19	Popovici I. Neculai	7,14	7,75
3	Gașpar N. Alex. (pr. III)	8.11	10.00	20	Teodorescu D. D.	7,09	7,00
4	Gheorghiu P Mihai	8.06	9.50	21	Grasu Gh. Ioan	7,03	7,75
5	Liciu V. Dumitru	8.03	9.75	22	Mihai P Dumitru	7,02	8,50
6	Gheorghiu A. Mihai	8 01	10.00	23	Dimitriu M. Ioan	7,00	9,00
7	Mititelu Dumitru	7 89	10.00	24	Dănilă V. Gheorghe	6,98	8.00
8	Nică D. Neculai	7.69	9.50	25	Stărică V. Dumitru	6 94	7,50
9	Dăniliuc M. Ilie	7 67	8.00	26	Chitic I. Vasile	6,87	7,00
10	Grosu P. Neculai	7.61	9.00	27	Sandovici I. Eugen	6,73	7,50
11	Păuneț D. D.	7.56	8.50	28	Antonescu I M.	6,72	7,50
12	Prepeliță Gh. D.	7.47	9.00	29	Rusu I Dumitru	6,96	8,00
13	Rădăuceanu C. V.	7 44	8.00	30	Călinescu C Aurel	6,68	7,25
14	Grigoriu M. Ilie	7.40	8.00	31	Șoiman D. Const.	6,67	8.75
15	Cobzaru N. Mihai	7.35	8.00	32	Dimitriu I Octav	6,53	6,75
16	Oanea Șt. Vasile	7.28	8.00	33	Vasiliu V. Gh.	6,50	8,25
17	Dimitriu M. Alex.	7.22	8.50				

Morți

1 Bolohan D. Ioan

Director, *T. Crudu*

Secretar, *C. Iamandi*

GH. LAZĂR *)

Domnilor colegi și iubiți școlari,

Aducerea înnaintea minții noastre a icoanei unei măreț personalități culturale, a cărei viață pământeană, cu micile sale mizerii și tragica-i durere, se sfârșia acum o sută de ani, — nu poate fi și nu trebuie să fie prilej de cuvinte mari și fraze convenționale, nici de sentimentalism aniversar, cu totul ne la locul său când ii vorba de o reală valoare a culturii noastre, cum a fost „dascălul", profesorul Gh. Lazăr. Pomenirea, în puține și modeste cuvinte, potrivit vremii și locului, a unei asemenea figuri, în ziua aceasta, când modesta și năcăjita noastră școală normală își începe un an nou de muncă grea și jertfă neprecupețită, această pomenire poate fi, pentru noi cei de aici și pentru voi cei de acolo, o legitimă mângâiere și prețios prilej de îmbărbătare.

Cel ce pleca, sunt acum o sută și mai bine de ani, din Bucureștii, în cari, pe altar de jertfă, își arsese sufletul pentru luminarea neamului său, — cel ce pribegia spre Avrigul de unde răsărise, copil sărac și năcăjit, — într'o căruță a mizeriei având cu dânsul câteva cărți și un ceasornic, după cum se spune, — bolnav și slăbit cu totul acuma, — a fost, între muritorii acestei țări, *un mare învățător*, în sensul cel mai nobil ce se poate da acestui cuvânt. De aceia, o școală de învățători ca a noastră, cuvine-se să se închine smerit la amintirea chipului, transfigurat prin jertfă și suferință, a unui asemenea înnaintaș ; iar cuvântul acesta scurt și nemeșteșugit, nu poate fi decât un sărac prinos al gândului nostru, o clipă închinat celui înveșnicit în lumea umbrelor.

Născut în satul Avrig, pe Olt, în Ardeal, din părinți țărani, numele lui de-acasă era Gheorghe a Lăzăroaiei. Băiat

*) Cuvânt cetit la 1 Octombre, 1923, aniversarea de 100 de ani de la moartea lui Gh. Lazăr.

sărac, dar isteț, a atras, copil, luarea-aminte a baronului de Bruckenthal, un binefăcător cultural pentru Români și în alte privințe, decât aceasta. Trimis la școli în Cluj și Viena, după ce se distinsese ca școlar și pe aiurea, petrecând ani de zile de muncă serioasă, căpătă titlul de doctor în științele fizico-matematice și teologie. Revenit în Ardeal, fu hirotonit Arhidiacon și numit profesor la Seminarul candidaților de preoție din Sibiu. Când ajunse vacant un scaun episcopal, Lazăr se

N. N. RĂUTU
profesor de Limba română

duse la Mitropolitul din Carlovitz cu titlurile sale, cerând locul vacant, pentru care avea toate drepturile. Nu i se dă locul, pe motiv, zice-se, că e prea învățat pentru locul cerut ; firește, — că era foarte învățat, era un adevăr ; dar că *pentru aceasta*, nu e bun de episcop, nu s'ar putea înțelege, dacă nu s'ar cunoaște faptul că Gh. Lazăr avea un prigonitor aprig în Episcopul Vasile Moga din Sibiu.

La Sibiu, după acest insucces, munca lui urmează : predicator strălucit și foarte ascultat, acest lucru a mărit ura episcopului față de dânsul. Datorită acestui fapt — și altora ! — în cele din urmă, a trebuit să părăsească Ardealul și să vină dincoace de munți. Imprejurările în cari s'a întâmplat acest descălecat cultural, cu toată vitregia lor, sunt azi bine cunos-

cute și îmi voi îngădui — să citesc astăzi aceia ce am avut cinstea a scrie în 1916, în Revista Școala normală din Iași, recenzând o lucrare *) a părintelui — profesor universitar, azi — I. Lupaș, referitoare tocmai la aceste împrejurări.

Odată cu numirea lui Moga ca Episcop (1811), fu numit și Lazăr „profesor al candidaților de preoți". La Sibiu venia Lazăr, după aproape 20 de ani de învățătură temeinică, o lumină nouă a neamului. Moga nu studiase sistematic; știa puțin limba latină.

„Episcopul Moga era omul smereniei, totdeauna șovăitor, conștient de „subțirica" sa putere..." Lazăr, pe de altă parte, era un „învățat care-și aducea mai bine decât oricine aminte, câte osteneli, ce luptă și câtă încordare i-au cerut îndelungații ani de studii..." Conștient de el însuși, Lazăr nu se prea pleca oricui. Prin personalitatea lui. făcea umbră neplăcută episcopului. Acesta căută să scape cât mai iute de dânsul.

I se fac mici șicane episcopești. Nu i se aprobă manuscriptele prezentate spre cenzurare.

Dar încă ceva: Moga avea un nepot, Ioan, sortit să fie profesor la Seminar. Ca acest nepot să ajungă acolo, trebuia înlăturat, cu orice preț, Lazăr. Era nevoie de o intrigă drăcească și de vreun proces.. Ocazia a venit.

Candidatul de preoție, Ioan Feketits, era un protejat al lui Vasile Moga, care căuta să-l facă preot înainte de a isprăvi cursul de 6 luni, reglementar. La această hirotonire, Lazăr s'a împotrivit.

Știindu-se protejat de superiorul lui Lazăr, diacul începe a se purta necuviincios cu profesorul său

In 13 (31) Iulie, 1814 s'a desfășurat o scenă penibilă între profesor și elev.

In apăsarea sa. Lazăr a povestit-o însuși. O redăm... aici. după citatul d-lui Lupaș.

«Am chemat pe zisul Ioan Feketits deosebi în casă (fiind «ceilalți dieci în curte) ca să-l dojenesc și înfruntându-l pentru «ce socotește așa întru nimica vorbele mele și mă poartă în «gură dintr'un loc într'altul; căruia i-am zis și acestea: mă! «pentru ce porți minciuni din școală afară și faci pe domnul

*) *Episcopul Vasile Moga și profesorul Gh Lazăr.* Extras din Analele Acad. Rom. Seria II, Tom. XXXVII, mem. Secț. istorice.

«Vlădică supărat asupra mea? la care mi-au răspuns: că nu «port minciuni și n'ai de a-mi porunci, că am eu alții mai «mari cari-mi poruncesc; de care rușinându-mă și mâhnindu-mă «i-am zis: cum îndrăznești a grăi așa înnaintea unui mai mare, «iară el de loc s'a ridicat asupră-mi la o mână de om slab «ce sunt și m'a izbit (vrând pe semne să mă arunce pe fe- «reastră afară din curte, iar eu sprijinindu-mă cu mânile, am dat «capul de dunga ferestrii și l-am crăpat, de m'au umplut sângele, «(cum se vede până astă-zi), că de rușine nici celorlalți dieci n'am «îndrăznit a spune, temându-mă să nu-mi facă și ei așa, văzând în- «drăzneala acestuia, nici din casă afară n'am putut ieși, după care, «văzându-mă cu capul spart, am început a striga: vezi ce ai «făcut! ce ai făcut? și temându-mă (vezând că cu mai mare «năvălire de izbire se pornește asupra mea și vrea într'adins «să mă arunce pe fereastră, sau altmintrelea să-mi primejduiască «din îndemnul cuiva viața, silit am fost ca să mă apăr de pri- «mejdia neașteptată) am luat bățul de trestie și în cât am putut, «ca un slab ce sunt, pe lângă dânsul a mă apăra, strigând din «gura mare: ce ai făcut, mișelule? și așa au plecat la fugă «din casă afară; însă eu am rămas cu pecetea de la ucenic «până astăzi în frunte».

Moga, firește, pornește pe ascuns „cercetări". Cere, de-sigur, în urmă, pedepsirea lui „ob varios excessus", de cari nu era vinovat. La 15 Septembre, 1815, Lazăr este destituit din profesorat.

El se plânge, se justifică, se apără; hotărârea, însă, nu se schimbă, bine înțeles. Lazăr plecă și în 1816 era în București.

Aici, omul cărții și idealului, se găsia într'o lume aproape străină. Școală era, dar grecească și nimănui, nici boierilor mai luminați, nu putea trece prin minte că limba asta românească, oropsită și prigonită, poate fi limbă de școală, pentru cunoștințe înnalte de filosofie sau matematică. Lazăr îndrăznia să propună boierului efor Constantin Bălăceanu o asemenea încercare. Boierul, însă, era neîncrezător mai întâiu în persoana modestă și în omul mic și puțintel la trup, care era Lazăr; l-a pus, deci, la un fel de examen să vadă ce știe: i-a dat să măsoare un loc, măsurat de un inginer german, înainte. Lazăr n'a dat greș, iar boierul, mulțămit, mijloci să-i fie îngăduit lui Lazăr a începe, într'o odăiță la Sf. Sava, cursurile sale.

De aici pornește jertfa vieții lui și lumina cât a revărsat-o:

trei ani sufletul lui Lazăr a ars ca o făclie cu puteri cereşti, s'a mistuit, luminând şi încălzind suflete, în vorba lui plină de cutremur, de dragostea neamului, în învăţăturile lui bogate şi adânci, o gravă întruchipare de om, o viaţă sfinţită nu prin lipsa mizeriilor ţărânii, ci prin muncă dezinteresată şi mucenicie. Învăţăturile, toate, de la cele mai uşoare, până la cele mai grele, pentru cari azi şcolile au profesori specialişti, el singur le preda, primind pentru asta o sumă cu care deabia îşi ţinea zilele de azi pe mâne. Ce a făcut el, cu jertfirea unui trup slab şi bolnăvicios, cu jertfirea neprecupeţită a acestui pumn de ţărână care e bietul nostru trup. — este lucrul pentru care, atâta cât va fi neam românesc pe lume, numele lui va fi rostit cu pietate şi veneraţiune. Căci el a întors carul sufletului naţional de pe calea pierzării, pe calea păstrării fără sfârşit, el a hotărît, sufleteşte, — şi aceasta e lucrul de căpetenie, — soarta neamului nostru pentru întreg veacul care a trecut de la moartea lui şi poate pentru veşnicie. El a croit în suflete, prin suflet, drumul libertăţilor neamului său, el e ctitorul care a pus temelia templului unităţii noastre politice, el e preotul care a stropit cu isopul izbăvitor pământul născător de viitorime, el e marele învăţător al neamului, marele iniţiator al jertfelor înălţătoare.

Şi astfel, Lazăr a fost omul vremii sale. Ce mare e acest lucru şi ce greu este să fi omul vremii în care trăieşti, nu-i lucru aşa de uşor de închipuit. Având o învăţătură adâncă şi temeinică, — a învăţat aproape 20 de ani într'una, — fiind un spirit profund religios, Lazăr şi-a putut, ca nimeni altul, înţelege vremea lui. Înţelegând-o, şi-a cunoscut chemarea şi a împlinit-o cu câte puteri îi dăduseră Dumnezeu şi firea. Toate le-a putut înţelege şi, astfel, lucra pe lume şi din alt motiv, care mi se pare esenţial: *a fost un om care a privit viaţa totală cu adâncă seriozitate.* A privi viaţa cu seriozitate, ca pe un lucru grav şi divin, este a da vieţii noastre trecătoare ceva din caracterul veşniciei. In jertfirea ei pentru ideal, Lazăr a dat vieţii sale acest caracter de veşnicie; întru aceasta, ea este pentru noi o pildă adânc-grăitoare.

...In mormântul de la Avrig, presărat cu florile toamnei şi aureolat de soarele apusului târziu, odihnesc oasele unui sfânt al cărui suflet pluteşte viu pe plaiurile pământului românesc. Fie ca jertfa vieţii lui să ne amintească jertfa ce datorim

fiecare în colţul nostru de lume, fie ca amintirea lui să ne încurajeze în ceasurile, adeseori triste, ale vieţii noastre de dascăli, fie ca chipul lui de învăţător să fie icoană şi ideal pentru voi, cei copii şi tineri azi, iar mâne chemaţi a fi liturgisitorii neamului şi lumină binecuvântată lumii şi vieţii.

N. N. RĂUTU

CUVÂNTARE DE ZIUA SF. ARHANGHELI MIHAIL ŞI GAVRIL [1]

Este o minunată coincidenţă că şcoala normală de aici îşi serbează patronul tocmai de Sfinţii Arhangheli, sau cum spune biserica: în sărbătoarea voevozilor cereştilor şi netrupeştilor puteri!

Aceşti doi voevozi ai îngerilor, cari încunjură tronul veşnic al Celui bătrân de zile, soli ai Domnului sunt!

Ei vestesc urgie, dar vestesc şi pace.

Arhanghelului Mihail îi este încredinţată spada de foc, să doboare cu ea pe duşmanul din vechime, Diabolul, îngerul cel rău, care s'a răsvrătit împotriva Domnului şi Unsului său, iar Arhanghelul Gavriil s'a trimis de Domnul la timpul său, să vestească cea mai mare bucurie, ce putea să vină asupra lumii nenorocite prin păcat, să vestească Prea Curatei Fecioare naşterea Mântuitorului lumii.

Chiar prin numele acestor doi Arhangheli, se indică şi oficiul lor; căci numele ebreesc *Mi-cha-el* inseamnă: „*Cine este ca Dumnezeu*". Aşa dar în aceste cuvinte zace o provocare îndrăzneaţă şi puternică; o provocare hotărită, căci nimenea nu poate să-i reziste, deoarece nimene nu este ca Dumnezeu.

Nimene nu se poate împotrivi spadei de foc, ce sclipeşte în mânele Arhanghelului.

Altfel el *Gabri-el*! Această numire înseamnă „*Stânca mea este Dumnezeu*" adică Dumnezeu este fundamentul pe care zidesc eu totul, starea şi faptele mele; fundamentul de pe care nu mă clintesc, fundamentul care, în opoziţie cu spada de

1) Rostită la biserică, fiind patronul şcolii.

foc a lui Michael, este simbolul păcii, liniștei și bucuriei în Domnul. Așa vedem că aceste două numiri simbolice ale Sf. Arhangheli cu drept cuvânt se pot purta în stema unei școli cum este școala normală „*M. Eminescu*" de aci și altele similare ei.

Voi, iubiți tineri normaliști și dragi elevi, să vă țineți înaintea ochilor misiunea acestor doi voevozi ai îngerilor și așa veți împlini misiunea voastră.

PREOT CESAR VUZA
profesor de religie

Ca și Arhanghelul *Michael* să fiți totdeauna gata cu spada de foc, să apărați bunurile voastre supreme, adică biserica, școala, tronul și patria!

Cu zelul acestui Arhanghel, să respingeți orice atac împotriva acestor odoare moștenite dela strămoșii voștri, și dacă ați reușit să biruiți dușmanul care, prin bolșevism, adventism și alte curente afurisite, caută să întunece strălucirea odoarelor voastre, dacă zic, ați respins dușmanul, atunci veți intra în oficiul blândului voevod *Gabriel*, care pe stânca întărită de spada de foc a lui *Michael* zidește pacea, aduce dragostea și vestește lumii cea mai mare bucurie.

Așa și misiunea voastră să fie dublă: întâi să respingeți bărbătește orișice atac la adresa bunurilor voastre celor mai

inalte. Să nu cruțați nimic ca să puteți lupta cu spada de foc! Al doilea, dacă ați izbândit, izbânda voastră să fie stânca pe care să ziditi pacea, dorul și speranța întregii lumi atât de greu încercată, și a satelor voastre — așa de secătuite — după războiu, unde veți fi trimiși a propovedui.

Deci înainte cu ajutorul sfinților voștri patroni!

Săpați-vă pentru totdeauna în inimă cuvintele: *Michael*: Cine este ca Dumnezeu? și *Gabriel*: Stânca mea este Dumnezeu!

Acestea să vă fie deviza pentru toată viața și activitatea voastră, și atunci nu veți da greș, căci Domnul va fi cu voi. Amin.

Pr. Cesar N. Vuza

INFLUENȚA FRANCEZĂ ASUPRA SPIRITULUI POLITIC GERMAN [1].

I. Priviri generale.

Am arătat altă dată că spiritul politic al popoarelor germane este egoist, strâmt, localnic, un spirit care nu concordă cu interesele mari ale rasei, nici cu legăturile ei. Din această cauză vedem că nordul Europei apusene, deși în întregime german, este împărțit în state care se dușmănesc de veacuri. *Anglo-Saxonii*, despărțiți de continent, au trăit în marele lor insule cețoase, fără legătură cu masa germană, de care s'au rupt pentru totdeauna, și adesea fără legătură între ei, din pricina solului țării, stretăiat de apele oceanului, în peste trei sute de părți. De aci vine și marea desvoltare a individualismului, mai ales în educație, individualism datorit nu numai sufletului teuton originar ci și mediului fizic care l'a favorizat.

Danejii trăesc și ei răzlețiți în insulele lor mici. Singura legătură cu continentul o aveau prin peninsula *Iutlanda*. Astăzi nici aceasta nu mai există, căci Germanii din imperiu, după ce le-au smuls Sleswigul și Holșteinul, le-au tăiat gâtul penin-

1) Lecțiuni de Istorie făcute la clasa III-a a școlii noastre normale.

sulii, lăsându-i să vieţuiască stingheri, înconjuraţi numai de apele sărate ale mărilor.

In *Scandinavia* acelaş lucru : câteva milioane de oameni, cari trăiesc mai mult în gospodării răzleţe, alcătuind două state răzleţite şi ele. E foarte curios faptul că *Norvegienii* şi *Suedejii*, deşi de aceleaş neam, trăesc totuşi separaţi între dânşii, unii ocupând muntele, ceilalţi şesul! Numai sufletul lor localnic poate lămuri cum unirea teritorială n'a putut da şi unirea politică. Popoare de altă rasă, pentru a se apropia între ele, caută înfrăţiri cât de depărtate, străduindu-se a învinge uneori chiar piedicile naturale. Mă gândesc numai la urgisitul nostru popor, care ţine cu toată inima la frăţia cu cei din Pind şi Balcan, silindu-se în acelaş timp a dărâma pe veci Carpatul. Scandinavii, dimpotrivă, mai degrabă par'că ar dori să se ridice între ei un munte ori să se prăbuşească pământul. Nu mai vorbesc de Germanii propriu zişi, cari poartă numele rasei, începând din veacul al X şi XI, în urma creştinării şi aşezării lor statornice pe locurile unde se găsesc. Aceştia au trăit totdeauna împărţiţi într'o mulţime de triburi din timpurile cele mai vechi, au reînfiinţat aceiaş viaţă în timpurile medievale, prin sistemul feudal, şi au intrat în evul modern risipiţi în 340 de state — adevărate insule terestre — fără nici o legătură între ele. Aceste state, înghiţindu-se unele pe altele, au ajuns la 23 cari, înainte de războiul mondial, formau imperiul în frunte cu regele Prusiei. Dar aceste 23 de state, nu trebuiau socotite ca simple provincii fără conducători neatârnaţi. In numărul acesta de 23 intrau un împărat, 4 regi, 6 duci mari, 6 mai puţini mari şi 7 principi, toţi avându-şi tronurile, curţile, capitalele şi drepturile lor. Sistem de împărăţie care numai cu sufletul desagregar german se putea împăca.

Aşă fiind, *la Popoarele germanice nu e legătura superioară de suflet a Neolatinilor, nici cea de sânge a Slavilor.* Şi totuşi în timpurile noastre, am avut o concentrare a forţelor germane, măcar a celor din mijloc, cari au alcătuit marele imperiu.

Origina acestei concentrări însă nu a fost datorită instinctului de conservare al rasei, cum s'ar părea, căci acest instinct a lucrat mai mult la risipirea de cât la gruparea lor. Apoi, tendinţa de unire începe înainte ca ameninţările din afară, pericolul slav deoparte şi pericolul neolatin de alta — să fie aşa de mari şi de vădite, ca să poată aţâţa instinctele, precum se

face azi. Ba, ce e mai caracteristic, unirea de care vorbim începe cu lupte interne, cu războiu între fraţi, sfârşind cu zdrobirea celor mai tari dintre ei, Austriecii, cari aveau heghemonia asupra tuturor Germanilor din centru. Nici nu s'ar fi putut concepe altfel o încercare de unire la aceste state, cari niciodată n'au voit să jertfească nimic de bună voie, pentru interesele cele mari ale naţiei. De aceia au şi fost atâta vreme aşa de slabe şi la discreţia altor popoare, care adesea au abuzat de această situaţie a lor.

Dacă nici imboldul intern, nici ameninţarea externă, n'au silit neamul german să se unească, atunci cui s'a datorit această concentrare? *Această concentrare s'a datorit, înrâuririi spiritului politic francez* — reprezentantul cel mai strălucit al geniului latin unitar — *asupru sufletului german.* Acest spirit dă pe rând imbold de ridicare micilor state germane, le trezeşte la conştiinţa naţională, preface spiritul localnic al rasei şi pregăteşte închegarea tuturor în masa formidabilului imperiu de eri. Fără influenţa puternicii monarhii a lui Ludovic al XIV asupra diferitelor sătuleţe nemţeşti, şi, mai ales asupra regatului Prusiei care o imită mai mult, şi fără prelucrarea de mai târziu a sufletului german prin ideile revoluţionare franceze, de sigur că acest neam n'ar fi ajuns ceiace este. *Mulţumită numai imitaţiei la început, şi înrâuririi directe la sfârşit a politicii franceze, Germanii-Teutoni se unesc şi pot să se afirme, ca popor şi cultură, în masa cea mare a omenirii.* Odată unirea începută ea s'a desăvârşit dela sine, cu toţii înţelegând puterea şi foloasele mari ce decurg dintr'insa. Unirea a fost ferecată nu numai cu lanţul de aur al culturii intelectuale, ci şi cu cel de fer, al puterii brutale. Capetele lanţului de fer au fost strâns ţinute de mâna Prusiei care n'a voit să le sloboadă câtuşi de puţin. Dimpotrivă, ea a izbit pe Germani, când de un străin, când de altul, pentru a-i învrăjbi cu ei, *silindu-i prin aceasta să vadă nevoia unirii şi apărării comune.*

Aşa s'a născut ideia pangermanismului care a devenit o realitate, faţă de panlatinism, care în fond nu e de cât o ficţiune, şi faţă de panslavism care abia este în germene.

Dacă această unire va dura sau nu, dacă spiritul german în fierbere va respecta lanţul prusac ori îl va rupe în bucăţi, aceasta nu ne preocupă pentru moment. Ne propunem numai a arăta, întemeindu-ne pe fapte istorice, cât de mare a fost

înrâurirea Franciei civilizatoare asupra poporului german, din punct de vedere politic şi cât de multă recunoştinţă ar trebui să aibă acest neam faţă de ţara pe care dăunăzi a voit s'o zugrume.

II. Influenţa franceză în alcătuirea regatului Prusiei. [1])

Din ziua de 18 Ianuar, 1701, prin încununarea ca rege a lui Frederic al III Electorul, avem în Europa un nou regat, al Prusiei. Marele elector, Frederic Wilhelm, murise după o lungă domnie de 48 de ani, în care Prusia realizase câştiguri atât morale cât şi materiale. Frederic Wilhelm era din casa de Hohenzolern şi stăpânea Brandemburgul german şi Prusia ducală polonă. Pentru aceste principale stăpâniri, Electorul era vasal şi împăratului Germaniei şi regelui Poloniei. Pentru un elector însă, de însemnătatea celui din Brandemburg, era o mare înjosire a fi vasal decăzutei monarhii polone. De aceia intervenind ca aliat al Suediei în lupta cu Polonia, Marele Elector scapă Prusia de umilitoarea ei vasalitate. După această ridicare mai mult de ordin moral, urmează puternica ridicare materială, provenită din primirea şi adăpostirea hughenoţilor franceji cari, în urma revocării Edictului de Nantes (1685) de către Ludovic al XIV, părăsesc în masă hotarele Franciei. Aceşti protestanţi, în număr de 400—500 de mii, colonizară Anglia, Olanda şi Germania, toate ţări în care religia reformată era în libertate.

In acest chip *Germanii sunt primeniţi cu sânge şi suflet latin*, primenire care va însemna o desăvârşită prefacere a stării lor de până atunci. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât hughenoţii franceji reprezentau, în majoritatea lor, clasa muncitoare, industrială şi comercială, plină de talent şi de bogăţii, cărora le-au dat mâna să părăsească Franţa, simţindu-se în stare a trăi prin ei înşişi, ori unde s'ar duce. De asemeni oameni bogaţi, harnici şi independenţi, aveau nevoie Germanii şi de aceia emigranţii au fost primiţi pretutindeni cu braţele deschise.

Dar acolo unde înrâurirea lor se poate vedea mai bine, este desigur în Prusia. Aici Marele Elector adăposteşte în capitala lui, Berlinul, zeci de mii de franceji, cari în scurt timp

1) In tratarea materialului istoric m'am condus pe alocuri după „Istoria Lumei în vremile mai nouă", de N. Iorga. (Nota autorului).

fac să progreseze în chip uimitor întregul stat. E deajuns să spunem că, pe vremea lui Ştefan cel Mare, frumosul oraş de pe Sprea, ce are acum peste 4.000.000 locuitori, avea numai 10.000, deci era mai mic de cât Suceava voevodului nostru! Iar, mai târziu, pe vremea lui Vasile Lupu al Moldovei (1650) cu 35 de ani înaintea venirii Francejilor, Berlinul era şi mai redus, având abia 6000 de oameni! Populaţia scăzuse pentru că ţinuturile de primprejur erau sărace şi aşa de nisipoase, în cât în glumă li se spuneau... *nisiperniţa Germaniei*! Ce au făcut din această nisiperniţă a Germaniei, miile de Franceji cari s'au aşezat acolo, vede oricine când străbate câmpiile Prusiei şi se opreşte la Berlin. In 200 de ani, canale numeroase au fost săpate în toate părţile, râurile legate între dânsele, Marea Nordului unită cu Baltica prin Oder şi Elba, pământurile sterpe îngrăşate, pădurile distruse replantate! Pretutindeni lucru nou şi viaţa nouă. Fără a cădea în exagerare, spunând că numai Francejii au făcut totul, susţinem însă cu tărie că, pilda şi imboldul lor, au silit ca populaţia înceată şi molatecă a ţării, să-şi reguleze pe alte baze viaţa ei îngustă.

Sângele francez este deci fermentul care a făcut să crească aluatul german, încremenit de veacuri. Berlinul, repede organizat de Latini, devine creerul care conduce şi inima care bate spre toate unghiurile ţării, aducând rădicarea materială de care vorbim.

După moartea Marelui Elector, rămâne „un tron în bună stare şi pace, temut de duşmani, iubit şi onorat de prieteni". Urmaşul său, îngâmfatul Frederic al III, întemeindu-se pe moştenirea lui bogată în toate, putu să râvnească a fi mai mult decât harnicul şi cumpătatul său înaintaş. In adevăr, acest al treilea elector Frederic Wilhelm, încălzit la suflet de razele mândriei şi strălucirii „Regelui Soare" care a fost Ludovic al XIV, dorea şi el acest titlu glorios, fiind din fire chiar straşnic iubitor de onoruri şi măriri. De aceia în luna lui Ianuarie, 1701, după cum am spus la început, acest stăpânitor, încunjurându-se de o pompă asemănătoare cu acea de la curtea franceză, apare ca rege în scaunul său din Koenigsberg, oraş de căpetenie al Prusiei Ducale. Din înălţimea tronului sburau vulturii negri ai ordinului său de cavaleri înfigându-şi ghiarele în pieptul râvnitor de podoabe al supuşilor săi linguşitori. Aceşti cavaleri ai decoraţiei vulturului negru erau şi ei o imi-

tație a vechiului ordin de cavaleri creiat de regii Franciei, cu aproape două veacuri mai înainte. Și în marginile aceleiaș imitații franceze intră și întemeiarea Academiei de Științe la Berlin, asemenea Academiei mai vechi din Paris, supt înțeleapta conducere a bătrânului filosof și istoric, *Leibnitz*.

Așa dar, supt umbra uriașului regat al Franciei, după imboldul și formele lui, altoit cu sânge neolatin, apare tânărul regat al Prusiei, menit să fie, prin însăși această altoire, sâmburele și conducătorul tuturor Germanilor.

Inrâurirea aceasta binefăcătoare, nu să oprește însă aici. Ea se simte mereu în toate timpurile, uneori mai puternic, alteori mai slab, dar totdauna fără întrerupere. Nici nu se putea altfel. Franța era cel mai puternic și cel mai cult stat occidental care servea de model nu numai Germanilor, dar lumii întregi.

III. Inlfuența franceză asupra lui Frederic al II, făuritorul idealului politic al poporului german.

Frederic Wilhelm I, Regele Sergent. urmașul lui Frederic I, întemeietorul regatului Prusiei, desprețuia cu totul luxul introdus la curte, după imitația franceză. El luptă impotriva influenții rele a Franciei cheltuitoare, care putea strivi un stat începător. Fiind puțin pretențios el caută să concedieze numerosul personal găsit la curte, făcând strașnice economii. Nu-i plac nici îndeletnicirile culturale și mai ales ușurătatea moravurilor franceze. Cu toate acestea el își da bine samă de însămnătatea civilizației strălucitului regat vecin. De aceia el dă pe fiul său Frederic pe mâna profesorilor franceji, nu germani. Sufletul lui era deci înclinat fără vrere spre cultura pe care o prețuia, fără a o iubi. Profesorii franceji, având pe mâna lor pe micul Fritz, nu s'au ținut numai de dorința tatălui de a face din el „un brav ofițer, un econom sârguitor și un creștin curat." Ei, dimpotrivă, au deschis ochii și inima tânărului prinț către comorile limbii și literaturii clasice ale neamului lor, așa că copilul începu a iubi mai mult limba și cultura franceză de cât limba și cultura țării sale. Firește că aceasta era o mare rătăcire pentru un viitor monarh, care este chemat să deie totdauna pildă poporului pe care-l guvernează, ajutând și incurajând poeții, artiștii și literații naționali! De

acest lucru se îngrija și tatăl său care-l socotea pierdut. Și totuși, geniul rasei latine, care primeni sufletul teuton al viitorului rege, va aduce mărirea Prusiei și a neamului german.

Cultura sănătoasă, ori de unde ar veni, preface sufletele și le întărește. Dacă din legătura tânărului Frederic cu cultura și scriitorii franceji, nu folosește poporul supt raportul cultural, folosește regele supt raportul politic: *tot programul politicii lui este isvorît din cultura franceză a timpului.* Pe vremea domniei sale (1740-86) suntem în ajunul Revoluției, când apăreau lucrările marilor scriitori cari pregăteau acea uriașă mișcare. Literatura aceasta a veacului al XVIII, urmărea mai cu samă *binele* și *utilul*, nu numai *frumosul* și *plăcutul*, ca în veacul precedent. Ideile de libertate, de egalitate, de frăție, pătrund adânc în sufletul lui Frederic care se entuziasmează pentru lupta dusă în numele lor. Se simte mândru a primi în casa lui pe marele Voltaire, prigonitul pentru credințele sale. De la aceste idei se inspiră el când croește idealul politic al neamului german, cerându-i libertate și unire: *libertate față de Austria și unire a tuturor celor de acelaș neam și sânge.* Astfel numai să putea alcătui un popor tare, în măsură aș apăra existența și aș croi viitorul. Iată pentru Germani cel mai mare și mai sfânt câștig, de la acea urgisită înrâurire franceză. Scânteia geniului latin, pătrunsă în sufletul micului prinț, a luminat mai târziu calea întregului neam. In adevăr Prusia lui Frederic al II trecuse de perioada copilăriei, când, pentru a se ține pe picioare, avea nevoie de mâna Franției prietenoase, deoparte, și a bătrânei Austrii, de alta. Acum era țară mare, frumoasă, cu visuri îndrăznețe de adolescent care nu să mulțumește numai cu imitația și cu tutela celor ce l'au crescut. Așa fiind, Prusia croia planuri, hrănea idealuri ce păreau cu atât mai mari cu cât puterea ei era mai mică și numele mai necunoscut.

Idealuri și visuri au toate popoarele, mijloace însă pentru realizarea lor greu să pot găsi. Ele cer pregătiri temeinice și continue precum și împrejurări externe favorabile cari împlinesc ceia ce nu pot împlini pregătirile interne. Prusia a avut norocul să aibă și oameni mari cari să urmărească an cu an idealul ei politic și o țară vecină, Franța, care să lupte, adesa fără voie, pentru sprijinirea acelui ideal E curios cum *Franța, nu numai că inspiră pe oamenii conducători ai Germanilor, dar sprijină chiar cu armele politica lor de unitate națională.*

Frederic al II de sigur nu se putea râdica mai sus, de cât smulgând pietre prețioase din coroana imperiului în care domnea Casa de Austria. Visul era mare dar totuși realizabil, de oarece Austria, cu toate că își însușise coroana imperială a tuturor Germanilor, nu înfățișa numai neamul german curat. Viena, capitala imperiului și statele ereditare ale casei de Habsburg, erau mai mult sau mai puțin germane, dar celelalte părți ale imperiului cuprindeau atâtea graiuri câte popoare, formând un amestec de națiuni legate prin puterea armelor sau iscusința diplomației. Impăratul domnea așa dar, nu numai peste Germani, cum ar reeși din titlu, ci și peste Cehi, Unguri, Sloveni, Italieni, Sârbi, Români, etc. Ori, Frederic al II, gândea cu dreptate că, titlul de împărat al Germanilor trebuie să-l aibă o țară curat germană, care să grupeze în jurul ei tot ce e german, creind astfel un stat omogen, cu politică proprie națională, așa cum vedea el în Franța.

Și între statele germane, regatul Prusiei se impunea de la sine, ca fiind cel mai puternic și mai bine organizat. De aceia regele Frederic își însuși dreptul, creindu-și din el o datorie, de a lupta pentru o Germanie mare, cuprinzând între hotarele sale tot neamul teuton.

Acest ideal politic al regelui, găsi un aliat puternic în cultura germană a timpului pe care Frederic o desprețuia. Totuși această cultură, cu străluciți reprezentanți în toate domeniile ca *Wieland*, *Lessing*, *Winkelmann*, *Kant*, ș. a., contribuie în mod hotărît la trezirea unei conștiințî naționale care trebuia neapărat la baza idealurilor politice. Această conștiință cerea ca, tot ce e german, să trăiască la un loc într'un singur stat, luptând cu toții la propășirea lui și nu la susținerea unei dinastii care, spre ași servi interesele sale egoiste, nesocotește sufletul unui neam, ce nu vrea să se amestice cu al altor popoare. Perise dar vremea veche când, Germanii inconștienți, primeau poruncile cârmuirii austriace fără nici o impotrivire. Astfel, *idealul politic al regelui, rădicându-se spre sferile sale înalte și senine, să întâlni cu idealul cultural al poporului contopindu-se pentru totdauna.*

Pentru implinirea unor asemenea idealuri pornește Frederic la luptă, având curajul său întemeiat pe puterea dorinților unui neam întreg. Aceste dorințe sunt desigur în legătură cu cele ce Germanii vedeau la vecinii lor din Franța, care

singură pe acea vreme era o țară omogenă, cu ideal politic și cultural bine definit.

Frederic găsi prilej de a-și impune țara și dinastia sa de Hohenzollern, vechii Case de Austria, imediat după moartea lui Carol al VI, care se întâmplă în același an cu acea a tatălui său. Răzimat cu deosebire pe puternica armată rămasă din trecut, caută să se folosească de sdruncinarea bătrânei monarhii habsburgice, care n'avea adevărați moștenitori în stare a apăra întinsele aripi ale imperiului. Maria Tereza, ori cât era de înțeleaptă și bine pregătită pentru domnie, nu putea insufla nimănui respectul cuvenit, cu toate că slabul și îmbătrânitul său părinte, nu lucrase toată viața de cât să-i asigure ei moștenirea provinciilor imperiale și, prin aceasta, însă-și moștenirea tronului. Frederic râdea totdauna de strădănuelile bătrânului împărat, zicând adesea: „mai degrabă s'ar îngriji să-i lase Mariei Tereze o armată bună de cât o Pragmatică sancțiune care să-i orânduiască moștenirea".

Și a avut dreptate căci, îndată după moartea lui Carol al VI (1740) izbucni războiul de succesiune la tronul Austriei. Prusia să amestecă în războiu întemeiată și pe sprijinul ce Franța l'a dat statelor germane răsculate. Acest sprijin al Franciei, dușmana de moarte a Habsburgilor, contribui la sdrobirea puterii care se punea în calea aspirațiilor Prusiei. Chiar de la începutul luptelor, Frederic ocupă *Silezia* cu care rămase până la sfârșit. Prin bogăția ei în metale, în câmpii roditoare și în fabrici de postav, această regiune austriacă era una din cele mai însemnate provincii. Prin ea Prusia câștigă nu numai bogății dar și o graniță, de miază-zi și răsărit, care o va asigura pentru totdauna dinspre imperiu. Afară însă de acest câștig material, Frederic mai are și celălalt câștig, moral, căci, prin biruințele sale vestite, *Prusia să râdica la rangul de mare putere militară în Europa.* Acest fapt va avea drept urmare de a întoarce privirile Germanilor către dânsa, cu respect dar și cu teamă. Faima aceasta militară făcu chiar pe marele Napoleon să aibă oarecare frică de Prusaci înainte de a-i învinge.

Iată opera lui Frederic al II poreclit *franțuzitul.* Și cu drept cuvânt i s'a dat acest nume, căci el obișnuia să se numească în limba lui Corneille „le dernier serviteur de ses peuples". Înrâurirea franceză la el să vedea până și în lucrurile cele mai mici ale gospodăriei sale. Așa, de pildă, vrând

să imiteze pe Ludovic al XIV care şezuse în palatul de la Versailles, alături de Paris, trăeşte şi el la *Postdam*, Versaiul Prusiei, alături de Berlin. Şi după cum în fundul parcului de la Versailles să râdicară alte palate, *le Grand Trianon* şi mai târziu, supt Ludovic al XV, *le Petit Trianon*, tot aşa şi el pune de să clădeşte alături de Postdam, palatul de la *Sansouci*, în stilul bogat „rococo", înzestrându-l cu tot ce gustul său rafinat a ştiut să aleagă şi să comande. Castelul însuşi are nume franţuzesc, după porecla de «Sans Souci» dată îndărătnicului morar care, avându-şi moara în cuprinsul parcului croit de rege, n'a voit nici s'o vândă, nici s'o părăsească. Şi de oarece la Versailles este o grădină de portocali în spre marea poartă laterală a palatului, aşa numită «Orangerie», Frederic a făcut şi el una la Sansouci numind-o tot *orangerie*.

Cum vedem Frederic a fost cu desăvârşire franţuzit ca spirit şi limbă, fără a fi uitat câtuşi de puţin interesele neamului său. El s'a cufundat în valurile culturii franceze pentru a primi botezul luminii nu şi al înstrăinării. Aşa fiind nu putem încheia mai bine această domnie strălucită de cât spunând că, *Frederic al II a fost cel mai mare rege — UNICUL — cum zic înşişi Nemţii, pentru că a fost cel mai influenţat de cultura franceză*. Datorită acestei culturi el a putut să croiască planul de viaţă nu numai al ţării lui, dar al întregului neam german.

IV. Influenţa politică a Franciei asupra Prusiei şi asupra celorlalte popoare germane în timpul Marii Revoluţii.

Frederic al II, după cum am arătat, croise programul politic al întregii naţiuni germane. Acest plan însă nu se putea aduce repede la îndeplinire, pentru că programele politice, cu cât sunt mai măreţe, cu atât cer mai multă vreme spre a fi înfăptuite. Pregătirea maselor ce vor fi chemate să lupte pentru asemenea idealuri se face încet, oamenii mari vin rar, împrejurările prielnice şi mai rar. Prusia totuşi a avut noroc. După moartea lui Frederic, dacă lipsesc oameni destoinici cari să-i urmărească idealul, sunt în schimb împrejurări favorabile cari fac ele, ceia ce oamenii nu erau în stare să facă.

Nici nu se poate închipui cât de mult a priit Germanilor marea revoluţie franceză care a prefăcut nu numai temeliile Franciei, dar ale întregii Europi. Această mişcare politică ur-

mărea un anumit scop: *dărâmarea monarhiilor absolute în care puterea regilor venea de sus, de la D-zeu, şi înlocuirea lor cu monarhii constituţionale, în care puterea să vie de jos, de la naţiune.*

In vechile monarhii suveranul nu dădea samă de felul guvernării lui de cât înaintea lui D-zeu, nesocotind cu totul pe oameni. In noile monarhii constituţionale, puterea venind de la popor, înaintea lui monarhul trebuie să-şi deie samă mai întâiu de felul conducerii sale. Voinţa poporului trebuie să fie

EUGEN ŢIMPOC
profesor de Matematică

şi voinţa lui. Frumoasă şi sfântă ideie pentru triumful căreia s'a vărsat mult sânge scump în omenire. Ţara însă care s'a dat jertfa cea mai mare pentru acest triumf, a fost desigur Franţa care astfel s'a adăugat un nou titlu la gloria numelui său.

In Europa, statul care înfăţişa mai cu sfinţenie monarhia divină, după Franţa, era Austria. Ea înfăţişa chiar *vechiul imperiu roman*, moştenit de pe vremea Ottonilor. Nimic mai monstruos de cât acest imperiu roman al Germanilor, reprezentat de Casa de Aaustria şi care a durat, ca nume şi ca pretenţie, aproape nouă veacuri (962—1805).

Când Franţa a început lupta împotriva monarhiilor absolute, ce se râdicau în calea reformelor ei republicane, Austria

a fost aceia care de la sine s'a crezut datoare a interveni în favoarea lor, conducând toate coaliţiile. Biruinţa Franciei însă începe cu detronarea şi executarea propriului său rege. Celelalte state monarhice neapărat că, temându-se ca nu cumva focul revoluţiei să ardă şi tronurile lor, s'au grupat în jurul bătrânei monarhii habsburgice, singura în stare a apăra interesele comune ale monarhiilor tradiţionale. Pe lângă o datorie de onoare a Austriei, acest război revoluţionar era şi o datorie de apărare proprie.

Franţa are însă norocul să aibă pe cel mai glorios general al ei, pe Napoleon Bonaparte, care se pune în slujba ideilor revoluţionare. Acest genial om, înţelegând interesele Austriei de a sprijini monarhiile ameninţate cu dărâmarea, preface Europa într'un lagăr de război, mişcând după a sa voinţă, popoare şi regi. In acest vălmăşag al războiului, Napoleon caută să grupeze în jurul intereselor lui cât mai multe puteri. *Ochiul său se opri şi asupra statelor dependente de Austria. Din acest moment începe înrâurirea directă a Franciei asupra lor. Mâna lui Napoleon va hotărî de acum înainte soarta acestui neam.*

Având interes a lovi în Austria el se aliază cu statele germane care doreau acelaş lucru. In deosebi Prusia urmărea, după cum ştim, libertatea acestor state de Casa de Austria şi gruparea lor în jurul ei. Ceia ce n'a putut să facă Prusia singură, a făcut Napoleon cu puterea lui. Şi dacă Frederic al II este socotit ca făuritorul idealului naţional german, *Napoleon de sigur este acela care în bună parte l'a realizat.* Germanii, în adevăr, erau foarte slabi. Singuri n'ar fi putut scăpa din ghiarele Austriei polietnice şi poliglote. Impărţiţi de la pacea din Westfalia, în vre-o 360 de stătuleţe, ei trăiau viaţa feudală plină de certuri, prădăciuni şi omoruri.

Realizarea celei mai mici uniri nu era cu putinţă. Fiecare conducător de stat ţinea la casa lui domnitoare şi la porţiunea lui de pământ. Napoleon însă, voind a face din Germani un aliat puternic împotriva Austriei, distruge cu forţa neatârnarea celor mai multe state mici şi oraşe libere, reducând, prin *actul de la Frankfurt*, 1802, aproape $^3/_4$ din numărul lor. Ţările mari cresc prin încorporarea statelor mici desfiinţate. Cum vedem, *Napoleon începe el singur lupta pentru unitatea neamului german*, luptă pe care regii franceji o purtaseră din timpurile medievale în ţară la ei. Unitatea aceasta făcută cu sila de Napoleon,

va sluji enorm politicii germane, mai ales că supremaţia Austriei este spulberată cu desăvârşire, în urma strașnicii înfrângeri de la Austerlitz.

Prin pacea de la Presburg, 1805, vechea monarhie habsburgică este nevoită să renunţe la coroana imperiului roman de naţie germanică, mulţumindu-se cu simplul titlul de „împărat al statelor Austriei". La 1806 Francisc al II, împăratul Germaniei, se numi Francisc I, împăratul Austriei, iar *statele germanice trecură supt protectoratul lui Napoleon care formă din*

CONSTANTIN ANTONESCU
profesor de Geografie

ele confederaţia Rinului cu capitala la Francfurt. Ba încă o mulţime de provincii austriace sunt date electorilor din sudul Germaniei, aşa: *Tirolul* este dat Bavariei, şi *Suabia* e dată Wuertembergului, pentru a se tăia drumul Austriei spre Rin, pe când *Istria*, *Dalmaţia* şi *Veneţia* i se iau, pentru a i se închide celălalt drum, spre Adriatica.

Pe lângă măriri teritoriale Napoleon, spre a atrage mai mult statele germane către dânsul, le-a dat şi titluri onorifice, rădicând pe unile la rangul de mari ducate (Baden, Berg), iar pe altele la regate (Bavaria, Wuertemberg).

Singură Prusia a stat în rezervă la acest războiu de distrugere a puterii austriace. Napoleon pricepuse atitudinea ei

nehotărită, dovadă că, atunci când ambasadorul prusian veni să-l felicite pentru strălucita sa biruință de la Austerlitz, el îi răspunse: „Voilà des compliments dont la fortune a changé d'adresse!" Totuș Napoleon, ca să atragă și Prusia la el, îi dădu *Hanovra*, provincia regilor din Anglia, înduşmănind-o prin aceasta cu marele imperiu britanic, aliatul nedespărțit al Austriei..

Iată cum Napoleon știu să lege soarta Germaniei de soarta Franciei însăși.

Prusia însă era prea mândră pentru a intra supt protectoratul francez, cum făcuseră celelate state germane. Pe de altă parte ea voia ca aceste state, după cum am mai spus, să graviteze în jurul ei, nu al Franciei. Hohenzolernii apoi aveau o oaste cu renume european, care îngrijora adesea pe Napoleon. Iar când, după pacea de la Presburg, s'au ridicat la rangul de regate și alte țări germane, Prusia firește că s'a simțit jignită în prestigiul ei, ne mai fiind, ca până atunci, singurul regat din împărăția germană. Astfel, prin ivirea noilor rivali interni și a noului protectorat extern, planurile sale de hegehemonie începură să se spulbure. De aceia, nu trebuie să ne pară de loc curios când, Frederic Wilhelm al III, care primise Hanovra de la Napoleon, se alipi de Anglia și Rusia, formând în 1806, a patra coaliție împotriva Franciei. Dacă chiar va fi fost oarecare nehotărire în sufletul acestui Frederic, ea a fost copleșită de aurul englez, căci pe atunci Prusia "tirait le diable par la queue". Răzbunarea lui Napoleon a venit iute ca trăsnetul. După luptele de la *Iena* pe Saale și *Auerstaedt*, date în aceiași zi, armata de care se sfiise așa de mult Napoleon, este cu totul zdrobită, iar Francejii intră cu triumf în Berlin. Orașul este cruțat datorită dragostei celei mari a luiNapoleon față de Frederic al II, prietenul de odinioară al Franciei. La această considerație se adăuga și faptul că împăratul francez, nu lupta atât pentru sdrobirea Prusiei cât pentru nimicirea ambiției regelui, și mai ales, a reginii sale Luisa. Totuși, după pacea de la Tilsit, 1807, încheiată cu Rușii, Napoleon a pedepsit aspru pe Prusieni, nu din ură contra Germanilor, căci el căuta să-i atragă în partea lui, ci spre a da o pildă tuturor celor ce ar fi voit să-i imite și cu deosebire, spre a-i împedica de a se pune în curmezișul planurilor sale confederative.

I s'a luat Prusiei în primul rând *Hanovra* pe care i-o dă-

duse în 1805, alipind-o la provinciile din apus de Elba și formând regatul *Westfaliei*, în fruntea căruia era fratele lui, Jérome Bonaparte.

În răsărit i se iau provinciile poloneze care, unite cu cele din mâna Rusiei, formează *Marele Ducat al Varșoviei*, pus supt stăpânirea electorului de Saxonia, căruia, prin această creștere teritorială i se permite a lua titlul de rege. Aceste două regate, al Saxoniei și al Westfaliei, strânge în clește pe Prusieni, străjuindu-i deoparte și de alta. Astfel mândra Prusie, sdrobită și micșorată, este pusă pe același picior de egali-

PREOT ALEX. DOLINESCU
fost profesor de religie

tate cu celelalte țări făurite de curând. Așa înțelegea Napoleon politica sa față de statele germane : *a face din ele puteri destul de tari, pentru a le putea opune Austriei, și în același timp destul de slabe, pentru a le conduce după voința lui proprie.* Cum vedem Germania întreagă stă supt guvernarea aproape directă a lui Napoleon. Aceasta a durat vre-o cinci ani. La 1813 însă, în urma dezastrului din Rusia, lumea germană se ridică toată împotriva lui. Cauza acestei ridicări este datorită înrâuririi ideilor revoluționare franceze cari acum prelucrau nu sufletul unui rege luminat, ca acel al lui Frederic II, ci însuși sufletul popoarelor. Roadele acestei înrâuriri încep a se vedea inde-

pendent de acțiunea de cucerire și stăpânire napoleoniană. Iată anume cum. Armatele revoluționare cutreerând Europa. conduse de geniul militar al lui Napoleon, înfrâng pretutindeni pe monarhii coalizați. In urma acestor biruințî Europa este înțesată de o mulțime de republici. toate provincii smulse din mâna vechilor tirani. Așa avem: Republica *Cisalpină* în nordul Italiei, Republica *Batavă* în Țările de Jos, Republica *Ligurică* pe țărmul Tirenienii, Republica *Helvetică* în coasta Austriei, toate puse supt ocrotirea și sprijinul celei mai mari dintre ele, *Republica Franceză*. Prin aceste republici, cât și prin marșul triumfător al armatelor lui Napoleon, ideile de libertate, de egalitate și de frăție se răspândesc fulgerător. Popoarele entuziasmate de aceste gânduri nouă, priveau cu oarecare bucurie îngenunchiarea monarhilor lor. Par'că era o înțelegere tăcută între aceste popoare, ce doreau să scape de tirania regilor, și Napoleon, biruitorul lor. De cât Napoleon n'a păstrat totdeauna această atitudine față de popoarele înflăcărate pentru noile idei. Dimpotrivă, îndată după încoronarea lui ca împărat, el părăsește drumul de liberare și sprijinire al popoarelor, desființează republicile întemeiate de el și, confiscându-le, pune în fruntea lor pe frații săi ori pe rude apropiate. Însăși republica franceză este confiscată și desființată în folosul ambițiunii lui monarhice. Astfel toată opera de la începutul carierii sale politice este sfărâmată. Napoleon împăratul intră fățiș în luptă cu ideile lui Bonaparte generalul.

Ideile însă trăesc prin sine, fără ajutorul celor ce le-au dat la iveală și adesea chiar împotriva lor. Așa s'a întâmplat și cu principiile revoluționare propoveduite de Napoleon. Părăsite de dânsul, ele s'au urmat singure drumul prin inima mulțimilor, deșteptându-le și înfrățindu-le, creind atâtea conștiințe câte popoare, atâtea forțe câte națiuni. Și când, la 1807, Napoleon împărțea Europa cu țarul Rusiei, luând el Occidentul iar celălalt Orientul, națiunile de bună samă simțeau jignirea ce li se făcea, tratându-le ca pe niște turme de vite. De aceia, arbitrajul imperialismului napoleonian, nu va găsi un dușman mai inverșunat înaintea lui de cât ridicarea generală a națiunilor călcate în picioare. In special Germanii erau foarte nemulțumiți. Ei vedeau că Napoleon, protectorul, i-a luat de la Austriaci, nu pentru a-i libera, ci pentru a-i stăpâni el, mai efectiv chiar de cât fuseseră stăpâniți înainte. Și dacă monarhii

diferitelor stătulețe, dintre care unii ajunseră regi prin voința împăratului francez, puteau îndura situațiunea lor umilitoare, popoarele nu consimțeau deloc. Ele se îndărătniceau, cu atât mai mult, cu cât cultura lor germană, care le însuflețea în această epocă de războaie, sta mai presus decât cea franceză, de supt influența căreia ieșise de mult. Chiar din vremea lui Frederic al II se simțea un curent intelectual de luptă împotriva imitației culturii franceze, recomandându-se adăparea deadreptul la vechea cultură greacă și romană. Drumul către clasicismul antic părăsise de mult Parisul și apucase direct la Roma. Cunoaștem bine entuziasmul marelui Goethe pentru această cetate eternă, pe care o numea a doua lui patrie. Alături de Goethe, în epoca protectoratului napoleonian, avem pe *Schiller*, pe *Mozart*, pe *Beetowen*, etc. cari toți, lucrând în diferite direcții, ajung a face pe fiecare german să se simtă german înainte de toate, prețuind cultura lui mai mult de cât orice.

Focarele culturii sunt universitățile care devin adevărate cetăți de luptă pentru trezirea conștiinței și a datoriei în tineret. O putere morală în stare a ține piept tuturor patimilor, o dorință vie de jertfire a vieții pentru împlinirea idealurilor, fac din poporul german un popor stăpân pe destinele sale. Și în vremea când gândurile de cucerire și stăpânire ale lui Napoleon nu mai aveau margini, când, după mișcarea degetului său, se așezau monarhii în tronuri sau se scoteau din ele, când popoarele germane însăși erau îmbucățite în atâtea părți câte voise el, când, în fine, se părea că nu mai e nimeni care să se ridice în fața puterii lui înfricoșate, atunci tocmai se vor răscula aceste popoare pentru aș scutura grumajii de umilitoarea apăsare streină. Ceiace nu puteau să facă regii vor face popoarele, hotărîte aș croi singure soarta lor pe lume. De aceia, imediat ce se simte clătirea puterii imperialiste a lui Napoleon, după dezastrul din Rusia, Germanii, pregătiți pentru războiul național, se mișcă. Profesorii universitari închid cursurile, studenții lasă cărțile și iau armele, scriitorii intră în rândurile ostașilor, pentru a lupta alături de dânșii, bucuroși, cum a fost Koerner, de a se jertfi pentru idealul național.

Astfel se explică cum, în marea bătălie a națiunilor, de la 1814, găsim între aliații protivnici lui Napoleon și pe neamul german (afară de Saxonia și Danemarca). Infrângerea împăratului francez, care-i aduce abdicarea, se datorește în bună

parte armatelor nemțești. Iar când se întoarce înapoi din insula Elba și dă lupta cea din urmă, de la Waterloo, după cele 100 de zile de domnie, Prusacii lui Bluecher îi dau lovitura de grație, punând sfârșit epopeii lui războinice.

Abia atunci a simțit Napoleon formidabila putere a națiunilor de care se înstrăinase. Totul însă era prea târziu. Cârma Europei căzuse din mâinile lui dibace, odată pentru totdeauna!

V. Influența politică a Franciei asupra Germaniei, după Napoleon cel Mare.

In urma înfrângerii lui Napoleon și exilării lui la Sfânta Elena, monarhii biruitori hotărăsc să restatornicească vechiul regim absolutist. Congresul acestei restatorniciri se ține la 1815 în *Viena*, orașul tuturor tradițiilor monarhice. La congres, am putea spune că rasa germană dictează, căci Anglia, Austria și Prusia au cuvântul hotărâtor. Ele abuzează foarte mult de înfrângerea reprezentantului latinității, Napoleon, dând Rusiei o prea mare putere pe continent și Angliei o prea mare putere pe mare. Aceasta va face ca hotărîrile congresului să nu aibă nici o durabilitate. Pe de altă parte monarhii, în politica lor internă, nu vor să respecte deloc roadele revoluției franceze. Ei nesocotesc dorințele popoarelor pe care le consideră mai rău ca pe animale. De aceia popoarele vor căuta la rândul lor să-și răzbune asupra regilor, impunându-și drepturile cu sila. Astfel de lucru se vede cu deosebire în Germania unde, spiritul revoluționar francez continuă să frământe sufletele chiar după prăbușirea lui Napoleon.

Soarta neamurilor germane fusese regulată în congresul de la Viena de două puteri mari, deopotrivă de interesate: *Austria*, care avusese heghemonia Germanilor până la 1806, și *Prusia*, care căuta s'o aibă de la 1815 înainte. Și una și alta din aceste două puteri aveau îndrituiri binecuvântate la pretenția dominării neamului german, căci ambele luptaseră împreună la sdrobirea imperialismului francez. Prusia dăduse ajutorul de căpetenie, Austria fusese conducătoarea războiului. Așa fiind, neputându-se înlătura nici una din ele, au convenit de voie, de nevoie, să rămâie amândouă ca protectoare a nației germane. Confederația Rinului este sfărâmată pentru a face loc altei confederații, mai puternice și mai desăvârșite, *Confederația*

germanică, în care intrau 39 de state. Această confederație, în fond, nu era decât reînființarea pretențiilor de heghemonie a vechiului imperiu german, cu singura deosebire că acum Austria nu mai reia titlu de odinioară și nici nu e singura conducătoare a heghemoniei. Incolo, regatele create de Napoleon, rămân neclintite în teritorii, afară doar de regatul Westfaliei și marele ducat de Berg, ce fură desființate, ca unile ce nu erau conduse de monarhi germani.

Hotărîrile luate de congresul de la Viena trebuiau respectate. Pentru aceasta se simți nevoia înființării unei tovărășii de apărare comună între monarhi, cu atât mai mult, cu cât focul revoluției se întindea pretutindeni. Tovărășia se numi *Sfânta Alianță*. Ea trebuia să menție principiile vechii dominații absolute, înăbușind pe cele noi, reformătoare. In această alianță intră, pe lângă *Alexandru I*, țarul absolut al Rusiei, și cei doi conducători ai confederațiunii germanice: *Francisc I*, împăratul Austriei, și *Frederic Wilhelm al III.* regele Prusiei. Această tovărășie sfântă desigur n'a convenit poporului german. De libertate politică, de unire, de suveranitate națională, de constituție, toate binefaceri ale revoluției nici nu se pomenea. Degeaba se jertfiseră patrioții cari muriră cu strigătul de „Vivat Teutonia" pe buze, nădăjduind în unitatea neamului. In loc de această unitate, Germanii văd împărțirea lor în 38 de state (cu Austria 39) conduse de o *dietă* care n'avea nici o putere. Asemenea stare nu putea să dureze multă vreme. Căci, dacă în Rusia plină de întuneric, ori în vicleana Austrie, care nu făgăduise nimic nimănui, putea trece o împotrivire față de reforme, ea nu putea trece în Prusia. Aici se făcuseră făgăduieli strașnice. Frederic-Wilhelm, pribeagul de la Koenigsberg, nu putu să se ridice din umilința și înfrângerea în care căzuse, de cât adresându-se poporului său, făgăduindu-i o viață nouă, liberală, fără urme de regim despotic. Poporul, firește, ademenit de asemenea făgăduințl, s'a ridicat ca o furtună și a spulberat înjosirea din jurul tronului. Regele însă, de îndată ce se simți în stăpânirea scaunului strămoșesc, nesocoti dreptul la recunoștință al poporului, considerându-i faptele eroice ca o datorie sfântă față de coroană. Mulțimea atunci se înfurie. Ideile revoluției franceze prind să fermenteze masele. Aceleași universități cari înainte ațâțau ura împotriva streinului, ațâță acum împotriva monarhului, înstrăinat de propriul său popor. Stu-

denţii devin anarhici, iar gloatele înfierbântate se mişcă. În zadar se opresc ziarele, în zadar se pun în funcţie închisorile! Intervenţia cancelarului austriac, *Metternich*, făuritorul Sfintei Alianţe, potoli răscoala dar numai la suprafaţă. Şi când *„anul nebuniei"*, 1848, vine cu noile lui vârtejuri revoluţionare din Franţa, uşor se răscoleşte sufletul, în aparenţă potolit, al neamului german. El cere cu stăruinţă, după pilda Francejilor biruitori, *un parlament* care să organizeze statele pe temelii politice nouă. Deputaţii aleşi în acest scop se adună la Frankfurt pe Mein. Aici ei deschid şedinţele cu afirmarea îndrăzneaţă: „Germania vrea să fie una". Se numeşte chiar *Ion de Austria* ca locţiitor al viitorului împărat care avea să se aleagă mai târziu. Acel împărat, desigur, nu trebuia să samene deloc cu împăraţii cei vechi. Se votă şi un steag naţional în trei culori (roş, galben şi negru) care trebuia să prindă în faldurile lui tot neamul teuton.

Adunări ca acestea de la Frankfurt se fac şi la *Stuttgart* şi la *Erfurt* şi chiar la *Berlin*. Pretutindeni dar sufla acelaş vânt de regenerare şi unire. De cât nimic nu se putea împlini în mod serios *căci lipsea direcţia*. Adunările sunt gălăgioase, deputaţii fac mai mult vorbărie, constituţiile se votează în diferite feluri, unirile se declară azi pentru a se sfărâma mâne, etc. O zăpăceală fără samăn domneşte în toate capetele înfierbântate de reforme pe care nimeni nu era în stare a le lămuri.

În mijlocul acestei zăpăceli generale, singură Prusia pare a fi mai orientată. Monarhul ei, consimţind în cele din urmă la sfărâmarea constituţiei strâmte, dată ţării sale de diplomaţia congresului din Viena, admite regimul parlamentar cu două camere. Prin această reformă, ochii tuturor se îndreaptă spre dânsa, prezentând mai multe garanţii de cât Austria, în respectarea voinţii poporului. Afară de asta, ţările germane, dorind a forma prin unire un *popor omogen*, curat german, nu s'ar fi putut niciodată realiza acest vis, dacă s'ar fi luat după Austria polietnică. Pe deasupra acestor consideraţii, Prusia mai atrăgea atenţia germană şi prin faptul că ea prezinta destule garanţii pentru înfăptuirea imperiului dorit, având o putere militară care ajunse din nou groaza vecinilor. Graţie acestor însuşiri, Prusia, care înainte de Napoleon era în rândul dintâiu printre statele germane, ajunge, după el, să ocupe acelaş loc.

Şi de remarcat este că, *întâietatea de acum ca şi cea*

dinaintea Marii Revoluții, e datorită aceluiaș fapt, influenții franceze, influență mai mare și mai adâncă în sânul ei de cât în sânul celorlalte țări germane.

Odată ce Prusia devine stăpână pe dânsa și pe dorințele națiunii sale, pornește la lucru având cei mai mulți sorți de izbândă. Oamenii învățați ai timpului îi dau tot concursul. Literatura clasică a lui Schiller și Goethe, este înlocuită cu o *literatură de luptă, revoluționară*. Pe când cea dintâiu trata mai mult subiecte din viața germană trecută, aceasta, dimpotrivă, se coboară în viața prezentă, lovind nedreptățile și luptând pentru interesele mari ale mulțimii. Alăturarea tuturor energiilor naționale este strigătul general. De la *unirea culturală* care plutea deasupra întregii Germanii, se trece la *unirea economică* rezultată din uniunea vamală (zollverein) cerută de Prusia și se ajunge în sfârșit la *unirea politică dorită*. Și, lucru ciudat, această unire s'a făcut tot prin concursul binevoitor al Franciei.

In adevăr, la 1866, când după cucerirea Schleswigului și Holsteinului de la Danemarca, se pune chestiunea, care din cele două state, Prusia sau Austria, trebuie să stăpânească confederația germană, Franța nu se amestecă. Ea privește cu indiferență la lupta dintre Nemți. Această indiferență este cu atât mai mare, cu cât erau în joc interesele unei împărății care a fost totdeauna dușmana de moarte a Franciei. Nimeni apoi nu credea în izbânda Prusiei, dimpotrivă, toți se așteptau la o pedeapsă aspră a îndrăznelii sale. Nu mai vorbim de făgăduielile teritoriale făcute Franciei de către Bismark în caz de biruință. Toate acestea, firește, au hotărît guvernul francez să stea în nemișcare. Și chiar dacă ar fi voit să se miște, Napoleon al III, împăratul păcii, desigur că s'ar fi opus deoarece el nu putea să vadă de cât cu ochi buni ridicarea eventuală a Germanilor „ca unul ce *reprezenta în politica externă principiul naționalităților*". Datorită acestui principiu am fost ajutați și noi Românii dintre Carpați și Dunărea, și Italienii.

Și negreșit, ceiace acest împărat al dreptății sprijinea într'o parte, nu putea împiedica într'alta. De aceia se poate spune că Napoleon, chiar în paguba intereselor țării sale, ajută realizarea marii Germanii, prin vălul de simpatie cu care privește el războiul austro-prusac.

Mulțumită dar nemișcării Franciei, pe lângă buna conducere diplomatică și militară a lui *Bismark* și *Moltke*, Prusia

sdrobește pe Austriaci la *Sadova* și *Koenigraetz*. Confederația germanică este desfăcută, iar Austria înlăturată. Statele din nord de Mein, în număr de 22, se unesc cu Prusia mărită prin anexare de teritorii nouă (Hanovra, ducatele daneze, provinciile dintre Elba și Rin, etc.) și alcătuiesc o altă confederație supt președenția ei. Rămaseră în afară numai statele din sud care și ele înțelegeau bine că nu trebuie să se puie în calea Prusiei. De aceia chiar au și încheiat un tratat militar secret, prin care se legau a lupta alături și supt comanda regelui ei, contra oricărui străin. Multă vreme n'a trecut și Bismark, cu geniul său politic, izbuti să le facă a intra în unire cu celelalte, arătându-le ca dușman comun pe... Franța, binefăcătoarea lor de veacuri! De sigur că poporul francez, simțind uneltirile Prusiei amenințătoare, regreta amar inacțiunea și indiferența lui, din războiul de la 1866. Convins fiind că „o țară se micșorează, chiar rămânând aceiaș, dacă țările vecine se întăresc" ochiul lui veghea neîncetat asupra vecinilor de peste Rin. Bismark însă, pentru aș asigura opera sa și din partea Franciei, după cum o asigurase din acea a Austriei, începe războiul național din *1870*.

In urma acestui războiu, fericit pentru Prusaci, palatul din Versailles avu umilirea să vadă proclamându-se între zidurile sale mărețe, *cel întâiu împărat al tuturor Germaniilor*, pentru că statele de sud, recunoscură și ele unirea cu nordul. Astfel, în chiar inima sângerândă a Franciei, pe ruina ei morală și materială, se trâmbiță în mod sfidător, triumful idealului, național german. Jignirea așa de adâncă, venită din partea unui neam atât de nerecunoscător, a stârnit o ură de moarte între cele două țări. De această ură a fost înrâurită toată politica externă a popoarelor, de o jumătate de veac încoace, impărțindu-le în două tabere adverse.

Războiul mondial, care a încins cu foc pământul de jur împrejur, este deslănțuirea fatală a acestei înfricoșate vrăjmășii.

VI. Incheiere.

Ajunși la sfârșitul studiului nostru, voiu arăta, ca încheiere, că însuși războiul mondial provocat de imperiul german este o imitație în totul a politicii franceze de acum 100 de ani. In adevăr, ambiția Germaniei de a domina Europa prin imperia-

BCUIASI/O

lismul său brutal, strivind în picioare dreptul la viață al altor popoare, nu este altceva de cât reînvierea strălucitului imperialism napoleonian.

Știm că pe vremea lui Napoleon, după sdrobirea Austriei (1805) și întrevederea de la *Tilsit* (1807) nu erau în Europa de cât trei puteri mari: două pe continent (Franța în Apus, Rusia în răsărit) și una pe mare, Anglia. La un moment dat Franța, stăpânită de ambiția fără margini a lui Napoleon, nu se mulțumește numai a fi cea dintâiu printre puterile mari, ci vrea să fie *unica*, înlăturând pe celelalte două. Pentru aceasta s'a decretat blocul continental împotriva Angliei și s'a întreprins nenorocita expediție din anul 1812, împotriva Rusiei.

Aceleași lucruri s'au petrecut și astăzi, cu deosebirea că acum ele au pornit din sânul rasei germane, nu al celei latine ca odinioară.

Căci, după zdrobirea Austriei de către Prusaci la 1866 și a Franciei la 1870, rămân în Europa tot trei țări, cu adevărat mari: Germania și Rusia pe uscat, Anglia pe mare. Germania însă nu se mulțumește numai cu această situație de putere formidabilă europeană ci, mânată de interesele ei politico-economice, și stăpânită de ambiția cesarică a lui Wilhelm al II, regele Prusiei, vrea să se impuie, ca și Napoleon altă dată, celorlalte două rivale, Angliei și Rusiei. Războiul mondial este doar îndreptat nu atâta împotriva Franciei, învinsă demult, cât împotriva expansiunii coloniale a Englejilor pe mare și a Slavilor pe uscat. Și întocmai după cum împotriva lui Napoleon s'a dus marele război al națiunilor, început în 1813 și continuat în 1814 și 1815, tot așa și acum, exact la împlinirea unui veac, s'a început în 1912 și 1913 războiul națiunilor din peninsula balcanică, întinzându-se, grație diplomației germane, peste toată Europa anilor 1914, 1915, 1916, 1917 și 1918. Cel ce a voit să joace în acest război, rolul de odinioară al marelui Napoleon, a fost desigur Kaiserul prusac, Wilhelm al II. Ca și Napoleon, el a început lupta împotriva a trei mari puteri: Anglia, Franța și Rusia. Ca și dânsul, a decretat blocarea Angliei și tot ca și el, s'a aliat cu Turcia. Dar câtă deosebire totuși între faptele de ieri și cele de acum un secol!

Mai întâiu însuși eroul noii epopei, Wilhelm al II, a fost departe de a fi ceiace era Napoleon. „Napoleon era un ideal, Napoleon era o concepție, Napoleon era o civilizație. Și azi

trăim, liberaţi de tirania lui, în formele romane pe care le-a impus Imperiul lui. Şi Napoleon, despoitorul de tablouri, de statui, al Italiei, era îndeajuns de Italian el însuşi, ca să se închine înaintea pânzei, a pietrii divinizate prin geniul creator.

„Dar, azi, ce ideie se răspândeşte asupra lumii peste movilele sutelor de mii de morţi? Ce respect pentru mintea omenească făptuitoare de frumuseţe se poate deslui la fiarele cari au distrus *Louvain*, opera a zeci de generaţii cari n'au tras asupra soldaţilor germani, pentru fapta desnădăjduită a unor patrioţi reduşi la extrem? Kaizerul Napoleon? Nu Napoleon! Attila!! ')..."

În ce priveşte scopul aliaţilor cari au luptat dăunăzi în contra imperializmului german, trebuie să spunem că el este cu mult mai superior decât acel pe care-l aveau aliaţii în contra lui Napoleon. Acum un veac alianţele erau făcute de monarhii popoarelor germane care luptau mai cu samă pentru interesele lor dinastice, neglijând pe cele ale naţiunilor; astăzi, dimpotrivă, alianţele s'au făcut de popoarele latine (Franţa în frunte cu Belgia, Italia şi România, şi apoi Marea Britanie, Rusia şi Serbia, latinizate prin intermediul culturii franceze, şi în cele din urmă poporul American) care toate luptă mai cu samă pentru interesele naţiunilor, neglijând interesele lor proprii.

Napoleon a decretat şi el blocusul Angliei, *dar acest blocus era făcut în numele apărării intereselor economice ale tuturor ţărilor din Europa, nu numai ale Francei. Kaizerul*, din contra, *a decretat blocarea Angliei numai în numele intereselor Germaniei*, fără a se gândi dacă acest lucru, în vremea de acum, ajută sau strică celorlalte ţări învecinate. Trebuie să spunem apoi că Napoleon era în stare să-şi împlinească planul blocării, fiind stăpân pe voinţa Europei, pe când Kaizerul nu. El n'a dispus de ţărmurile continentului după cum dispunea pe atunci Franţa. Aşa fiind, *în proclamaţia lui de blocare n'a fost de cât imitaţie, plină de răutate şi neputinţă, după cum la Napoleon nu era decât originalitate, plină de geniu şi atotputernicie.*

Alianţa cu Turcia, în fine, era urmărită de Napoleon numai cu scopul de a vâri un spin în laba ursului rusesc, fără gânduri de altă natură. Kaizerul german dimpotrivă, are cu totul alte intenţii. El doreşte ca Germania să puie mâna pe

1) N. Iorga, „N. Românesc" 24 August, 1914.

Turcia în agonie sau, cel puțin, pe Constantinopole și strâmtori.

Este dar o deosebire enormă între politica largă, omenească, a împăratului francez și cea strâmtă, egoistă, a Kaizerului prusac.

Și dacă Franciei, care avea atâtea drepturi la recunoștința și simpatia Europei, nu i-a mers cu imperialismul său napoleonian, cu atât mai puțin n'a putut să meargă Germaniei de azi, care voia să reînvie aceiaș stare de lucruri. *Imitând pe Napoleon, Kaiserul a avut nenorocirea de a lua tocmai partea cea mai greșită a acțiunii lui, acea de cucerire și zdrobire a națiunilor, uitând de cea de creare și ridicare a lor.*

Și tocmai acțiunea aceasta din urmă a făcut pe Napoleon împărat și nemuritor, pe când cealaltă l-a dus, în mod fatal, la înfrângerea de la Waterloo anului 1815. Cel care a mers azi pe aceleași căi greșite ale imperialismului de odinioară, s'a găsit și el, la hotarele Franciei, Waterloul său, în anul mântuirii 1918. Noi ne așteptam. Căci, orice s'ar spune, nu credeam ca „din conflictul între cele două morale ale războiului actual, morala forței și morala dreptului" să învingă cea dintâiu. Am fost siguri că „țările cari au proclamat, acum un secol „*Drepturile Omului*" și cari azi au luptat pentru „*Dreptul Popoarelor*" acelea vor învinge. *Biruința lor a dovedit lumii că „deviza Libertății, Egalității și Fraternității este deopotrivă de aplicabilă națiunilor în Omenire, ca și cetățenilor în Națiuni*".

Ca și cei doi Napoleoni și Kaiserul Wilhelm sfârși cu exilul.

In urma lui Germania, urmând în mod fatal exemplul Franciei, se prefăcu în republică. Adevăratele idei franceze de libertate, egalitate și fraternitate între diferitele state germane se impuseră, doborând heghemonia Prusiei care le târise în prăpastie.

Atârnă de puterea pe care aceste idei o vor avea în sufletul nației germane pentru ca republica de azi să fie ferită de primejdia reînvierii imperialismului prusac ce a fost atât de păgubitor lumii întregi.

Oricum, tânăra republică germană trăește azi lângă sora ei mai încercată — republica franceză, dela care s'a inspirat întotdeauna.

Această alăturare va face poate ca sufletul larg, mărini-

mos şi paşnic al Franciei să pătrundă în sufletul german, potolind setea războinică a fostului imperiu.

Va fi cea mai nouă şi mai prielnică înrâurire între aceste două neamuri care înfăţişează două din cele mai mari rase şi culturi ale Europei.

T. CRUDU

DAREDESAMĂ LA SFÂRŞITUL ANULUI ŞCOLAR 1923—1924.

Onorat auditor,

Azi ţinem să dăm socoteală de activitatea şcolii noastre normale căci, fiind mai deoparte de oraş, puţini cunosc ce se lucrează aici, cum se lucrează şi care sunt ideile de care suntem stăpâniţi.

Din puţinele manifestări de până acum nu aţi avut chip să ne cunoaşteţi decât foarte incomplect. Şi totuşi suntem o şcoală cu 282 de elevi din care au promovat aproape 200. Restul sunt corectanţi şi repetenţi.

Anul acesta, în deosebire de alţi ani, am lăsat mai mulţi repetenţi, eliminând definitiv pe cei din clasa I, pentru ca să se ştie de toţi că şcoala normală nu e şcoală de refugiu pentru toţi paraziţii şcoalelor secundare. Nu. Noi avem nevoie la ţară de băieţi harnici şi serioşi *căci nu trebuie să trimitem drojdia târgurilor ca să lumineze, păgânând, fruntea satelor.*

Şi ne-ar părea bine ca acesta să fie criteriul pretutindeni, la toate şcolile normale, nu numai la noi.

Statul face destule sacrificii şi nu trebuie să ne batem joc de acest ban public.

Cei 188 de promovaţi sunt tocmai elevii care ne trebuiesc deocamdată pentru ca şcoala să meargă bine.

Rezultatul noi îl socotim destul de frumos, având în vedere greutăţile prin care am trecut: fără local propriu, fără săli de clas suficiente, fără internat încăpător, fără niciuna din indemânările unei şcoli vechi şi complecte.

Aşa ingrămădiţi cum am stat, totuşi n'am avut molime nici boli grele, mulţumită grijei şi muncei depuse de d-l dr. Ştefan

Șipoteanu, medicul internatului, precum și bunei gospodării conduse de ajutorul meu d-l D. Ardeleanu și de economul școalei, d-l Anania Rotundu.

Roadele sunt bune căci avem și elemente bune. Unii elevi din școala noastră se pot măsura cu cei mai buni colegi de clasă de la liceu. Nu vorbesc numai de carte, dar chiar și la acele îndeletniciri care cer finețe și aplicații deosebite.

Avem, de pildă foarte buni elevi la desemn migălos (Andrei Const., Apostoliu Eugen, Săndulache Gh.), la pictură (Ștefan Vasile, Hlihor D-trú, Cumpătă Eugen, Răutu D-tru), la muzică (Arhip N., Dimitriu Gh., Iacob D-tru). Aceste elemente sunt mărturii vii despre zestrea sufletească a celor de la țară.

De aceia aș dori să plecați de aici cu o convingere: aceia că puteți nădăjdui în virtuțile păturii sătești care este temelia statului nostru.

Dar oricât de buni copii ar fi la școala noastră, dacă n'am avea și maiștri cari să-i cioplească și să-i modeleze, n'am face nimic. Din acest punct de vedere noi ne putem mândri cu corpul profesoral select de care dispunem, deși suntem o școală abia la începutul ei.

Pentru munca devotată a acestui corp dăscălesc eu rostesc aici cuvântul meu de recunoștință și mulțumire.

Azi însă țin să mulțumesc îndeosebi la doi cari se înfățișează cu roade ale unei munci așa de frumoase.

Pe unul îl cunoașteți: e d-l Victor Galin!

Pe altul îl veți cunoaște deacum înainte: e d-l *Ion Popa*, maistru de lucru manual.

D-sa ne-a făcut obiecte multe cu mijloace puține. La dreptul vorbind nici nu știu când, unde și cu ce a lucrat. M'am trezit numai cu lucrul făcut.

E un câștig pentru școala noastră acest element pe care — tânăr fiind, l'am primit cu neîncredere, dar care acum poate fi socotit printre proptelele școlii noastre. In adevăr școala a căpătat o proptea, eu un tovarăș de muncă și d-sa, în mine, un prieten, căci prieten sunt tuturor celor ce muncesc cu drag și dezinteresat.

Țin să relevez și activitatea școlii de aplicație. Ar fi o nedreptate să nu aduc mulțumirile mele pentru truda de fiecare zi pe care au depus-o învățătorii de la această școală, din

care doi, d-l Gh. Bosnea și d-l C. Dumitriu, au dobândit deja titlul de institutori. Anul acesta deci noi dăm nu numai 30 de învățători ci și doi institutori, cu cari desigur ne vom făli în viitor.

Și acum să-mi dați voie să mă îndrept și către cei 30 de învățători pe care îi dă azi școala noastră și să le spun aceleași cuvinte pe care le-am spus și celor din anul trecut. (Urmează sfaturile de la pag. 141).

După aceia să-mi dați voie să răsplătesc după merit pe toți elevii mei, începând cu cei mai mici și mai nerăbdători, de la aplicație.(Urmează împărțirea premiilor).

T. CRUDU

CUVÂNT LA MASA COMUNĂ DE LA SFÂRȘITUL ANULUI ȘCOLAR 1923/924.

Cinstiți meseni,

V'am poftit aici nu pentru a vă oferi o masă pe care de sigur d-v o puteți avea în condițiuni mai bune de cât acelea în care v'o oferim noi. V'am poftit cu un scop, acela de a serbători intrarea în lume a 30 de dascăli tineri, 30 de ostași ai culturii, cari s'au pregătit pentru jertfa cea mare, de a lupta o viață întreagă, poate nebăgați în samă de nimeni luminând și rădicând satele în care vor fi chemați să lucreze.

V'am poftit dar spre a vă recomanda pe acești tineri și a-i cunoaște mai deaproape. În deosebi am ținut să fie aici d-l prefect, care lucrează pentru clădirea Școalelor normale din localitate, să vadă că are pentru cine lucra și deci să nu-i pară de loc rău pentru munca și interesul pe care-l depune în această direcție.

Apoi d-l primar ca să afle cum lucrăm noi în sânul acestei comuni, folosindu-ne azi de una din cele mai bune clădiri de școală primară, dată nouă cu încuviințarea d-sale. În sfârșit d-l inspector D. Sakelarescu și d-l revizor C. Dimitriu, spre a le da în primire pe acești tineri, rugându-i să-i aibă în deaproape obăduire.

Dar am ținut ca la această masă comună să fie de față și ei, dascălii de mâne, pentru a înțelege că de azi înainte, părăsesc pragul școlii și intră în mijlocul societății.

Până azi școala i-a pregătit, școala i-a judecat, școala i-a prețuit, școala i-a răsplătit: De azi înainte, intrând în societate, ea îi va judeca, ea îi va lăuda pentru bine, ea îi va condemna pentru rău.

Noi ne-am silit să le punem înainte la toți merindea sufletului dar nu știm cât a adunat fiecare din ea și cât le va sluji de hrană pe drumul vieții.

De aceia, deși pentru moment noi avea credință că toți vor fi elemente bune, totuși se poate întâmpla ca unii să ne deie de sminteală.

Momelile societății sunt mari, nevoile vieții multe și mă tem că nu toți vor avea tăria de suflet de a nu se abate din drumul cel bun.

Eu însă îi sfătuiesc să ție pururi calea cea adevărată, dacă nu vor să se piardă.

Să nu cumva să strice vreunul numele Botoșanilor care e, înainte de toate, un oraș de cultură, un cuib din care a sburat cel mai mare poet al neamului și cel mai mare istoric al orientului.

De aici a fost și majoritatea celor mai buni elevi ai școalei normale „Vasile Lupu" din Iași; așa trebuie să fie și ei, căci tradiția cere să fie respectată.

Băieți, veți avea de bună samă greutăți în viață: s'o știți! Nu trebuie însă nimeni să desnădăjduiască. Să mă aibă pe mine drept pildă. Am pornit cu școala de la Tudora și am ajuns aici, fără casă, fără internat, fără loc stabil pentru clase. In fiece an ne schimbăm într'un fel sau altul. Și totuși nu desnădăjduiesc, mă țin dârz înainte. Așa să nu vă descurajați nici voi, dacă vreți să biruiți. Eu nu mă sfiesc a spune că am una din cele mai bune școli normale noi, nici nu roșesc comparându-mă cu cele vechi. Așa să faceți și voi.

Armele zilnice sunt: chibzuința, răbdarea, munca. și nădejdea. Credeți în ele și veți birui!

T. Crudu

UN CUVÂNT LA ÎNCHEIAREA EXCURSIUNII FĂCUTE LA SFÂRȘITUL ANULUI ȘCOLAR 1923/1924 [1].

Dragi băeți,

Suntem la sfârșitul excursiei noastre visate. Aceasta înseamnă că suntem la capătul unei biruințe, căci biruință este să înfruntăm grijile, oboseala, lipsurile, impunându-ne cu orice preț voința.

Această frumoasă excursie făcută prin Bucovina și Ardeal, începând de la Suceava și trecând la Câmpu-Lung, Vatra Dornei, Dorna Helgei, Prundul Bârgăului, Bistrița, Ludoș, Tg. Mureșului, Sf. Gheorghe, Ghimeș-Palanca, Tg. Ocna, a fost o încercare a puterilor noastre de luptă cu necazurile vieții și sunt mândru că am ieșit biruitori.

Din acest drum, făcut în atâtea zile, tragem o mulțime de învățăminte, de care e bine să ne amintim oricând. In primul rând vedeți că *e deajuns să voiți ceva cu toată ardoarea și se împlinește*: a voi, deci, este a putea. Nimic nu vă dovedește mai bine *tăria acestui adevăr* decât cântărind mijloacele noastre reduse, cu marea noastră dorință de a ne vedea țara și frumusețile ei.

In al doilea rând mai tragem o învățătură mare: *Să nu ne bizuim niciodată, când pornim pe drumul vieții, decât pe noi înșine, nu pe alții.*

Ați văzut cu ochii voștri cum, oriunde am căutat să ne bizuim pe buna primire a unuia, sau pe lărgimea de suflet a altuia, am fost înșelați în așteptările noastre. Și dacă n'am fi avut noi prevederile cuvenite, amar am fi îndurat-o, căci acolo unde ne așteptăm la mai mult, acolo am dobândit mai puțin.

Dar pe lângă aceste învățături practice pe care drumul nostru împreună vi le-a scos înainte, avem și netăgăduite foloase de altă natură.

Călătoria aceasta v'a dat prilej să citiți voi singuri în cartea deschisă a vieții, întorcând câteva file. Ați putut astfel

1) La masa din Tg. Ocna.

să controlați cele dobândite în școală cu cele ce sunt în realitate, întărindu-vă cunoștințele pe care singuri le-ați verificat și înmulțit.

Ați văzut *frumusețea* plaiurilor și făloșenia munților care n'au pereche la țările dimprejur. Ați zărit Pietrele Doamnei la Câmpu-Lung, v'ați scăldat în Bistrița Aurie la Iacobeni, v'ați preumblat rătăcitori în parcurile Dornei. v'ați tologit în iarba plină de flori din Poiana Stampei, ați trecut muntele cu trenul electric pe la Dorna-Helgii, pe la *Tihuța* până în Prundul Bârgăului. Unde credeți voi că mai puteți vedea asemenea umere de munți spătoși, pâlcuri verzi de brad, ostroave de pășuni, văi adânci acoperite de copaci cu vârfuri brumării, ape repezi ce saltă pe paturi de stâncă, aer uncropit de soare și aromit de miresme, cer senin și voie bună ca în această coborîre pe gură de raiu din Bucovina spre Ardeal ?

Ați văzut apoi și *bogățiile țării.* Inotând cu trenul prin holdele de pe șesul Siretului am cârnit de la Dărmănești spre munte. Pădurile ne-au eșit în cale chiar dela Cacika iar lemnul lor albiu, clituit în stive mari de scânduri, însemna pretutindeni locul Cherestelelor ; ați băut ape minerale din coasta tuturor munților ; ați văzut în podișul ardelean—pe la Sarmaș—arzând gazul metan care țișnește singur prin crăpăturile solului, ați vizitat chiar azi ocnele de aici din localitate și v'ați minunat de uriașele blocuri de sare care se întind pe zeci de chilometri. V'ați încredințat astfel pe deplin de visteria nesecată a pământului românesc.

Printre aceste frumuseți și bogății ați zărit și pe om, stăpânul a toate. Și, spre marea noastră mirare, ați observat cu bucurie că, țăranii români ce mișună pretutindeni, sunt cu toții aproape la fel. Unitatea aceasta a sufletului țărănesc este, de bună samă, temelia de granit a neamului nostru față de varietatea celorlalte națiii care ne împresoară.

Ați văzut apoi însușirea aleasă a gustului pentru frumos care caracterizează pe acești Români de țară. La nici un alt neam pe care l'ați întâlnit în cale nu ați putut admira frumusețea pitorească a costumului nostru național. Cu ochii în lacrimi ați privit pe muntenii din biserica de la Vatra-Dornei unde fiecare ins, de la cel mai bătrân moșneag sau babă, până la cel mai mic băiet sau fată, era îmbrăcat în acelaș port în care pânza albă a cămeșilor era râurată cu flori negre, bondițele

la fel, catrinţele, opincile, iţarii, şitorile, căciulile, toate la fel. Era o armonie în culori, o statornicie în obiceiu, o cuviinţă în port care impunea hotăritor inimilor noastre înduioşate. Iar când aţi trecut prin regiunile săcuieşti şi săseşti din Ardeal şi aţi văzut portul celor de la ţară, cu femei îmbrobodite şi deasupra broboadei cu pălării de paie pe cap, v'aţi dat samă îndată de câtă deosebire este între portul nostru naţional şi cel lipsit de gust al streinului. V'a crescut inima de bucurie şi aţi râs cu mulţămire văzând superioritatea unora faţă de alţii.

Dar, băeţi, pe lângă atâtea însuşiri aţi zărit şi defecte. Defecte datorite celor de sus, defecte datorite celor de jos. Aţi văzut în calea voastră, păduri tăiate sălbatec, streini stăpânind munţii şi oraşele, ţărani săraci risipiţi ca oile pe plaiuri, bogăţiile supte fără cruţare, oameni beţivi, stricaţi, fără ştiinţă de carte! Aţi văzut toate acestea şi v'aţi înegrit la faţă, cutremurându-vă.

De aceia sunt convins că astăzi vă daţi samă prin voi înşi-vă de câtă muncă este nevoie pentru a îndrepta relele de care suferim. Unii poate veţi agjunge în rândurile de sus şi să dea Dumnezeu să ajungeţi. Acolo ajunşi însă, trebuie să ştiţi ce aveţi de făcut şi ce este de înlăturat pentru a sălta neamul din hăgaşul pierzării.

Majoritatea însă vă veţi duce la ţară şi acolo este vatra voastră de lucru. Aţi văzut cum unii Români îşi părăsesc portul, îşi stâlcesc graiul, îşi necinstesc gospodăria, îşi alungă copiii de la şcoală, îşi depărtează sufletul de la biserică.

Ei bine azi, veţi şti mai lămurit cum să vă împliniţi datoria mâine.

Aţi văzut şi câte naţionalităţi ne înconjoară şi cât trebuie să luptăm pentru a le boteza în apa culturii noastre şi în numele românismului. Vă cunoaşteţi dar datoriile: v'aţi încălzit inimile, v'aţi criţuit sufletele! Acum ştiţi drumul pe care trebuie să umblaţi.

De aceia eu socot că scopul excursiei noastre este împlinit.

Sunt bucuros că noi am putut face pentru voi sacrificiul băneşc de a vă preumbla câteva zile prin sânul ţării, de care trebuie să fim mândri că o avem.

Învăţaţi, din jertfa noastră, jertfa pe care şi voi la rândul vostru trebuie să o faceţi pentru elevii voştri. Atunci excursia noastră va avea toate roadele pe care noi le-am urmărit.

T. CRUDU

ANUL ŞCOLAR 1923—1924.

Situaţia generală numerică a elevilor

Clasa	Inscrişi	Retraşi	Eliminaţi	Corectanţi	Repetenţi	Ex. in toamnă	Morţi	Promovaţi
I	62	2	—	7	12	1	—	40
II	51	3	—	7	6	—	—	35
III	44	—	—	11	5	—	—	28
IV	45	2	—	9	8	—	—	26
V	38	1	—	3	3	—	1	30
VI	42	—	—	6	6	1	—	29
	282	8	—	43	40	2	1	188

Situaţia nominală pe clase :

CLASA I

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Harasim Gh. D. (pr. I)	8,80	9,75	21	Bălăşescu Gh. D.	7,16	9,00
2	Prisacaru L. M. (pr. II)	7,81	9,00	22	Milea Constantin	7,15	7,00
3	Smochină D. Al. (pr. III)	7,80	9,00	23	Clim I. Gheorghe	7,13	9,50
4	Clocotici D. Gh.	7,76	8,75	24	Bănculescu I. I.	7,12	9,75
5	Dimitriu A. Mihai	7,71	8,75	25	Bertea D. Şt.	7,12	8,75
6	Spiru I. Adrian	7,56	9,25	26	Bunduc I. Dumitru	7,10	9,75
7	Horomnea C. I.	7,50	8,75	27	Potop Gh. Ilie	7,10	9,00
8	Lupu V. Sidor	7,48	9,00	28	Gorbănescu V. P.	7,08	8,50
9	Ursache D. Teodor	7,37	9,00	29	Gavril T. Constantin	7,05	8,25
10	Vieru V. Mihai	7,36	9,00	30	Ţurcanu Gh. D-tru	7,03	8,50
11	Iacob I. Const.	7,33	8,75	31	Băiceanu I. Dumitru	7,01	8,25
12	Mangher I. Mihai	7,31	8,75	32	Miron Gh. Dumitru	6,98	9,00
13	Filică C. Vasile	7,30	8,50	33	Axinte I. Mihai	6,98	8,50
14	Budeanu C. Vasile	7,30	8,25	34	Ursu I. Constantin	6,98	8,00
15	Epure I. Vasile	7,28	8,50	35	Şeremet M. Vasile	6,88	8,50
16	A Frăsinei C. Leon	7,25	8,25	36	Baciu Gh. Ioan	6,82	8,25
17	Rotundu N. Gh.	7,23	8,75	37	Busuioc I. Ioan	6,80	9,25
18	Dimitriu Gh. Teodor	7,21	9,25	38	Călinescu C. Gh.	6,80	8,50
19	Croitoru I. Gavril	7,20	8,50	39	Costeschi I. Alex.	6,78	8,25
20	Matei V. Gheorghe	7,18	8,50	40	Ciocoiu Gh. Ion	6,75	8,50

Corectanți

1 Bobu Ioan (Matemat. Geologie)
2 Ciubotaru C-tin (Franceza, Română)
3 Cumpătă Dumitru (Mat., Franceza)
4 Dobros Valeriu " "
5 Etlingher Mihai (Franceza, Română)
6 Crăcană Gheorghe (Mat., Geografie)
7 Cumpătă Gheorghe (Fran., Mat.)

Repetenți

1 Alexa Vasile
2 Boboc Vasile
3 Buliga Dumitru
4 Cherdevară Vlademir
5 Ciocoiu A Vasile
6 Ferbei Constantin
7 Gheorghiu Jalbă V-le
8 Grigoraș Constantin
9 Luca Dumitru
10 Mariniuc Mihai
11 Sandovici Alexandru
12 Pavelescu Constantin

Repetenți

1 Mascan Mihai
2 Șerban Ioan

Examen în toamnă

1 Gavrilaș C. Aurel

Situația după examenele din Septembrie (corigență, parțial, integral)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Cracană I. Gheorghe	7,77	8,50
2	Etlingher Mihai	7,26	8,75
3	Dobros N. Valeriu	7,01	7,50
4	Cumpătă Gh. Gh.	6,98	8,75
5	Ciubotaru C. Const.	6,95	8,75
6	Bobu A. Ioan	6,87	9,00
7	Cumpătă Gh. Dumitru	6,67	9,25

BCUIASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CLASA II

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Gafiţescu I. Cons. (pr. I)	8 52	8,25	19	Nanea Mihai	7.45	8,00
2	Butnaru Gh. (pr. II)	8.38	9,50	20	Nineaca Gheorghe	7.42	8,00
3	Diaconu D. Cost. (pr. III)	8 28	8 50	21	A Mitroaiei Gheorghe	7.40	8,00
4	Luca V. Gheorghe	8 18	9,00	22	Cămârzan Gheorghe	7 38	9,00
5	Rusu Vasile	8 12	9,00	23	Stărică Mihai	7.36	9,00
6	Mocanu Constantin	8 12	8,25	24	Mreja Ioan	7.28	8,50
7	Cernescu V. Dumitru	7.95	8,00	25	Popa Vasile	7.26	10,00
8	Gorbănescu Ioan	7 87	8,50	26	Lupaşcu Teodor	7.21	8,00
9	Muraru Aurel	7 83	8,75	27	Muraru Alexandru	7.20	8,50
10	Ştirbu Teodor	7 76	9,00	28	Scutelnicu Floarea	7.20	8,50
11	Lupaşcu Nicolae	7 75	8,50	29	Lungu Andrei	7.10	7,50
12	Stanciu Mihai	7.70	8,25	30	A Babei Gheorghe	7.07	8,25
13	A Petrei Gheorghe	7 65	8,50	31	Hăisan Gheorghe	7 03	8,25
14	Dimitriu M. Alexandru	7 58	8,50	32	Grădinaru Gheorghe	7.00	9,00
15	Maxim Gheorghe	7 57	9,00	33	Comisarschi Ioan	6 92	8,25
16	Burlacu Gheorghe	7 57	8,50	34	Cumpătă Vasile	6 88	8,00
17	Ştefan Constantin	7 52	8,25	35	Mâţă Vasile	6.85	8,75
18	Săndulache Gheorghe	7.52	7,75				

Corectanţi

1 Alexa Gheorghe (Mate., Fran.)
2 Apostoliu Eugen (Română, Mat.)
3 Bârzu Alexandru (Franceza Mat.)
4 Dimitriu A. D-tru „ „
5 Gheorghişcan Gh. „ „
6 Pavelescu Ioan (Română, Matemat.)
7 Simionescu Ioan (Istoria, Matemat.)

Repetenţi

1 A Saftei Ioan
2 Luchian Const.
3 Negru Ioan
4 Pricop Gheorghe
5 Ştefanovici Const.
6 Vizitiu Dumitru

Retraşi

1 A Savoaei Mihai
2 A Niţei Ioan
3 Pavel Mihai

Situaţia după examele din Septembrie
(corigenţă, parţial, integral)

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Simionescu M. I.	7,89	8,50
2	Apostoliu Eugen	7,66	9,50
3	Alexa Gheorghe	7,03	9,00
4	Dimitriu Dimitrie	6,98	8,75
5	Bârzu A. Alex.	6,90	9,25
6	Pavelescu L. I.	6,88	7,25
7	Gheorghişcan Gh.	6.77	8,25

CLASA III

PROMOVAŢI

Numele şi Pronumele	Media		No. Cor.	Numele şi Pronumele	Media	
	la studii	la purtare			la studii	la purtare
Rădăuceanu D-tru (pr. I)	9.42	9.75	15	Spiru Eugen	7.23	7.75
Ciubotaru D-tru (pr. II)	9.05	9.25	16	Neculau D. Dumitru	7.16	8.00
Gavril Petru (pr. III)	8.84	9.75	17	Vieru Dumitru	7.15	8 00
Şendruc Gheorghe	8.06	9.50	18	Bălăşescu Alexandru	7.13	9 50
Goraş Ioan	7.81	8.50	19	Pricop Const.	7 10	8.00
Mihalache Const.	7.79	8.25	20	Ursache Gh. Ştefan	7.07	8.00
Grapan Ioan	7.64	7.50	21	Goanţă Constantin	7.07	7.75
Tun Constantin	7.57	7.25	22	Nineaca Gheorghe	7 06	6.50
Chirică Teodor	7.46	8.50	23	Vasiliu Mircea	7.01	7.25
Muraru Neculai	7.46	8.00	24	Drancă Dumitru	7.01	9.00
Dimitriu A. Const.	7.42	9.00	25	A Iftimei Petru	7.00	9.75
Ciubotaru T. Mihai	7.41	8.75	26	Popovici P. Ioan	6.90	7.50
Morcov Alexandru	7.36	7.75	27	Florea Ioan	6.85	8.00
Chelaru Alexandru	7 31	9.50	28	Ungureanu Alexandru	6.76	6.00

Corectanți

1 A Păvăloaei Gh. (Mat. Anatomie)
2 Cecan Mihai „ „
3 Dănilă Constantin (Fr., Anatomie)
4 Enășescu Adrian (Mat., „
5 Gasnaș Ștefan (Franceza Matemat.)
6 Gavrilaș Mihai „ „
7 Hotinceanu Ioan (Istoria Geogr.)
8 Miron Gheorghe (Franceza, Mat.)
9 Niculică Constantin „ „
10 Panaitescu Neculai (Anat. „
11 Cocriș Napoleon (Istoria Mat.)

Repetenți

1 Axinte Aurel
2 Dăscălescu Neculai
3 Lupașcu Dumitru
4 Maxim Teodor
5 Todirică David

Situația după examenele din Septembrie (integral, parțial, corigență)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Cecan Mihai	7,55	8,25	7	Enășescu Adrian	7,11	8,75
2	Gavrilaș T. Mihai	7,27	9,75	8	Niculică Gh. C.	7,08	7,25
3	Hotinceanu P. I.	7,23	9,50	9	Miron I. Gh.	6,98	7,75
4	Gasnaș Ștefan	7,16	8,50	10	Dănilă V. Const.	6,80	8,00
5	Panaitescu D. N.	7,12	9,00	11	Cocriș Napoleon	6,64	6,00
6	A Păvăloaei Gh.	7,12	9,00				

CLASA IV

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		la studii	la purtare			la studii	la purtare
1	Sinoschi Ioan (pr. I)	8.68	9,25	14	Ionescu N Mihai	7.48	9,00
2	Ifrim Dumitru (pr. II)	8 40	10,00	15	Pricop Dumitru	7.46	8,50
3	Mititelu Ilarion (pr. III)	8 23	9.00	16	Gașpar Andrei	7 37	9,25
4	Andrei Constantin	7.89	9 25	17	Grigoraș Paul	7.36	7,75
5	Pânzaru Gheorghe	7.89	9,00	18	Ștefănucă Constantin	7.31	8,25
6	Ionescu Emanoil	7 89	8,75	19	Neagu Neculai	7.31	7,75
7	Popovici N. Ioan	7.83	8.00	20	Vasiliu Gheorghe	7 23	8,25
8	Buzilă Ioan	7 78	8 25	21	Știrbu Anton	7.23	7,75
9	Ciubotaru Grigore	7.56	9,25	22	Ilaș D. Neculai	7.22	9,00
10	Hrapciuc Ioan	7.53	9,25	23	Vasiliu Emil	7.14	9,00
11	A Dumitroaei Vasile	7.53	9.00	24	Panaitescu Ioan	7.07	9,00
12	Stăncescu Victor	7.50	9,00	25	Ocrain Anrei	6.93	8,50
13	Cristescu Nistor	7.50	8,75	26	Dănilă Constantin	6 90	8,00

Corectanți

1 Alexandru Eugen (Matematica)
2 Dărângă Petru (Fran. Psihologie)
3 Enache Ioan (Matematica „
4 Gheorghiu Gheorghe (Istorie Mat)
5 Matei V. Mihai (Mat. Psihologie)
6 Măntăluță Mihai (Religie Psiholog.)
7 Mihalache Gheorghe (Mat. „
8 Volosciuc Teodosie „ „
9 Nichilciuc Mihai (Mat. Psihologie)

Repetenți

1 Druc Ioan
2 Dimitriu Ștefan
3 Fediuc Ioan
4 Honciu Vasile
5 Mihăescu C. Ioan
6 Nistor Petru
7 Silveanu Petru
8 Simionescu Virgil

Retrași

1 Moisiu Eusebiu
2 Mihăescu C. I.

Situația după examenele din Septembrie (corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		la studii	la purtare
1	Măntăluță Gr. M.	7,37	9,00
2	Volosciuc Teodosie	6,97	8,45
3	Alexandrescu Eug.	6,95	8,50
4	Mihalache Gh. Gh.	6,94	7,50
5	Gheorghiu I. Gh	6,87	8,00
6	Dărângă I. Petru	6,67	9,50
7	Enache I. Ioan	6,64	7,00
8	Matei V. Mihai	6,35	7,25

Repetenți

Nichilciuc Mihai

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CLASA V.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Murarú Dumitru (pr. I)	8.46	8.25	16	Domnișoru Dumitru	7.59	8.75
2	Oboroceanu Ioan (pr. II)	8.39	8.00	17	Iurcu Gheorghe	7.55	8.50
3	Strugaru Gh. (pr. III)	8.30	9.50	18	Răutu Constantin	7.46	7.75
4	Burlacu Alexandru	8.28	8.75	19	Huțanu Gheorghe	7.40	8.25
5	Obuf Ioan	8.26	7.75	20	Tăzlăoanu Emil	7.39	9.25
6	A Morăriței Eremia	8.21	9.00	21	Saragia Neculai	7.38	9.25
7	Romanescu Florin	8.15	8.50	22	Romanescu P.	7.35	7.75
8	Dimitriu Ioan	8.08	8.50	23	Pandelea Romulus	7.30	7.25
9	Ștefan Vasile	8.02	9.25	24	Olaru M.	7.26	7.75
10	Volintiru Ștefan	7.91	9.25	25	Bilius Savel	7.21	8.00
11	Palamaru Ioan	7.88	9.25	26	Gerigan Vsile	7.15	8.50
12	Gheorghiu Emil	7.72	8.50	27	Răutu Dumitru	7.12	8.25
13	Pascal Dumitru	7.71	8.50	28	Babiuc Victor	7.1?	6.50
14	Stelea Aurel	7.71	8.00	29	Foca Gheorghe	7.09	6.00
15	Răutu Vasile	7.63	8.50	30	Mandinescu Mihai	7.06	7.25

Corectanți

1 Bănulescu Const. (Mat., Desemn)
2 Rotundu Avel (Franceză, Comptabil.)
3 Șandric Gheorghe (Petag. Muzică)

Repetenți

1 Bârzu Petru
2 Ionescu Ioan
3 Munteanu Vasile

Retrași

1 Rusu Savin

Morți

Poiană Gheorghe

Situația examenelor din Septembrie (corigența, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Rotundu Avel	7,17	9,00
2	Bănulescu Const.	6,97	6,00
3	Șandric Gh.	6,46	7,00

CLASA VI

PROMOVAŢI

No. cr.	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare	No. cr.	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Volintiru Ilie (pr. I.)	8,75	8,50	16	Antonovici Emil	7,39	6,75
2	Cumpătă Eugen (pr. II)	8,50	9,50	17	Rotaru Victor	7,32	8.50
3	Bădăluţă Petru (pr. III)	8,33	9,25	18	Boicu Ilie	7,31	8 00
4	Archip Nicolae	8,26	9,50	19	Cumpătă Gheorghe	7,28	9,00
5	Nechifor Nicolae	8,12	10.00	20	Mihailescu Mihai	7,24	7.50
6	Stanciu Aurel	8,05	7,00	21	Dimitriu Constantin	7,20	9,00
7	Borcilă Gheorghe	8,01	9,25	22	Diaconescu Ioan	7,20	7,75
8	Moroşanu Petru	7,90	7,00	23	Comănescu Dumitru	7,15	9,25
9	Buzilă Constantin	7,69	8,75	24	Râpă Constantin	7,14	7,50
10	Hlihor Dumitru	7,59	6,75	25	Bart Aurel	7,06	7,50
11	Bucur Mihai	7,55	8,50	26	Matei Dumitru	7,01	7,75
12	Andrieş Ioan	7,55	7,75	27	Bejan Eugen	6,81	7,00
13	Gheorghiu Adrian	7,53	8,00	28	Lăzăruc Vasile	6,75	7,50
14	Iacob Dumitru	7,48	8,25	29	Tucheac Mihai	6,56	6,50
15	Dimitriu Gheorghe	7,48	8,00				

Corigenţi

1 Const. Balduin (Mat., Comptabil.)
2 Filipescu Mihai (Ist. Petag. Compt.)
3 Iraşoc Mihai (Comptabil. Desemnul)
4 Parciuc Vasile (Mat. Compt. Muzică)
5 Sorohan Gheorghe (Mat. Compt.)
6 Mititelu C-tin (Mat., Istorie, Petag.)

Repetenţi

1 A Todiresei Mihai
2 Biciuşcă Gheorghe
3 Costână Mihai
4 Curcă Gheorghe
5 Mândăcan Roman
6 Pavelescu Gheorghe

Amânaţi

1 Niţă Mihai

Situaţia după examenele din Septembrie (corigenţă, parţial, promovaţi)

PROMOVAŢI

No. cr.	Numele şi Pronumele	Media Studii	Media Purtare
1	Mititelu Gh Const.	7,37	8,25
2	Filipescu V. Mihai	7,15	6 50
3	Constantinescu B.	7,03	7,25
4	Parciuc I. V.	6,92	7,50
5	Niţă Mihai	6,73	8,50
6	Iraşoc N. Mihai	6,48	6,75
7	Sorohan P. Gh.	6,44	7,00

Director, *T. Crudu* Secretar, *Gh. Bosnea*

IMPERIALISMUL ROMÂN ÎN TRECUTUL NOSTRU [1]

Cine studiază istoria lumii, vede cu durere că poporului român nu i se recunoaşte decât cel mult un trecut războinic. Am luptat vitejeşte veacuri întregi apărându-ne fiinţa împotriva tuturor neamurilor înconjurătoare şi cu deosebire împotriva Turcilor cotropitori. Altă însemnătate însă, afară de aceasta — curat ostăşească, nu ni se dă. Şi totuşi noi Românii, pe lângă acest rol de luptători — în care desigur nu numai trupul, dar şi sufletul are partea lui hotărîtoare — am avut în trecut şi *un rol social covârşitor*, împrumutând sângele şi obiceiurile noastre pentru domolirea sângelui şi obiceiurilor acelora dintre barbari, cari s'au sălăşluit lângă noi; *un rol politic* „fiind moştenitori ai ordinei romane, reprezentând punctul statornic în vârtejul sălbatec al strămutărilor, rătăcirilor, năvălirilor, devenind prin aceasta educatorii politici ai celorlalţi, ai tuturora"; *un rol economic*, prin stăpânirea căilor comerciale, pe care înaintea tuturor, le-am asigurat aici la Dunărea, înlesnind schimbul de mărfuri între Apus şi Răsărit; şi, mai presus de toate, *am avut un rol cultural, de formă religioasă*, recunoscut nu de noi, cari nu l-am relevat îndeajuns până acum, ci de străinii înşişi cari s'au bucurat de roadele lui binefăcătoare.

Scriitorii religioşi, ai Grecilor în special, sunt acei ce recunosc înaintea lumii acest imperialism cultural român în peninsula balcanică. El nu are nici o legătură cu imperiul politic al lui Ioniţă, deoarece acest imperiu n'a fost nici pentru Români, nici pentru Bulgari, nici pentru Slavi, nici pentru Greci, ci pentru a înfiinţa un imperiu roman de naţie bulgară în Răsărit, după cum era un imperiu roman de naţie germană în Apus.

Imperialismul cultural al Românilor constă în sprijinul larg, bogat, împărătesc pe care neamul nostru, prin voevozii

1) Din lecţiunile de sinteză de la Istoria Românilor făcute cu clasa V normală.

și boerii lui, l-a dat timp de 500 de ani, adăpostind toată viața religioasă superioară, toată viața culturală a popoarelor creștine de peste Dunărea.

„Bizanțul grec și bizanțul slav derivat, au trăit încă o jumătate de mie de ani la noi și prin noi, dacă nu și pentru noi, cari, desigur, cu altă atmosferă culturală, puteam ajunge mai sus".

După căderea Constantinopolului creștin în mâinile păgânilor, viața slavo-bizantină, înfățișată prin călugări, grămătici, caligrafi, domnițe, patriarchi, se refugiază la noi. Pe pământul român deci se strămută și se întreține vetrele de cultură slavă și greacă, socotind cele două limbi, streine de noi, ca limbi sfinte, îmbrăcând forme culturale superioare, care corespundeau în Apus, limbei și culturei latine.

Dar noi am sprijinit slavismul și grecismul nu numai în țara noastră, ceia ce ar motiva îndeajuns titlul de ocrotitori ai civilizației ortodoxe răsăritene în epoca ei cea mai critică, dar l-am sprijinit și la el acasă, prin danii, făcute la muntele Atos, de aproape toți voevozii noștri până în a doua jumătate a veacului al XVI-lea, culminând aceste danii în vremea lui Radu cel Mare și Neagoie Basarab pentru Țara-Românească, Petru Rareș și Alexandru Lăpușneanu pentru Moldova. Cotlomuzul, Lavra veche a lui Atanasie, Ivirul, Pantocratorul, Vatopedul, Xeropotamul, Sf. Pavel, Xenofu, apoi Zograful, Rossiconul, Chilindarul, Protalonul, Dionisatul, Karakallul, Dochiarul, etc., își primiră ajutoarele marilor ctitori români ai veacului XVI-lea.

Dar domnii noștri au și alte fondații religioase, afară de cele de la muntele Atos, căci mâna lor darnică s'a întins și aiurea până la Alexandria, Muntele Sinai, Ierusalim, Antiohia, Tiflis și întreaga peninsulă balcanică.

E deajuns să citâm spusele lui Gavril Protosul din Atos, cu privirile numai la daniile lui Neagoie Basarab, spre a ne face o ideie de larga inimă a vechilor noștri voevozi. El spune, în viața patriarhului Nifon, că Neagoie a ajutat bisericile, mănăstirile și schiturile din Asia-Mică, Sion, etc., și pe acelea care sunt „în Europa, în Ahiia, în Iliric, în Cambania, în Elispont, în Misia, în Macedonia, în Thetulia, în Sirmia în Lugdonia, în Petlagonia, în Dalmația". Și, ca să fie sigur că nu uită vre-un locaș bisericesc adaugă: „în toate laturile de la Răsărit până la Apus și de la Amiază-zi, până la Amiază-noapte!".

In acest chip noi am devenit ctitorii bisericilor și mănăstirilor din orientul ortodox, urmând tradiția vechilor împărați bizantini și despoți sârbi, dispăruți în valul Islamului.

Am sprijinit apoi aceste locașuri de cultură religioasă ale Răsăritului, începând din adoua jumătate a veacului al XVI-lea, prin închinarea bisericilor și mănăstirilor noastre către ele.

Zograful, Ivirul, Rossiconul, etc., au biserici închinate lor, fie din Moldova, fie din Muntenia.

Domnii, fiind vremelnici pe tronuri din ce în ce mai primejduite, nu au bani pentru a face danii și atunci fac în schimb închinări, care, desigur aveau și ele foloasele lor materiale destul de simțite.

Dar afară de danii și închinări avem și alte căi prin care voevozii noștri înrâuresc biserica ortodoxă a Răsăritului.

Avem în deosebi activitatea organizatoare a lui Vasile Lupu și cea culturală propriu zisă a lui Constantin Brâncoveanu.

„Vasile Lupu, este un tutor ambițios, cu apucături în adevăr împărătești, a Bisericii celei Mari, ca și a tuturor patriarhiilor și organizațiilor religioase din împărăție".

Ajutat de Meletie Sirigul, marele teolog al grecității, el *face reforme privitoare la patriarhie*, orânduind ca patriarhul să nu facă nimic, fără sfatul arhiereilor din Sinod.

Plătește datoriile Bisericii celei Mari, pentru care primește ca răsplată moaștele Cuvioasei Paraschiva, pentru mănăstirea lui de la Trei Erarhi din Iași (1641).

Face sinodul de la Iași (1642) pentru osândirea solemnă al calvinismului, ajutat de Meletie Sirigul și Petru Movilă, mitropolitului Khievului, apărând ca „un îndreptător al credinței prin hotărîrele acestor adunări ținute în umbra lui".

Numește și scoate din scaune pe patriarhi —Așa, bunăoară, la 1639 numește pe Nechifor și apoi pe Ioanichie ca patriarh la Alexandria; pune pe Partenie al II patriarh în locul lui Partenie I la Constantinopol în 1644.

Numește patriarh la Ierusalim în 1645 pe Paisie de Galata, după ce a fost sfințit în biserica lui de la Trei-Erarhi slujind mitropolitul țării Varlaam și Atanasie de Roman; la 1646 detronează pe Partenie al II și pune în locu-i pe Ioanichie de Heracleia.

In sfârșit, voevodul nostru moldovean, nu se sfiește a

face și mustrări aspre acelor ce nu ascultă poruncile lui ori îi stau împotrivă.

El spunea arhiereilor ce cârteau împotriva alegerii lui Ioanichie: „Țin ca biserica să nu iasă din mânile noastre. Odată ce m'am apucat de acest lucru, rămân cu cămașa pe mine, dar voia voastră nu se va face. Vă ajunge intriga, căci toți patriarhii nu pot fi răi și voi buni, ci urmează că toate relele vin de la voi".

Afară de activitatea atât de întinsă a lui Vasile Lupu care are un mai mare loc în istoria lumii ortodoxe, de cât în acea a țărișoarei lui Moldova, avem activitatea culturală a lui Constantin Vodă Brâncoveanu.

„Se trimit în întreg Răsăritul cărți grecești și arabe și se împrumută tipografie la curtea lui Vactang din Tiflis (Transcauzia) și la acea din Alep a patriarhului Antiohiei, și are legături culturale cu cărturarul ortodox Dosofteiu de Ierusalim și cu urmașul său Hrisant Notara".

Cum vedem „el asocia erudiții din alte țări cu ocupațiile noastre intelectuale punând începuturile Academiei noastre de azi care are acum sarcina de a grupa și face relații intelectuale cu lumea întreagă". Miezul academiei literare și istorice a lui Brâncoveanu îl formau învățații din țară și anume: Cantacuzino Stolnicul, Radu și Șerban Greceanu, Iordachi Cantacuzino, Antim Ivireanul, ajuns episcop de Râmnic și mitropolit, Filoteiu de la Atos și Brâncoveanu însuși.

„La acest sâmbure din țară, se adăugau membrii străini și corespondenți, deoarece lucrurile priveau în mare parte și întreg Răsăritul creștin și mai ales acel de limbă greacă".

„Dintre erudiții streini cari făceau parte din cercul lui Brâncoveanu erau: predicatorii curței ca Abramios și Maiota; profesorii școalei întemeiate de domn la Sfântul Sava din București cu Sebastos Kymenitul în frunte; prelații răsăriteni ocrotiți de domn ca Ion Comneanul, Atanasie, patriarh de Antiohia, Dosofteiu și Hrisant Notara de Ierusalim, etc".

Iată o mișcare culturală pornită de la București și care patrona întreg răsăritul prin tipăriturile făcute la noi.

Din cele arătate până acum se vede clar că în tot Răsăritul noi ne simțim ca într'un muzeu al trecutului. Oriunde pășim pragul unei biserici, vedem inscripția doveditoare a dărniciei și evlaviei strămoșilor noștri.

Sufletul voevozilor moldoveni și munteni străjuește pretutindeni. Inima românească se încălzește și gândul se înalță, știind că prin noi s'au păstrat atâtea frumuseți, atâtea comori materiale și sufletești!

Ocrotirea aceasta a bisericii ortodoxe și a locașurilor ei sfinte desigur că nu este pornită dintr'o conștiință națională, care nu exista la noi, după cum nu exista nici la alte popoare la acea vreme, ci numai din conștiința comunității religioase creștine-ortodoxe. Pe temeiul acestei conștiiți noi am deschis larg brațele fraților noștri creștini ortodoxi, fie ei bulgari, fie sârbi, fie albaneji, greci, armeni, ori altă nație. Pe toți i-am sprijinit, pe toți i-am adăpat, i-am hrănit, i-am înălțat aproape cinci veacuri, sprijinind prin aceasta unda cea mare a culturii omenești.

Am câștigat și noi, firește, din această ocrotire. Datorită înalților prelați, veniți din Răsărit, noi am organizat repede biserica noastră, trecând peste o mulțime de trepte intermediare; am întemeiat viața monahicească pe bază atonică, prin călugărul sârb Nicodim, ce avu mare înrâurire nu numai în Țara-Românească dar și în Ardeal și Moldova. Apoi am dobândit din punct de vedere arhitectonic, sculptural, pictural, etc.

Dar mai presus de toate, voevozii noștri au avut răsplata lor, trăgând adesea înalte foloase politice.

Așa, bunăoară, încă de la Alexandru și Mihnea a început a se vorbi de domnii noștri, ca de niște împărați pomeniți adesea în locul Cesarilor.

Sfințirea lor la Constantinopole se făcea după vechiul alaiu împărătesc, iar în capitalele lor, la București și Iași, slujba se făcea ca pentru stăpânitorii Bizanțului. Pe zidurile bisericilor se făceau chipurile domnilor cu coroane împărătești. Tot clerul răsăritean asculta la un moment dat de Vasile Lupu, care-și luase și numele împăratului bizantin Vasile I, și care nu da banul său fără recunoașterea lui ca urmaș de drept al împăraților din Constantinopole.

Prestigiul țărilor noastre se rădică așa de mult în acea vreme încât un Patelarie nu se sfiește a-i spune că el este unicul apărător și unică glorie a neamului grecesc lipsit de împăratul său, adăugând:

„Căci tu vrednic de-admirare
Impărat ești pentru noi".

„Şi tot aşa şi Constantin Brâncoveanu, care a cheltuit enorm pentru cultura popoarelor orientului, nu şi-a risipit banii în deşert, căci în schimbul acestui sacrificiu ne-a înfăţişat şi el înaintea creştinilor din Răsărit ca următori ai împăraţilor bizantini de odinioară". Gherasim, patriarhul Alexandriei, chiar i-a închinat, pentru meritele sale, panegericul lui Constantin cel Mare.

„Supliniam astfel, prin carte şi şcoală, în vremea lui, lipsa coroanei împărăteşti în trecutul nostru. N'am avut împăraţi

VICTOR GALIN
Maistru de desemn şi caligrafie

politici dar am avut împăraţi culturali" şi credem că acest soiu de împărăţie este cu desăvârşire superioară împărăţiei politice: una se întemeiază pe forţa brutală, a armelor, cealaltă pe forţa sufletească, a culturii religioase.

Ţările române slăbind, patronarea aceasta a bisericii răsăritului, trece de la noi la Ruşi.

Vlădica Matei al Mirelor, fost egumen la Mănăstirea Dealului, văzând zdrobite sforţările lui Mihaiu Viteazul, spune lămurit: „Acum nădăjduim şi în neamurile cele bălane, să ne scape, să vie de la Mosc, să ni libereze".

In adevăr, Ruşii, depe la 1650 incep a se gândi la creştinii din peninsula balcanică. Patronarea rusească însă fiind în

mod evident căptușită cu scopuri politice, micșorează de la început înălțimea morală a patronării dezinteresate a Românilor și nu va avea înrâurirea ei!

Ținta noastră, a celor de azi, trebuie să fie de a reînvia acest imperialism cultural, nu însă numai în folosul streinilor dar și în folosul nostru, căci avem toate mijloacele și toate puterile sufletești: dovadă congresul de bizantologie ținut anii trecuți cu atâta succes în București.

Aceste concluziuni sunt adevăruri istorice care abia acum se dau la iveală supt această formă. Ele au fost semnalate în mod trecător, fără a fi subliniate cum trebuie, și de alți învățați români, dar acela care prin erudiția și spiritul său de sinteză, a ajuns să le deie definitiva lor formulare este d. Neculai Iorga, după care am făcut și citatele de mai sus. D-sa începând de la 1912, în fața Principelui Carol, la cursurile de vară de la Vălenii de Munte, continuând la Academie în 1918 și acum de curând la prelegerile Sorbonei din Paris, a căutat să impue aceste adevăruri. Ele însă nu trebuie să se formuleze numai în mod întâmplător la niște cursuri de vară, ori în fața unor auditori, la o universitate străină, ci aceste adevăruri trebuiesc pogorite în adâncul conștiinții noastre a tuturora și, prin noi, în adâncul conștiinții maselor poporului, căci ele sunt titluri de glorie pentru trecut, care ne dau dreptul de a trăi în anumite hotare în prezent și a avea anumite aspirații în viitor.

Strămoșii ne-au arătat drumul: să fim vrednici a urma pe el.

Tiberiu Crudu

ISTORIA IN ȘCOLILE NORMALE DE ÎNVĂȚĂTORI

I. Ce ar trebui să se predeie.[1])

D. Tiberiu Crudu, *profesor de istorie și director al școalei normale din Botoșani, scrie următoarele cu privire la programa istoriei în școalele normale*:

«Analizând proectul de programă analitică a școalelor normale de învățători întocmit de comisia numită de minister

1) Revista Generală a Învățământului, anul XIII No. 3, Martie 1925.

din profesori de toate specialităţile prevăzute în program, sub preşedinţia d-lui profesor universitar G. G. Antonescu, găsim că, în ce priveşte materia de predare la obiectul Istoriei, s'a făcut un pas însemnat, pe care cu deosebită plăcere îl înregistrăm.—In primul rând suntem foarte mulţumiţi că studiul Istoriei este pus la toate clasele, deoarece în programul vechiu el lipsea tocmai clasei ultime.—Ba, ce e mai mult, la clasa VII, se dau astăzi „noţiuni curente în ştiinţa Istoriei" care, „prin desvoltarea lor, pot prelucra materialul istoric căpătat în clasele precedente".

«Mânuite cu căldură, ele pot deveni un isvor de sugestiune şi deci de îndemnuri la lucru pentru îmbogăţirea noţiunilor de cultură generală".—Minunat.—Până acum un învăţător habar n'avea de vechiul meşteşug de clădire la Români, de arta bizantină în legătură cu monumentele noastre din diferite epoce, de iconografie, de săpăturile istorice şi preistorice pe pământul ţării româneşti, de numismatică, epigrafie, paleografie, etc.

Şi era foarte rău, căci învăţătorul e primul sol, alături de preot, care este chemat să-şi dea samă de rămăşiţele culturale pe care toate colţurile pământului nostru le are, spre a le apăra de distrugere, a le strânge, a le cinsti, după cum nevoile cer. — Graţie programului actual învăţătorul îşi va împlini un gol sufletesc, iar ţara va găsi în el un preţuitor iniţiat al podoabelor ei necunoscute. Specialişti nu se pot transporta ori unde, pe când învăţătorul e pretutindeni.

El, dacă are cele mai mici noţiuni asupra arheologiei, preistoriei, arhitecturii, sculpturii, picturii, epigrafiei etc., imediat ce găseşte vre-o urmă a trecutului, ştie valoarea ei şi o semnalează numai de cât — Vor fi adevărate albine lucrătoare ce vor strânge mana de pe toate florile văilor, munţilor şi şesurilor. Nimic mai folositor şi mai plin de rod pentru viitor.

Ne împăcăm şi cu programul pentru cursul inferior (cl. I II şi III) unde lecţiile încep, în mod foarte cumpănit, dela noi Românii şi apoi se trece la istoria universală. — Cine poate obiecta ceva serios, de pildă, când în primul an, dela îndinderea pământului românesc, dela vechii Daci şi Geţi, se trece la întinderea imperiului roman în momentul cuceririi Daciei şi la aşezarea geografică a diverselor popoare mai vechi decât Romanii: Geţii, Grecii, Fenicienii, Ebreii, Asiro-Chaldeienii, Medo-Perşii, Egiptenii, etc.

Istoria Românilor este astfel împărțită în trei părți după cele trei epoci din istoria universală.' — Până aici totul bine. Cum trecem însă la cursul superior lucrurile se schimbă. — In adevăr, mă așteptam ca, după ce s'a făcut această pulverizare a istoriei naționale în noianul de fapte al istoriei universale, să vie cursul superior care să deie cimentarea acestor părți într'un an de studii, închinat special istoriei naționale. — Aceasta, cu atât mai mult, cu cât «cursul superior al școalei normale ținteşte numai la pregătirea viitorilor apostoli ai culture poporului» și «nu trebuie să uităm o clipă că avem un patrimoniu național, ce trebuie mărit și afirmat, tocmai ca să-l facem util *umanității*. — Istoria ne învață că popoarele pier tocmai atunci când au uitat ce sunt ele, ce este al lor, *s'au amalgamat cu trecut cu tot, în haosul altor vieți*. — De aceia *școala românească trebue să ne facă să trăim, măcar deocamdată, cât de intens o viață românească*; pe urmă vom vedea».

Fiind apoi siliți de imprejurările istorice să trăim în mijlocul atâtor popoare streine, față de care trebue să știm cum să ne apărăm drepturile în orice ocazie, avem neapărat nevoe de materialul bine apropiat al istoriei naționale. — A începe dar cursul superior cu istoria Românilor, tratată în mod unitar și temeinic, ni se pare ceva absolut imperativ, ca și până acum.

In schimb, în proectul programei analitice, cu mirare citim: «In cursul superior se păstrează planul materiei pentru ciclul inferior, numai gruparea chestiunilor se schimbă întrucâtva». — Și iată-ne duși în clasa IV a școalei normale iar la «Istoria Medo-Perșilor, presărarea coloniilor grecești și importanța lor în desvoltarea civilizației elinice, noțiuni despre vechea cultură egeiană, Sparta, Atena, popoare italice, etrusce, Roma, Cartagina, secolul lui August, etc. etc.». — De sigur că e bună această procedare pentru desvoltarea culturei generale, foarte bună chiar, dar *ajută prea puțin culturii noastre naționale, care urmărește, a face din învățător «apostol al culturii poporului»*. — Trecând la clasele V și a VI ni se spune că «în cadrul materiei pentru clasele II și III se vor adăuga acele cunoștinți din istoria medie, modernă și contemporană, care vor fi necesare unei mai complecte înțelegeri a istoriei naționale". — Bine, dar unde e stâlpul de pară către care trebuie să fie indreptați pururi ochii învățătorului, unde e istoria națională însăși, studiată

pentru interesul şi folosul ei specific? Unde e firul conducător al faptelor strămoşeşti dela naşterea noastră ca popor până azi, unde e legătura firească între aceste fapte, care dă şi învăţătorului legătura organică de care are atâta nevoe? Unde sunt toate acestea?

Mi se va spune poate că sunt prea înrâurit de tradiţia unui an de istorie naţională aparte. — Cred! Dar şi tradiţia are părţile ei bune de care nu trebue să ne despărţim aşa uşor de dragul unor consideraţiuni pe care nu le văd. Că ni se precizează anumite chestiuni — în număr de 11 — care trebuesc scoase în evidenţă la locul lor fiecare, nu socot deajuns, pentru cl. VI, atunci când atâtea alte chestiuni ale istoriei naţionale, care din zi în zi îşi măreşte cuprinsul cu probleme nouă, rămân nepomenite. — *Aşa fiind pentru cursul superior al şcoalelor normale, noi propunem ca totul să ne facă în jurul istoriei naţionale.* — Chestiunile istoriei universale vor fi numai într'atâta refăcute întru cât vin în atingere cu istoria poporului nostru şi socot că e deajuns. — Pe scurt dar vom avea următorul program:

a) Clasa IV = *Istoria Românilor*, tratând-o în mod unitar ca să nu apară trecutul nostru amalgamat în haosul altor vieţi, din care haos elevul să nu mai fie în stare a scoate şiragul boabelor de mărgăritare al faptelor strămoşeşti cu care să-şi mpodobească sufletul.

b) Clasa V = *Legăturile Românilor cu vecinii şi cu celelalte popoare europene* (după volumele d-lui Iorga care a tratat deja aceste chestiuni scriind până acum legăturile poporului nostru cu Sârbii, cu Grecii, cu Ruşii, cu Francezii, cu Englezii, etc.) — Prin studiul acestor legături se lărgeşte perspectiva istoriei naţionale şi se adâncesc problemele ei, făcând o legătură din cele mai fireşti cu istoria universală.

c) Clasa VI = *Problemele principale ale Istoriei Românilor*, accentuându-se îndeosebi originia poporului român, întemeierea principatelor, precum şi rostul neamului nostru din punct de vedere politic, militar, economic, religios, social, artistic şi literar. Ideile politice conducătoare în epoca de renaştere a poporului român vor încheia ciclul. — *În cadrul acestui program unde mintea elevilor este chemată să facă o sinteză a materialului istoric pe care şi l-au însuşit în cei doi ani precedenţi, intră foarte bine cele 11 chestiuni propuse în proect*, luate după

„Histoire des Roumains et de leur civilisation, 1922" de N. Iorga, la care însă trebue neapărat să adăugăm şi următoarele:

1) Origina popoarelor din România-Unită. — Origina Românilor în comparaţie cu a celorlalte neamuri conlocuitoare. — Intinderea neamului român. — Transnistrienii, Românii din Moravia, Românii din Serbia, Românii din Timoc, Românii din America—Ungurii (Maghiarii, Secuii, Ciangăii).—Nemţii (Germanii, Saşii, Şvabii) — Slavii vechi şi Rutenii, Ruşii, Lipovenii. Ebreii din sud şi Ebreii din Galiţia — Armenii, Ţiganii, Tătarii. Diferite alte naţionalităţi. — Rolul pe care fiecare popor conlocuitor l-a avut în trecutul nostru pentru a şti la ce ne putem aştepta în vitor. (De pildă: Ce sunt şi ce vor Saşii din Ardeal? de N. Iorga)

2) Românii faţă de minorităţi. Străinii sunt sau nu o primejdie pentru statul nostru naţional?

3) Formarea statelor române în legătură cu marile căi comerciale care legau orientul cu occidentul. (Din Istoria Comerţului de N. Iorga).

4) Evoluţia religioasă la Români cu toate înrâuririle vechi şi noi din partea altor forme religioase creştine.

5) Insemnătatea păturilor sociale din trecut: pătura boierească, pătura de mijloc, pătura ţărănească. Pe ce pături se sprijinea trecutul, pe ce pături se sprijină prezentul?

6) Breslele în trecutul nostru românesc.

7) Obiceiul pământului la Români.

8) Imbrăcămintea la Români în diferite epoce şi la diferite clase. Statornicia şi pitorescul costumului nostru naţional.

9) Insemnătatea neamului român în istoria universală; rolul politic, militar, economic, social, artistic, religios, ştiinţific, literar etc.

10) Ideile politice coducătoare în epoca de renaştere a poporului român: unirea, neatârnarea, dinastia şi constituţia. — Evoluţia ideii de unire; evoluţia ideii de constituţie; evoluţia ideii de dinastie. Ce a mai rămas de făcut pentru împlinirea desăvârşită a acestor patru mari idei?

Iată un şirag de lecţiuni pe care le socotesc de o însemnătate capitală pentru cultura unui viitor dascăl sătesc ce va fi trimis să lupte mai ales cu sufletele străine sau înstrăinate din anumite sate ale teritoriilor alipite. — Lui îi trebue această pâne de toate zilele, pe care n'o văd în programul proectat.

Şi cred că onoraţii mei colegi, care au lucrat la acest proect, nu vor lua anume de rău când le voi spune că mai de folos vor fi pentru viitorii învăţători aceste probleme capitale din istoria patriei decât să revie din nou la depănat istoria modernă şi contemporană a lumii.

Avem doar atâtea neamuri streine cărora trebue să le ţinem piept în cel din urmă colţ al hotarului nostru şi învăţătorul e cel întâi şi cel mai statornic pion al sufletului naţional. — De aceia nu trebue să-l trimitem flămând, la postul său. — Să-i punem in traistă, din şcoală, merindea sufletului, care-i trebueşte pe drumul apostolatului. — Să nu rămâie cu gura închisă când i se pun anumite întrebări ori i se fac anumite imputări. — Să ştie să răspundă hotărit, precis şi documentat. El este fără voia lui, avocatul drepturilor noastre strămoşeşti faţă de conştiinţa tuturor celor ce ne pizmuesc, ne atacă sau numai ne pândesc. — Dacă ţintiţi să aveţi apostoli, scăldaţi-i în albia istoriei naţionale şi daţi-le mirul conştiinţii româneşti de care au nevoie. — Păstraţi pentru licee, dacă voiţi. aceste programe analitice încercuite în cadrul istoriei universale şi pe noi, normaliştii, lăsaţi-ne să respirăm în tiină toată mireasma pulce a faptelor străbune.

Când vom avea nevoe de istoria altor neamuri o vom nimeri noi foarte bine, fără să ne aservim prea tare intereselor ei. — Pledez cu atât mai mult pentru acest program, cu cât eu, la şcoala normală din Botoşani, de cinci ani de zile am predat mereu aceste chestiuni în cl. V-a mai ales (măcar că nu erau în program] şi mărturisesc că au fost urmărite şi prinse cu atât interes, în cât mi s'a răsplătit pe deplin munca mea suplimentară şi gratuită. *Ba mulţi învăţători şi chiar institutori din localitate se interesau de asemenea cursuri, dovada cea mai bună că ele împlinesc un gol simţit în sufletul tuturor dascălilor.* Clasa VII rămâne cu programul proectat pe care, pentru o iniţiare a elevilor cu noţiunile curente în ştiinţa istoriei, il găsesc foarte potrivit, cum am spus de la inceput. — Aceste sunt propunerile noastre cu privire la materia de predat".

Socotim şi noi, ca şi d. Crudu, că este bine să se trateze istoria naţională intr'o clasă din cursul superior în intregime şi în chip unitar, fără a fi, cu alte cuvinte, împânzită istoria na-

ţională cu zugrăvirea evenimentelor importante din istoria universală *).

II. Repartiţia de ore, pe clase, la Istorie, în şcolile normale.

Socotim că atunci când limbei române, în şcolile normale, i s'a acordat 21 de ore iar istoriei numai 11 jum., s'a făcut o mare nedreptate acesteia din urmă. Deja în programul trecut limba română avea 18 jum. ore şi socot că-i era prea de ajuns. Prin aceasta nu vreau să nesocotesc însemnătatea acestui obiect,

D. TEODORU
Maistru de gimnastică

Doamne fereşte, dar ţintesc numai să arăt că, ceiace prevede programul la limba română, se poate face reducându-se ceva din numărul de ore (3 în loc de 4 pe săptămână în timpul iernii) ajutându-se studiul istoriei care are neapărată nevoie de un spor de ore.

De asemenea socot că s'a exagerat când, dela 6 ore de fizico-chimice, s'a trecut deodată la 12, îndoindu-se numărul de ore, invederând prin aceasta oarecum că se dă o mai mare însemnătate chimiei şi fizicei în şcoala normală decât istoriei universale şi mai ales istoriei naţionale !

*) Nota recenzentului din Revista generală a învăţământului

Şi totuşi de istoria naţională învăţătorul are nevoie ori când: la orice examen de capacitate, de definivat, de înaintare pe loc; la orice serbare naţională, la cercuri culturale, la discuţii zilnice, la alegeri, etc. etc. In orice împrejurare solemnă din viaţa lui este nevoit să se îmbrace cu platoşa pe care i-o oferă aşa de mândru, istoria patriei. Cufundarea sufletului în apa ei sfinţită de veacuri îl face să primească botezul dragostei de neam şi ţară în marea familie a umanităţii.

Dacă aşa e realitatea, atunci de ce atâta sgârcenie în ore cu acest obiect căruia abia i s'a acordat în programul actual o jumătate de oră în plus? Dela 11 ore, când şcoala normală avea 6 clase, s'a ajuns la 11 jumătate când are 7 clase! E ridicol, acest fel de a privi un obiect ce are o însemnătate de căpetenie în pregătirea unui normalist. E ridicol să dai pentru vioară 15 ore, pentru o limbă străină 15 ore, pentru desemn 14 ore, pentru chimie şi fizică 12, pentru limba română 21 de ore, iar pentru studiul istoriei 11 ore şi jumătate, din care istoria Românilor nu are, după cum am văzut la discuţia programului analitic, nici măcar un an de studiu aparte! Totul se face cufundat în valurile istoriei universale! Ce haos va fi în capul bietului învăţător!

Dar, ca să nu vorbim în deşert, vom căuta să dovedim, în scurte cuvinte, imposibilitatea predării materialului din programa analitică în orele de clasă care ni se dau. In adevăr, la şcolile normale de băeţi, până acum, noi aveam totdeauna, în orarul de iarnă, câte 3 ore pe săptămână la toate clasele, afară de a V-a unde era o singură oră.

De data asta însă s'au redus toate orele la numărul de două, acordând clasei a VI o oră şi clasei a VII o jumătate de oră (ceia ce vine o oră pentru programul de iarnă). In total deci 11 jum. ore faţă de cele 11 din vechiul program.

Nimic de zis, dacă în limita acestui timp, s'ar putea preda materia care se impune în programul analitic. Dar tocmai aceasta voiu căuta să arăt că este imposibil de realizat..

Să luăm, spre pildă, programul clasei a II şi a III unde cazul e mai vizibil.

Socotind că toate chestiunile ce sunt înşirate în program, dela un punct la altul ar putea fi tratate într'o singură lecţie, ceia ce e cu neputinţă totdeauna, ar urma ca la clasa II să avem un minim de 56 de lecţii. Ca să predai aceste lecţii îţi

trebuesc neapărat 56 de ore. In tot cursul anului însă noi n'avem decât 64 de ore, câte 8 ore pe lună în cele 8 luni de cursuri, neţinând seamă de sărbătorile religioase, naţionale, excursii, etc., care şi acestea mănâncă un număr de ore. Noi ne punem dar în ipoteza unui *minim de lecţii* şi *maximum de ore*, fără a avea în vedere orele care se pierd în cursul anului, nici faptul că multe lecţii socotite de noi pentru o oră, nu pot fi predate în realitate.

Punem dar cazul cel mai favorabil — 56 de lecţii şi 64 de ore! Din aceste 64 ore trebuesc neapărat 56 cel puţin pentru predare, presupunând că profesorul ar lucra exact ca un ceasornic; 4 ore trebuiesc neapărat pentru cele 4 teze bimestriale, ne mai ţinând seamă de alte 4 ore pentru predarea tezelor cu observaţiunile cuvenite, conform regulamentului şi bunului simţ.

Mai rămân dar 4 ore pe an în care profesorul poate să asculte materia predată controlând dacă cunoştinţele istorice sunt „perfect însuşite" şi mai ales „redate corect, curent şi cu simţire" căci «a ne mulţumi cu răspunsuri quasi monosilabice, după ce profesorul a dizertat câteva minute, ni se pare timp pierdut în zadar». Perfect de acord. Căci „aşa s'a ajuns ca un şcolar, chiar dintr'o clasă superioară, să nu fie în stare să rostească o frază pe deplin".

Dar când să faci toate acestea? Când? In acea oră pe bimestru care ne rămâne în mod ipotetic? De sigur că nu. Avem nevoie dar nu de 2 ci de 3 ore pe săptămână în mod matematic, pentru a avea timp măcar să ascultăm, fără a ne mai gândi la repetiţii.

Conchidem dar că actuala programă analitică are prea mult material de predare şi prea puţine ore de studii. Ori cât s'ar căuta reducerea la cantitatea cea mai mică, după cum ni se recomandă, e imposibil să ajungi a face ceva temeinic.

Ceia ce am spus la clasa II este şi clasa III, unde am socotit 55 de lecţii minimum. Zic minimum pentru că sunt convins că, de pildă, lecţia 16. cum ar veni după program, nu poate fi tratată într'o oră.

«Lupta de întrecere între Hohenzollerni şi Habsburgi în Germania; Maria Terezia; Iosef al II; atitudinea lor faţa de elementul românesc. Revoluţia lui Horia».

Dar să presupunem că isbutim să o facem „temeinic în-

susită" într'o oră de 50 minute. Atunci mă întreb când putem s'o ascultăm „corect redată, curent și cu simțire?" Vorbesc ca dascăl conștient de ce putem și nu putem face într'o oră. Altfel nu mi-aș mai pierde vremea să învederez adevăruri cari pe mine mă miră cum de au fost călcate în picioare chiar de colegii de specialitate!

Și lecția pe care am citat-o nu e singura de acest fel. La clasa II, de pildă, am socotit o lecție următoarea materie: „Europa apusană după Ștefan cel Mare. Franța și Anglia își întăresc regalitatea; Carol al V împăratul Germaniei și regele Spaniei năzuește să devie stăpânul Apusului".

Altă lecție: «Apusul Europei după Mihai Viteazul; Spania și-a perdut întâietatea; Franța a scăpat de luptele religioase și are regi a tot puternici. Ludovic al 13».

Desfid pe oricine să facă asemenea lecții într'o singură oră. Și totuși le-am socotit așa, pentru că altfel nu-mi eșau 56 de lecții ci 70 ori 80, deci mai multe lecții de cât ore de predare!

Concluzia noastră dar întemeiată pe realitate este de a se spori neapărat numărul orelor de istorie.

La câte și în dauna cărui alt obiect? Aici e chestie de discuție și de apreciere. Eu n'am să fiu nici absurd, nici măcar exigent. După calculele arătate mai sus ar urma ca să avem 9 ore la cursul inferior; câte 3 de fiecare clasă. Iar la cursul superior, după calcule pe care le socot inutile a le mai repeta, ar trebui să avem: 3 la cl. IV, 2 la cl. V, 2 la cl. VI și la cl. VII, adică 8. Totalul orelor de istorie ar veni dar la 17. Totuși, ca să tăiem cea mai mică bănuială de părtenire cu acest obiect, am conveni ca la cele 4 clase de la început (I, II, III și IV) să se păstreze măcar numărul de ore actual, adică 3 ore în programul de iarnă și 2 în acel de vară, ceia ce face 2 jum. de clasă, reducând în acest chip numărul orelor dela 12 la 10. La celelalte ar rămânea aceleaș propuse de comisiune, cu singura deosebire că la cl. VI ar fi 2 ore, nu una iar la cl. VII ora ar fi întreagă, nu jumătate. Redus dar la cea mai simplă și mai acceptibilă expresie, numărul de ore pentru istorie ar fi de 15.

Acest număr pe lângă faptul că împacă un program analitic bogat, cu timpul necesar pentru a fi însușit, dar mai are și avantajul de a creia o catedră complectă de istorie, lucru

de mare însemnătate pentru școalele normale care aleargă după profesori. Când un titrat vede că la o școală, ori care ar fi ea, are o catedră a lui complectă, fără a mai fi nevoit să ieie ore de la altă specialitate, vine mult mai cu drag și mult mai repede decât în cazul contrar. Așa fiind noi, la școala normală cu 15 ore de istorie, mai curând vom găsi profesori titulari de cât cu 11 ore și jumătate!

Iată o altă latură practică pe care colegii mei de specialitate, desigur n'au voit s'o aibă în vedere. Noi însă, directorii de școli normale, care cunoaștem slăbăciunile organizațiunii noastre, căutăm din toate puterile și pe toate căile să le înlăturăm.

Pentru a încheia propunerile făcute rămâne să mai arătăm de unde s'ar putea lua sporul de 3 jum. ore pe care în mod strict îl cerem obiectului istoriei.

Reducând numărul de ore de la limba română a orarului de iarnă numai, de la 4 la 3, câștigăm deodată cele două ore la cursul inferior și la clasa IV din cursul superior, fără a păgubi mult acest obiect.

Reducând apoi studiile fizico-chimice de la 3 ore clasa VI la 2 ore numai, căpătăm încă o oră la această clasă. Reducerea se poate face căci doar în vechiul program erau numai 6 ore iar în actualul sunt 12. Ce va fi când în loc de 12 ore vor fi numai 11? Pentru jumătatea de oră de la clasa VII, pe care o cerem în plus, n'avem decât să menținem ora de istorie și în programul de vară. Atât. Iată dar cum, fără sacrificii mari, se poate da învățătorilor timpul necesar de a-și apropia un program de studii istorice care să li deie tăria morală și intelectuală de care se simtă mare nevoie.

In rezumat am avea atunci un ciclu de studii din istoria universală cu istoria Românilor pe scurt, în cursul inferior, adică: Istoria antică (cl. I); Istoria medie (cl. II); Istoria modernă și contemporană (cl. III). Apoi la cursul superior: Istoria Românilor (cl. IV); Legăturile Românilor cu vecinii și celelalte popoare europene (cl. V); Problemele de căpetenie ale istoriei Românilor (cl. VI) și Noțiuni de preistorie, arheologie, antichități, paleografie, etc. (cl. VII.)

Orarul ar fi de 15 ore: clasa I=2 jum.; clasa II=2 jum.; clasa III=2 jum.; clasa IV=2 jum.; clasa V=2; clasa VI=2 și clasa VII=1.

In chipul acesta socotim că proectul de progamă analitică poate să mulţumească cerinţele actuale ale studiului istoriei în şcolile normale, ţinându-se seamă pe deoparte de materia anumită care trebuie să se predeie, iar pe de altă parte, de numărul de ore neapărate, în raport cu cantitatea şi greutatea materiei propuse.

T. CRUDU

DAREDESAMĂ LA SFÂRŞITUL ANULUI ŞCOLAR 1924—1925.

Onorat auditor,

Azi ţinem să dăm socoteală de activitatea şcoalei noastre normale, care este în al şaselea an de funcţionare.

Puţini cunosc greutăţile pe care le îndurăm, grijile ce ne muncesc şi lupta ce trebuie să ducem spre a ne putea menţine, de aceia, pentru noi, împlinirea unui an şcolar o socotim ca cea mai mare izbândă.

Fără local propriu, siliţi a trăi în uşile oamenilor, cerşind sălaşul trebuitor, ajungem totuşi să ducem la bun sfârşit activitatea noastră.

Acest bun sfârşit, firește, nu e datorit mie ca director, care cerşesc şi mă umilesc, nu pentru mine, dar pentru această instituţie ghiontită în fiece an, înlăuntru căreia primesc lumină copiii pe care sărmanii părinţi, cu nădejde mi i-a încredinţat mie; rodul frumos este datorit sprijinului neprecupeţit pe care l-am avut de la toţi oamenii de inimă, înţelegători ai nevoilor de căpetenie ale neamului.

D-l prefect Demostene Vizanti a alergat de atâtea ori, cu mine şi fără mine, ca să-mi dobândească îngăduinţa de a rămânea încă o bucată de vreme în cazarma Regt. 37 Infanterie, unde trăim cu genunchii la gură, căci e mare strâmtorare, atât pentru noi cât şi pentru regiment, mai ales la venirea recruţilor.

Dd. parlamentari, *Ion Simionescu*, *C. Ştefănescu*, şi *Mihail*

Vasiliu, au făcut atâtea intervenii pentru noi încât n'am cuvinte îndeajuns spre a le mulțumi cum se cuvine.

D-l primar *D. Hangan*, ne-a pus la dispoziție, cu toată bunăvoința, școala primară în care ne aflăm iar d-l institutor *A. Petrescu*, directorul de la No. 6, împarte cu școala noastră de aplicație, aici alături, încăperile micii sale școli mixte.

Mai presus de toți, trebue să mulțumesc d-lui general *Mărdărescu*, ministru de războiu, care a binevoit să aprobe rămânerea noastră până acum, în jumătatea de pavilion în care ne găsim cu internatul. Și dacă e ușor a aproba, e foarte greu a aduce la îndeplinire această aprobare.

Mulțumită sufletului înțelegător, bun, măsurat, al prietenului și fostului meu coleg, d-l colonel Matei Placa, comandantul regt. 37, noi am putut să trăim împreună.

Cât năduf, câte stinghereli, câte încurcături i-a pricinuit internatul nostru, numai dânsul știe. Mie niciodată nu mi-a spus nimic. Cel mult am înțeles-o din vorba lui icnită și din privirea lui de frate necăjit. De aceia datoria mea este să-i mulțumesc aici, în fața dv., pentru tot ce-a îndurat mulțește, numai ca copiii aceștia să poată primi lumina de care au nevoie.

De acum înainte nu știm cum se va mai învârti crugul învoielilor noastre. Poate vom mai rămânea încă vre-un an, poate nu. Aceasta depinde de cei mai mari decât noi. In orice caz, dacă nevoi imperioase vor face ca să mai trăim împreună îl rog să păstreze pentru noi și școala noastră, aceiaș dragoste și prietenie pe care mi-a arătat-o până acum.

Dar dacă am avut atâtea sprijine binevoitoare din afară, nu pot trece cu vederea sprijinul dinăuntru al colegilor mei. Lor, îndeosebi, datoresc rodul frumos, strălucit aș putea spune, al anului acestuia. Căci, cu cât greutățile se înmulțiau, cu atât par'că puterile lor se încordau pentru a covârși neajunsurile.

Dovada se vede în numărul cel mare de promovați și absolvenți, anume : pe când anul trecut am avut 42 de corectanți, anul acesta avem numai 25; pe când anul trecut am avut 40 de repetenți, azi avem numai 10 și pe când anul trecut am avut 29 de absolvenți, anul acesta avem 41. Este cea mai frumoasă promoție pe care școala noastră a avut-o de la înființarea ei.

Ea vădește și silința elevilor, mai mare anul acesta decât anul trecut, dar și munca profesorilor și meșteșugul lor de

a-i îmboldi la învățătură. De aceia eu țin să le mulțumesc din toată inima, asigurându-i pe toți de dragostea și recunoștința mea. Astăzi mulțumesc îndeosebi d-lui Victor Galin, care s'a ostenit, ca în fiecare an, să ne aranjeze o expoziție așa de frumoasă, unde se poate admira desemnul, pictura și mulajul făcut supt conducerea d-sale.

Mulțumesc și d-lui *Ion Popa*, maistrul nostru, care anul acesta are mai multe și mai variate lucrări manuale. Nădejdea pe care mi-am pus-o anul trecut în d-sa, n'a fost desmințită prin nimic, dimpotrivă, ea a crescut în sufletul meu! Azi vedeți sculpturi în lemn, pirogravuri, împletituri, perii de cap și cărți legate, în toate colțurile.

Mulțumesc și d-lui institutor Const. Dimitriu care, suplinindu-mă la Geografie, a dat o atenție deosebită facerii hărților, așa că expoziția din anul acesta are în sala desemnului un perete întreg numai de hărți, artistic colorate și destul de bine executate.

Mulțumesc respectuos și *d-nei Ardeleanu* care, în chip benevol, a predat lucrul manual la fetițele școalei de aplicație, depunând o muncă ce nu poate fi răsplătită prin cuvinte.

Mulțumesc și părintelui *Toma Chiricuță* care a depus o activitate neobișnuită la școala de aplicație, în pregătirea absolvenților, fapt ce s'a remarcat cu deosebire la lecțiile practice în timpul examenului de capacitate.

Cum vedeți, datorită unui excelent corp didactic de care am fost înconjurat, am putut să birui toate piedicile și să ajung ca școala noastră normală să fie socotită, dacă nu alături, cel puțin la umărul celor mai bune școli normale din țară.

Eu sunt mândru de colegii mei, căci, onorată asistență, cea mai grea cerință de îndeplinit pentru o școală nouă, după cea a localului, este dobândirea corpului didactic. De aceia, nu există pentru mine bucurie mai mare decât atunci când pot căpăta un profesor nou la catedrele vacante ce-și așteaptă titularii, după cum, nu există mai mare tristețe decât atunci când, vechii tovarăși de muncă, din anumite împrejurări personale, sunt siliți să mă părăsească. Mă gândesc la părintele *Cesar Vuza*, care ani întregi a venit cu trenul de la Iași la Botoșani, înfruntând geruri, viscole, ploi, numai și numai ca să-și poată împlini datoria de adevărat dascăl *cum a fost*. Astăzi

sf-sa ne-a părăsit, spre marea noastră părere de rău, și, îndrăznesc a crede, spre marea durere a sf. sale!

Noi, care de la început ne-am împăcat atât de bine, punând împreună cele dintâiu pietre la temelia morală a acestui așezământ de cultură, nu-i dorim părintelui Vuza decât ca, acolo unde s'a dus, să găsească aceiaș atmosferă de dragoste și prietenie pe care a părăsit-o aici.

Dar D-zeu e mare și darnic. Cu aceiaș mână cu care ia, cu aceiaș dă îndărăt.

Dacă mi-a luat pe părintele Vuza, statornicindu-l în Iași, mi-a trimis în schimb, spre mângâiere, un vechiu prieten din Dorohoiu, pe părintele *Alex. Dolinescu*, fost 12 ani profesor și preot la școala militară de la M-rea Dealului. Sf. sa este chemat să împlinească, printr'o activitate chibzuită și cucernică, golul lăsat de părintele Vuza.

Dar, onorată asistență, trebuie să știți că școala noastră astăzi nu dă țării numai 41 de învățători ci și doi institutori.

D-l *Dumitru Ardeleanu*, harnicul și credinciosul meu tovarăș în administrația școlii și d-l *Const. Apostol*, s'au împlinit cei trei ani de funcționare la școala de aplicație, dobândind, în urma inspecției speciale care au avut-o, titlul de *institutori*.

Și, după cum ne mândrim cu cei doi institutori din anul trecut, dd. C. Dimitriu și Gh. Bosnea, tot așa avem nădejde că ne vom mândri și cu aceștia de acum.

Posturile de la aplicație rămânând vacante, nu doresc altceva decât să am pe viitor în aceste posturi tot învățători de talia d-lor Bosnea-Dimitriu, Ardeleanu-Apostol și voiu fi pe deplin mulțumit

Și acum, ca încheiere, să-mi dați voie să mă adresez și celor 41 de învățători cari astăzi părăsesc școala noastră spunându-le vorba de rămas bun. (Urmează sfaturile obișnuite și premiarea).

T. CRUDU

CUVÂNT LA MASA COMUNĂ DE LA SFÂRȘITUL ANULUI ȘCOLAR 1924/925.

Stimați oaspeți,

V'am invitat la această masă comună pentru a vă recomanda pe cei 41 de învățători pe care școala noastră, cu ajutorul dv. îi dă azi societății.

Priviți-i! Unii mai josuți, alții mai nălțuți; unii mai bălăi, alții mai ocheșăi; unii mai frumoși, alții mai mintioși! Așa cum sunt, mie mi-s toți dragi pentru că toți sunt copiii pe care eu i-am crescut timp de 6 ani de zile! Trebuie însă neapărat să vă fie dragi și dv. deoarece nu-i niciunul printre ei care să nu fie hotărît a lua sarcina apostolatului pe umeri.

Această hotărire e mare lucru, căci, orice s'ar spune, breasla de învățător este azi un apostolat și un post de sacrificiu.

Ei merg cu încredere și curaj către țintă, îndeplinind prin aceasta nevoile cele mai urgente ale neamului.

De aceia ei sunt de admirat, de aceia li se cuvine toată lauda și simpatia noastră.

Să fim mândri cu ei căci sunt opera noastră a tuturor.

Dv., d-le prefect, ne-ați dat sprijinul trebuitor să avem localul internatului, făcând drumuri grele și ostenitoare de atâtea ori la București, fără a vorbi de grija pentru ridicarea localurilor noi;

Dv., d-le primar, ne-ați dat una din cele mai frumoase școli primare, pentru ținerea claselor;

Dv., d-le colonel, vrednice comandant al reg. 37, ați îndurat multe necazuri, ați înghițit multe nădufuri, pentru a duce viața împreună cu noi. Eu, frate Matei, îți mulțumesc din suflet pentru tot ce ai făcut tu, prietenește, pentru școala noastră și, dacă cei mari, în înalta lor chibzuință, vor socoti că mai pot să ne îngăduie încă vreun an-doi, de care avem absolută nevoie, te rog să fii, ca și până acum, frate și părinte acestor copii!

Dv., iubiți colegi, ați dat tot ce ați avut mai bun în su-

fletele dv. pentru educarea acestor tineri cari, socot, nu ne vor face de ocară oriunde se vor duce.

Mulţumesc tuturor din inimă!

Mulţumesc şi celor doi institutori proaspeţi, dd. D. Ardeleanu şi Const. Apostol, pentru munca grea pe care au depus-o la şcoala de aplicaţie, în schimbul căreia ş'au câştigat cu merit titlul lor nou în învăţământ.

Mulţumesc recunoscător şi d-nei Ardeleanu, care a predat în mod gratuit lucrul de mână la fetiţele şcoalei de aplicaţie.

Şi n'aş putea încheia seria mulţumirilor fără a pomeni de unul care, prin ploaie şi frig, ger şi vânt, a venit totdeauna din loc depărtat pentru a fi prezent la datorie. Acesta e părintele Cezar Vuza, care acum ne-a părăsit cu catedra, dar nu ne-a părăsit cu inima, dovadă prezenţa sf. sale aici.

...Oriunde te vei duce, părinte, să găseşti aceiaş dragoste şi mulţumire pe care ai avut-o la noi şi fii sigur că te vei simţi bine.

Incheind mulţumirile cu acei ce zilnic ş'au măcinat puterile pentru a mă ajuta, d-l D. Ardeleanu ca subdirector, d-na şi d-l Bosnea ca secretari, d-na Versavia Rotundu ca menageră şi d-l Anania Rotundu ca econom, trec la sărbătoriţii de azi, la învăţătorii noştri.

Dragi băieţi,

Aţi văzut cui datoraţi pregătirea voastră! Aţi înţeles câţi au lucrat la zidirea sufletului vostru! Vă veţi da samă acum ce datorii aveţi de împlinit. Mâine veţi pleca în lume. Să nu credeţi că lumea vă aşteaptă cu mese întinse şi inimi fierbinţi ca aici. Nu. Lumea e amarnică şi rea. *Dă puţin şi cere mult.* Cere cu vârf şi'ndesat. Dacă ţi-a dat mâncarea cu lingura să ştiţi că vă scoate ochii cu coada. Voi însă nu trebuie să vă descurajaţi în această atingere cu pretenţiile lumii. Vă veţi duce în sate care n'au şcoli şi vi se va cere să faceţi carte; vă veţi duce în sate străine şi vi se va cere să le faceţi pe dată române. Vă veţi duce în sate sărace şi vă va cere să le faceţi bogate! Câte absurdităţi nu se cer azi de la dascăli! Nu vă descurajaţi însă! Aveţi în vedere pe cel ce vă vorbeşte. De şase ani de zile se sbate cu şcoala aceasta, trăind în localuri streine dobândite din îngăduinţa oamenilor înţelegători şi de

treabă și vedeți, școala merge bine, merge propășind an cu an. Câte școli normale dau peste 40 de absolvenți?

Faceți și voi la fel! Cereți de sus, cerșiți de jos. Nu vă fie rușine! Nu cereți doar nimic pentru voi, cereți pentru țară! Și când e vorba să munciți pentru țară, orice sacrificiu e o glorie și orice umilință o înălțare!

Așa am lucrat eu, așa să lucrați și voi dacă voiți ca ceasul izbânzii tuturora să puie cununa de laur pe frunțile noastre!

T. CRUDU

SITUAȚIILE ANULUI ȘCOLAR 1924—1925

Situația generală numerică a elevilor

Clasele	Înscriși	Retrași	Eliminați	Morți	Ex. Integral	Promovați	Corectanți	Repetenți
I	49	—	—	1	—	40	3	5
II	53	2	—	—	—	41	8	2
III	46	—	—	—	—	39	6	1
IV	43	2	—	—	—	35	6	—
V	33	—	—	—	—	30	2	1
VI	39	—	—	—	—	39	—	—
	263	4	—	1	—	224	25	9

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Absolvenţii seriei anului 1925 impreună cu profesorii lor.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Situaţia nominală pe clase.

CLASA I

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	A Murăriţei N-lai (pr. I)	7.68	8.75	21	Marin Ioan	6.78	8.00
2	Luţic Neculai (pr. II)	7.55	10.00	22	Ştefan Vasile	6.76	9.00
3	Ştefanovici Alex. (pr. III)	7.50	8.50	23	Constantinescu Ioan	6.73	8.25
4	Zaporojan Ioan	7.40	10.00	24	Zaporojan Neculai	6.71	10.00
5	Cocriş Octav	7.40	9.00	25	Munteanu Gheorghe	6.71	9.25
6	Căliman Petru	7.40	8.75	26	Ciocoiu Constantin	6.68	9.00
7	Ilincaru Petru	7.28	8.50	27	Cozariuc Ioan	6.68	8.50
8	Huţupaşu Constantin	7.18	9.00	28	Gavriliuc Ioachim	6.66	9.00
9	Maxim Ilie	7.16	8.75	29	A Ilenei Mihai	6.66	8.00
10	Teodorescu Gheorghe	7.15	8.50	30	Vasiliu Ioan	6.65	9.00
11	Dârvaru Gheorghe	7.13	8.75	31	Chihaia Constantin	6.65	8.00
12	Boiciu Leon	7.01	9.00	32	Martea Teodor	6.61	8.25
13	Stratulat Mihai	6.91	8.00	33	A Lupoaei Constantin	6.60	7.75
14	Călinescu Neculai	6.90	8.75	34	Rânja Vasile	6.58	8.25
15	Cişmileanu Alexandru	6.90	8.00	35	Romanescu Traian	6.51	8.00
16	Butnaru Constantin	6.88	8.00	36	Dăscălescu Gheorghe	6.40	8.00
17	Munteanu Vasile	6.85	10.00	37	Iliescu Mihai	6.36	8.75
18	Scobiola Vasile	6.83	9.25	38	Elisei Constantin	6.31	8.50
19	A Frăsinei Neculai	6.81	8.00	39	Haidău Mihai	6.21	8.75
20	Bursuc Constantin	6.81	7.25	40	Vatavu N. Constantin	6.13	8.50

Corigenţi

1 Cadinoiu Ştefan (Fran. Matematica)
2 Ciubotaru I. G-re " "
3 Galan Mihai " "

Repetenţi

1 Alexuc D-tru
2 Andriescu Mihai
3 Gugolincă D-tru
4 Hriţescu Ioan
5 Ursăchioaei Constantin

Morţi

1 Vatavu Gh. Constantin

BCUIASI/CETITY LIBRARY

Situaţia după examenele din Septembrie
(corigenţă, integral, parţial)

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Galan V. Mihai	7.36	8.50
2	Ciubotaru I. Grigore	6.60	9.00
3	Cadinoiu Ştefan	6.28	8.25

CLASA II.

PROMOVAŢI

No. cor.	Numele şi Pronume'e	Media		No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	
		la studii	la purtare			la studii	la purtare
1	Harasim Dumitru (pr. I)	8.95	10,00	22	Costeschi Alexandru	6.98	8.50
2	Croitoru Gavril (pr. II)	7.88	9.75	23	Bunduc Dumitru	6.96	7.00
3	Smochină Alex. (p. III)	7.68	8.50	24	Miron Dumitru	6.95	9.25
4	Clocotici Gheorghe	7.57	9.50	25	Bănculescu Constantin	6.91	9.00
5	A Frăsinei Leon	7.50	9.00	26	Luchian Constantin	6.90	8.50
6	Vieru Mihai	7.48	9.00	27	Dimitriu Mihai	6.88	8.00
7	Bereta Ştefan	7.45	8.25	28	Bălăşescu Dumitru	6.87	8.00
8	Pricop Gheorghe	7.35	9.00	29	Ciocoiu Ioan	6.85	8.50
9	Rotundu Gheorghe	7.30	9.25	30	Budeanu Vasile	6.82	9.50
10	Spiru Adrian	7.30	9.00	31	Gorbănescu Dumitru	6.81	8.25
11	Potop Ilie	7.28	10.00	32	Horomnea Ioan	6.80	8.75
12	Prisacaru Mihai	7.20	8.75	33	Ţurcanu Dumitru	6.76	8.00
13	Negru Ioan	7.15	8.00	34	A Saftei Ioan	6.75	8.00
14	Epure Vasile	7.13	8.50	35	Busuioc Ioan	6.74	8.25
15	Iacob Constantin	7.11	8.75	36	A Săvoaei Mihai	6.66	8.25
16	Ursache T.	7.08	8.00	37	Şeremet Vasile	6.62	8.75
17	Mangher Mihai	7.05	9.00	38	Călinescu Gheorghe	6.51	8.00
18	Acsinte Mihai	7.03	9.00	39	Ştefanovici Constantin	6.50	7.00
19	Matei Gheorghe	7.01	8.50	40	Ursu Constantin	6.43	8.50
20	Gavril Constantin	7.00	8.75	41	Baciu Ioan	6.33	9.00
21	Filică Vasile	6.98	9.25				

Corectanți

1 Băiceanu D. Gh. (Fran. Matemat.)
2 Bobu A. Ioan (Franceză Matematică)
3 Clim I. Gheorghe (Română Mat.)
4 Cumpătă Gh. D-tru „ „
5 Dobros N. Valeriu (Matematică)
6 Dimitriu Gh. Teodor „
7 Pircu Neculai (Matematică, Franceză)
8 Ciubotaru C-tin „ „

Repetenți

1 Cumpătă Gheorghe
2 Etlingher Mihai

Retrași

1 Cracană Gheorghe
2 Milea Constantin

Situația după examenele din Septembrie

(corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Cumpătă Gh. D.	6.98	9.50	5	Ciubotaru C. C.	6.73	9.00
2	Clim I. Gh.	6.85	8.00	6	Bobu Ioan	6.65	7.00
3	Pircu Neculai	6 78	9.75	7	Dimitriu Gh. Teodor	6.55	8.75
4	Dobros N. Valeriu	6.78	8.75				

Repetenți

Băiceanu I. D.

BCUIA/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CLASA III

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. Cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Gafițescu Const. (pr. I)	8.30	9.00	21	Lupașcu Neculai	7.11	8.00
2	Cernescu D-tru (pr. II)	8.21	8.75	22	Grădinariu Gheorghe	7.08	9.00
3	Diaconu C-tin (pr. III)	8.09	9.50	23	A Mitroaei Gheorghe	7.08	8.50
4	Mocanu Constantin	7.97	8.75	24	Ștefan Constantin	7.06	9.00
5	Butnaru Gheorghe	7.92	9.00	25	Stărică Mihai	7.04	8.50
6	Luca Gheorghe	7.65	10.00	26	Burlacu Gheorghe	7.03	9.50
7	Rusu Vasile	7.64	9.00	27	Scutelnicu Florea	7.03	9.00
8	Nanea Mihai	7.64	9.00	28	Simionescu Mihai	6.98	8.50
9	A Petrei Gheorghe	7.62	8.75	29	Lungu Andrei	6.97	9.25
10	Muraru Aurel	7.53	8.25	30	Apostoliu Eugen	6.92	9.50
11	Olaru Gheorghe	7.48	9.00	31	Lupașcu Teodor	6.86	8.50
12	Dimitriu Alexandru	7.37	9.00	32	Muraru Alexandru	6.84	8.75
13	Nineaca Gheorghe	7.37	7.50	33	Dimitriu Dimitrie	6.81	8.50
14	Maxim Gheorghe	7.36	8.75	34	Popa Vasile	6.75	9.25
15	Știrbu Teodor	7.34	10.00	35	Todirică David	6.69	9.50
16	Gorbănescu Ioan	7.32	8.50	36	Pavelescu Ioan	6.66	8.50
17	Stanciu Mihai	7.31	9.00	37	Mâță Vasile	6.62	8.50
18	Mreja Ioan	7.18	8.50	38	Hăisan Gheorghe	6.59	9.00
19	Dăscălescu Neculai	7.14	8.50	39	Gherghișcan Gheorghe	6.59	8.00
20	A Babei Gheorghe	7.12	9.00				

Corectanți

1 Alexa Gheorghe (Mat. Franceză)
2 Bârzu Alexandru (Istorie, Mat.)
3 Cămărzan Gheorghe (Șt. N-rale)
4 Cumpătă Vasile (Mat., Franceză)
5 Comisarschi Ioan (Mat., Șt. Naturale)
6 Săndulache Gh. - - -

Repetenți

Acsinte Aurel

Situația după examenele din Septembrie

(corigența, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Cumpătă V. V.	7.14	8.50
2	Săndulache Gh.	6.97	9.00
3	Cămărzan Gh.	6.92	7.50
4	Alexa M. Gheorghe	6.89	8.50
5	Comisarschi Ioan	6.78	8.00

Repetenți

Bârzu A. Alexandru

CLASA IV.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		la studii	la purtare			la studii	la purtare
1	Ciubotaru D-tru (pr. I)	8.70	10.00	19	Panaitescu Neculai	7.11	10.00
2	Gavril Petru (pr. II)	8.06	9.25	20	Muraru Neculai	7.10	9.25
3	Mihalache C-tin (pr. III)	7.73	9.00	21	Hotinceanu Ioan	7.08	9.00
4	Tun Constantin	7.53	8.50	22	Dimitriu Constantin	7.08	8.25
5	Ciubotariu Mhiai	7.51	10.00	23	A Iftimei Petru	7.06	8.50
6	Goraș Ioan	7.49	9.00	24	Gasnaș Ștefan	7.05	9.00
7	Pricop Constantin	7.45	9.00	25	Vasiliu Mircea	7.04	8.25
8	Spiru Eugen	7.45	8.50	26	Ungureanu Alexandru	7.00	9.75
9	Vieru Dumitru	7.42	8.75	27	Bălășescu Alexandru	6.95	8.75
10	Șendruc Gheorghe	7.39	7.00	28	Enășescu Adrian	6.94	9.00
11	Morcov Alexandru	7.37	9.25	29	Nistor Petru	6.89	9.00
12	Chirica Teodor	7.32	8.00	30	Dimitriu Ștefan	6.89	7.25
13	Niculică Constantin	7.29	9.50	31	Popovici Ioan	6.76	8.00
14	Goanță Constantin	7.28	9.00	32	Druc I. Gheorghe	6.75	7.50
15	Neculau D-tru	7.23	7.50	33	Grapan Ioan	6.73	7.00
16	Drancă Dumitru	7.20	8.50	34	Ursache Ștefan	6.72	8.00
17	Simionescu Vilgil	7.17	9.00	35	Miron Gheorghe	6.71	8.50
18	Cehlaru Alexandru	7.12	10.00				

Corectanți

1 A Păvăloaei Gh. (Psihologia, Mat.)
2 Cocriș Napoleon (Istorie Matematica)
3 Dănilă Const(Psihologie Matematica)
4 Florea Ioan antin " "
5 Cecan Mihai (Matematica
6 Silveanu Petru (Psihologie Matematică)

Retrași

1 Honciu Vasile
2 Nineaca Gheorghe

Situația după examenele din Septembrie (corigență, parțial, integral)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Cecan I. Mihai	7.03	8.50
2	A Păvăloaie Gh.	6.97	9.00
3	Silveanu Petru	6.91	9.25
4	Danilă V. Const.	6.84	8.50
5	Floarea S. Ioan	6.40	8.00

Repetenți

1 Cocriș Napoleon

CLASA V.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Sinoschi Ioan (pr. I)	8.76	9 50	16	A. Dumitroaei Vasile	7 36	9.00
2	Mititelu Ilarion (pr. II)	8.17	9.75	17	Pricop Dumitru	7.35	8 25
3	Ifrim Dumitru (pr. III)	8.09	8 25	18	Știrbu Anton	7.25	9,25
4	Ionescu Emanoil	8.03	9.00	19	Ocrain Andrei	7.18	10.00
5	Andrei Constantin	7.98	7.75	20	Gaşpar Andrei	7.18	9.75
6	Panaitescu D. Ioan	7.76	10.00	21	Ilaş Neculai	7.16	9 00
7	Stâncescu Victor	7 68	9.25	22	Ionescu N. M.	7.16	8.75
8	Cristescu Nistor	7.68	8 00	23	Mihalache Gheorghe	7.06	8.75
9	Pânzaru Neculai	7.64	8 50	24	Mântăluță Gh. Mihai	7.06	8 50
10	Neagu Neculai	7.61	9.75	25	Bârzu Petru	7.05	7.75
11	Grigoraș Paul	7.54	9 50	26	Ştefănucă Const.	7.05	7,25
12	Vasiliu Gheorghe	7.46	8.50	27	Ciubotaru Grigore	7.04	8.00
13	Vasiliu Emil	7.44	8.25	28	Alexandrescu Eugen	6.97	8.00
14	Hrapciuc Gh. Ioan	7.43	8.75	29	Volosciuc Teodosie	6.91	8.50
15	Popovici V. Ioan	7.38	8.00	30	Enache Ioan	6.71	7.00

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Corectanți

1 Matei V. Mihai (Geografie. Istorie)
2 Dănilă C. Constantin (Fran. Ist.)

Repetenți

1 Dărângă I. Petru

Rezultatul examenului de corigență

PROMOVAȚI

1 Matei V. Mihai | 6.99 | 9.00

Repetenți

1 Dănilă C. Constantin

CLASA VI.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Muraru D-tru (pr. I	8.76	9.75	21	Pascal Dumitru	7.58	9.00
2	Strugaru Gh. (pr. II)	8.53	10.00	22	Mândăcan Roman	7.55	9.00
3	Oboroceanu Ioan (pr. III)	8.45	9.00	23	Iurcu Gheorghe	7.51	8.50
4	Burlacu Alexandru	8.44	9.75	24	Răutu Dumitru	7.50	9.25
5	Costână Mihai	8.41	8.25	25	Mandinescu Mihai	7.48	8.50
6	Palamaru Ioan	8.25	9.50	26	Babiuc Victor	7.45	9.00
7	Volintiru Ștefan	8.19	9.75	27	Șandric Gheorghe	7.44	8.50
8	Tăzlăoanu Emanoil	8.11	9.75	28	Domnișoru Dumitru	7.41	9.50
9	Romanescu Florin	8.09	9.00	29	Huțanu Gheorghe	7.39	9.00
10	Pandele Romulus	8.04	9.25	30	Dimitriu Ioan	7.37	9.00
11	Ștefan Vasile	7.97	10.00	31	Bilius Savel	7.35	8.75
12	Răutu Vasile	7.94	9.00	32	Biciușcă Gheorghe	7.33	9.00
13	Obuf Ioan	7.88	9.50	33	Rotundu Avel	7.29	9.50
14	A Morăriței Eremia	7.87	9.75	34	Foca Șt. Gheorghe	7.28	7.00
15	A Todiresei Mihai	7.87	8.75	35	Girigan Vasile	7.28	8.50
16	Romanescu Petru	7.84	8.50	36	Tiulea Ioan	7.16	8.75
17	Saragia Neculai	7.78	9.25	37	Gheorghiu Emil	7.09	9.00
18	Olaru Mihai	7.75	8.50	38	Pavelescu Gh.	7.01	9.00
19	Stelea Aurel	7.73	7.50	39	Bănulescu Constantin	7.01	7.00
20	Răutu Const.	7.60	8.75				

Director *T. Crudu*

Secretar *Gh. Bosnea*

EMINESCU PEDAGOG.

I. Introducere.

Nu fără oare care ezitare mă hotărăsc să scriu rândurile ce urmează. Personalitatea lui Eminescu este una din cele mai vaste şi mai complexe personalităţi ale culturii noastre româneşti, şi a îndrăzni să te apropii de una din feţele ei presupune o doză de curaj îndestul de mare.

Şi cu toate acestea îndrăznesc. Pentru ce? Sunt mai multe motive. Cel dintâi este cu totul simplu, şi, dacă voiţi, banal: sunt profesor de pedagogie la Şcoala Normală de învăţători din Botoşani. Şcoala aceasta, acum în al 7-lea an de existenţă, îşi tipăreşte cel dintâi anuar, care vrea să îmbrăţişeze întreaga ei activitate pe tărâmul învăţământului şi al educaţiei speciale, pe care o săvârşeşte de la întemeere, neîntrerupt, sub călăuzirea vrednicului ei director şi animator, care este d-l Tiberiu Crudu. Şi fiindcă patronul, moral şi pedagogic, al acestei şcoale, este însuşi marele Eminescu, m'am simţit obligat de cugetul meu de profesor, precum şi de îndemnurile stăruitoare ale directorului ei, ca să descopăr o raţiune suficientă a alegerii acestui patron.

Mărturisesc că asupra acestei chestiuni am fost ispitit şi în chip independent de acest motiv ca să alcătuesc câteva însemnări cu mult mai înainte. Răsfoind şi citind volumul „Opere Complecte" tipărit la Iaşi în anul 1914, în editura d-lui D. Ionescu, am dat acolo şi de acel loc unde sunt publicate „Fragmente, rapoarte şi articole asupra instrucţiunii publice" pe 15 pagini mari şi îndesate (pg. 442—58). Studiindu-le pe acestea, la început cu o oarecare surpriză, am ajuns la încredinţarea că Eminescu, deşi a fost numai incidental, sau mai bine zis accidental, timp de un an de zile, un om al Şcoalei româneşti, totuşi el şi-a imprimat şi în acest domeniu, ca orice geniu adevărat, pecetea marii şi netrecătoarei lui personalităţi. Firește că

nu puţin va fi contribuit, poate, în cel dintâi moment al plămădirii acestei încredinţări, şi puternicul element de autosugestie, aproape subconştient, care lucrează întotdeauna în noi, ori de câte ori e vorba să ne apropiem de o personalitate, pentru care avem un adânc şi emoţional cult. Sentimentul copleşitor al valorii ei câştigat din contactul spiritual cu acea personalitate, pe tărâmul cel mai propriu al ei, se amestecă, fără de voia noastră, şi în celelalte judecăţi, pe care viem să ni le făurim despre dânsa, pe tărâmul şi a altor activităţi, mai de puţină importanţă pentru fiinţa ei.

Dar nu m'am lăsat biruit de acest element. Am lăsat timpul să treacă. Am căutat să mă informez, pe cât timpul mi-a îngăduit şi asupra materialului netipărit, ce ne-a rămas de la marele poet, şi care se păstrează cu atâta conştiinciositate în biblioteca Academiei Române; am cercetat diferitele publicaţii şi studii, ce mi-au căzut sub mână, găsite în aceiaşi bibliotecă; am căutat să aşez în cadrele istoriei şi ale criticei toate informaţiile noui, ce puteau să aibă o cât de îndepărtată legătură cu Eminescu pedagogul, şi lucru minunat! In loc ca încredinţarea cea dintâi, despre un Eminescu pedagog, să sufere vre-o diminuare, ea a crescut şi s'a împuternicit tot mai mult în conştiinţa mea. Aşa că azi, dacă îndrăznesc să dau publicităţii aceste rânduri, o fac în primul rând din puternica încredinţare la care am ajuns, pe bază de studiu, că Eminescu numără, printre numeroasele faţete a complexei lui personalităţi, şi pe aceia de pedagog.

In timpul din urmă a apărut în „Convorbiri Literare" (Anul 57, Noembrie, 1925) un studiu destul de întins şi temeinic tot asupra acestei teme: „Eminescu pedagog" de d-l D. Mărăcineanu. Citindu-l, m'am bucurat din suflet, pentrucă am constatat adânca unitate de vederi, între domnia sa şi subsemnatul, cu privire la această problemă.

Nădăjduim că prin aceste modeste însemnări, ale studiului de faţă, vom aduce unele contribuţii noui la înţelegerea chestiunii, aşa cum ea se găseşte oglindită în articolul d-lui Mărăcineanu. Dar ceiace am vrea ca să mai ajungem prin rândurile acestea este o cât de slabă corectare a unor judecăţi, nedrepte *prin prea tranşantul lor*, şi care vin câteodată de la persoane cu o autoritate critică destul de mare. Un exemplu este ceiace scrie d-l G Ibrăileanu la pg 152 în ale sale însemnări, publicate sub titlul: „Spiritul critic în literatura românească".

„Eminescu e printre cei dintâi, care, dându-şi seamă de seriositatea lucrurilor, ştie să se mărginească, să se specializeze conştient de greutatea de a fi desăvârşit măcar într'o specialitate, chiar când îţi consacrezi ei toate puterile sufleteşti... Eminescu a fost numai poet, căci proza sa este puţină şi e poezie în proză. Afară de aceasta a mai fost şi *un cetăţean, care şi a spus părerile* — şi atâta tot... Că uneori s'a amestecat, incidental, şi în alte ramuri, precum în filologie — aceasta dovedeşte că el a trăit la sfârşitul epocei „oamenilor universali".

Nu vrem să tăgăduim câtuşi de puţin valoarea de prim ordin a lui Eminescu — poetul, pe care o remarcă şi d-l Ibrăileanu. Dar nu putem subscrie tot cu aceiaşi convingere la afirmaţia că „proza sa e puţină şi e poezie în proză"... întrucât din opera lui tipărită, şi chiar netipărită, noi mai cunoaştem un Eminescu prozator şi în afară de sfera genului poetic ; de pildă un Eminescu ziarist, sociolog, cugetător asupra domeniului dreptului şi al culturii în genere, tărâmuri pe care Eminescu a scris mult şi lucruri destul de valoroase, pentru a fi socotite ca făcând parte integrantă şi preţioasă din personalitatea lui.

La fel nu putem să ne mulţumim numai cu afirmaţia că Eminescu „a mai fost şi un cetăţean, care *şi-a spus* părerile — şi atâta tot", întrucât noi, pe baza faptelor şi a documentelor, ce vom arăta în cele ce urmează, am ajuns la convingerea că Eminescu a fost *un cetăţean, care şi-a valorificat convingerile şi prin acţiune concretă, vie, organizată,* acţiune care formează, într'o bună măsură, obiectul cercetărilor de faţă, şi pe care temeiu noi credem că trebue să ne lărgim judecata noastră despre Eminescu, considerându-l nu numai ca poet, prozator, ziarist, gânditor filozofic în materie de drept şi cultură, ci şi ca pedagog, activ şi practic, al şcoalei şi al învăţământului nostru românesc.

Rămâne desigur să se vadă şi de către alţi cercetători, poate mai obiectivi şi desigur mai temeinici de cât modestul însemnător de faţă, ai vremilor ce vin, care este adevărată întindere şi greutate ce se cuvine fiecăreia din aceste laturi în parte, pe care le întruneşte în sine marea personalitate a lui Eminescu. Un lucru cred însă că va rămâne sigur şi din ce în ce mai limpede pentru aceşti cercetători : importanţa cu totul unică, privită în cadrele istoriei, pe care o are şi o va avea tot mai mult Eminescu, ca unul din cei dintâi îndrumători şi propovăduitori practici, pe care i-a avut pedagogia şi şcoala românească.

Şi dacă am căuta, în privinţa aceasta, un cuvânt, pe care îl socotim a fi cel mai potrivit pentru exprimarea acestui gând al nostru, în legătură cu preţuirea lui Eminescu, apoi l'am alege desigur pe acela al distinsului nostru cercetător pe tărâmul culturii şi al filozofiei, d-l C. Rădulescu-Motru, care în a sa conferinţă, ţinută la Galaţi, în anul 1911: „Ce înseamnă Eminescu pentru cultura românească?" spune între altele:

„Timpul, care în genere duşmăneşte gloriile omeneşti, s'a arătat a fi cel mai bun prieten al lui M. Eminescu".

„Noi, până azi, ne-am mărginit să-l admirăm şi să-l editâm pe Eminescu. Timpul ne cere ca deacum înainte să-l şi studiem.

„Un exemplu pentru viitoarea cultură românească: iată ce însemnează pentru noi Eminescu".

„Un exemplu" însamnă însă mai mult pentru noi decât „un simplu cetăţean, care şi-a spus părerile".

El însamnă, înainte de orice, un model de acţiune — cultura fiind şi acţiune — de la care trebue să se inspire necontenit viitorii cetăţeni ai culturii şi ai neamului românesc.

„Un exemplu" am văzut şi văd şi eu în Eminescu pedagogul, pentru toţi oamenii şcoalei româneşti, de azi şi din toate timpurile.

Pe acest exemplu vreau ca să-l evoc acum, atât pe cât puterile îmi vor îngădui, înaintea tuturor normaliştilor şi învăţătorilor, nu numai cei de la şcoala, care poartă numele marelui botoşănean, [1]) ci şi al celor de pretutindeni, din întreg cuprinsul României-Mari, pe care marele nostru poet şi luptător prin cultură a visat-o, a pregătit-o şi a realizat-o chiar în germene adică în conştiinţa vie şi activă a neamului nostru românesc, în tot timpul cât a trăit şi lucrat, şi de atunci fără de întrerupere, o realizează până azi, prin vraja fără pereche a operei şi a geniului său.

II. O determinare necesară.

Pentru a putea fixa într'un chip precis ce înţeles voim să dăm cuvântului „pedagog", alăturat de numele lui Eminescu, socotim că este absolut necesară o determinare mai de aproape a tuturor înţelesurilor în care se poate folosi acest cuvânt.

1) Este cunoscut cred de toţi că Eminescu *s'a născut* în oraşul Botoşani, după a sa proprie mărturisire, iar copilăria şi-a petrecut-o în Ipoteşti, Botoşani.

Denumirea de pedagog se poate aplica în primul rând omului practic, cunoscut încă din antichitatea elenă, a conducătorului de copii. In acest înţeles se poate numi pedagog tot aşa de bine şi mama sau guvernanta inteligentă, care face din supravegherea şi călăuzirea copilului încredinţat lor o operă nu de pur hazard, ci ele înşi-le se lasă conduse în lucrarea lor de oarecare principii inconştient-teoretice, pe care le scot, fie din depozitul de afirmări apodictice a tradiţiei verbale, fie din svâcnirile oarecum instictive a unei intuiţii fireşti. Tot în acest înţeles se poate aplica cuvântul de educator şi învăţătorului concret, aşa precum ni-l furnizează în cea mai mare măsură şcolile noastre normale şi seminariale, şi care, deşi au o cultură profesională cu mult mai bogată ca cele dintâi, această cultură constitue pentru el, adeseaori, un desavantaj real, întrucât mulţimea nemistuită a cunoştinţelor memorizate îi tulbură intuiţia, cu care el ar putea de fapt să rezolve în multe rânduri, cu mult mai prompt şi mai sigur, diferitele probleme mărunte, dar importante, pe care i le prezintă copilul.

Numele de pedagog se mai poate da însă — şi aceasta este o accepţie mai înaltă — cercetătorului sistematic al domeniului educaţiei, omului care şi-a făcut din munca educaţiei o preocupare constantă a vieţii sale, observatorului şi experimentatorului ştiinţific pe tărâmul formării omului. Acesta ar putea fi aşa numitul pedagog ştiinţific, din categoria unui Binet, pe care l'a dat Franţa, a unei Maria Montessori, pe care o dă Italia şi alţii de acest fel.

Şi într'un caz, şi în altul, comun ar fi amânduror formelor de a fi pedagog: ideia şi preocuparea intenţionată de a se ocupa, teoretic sau practic, cu lucrul educaţiei. Aceşti oameni şi-au făcut din educaţie, pentru ca să spunem aşa, o carieră constantă a vieţii lor. Ei sunt, într'un anumit chip, formaţi mai dinainte pentru această formă de muncă şi, în afară de dânsa, ei se simt oarecum deplasaţi din centrul de preocupare a fiinţei lor. Pedagogi în acest senz avem pe pedagogii clasici: Pestalozzi, Herbart şi alţii asemănători cu ei, pe care îi studiază într'un chip special aşa numita istorie a pedagogiei.

Cuvântul de pedagog, luat în unul din aceste două senzuri, nu se poate aplica, fără să se exagereze, lui Mihail Eminescu. Ci numai într'un al treilea senz, pe care îl precizăm imediat.

Mai poate fi considerat pedagog şi omul, care, fără a se

gândi numaidecât la o cercetare sistematică şi statornică pe tărâmul ştiinţei despre educaţie, şi nici fiindcă a îmbrăţişat munca concretă a educaţiei dintr'o înclinare specială către această muncă, totuşi, datorită culturii largi şi multilaterale, pe care şi-a însuşit-o dintr'o simplă curiositate intelectuală, adâncă şi continuă, a ajuns să reflecteze într'un chip serios şi asupra problemelor educaţiei, şi care, datorită mai mult unor împrejurări întâmplătoare, a fost silit ca să lucreze în chip practic şi pe tărâmul educaţiei. Odată însă lucrând pe acest tărâm, desvălue o intuiţie

PREOT TOMA CHIRICUŢĂ
fost profesor de pedagogie

atât de adâncă faţă de problemele ei, şi desfăşură o activitate concretă atât de rodnică prin rezultatele ei imediate, ori prin orientările, implicit cuprinse în acţiunile sale, chiar pe tărâmul teoretic al educaţiei, în cât, adesea, poate fi aşezat mai presus din punctul de vedere al valorii, de cât mulţi din pedagogii de meserie.

Eminescu face parte dintre pedagogii aceştia.

O fire înzestrată cu multe şi sclipitoare daruri, mai ales de imaginaţie şi inteligenţă; bucurându-se, în tot cursul copilăriei, de o aleasă educaţie sentimentală şi morală în casa părinţilor, care erau boerinaşi cinstiţi şi gospodari din nordul Moldovei; purtat apoi de o neostoită sete lăuntrică după tot mai multe

comori de cugetare şi frumuseţe pe tărâmurile venerabile şi vechi ale culturii occidentale, în special ale celei germane ; făcând studii de filosofie, drept şi literatură la Universităţile strălucite ale timpului, din Viena şi Berlin, Eminescu reprezenta, pentru timpul său, una din cele mai vaste şi mai complexe personalităţi a culturii şi ale neamului nostru.

E destul ca să ia cineva în mână manuscrisele — şi care nu sunt toate, desigur — ce emană de la Eminescu, şi care sunt în păstrarea Academiei Române, vre-o 20 de volume, mari şi mici, în total, să le studieze cu deamănuntul şi cu iubire obiectivă de adevăr, pentru a se încredinţa de aceasta.

In special notele şi însemnările lui, pe tărâmul filosofiei, culturii şi a dreptului, sunt de o deosebită însemnătate din punctul de vedere special al cercetărilor noastre de faţă, întru cât ele ne vor da o bună parte din elementele care ne sunt trebuitoare, spre a înţelege şi preţui cum trebue şi acţiunea vie, concretă, deplină, pe care a depus-o Eminescu, întâmplător, pe tărâmul şcoalei şi al educaţiei.

Prin urmare, în acest senz şi pe această temelie, înţelegem noi să stăm atunci când vorbim de un Eminescu pedagog. El a fost un pedagog fără să o ştie el însuşi. El a fost un pedagog în sensul înalt, liber şi genial al acestui cuvânt. A cugetat asupra problemelor educaţiei, fără ca numaidecât să le îmbrace în terminologia consacrată şi adesea pedantă a acestei arte nobile. A cercetat şi mai ales a întuit, adânc, în fiinţa adevărată şi eternă a adevăratei educaţii şi şcoale. A lucrat în scurtul timp, numai de un an, care i-a fost îngăduit de vitregia vremurilor, pe tărâmul şcoalei şi al învăţământului, cu atâta entuziasm convins, cu atâta pricepere a realităţilor şi cu o viziune atât de clară a metodelor şi idealurilor educaţiei şi şcoalei, încât, fără să exagerăm, putem să-l aşezăm printre ctitorii sufleteşti ai şcoalei noastre româneşti, celei bune, şi va rămâne pentru totdeauna.

Aşa dar vom îmbrăţişa în cercetarea noastră nu numai pe Eminescu — revizorul şcolar, sau, dacă voiţi, pe Eminescu pedagogul practic, pe care îl găsim oglindit atât de limpede în rapoartele şi în articolele lui, privitoare la şcoală şi învăţământ — ci ne vom duce şi la Eminescu cercetătorul şi gânditorul, pe care îl găsim trăind în însemnările şi în studiile lui mai lungi, scrise mai toate nu pentru a fi date publicităţii, cu orice preţ, şi pentrucă pe el *l-au stăpânit* aceste preocupări, care se oglin-

desc şi se exprimă într'o formă înaltă, prin aceste studii şi însemnări.

Desigur că nu într'o mică măsură au influenţat în această direcţie pe Eminescu legăturile de prietenie şi atingere intelectuală, pe care le-a întreţinut el cu marele spirit critic şi cult al celui ce a fost Titu Maiorescu.

In şedinţele literare şi critice, ţinute de către „Junimea" la Iaşi, precum şi din îndemnul stăruitor al lui Maiorescu, făcut către Eminescu, de a se pregăti în vederea unei catedre la Universitatea din Iaşi, trebue să găsim, desigur, obârşia celor mai multe din motivele care l-au îndreptat pe dânsul ca să facă studii speciale de drept şi de filosofie.

In privinţa aceasta este foarte interesantă corespondenţa dintre Maiorescu şi Eminescu, publicată şi comentată de d-l Rădulescu-Pogoneanu, în ale sale „Studii", din care rezultă cu totul limpede acea influenţă, despre care vorbim.

Acolo, în Berlin, audiind cursurile de filosofie, drept şi filologie comparată, pe care le găsim notate şi în „Beleg-Hefi"-urile lui Eminescu, cele două, publicate şi de d-l Rădulescu, îşi va fi format Eminescu cele mai multe şi mai temeinice convingeri cu privire la cultură, stat şi educaţie, pe care le vom găsi apoi aşternute în note, însemnări şi studii.

Nu ştim din care motive Eminescu nu-şi mai susţinu însă teza de doctorat, la timpul pe care il făgăduise el lui Maiorescu, aşa că în 1874 fu nevoit să părăsească Berlinul, fără de titlul de doctor în filosofie, şi deci şi fără putinţa de a lua catedra, pe care o avea rezervată. Cu începere de la 1 Septembrie 1874 şi până la 1 Iulie 1875 el fu numit director al bibl.otecii din Iaşi [1]). Iar la 1 Iulie 1875 fu numit revizor şcolar al judeţelor Iaşi şi Vaslui [2]), în care situaţie rămase până la 1 Iulie 1876, când, căzând guvernul conservator, în care era ministru şi Maiorescu, a fost înlocuit şi Eminescu [3]), potrivit moravurilor politice ale vremii.

Prin urmare, în aceste împrejurări şi din aceste vremuri, se nasc toate documentele, privitoare la un Eminescu pedagog. La aceste documente ne vom duce şi noi, încercând să schiţăm gândurile şi ideile despre educaţie, pe care şi le-a făcut studio-

1) V. I. Rădulescu-Pogoneanu. Studii. p. 64.
2) Vezi şi Dr. Borcea. Eminescu ca pedagog; Ramuri 1909 pg. 495.
3) V. I. Rădulescu-Pogoneanu. Studii. p. 64.

sul din Berlin, precum şi intuiţiile şi convingerile pedagice, de care a fost călăuzit el în activitatea sa pedagogică practică, când a ajuns revizor mai târziu.

III. O scurtă reflexiune, utilă, asupra ţelului acestor cercetări.

Aşa dar, după cum credem că rezultă şi din cele spuse până aici, ţelul cercetării acesteia este destul de îndrăzneţ: Vrem să fixăm nu numai, în cadrele timpului, linia, mai mult sau mai puţin sinuoasă, a activităţii şcolare, pe care a desfăşurat-o Eminescu — ceiace ar constitui prin ea însăşi o ţintă destul de nobilă pentru munca noastră, ci urmărim ceva mai mult: Să reconstituim, în marginile probabilului şi a documentelor, chiar teoria pedagogică, de care s'a condus Eminescu în această activitate practică, şcolară. Nu este aceasta prea îndrăzneţ? Şi mai ales: Să fie aceasta oare permis?

Citeam undeva că marele francez *Cuvier* a făcut reconstituirea unui întreg animal preistoric, orientându-se numai după o măsea a acestui animal, găsită undeva.

Socotim că cel puţin acelaşi drept, dacă nu şi aceiaşi putinţă, avem şi noi, atunci când e vorba de probabila teorie pedagogică a revizorului M. Emin scu. Fireşte că cuvântul teorie îl vom lua în cazul de faţă nu în senzul acela, propriu, pe care l-ar putea avea acest cuvânt în cazul unui pedagog practic de carieră, ceiace nu este cazul lui Eminescu, şi nici ca în cazul unui pedagog ştiinţific oarecare, ceiace e şi mai puţin cazul. Cu toate acestea o teorie, în sensul de o înlănţuire de idei, mai mult sau mai puţin sistematic legate, care l-a călăuzit în acţiunea lui şcolară, desigur că a avut şi Eminescu, ca ori şi ce om de cultură în genere, atunci când este pus să raţioneze într'o direcţie oarecare. In stocul de cunoştinţe şi gânduri, pe care şi le-a format Eminescu, studiind şi gândind asupra diferitelor domenii ale culturii şi vieţii, trebue să găsim şi pe acelea, care i-au fost imediat mobilizate în suflet de situaţia precisă, categorică şi practică de conducător al şcoalei, fie şi sub forma mai puţin pretenţioasă şi înaltă a unui revizor şcolar din anul 1875, deci anterior războiului nostru pentru independenţă. Şi apoi Eminescu era un cap teoretic prin excelenţă. Din notele şi însemnările lui, cele mai multe netipărite, dar totuşi caracteristice pentru personalitatea lui, rezultă cu puternicie aceasta.

Casa familiei Eminescu din Ipoteşti inainte de dărimare.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Dacă viaţa i-ar fi îngăduit şi ar fi ajuns aceiace era destinat să fie la un moment dat, adică profesor la Universitatea din Iaşi, am fi avut atunci în Eminescu pe unul din cei mai mari teoreticiani ai culturii noastre. In orice caz terminăm această scurtă reflexiune cu încheerea : Eminescu nu a intrat în revizorat cu mintea vidă de orice element teoretic asupra educaţiei, şi aceasta vom încerca să o arătăm nu numai cu elemente spicuite din rapoartele lui oficiale de revizor şcolar, ci şi din alte isvoare, anterioare ca dată acestei activităţi, şi care nu sunt totuşi nici atât de sărace şi nici cu mult mai puţin importante pentru acest scop, ce-l urmărim.

IV. Cum ajungem la fixarea teoriei pedagogice a lui Eminescu ?

Mai întâi lămurindu-ne precis asupra isvoarelor de informaţie, de la care trebue să purcedem.

Şi în al doilea rând fixându-ne în mod aprioric, plecând de la teoria pedagogică actuală, asupra elementelor esenţiale ale acestei teorii, pe care va să le descoperim la dânsul.

In ceia ce priveşte isvoarele de informaţie le vom împărţi de la început în trei categorii, luându-le în ordinea timpului : 1) Isvoare din epoca de studios a lui Eminescu ; 2) isvoare din epoca de revizor şcolar şi 3) isvoare din epoca de ziarist.

Fireşte că atunci când vom căuta să interpretăm pe unele din aceste isvoare ne vom servi de întreaga cunoştinţă, pe care ne-am format-o despre Eminescu pedagogul, pe temeiul tuturor celorlalte categorii, luate în ordinea timpului. Aceasta ni se pare obligatoriu, dacă nu vrem să proectăm ideile noastre subiective în spiritul şi în opera lui Mihail Eminescu.

In ce priveşte fixarea de la început a elementelor esenţiale, pe care vrem sa le descoperim şi să le urmărim în teoria pedagogică a lui Eminescu, socotim iarăşi că este absolut logic să procedăm aşa cum ne-am propus. Căci, cum vom putea face acest lucru, fără a pleca în gândirea noastră de la unele elemente fundamentale, care intră în definiţia pedagogiei noastre proprii ?

Teoria educaţiei, deşi ea a evoluat în decursul vremurilor destul de mult, totuşi, mai ales în decursul ultimei jumătăţi a veacului XIX şi până azi necontenit, a fost aproape constant pătrunsă de anumite idei sau elemente fundamentale. Aceste idei

sunt : personalitate, cultură şi mediu social. Oricum ar varia definiţia pedagogică a educaţiei, fie că îşi are obârşia în capul, înclinat spre metafizică, a unui Herbart, fie că vine din individualismul oricât de neconsecvent a lui Rousseau, ori că este îmbibată cu un sociologism atoate cuprinzător, ca a lui Natorp, ea nu se poate dezinteresa cu nici un preţ de unul din aceste trei elemente de o importanţă hotărîtoare, pentru orice teorie asupra educaţiei.

Mai ales la Eminescu, care prin cea mai mare parte din cultura lui, ca să nu zicem prin toată, este un discipol convins al culturii germane, va trebui să descoperim o atitudine interesantă din punctul de vedere al ţelului ce ne-am propus, faţă de aceste realităţi.

Ce concepţie are Eminescu despre cultură, în genere, şi despre raporturile ei cu educaţia, în specie? Care este importanţa pe care o atribue el personalităţii în cadrele activităţii educative, şi până unde întinde el marginile acestei noţiuni? Ce loc îi acordă el mediului social, fie el naţie sau humanitate, în promovarea concretă a ceiace el numeşte educaţie? Iată câteva întrebări importante şi fundamentale, care joacă un rol esenţial în fixarea teoriei pedagogice a lui Eminescu, fixare, care constitue, după cum am spus, una din ţintele principale ale studiului de faţă. Pe această teorie ne vom sili a o restabili plecând mai întâi de la isvoarele *cele dintâi în timp*, care provin de la Eminescu, privitoare la această ţintă, şi care sunt notele, însemnările, studiile şi reflexiunile ce provin de la dânsul, din perioada anteşcolară a gândirii lui, înţelegând prin această perioadă tot timpul, nu prea lung, de studii, mai mult sau mai puţin sistematice, pe care le-a făcut Eminescu mai înainte de a fi revizor. Apoi vom căuta să complectăm această cunoştinţă şi totodată să o verificăm cu lumina ce curge pentru noi din toate documentele ce provin din perioada activităţii sale şcolare desăvârşind-o cu acele elemente, destul de preţioase şi multe, pe care le găsim în scrisul lui Eminescu ziaristul. Dacă între toate aceste elemente vom descoperi o corespondenţă şi o întregire continuă, atunci va însemna că încercarea noastră de reconstituire a fost o acţiune necesară şi utilă; atunci vom putea afirma în mod obiectiv şi definitiv existenţa unui Eminescu-pedagog, alături de celelalte ipostasuri, fixate până acum mai mult sau mai puţin limpede de către critica noastră ştiinţifică: Eminescu poetul,

Eminescu povestitorul, Eminescu ziaristul, economistul politic, etc. etc.

Să căutăm deci a stabili care este înţelegerea pe care o dă Eminescu acestor noţiuni fundamentale, fără de lămurirea cărora nu vom putea să înţelegem just şi ideia pe care şi-a făcut-o el despre pedagogie şi educaţie.

V. Cultură, ştiinţă şi educaţie: trei noţiuni importante a scrisului lui Eminescu, care îşi determină reciproc conţinutul şi sfera lor.

Cu privire la „cultură" avem în Eminescu un material destul de bogat, din care să ne putem informa.

Astfel în volumul de manuscrise 2255, de la Academia Română, vom găsi un studiu destul de întins a lui Eminescu, intitulat „Cultură şi ştiinţă", din care vom spicui câteva fragmente.

Pentru Eminescu cultura este mai înainte de toate un fapt social şi nu individual. In ce înţeles anume? Iată ce spune el însuşi: „Moravurile unii naţiuni pot, ca expresiune a individualităţii naţionale şi în comparaţiune cu altele, să fie culte, însă omul singular, care exercită aceste moravuri, nu demonstră prin asta încă cultură, ci numai... civilitate.

Unui spirit poporal sau unui popor i se pot atribui aşa dar toate semnele caracteristice ale culturii, care vor rezulta din cursul studiului nostru, fără ca din aceasta să urmeze cumva cum că indivizii singulari ai acestui popor sunt într'adevăr oameni culţi". (Ms. p. 212).

Deci este clar: cultura aparţine societăţii — recte naţiei, după felul de a înţelege a lui Eminescu — şi nu individului. Individul poate beneficia de cultura naţiei sale. Chiar poate conlucra la creşterea acestei culturi, dar o proprietate exclusiv a sa nu este niciodată aceia ce numim noi cultură.

Dar din cele spuse până aici încă nu ştim precis ce înţelege Eminescu prin noţiunea de cultură. De aceia trebue să citim mai departe, spre a afla lămuriri.

„Cultură se numeşte înainte de toate o anumită stare şi grad de desvoltare a inteligenţei, o speţie anumită de ridicare a spiritului asupra manierei lui de a privi natura şi viaţa primară şi câştigată fără **cultivare educativă**, o împlere a sufletului

cu aşa fel de obiecte ale cunoştinţei, care trec peste trebuinţele vieţii cele nemijlocite şi naturale" [1]).

„Cultura închide... în sine... treapta aceia a vieţii spirituale şi anume gradul acela de activitate spirituală, în puterea căruia un om e aplecat şi capabil de a progresa, cum se zice, cu timpul.

Cultura preface sufletul într'un organism, pentru care fiece experienţă e un nutriment, pe care el îl recipiază înlăuntrul său, îl prelucrează organic" [2]).

„Scopul culturii e în esenţă individual, el se împlineşte pe deplin şi exclusiv înlăuntrul individului, cultura unui om nu are alt scop, de cât ca tocmai *el* să fie cult. Imbogăţirea şi desvoltarea, activarea în genere a spiritului, întrucât ea e îndreptată numai spre aceia, ca să ajungă starea, ce se numeşte cultură, nu are un scop general sau obiectiv, care adică să fie în afară de persoană, şi nici un scop practic. Intr'asta ea-i contraopusă sciinţei" [3]).

Aici urmează în studiul lui Eminescu o parte foarte interesantă, referitoare la „ştiinţă", pe care el o concepe ca fiind în antiteză cu „cultura" [4]) întrucât ea nu mai este un fapt care se petrece deplin şi exclusiv înlăuntrul individului. Ştiinţa „are un scop general, care trece peste persoana conlucrătorului, adică ştiinţa însăşi". „Ştiinţa există într'adevăr şi ca atare afară de individul singular, obiectiv". „Abia în numărul şi în măsura activităţii celor ce se ocupă cu ştiinţa dau propria realizare obiectivă a ştiinţei". „Ştiinţele, precum şi artele proprii şi ştiinţifice au şi urmăresc cu toate în exerciţiul lor nişte scopuri generale şi obiective, în parte şi practice, cultura însă, *deşi şi ea însemnează asemenea o activitate şi desvoltare spirituală*, este personal terminată cu scopul ei, e mărginită la individ şi se îndeplineşte numai în el singur".

Dar din cele spuse până aici s'ar părea că între ştiinţă şi cultură există un raport de excludere Nici de loc. „Pe când astfel pedeoparte ştiinţa şi cultura sunt cu totul deosebite, le găsim pe de altă parte într'o legătură f. strânsă în de ele. Mai întâi ni se manifestă, la o privire mai deaproape, împrejurarea

1) Ibidem.
2) Ms. 2258 p. 185.
3) Ms. 2255 p. 215.
4) Ms. 2255 p. 213-4.

cum că tot materialul şi cuprinsul activităţii spirituale, ce constituesc cultura, e luată numai din ştiinţă (şi din arte); cultura nu e de sine creatoare, ci în esenţă e receptivă, pasivă; fiecare progres propriu zis al spiritului public, fie ca lărgire şi înălţare a spiritului său, care-i înfăptuit de un individ, nu se atribue nici când ca atare culturii acestuia, ci artei sau ştiinţei din el".

Şi apoi Eminescu se întreabă: „Ce raport este dar între cultură şi ştiinţă la diversitatea deplină a scopului şi la identitatea deplină a cuprinsului lor?

Ca spectatorul în faţa artei, ca credinciosul cu biserica, astfel e raportul dintre cei culţi şi ştiinţă.

Cugetătorii şi învăţaţii lucrează, cei culţi consumă ştiinţa; învăţaţi sunt poeţii ştiinţei, cei culţi sunt obştia credincioşilor, ceiace nu exclude ca un laic să priceapă adesea mai mult din teologie de cât duhovnicul său".

Dar pentru a înţelege temenic ce înţelege Eminescu prin educaţie — şi, implicit, spre a înţelege şi locul pe care l'ar acorda Eminescu pedagogiei în sistemul celorlalte ştiinţe — e necesar, socotim noi, de a urmări mai departe în chip răbdător ce înţeles dă Eminescu cuvântului de „ştiinţă", şi care ar fi raportul, de drept şi de fapt, între educaţie, cultură şi ştiinţă.

Mai întâi pentru Eminescu ştiinţa este o „reprezentare şi desvelire a spiritului naţional într'o direcţiune, aceia a ştiinţei". Valoarea şi fiinţa ştiinţei, „viaţa şi scopul ei e departe de a se mărgini la un număr breslaş de indivizi". „Ştiinţa nu e pentru învăţaţi, ci învăţaţii pentru ştiinţă, ea trăeşte în ei şi-i domină totodată". „Ştiinţa nu există pentru sine însăşi", ci „e numai o parte şi un membru în organismul spiritului naţional — *şi mai încolo a celui umanitar*. Ştiinţa şi eroii ei, învăţaţii, lucrează numai pentru naţiunea lor, pentru susţinerea şi înălţarea spiritului naţional; ei lucrează pentru a aduna isvoarele sucului vieţii lor în spiritul public comun şi spre a-l aduce pe acesta la înflorire".

Dacă am raporta toate acestea şi la ceiace ar putea numi şi Eminescu Pedagogie, desigur că am avea o definiţie foarte interesantă a ştiinţei acesteia. Am avea, în primul rând, preciziunea că Pedagogia, ca toate ştiinţele, practice şi teoretice, este o ştiinţă naţională, o ştiinţă care caută să înţeleagă şi să interpreteze în armonie cu scopul propriu ei, acela al educaţiei, fiinţa caracteristică a „spiritului naţional", iar în pedagogii noştri, şi în orice pedagog din lume, Eminescu ar vedea nişte „eroi", care

lucrează „numai pentru naţiunea lor, pentru susţinerea şi înălţarea spiritului naţional", care se străduesc spre „a aduna isvoarele sucului vieţii lor în spiritul public comun şi spre a-l aduce pe acesta la înflorire".

Cam strâmtă definiţie ar zice poate cineva, care e deprins a privi la realităţi mai mult prin prisma abstractului şi a universalului, dar, care, dacă este privită cu o adâncă pătrundere obiectivă, cu ajutorul tuturor elementelor celorlalte a scrisului lui Eminescu — aşa, de pildă, chiar şi în citatul acesta, dacă se ia aminte la adaosul caracteristic: „...şi mai încolo a celui umanitar", pe care l-am subliniat noi — atunci se va vedea cât de largă şi totodată adâncă este această concepţie a lui Eminescu despre ştiinţă în genere, şi despre Pedagogie în special, concepţie pe care dacă n'o găsim formulată într'un chip expres în senzul lui Eminescu (atât pe cât îl cunosc eu), dar într'un mod implicit noi o credem că se cuprinde, şi avem tot dreptul ca să o deducem, mai ales atunci când voim să vorbim despre o latură atât de neexplorată până acum din personalitatea lui Eminescu — laturea lui de pedagog — şi despre care noi socotim că ar trebui să se vorbească mai mult şi mai conştient.

Dar atunci cum rămâne cu raportul de facto dintre „cei culţi" şi „cei ce ştiu", în realitatea înaltă şi pururea vie a naţiunii, creatoare şi de cultură, şi de ştiinţă. O spune Eminescu într'un chip cum nu se poate mai limpede: „Cei culţi dintr'o naţiune sunt cred, care mai dintâi şi cu deosebire recepiază în ei cele câştigate pe terenul ştiinţei pentru spiritul public, şi de aceia nu-i indiferent, dece numărul de oameni culţi, ce-şi apropriază ştiinţa şi rezultatele ei gata, este mai mare sau mai mic. *Înălţimea şi demnitatea spiritului naţional nu se determinează numai prin cuprinsul celor ştiute (în ştiinţă), ci şi după întinderea numerică a celor culţi.* Beoţienii rămân Beoţieni şi Abderiţii Abderiţi, deşi unii au avut pe Pindar, ceilalţi pe Democrit. Nu preoţii constituesc biserica, ei nu o pot face de cât în cea mai strânsă comunitate cu credincioşii; tot astfel nu constituesc învăţaţii spiritul ştiinţific al naţiunii, ci numai întregul număr al celor culţi prin ştiinţă". Iar apoi Eminescu întrebuinţează o frumoasă metaforă, spre a ne face să înţelegem şi mai bine raportul pe care îl concepe el între ştiinţă şi cultură, între „învăţaţi" şi „culţi".

„Pe pomul cunoştinţei, care creşte din pământul spiritului naţional, ştiinţa se poate compara cu acele întinse puteri agente,

cari sugând şi alăptând scot sucurile din adâncimile isvorâtoare şi-l trimit modificat în toate ramurile; trunchiul şi rădăcinile sunt purtătorii consistenţi ai ştiinţei, învăţaţii; viaţa firească, văzută, frumoasă şi mirositoare în frunze, flori şi fructe, este *cultura generală*, care răsare din cele precese".

Şi acum iată cum sintetizează Eminescu, într'un chip magistral, toată această desbatere adâncă şi spirituală a raportului dintre cultură şi ştiinţă: „Aşa dar scopul culturii este individual în fiecare om singuratic, fără vre-o referinţă nemijlocită şi folositoare la întregul şi generalitatea semenilor săi, şi cu toate astea *în legătura cea mai intimă cu scopul lor general*. Cele mai particulare se anină aici nemijlocit de cele mai generale, tocmai aşa precum omul se uneşte nemijlocit cu omenirea, *vede, împlineşte* şi *pricepe* scopul şi chemarea sa în ea, mai mult decât în comunitatea mai îngustă a familiei, comunei şi statului, cu care el stă oarecum într'o influenţă faptică. Toată moralitatea omului singular, referească-se ea la raporturi individuale sau publice, îşi ia întemeerea în natura şi chemarea sa ca om, aşa dar în lucrul cel mai general, în omenire — în umanitate [1]). Astfel şi *cultura* e înainte de toate individuală, însă totalitatea indivizilor, şi prin urmare şi fiecare la locul său, *are de a exprima şi a pune'n viaţă înălţimea şi stadiul spiritului naţional, acesta-i scopul cel comun tuturor*".

Deci *ştiinţa* este acţiunea naţiunii, săvârşită prin „învăţaţi", de a se cunoaşte şi a se preţui obiectiv în sine însăşi; ca atare ea este supraindividuală, colectivă, a naţiunii şi prin aceasta a humanităţii. *Cultura* este individuală, întrucât ea „preface sufletul într'un organism, pentru care fiecare experienţă e un nutriment, pe care ea îl recipiază înlăuntrul său, îl prelucrează organic, însă cu toate acestea în legătura cea mai intimă cu scopul general al tuturor indivizilor, şi care constă din „a exprima şi a pune în viaţă înălţimea şi stadiul spiritului naţional", în care se află ajuns acest spirit naţional, la un moment dat din istoria exprimării şi organizării lui în lume. Ce minunată deslegare a acestei atât de mult desbătute probleme a raportului lăuntric şi logic dintre aceste două realităţi spirituale: Ştiinţa şi cultura, şi

1) O cercetare mai departe a acestei cugetări va veni în tratatul: Onoare şi glorie.

(Nota este a lui Eminescu).

care vom vedea că interesează de fapt într'o măsură adâncă şi înţelegerea justă şi adâncă a cugetării şi acţiunii pedagogice, desfăşurată de Eminescu, în scurtul timp şi în atât de mult agitatele împrejurări, în care i-a fost dat să lucreze pe acest tărâm.

Dar de fapt, pentru a ne pregăti o înţelegere cât mai dreaptă despre concepţia pedagogică a lui Eminescu, e necesar să mergem şi mai departe în cercetarea scrisului său, cu privire tot la această problemă a culturii şi a ştiinţei, întrucât din acest ultim citat, ce îl vom mai lua din acel studiu al lui, intitulat „Cultură şi Ştiinţă", vom putea afla şi o precizare cu mult mai apropiată a ceiace gândia Eminescu despre educaţie. Acest citat ultim este :

„Nu ne putem permite a lăsa nepomenit, că şi cultura are urmări asupra marginilor ei individuale şi cum că în această trecere peste margini are un scop mai întins decât cel personal şi adică : *în perpetuarea transmisă a culturii.* Cu deosebire se poate susţine aceasta despre cultura aceia, care se referă *la moralitatea şi frumuseţea unui om*, la viaţa şi purtarea cea cultă ; aicea *influenţa unei împrejurimi culte* nu e numai esenţială, ci neînlocuibilă. *Simţul estetic* în genere (precum şi cel moral, adăogăm noi, dar tot în spiritul celor afirmate de Eminescu mai sus) şi probarea lui în viaţa proprie în deosebi, *cere o îngrijire atât de durabilă şi practică, cum ea nu se prezintă* [1]) *decât prin relaţiunea şi societatea celor culţi* [2]), pe când orice ştiinţă despre el ni se arată în genere a fi zadarnice. De acolo şi experienţa deasă cum că şi oameni foarte cultivabili şi culţi înlăuntrul lor, dacă în anii primitivi n'au crescut sau n'au eşit din societate cultă, vor avea, cu toate calităţile lor probabile, lipsă de acel ceva, care ni se prezintă îndată şi întotdeauna ca semnul caracteristic cel mai revelat a unui om cult. In laturea aceasta a culturii autodidacţii rămân întotdeauna îndărăt ; numai, cum am zice, geniul culturii va poseda şi în casa de melc a singurătăţii acele fine fire sensitive pentru tot ce'i convenabil, de şic şi frumos în formele vieţii.

Prăsirea vieţii intelectuale însă prin cei culţi se întâmplă

---

1) In manuscris se găseşte scris deasupra acestui cuvânt termenul german „geboten", care ne arată că Eminescu îşi avea strânsă toată cultura lui filosofică din isvoare germane şi cugeta chiar cu terminologia germană.

2) De fapt prin aceasta înţelege Eminescu însăşi educaţia adevărată, despre care vom vedea în curând că vorbeşte mai pe larg în alte însemnări.

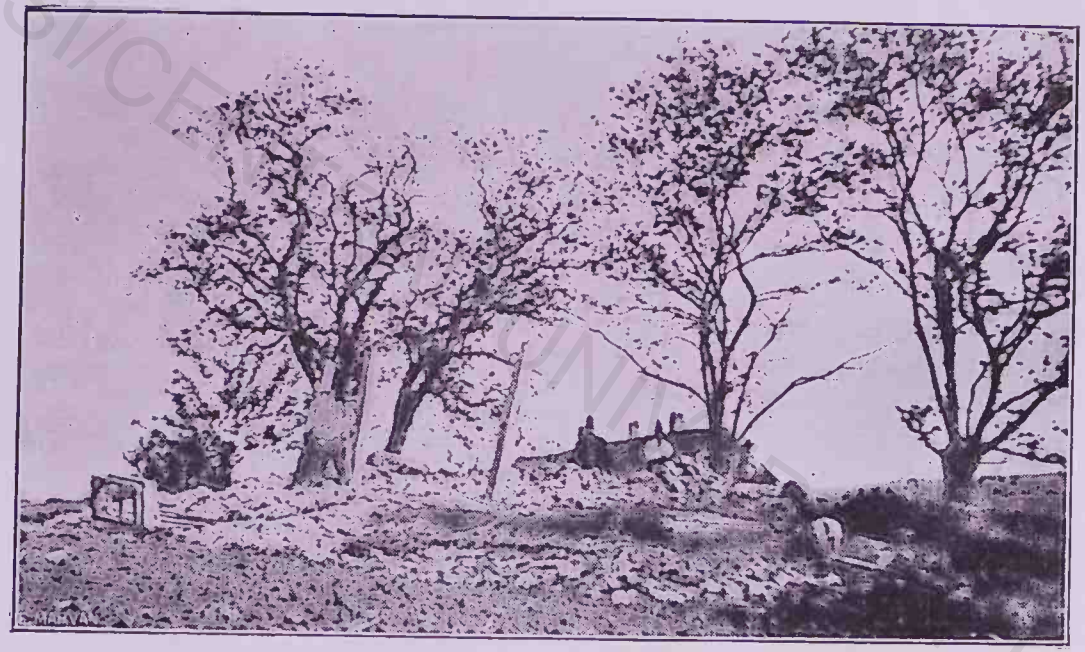

Ruinele Casei Eminescu din Ipoteşti.

BCUIAŞI/CEL

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

întotdeauna într'o măsură numai foarte mică, şi aceia într'un mod pervers, *dacă nu intervine ştiinţa*. Unde numai cei culţi singuri vor să producă şi să perpetueze cultura inteligenţei, **fie în educaţiunea copiilor**, ori în influenţa literară asupra publicului, acolo semidoctismul şi secăciunea (fraza goală) sunt aproape; *orice răsad al culturii trebue să pornească de la ştiinţa însăşi;* nu se poate semăna făină, ci numai grâu, pentru a putea căpăta pâine" [1]).

Dacă privim acum în urmă la acest lung citat din studiul lui Eminescu, şi căutăm în mod critic să descoperim ce legături stabileşte el între ştiinţă şi cultură pe deoparte, între amândouă şi educaţiune pe de alta, vom ajunge la următoarele încheeri:

Ştiinţa şi cultura sunt două forme de a se determina pe sine însăşi viaţa universală, care, după Eminescu, îşi află organul ei firesc şi superior în spiritul naţiilor.

Ştiinţa şi cultura sunt universale întrucât sunt în primul rând naţionale. Prin ele îşi exprimă naţia fondul ei etern human, deci universal: Prin cultură în individ, făcând din sufletul acestuia „un organism" unitar, cum se exprimă Eminescu, care „recipiază înlăuntrul său" toate experienţele ce se strâng în viaţa lui din „legătura faptică", pe care o întreţine cu „familia, judeţul şi statul" (care, acesta din urmă, după cum vom vedea, exprimă după Eminescu personalitatea organizată a naţiei); iar prin ştiinţă se „răsădeşte" cultura, *în forma superioară a „educaţiei"*, dacă e vorba de vrâsta mai fragedă a copiilor naţiilor, sau sub forma influenţei literare, estetice sau politice, dacă e vorba de vrâsta matură a indivizilor, care alcătuesc fiinţa naţiilor.

Cum că acesta e înţelesul pe care îl capătă cuvântul de „educaţie" în faţa cugetului, saturat de o serioasă cultură filosofică, al lui Eminescu, rezultă şi din întreg contextul în care sunt înglobate cele două expresii, subliniate într'un mod deosebit de noi, în care se vorbeşte de „cultivare *educativă*" şi „educaţiunea copiilor", precum şi din următoarele însemnări preţioase, ale lui Eminescu, făcute asupra chestiunii: *„Educaţiune şi cultură"* [2]).

Iată ce zice în adevăr Eminescu asupra acestei chestiuni

---

1) Ms. 2255, pp. 216-9.

2) V. Ms. Ac. 2257, pp. 30-1, publicat şi în opere complecte pp. 460 sub titlul „Despre politica desnaţionalizării".

care ne interesează aici pe noi în gradul cel mai înalt: „E multă diferenţă între educaţiune şi cultură. Aşa de ex. educaţiunea streină implică spirit strein — cultura streină ba. *Educaţiunea e cultura caracterului, cultura e educaţiunea minţii. Educaţiunea are a cultiva inima şi moravurile, cultura are a educa mintea.*

In fine, un om bine educat, cu inimă, caracter şi moravuri bune, poate să fie c'un cerc restrâns de cunoştinţe, pe când din contra cultura, cunoştinţele cele mai vaste pot să fie cuprinse de un om fără de caracter, imoral, fără inimă.

Cultura streină ca atare nu poate strica pe om pentru că trece prin prizma unui caracter, a unei inimi deja formate — educaţiunea, creşterea cade însă în periodul acela al vieţii omeneşti, când inima neformată încă a omului samănă unei bucăţi de ceară, *în care poţi imprima ce vrei.* Când inima cu vrâsta se împietresc, atunci n'o mai poţi îndrepta, o poţi numai rupe".

Din acest fragment, coroborat acum şi cu ceiace am văzut mai înainte că însamnă Eminescu despre cultură şi ştiinţă, putem stabili un înţeles precis pe care îl dă el noţiunii de „educaţie", în raporturile ei cu cultura. „Educaţia" însamnă cultură dar cultura a ceiace numeşte Eminescu cu vorba de „caracter". Iar „cultură" însamnă la rândul ei educaţie, dar educaţie a inteligenţei. Cultura şi educaţia servesc deci pentru a se defini reciproc, iar amândouă sunt subordonate noţiunii de ştiinţă. Acolo unde nu se amestecă „omul de ştiinţă" — în cazul nostru special „Pedagogul" — „unde numai cei culţi singuri vor să producă şi să perpetueze cultura inteligenţei, fie în educaţiunea copiilor, ori în influenţa literară asupra publicului, acolo semidoctismul şi secăciunea sunt aproape". Noi am parafraza: Acolo lipsa de caractere este fatală, în ceiace priveşte educaţia.

Acolo unde „simţul estetic şi moral" nu este aşezat în mijlocul unei „împrejurimi culte", care să îl încunjoare pe acela „cu o îngrijire durabilă şi practică", *realizată prin „intervenirea ştiinţei"*, acolo desigur că se va rămâne „întotdeauna îndărăt".

Acolo nu se îngădue culturii „să aibe urmări" şi „asupra marginilor ei individuale", adică *de a se perpetua transmiţându-se* şi deci nici procesul acela de condiţionare şi întregire reciprocă între „cultură" şi „ştiinţă" nu se mai poate face, şi rămânem, putem zice, într'o stare de semidoctism şi secăciune sufletească care întotdeauna au însemnat, dacă au fost prea mult perpe-

tuate, moartea sufletească a naţiilor. Iată în ce senz adânc şi cu totul actual înţelege prin urmare Eminescu „educaţia", cu spiritul lui genial, intuitiv, care numai din lipsă de timp şi de stimulare mai sistematică nu a ajuns să-şi exprime şi într'o formă definitivă şi expresă *teoria lui pedagogică.*

Şi astfel, în acest înţeles, continuă el mai departe a vorbi despre educaţie :

„De aceia ne temeam mai mult de şcoalele populare maghiare, de cât de Dieta lor, de miniştrii lor, de honvezii lor- Dieta, miniştrii şi honvezii se duc — omul rămâne. Pe acest om ce rămâne voesc a-l şti asigurat ; şi el e asigurat *prin datoria cea mare a Statului, care nu are de unde clădi şcoale populare ; când va avea de unde, atunci poporul le va respinge cu conştiinţa şi cu braţele. Educaţiunea streină implică spirit strein* şi un corp cuprins de spirit strein e asemeni unei pietre desprinse din zid. Ea aparţine zidului prin destinaţiunea ei, însă spiritul strein al atracţiunii pământului o face să cadă. Căzând la pământ ea încă nu e pământ, cum românul renegat nu e încă ungur, cum evreul botezat nu e încă creştin. Abia disolvându-se în pulbere devine pământ, cum ovreiul abia în nepoţii lui devine creştin, cum renegatul abia în nepoţii lui devine ungur".

Rezultă din acest citat, cu o preciziune cu mult mai mare, decât aceia care rezultă şi din citatele anterioare, că Eminescu atribue o enormă însemnătate educaţiei în viaţă, (ceia ce ni-l arată cu totul independent faţă de cugetarea lui Schopenhauer, pe care Eminescu l'a citit, l'a adâncit şi s'a lăsat influenţat chiar de el în creaţiile sale estetice), că Eminescu priveşte la educaţie în funcţie de naţii, cărora am văzut şi din cele de mai înainte ce adâncă valoare biologică şi culturală le atribue el în istorie, precum şi *indisolubila legătură ce o concepe Eminescu ca existând între educaţie şi şcoală, pe deoparte, între educaţie şi stat, pe de alta.*

Şcoala este pentru Eminescu unul din mijloacele practice cele mai puternice prin care îşi poate ajunge educaţia ţelurile sale. Iar statul este mânuitorul şcoalei, precum şi a altor mijloace educative, prin care se apără, se exprimă şi se valorifică naţia.

Este interesant, şi absolut necesar din punctul de vedere al studiului nostru, ca să urmărim în liniamente generale care este concepţia lui Eminescu despre *statul educativ*, pentru ca apoi să ne socotim în stăpânirea elementelor celor mai impor-

tante, care ne trebue, spre a restabili definiţia completă şi definitivă pe care o dă Eminescu educaţiei.

VI. Statul educativ la Eminescu. Deducerea lui hegeliană din ideia de personalitate. Statul e naţia personalizată prin acţiunea educativă.

In volumul cu manuscrise al Academiei No. 2257, se găsesc o serie de însemnări foarte interesante ale lui Eminescu, care mai curând le-am crede că sunt rodul unei citiri sau a unui studiu recent al său în legătură cu problema statului. Punctul de vedere din care este privit statul în aceste însemnări este cel al filosofiei lui Hegel, după cum rezultă cu desăvârşire limpede, în deosebi din pp. 195 a manuscriptului.

Ceiace ne interesează pe noi din aceste note este definiţia personalităţii, pe care desigur că Eminescu şi-a împropriat-o şi a păstrat-o pentru toată viaţa, călăuzindu-l şi în activitatea şi cugetarea lui pedagogică.

Iată câteva extrase privitoare la acest lucru:

„Fiinţa caracteristică a personalităţii e aceia, că ea singură este raţiunea sa, principiul său, fondul său de viaţă—personalitatea se determină prin ea însăş".

Definiţia sună cu totul înrudit cu definiţia pe care o dă azi pedagogul german H. Gaudig [2]). Explicaţia trebue găsită în identitatea isvorului de inspiraţie, acela al filosofiei germane. Personalitatea e concepută ca o realitate de ordin ideal cu totul autonomă, ca o valoare în sine, ca o valoare absolută.

Dar iată ce scrie mai departe Eminescu în aceste însemnări:

„Această fiinţă liberă a personalităţii e mărginită în existenţa ei reală, pământească. Ea conţine în sine o cotradicţie sau mai bine zis o antiteză: o destinaţiune nemărginită pedeoparte, o determinare prin toate celea în realitate. Căci, într'adevăr, care e punctul existenţei noastre, care n'ar fi determinat întru câtva de împrejurări cu totul neatârnate de noi? Ce e, de ex. bătrâneţea ori etatea? Etatea însamnă că ştiu că aceia ce suntem în momentul de faţă o suntem prin timp. Ne simţim dependenţi de epocă, de împrejurări şi cu toate astea

1) pp. 194 — 208.

2) H. Gaudig. Die Persönlichkeit. Leipzig Quelle u. Meier-Verlag.

înlăuntrul nostru ne simţim pe noi înşi-ne, că suntem liberi. Din această contradicţiune se naşte o luptă, şi în fiecare punct al vieţii se naşte în om, pedeoparte trebuinţa internă a libertăţii, pe dealta conştiinţa determinării exterioare — aceasta este viaţa. Cealaltă viaţă, cea fiziologică, nu e de cât o vegetare. Animalele care nu cunosc trebuinţa libertăţii interne vegetează — şi de aceia în senzul propriu al cuvântului nu trăeşte decât numai personalitatea — omul (psichic)". Şi imediat după aceasta Eminescu adaogă: „Asta-i fenomenologia vieţii interne (Hegel)" [1]).

Iar mai departe găsim desfăşurată aceiaşi ideie de personalitate, tot în spirit hegelian :

„Viaţa e aşa dar o antiteză. Această viaţă produce o convincţiune — aceia adică, că puterile individuale nu ajung pentru viaţa noastră în senzul de mai sus al cuvântului ; că individul e prea slab pentru a putea agonisi el singur condiţiile vieţii sale. Se naşte acum necesitatea, că dacă e ca omul să nu sucumbe împreună cu destinaţiunea lui mai înaltă sub puterea cea uriaşă a lucrurilor din afară, el trebue *să îmulţească* [2]) puterea lui omenească, că trebue să dăm puterii personale aceiaşi cantitate, pe care-o are puterea cea exterioară. Aceasta este cu putinţă prin aceia, că omul singular concentră în sine puterea tuturor până la un grad oarecare.

Noi ne folosim de lucrarea omenirii întregi. Omul trăeşte în puterea colectivă a omenirei întregi — omenirea întreagă trăeşte în fiecare om singular. Comunitatea oamenilor lucrează pentru fiecare şi fiecare lucrează pentru comunitate — viaţa comunităţii e identică cu a noastră".

De aici Eminescu ajunge la noţiunea de Stat în senz hegelian.

Individul trăind în comunitate, şi aceasta fiind în esenţă identică cu fiinţa lui, va trebui ca şi ea să aibe natura individului singular. Oricum această natură a individului singular „e de a fi o personalitate", comunitatea omenească trebue ca să ajungă şi ea a fi o personalitate. Această comunitate, devenită personalitate, Eminescu afirmă că nu este decât Statul [3]).

Acest paralelism, între stat şi individ, merge pe toată linia. Cele trei momente esenţiale personalităţii individuale : *Eul*,

1) Ms. cit. p. 194 şi verso.
2) Sublinierile sunt ale lui Eminescu.
3) V. Ms. cit. p. 195.

voința și *fapta*, le vom constata că sunt tot așa de esențiale și Statului, adică comunității — personalitate. Numai că aici vor avea alte numiri și firește că ele vor fi, rezultând din natura faptului, și ca fel de a se realiza, altele de cât cele ale individului. Astfel *Eului* îi va corespunde în Stat „Capul Statului", cum îl numește Eminescu, *voinței* — „*constituțiunea*" și *faptei* — ceeace se numește *administrație* în ființa unui Stat. Ori cu această administrație a Statului vom vedea că va avea mult de lucru revizorul Eminescu, și desigur că nu puține reflexiuni triste a trebuit să facă el asupra acestei administrații, în calitate de om, al școalei și al educației românești.

Dar tocmai pantru a putea câștiga adevărata perspectivă ideală, în care să judecăm cum trebue toată acțiunea *administrativă a revizorului Eminescu*, e necesar, socotim noi, să vedem și concepția teoretică despre Stat — în specie administrație — pe care și-o însușește el prin studii și reflexii personale.

„Ființa administrației, principiul, rațiunea ei, e ca prin ea să fie *Statul activ* — întrucât Statul lucrează ceva el *administrează*".

„Raportul dintre țară și popor și între personalitatea Statului, nu e întâmplătoare. Natura dată a poporului și a țării are o influență foarte mare asupra administrației — astfel încât administrația, deși în esență e aceiași, ea totuși variază în formele realizărei ei după condițiuni materiale date și neatârnătoare de ea. Nu e tot una de a administra un popor vechiu sau unul nou, unul bătrân sau unul tânăr. Statul e așa dar condiționat prin elementele lui materiale, fizice.

Țară și popor nu sunt numai noțiuni — ele sunt fapte, căci ele constituesc întregul organism deja dat. Administrația reală, fără țară și popor, e nepricepută" [1]).

Studiază apoi evoluția ideii de constituție și a înfăptuirilor istorice a acestei idei esențiale Statului. Notează mai multe forme istorice de constituție: 1) *Constituția neamurilor*, 2) *Constituția profesiunilor* (castele) și 3) *Constituția cetățenimei de stat.*

Și aici vine un fragment, în care Eminescu consemnează un fapt de natură istorică din evoluția Statului:

„In Europa am găsit asemenea clasele, însă lângă ele *au existat 2 elemente, care au produs aceia ce au nimicit clasele: Cultura spiritului și posesiunea industrială*... Cultura spirituală este

1) Ms. 2257 p. 196 și verso.

forma în care eu câştig averi spirituale... *Pe când în piaţă lucra meseria, în ziduri lucra Şcoala şi Universitatea... Aceste 2 puteri lucrează îndelungul istoriei şi istoria lucrează în fiecare individ*" [1]).

Aşa dar e clar: Statul este naţiunea personalizată. Statul constituţional actual, care reprezintă forma cea mai înaltă de personificare a naţiilor, este opera, în primul rând, a doi factori: Şcoala şi economia naţională. Deci unul din efectul superior pe care trebue să-l urmărească Şcoala şi educaţia în genere este, în primul rând, personalizarea individului, sau ceiace Emi-

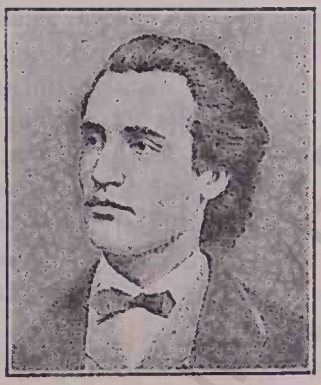

M. EMINESCU
la 19 ani

nescu mai numeşte şi caracterul lui, iar în al doilea rând, ca un efect fatal şi imanent acestei personalizări, personalizarea naţiei, sub forma înaltă şi spirituală a Statului constituţional. Fireşte că un rol nu neînsemnat îl joacă în această muncă sau acţiune de organizare a sufletului naţional aceia ce Eminescu numeşte Cultură şi Ştiinţă. Cultura îşi îndeplineşte funcţiunea ei humană înlăuntrul individului, transmiţându-se totuşi şi dincolo de marginile individului, la massa comunităţii naţionale. Ştiinţa, prin eroul ei, care e omul de ştiinţă, „învăţatul", lucrează în chip obiectiv la crearea alimentului spiritual al culturii, pe care îl vor consuma „cei culţi".

Iar din colaborarea tuturor celor culţi, sub călăuzirea luminată şi obiectivă a „învăţatului", se va clădi munca de necontenită personalizare a individului şi a naţiei, care se numeşte educaţie.

---

1) Ms. 2257. pp. 201-2. Sublinierile din urmă sunt ale noastre.

Aceasta este, în esenţă, teoria pedagogică a lui Eminescu gânditorul, mai înainte de a intra în activitatea practică a administraţiei şcolare de mâni, pe care desigur că puţini o vor fi înţeles atât de adânc până la dânsul, în cadrele educaţiei naţionale, şi pe care, iarăşi o putem afirma, puţini o vor putea egala după aceia, în cadrele aceleiaşi educaţii.

Iar dacă noi am insitat atât de mult — erte-ne, rugăm, cititorul — pentru a desprinde aceste elemente teoretice ale lui Eminescu pedagogul din faza lui ante-şcolară, este pentru a putea judeca mai cu temeinicie actele şi rapoartele lui de revizor, acte şi rapoarte care pot apărea banale, sau în orice caz fără de o prea adâncă semnificare, pentru cei care ar vrea să le judece fără de cunoaşterea acestor elemente apriorice, cu care a intrat de fapt dânsul în scurta sa activitate şcolară. Căci ceia ce vrem noi să afirmăm chiar dintru început, mai înainte de a păşi la judecarea acelei activităţi şcolare, este că Eminescu a avut în conştiinţa lui o teorie despre educaţie, făurită din studiile şi reflexiunile sale personale, că n'a primit funcţiunea de revizor şcolar ca pe o sinecură, ci dimpotrivă, atunci când Maiorescu îl va fi întrebat, în 1875, ce formă de muncă mai potrivită îi poate pune el la dispoziţie, Eminescu îşi va fi ales el singur această muncă, întrucât el într'însa vedea un prilej minunat de a-şi verifica ideile sale pedagogice, şi, ceiace era mai mult de cât atât: putea să colaboreze şi el, cel cult, şi după noi mai mult de cât cult: un om „învăţat" al neamului, la opera grandioasă şi grea, după cum o privia Eminescu, a educaţiei, sau mai bine zis a personalizării naţiei noastre româneşti.

Din cele spuse până aici mai rezultă că pedagogia lui Eminescu a avut dela început un pronunţat caracter social, şi că, atunci când se va scri în viitor istoria obiectivă şi complectă a statului nostru constituţional, Eminescu va trebui privit ca unul din cei dintâi profeţi convinşi ai lui, unul din cei dintâi teoreticiani şi colaboratori prin faptă la realizarea, într'un spirit naţional, al acestui Stat.

VII. Perioada activităţii şcolare. Eminescu pedagog social.

Am văzut care puteau fi ideile teoretice generale de natură pedagogică, cu care a intrat Eminescu în serviciul şcoalei româneşti, în Iulie 1875, când, prin influenţa lui Maiorescu, ajunge revizor şcolar peste judeţele Iaşi şi Vaslui.

Ne vom apropia acum de documentele emanate de la Eminescu în chiar perioada şcolară a cugetării sale pedagogice. Pe aceste documente, le luăm aşa cum sunt publicate în „Operele complecte", editura D. Ionescu-Iaşi pp. 442-58, despre care am mai făcut menţiune în introducerea acestui studiu. Nu cunoaştem data absolut exactă a fiecărui document în parte. Dar cum cea mai mare parte din ele sunt acte oficiale sau extrase mai caracteristice din aceste acte oficiale, care au plecat de la Eminescu, în calitate de revizor, le socotim ca provenind din cursul anului 1875-6. In ceiace priveşte însemnările, articolele publicate în „Curierul de Iaşi", sau simple notiţe critice, privitoare la oameni şi manuale şcolare, noi le socotim că provin tot din acest timp sau, oricum, în legătură organică cu cugetarea pedagogică provenită din acest timp, dat fiind caracterul cu totul practic, local şi întemeiat pe o reală experienţă şcolară, pe care îl au toate aceste documente.

Şi, pentru a fi mai sistematici în desfăşurarea însemnărilor, vom împărţi toate impresiile noastre în legătură cu Eminescu al acestui timp, în patru capitole separate, după patru idei conducătoare, care ni se impun dela sine din studiul documentelor. Vom vorbi pe scurt de un Eminescu — *pedagog social*, aşa cum se desprinde din aceste documente; vom distinge apoi un Eminescu-*pedolog*, firește că numai într'o măsură modestă, aşa cum se putea concepe la el şi în acea vreme orientarea pe un asemenea tărâm; vom căuta să fixăm apoi, în liniamente generale, un Eminescu-*didactician*, şi vom încheia această parte a studiului nostru cu zugrăvirea concisă a *revizorului* Eminescu, în senzul precis şi practic al acestui cuvânt.

Incepem aşa dar cu Eminescu-pedagogul social. La acest aspect al pedagogiei lui Eminescu, în faza ei şcolară, eram pregătiţi oarecum să ne aşteptăm din încercarea de reconstituire a probabilei sale teorii pedagogice, pe care şi-a alcătuit-o el din studiile teoretice şi din reflexiile personale în faza universitară a vieţii sale.

Acolo am văzut pe un Eminescu hegelian în ceiace priveşte concepţia lui de stat şi deci şi de educaţie. Cultura, ştiinţa şi educaţia stăteau într'o strânsă atârnare teoretică de realitatea socială a naţiei, care caută să se personalizeze în statul constituţional.

Mergeau desigur bine toate aceste combinaţii de idei, mai

mult primite prin studiu, din cărţi, şi din acea specie de visare filosofică, în care Eminescu ne-a dat atâtea dovezi că-i plăcea să se afunde, prin atâtea din scrierile lui tipice din această epocă, printre care amintim în primul rând pe două, mai cunoscute: „Geniu Pustiu" şi „Sărmanul Dionis".

Se putea clădi uşor, pe hârtie, concepţia despre Stat, cultură şi educaţie. Dar acum e vorba ca Eminescu să vină şi să se pogoare în însăşi realitatea crudă a vieţii noastre naţionale. Trebuia să intre în munca grea, migăloasă şi plină de atâtea contrarietăţi nebiruite, ce i se vor pune în cale, a transformării şi organizării, în direcţia unei personalizări, a Statului nostru însuşi.

Ori, *ce descopere* Eminescu în sânul acestei realităţi sociale a naţiei româneşti?

„Starea economică a populaţiunii noastre rurale e supt orice critică şi cauzele sunt: dările peste măsură de grele aruncate atât de comună cât şi de stat asupra acestor nefericite populaţii. Pentru a plăti aceste contribuţii oamenii îşi vând munca lor ş'a copiilor pe ani întregi, devenind astfel mult mai rău decât dacă ar fi rămas iobagi. Cu sărăcia creşte mortalitatea copiilor, aşa în cât în această cătună de 70 contribuabili (Mânjeştii, jud. Vaslui) sunt numai trei copii, care ar putea fi obligaţi după lege ca să viziteze şcoala. Vărsatul negru, contra căruia există mijloc, neaplicat însă în conştiinţă şi anghina diftherică, al cărei contagiu nu este pus la nici o pază administrativă, au pustiit acest sat. Comunele încărcate de greutăţi sunt silite a-şi vinde veniturile lor la Evrei, singurii, într'adevăr, care sunt în stare a exercita o percepţie atât de atomistică şi atât de dezastroasă. Astfel de ex. vadra de vin costă un leu nou, cu toate acestea proprietarul unei vii plăteşte antreprenorului comunal 35 bani de drept, în fapt 50 bani pentru fiecare vadră. Astfel, jumătate din producţia brutto a acestui ram de cultură îl lua comuna, respectiv întreprinzătorul. Şi astfel este cu toată producţia..."

Şi după ce Eminescu termină de zugrăvit tabloul acesta social, *real*, de la noi, pe care el l'a intuit îndurerat în drumurile lui de revizor, într'atâtea rânduri şi locuri, încheie cu următoarele consideraţii de *pedagogie socială* extrem de interesantul raport, adresat ministerului de instrucţie:

„Deşi nu este de datoria mea în sens strict ca să descriu aceste stări de lucruri, totuşi a trebuit să mă opresc la ele

pentru a dovedi, *că cheltuelile pe care le face statul cu şcoalele rurale sunt departe de a cumpăni foloasele minime aduse de acestea şi că în acest mijloc social obligativitatea învăţământului primar e curată iluzie* [1]). Avertismentele rămân hârtii, amendele o ficţiune, frecventarea şcoalelor peste putinţă... Dacă însă copiii constrânşi de dorobanţi ar veni la şcoală, ei vin desculţi, cu capul gol şi astfel îmbrăcaţi, în cât frecventarea regulată a şcoalei i-ar costa viaţa. De aceia în acest judeţ *şcoalele sunt mai frecventate numai acolo, unde a mai rămas o urmă de neatârnare economică, anúme în satele răzeşeşti.* Şi în şcoala aceasta cei mai mulţi elevi sunt din comuna Mânzeşti — răzeşi, care cu cătunele învecinate formează un tot de 500 de contribuabili".

Şi mai interesantă de cât toate acestea este concluzia strict sociologică, pe care o trage Eminescu din toate aceste premise:

„Prin urmare cauza relei frecventări nu este aversiunea poporului nostru contra şcoalei, ci sărăcia. Toţi oamenii cu oarecare neatârnare economică îşi trimit copiii la şcoală cât de departe fie [2]).

Această covârşitoare însemnătate a factorului economic în organizarea vieţii unui stat — şi deci şi a unei naţiuni — este una din ideile capitale ale sociologului Eminescu. Pe noi ne interesează aici numai în cadrele problemei noastre, şi constitue unul din refrenurile constante ale pedagogului Eminescu.

„Atât mediul social cât şi administraţia face ca şcoala să fie aproape un lucru de prisos. Nu cutez încă a mă pronunţa asupra cauzelor acestei stări de lucruri, *însă cred de pe acuma că ea nu se poate schimba de cât prin un alt sistem de dări şi prin o organizare mai liberă a muncii"* — spune Eminescu într'un alt raport impresionant, adresat Ministerului [3]). Ceiace ni-l arată pe Eminescu în ipostasul nu numai de zugrăvitor şi critic al unor stări concrete, ci şi ca propunătorul, temperat, de formule de înlăturare positivă a relelor constatate.

Iar pentruca să ne complectăm mai deplin cunoştinţa noastră asupra acestui *aspect social* a pedagogiei lui Eminescu credem că nu este lipsit de interes fragmentul de la pp. 453 al „Operelor" editate de d-l Cuza, care, după nota explicativă a editorului, de la aceiaşi pagină, rezultă că a fost scris de Emi-

---

1) Sublinierile sunt a noastre.
2) V. Opere complecte ed. Cuza p. 444-5.
3) p. 444, adresa No. 210.

nescu imediat după anul său de revizorat, ca un răspuns la raportul prefectului de Vaslui, din anul acela.

Iată în adevăr acel fragment:

„Un om nu poate face nimic într'o țară rău întocmită și măcar să tot poruncească, rămâne la vorba aceea: A poruncit cânelui și cânele pisicei și pisica șoarecului, iar șoarecele și-a atârnat porunca de coadă.

Cât despre tablouri, ce vor fi lipsind la prefectură, chestiunea în sine nu mă privește, mă oblig eu ca astăzi, când nu mai sunt revizor și nici nu am la dispoziție asemenea tablouri, să-i comunic pe de rost d-lui prefect școalele, învățătorii, învățătura câtă o au aceștia, numărul copiilor, prevederile budgetelor comunale etc. *Toate acestea, ca un semn, cât de fără grijă și nepăsătoare au fost administrația trecută față cu școalele rurale.* Tot atunci îi vom împărtăși, de ce multe școli sunt neocupate; care desigur astăzi se vor ocupa — după același sistem și cu același soiu de oameni, cu care se ocupă mai toate funcțiile de la noi.

Iar la făgăduințele d-lui prefect, vom spune și noi vorba veche de baștină a moșului Terinte-Barbălată, rezeș și el la Funduri în ținutul Vasluiului: Tânărul spune câte face, bătrânul câte au făcut, nebunul câte are de gând să facă.

In împrejurările (acestea) școalele din jud. Vaslui sunt cele mai bune posibile, precum lumea lui Leibnitz, cu toată mizeria și nimicnicia ei vădită, este cea mai bună lume posibilă, căci posibilitate și existență sunt identice și ceiace e posibil există. Precum soarele stă locului de milioane de ani, ori care ar fi fost părerile omenești, fie geocentriste, fie heliocentriste, tot astfel părerile oamenilor nu schimbă nimic din mersul firesc, material al lucrului. *Părinți mizeri și vițioși, copii goi și bolnavi, administratori superficiali, toate acestea îngreuiate prin creșterea impozitelor, menite a hrăni această stare de lucruri, nu sunt condițiunile normale pentru școli bune, precum lemn de brad, putregaiu, gelău de plumb și meșter prost nu-mi dă masă bună. Școala va fi bună, când popa va fi bun, darea mică, subprefecții oameni ca să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii pedogogi, pe când adică va fi și școala școală, Statul Stat, și omul om, — adică ca la nimeni, unde găsești în cercurile cele mai înalte oameni, ce trăesc în veșnică dușmănie cu gramatica, necum cu alte cunoștințe sau cu dreapta judecată.* Din nefericire tocmai aceasta din urmă

lipseşte şi nici în şcoli franţuzeşti nu se poate învăţa, pentrucă se moşteneşte de la mamă".

Credem că acest document, pe lângă superioara cultură filosofică, care abundă în tot ceiace a scris Eminescu, ne face în acelaşi timp şi dovada înaltului spirit social de care era călăuzit Eminescu în judecarea realităţilor şcolare de la noi, precum şi a temeinicului şi sănătosului bun simţ, cu care înţelegea să se apropie el într'un senz regenerator de aceste realităţi şcolare. Acea interdependenţă organică, pe care el o afirma teoretic, în însemnările şi studiile lui cu privire la cultură, ştiinţă şi educaţie în opera de organizare a Statului, o găsim descoperită şi afirmată necontenit, desigur că într'o formă nouă, adaptată acum situaţiei, în rapoartele şi (actele) însemnările personale ce pleacă de la *omul de faptă* Eminescu, după ce el şi-a verificat şi şi-a fixat definitiv ideile sub influenţa hotărîtoare a experienţei sociale.

Aşa dar nu într'o şcoală abstractă, izolată, artificială, făurită de oameni de birou, crede Eminescu. Ci într'o şcoală concretă, vie, născută în chip organic din raportul de continuă şi adâncă interdependenţă a tuturor factorilor sociali, pe aceasta o afirmă Eminescu. Iar pe aceşti factori sociali el nu îi vede sub forma a unor simple înjghebări de hârtie, regulamente, legiuiri sau simple ordine date, de la centru spre periferie, ci sub forma unor personalităţi concrete, definite, militante: „popa", „subprefecţii", „învăţătorii", cărora el le cere, în calitate de reformator social, cum se concepe şi gândeşte necontenit, să fie întruchipări desăvârşite a ştiinţei sau a artei lor: preotul să fie un adevărat răscolitor de suflete şi clădităr în spiritul Bisericei, subprefectul un om care „să ştie administraţie, finanţe şi economie politică", iar învăţătorul pedagog, în sensul cel mai înalt şi mai adevărat al acestui cuvânt. Altfel, potrivit cuvântului însemnat de dânsul în studiul cu privire la „Cultură şi Ştiinţă", „semidoctismul şi secăciunea (fraza goală) sunt aproape", „prăsirea vieţii intelectuale" se face „într'un mod pervers", „spiritul public comun" moare din înflorire, şi „organismul spiritului naţional" rămâne în stare de încremenire, din lipsă de educaţie.

Ce înţelegere mai înaltă, am vrea să întrebăm noi, poate avea pedagogia socială, în vremurile noastre înaintate, de cât înţelegerea lui Eminescu, exprimată într'o formă atât de simplă, în documentele semnalate? Şcoală, învăţământ public, cultură socială şi naţională, credem că vor rămâne pentru deapururi în

stadiul de simple visuri, dacă nu se va pleca în chip eroic de la constatările adânci de fapte, din nefericire încă actuale, făcute de M. Eminescu, şi de la soluţiile de îndreptare cu totul sănătoase, formulate de dânsul.

VIII. Eminescu pedologul.

Am stabilit de la început, ca un aspect caracteristic al lui Eminescu, şi pe acela de *pedolog*. Nu exagerăm însă, de fapt atunci când afirmăm aceasta? Ne aşteptăm la fiecare pas, mai ales când suntem pe tărâmul istoriei, la o obiecţiune de acest fel. Nu-l faci oare pe Eminescu aceia ce poate nu s'a gândit să fie niciodată? Nu pui iluziile tale subiective în locul realităţilor?

Că Eminescu nu a fost recunoscut uşor în toată măreţia lui acesta e un fapt arhibanal. Că mărimea neobişnuită a lui, pe toate tărâmurile culturii, va supăra pe mulţi din contimporani şi chiar din posteritate, aceasta a prevăzut-o însuşi Eminescu în una din „Satirele" lui.

„Neputând să te ajungă, crezi c'ar vrea să te admire?
Ei vor aplauda desigur biografia subţire,
Care s'o'ncerca s'arate că n'ai fost vr'un lucru mare,
C'ai fost om cum sunt şi dânşii... Măgulit e fiecare
Că n'ai fost mai mult ca dânsul. Şi prostatecele nări
Şi le umflă orişicine în savante adunări,
Când de tine se vorbeşte. S'a înţeles de mai 'nainte
C'o ironică grimasă să te laude'n cuvinte.
Astfel încăput pe mâna a oricui, te vor drege.
Rele-or zice că sunt toate câte nu vor înţelege...
Dar, afară de acestea, vor căta vieţii tale
Să-i găsească pete multe, răutăţi şi mici scandale...
Astea toate te apropie de dânşii... Nu lumina
Ce în lume-ai revărsat-o..."

Dar cer ertare memoriei lui Eminescu că îi pun din nou, în discuţie mărimea, pe un tărâm pe care poate nu s'a gândit niciodată că se vor face astfel de însemnări în literatura noastră.

Aşa dar încă odată afirmăm un Eminescu-pedolog. Până la ce punct putem afirma aceasta şi care sunt dovezile indiscutabile pe care ne întemeiem?

Am spus şi repetăm : A fost un pedolog Eminescu în sensul cel mai mare în care putea fi un scrittor român pe vremea aceia.

Nu cunosc perfect de bine istoria scrisului pedagogic, la noi şi aiurea. Mai ales la noi. Acestea sunt tărâmuri vaste şi adesea destul de aride, pe care nu se pot recolta cu uşurinţă faptele, şi într'un chip îmbelşugat. Dar aşi socoti una din cele mai preţioase descoperiri, dacă se poate numi astfel, descoperirea pe care ar face-o un istoric la noi cu privire la evoluţia acestei ştiinţi atât de puţin cultivată în realitate chiar azi de către oamenii şcoalei : ştiinţa copilului. Las că originile acestei ştiinţi

RAREŞA (RALUCA) IURAŞCU
mama lui Eminescu (1816—1876)

nu sunt de fapt prea vechi nici în gândirea europeană. Totuşi, dacă ne-ar trece cumva prin gând să facem o comparaţie, am putea spune că ştiinţa aceasta la noi este una din cele mai târziu pătrunse.

Şi unul dintre cei dintâi, dacă nu chiar primul, care a in-

trodus în scrisul nostru preocupări pedologice, în judecarea realităţilor şcolare este Mihail Eminescu.

Care sunt acum dovezile pe care ne întemeiem ?

Spicuim pe cele mai însemnate. Iată-le. In însemnarea destul de originală ce poartă în volumul editat de d-l Cuza titlul de „Instrucţie şi educaţie" [1]) Eminescu pleacă de la o afirmare destul de cunoscută, în cercurile noastre româneşti: Românul e inteligent. Şi dânsul afirmă: Nimic mai puţin adevărat. Ci este o simplă „supoziţie" cu totul neîntemeiată. Dar pe ce se bazează dânsa? se întreabă Eminescu. Şi la aceasta răspunde: Pe două iluzii. Una constă în „lipsa de naivitate" „prematură" a copiilor noştri, alta în sistemul nostru de instrucţie, care nu se întemeiază pe „priceperea" obiectelor predate, ci pe o simplă „memorare de regule abstracte şi cuvinte".

Cea dintâi este o simplă urmare firească a „prematurei" desvoltări a copiilor de români, care văd în casele lor părinteşti, în special în clasele avute, lucruri «*ce nu se potrivesc cu vrâsta lor*». Iar „în clasele de jos sărăcia părinţilor, hrana şi îmbrăcămintea rea, iarna lipsa de căldură, care trezeşte *înainte de vreme în copil instinctul conservării* şi-i dă acel ochiu bătrânesc şi serios, pe care îl au animalele, expuse a se hrăni singure înainte de vreme".

Şi aici continuă Eminescu: „Dar pe câtă vreme *creerul, organul minţii, nu este pe deplin crescut, această creştere se împiedică prin întrebuinţarea prea timpurie a lui, precum un cal închirceşte când îl înhămăm prea de timpuriu, pe când 'i mânz. Insă nevoia părinţilor înhamă prea de vreme atât puterea fizică, cât şi intelectuală, a copilului, în cât ese din el o închircitură, un cretin, o fiinţă bătrână înainte de vreme, căruia apoi în urma reacţiei 'i este în urmă lene şi a munci şi a gândi*" [2]).

Am subliniat înadins din aceste însemnări rândurile care vorbesc limpede despre o conştiinţă ştiinţifică deplină a pedagogului Eminescu. Ideia pedagogică a copilului, fiinţă psihofiziologică, care reprezintă în cursul vieţii omeneşti o vrâstă specială, ideia unei atârnări organice depline a desvoltării cu îndoit aspect: psihologic şi fiziologic, a fiinţei copilului, de

---

1) In manuscrisele ce ni s'au pus la dispoziţie de către Academie neputând întâlni un asemenea titlu, şi nici cuprinsul tipărit sub acest titlu.

2) Op. complecte p. 442.

condiţiile sociale speciale, în care el trebue să se desvolte, spre a deveni om matur în chipul cel mai avantajos cu putinţă, pe toate aceste idei-proprietăţi a pedologiei contimporane le găsim exprimate atât de limpede de Eminescu pedagogul.

Şi nu se mărgineşte numai aici sociologul Eminescu, pe care îl vom găsi întotdeauna împletit cu pedagogul şi pedologul. Ci, zidindu-se pe o asemenea bază, cu desăvârşire ştiinţifică, ajunge şi la explicarea unui fapt, îndeosebi observat şi afirmat

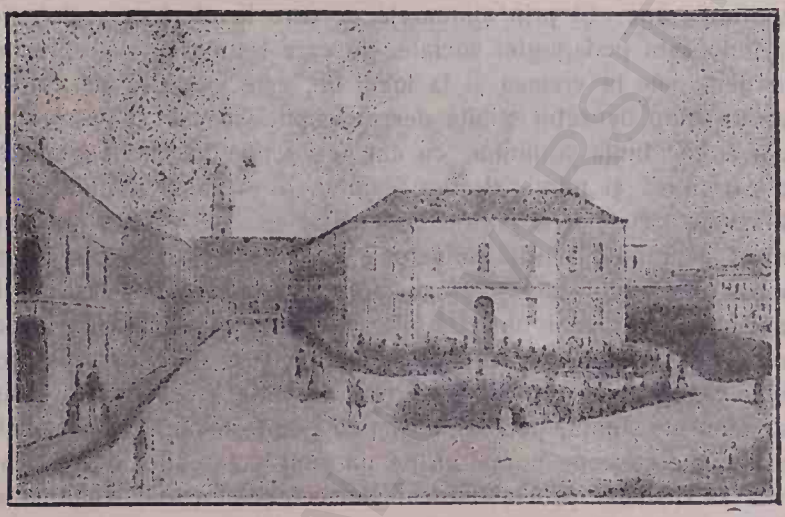

Liceul cernăuţean cercetat de fraţii Eminovici.

de Eminescu în scrisul lui politic: lipsa oricărei puteri de reacţiune din partea poporului românesc împotriva a tot ceiace-l împiedică să se «personalizeze" în fiinţa unui stat constituţional bine închegat.

„Necontravenite şi neîmpotrivite croesc toţi nebunii, cu care au umplut Dumnezeu lumea, legi şi instituţii pe spetele lui, pe care el le primeşte cu aceeaşi nepăsare cu care ar primi şi o măsură binefăcătoare. „On s'apuit Sire, sur ce que resiste" a zis Talleyrand într'o zi lui Napoleon; şi numai un popor ce resistă la introducerea aşa numitelor îmbunătăţiri, e un popor vrednic, pe care te poţi rezăma. Românul nici nu resistă, dar nici nu le bagă în samă.

Orice canalie, care a deprins trei buchi franţuzeşti la Paris, aspiră de a se face aici în ţară cel puţin ministru" [1]).

Ce adâncă încercare de motivare a unei cercetări ştiinţifice a copilului la noi ne oferă aici Eminescu! Aşa dar nu o închidere grăbită, sterilă şi strâmtă, între zidurile statistice a pedologiei oficiale — pretinde Eminescu de la „omul de ştiinţă", pedagogul, în slujba căruia concepe şi el, într'un oarecare senz, pe cercetătorul sistematic al copilului. Aceasta e parte, dacă voiţi, partea cea mai puţin interesantă a acestei nobile ştiinţe, care se clădeşte din ce în ce mai temeinic în cadrele ştiinţei contimporane. Şi prin ajutoarele pe care le oferă ea sociologiei, şi îndeosebi pedagogiei sociale, pe care Eminescu o reprezintă cu demnitate în vremea şi la locul lui, este vrednică de cultivat într'un chip deosebit ştiinţa despre copil. Cu cât se va pricepe mai adânc fiinţa copilului, cu cât se va ţine mai mult socoteală, în cârmuirea şi administrarea Statului, de această realitate fundamentală, cu atât şi istoria unei naţii se va profila tot mai măreţ pe fondul istoriei universale. Puterea de a reacţiona a unui popor, din înmulţirea şi organizarea căreia rezultă însăşi istoria, mai nobilă sau mai puţin nobilă, a acelui popor, atârnă în primul rând *de îngrijirea potrivită cu vrâsta, ce i se va acorda copilului naţiei*, adică celulei purtătoare de viaţă a acestei naţii înşişi. Iar omul de ştiinţă, pedologul şi pedagogul social, Eminescu nici nu-l poate concepe numai ca pe un simplu om de birou, care vrea să distileze prin alambicul sărac al cifrelor toată viaţa naţiei, ci în primul rând omul de acţiune propovăduitoare a adevărurilor ştiinţei sale, spre luminarea minţii tuturor şi coordonarea tuturor energiilor naţiei în direcţia aceluiaş ţel salvator. Numai un spirit genial ca a lui Eminescu putea, la vremea şi cu mijloacele de cercetare, relativ restrânse, ale lui, pe acest domeniu al pedagogiei, să aşeze înaintea acestei ştiinţe, fireşte numai printr'o străfulgerare, această perspectivă şi justificare măreaţă.

De altfel de pretutindeni, unde Eminescu vine într'un chip logic în atingere cu domeniul copilului, şi îndeosebi în judecarea metodei şi a manualelor de învăţământ, menite pentru copii, abundă acest spirit, împreunat cu pedologism, pe care l'am descoperit şi mai sus. Aşa, de pildă, dacă ne vom duce la raportul de recomandare, pe care îl face Eminescu „Abecedarului" lui Ion

---

1) Ibidem.

Creangă către Minister, ne vom convinge imediat despre acest lucru.

Spicuesc câteva din judecăţile lui Eminescu, cuprinse în acel raport [1]):

„Deosebirea între metoda, propusă de această broşură [2]), şi învăţarea rutinară şi mecanică, precum se profesează ea în genere în şcoalele noastre, este deosebirea dintre învăţământul viu şi intuitiv şi mecanismul mort al memorării de lucruri *neînţelese de copii*; este deosebirea dintre *pedagogie* şi *dressură*".

Casa familiei Eminovici la Ipoteşti (Botoşani) înainte de dărâmare.

Această subliniere din urmă este a lui Eminescu, ceiace denotă că el avea o definiţie clară — şi adăogim noi, cu totul justă — despre pedagogie. Pedagogia este luată aici în senzul ei strict şcolar, adică adaptată mai mult la munca pe care o face şcoala şi învăţământul, în sens educativ. Reţinem în orice caz şi această distincţie de natură teoretică, făcută de Eminescu, cu privire la noţiunea de „educaţie", şi mergem mai departe la fragmentele pe care le căutăm.

„Intr'adevăr prin metoda veche a silabisirii, a memorării mecanice de semne şi cuvinte, *inteligenţa copiilor nu era cu mult mai bine tratată decât inteligenţa unui animal, care se deprinde*

1) Vezi „Opere Complecte" pp. 449-50.

2) Titlul adevărat al lucrării lui Creangă este: «Povăţuitor la citire prin scriere după metoda practică" de institutorii Gh. Ienăchescu şi I. Creangă. Deci nu e un abecedar propriu zis.

prin frică şi silă la o mulţime de apucături automatice, de care nu-şi poate da sama.

«De aceia, precum zice cu drept cuvânt prefaţa cărticelei, *copiii, după sistema veche, nu numai că învaţă cu desgust şi foarte cu greu a citi şi a scrie*, apoi ceiace învaţă într'un semestru — sunt în stare să uite într'o lună... *Abia când vrâsta le trezeşte mintea* li se ia albeaţa de pe ochi şi încep a înţelege ce-au învăţat în şcoală. Dar acele cunoştinţi, câştigate în mod mecanic, nu s'au lipit de memorie, au rămas numai nişte urme slabe din ele, în cât omul matur pe deoparte nu se mai poate folosi de dânsele... Şi toate acestea *abstrăgând încă de la desgustul împotriva cărţii, pe care metoda mecanică îl inspiră copiilor...*

Nu mai întâlnim pe învăţătorul sever şi cu vergile 'n mână, ci cu suflet uman, *care se pogoară la treapta sufletelor copilăreşti şi le disciplinează, nu le sileşte. Prin jocuri copiii învaţă a iubi orânduiala...*

Oricât de modestă ar fi cartea *ea însemnează începutul unei reforme adânci în instrucţia elementară*; ea a rupt-o cu dogmatismul, *isvorul metodei propuse este însăşi natura inteligenţei, procesul ei de desvoltare...*"

Dacă citeşte cineva cu luare aminte această recenzie critică a lui Eminescu, făcută asupra unei cărţi de orientare pentru învăţământul copiilor, trebue să fie isbit necontenit de punctul de vedere cu totul ştiinţific din care judeca Eminescu cartea. *Metoda e bună fiind că corespunde naturii copilului*; aceasta este ideia conducătoare a judecăţii lui Eminescu. Dar acesta e de fapt şi punctul de vedere al pedagogiei contimporane, care ţine necontenit samă în pretenţiile ei de luminile din ce în ce crescânde, pe care le aduce pedologia, în cunoaşterea fiinţei copilului. Ori Eminescu este la noi unul din primii pedagogi—dacă nu chiar primul — care aduce în judecăţile sale, privitoare la şcoală, vederi pedologice.

Şi de aceia credem că n'am exagerat nici de loc când am deosebit şi acest aspect de pedolog în personalitatea pedagogică a lui Eminescu.

IX. Eminescu didacticianul.

După cum în chip logic şi firesc trebuia să rezulte din cele spuse despre Eminescu ca pedolog, constatăm că în chip concret s'a şi petrecut faptul cu Eminescu didacticianul. Căci

dacă, pe baza documentelor, emanate de la Eminescu însuşi, am constatat existenţa unui punct de vedere pedologic în scrisul său pedagogic, tot astfel, ba încă într'o măsură şi mai largă, vom constata existenţa unui Eminescu didactician. Din articole, din rapoarte oficiale, din note de ziar, de pretutindeni ne vine această icoană de didactician, poate pentru cei mai mulţi necunoscută, a marelui revizor.

Ideile fundamentale din didactica lui Eminescu sunt următoarele :

1) Invăţământul trebue să fie adaptat naturii copilului, şi pentru aceasta el trebue să fie : intuitiv, afectiv şi activ. 2) Dis-

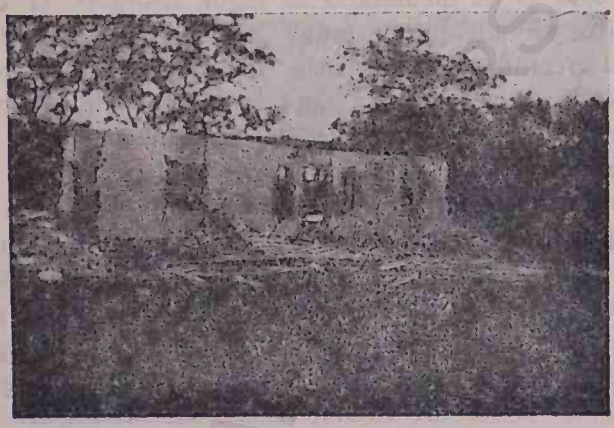

Ruina casei Eminescu (Ipoteşti) fotografiată la 1 Sept. 1924.

ciplina şi în general atmosfera morală a şcoalei sunt elemente esenţiale în educaţia făcută prin învăţământ. 3) Invăţătorul în specie, şi educatorul în general, trebue să fie personalităţi bine pregătite şi suficient preţuite din partea statului şi a societăţii. 4) Organizarea temeinică a şcoalei este un lucru esenţial întru ajungerea scopurilor educaţiei.

Documentele esenţiale din care decurg aceste idei sunt : articolul „Instrucţie şi educaţie" despre care am pomenit deja cu prilejul reliefării laturii sale pedologice ; raportul asupra conferinţelor cu învăţătorii rurali din jud. Iaşi ; raportul privitor la inspecţia făcută şcoalei de fete No. 1 din oraşul Roman, unde era directoare D-na Z. Livescu ; raportul asupra cărţii lui I. Creangă şi G. Ienăchescu : „Povăţuitor la citire prin scriere după

sistema fonetică", şi diversele fragmente din diferitele rapoarte oficiale ale lui Eminescu, publicate în „Opere complecte" ed. Cuza, pp. 450—4.

Socotim că cea mai bună metodă, pentru a ajunge *şi cu cititorul* la aceleaşi încheeri, pe care le-am consemnat noi mai sus, este să facem o scurtă, dar temeinică, trecere în revistă critică a tuturor acestor documente, desprinzând obiectiv adevărurile, ce se vor impune prin ele însăle din această analiză.

Astfel în articolul „Instrucţie şi educaţie" găsim o interesantă critică adusă de Eminescu „sistemului de instrucţiune" a vremurilor sale, spunând că păcatul fundamental al acestui sistem" stă în aceia că el se întemeiază nu „pe *priceperea* obiectelor predate, ci pe memorarea de reguli abstracte şi cuvinte". Şi atunci ce se întâmplă de fapt? „Copilul n'are niciodată acel repaos al creerului, care consistă tocmai în întrebuinţarea nu simultană, ci consecutivă, pe rând, a facultăţilor. Cine voeşte să înveţe mult, trebue să înveţe multe, precum cel ce vrea să mănânce mult, trebue să mănânce multe de toate"

Nu vrem desigur aici să facem o lucrare polemică cu un ilustru spirit al generaţiei trecute. Intenţia noastră e cu mult mai modestă şi în acelaş timp mai obiectivă. Vrem să arătăm, în chip obiectiv, care sunt ideile adevărate ce l-au condus pe Eminescu în toate acţiunile lui pedagogice-şcolare, şi deci şi în didactica lui. Deci nu vom căuta să venim cu psichologia contimporană, în ceiace are ea mai vrednic de a socoti definitiv, spre a aprecia superioritatea sau inferioritatea punctului de vedere psichologic, pe care îl avea Eminescu în judecarea actelor şcoalei şi a învăţământului în special, ci ne vom mulţumi să constatăm că Eminescu avea un *punct de vedere psichologic*, şi acela destul de temeinic. în toate judecăţile didactice pe care le formula în diferitele ocazii. Acest punct de vedere al succesiunii facultăţilor, pe care psichologia actuală nu l'ar mai putea admite, este în orice caz interesant şi îl caracterizează pe Eminescu, ca didactician.

Şi astfel, potrivit cu acest punct de vedere, Eminescu continuă mai departe a-şi lămuri ideia:

„Partea lexicală a limbelor, unde limbele însăle au a face *mai mult* cu memoria, acolo ea va şi trebui înhămată. Dar mântuind cu lecţia de limbă, el trebue să exercite altă facultate şi pe cealaltă s'o lese să se odihnească. Deci matematica trebue să fie

predată astfel, în cât să aibe de aface *numai* cu facultatea judecăţii".

Din acest fragment al cugetării lui Eminescu se vede că numai o impreciziune de termeni provoacă aparenţa că Eminescu ar înclina spre o diviziune artificială a activităţilor sufleteşti, atunci când e vorba de a le pune în funcţiune prin actul învăţământului. Nu o succesiune absolută înţelege de fapt Eminescu în exerciţiul facultăţilor, căci aceasta o înţelege şi el că nu s'ar putea face. Ci *într'un anumit moment* din procesul învăţământului să predomine *„mai mult"* una din „facultăţi" cum le zice Eminescu memoriei, judecăţii, etc. In timp ce copilul *mai*

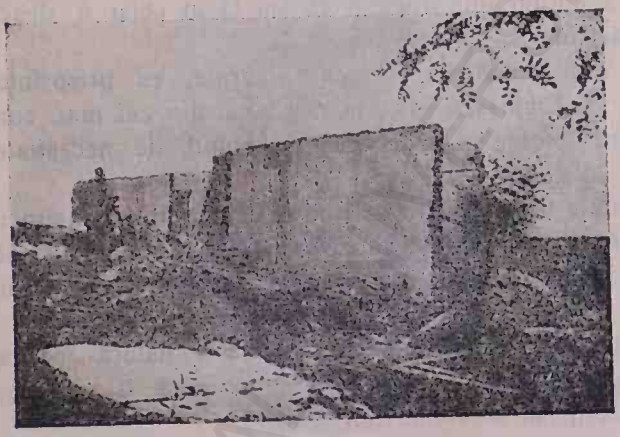

Ruina Casei Eminescu 1 Sept. 1924.

mult memorează, în chip fatal judecata va trebui să ia o parte *mai mică* în procesul învăţării. Nu este cu putinţă ca într'un chip egal şi simultan să se întrebuinţeze toate „facultăţile" copilului. Şi sub acest iportas privită chestiunea desigur că Eminescu se apropie destul de mult de psichologia contimporană.

„Dar la facultatea judecăţii lucrul stă altfel decât la cea a memoriei.

Memoria nu are a înţelege, de ce cutare sau cutare lucru se chiamă *astfel* şi nu altfel franţuzeşte sau englezeşte, pe când judecata trebue să ştie de ce conclude astfel, şi nu poate conclude altfel. De aceia ea trebue să opereze cu idei sigure, *de aceia în privirea judecăţii trebue pur şi simplu stabilit ca regulă, de la care nu-i permis nimănuia să se abată: Nu vei da copilului*

să opereze de cât cu lucruri pe care le-a înțeles deplin. Pe depiln fără umbră de îndoială, fără umbră de nesiguranță".

Socotim această subliniere metodică, pe care o face Eminescu, a fi de cea mai mare importanță pentru didactica lui. Pretutindeni unde va întâlni nesocotită această „regulă, de la care nu-i permis nimănuia să se abată" Eminescu va vorbi de un „învățământ mecanic", mort, absolut ucigător pentru sufletele copiilor, și va găsi accente, amare sau mișcătoare, la adresa acelora, care fac din școală un loc de osândă pentru spontaneitatea copilului și de înăbușire și gâtuire a puterilor lui creatoare. Deja prin acest element îl putem socoti pe Eminescu ca un pioner adânc convins a ceiace noi astăzi numim, cu atâta emfază, socotind unii din noi că am făcut chiar o descoperire: Școala activă.

Și vom vedea din cele ce va urma, cu prisosință și cu claritate, că Eminescu este, la noi, unul din cei mai convinși și mai adânc întemeiați, teoreticește vorbind, de necesitatea activismului în spiritul școalei.

„Nimic nu trebue tratat în mod mai puțin abstract de cât matematicele, tocmai din cauză că ele sunt cele mai abstracte. Celelalte științe găsesc lucrurile, la care suferă, în natură; numere și triunghiuri nu găsim în natură niciodată".

O caracterizare foarte justă, și de o natură mai specială, făcută matematicei, pe care cu dragă inimă o poate subscrie orice didactician al vremurilor noastre.

Și aici vine o reminiscență personală a lui Eminescu, cu totul interesantă, atât pentru biografia lui Eminescu, cât și pentru scopul didactic, urmărit prin acest articol, privitor tot la „matematici":

«Eu știu chinul ce l'am avut însumi cu matematicele în copilărie, *din cauza modului rău în care mi se propunea*, deși îndealtfel eram unul din capetele cele mai deștepte. *N'ajunsesem nici la vrâsta de douăzeci de ani să știu tabla pitagoreică, tocmai pentru că nu mi se pusese în joc judecata, ci memoria.* Și deși aveam o memorie fenomenală, numere nu puteam învăța de loc pe de rost, întrucât îmi intrase în cap ideia, că matematicele sunt științele cele mai grele de pe fața pământului. *In urmă am văzut* că's cele mai ușoare, desigur pe de-o mie de părți mai ușoare decât limbile, care cer memorie multă.

Ele sunt un joc cu cele mai simple legi ale judecății ome-

neşti, numai acele legi nu trebuesc puse în joc goale şi fără nici un cuprins, ci totdeauna aplicate asupra unor icoane văzute ochilor".

Aici Eminescu afirmă cu o deosebită putere principiul intuitiv al învăţământului, pe care vom vedea şi cu alte prilejuri că îl pretinde cu o convingere tot mai puternică. Ceeace este interesant însă aici e că el, stabileşte o legătură psihologică organică între intuiţie şi activitate. Judecata aceia proprie, cât mai adâncă şi mai definitivă pe care o cere să fie aşezată la baza

MIHAIL EMINESCU
după vrâsta de 30 ani

învăţământului matematecei, stă într'un raport de determinare şi împuternicire reciprocă cu ceiace el denumeşte intuiţie. Intuiţia furnizează judecăţii cuprinsul, asupra căreia ea îşi exercitează funcţiunea coordonatoare. Activitatea este înţeleasă în acest caz ca ceva lăuntric, ceeace constituie desigur o dovadă despre adânca putere de pătrundere psihologică, cu care se apropia Eminescu de problemele didactice şi pedagogice.

Şi tot în acest articol mai găsim o afirmare pe care noi ne-am permis să o desprindem din contextul lui Eminescu, spre a o aşeza la urmă, întrucât ea constitue, după părerea noastră, o serioasă caracterizare sintetică a obiectelor de învăţământ, din punctul de vedere al procedeului metodic, şi deci ar constitui o

mai logică încheere a discuţiei didactice, pe care o angajează oarecum Eminescu în a doua parte a articolului său. Această caracterizare este următoarea:

„La ştiinţele care se memorează (respective la partea lor, care se memorează), cartea-i tot, pedagogul nimic. La ştiinţele (respective la părţile lor), care cer desvoltarea judecăţii copilului, cartea trebue alungată din şcoală, ca un ce periculos, căci pedagogul i-aicea tot".

Cât de interesantă este această afirmaţie, atât de categorică, a lui Eminescu, cu privire la importanţa cărţii şi a învăţătorului în şcoală! Şi cât de preţioasă este în special acea parte din acest fragment, care e cuprinsă între paranteze! Ea dovedeşte cât de conştient era Eminescu despre riscul periculos pe care l'ar fi cuprins în sine afirmarea, dacă i-ar fi lăsat un caracter prea general şi simplist. El este conştient că nu este nici un obiect de învăţământ care să fie exclusiv ori de memorat, ori de judecat. Ci că la fiecare vom găsi părţi şi de memorat şi de judecat — firește că în diferite proporţii — şi atunc el vine şi afirmă: Acolo unde este de memorat cartea este absolut indispensabilă — noi credem că însamnă a exagera a afirma că e absolut totul — iar acolo unde este de judecat, învăţătorul e totul. In partea aceasta de a doua a afirmaţiei lui Eminescu desigur că pedagogia trebue să-i dea întru totul dreptate, aceasta în senzul că, acolo unde copilul n'a ajuns încă să fie o personalitate autonomă în judecata sa — şi aceasta cred că e cazul umanimităţii copiilor — cartea, prin ea însăşi, nu poate să se tălmăcească deplin pe sine, acolo e necesar concursul înţelegător al educatorului care să-l călăuzească pe copil în aşa fel, încât prin propriile lui puteri să ajungă a cuceri conţinutul şi structura ştiinţei din carte. Prin aceasta însă ne încredinţăm tot mai mult că Eminescu era un aderent, dacă voiţi nu ştiinţificeşte conştient, ci mai mult prin intuiţie genială, al singurei şcoale educative, care a existat în toate vremurile, şi pe care noi astăzi obişnuim de a o numi şcoala activă.

Caracterul acesta activist al didacticei lui Eminescu rezultă într'un chip cu mult mai limpede din raportul scris de Eminescu asupra cărţii lui Creangă şi înaintat Ministerului, raport pe care noi l-am folosit spre a arăta în chip lăuntric pedologismul lui Eminescu.

Aceasta se poate vedea de oricine atât din spicuirile făcute

anterior, spre a-l pune în adevărată lumină pe Eminescu pedologul, cât şi din următoarele fragmente, desprinse din acelaş raport, şi în care se oglindeşte mai precis activismul didacticei lui Eminescu.

„Chiar pagina întâia ne arată marea deosebire de metodă. Nu mai întâlnim pe învăţătorul sever şi ţeapăn cu vergile în mână, ci un suflet uman, care se coboară la treapta sufletelor copilăreşti şi le *disciplinează* nu le *siluește*[1]). Prin jocuri copiii învaţă a iubi orânduiala. Apoi se face deosebirea între fiinţe şi

AGLAIA DROGLI
născută Eminovici.

lucruri; copiii sunt puşi a numi fiinţe şi a spune ce *fac* ele, cum *sunt*; tot astfel la lucruri, încât în zilele cele dintâi se zugrăvesc în mod neşters în frageda lor minte cunoştinţe, care le vor fi atât de folositoare la deosebirea gramaticală a cuvintelor. Urmărind şirul acestor desvoltări treptate, vă veţi convinge. Domnule Ministru, că [2]) *învăţătorul nu anticipează niciodată, că el se serveşte totdeauna de micul capital de cunoştinţe din viaţa copilului, pentru a-l face pe acesta să vie de sine la ceeace nu ştiuse.* Copilul se obişnueşte a distinge, a judeca, a-şi da sama

1) Sublinierile acestea sunt ale lui Eminescu.
2) Fragmentele ce urmează sunt subliniate de noi.

de ceeace gândeşte. *C'un cuvânt autorii cărţii aplică în privirea spiritului omenesc aceiaşi metodă bine cuvântată, pe care naturaliştii o recomandă pentru corp. Nici un om nu se întăreşte citind un tratat de gimnastică, ci făcând exerciţii; nici un om nu se învaţă a judeca, citind judecăţi scrise gata de alţii,* **ci judecând singur şi dându-şi singur sama de natura lucrurilor**".

Am citat înadins acest întreg fragment, pentru că din el se desprinde cu o claritate neobişnuit de mare spiritul activ al didacticei lui Eminescu. Şi socotim că acest document, privit în cadrele istoriei pedagogiei noastre naţionale, este cel mai important document al şcoalei active, pe care îl avem până la anul 1876, când îl scrie Eminescu în împrejurările menţionate. Pe „judecata proprie" a copilului, „condus" numai de învăţători socoteşte Eminescu că trebue să se clădească întreg învăţământul. Este un punct cardinal şi culminant totodată din cugetare pedagogică a lui Eminescu, pe care trebue să-l fixăm cu cea mai mare îngrijire, spre a înţelege şi aprecia în adevărata ea valoare laturea pedagogică a personalităţii lui Eminescu.

Din acest activism adânc al didacticei lui Eminescu de-i curge întreaga lui critică, adesea atât de severă, făcută la adresa *şcoalei mecanice*, şi pe care critică o găsim oglindită, în forma cea mai pregnantă, în raportul de inspecţie privitor la şcoala de fete No. 1 din Roman, directoare fiind „D-na Z. Livescu (recte Lewicki)". [1] Caracterizarea acestei şcoale o face Eminescu prin cuvintele următoare:

„Învăţarea pe de rost de cuvinte goale din deosebitele discipline". Iar o întregire a acesteia o găsim la Eminescu tot în acelaş raport, şi anume în acele locuri prin care caută să caracteriseze în special pe D-na Livescu, drept un tip reprezentativ al unei întregi generaţii şcolare.

„D-na Z. Livescu (recte Lewicki), după cum spune, e absolventă a Şcoalei Centrale din Iaşi şi a depus până acuma *două* concursuri. D-sa e de doisprezece ani institutoare şi prin uz lung s-a apropiat *metoda mecanică şi moartă a învăţământului* şi în această direcţie nici nu este lispită de oarecare succes, pe care însă cu trei eleve nu l'am putut constata cu siguranţă. *D-sa aparţine unei generaţii scolastice bine determinate, bogate în cuvinte şi sterpe de idei. Prin urmare întrebuinţarea de cuvinte ne-*

1) V. P. 447-8 din „Op. Complecte" Ed. Cuza.

uzitate sau al căror înțeles nu-l cunoaște pe deplin, înlocuește la D-sa, ca și la multe altele, extrema sărăcie de cugetări".

Și pentru ca să înțelegem mai limpede ce înțelege Eminescu prin „Metoda mecanică și moartă a învățământului", citez câte-va fragmente, cu desăvârșire precise, asupra acestui punct:

„In privința gramaticei (care s'a predat după Stilescu) copilele știu numai numele definițiunii, nu au însă cunoștința vie și concretă a părților cuvântului....

„Scrierea e în toată școala neglijată, Caligrafia o noțiune cunoscută numai teoreticește, gramatica există ca un fel de schei-

AGLAIA DROGLI
născută Eminovici, cu cei doi copii ai săi: Gheorghe și Ioan.

matism de cuvinte, a căror întrebuințare reală li lipsește copiilor. In istoria Românilor cronologia nu se știe exact și intuițiunea vremilor trecute li e dată elevelor (din nefericire chiar după cărțile didactice) cu puncte de vedere foarte moderne. In geografie memorarea fiind la locul ei, elevele stau bine, căci recitarea de numiri e partea tare a școalei".

Pe lângă nota de ironie, atât de proprie lui Eminescu, în întreg scrisul său, și pe lângă minunata caracterizare, îmbibată cu satiră, pe care o face el școalei mecanice a vremii, mai descoperim aici și un Eminescu metodician, neașteptat de precis,

care scapără vederi cu totul adânci în caracterizarea metodelor şi felurilor de învăţământ, ce trebue să domnească la fie care obiect din programul şcolar. De pretutindeni se afirmă cu tot mai multă putere spiritul activist al pedagogiei lui Eminescu. Iar din următoarele aprecieri, cuprinse în acelaşi raport, tragem încheeri istorice, de cea mai mare însemnătate pentru evoluţia şcoalei româneşti.

„D-na Livescu... în privinţa culturii sale *este jertfa şcoalelor noastre secundare...*

„Rugându-vă să consideraţi că *învăţământul mecanic este cel general în şcoalele noastre, de vreme ce lipsa de cunoştinţe pedagogice e asemenea generală*, sunt de părere că într'o desvoltare normală a învăţământului pedagogic o asemenea directoare nici ar fi cu putinţă şi nici ar trebui suferită; dar *în împrejurările de faţă această şcoală e la nivelul a cel puţin 50% din şcoalele noastre de fete*".

O şcoală mecanică, tot în senzul şcoalei de fete No. 1 din Roman, este şi şcoala de fete din Vaslui, condusă de D-na Sion.

Dar alături de aceste şcoale, triste şi înăbuşitoare de suflete, şcoli maşinale şi moarte, Eminescu descopere, şi aceasta cu o deosebită satisfacţie, şi şcoli pătrunse de un spirit activ, de o metodă sănătoasă. Astfel e de pildă şcoala de băeţi din Vaslui, în special clasa IV de sub conducerea D-lui Hrisoscoleu [1]). Sau „Pensionatul Normal de Domnişoare" din Iaşi, de sub conducerea D-nei Humpel, pentru care Eminescu găseşte accente calde de recunoaştere şi admiraţie. [2]) In articolul pe care l'a scris Eminescu cu prilejul vizitării examenului public de la sus menţionatul Pensionat, care a fost încheiat, ca de obiceiu, cu o întreagă „serie de producţiuni muzicale", Eminescu ne face o descriere destul de minuţioasă a ceia ce înţelege el prin metoda intuitivă în instrucţie.

„In privirea instrucţiei putem susţinea că *în timpul nostru poate sunt puţine lucruri despre care să se vorbească, şi cu atâta interes, ca de metoda cea mai priincioasă, după care să se dee şcolarilor învăţătura cuvenită*".

O afirmaţie preţioasă, din partea lui Eminescu, pentru istoria

1) V. Raportul de la pg. 448. „Op. Compl.".

2) V. „Metoda intuitivă în instrucţie". pg. 456. Ibidem.

învățământului la noi. Așa dar, potrivit cu această afirmație, exista un interes didactic extrem de desvoltat pe vremea sa, pentru „metoda cea mai priincioasă, după care să se dee școlarilor învățătura cuvenită". E vrednică de reținut și această afirmație-document, ca atâtea alte informații documentare de cel mai înalt preț pentru istoria școalei la noi, care abundă cu atâta prisosință din întreg scrisul pedagogic al lui Eminescu.

Dar să-l ascultăm pe Eminescu cu privire la această metodă „cea mai priincioasă", discutată „cu atâta interes" pe vremea lui.

„Cu toții știm astăzi ce însemnează *metoda intuitivă, însă la noi sunt foarte puțini, care s'o știe aplica bine și încă mai puține sunt școlile, în care acea metodă a devenit familiară și folositoare într'adevăr*. Una din aceste puține școli este Institutul D-nei Humpel".

Și acuma urmează descrierea metodei intuitive, aplicată în școala D-nei Humpel:

„*Învățarea pe de rost*, cu scop de-a dobândi noui cunoștințe, este *aproape cu totul exlusă, memorizarea regulelor* — regulă generală la noi — este înlocuită *printr'o învățare minuțioasă, treptată și sigură* a materiei de învățământ; istoria și științele naturale se propun astfel ca *școlărițele nu rămân cu vorbe goale în minte sau cu gândiri încâlcite și idei nemistuite, dar ceia ce-au învățat și știu în adevăr*".

La fel stă cazul și cu chestiile de educație:

„Despre educație se face la noi asemenea multă vorbă, anume despre modul cum ar trebui înbunătățită educația secsului femeesc prin școale".

Rezultă și de aici distincția precisă pe care o face Eminescu între „instrucție" și „educație", distincție pe care am văzut că o face în articolul privitor la „Cultură și educație", de care ne-am ocupat mai înainte.

„In urma vorbei multe, a regulamentelor și para-regulamentelor, avem două direcții în practică și amândouă greșite, anume sau un respect extrem, în fond însă falș, sau o familiaritate peste margini. Efectul direcției dintâi este fățărnicia, efectul celei din urmă lipsa de caracter și nesupunerea".

Rezultă din acestea că Eminescu înțelege prin educație ceia ce înțelegea Herbart prin „Zucht" și „Umgang", sau ceia ce am denumi noi: Disciplină și contact. Acestea formează ca-

racterul; prin ele se impresionează inima; cu ele se dirijează voinţa şi se clădeşte personalitatea viitoarei femei.

Şi mijlocul cel mai de preţ prin care se realizează toate aceste efecte în educaţia şcoalei Humpel este însăşi personalitatea superioară a D-nei Humpel, directoara. Personalitatea se făureşte în contactul cu personalitatea: aceasta pare a fi concluzia logică ce se desprinde din însemnările lui Eminescu:

„D-na Humpel întruneşte calităţile cele mai proprii pentru sădirea şi cultura unei educaţii solide. Manieri familiare, care totodată impun respect, un mod minunat de a îndemna şcolăriţele la împlinirea datoriilor lor *prin fapte şi măsuri pedagogice, nu prin cuvinte moralizatoare.* Acest din urmă este principiul, de care e condus D-nul Humpel în instrucţia muzicei şi desigur va veni timpul în care meritele d-sale pentru cultura muzicei în mijlocul societăţii noastre vor fi în deobşte recunoscute".

Aici se vede exprimat, într'o formă limpede şi adâncă, principiul fundamental al şcoalei active: *Educaţia prin acţiune şi nu prin simple vorbe.*

Trebue să-i fim recunoscători lui Eminescu pentru acest serviciu însemnat, pe care îl aduce el şcoalei româneşti, fixându-i încă din început principiul şi ţinta, de care să se călăuzească şi spre care să tindă. Aşa dar o şcoală în senzul acesta va recomanda Eminescu pentru toate vremurile. O şcoală care disciplinează prin faptă, nu prin simple vorbe. O şcoală educativă în senzul cel mai eminent şi mai actual al cuvântului. *Învăţământ prin intuiţie — educaţie prin acţiune*: iată principiile didactice fundamentale, pe care vrea să le ştie Eminescu la baza întregului nostru învăţământ. Şi câtă vreme a trebuit să treacă de la Eminescu, pentru ca, descoperindu-se pe alte căi aceste principii salutare, afirmate de dânsul, să se creadă că am făcut uimitoare progrese pe tărâmul teoriei şi chiar al practicei şcolare! Şcoala D-nei Humpel şi intuiţia genială a lui Mihail Eminescu vin să ne dea o desminţire şi să stabilească un fapt, de cea mai mare importanţă pentru istoria educaţiei româneşti şi a conştiinţei pedagogice despre adevărurile fundamentale, ce trebue să fie aşezate întotdeauna la baza acestei educaţii.

De asemeni interesante din punctul de vedere didactic sunt toate însemnările pe care le face Eminescu cu privire la diferite obiecte de învăţământ, cum sunt: Limba română, limbile clasice, geografie, istorie, religie [1]).

1) Vezi „Op. Compl." p. 457-8.

În special asupra studiului limbilor clasice, precum și a limbei materne, vom găsi la Eminescu considerații cu totul temeinice, scrise mai ales în perioada lui de ziarist.

Așa, de pildă, ca să citâm numai un fragment, găsit în unul din manuscrisele sale de la Academie, [1]) din care rezultă cu o adâncă claritate punctul de vedere cu totul interesant pe care îl are limba în genere, și din care apoi se poate deduce și modul cum a privit Eminescu studiul limbilor în toate formele de învățământ:

„Alăturăm observarea cum că limba, alegerea și cursivitatea expresiunei în expunerea vorbită sau scrisă e un element esențial, *ba chiar un criteriu al culturii*...

Stilul e omul, fiindcă nu e numai forma limbistică și fiindcă nu consistă numai în cunoștința limbei, ci fiindcă exprimă totodată *maniera de cugetare și percepțiune a omului. Cum descrie cineva un lucru așa l'a văzut și l'a priceput*".

Descrierea unui lucru prin viul grai este în funcție organică de „intuiția" pe care o are subiectul nostru despre acel lucru. Iar când Eminescu întrebuințează cuvântul de intuiție, adesea îl înțelege și în senzul de simplă pricepere clară cu ajutorul judecății. Dar și în slujba acestei intuiții tot limba este aceia care are o deosebită însemnătate. Așa, în una din scrisorile adresate de Eminescu lui Maiorescu, atunci când acesta îi ceruse să-și ia doctoratul, spre a putea fi profesor la Universitatea din Iași, și Eminescu începuse a traduce „Critica rațiunii pure" găsim printre altele și următorul fragment:

„Dinspre partea mea, eu m'am apucat de lucru, deși limba (română) îmi îmburuenează multe distincțiuni de noțiuni (din limba germană); ea are însă și un bine: că silește pe oricine să fie limpede și *intuitiv* și să se ferească de abstracții inutile„ [2]).

Prin urmare Eminescu vede în limbă un puternic mijloc de a fi intuitiv, mai ales atunci când e vorba de a face expunerea unor idei abstracte.

De aceia vom găsi că Eminescu mai în toate însemnările sale cu privire la educație și în învățământ, și chiar în afară de aceasta, dă o mare importanță elementului stilistic.

Nu este carte de învățământ, pe care el să o recenseze, și

---

1) Ms. 22/58. p. 187.

2) I. Rădulescu Pogoneanu. Studii. p. 66.

adesea chiar adrese oficiale, venite din partea Ministerului de instrucţie, asupra cărora să nu-şi exerciteze, uneori cu ironie muşcătoare, spiritul său linguistic atât de fin.

„Cele mai însemnate (neajunsuri) ni se par greşelile de definiţie şi cele gramaticale ; căci dacă o cunoştinţă materială falşă se poate rectifica prin experienţă proprie sau străină (scrisă), nu e tot asfel cu cele de limbă şi de logică, care se contractează prin deprindere şi cu greu se pot desvăţa" [1]).

„Stilul cărţii e mai narativ decât al altor manuale, limba mai populară, deci mai bună" scrie Eminescu despre o altă carte didactică, pe care o recensează [2])

Şi de aceia Eminescu nimic nu detestă mai mult în judecarea primelor impresiuni, pe care i le produce o şcoală, de cât învăţarea mecanică de definiţiuni, fără să aibă şi „cunoştinta vie şi concretă a părţilor cuvântului". „Învăţarea pe de rost de cuvinte goale" e semnul caracteristic al unei şcoli moarte. „Intrebuinţarea de cuvinte neuzitate sau al căror înţeles nu-l cunoaşte pe deplin" e pecetia deosebitoare a „unei generaţii scolastice bine determinate", care este „bogată în cuvinte" şi „stearpă în idei".

Ori, pentru aceia Eminescu pretinde ca şcoală să-i dea copilului cuvinte vii, concrete, bazate pe intuiţii clare şi bine legate, şi judecăţi pe deplin înţelese, „fără umbră de îndoială, fără umbră de nesiguranţă".

Credem că nici metodicianii contimporani nu afirmă ceva mai mult pe tărâmul studiului limbii de cât afirma Eminescu.

Iar în ce priveşte limbile clasice vom găsi un articol, scris de Eminescu pe când era ziarist, din care se desprinde un spirit atât de adânc înţelegător al studiului acestei limbi, în cât el ar trebui recitit şi aprofundat serios de ori ce preţuitor adevărat al culturii clasice, şi în primul rând de oamenii acestui învăţământ la noi.

„Cultura clasică are calitatea determinată de a *creşte* [3]), ea este în esenţă educativă, şi iată ceiace a lipsit şcoalelor noastre până acum şi le va lipsi încă mult timp înainte. A învăţa vocabule latine pe dinafară, fără a fi pătruns de acel adânc spirit

---

1) Vezi Notiţa Critică privitoare la „Noul metod de geografie elementară de A. Gorjan". Op. Compl. p. 457.

2) Istoria românilor (partea I) de Gr. Cristescu. Ibidem p. 458.

3) Sublinierea e a lui Eminescu.

de adevăr, de pregnanţă si de frumuseţe a anticităţii clasice, a învăţa regule gramaticale fără a fi pătruns acea simetrie intelectuală a cugetării antice, este o muncă zadarnică, o literă fără înţeles. Fixat odată pentru totdauna, ne mai putându-se schimba, căci aparţine unor timpi de mult încheiaţi, spiritul anticităţii e regulatorul statornic al inteligenţei şi al caracterului, isvorul simţului istoric" [1]).

CĂPITANUL MATEI EMINESCU
fratele poetului.

„Ţările culte îşi datoresc cultura influenţei clasicismului asupra spiritului cetăţenilor" [2]).

Important este că Eminescu mărgineşte învăţământul clasic numai la clasele acelea „cari determinează spiritul public": învăţaţi de profesie, jurisconsulţii şi clerul.

„Celelalte clase se pot într'adevăr dispensa de cunoştinţa anticităţii, căci desvoltarea limbii naţionale, stăpânită fiind din sferele superioare de acelaşi spirit de adevăr şi bine pe care'l are anticitatea, va fi un instrument destul de bun pentru desvoltarea inteligenţii lor" [3]).

1) „Cultura Clasică" in Op. Compl. p. 556.
2) Ibidem.
3) Ibidem.

Şi atunci, ca o concluzie logică a celor exprimate de Eminescu în ultimul aliniat, el cere împuţinarea liceelor clasice, şi înmulţirea şcolilor reale" [1]).

Acestea sunt momente foarte preţioase din cugetarea pedagogică a lui Eminescu, în special pe domeniul metodicei limbii, şi de aceia le consemnăm cu cea mai adâncă satisfacţie sufletească. Eminescu a privit adânc în aceste probleme, şi, cu spiritul lui atât de mult împregnat cu sociologism, el vedea problemele acestea ale didacticei şi ale metodicei într'o perspectivă cu mult mai înaltă şi ştiiţifică, de cât le privesc chiar mulţi didacticieni contimporani.

In orice caz el, poetul, omul cu totul nepractic şi visător, cum ni l-au zugrăvit şi ni-l zugrăvesc încă unii biografi ai lui, se dovedeşte a fi şi din acest punct de vedere, cu totul special şi practic, a fi unul din cele mai bine orientate spirite îndrumătoare ale culturii noastre.

X. Personalitatea învăţătorului în didactica lui Eminescu.

Cu privire la personalitatea învăţătorului, şi a educatorului în genere, aşa cum ar trebui să fie, Eminescu are opinii cu totul superioare şi cu totul actuale.

„Asupra unui învăţător nu trebue însă să atârne nici măcar pretextul unei deconsiderări din partea concetăţenilor şi a şcolarilor săi", spune Eminescu în raportul No. 216 76, adresat Ministrului Instrucţiei de pe atunci.

De aceia se bucură mult ori de câte ori are ocazia să întâlnească un învăţător adevărat. Firește că nu va întâlni prea mulţi, iar cei pe care îi întâlneşte nu sunt atât produsul şcolilor, care i-au format, ci mai mult ai „naturii", care i-a înzestrat cu un adânc simţ pedagogic; aceştia sunt „învăţătorii născuţi", cum îi numeşte Eminescu într'un raport al său [2]). Şcolile au dat acestor învăţători mai mult cunoştinţe superficiale şi o metodă insuficientă. „Cunoştinţele lor consistă în genere în vorbe moarte, a căror realitate vie n'o pricep" [2]). Şi nu numai în şcoala, care i-a format, vede Eminescu obârşia acestei dureroase lipse de învăţători-personalităţi, ce bântuia învăţământul, atât pe vremea

1) Ibidem.

2) Vezi „Raportul asupra Conferinţelor cu învăţători din jud. Iaşi" Op. Compl. p. 444.

lui, cât şi pe vremea noastră, deşi poate ar fi într'o mai mică măsură. Ci şi în *„lipsa absolută de mijloace pedagogice, lipsa unei foi învăţătoreşti"*, a căreia lipsă, spune Eminescu, „se simte la fiecare pas", „Cei mai buni chiar ştiu ceiace au învăţat în şcoală, mai mult nu. *Cărţile didactice, câte sunt la noi, sunt pentru licee*; ele presupun în mare parte explicări simultane ale profesorilor, termenii şi stilul lor fac nefolositoare lectura acestor cărţi pentru învăţătorii rurali. *Ei n'au ce citi, chiar dac'ar voi. Noţiunile lor din ştiinţele naturale de ex. sunt aproape nule*, deşi aceste ştiinţe tocmai sunt mijlocul ce mai puternic al învăţământului intuitiv şi adevărate isvoare de cunoştinţe practice şi positive. *Deşi programul şcoalelor noastre rurale e încărcat cu aceste ştiinţe* (ba chiar cu dreptul administrativ), *totuşi pentru a-i face apţi pe învăţători la propunerea unor asemenea cunoştinţe nu există până astăzi un singur mijloc, nici măcar un organ periodic*, — căci notatele manuscrise din şcoala normală, făcute sub dictarea unor profesori, adesea mediocri, nu mi-au părut în de ajuns".

Se vede din acest raport al lui Eminescu, care este în acelaş timp şi unul din cel mai interesante documente istorice cu privire la învăţământul nostru, ce viziune clară avea Eminescu despre fiinţa unui adevărat învăţător şi mai ales despre nevoile practice, imediate, profesionale, pe care le avea de fapt învăţătorul român pe vremea lui, şi cât de minunate sugestiuni ştia să dea Eminescu ministrului său, cu privire la cele dintâi ajutoare, concrete şi eficace, pe care ar fi trebuit şi ar fi avut putinţa, ca să li dea Ministerul.

Iar la sfârşitul raportului găsim o idee, pe care şi noi, astăzi, ar trebui să o luăm în serioasă cercetare, întru cât ea exprimă una din cele mai serioase soluţii, care se poate da, problemei, atât de importante pentru şcoală, *a desăvârşirii culturii profesionale* a oamenilor şcoalei. Această ideie iat-o:

„Atrăgându-vă atenţia asupra acestor lipsuri, vă rog totodată, Domnule Ministru, să bine voiţi a hotărî, dacă n'ar fi bine ca aceste conferinţe să se ţie pe viitor în feriile Crăciunului şi ale Paştelor. Atuncea petrec în genere în Iaşi *profesori de la institutele secundare, din mijlocul cărora s'ar găsi mulţi, a căror metodă ar servi de model învăţătorilor rurali şi ale căror prelegeri le-ar putea îmbogăţi cunoştinţele*".

Firesţe că pentru vremea noastră formula lui Eminescu

poate suferi oare care modificări, dar în esenţă ea rămâne obligatorie şi pentru gândirea noastră. Nu e suficientă cultura pe care şi-au impropriat-o învăţătorii din şcoalele normale, şi nici chiar cea câştigată numai prin citiri personale, în vremea de după absolvire, ci trebue un contact, cât mai des şi cât mai îndelung întreţinut, între toţi oamenii şcoalei, contact, care ar permite, într'o măsură cu mult mai mare şi mai adâncă, circulaţia ideilor de la unii la alţii, generalizarea metodelor, a celor mai bune, şi crearea acelui spirit de solidaritate ideală, sub steagul aceluiaşi crez şi a aceluiaşi idealism, între toţi muncitorii de pe tărâmul şcoalei. Ideie pe care o găsim exprimată, aşa cum putea ea să fie exprimată, de către M. Eminescu, către Ministerul său.

Iar cu privire la „suplinitori", plagă care bântuia şcoala şi pe vremea aceia, Eminescu găsim că are o ideie, din care respiră tot aceiaşi înaltă consideraţie, pentru fiinţa învăţătorilor: „Dacă la cele mai multe din aceste şcoli [1]) s'au rânduit suplinitori, cauza este îndoită:

1) *Totdeauna am crezut că în locul unor suplinitori inepţi e mai bine să nu fie de fel.* Puţinii, pe care i-am recomandat prefecturilor ca să fie decretaţi, pot fi şi învăţători provizorii, posedând calificarea necesară.

2) Că cele mai multe comune, pretextând că în bugetele lor pe anul 1875 nu sunt prevăzute sume pentru şcoale, ar fi refuzat întreţinerea şcoalei şi a învăţătorului"

Rezultă din acest raport, pe lângă ceiace am subliniat mai sus, şi un alt fapt: că Eminescu este aderentul unui învăţător bine plătit, independent de ori ce şicană a administraţiei sau a ori cui, care să se poată închina astfel cu trup şi suflet misiunii sale. Vorba lui din alt loc: „Şcoala să fie şcoală, Statul stat şi omul om". Şcoala este într'o organică atârnare de toţi factorii sociali, care o încunjoară. Iar pentru a le putea birui pe toate împrejurările, care ar năzui să distrugă sau să paralizeze şcoala, „popa" trebue să fie bun, „darea mică, subprefecţii oameni ca să ştie administraţie... *„învăţătorii pedagogi"*. Este cea mai înaltă accepţie în care se poate lua cuvântul de învăţător, şi mai tre-

---

1) E vorba de „un tablou de catedrele rurale vacante", probabil din intrega circumscripţie şcolară, pe care o avea Eminescu, cerându-se şi „publicarea concursului pentru ocuparea lor". Op. Compl. p. 454.

bue să-i fim recunoscători pentru totdeauna lui Eminescu, că a făcut să răsune în vremurile lui, pe pământ şi din cuget românesc, o chemare atât de superioară către învăţătorii neamului.

Şi încă şi mai mult cere Eminescu de la învăţători: Să fie colaboratorii ştiinţifici la munca pe care o depun pedagogii cei mari ai şcoalei. Pedagogia nu este o ştiinţă, creată numai de câţiva; ci este o muncă colectivă, care se adună şi se desăvârşeşte necontenit prin colaborarea tuturor oamenilor şcolii. Aceasta o exprimă el în recenzia pe care o face cărţii lui Gr. Cristescu: „Manualul de istoria Românilor. Iaşi 1877" [1]) Iată anume ce spune Eminescu:

„O recomandăm deci (cartea) învăţătorilor şi dorim, *ca fiecare să-şi facă observările sale asupra ei*, căci autorul, după cât ştim, va da ediţiilor sale viitoare toate schimbările, câte i s'ar propune de către învăţătorii practici *şi competenţi. Căci numai ostfel se şi creiază o adevărată literatură didactică: prin munca comună a întregului corp învăţătoresc.* O carte, relativ mai bună, puindu-se în şcoale, învăţătorii bagă de samă, care părţi ale materiei sunt prea greu formulate pentru priceperea copiilor, îşi fac observările, *iar autorul în urmă prefăce ceiace recunoaşte el însuşi că e prea greu stilizat*".

Rezultă firesţe de aici că Eminescu se gândeşte numai la un câmp restrâns, pe care ar trebui să se afirme colaborarea învăţătorilor: câmpul literaturii didactice. Dar în vremea noastră ideia acestor colaborări a crescut mai mult, îmbrăţişând întregul câmp al activităţii pedagogice: metode de educaţie, principii de învăţământ, cunoaşterea copilului etc. Aceasta este una din preconizările ideale a pedagogiei experimentale, pe care o exprimă cu o deosebită putere *Lay* în „Didactica" sa [2]). In ori ce caz însă meritul lui Eminescu rămâne evident. El a văzut adânc în fiinţa vremii şi a anticipat, la noi, de mult, punctul de vedere atât de actual al pedagogiei experimentale. Invăţătorul este deci mai mult de cât un simplu „repetitor" a ceia ce învaţă de la alţii. El este, până la un oare care punct, şi un creator în domeniul educaţiei; un colaborator preţios al Universităţii, unde se făureşte, cu un spirit sintetic mai larg, ştinţa pedagogiei. Am vrut să menţionăm şi acest merit al pedagogului Eminescu. El

1) Op. Compl. p. 458.
2) V. „Experimentelle Didaktik".

poate să apară problematic unora dintre contimporani, care poate au un interes strâmt de a se începe de la dânşii anume idei şi curente. Dar va apărea desigur real şi indiscutabil tuturor cercetătorilor obiectivi pe tărâmul istoriei pedagogiei şi a culturii noastre româneşti.

Iar ca un corolar, care decurge în chip firesc şi logic, din toate cele cercetate de noi, cu privire la Eminescu ca didactician, avem desigur şi cea din urmă ideie fundamentală a didacticei sale: Nevoia unei organizări cât mai temeinice a şcoalei, pentru ajungerea scopurilor educative ale ei. Printre elementele însemnate, pe care le propune Eminescu ca să facă parte integrantă din fiinţa unei asemenea organizări, am avea acele trei, pe care le-am relevat cu prilejul analizei raportului privitor la conferinţele învăţătorilor din Jud. Iaşi: 1) Crearea unei biblioteci pedagogice pentru învăţători. 2) Intemeerea unui organ periodic şi 3) Instituirea unor cursuri de vacanţă, în vederea perfecţionării culturii învăţătorilor.

XI. Eminescu revizorul.

Dar această ideie de sigur că va câştiga şi mai mult relief când ne vom uita cu o deosebită luare aminte şi la *Eminescu revizorul*. Deja o bună, cea mai bună parte, din ideile didactice ale lui Eminescu le-am extras din documentele emanate de la dânsul în această calitate. Rapoartele lui către Ministerul Instrucţiei, prin care îşi comunică impresiile, constatările de fapte propunerile de îmbunătăţire a şcoalei şi a învăţământului, precum şi acelea prin care este nevoit să se apere pe sine însuşi de vre o nedreptate, pe care o săvârşeşte faţă de dânsul însuşi acest Minister, pe care Eminescu l'a servit în calitate de revizor cu o bunăcredinţă, cu un entuziasm şi cu o pricepere, cum nu ştim alta mai deplină, toate, toate constituesc pentru noi documente de cel mai înalt interes pentru istoria şcoalei româneşti în genere, şi pentru cunoaşterea personalităţii lui Eminescu în deosebi.

Toate ideile pedagogice, teoretice şi generale, cu care a intrat Eminescu în activitatea de revizor, şi cu expunerea cărora ne-am îndeletnicit în prima parte a studiului nostru, au trebuit să îndure o cumplită punere la încercare şi amputaţie din partea mediului nostru istoric şi concret, în care a trebuit să-şi

desfăşoare Eminescu această activitate. Căci, în adevăr. Ce potrivire putea să fie între ideile acelea înalte, abstracte şi generoase, pe care le-a sorbit Eminescu-studentul, din volumele groase de studii, citite prin biblioteci, sau din prelegerile atât de savante, pe care le-a audiat el la Universităţile din Viena şi mai ales Berlin şi viaţa noastră naţională? Acestă viaţă venia dintr'un făgaş de desvoltare cu totul deosebit, în ceia ce priveşte elementele din care se alcătuia şi în ce priveşte spiritul, care adia peste dânsa şi o împregna în toate fibrele, de cât acela în care se făurise cultura şi ştiinţa, pe care o importa Eminescu din lumea germană. Orient şi Occident: Iată cuvintele care pot exprima mai concis antinomia reală, în care se află Eminescu la începutul activităţii sale de revizor şcolar. Căci un lucru nu trebuie să uităm, atunci când vrem să vorbim despre acest ipostas nu destul de cercetat al personalităţii lui Eminescu. Toată desvoltarea ulterioară a marelui botoşănean, şi în deosebi laturea lui de ziarist, nu s'ar putea înţelege deplin fără de extraordinara experienţă, socială şi şcolară, pe care a făcut-o Eminescu în acest unic an de viaţă şcolară. Eminescu vizionarul şi Eminescu sentimentalul, Eminescu cugetătorul şi Eminescu reformatorul, măcar în teorie, a vieţii noastre sociale, din faza tinereţii studioase, se amestecă acum ca într'o uriaşă şi haotică retortă în viaţa concretă, spontană şi cu totul unică a naţiei noastre româneşti, din faza aceasta anterioară independenţii politice, se frământă şi se ciocneşte cu toate valurile, murdare sau tulburi, a acestei perioade de prefacere, şi îşi fixează într'un chip definitiv liniile mari ale personalităţii sale, în special ale celei politice, oglindită apoi în tot scrisul său, poetic şi prozaic, din perioada post-şcolară. Prin urmare va trebui să dăm o deosebită însemnătate acestei activităţi de revizor, deşi ea a fost atât de scurtă şi deşi documentele care ne-au rămas spre orientare din această epocă sunt atât de puţine. Dar adesea rolul istoricului este identic cu acel pe care l'a avut Cuvier când, cu simplul dinte al unui animal antideluvian, a trebuit să reconstitue întreaga fizionomie şi structură a acelui animal. Prin urmare şi noi nu ne vom plânge de sărăcia materialului documentar în legătură cu Eminescu revizorul, ci ne vom sili ca să-l interpretăm cât mai obiectiv, restabilindu-i personalitatea sub laturea aceasta.

Ceia ce îl caracterizează în primul rând pe *acest* Eminescu,

este extraordinarul entuziasm, sau mai bine zis, extraordinara putere de convingere, cu care se avântă el în această muncă.

Luaţi toate rapoartele lui, îndreptate către minister, sau fie şi numai acelea îndreptate către un simplu prefect, recitiţi acel memorabil raport, analizat de noi, privitor la conferinţele cu învăţătorii rurali din judeţul Iaşi, treceţi apoi la acela privitor la „Reorganizarea şcoalelor rurale din judeţul Vaslui", cu toate anexele lui, [1]) nu lăsaţi la o parte toate rapoartele, foarte multe, îndreptate către prefectul de Iaşi, către prefectul de Vaslui şi către ministrul instrucţiei, [2]) lupta lui Eminescu cu realităţile sociale, şi în special cu administraţia, numai pentru a-şi cobori în faptă o picătură măcar din uriaşul ocean de lumină şi patriotism, pe care îl purta în suflet, şi sfârşiţi cu citirea protestului împotriva unui aviz nedrept al Consiliului Permanent, şi vă veţi încredinţa pe deplin despre adevărul afirmaţiei noastre, făcută la început. Eminescu a putut să intre, constrâns de împrejurări, în munca de revizor, căci, atât după înzestrarea firească, atât de strălucită, a firii lui născute, cât şi după cultura lui, el era chemat să ocupe alte situaţii cu mult mai înalte de cât pe aceia de revizor şcolar. Ar fi onorat desigur învăţământul universitar cu mult mai mult de cât atâţia iluştri necunoscuţi şi enorme nule, care au ocupat vre o catedră în acest înalt învăţământ. Dar odată intrat, Eminescu, care avea, după cum am văzut, o minunată pregătire, culturală şi ştiinţifică, a înţeles să i se dăruiască ei cu tot elanul de suflet şi cu toată cultura lui acestei munci modeste şi atât de puţin preţuite *până la dânsul*.

„La conferinţete, ţinute anul acesta cu învăţătorii din judeţul Iaşi, s'au prezentat din 54 de învăţători numai 24. Cauzele... sunt deosebite....

Cauza principală este faptul că mai în toţi anii trecuţi aceste conferinţe nu s'au ţinut serios, ci numai de formă. *Credinţa cum că şi'n acest an au să 'ndeplinească numai o formalitate*, i-au îndemnat pe mulţi să nu se expue la cheltuieli, care li s'au părut zadarnice". [3]).

Expresia lui Eminescu ne face să înţelegem lămurit că sub conducerea lui conferinţele au fost cu mult mai mult de cât o simplă formalitate.

---

1) Vezi „Op. Compl." p. 344-7.
2) V. Ibidem. p. 450-4.
3) Vezi raportul citat. pg. 443.

Ce păcat că nu avem nici o mărturie, venită de la unul din ceilalţi participanţi la aceste conferinţe pentru a vedea cum s'a putut răsfrânge în spiritul învăţătorilor personalitatea atât de unică a revizorului lor!

Dar în orice caz raportul ne este de mare preţ. Din el se vede un Eminescu practic, înţelept şi iubitor de destinele şcoalei. Toată cultura lui, unită cu măsura adâncă de pătrundere şi prevedere, pe care le vedem pretutindeni, în cel mai neînsemnat act, plecat de la dânsul, se va fi revărsat luminos peste adunarea modestă a celor 24 de învăţători.

Şi desigur că triste reflexsiuni vor fi trebuit ei să facă la conferinţele din anul următor când, în locul bărbatului tînăr, frumos, cu privirea de zeu şi cu glasul de frate ce vine să-i lumineze, va fi apărut în faţa lor cine ştie ce agent electoral al regimului de la cârmă, ignorant, superficial şi fără de entuziasm.

In „protestul" adresat împotriva avizului nefavorabil al Consiliului permanent Eminescu spune, modest, la sfârşit:

„Din August[1]) şi până astăzi puţini vor fi revizorii, cari să fi inspectat atâtea şcoli ca respectuos subsemnatul".

Este o mărturisire preţioasă pe care o face Eminescu despre activitatea sa.

Raportul către Ministru, privitor la reorganizarea şcoalelor rurale din judeţele Vaslui, este un raport unic în felul lui în analele şcoalei noastre. Căci în el se oglindeşte, pe lângă o minunată înţelegere a realităţilor sociale de la noi, pe lângă o pătrundere adânc sociologică a problemei învăţământului şi a educaţiei în genere, dar şi un spirit de limpede viziune practică a deslegărilor celor mai bune a acestei probleme.

„Impresia generală care mi-au făcut-o şcoalele rurale din acest judeţ au fost rea. Pretutindene frecvenţa mică şi incuria administrativă mare, pretutindene sărăcia muncitorului agricol, mortalitatea adesea înspăimântătoare, greutăţile publice şi angajamentele de muncă, născute din aceste greutăţi, aproape insuportabile. *Atât mediul social, cât şi administraţia, face ca şcoala să fie un lucru aproape de prisos.* Nu cutez încă a mă pronunţa asupra cauzelor acestei stări de lucruri, *însă cred de pe acuma că ea nu se poate schimba de cât prin un alt sistem de dări şi prin o organizare mai liberă a muncii*".

---

1) August 1875, data numirii lui ca revizor.

De la ce punct înalt de vedere ştie să raporteze revizorul Eminescu Ministrului său impresiile şi judecăţile sale ! Am vrea să ştim câţi revizori sunt astăzi, şi chiar inspectori generali, care să isbutească a se urca atât de sus în rapoartele lor de instrucţie.

Şi câtă demnitate se desprinde din toate actele lui Eminescu ! Câtă iubire de oameni, cât spirit de dreptate şi obiectivitate faţă de autorităţi şi învăţători ! Am putea spune, fără să exagerăm, că Eminescu se prezintă ca revizorul ideal al şcoalei noastre româneşti. El ştie să descopere pretutindeni elementele bune şi sănătoase, pe care trebue să le încurajeze.

Dar tot aşa de sigur şi obiectiv ştie să pună degetul pe punctele nedurabile sau cangrenate a organismului nostru social. Acolo unde se iveşte un coflict, el ştie să intervină împăciuitor. Acolo unde întâlneşte o necorectitudine sau un abuz el ştie să aplice prompt o măsură de îndreptare temeinică. Iar când situaţia se prezintă alarmant de gravă, atunci ştie să pună fără ezitare mâna pe biciul satirei sau a ironiei muşcătoare şi să lovească cu el fără de milă şi atât cât trebue. Citind rapoartele lui cu atenţie ai impresia că te amesteci cu dânsul în însăşi situaţiile concrete, pe care le zugrăveşte, adesea cu destulă culoare, că iai parte la suferinţele lui lăuntrice, când priveşti stări de lucruri atât de triste, ca cele pe care le descrie, că te indignezi cu el, nădăjdueşti cu el şi pretinzi cu aceiaşi neclătinată convingere în eficacitatea lor aceleaşi măsuri de îndreptare, pe care le pretinde el.

Icoane nespus de preţioase pentru istoria şcoalei primare la noi abundă de pretutndeni în aceste rapoarte ale lui Eminescu. Cifre statistice elocvente, care grăesc adesea mai mult de cât o carte. Chipuri variate de învăţători, necăjiţi şi persecutaţi de împrejurări, dar nelipsind, pe ici şi colo, şi icoane de mici eroi, care cred, ajută şi jertfesc pentru şcoală, îţi trec necontenit pe dinainte. Şi în deosebi icoana unei administraţii, inconştiente, nepregătite şi abuzive, se repetă ca un motiv statornic al îngrijorărilor lui Eminescu. Ce distanţă enormă între administraţia ideală, perfectă, morală, pe care o purta Eminescu în concepţia lui filosofică, impropriată de la Hegel, şi între *această* administraţie concretă cu care avea să se lupte revizorul Eminescu. In loc ca să-l ajute pe dânsul, care era doar *unul* din elementele active ale acestei administraţii a Statului, în direcţia *personalizării naţiunii*,

ea dimpotrivă îl lovia necontenit în ceia ce avea el mai intim legat de fiinţa şi rostul ideal al oricării administraţii de stat, ba mai mult; aproape singurele piedici de netrecut, pe care le întâlnia Eminescu în calea lui de om al administraţiei şcolare veniau din partea oamenilor administraţiei statului, primari, subprefecţi, prefecţi şi — horribile dictu — uneori chiar ministrul. Aşa se explică cuvântul acela atât de trist, care isbucneşte ca un oftat aproape desnădăjduit din sufletul optimist al lui Eminescu: „Un om nu poate face nimic într'o ţară rău întocmită" şi tot aşa se explică acea frază adâncă, care pune la punct, într'un chip atât de lapidar. întreaga chestiune a şcoalei din ţara noastră şi de pe vremea lui: „atât mediul social, cât şi administraţia, face ca şcoala să fie un lucru de prisos".

Ast-fel, pentru a ne putea face o ideie mai justă despre natura conflictelor lui Eminescu cu aministraţia şi pentru a putea înţelege mai temeinic punctul de vedere al lui Eminescu asupra adevăratei misiuni a administraţiei faţă de fiinţa şcoalei, să-mi fie îngăduit a reproduce una din adresele *nenumerotate*, fiindcă a fost ştearsă ulterior de Eminescu, — şi tocmai pentru aceasta o socotim mai interesantă, pentru a oglindi adevăratul punct de vedere a lui Eminescu în această chestiune importantă — plănuită pentru prefectul de Vaslui (tot din 1875). Această adresă iat-o:

„Subsemnatul reamintindu-vă adresa sa No. 243, prin care v'au notificat şcoalele rurale înfiinţate din nou în judeţul Vaslui, vă roagă să binevoiţi a pune în vederea Onor. Comitet permanent să controleze prevederile bugetare ale comunelor pe anul 1876 şi să li impue o dotaţiune suficientă pentru şcoală şi învăţător, *căci pân'acuma constat cu durere că pe alocurea toată suma prevăzută în bugetele comunale pentru întreţinerea şcoalei ş'a învăţătorului întreceau a treia parte din leafa primarului.*

Recomand mai cu samă com. Bârzeştii, pl. Stemnic, unde este instalat Nicolae Habra, normalistul cel mai bun care a eşit la finele anului şcolar 1874—5, şi pentru care am aflat *că în bugetul comunei pe anul viitor s'a prevăzut o leafă egală cu aceia a unui vătăjel, iar în anul curent nu i se dă absolut nimica, încât avizat la salariul trimestrial al Statului, are timp deplin de a muri de foame în comuna Bârzeştii.*

Fără de a afişa vorbe mari asupra însemnătăţii învăţământ-

tului, care nu ne-ar înainta c'un pas mai departe, *cred totuşi că ar trebui să recunoaştem că tinerii normalişti, cari au absolvit cu cel mai bun succes şcoala lor şi se dedau unei ocupaţii destul de ingrate, ar trebui să se bucure de protecţia administraţiei judeţene ca să nu se simtă izolaţi în lucrarea şi tendinţele lor, ca o frunză pe apă*, mai ales că un normalist bun are mai multă cultură, deci şi mai mult simţimânt de demnitate decât mulţi din scribii, cari umplu cancelariile comunale supt fel de fel de titluri şi pretexte şi ocupând o mulţime de funcţiuni nominale, *plătiţi din fonduri comunale în genere mult mai bine decât învăţătorul*".

Aşa dar aici trebue căutată obârşia conflictelor, cele mai multe, cu administraţia. Comunele trebuiau să ajute din fondurile lor şcoala şi învăţătorul, spre a-şi putea împlini cu folos misiunea lor. Cei ce administrează comunele, adică primarii, nu înţeleg însă deloc valoarea şcolii şi a învăţătorului. Inaintea lor preţueşte ades mai mult vătăjelul de cât cel mai bun normalist, care a terminat şcoala normală şi a venit în sat ca să lumineze minţile copiilor. Un alt motiv mai este şi lipsa de corectitudine a acestor primari. Intrebuinţează banii comunei pentru folosinţa lor personală şi a rudeniilor lor. Şi atunci intervine revizorul cu inimă, cu cultură şi cu o extraordinară putere de credinţă în destinele şcoalei, în mijlocul procesului de cultivare şi etatizare sau personalizare a unei naţii, care se numeşte Mihail Eminescu, şi începe lupta cu administraţia comunală. Chiamă în ajutorul lui pe acel care reprezintă în principiu administraţia judeţiană: Prefectul. Dar nici acesta de fapt nu înţelege prea mult ce însamnă şcoala în mijlocul poporului. Şi de aceia nici el nu-şi face datoria, la care îl chiamă Eminescu. Atunci se îndreaptă acesta către culmea cea mai înaltă a administraţiei Statului: către guvern, către reprezentantul acestuia în ce priveşte şcoala, către Ministrul Instrucţiei. Dar câteodată nici de aici nu i se răspunde întotdeauna cu cea mai deplină înţelegere. Şi atunci Eminescu exlamă: „Un om nu poate face nimic într'o ţară rău întocmită".

Din acest punct de vedere este extrem de interesant protestul pe care îl face Eminescu împotriva unui aviz nefavorabil venit de la Consiliul permanent al Ministerului, şi de care aviz desigur că nu a rămas în necunoştinţă însuşi Ministrul.

„Am fost cu drept cuvânt surprins de ordinul D-stre No. 3483, prin care sunt invitat de-a arăta, de ce în intervalul dela

15—31 Martie a. c. n'am inspectat nici una din şcoalele rurale a Jud. Iaşi şi ce m'a împiedicat de a-mi îndeplini *această datorie*. Mai întâi am căutat a justifica acest ordin prin vre-o greşală de adresă a organelor de control din acel onorat Ministeriu, căci nu ştiu din care articol al legii instrucţiunii s'ar putea deduce regula că revizorul, care împreunează toate activităţile unei cancelarii într'o singură persoană, fiind curier, copist, registrator, administrator, examinator, etc., trebue să fie cu toate acestea şi vecinic în călătorie, încât la fiecare 15 zile să facă şi revizie, şi toate acestea în marginile a cei $212^1/_2$ lei noi pentru fiecare judeţ. Dacă există un asemenea revizor în ţară, rog a mă informa unde-i acel preţios individ, ca să apelez la vasta sa experienţă şi să aflu, în care mod îşi îndeplineşte sus menţionata datorie. Eu din contra ştiu că norma de pân'acuma este ca revizorul să inspecteze de două ori pe an fiecare şcoală. Considerând acuma numărul de 152 şcoale publice şi private din circumscripţia subsemnatului, împrăştiate pe o suprafaţă de mai multe sute de kilometri pătraţi (1.143.570 p. [1]), considerând minunatele căi de comunicaţie dintre comună şi comună, că amândouă judeţele nu sunt şese, ci pline de dealuri şi păduri că pentru inspectarea lor sunt abia şase luni lucrătoare, dacă sustragem sărbătorile şi vacanţele de peste an, considerând în urmă că într'o zi nu se pot inspecta conştiincios de cât două şcoale, de vreme ce ziua şcolară are numai 5 ore (ba Joia numai 3), veţi vedea, Domnule Ministru, că sarcina subsemnatului este de a inspecta de două ori 152 şcoli în timpul de 180 de zile, iar pentru lucrarea administrativă şi de cancelarie i-ar rămânea în acest timp 28 de zile. Şi care este lucrul său administrativ? 500—600 de hârtii intrate, care trebuesc rezolvite, apoi o mulţime de plângeri verbale, toate acestea îngreuiate încă prin lipsa de autoritate faţă cu primăriile şi subprefecturile şi prefecturile.

Fiindcă legile timpului şi ale spaţiului sunt apriorice şi nu sufăr nici o discuţiune, de aceea Vă veţi convinge că îndatorirea de a inspecta şcoalele din 15 în 15 zile este o imposibilitate, asupra căreia n'a insistat nici chiar Ministrul, care a emis ordinul respectiv. Căci această dispoziţie, cuprinsă în circulara ministerială No 8114 din 26 August 1872 n'au avut alt efect,

---

1) Nu ştiu ce va fi însemnând exact acest „p." de la sfârşitul acestui număr.

Domnule Ministru, de cât ca Prefectura de Iaşi să raporteze cu regularitatea unui ceasornic tot la 15 zile, dacă revizorul a făcut inspecţii. Aceste raporturi sunt preţioase, întrucât se poate constăta că revizorul nu spune neadevărul faţă cu superiorii săi, niciodată însă nu ştiu că aceste raporturi să se fi tâlcuit drept o îndatorire a revizorului de a fi veşnic pe drumuri. De aceia îmi pare foarte rău, că sunt silit a respinge ca nefondat avizul onor. Consiliu permanent, că nu mi-aş împlini datoria. Din contra că din August şi până astăzi puţini vor fi revizorii, cari să fi inspectat atâtea şcoli ca respectuos subsemnatul. Rog să iertaţi dacă tonul acestui raport este aspru, dar circulara No. 8114 au mai avut odată o reflectare analoagă ca aceasta din partea predecesorului meu A. Naum prin raportul său No. 253 din 12/24 Septembrie 1872".

Nu fără de intenţiune am citat în întregime acest protest, am putea să-l numim celebru, pe care l-a îndreptat Eminescu către Ministrul său.

Ironia eminesciană, acea ironie cu totul neimitabilă din întreaga literatură a noastră, adânca cultură filosofică, de care era pătruns poetul, extraordinara activitate grea, pe care trebuia să o depună cel mai mare geniu al literelor româneşti, pentru a-şi putea câştiga, modest, o bucată de pâne, cu care să-şi prelungească viaţa, şi mai ales incomparabilul sentiment de demnitate — noi am zice: demnitate de zeu — care se oglindeşte în cel mai neînsemnat rând din raportul acesta, toate, toate acestea, fac din protestul arătat cel mai reprezentativ document pentru laturea de revizor a personalităţii lui Mihail Eminescu. Din el se vede totodată şi situaţia cu totul grea pe care o avea şcoala românească în cadrele concrete a vieţii noastre de atunci. Producţie prin excelenţă occidentală, răsărită dintr'o lungă şi extrem de jertfitoare evoluţie, potitică şi culturală, expresie a tot ce a avut mai nobil, mai democratic şi în acelaş timp mai creştin, acel occident luminat, de unde în cele din urmă am importat-o şi noi, precum am importat de fapt, artificial şi fără de răbdare, atâtea forme de viaţă, de la acel Apus, şcoala noastră nu putea pătrunde aşa dintr'odată şi atât de adânc în crusta de pământ bătut a refractarului Orient, ea nu putea să câştige cu convingere adeziunea slobodă, bucuroasă şi activă, a păturilor conducătoare, necum a poporului de jos, care întotdeauna a rămas defensiv în faţa oricărei inovaţii

nepregătite, ce s'au adus şi s'a înfipt brutal în cultura lui veche, dar clădită pe elemente cu totul altele, decât cele ale culturii Occidentului, şi astfel se explică dece un om al şcoalei, de cea mai înaltă esenţă, cum este M. Eminescu, un om de o convingere, de o cultură şi de un patriotism atât de copleşitor de adânc, cum l'a avut dânsul, nu a putut să-şi închee viaţa lui de revizor, decât într'un chip amărât, trist, desnădăjduitor de nedrept.

Căci, în adevăr, Eminescu şi-a sfârşit activitatea lui de revizor, pe care, după cum am văzut, a iubit-o cu o putere de sentiment cu mult mai mare decât mulţi revizori de carieră, şi a onorat-o atât de mult, într'un chip cu totul trist şi nemeritat: căzând guvernul Conservator în anul 1876 el a fost destituit din funcţia sa şi înlocuit nu ştiu cu cine. Ne pare rău că nu-i putem cunoaşte numele acelui ilustru înlocuitor, dar, dacă am cerceta şi l'am cunoaşte, suntem siguri de pe acum că el e al unui ilustru şi etern necunoscut, rămas astfel doar prin propria lui nulitate şi inactivitate. Dar oricum ar fi, faptul s'a consumat şi noi azi putem să spunem doar atât: nu ne surprinde câtuşi de puţin că a putut să se petreacă. Moravurile noastre politice au evoluat de fapt aşa de puţin, de atunci şi până azi, încât nu ne-ar trebui o prea mare sforţare de minte pentru a descoperi chiar astăzi fapte de o natură asemănătoare cu aceia, care l-a lovit pe Eminescu. Pleca un guvern de la cârmă şi îi urma un altul, odată cu el trebuia să plece dela funcţii şi toţi bieţii nenorociţi, care fuseseră numiţi de guvernul ce pleca, indiferent dacă aceşti funcţionari făceau ori nu politică numaidecât. Din categoria acestor funcţionari înlocuiţi face deci parte şi Eminescu.

Dar dacă faptul putea fi oarecum normal, dacă ne este îngăduit să ne exprimăm astfel, pentru vremurile acelea, nu tot astfel s'a oglindit el în realitate şi în sufletul lui Eminescu.

Ceeace îl caracteriza adânc pe Eminescu este că el „era un om care săvârşia din plin, cu toată inima şi cu toată pasiunea, tot ceeace făcea". „Atât prin puternica vitalitate sădită în el şi vădită în portretul lui fizic cât şi prin intelect, temperament şi întreg felul de a simţi şi lucra, personalitatea lui Eminescu, în ce avea mai adânc, e caracterizată prin o sete nemărginită de afirmare a vieţii, în toate domeniile, până la limita la care e îngăduit să se încordeze firea omenească". [1]) Foarte in-

1) V Personalitatea lui M. Eminescu de D. Caracostea p. 66—7.

teresantă şi justă este această caracterizare făcută de d-l D. Caracostea în cartea sa de curând apărută.

Dar cu toate acestea, atunci când e vorba de activitatea lui Eminescu pe tărîmul şcoalei, recunoaştem şi noi incidentală, după cum s'ar exprima D-l G. Ibrăileanu de la Iaşi, dar în orice caz isvorâtă din „o sete nemărginită de afirmare a vieţii" şi săvârşită „din plin, cu toată inima şi cu toată pasiunea", după cum se exprimă cu toată dreptatea d-l Caracostea, trebue să recunoaştem în acelaş timp că nu i-a fost îngăduit lui Eminescu ca să se afirme „până la limita la care e îngăduit să se încordeze firea omenească" [1]).

„Când toţi se îndoesc, când cei mai mulţi şovăe şi greutăţile sporesc, el rămâne credincios hotărîrii şi însufleţeşte întreaga mişcare" [2]). Aceasta e în adevăr aşa atunci când e vorba de Eminescu şi ca revizor şcolar. Întâmplător venise în această muncă, trimis mai mult de simţul adânc critic a lui Titu Maiorescu. Toată pregătirea lui filosofică şi numai întâmplător pedagogică, care îi dăduse posibilitatea ca să-şi făurească, în chip nesistematic şi neintenţionat, o teorie pedagogică aproximativă, pe care noi am încercat cu multă aproximaţie ca să o restabilim în prima parte a studiului nostru, dar mai ales temperamentul acela pasionat, de foc, pe care i-l transmiseseră desigur prin sânge „părinţii din părinţi", contribuiseră într'o măsură puternică ca să-l pasioneze pe Eminescu şi de această formă de muncă. Ea îi permitea lui, marelui iubitor, de popor, de natură şi de alergare liberă pe drumurile lumii, şi îndeosebi ale ţării, ca să cunoască din belşug viaţa poporului şi imaginea iubită a unei părţi din patrie. Setea lui nemărginită de afirmare a vieţii, în direcţia în care concepea el că trebue să se afirme însăşi viaţa naţiei, cu care era contopit adânc printr'o iubire mistică, nevoia de a întui şi de a plăsmui, nu numai poeme, ci şi oameni, sau măcar de a ajuta şi el, fie cât de puţin, la prăsirea vieţii intelectuale a naţiei prin cultură şi educaţie, desigur că i-au fost satisfăcute într'un mod puternic de forma aceasta de activitate de revizor şcolar. El, care suferia atât de mult, când trebuia să se pogoare şi să trăiască „în lumea convenţională" [3]), cum spune acel ce îl cunoştea destul de bine, T. Maiorescu,

1) Ibidem p. 67.
2) Ibidem p. 64.
3) D. Caracostea: Personalitatea lui M. Eminescu p. 28.

desigur că se simţia nespus de bine atunci când părăsia oraşul şi trebuia să se ducă ca îndrumător şi luminător în lumea umilă a satelor, între învăţătorii şi preoţii de ţară, cu care întreţinea legături simpatice, sau fie şi atunci când, întâmplător sau poate destul de des, trebuia să rămână seara în casa vreunuia dintre dânşii, ori poate şi numai a unui simplu gospodar, să stea de vorbă moldoveneşte, aşa cum altădată îi plăcea cu Creangă, să asculte graiul încărcat cu obidă al tuturor celor apăsaţi de mizeria economică, ce bântuia peste ţară, sau fie şi numai că se lăsau impresionaţi de dânsa, şi astfel să ajungă, încetul cu încetul, la formarea unei cunoştinţi depline despre mizeria ţăranului şi a învăţătorului, despre exploatarea evreului, ori despre şiretenia grecului, despre venalitatea administraţiei sau indiferenţa atât de îndepărtată a guvernului de la centru. Eminescu se simţia nespus de bine în toată această muncă de îndrumare, de încurajare şi distingere a elementelor bune a şcoalei, în conferinţele cu învăţătorii, în care se simţia conducător, în sfârşit în toată această nesfârşit de bogată şi variată mulţime de împrejurări, lipsite de convenţional şi nefiresc, care îi caracterizau viaţa sa de revizor, pentru ca să nu resimtă cu o teribilă suferinţă tragică înlocuirea lui bruscă din revizorat.

Şi pentru ca să se vadă, în adevăr, că nu exagerăm deloc atunci când vorbim de suferinţă tragică, în sufletul lui Eminescu, pe urma acestei înlocuiri, este suficient să reamintim numai un fragment din una din scrisorile lui, adresată către Veronica Micle, care, oricât de nedrept şi chiar direct jignitor ar suna prin unele din expresiile ei, pentru unul din partidele noastre politice, totuşi, întrucât ea este expresia nemincinoasă a unei reale stări de spirit, trăită de Eminescu, imediat după înlocuire, merită ca să fie cunoscută măcar ca un document sufletesc. Acest fragment iată-l:

„Am cetit scrisoarea D-stră, care e plină de compătimire. Canalia liberală a nimicit ideile ce mi le făurisem despre viaţă! De acum, rămas fără o poziţie materială asigurată, purtând lovitura morală ca o rană, care nu se mai poate vindeca, voiu fi nevoit să reiau toiagul pribegiei, neavând nici un scop, nici un ideal. Crede-mă, stimată doamnă, că de azi sunt un om pierdut pentru societate. O singură fericire ar renaşte în sufletul meu, dacă aşi putea să ascund nedreptatea. Posteritatea nu vreau să afle că am murit de foame din cauza fraţilor mei...". Şi apoi,

pare că regăsindu-se puţin, din valul acestei desnădejdi, închee această sfâşietoare scrisoare cu următorul sfârşit, care aduce atât de bine aminte de sfârşitul „Luceafărului" :

„Sunt prea mândru în sărăcia mea. I-am dispreţuit şi acest, gest e prea mult pentru un suflet care nu s'a coborât în mocirla vremurilor de azi" [1]).

Incă odată repetăm : Nedrept şi direct jignitor răsună unele cuvinte din această scrisoare pentru unul din partidele noastre politice, care a dat ţării şi neamului atâţia oameni de stat însemnaţi şi a adus ţării atâtea imense servicii, mai ales în cursul consolidării statului nostru actual. Dar, cu toate acestea, scrisoarea aceasta constitue un document psichologic interesant, şi totodată dureros, despre efectul pustiitor pe care l'a produs acea înlocuire politică a revizorului M. Eminescu. Iar dintre toate cuvintele, pe care le reţinem noi din această scrisoare, acela, care ni se pare mai caracterizant pentru întreaga viaţă a lui Eminescu, este cuvântul de *„nedreptate"*. Pare că toată viaţa, cea mult chinuită, a marelui Mihail Eminescu, înainte de moarte, şi chiar după moarte, este urmărită necontenit de acest demon cumplit, numit : Nedreptate. Căci o adâncă şi patentă nedreptate s'a săvârşit faţă de Eminescu, atunci când nu i s'au îngăduit mijloacele şi timpul necesar, pentru ca să-şi termene studiile în străinătate. Am fi avut în cazul acela poate pe cel mai strălucit învăţător, în felul său, ce l'ar fi avut în sânul ei Universitatea, pe care ar fi onorat-o Eminescu cu lumina sa. După cum, de asemeni, s'a săvârşit o adâncă şi tot aşa de patentă nedreptate faţă de dânsul, atunci când nu i s'a îngăduit să lucreze înainte ca revizor, deşi el se mulţumise atât de deplin cu această modestă formă de muncă şi în care a făcut, desăvârşit, dovada că a fost şi putea să fie încă şi mai departe un îndrumător şi un minunat creator pedagogic. L'a urmărit însă şi aici demonul, l'a lovit adânc în trup şi în cuget, pricinuindu-i pentru toată viaţa „o rană", pe care apoi necontenit s'a silit „s'o ascundă", din nemărginita lui „mândrie" de „Luceafăr", pentru ca în cele din urmă s'o pogoare în vers atât de genial, gândindu-se probabil şi la sine însuşi :

„Trăind în cercul vostru strâmt
Norocul vă petrece,
Iar eu în lumea mea mă simt
Nemuritor şi rece".

[1]) Vezi O. *Minar* : Cum a iubit Eminescu. Ed. II. Buc p. 52—3.

XII. Ideile pedagogice a lui Eminescu din perioada lui de ziarist.

Dar cu toate acestea Eminescu nu s'a despărţit niciodată complect de preocupările sale pedagogice şi de problemele şcolare. Dovadă avem articolele sale de ziarist, prin care, ori se ocupă într'un chip special cu aceste probleme, ori le atinge numai în chip tangenţial, datorită legăturilor organice pe care le au dânsele cu realităţile politice şi sociale, de care s'a ocupat în deosebi Eminescu în această faza a vieţei sale. Ceiace se resimte însă, la fiecare pas, în toată această activitate de ziarist a lui Eminescu, şi prin urmare, implicit, şi în articolele sale şcolare şi pedagogice, este „rana" morală, pe care o purta în suflet, este duhul de amărăciune şi adesea descurajare, care se desprinde din unele fragmente ale acestui scris, este forma de şarjă, de multe ori nemiloasă, pătimaşă şi prin urmare nedreaptă, pe care o ia atitudinea lui în faţa realităţilor şcolare de la noi.

Aşa de pildă, în articolul „Ilustraţii administrative", pe care îl scrie Eminescu în această epocă, cuprinde, printre altele, şi următoarele însemnări, privitoare la şcoală:

„Deci în ţară săracă am voit să introducem de-agata toate formele civilizaţiei apusene.

Trebuiau şcoli. Prin ce le puteai înfiinţa? După cum am spus, buruiana noastră de leac—prin muncă. Trebuia ca şcolile puţine, câte erau, să se ridice la cel mai înalt grad de desvoltare cu putinţă, precum se şi începuse treba, în vremea în care d-nii Laurian, M. Kogălniceanu ş. a. nu erau de cât simpli profesori de liceu. *Pentru atâta treabă erau şi buni.* Generaţia ce le-ar fi urmat, ar fi făcut altele mai bune şi mai multe şi în treizeci de ani, câţi sunt de atuncea, aveam astăzi şcoli destul de multe şi bune şi o generaţie sănătoasă, care ar şti să gândească limpede şi cu temeiu şi să înşire două cuvinte potrivite pe hârtie.

Aceasta ar fi fost calea de desvoltare prin muncă. Am luat calea contrară. Pe vechii profesori de liceu i-am prefăcut în profesori de Universitate, deşi nu se potriveau de loc, căci nu se ocupase toată viaţa c'un singur obiect; apoi am făcut o mulţime de şcoli secundare, pe care le-am umplut cu cine ni-au ieşit înainte, apoi mii de şcoli primare, la numirea perso-

nalului cărora chiar de cap ni-am făcut. *Afirmăm că sunt sute de învăţători care nu ştiu să despartă cuvintele unul de altul, nici să pue virgulă şi punct unde trebueşte.* Nu mai pomenim de sintaxă sau de ortografie, căci în privinţa asta e Vavilonie curată, şi fiecine crede că poate scrie cum îi place".

Cele două sublinieri ale noastre din cuprinsul asestui fragment sunt de valoare neegală. Prima ne arată pe un Eminescu necăjit, care săvârşeşte o nedreptate, când insinuiază că un Kogălniceanu, Ion Laurian nu erau, pe vremea lor, buni de nimic altceva de cât de profesori de liceu. A doua subliniere este cu totul dreaptă, întru cât în acest loc Eminescu exprimă un adevăr, întemeiat pe o experienţă temeinică, căştigată în calitatea sa de revizor. In generalitatea ei însă critica lui Eminescu este dreaptă şi spiritul lui, realist şi pătruns de un real bun simţ, atunci când e vorba de a judeca realităţile istorice şi sociale, esă în evidenţă şi aici.

Un alt articol pedagogic, extrem de interesant, datorit lui Eminescu ziaristul, este acel din care am citat deja, atunci când am vorbit de atitudinea pe care o avea Eminescu faţă de învăţământul clasic. Dacă cititorul acestor rânduri ar vrea să-şi facă o ideie complectă despre ceiace gândia, cu atâta profunzime, Eminescu, în această privinţă, cel mai potrivit lucru ar fi să citească el însuşi acest articol, întitulat chiar aşa: „Învăţământul clasic". Dar cum şi pe acest articol Eminescu îl scrie de fapt mai mult pentru a biciui şi a discalifica regimul politic advers, împotriva căruia a luptat tot timpul ca ziarist, de aceia vom reproduce numai concluziile la care ajunge dânsul, după ce într'un chip atât de adânc şi obiectiv scosese în evidenţă preţioasele însuşiri educative, pe care le are acest învăţământ clasic.

„Să nu atribuim dar exclusiv împrejurării, că se pretextează prin şcoli a se învăţa latineşte şi greceşte, relele cari răsar din desvoltarea demagogică a societăţii, din ignoranţa noastră şi din lipsa de voinţă de a pune capăt unor monstruosităţi incompatibile cu secolul în care trăim. O ţară a cărei instrucţie se dirigează de indivizi cu câte patru clase primare, o ţară a cărei jurnalism şi legislaţiune e reprezentată tot prin asemenea genii, nu poate înainta, din cauza spiritului de minciună, care pluteşte asupra tuturor raporturilor, nu însă din cauza că latineasca sau grecească i-ar fi punând piedici".

In special fraza de la urmă este extraordinar de puternică, şi totuşi neobiectivă, întru cât şi aici Eminescu, sub presiunea pornirii de ură, ce o avea împotriva adversarilor politici, exagerează faptele, generalizând, acolo unde nu era de fapt adevărat, aceia ce afirmă dânsul, de cât numai în parte.

Dar cel mai semnificativ, şi, încelaşi timp, cel mai interesant articol, scris în sens pedagogic, în această epocă, de Mihail Eminescu, este fără îndoială acela întitulat „*Invăţământul democratic*“ [1]).

Să-l analizăm pe scurt.

Mai întâi începe cu o constatare de fapt, foarte preţioasă pentru orice istorie al culturii noastre şi în special a învăţământului :

„Astfel s'a constatat de către chiar organele guvernului că învăţământul merge foarte rău. Numărul celora, cari în anul acesta au fost în stare a depune bacalaureatul, e minim ; ministerul a trebuit să revoace o măsură asupra corigenţilor de teamă a nu despopula clasele superioare ; în patru ani de guvernare roşie [2]), s'a închis peste nouă sute de şcoli rurale, iar de asupra tuturora este de a se deplânge ignoranţa deplină a personalului didactic, de vreme ce există institutori, ba profesori de Universitate chiar, cari nu ştiu scrie corect....“.

Încă o dată spunem că afirmaţiile făcute de Eminescu aici, probabil pe bază de acte, au o deosebită însemnătate istorică pentru cunoaşterea evoluţiei noastre culturale şi şcolare. Dar credem că poate fi bănuită de oare care neobiectivitate afirmarea de la urmă, privitoare la profesorii Universitari, „cari nu ştiu scrie corect...“. Aceasta poate fi întemeiat pe câte-va cazuri, cu totul disparate, dar, chiar dacă am admite că au putut exista câţi-va profesori universitari, care au săvârşit câteva greşeli de stil în scrisul lor, în orice caz este exagerat a trece de aici la afirmarea unei reale ignoranţe în sarcina acestor profesori.

Mai departe Eminescu, făcând polemică cu „Românul“ face o serie de afirmări de natură istorică, cu totul interesante, pe care e bine să le notăm :

„D-l Hăjdeu, în discursul făcut cu ocazia distribuirii premiilor a împărţit cultura şcolară a românilor în trei faze : teocratică, aristocratică şi... democratică, din care aceasta din urmă

---

1) Op. Compl. p. 567.

2) Partidul „roş“ era partidul liberal.

se datorește în Moldova lui Asaki și Săulescu, în Țara Românească lui Lazăr și Heliade. O împărțire frumoasă, dar care spune prea puțin. Cum că în mânăstiri se învața mai multă ori mai puțină carte e prea adevărat, însă această cultură numită teocratică, era totodată și... democratică. De vreme ce orice creștin, fără deosebire de rang, putea să învețe carte în mânăstiri, de se făcea sau nu călugăr, școala nu era monopolul clerului. Cât despre cultura aristocrată, ea asemeni nu merită un nume atât de pompos. In toți timpii clasele mari avute au făcut abstracție de școalele publice, preferând instrucția privată, ca una ce garantează creșterea mai bună a copiilor".

In fragmentul acesta vom găsi două lucruri vrednice de menționat: Unul, subliniat de noi și în partea primă a studiului, este adânca cultură istorică și marea putere de a caracteriza, de care dispunea Eminescu. Astfel acea caracterizare a culturii din mânăstiri, în special din mânăstirile noastre, numind-o democratică, este una din cele mai juste și mai originale. Al doilea lucru, pe care trebue să-l remarcăm, este deosebitul curaj pe care îl avea Eminescu, atunci când provoaca la luptă pe unul din cei mai aprigi și mai ascuțiți polemiști ai culturii noastre, care era Hajdău. Nu știm ce-i va fi răspuns acesta îndrăsnețului contrazicător, dar, atât pe cât noi pricepem, nu credem să-i fi putut contra opune vreun răspuns plausibil. Eminescu are dreptate când consideră ca artificială clasificarea lui Hajdău.

Dar să urmărim mai departe articolul lui Eminescu:

„Noi nu ne vom sfii a zice *că înaintea învățământului public și gratuit, accesibil pentru toți, nu există în genere învățământ, iar acest învățământ public nu se datorește inițiativei Românilor*".

Afirmație de cea mai mare importanță atât pentru definiția Eminesciană a învățământului, cât și pentru istoria învățământului nostru românesc.

Dar Eminescu își sprijinește afirmările sale întotdeauna pe o uimitoare bogăție de cunoștinți istorice. Căci iată cum urmează argumentarea sa:

„Inițiativa s'a luat mai întâi dincolo de Carpați, mai cu seamă sub Maria Teresia și Iosif II. Lazăr însuși era un product al epocei iosefine, ca și profesorii pe care Asaki i-a adus la școala din Socola. Avem înaintea noastră caietele de studiu legate la un loc, ale unui fiu de țăran, care învața la școală în

Directorul școlii de aplicație cu învățătorii și elevii săi.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

anul 1810. Din aceste caete se vede lămurit influenţa şcoalelor latineşti ale apusului.

Aceste caete încep cu gramatica românească, apoi urmează retorica, logica, morala, exegeza psalmilor, istoria biblică, catechismul creştinesc, înfine istoria generală. Iniţiativei Curţii din Viena se datoreşte aşa dar învăţământul democratic atât dincolo de Carpaţi, cât şi dincoace, iar dacă *Românul* doreşte numai de cât o epocă de regenerare, în care am intrat şi de la care „mari sunt progresele făcute“ atunci nu citeze anul 1848, care n'are pentru şcoală nici o semnificare, ci *Regulamentul organic* pentru întemeierea învăţământului şi epoca lui Cuza-Vodă, pentru înmulţirea şcolelor, o îmulţire fără transiţie, făcută, din nenorocire, în detrimentul calităţii lor“.

Pe lângă temeinica cultură istorică, care reesă de aici, a lui Mihail Eminescu, dar încă un lucru limpede, ce se evidenţiază, este şi acea calitate de mare preţ, pe care mărturiseşte însuşi Eminescu în altă parte [1]) că o cerceta la dânsul, şi atunci n'o descoperia, şi anume, ceia ce a putut alcătui la un moment dat din evoluţia filosofiei chiar o bază serioasă pentru o filosofie temeinică: e calitatea *bunului simţ.*

Nu se poate istoric fără bun simţ: aceasta este o axiomă, care nu se mai discută de nimeni. Şi chipul cumpătat şi sobru, cum judecă întotdeauna Eminescu realităţile istorice, exceptând doar atunci când pasiunea polemicei politice îl mână spre unele exageraţiuni, căştigă o strălucită confirmare prin rândurile de de mai sus. El, care îşi iubia neamul cu o frenezie şi cu o adâncime unică în felul său, nu cade de loc în exagerări şoviniste atunci când era vorba de a restabili un adevăr istoric, denaturat de spiritul de partid al adversarilor săi. Aceasta era cel puţin năzuinţa statornică a scrisului lui Eminescu şi se cuvine să-i păstrăm recunoştinţă pentru această calitate preţioasă a scrisului său.

„Ca principiu general cată să admitem *că învăţământul, pre cât a câştigat în extensiune, pe atât a pierdut în intensitate. E nemai pomenit, dar din nenorocire adevărat, că la acest popor, care — când e vorba de cultură — cată să-l luăm ca întreg, nu există nici ştiinţă, nici literatură.* Cataloagele librarilor sunt pline de tipărituri, făcute cu scopul lucrativ de-a le desface în şcoală, cărţile de ştiinţă sau literatură se tipăresc în vederea unui pre-

1). Vezi „Emihescu despre sine insuşi“, (Eugen Lovinescu-Critice pg. 48).

miu academic, ştiinţa şi literatura, câtă se face la noi, se face numai în paguba de timp şi bani a acelora ce se ocupă cu ea, dacă nu sunt oameni cu apucături destul de dibace, de-a da operelor lor un relief pe care nu-l merită şi de a le lăsa să fie plătite direct sau indirect din... bugetul Statului".

Cuvinte, din nefericire destul de adevărate şi pentru vremurile noastre—desigur că într'o proporţie mai redusă—constatări, în orice caz, prea adevărate pentru vremea lui Eminescu, şi care constitue un document, în acelaş timp şi critic, pentru cultura epocei. Şi toate aceste triste stări de lucruri, a culturii noastre, din vremea aceia — noi putem generaliza desigur şi peste vremea de azi această afirmare — erau o consecinţă a învăţământului superficial făcut de „democraţie", a educaţiei necălăuzită de adevăraţi „oameni de ştiinţă", cum îi concepea Eminescu. In loc de grâu, dăruitor de lanuri, se samănă făină, pentruca să ne slujim tot de o expresie eminesciană, şi atunci urmarea a fost „semidoctismul şi secăciunea", cumplita năvală a „prozei goale", pe care Eminescu le-a satirizat atât de mult, şi atât de sângeros, în proză şi în vers.

Aceasta este de fapt ideia pe care o exprimă Eminescu în încheerea atât de magistrală a acestui articol:

„*Nu mai vorbim despre efectele sociale ale învăţământului nostru. Ele sunt deadreptul desastroase.* Arta atât de răspândită a înşirării negramaticale de vorbe pe hârtie deschide celui ce o posedă toate căile de înaintare în viaţa publică, începând de la scriitorul sătesc şi sfârşind cu consilierii tronului.
Astfel activitatea intelectuală a generaţiei actuale pare a se mistui în singura direcţie a câştigului fără muncă pe acele mii de cărări a influenţei morale, pe cari le deschide atot puternicia demagogică, în socoteala însă şi cu paguba poporului. O imensă plebe de aspiranţi la funcţiuni, iată ce a scos la lumină învăţământul democratic".

Când citim rândurile acestea par'că fără de voie auzim, în urechile noastre, cum răsună versurile cunoscute din Satira III:

„Când vedem că toţi aceia, care vorbe mari aruncă...
Numai banul îl vânează şi câştigul fără muncă,
Azi când fraza lustruită nu ne poate înşela"....

XIII. Incheere.

Dar ne oprim aicea cu spicuirile noastre pedagogice din Eminescu ziaristul. Dacă am voi am putea să mai citäm şi alte multe fragmente, de o importanţă evident mai mică, dar din care să se poată vedea că Eminescu era împregnat până în cea din urmă fib·ă a conştiinţei sale de imensa însemnătate, individuală şi socială, pe care o are educaţia în viaţa unei naţii, şi în special şcoala şi învăţământul, ca forme prin excelenţă sociale a acestei educaţii, în care Eminescu îşi pusese, din punct de vedere teoretic măcar, nădejdi atât de adânci şi atât de cuprinzătoare. Nu e cu putinţă să vieze o naţie care pentru Eminescu, după cum am văzut, este realitatea socială unică, ce condiţionează atât pe individ, cât şi umanitatea însăşi, care nu tinde să se personalizeze în fiinţa unui stat, perfect adaptat sufletului şi nevoilor ei. Printre mijloacele de personalizare a fiinţei naţiei, unul din cele mai importante este şi educaţia, prin organele ei fireşti printre care şcoala ocupă un prim loc. Această operă de personalizare naţională este o operă grea, care pretinde timp şi oameni pregătiţi, spre a o dirija şi supraveghia cum trebue. Nenorocirea naţiei noastre româneşti stă într'aceia că nu s'au respectat de loc aceste condiţii fundamentale a personalizării ei. S'a desfiinţat timpul, întru cât s'au importat cu toptanul şi în galop rapid toate formele de personalizare ale altor naţii, înăbuşindu-se ale noastre, care crescuseră de veacuri din istoria noastră proprie; şi nu am aşezat la muncă pe oamenii cei mai pregătiţi. Sau dacă voiţi am aşezat la o muncă nepotrivită pe oamenii pe care i-am avut, întru cât oamenii noştri reali, înzestraţi cu daruri minunate, erau potriviţi cu munca continuării istorice a trecutului naţional, iar nici de cum cu aceia a desfiinţării acestui trecut şi a suplantării unor forme cu totul pripite pentru noi, cum de pildă a fost Universitatea, care s'a întemeiat la noi, atunci când încă nu aveam un învăţământ primar şi nici unul secundar suficient consolidat, ca să supravegheze educaţia sufletului naţional şi atunci a ieşit hibrida, deşarta şi respingătoarea superficialitate a vremurilor celor noi, care, complicată cu extraordinara sărăcie economică a ţăranului şi alte elemente secundare, în legătură cu aceasta, a dus în chip fatal la trista

viaţă naţională a epocei actuale. Cam aceasta ar fi sinteza succintă a întregii *pedagogii sociale* a lui Mihail Emimescu, pedagogie, în cadrele căreia trebue să aşezăm şi să privim şi şcoala, învăţământul şi toate celelalte elemente secundare, cuprinse în acestea.

Deci, dacă am voi să caracterizăm pedagogia lui Eminescu, aşa precum se desprinde ea din tot ce emană de la el, articole, însemnări, studii, rapoarte şi mai ales acţiuni, vom putea spune în esenţă următoarele:

Pedagogia lui Eminescu este o pedagogie prin excelenţă socială. El nu concepe individul ca o realitate de sine stătătoare, autonomă, a căreia desvoltare să cuprindă un scop în fiinţa sa proprie. Individul human este o celulă numai dintr'un organism mai vast şi cu mult mai înalt în rosturile sale: acest organism e naţia. Educarea individului însamnă personalizarea lui: topirea întregii lui firi, sufleteşti şi trupeşti, într'o unitate desăvârşită, pe care o putem numi şi caracter. Dar şi personalitatea individuală nu poate trăi şi birui exclusiv cu puterile sale. Ea trebue să-şi crească puterea contopindu-se cu fiinţa şi rosturile naţiei. De aceia educaţia este o acţiune în vederea acestei contopiri. Personalitatea individuală trebue să fie construită în vederea şi cu mijloacele unei alte personalităţi: personalitatea naţiei. Forma organizată şi oarecum materială a acestei naţii — personalităţi este Statul, care în istoria lui a trecut prin mai multe etape de desvoltare. Cea mai superioară din toate e aceia contimporană a Statului Constituţional. Şcoala actuală este unul din mijloacele esenţiale de care se serveşte naţia în vederea personalizării — recte constituţionalizării — tot mai depline a ei. Personalitatea educatorului este un element esenţial în viaţa şcoalei. El creiază şi desăvârşeşte metoda, care trebue să fie întotdeauna adaptată la natura copilului. Puterile proprii ale acestuia şi intuiţia naturii sunt mijloacele de învăţământ cele mai fundamentale a unei şcoli naţionale vii, ce-şi înţelege misiunea. Toată administraţia Statului trebue să se pună în slujba acestei şcoli, ajutând-o ca să lucreze în cea mai deplină libertate. Căci numai făcând astfel îşi îndeplineşte în acelaş timp şi misiunea ei expresă: Aceia de a administra naţia în vederea interesului ei suprem, care este Statul.

Aceasta ar fi traducerea cu termenii noştri proprii, care într'o bună parte sunt luaţi de la Eminescu, a pedagogiei sale.

În cadrele acestei pedagogii privită personalitatea lui Eminescu, ea ne apare întregită şi în acelaş timp crescută până la adevăratele ei dimensiuni. In rama acestei restabiliri, orice gest, orice cuvânt, care emană de la Eminescu, în calitate de revizor şi gânditor pedagogic, câştigă un sens deplin şi în totul armonic cu toate celelalte gesturi şi cuvinte. Şi în această lumină aşezându-l pe Eminescu cred că am făcut cel mai real serviciu şi şcolii ce-i poartă numele: elevilor, absolvenţilor şi tuturor celor ce lucrează între zidurile ei. O pedagogie ştiinţifică, ce pleacă de la naţiune, spre a o organiza pe dânsa: aceasta să ne fie ţinta, a noastră, a tuturor. O educaţie naţională, în vederea formării tot mai depline a unui caracter naţional: aceasta să ne fie lozinca tuturor celor ce străjuim şi lucrăm sub flamura protectoare a geniului lui Eminescu. Un Stat constituţional, care să organizeze naţia, reprezentând-o şi potenţiind-o până la maximum de putere: acesta să ne fie crezul şi idealul nostru.

Lucrând în această direcţie, cu această concepţie şi în acest spirit, vom lucra de fapt cu Eminescu însuşi, ne vom identifica cu el, continuându-l în noi şi transmiţându-l slăvit veacurilor ce vin. Dar în acelaş timp mai făcând încă ceva: dăruindu-i dreptate deplină şi sinceră, *Lui, Nedreptăţitului.*

Preot Toma P. Chiricuţă
Profesor de Pedagogie

IN SLUJBA LUMINEI*)

Eram în toamna anului 1918.

Înființasem școala pregătitoare din Tudora și trebuia numai decât să caut gazde pentru copii. Căutarea gazdelor pot spune că a fost cea mai mare greutate pe care am întâmpinat-o cu această școală, căci oamenii statului tare se mai fereau de a primi elevi. Mărturisesc drept că, dacă n'ar fi fost satul meu natal, unde mă cunoștea toată lumea și dacă nu umblam din casă 'n casă și de la om la om, nici zece elevi nu se puteau așeza siguri.

In alte vremi poate n'ar fi fost atâta fereală. Indată însă după războiu, gospodarii și mai ales gospodinele, erau cu totul lehămetiți de lume streină in casă. Atâta soldat rus și român se vârâse cu deasila în sălașele lor strâmte in cât acum erau para focului când mai venea cineva să ceară oploșire.

Se desgustase cu toții de siluiri, prădăciuni și batjocură. Nu le trebuia nimic de cât liniște și singurătate. Să se simtă omul și femeia din nou stăpâni în casa și ograda lor. Atât!

Și, când astfel era sufletul mulțimei desgustate fără samăn, înțelegeți ușor cât de anevoe era să facem pe țărani să deschidă ușa copiilor străini.

A trebuit o muncă de săptămâni ca să pot mlădoia inimile și birui încăpățînările.

Când mă vedeau de departe apropiindu-mă de casa lor, gospodarii își făceau îndată treabă și lăsau anume să mă hărhătuiască vârtos cânii.

Privind la nepăsarea lor față de vânjoleala pe care mi-o dădeau turbele, știam dinainte ce mă aștepta.

Nici eu însă nu-mi pierdeam nădejdea.

— Măi Dumitrache, da buni câni ai, halal de tine!

— Buni că's.... răi, domnu Tibir!

— Apoi da, ai dreptate. Dacă n'ar fi răi, n'ar fi buni!

— Dacă ț'oiu spune eu matale, azi fără câni voinici, te prădă ziua mare. Așa o ajuns vremea.

— Așa-i! De-aceia trebue să luptăm și noi pe toate căile

*) A se vedea pag. 17

să îndreptăm lumea că altfel ne ducem de râpă. Trebuie să luptăm fiecare cum putem. Iacă eu, bunăoară, vreau să fac școală de pregătit preoți și învățători, chiar aici în sat la noi.

— Apoi am auzit și eu doar! Și de ce, mă rog, tocmai aici? Aiurea, la târg, nu se putea?

C'aici unde-ai să vâri mata atâta plodărărie? Oamenii îs ca vai de capul lor: amărâți și năcăjiți că nu-s bucuroși nici de zile!

— Așa-i, măi Dumitrăchel, nu tăgăduiesc. Îi rău. Rău de nu se mai află. Dar noi tot nădăjduim c'are să fie și bine.

— Hei, bată-l pustia bine, că i-o perit sămânța!

— Atunci ce vrai să facem? Să stăm cu mânile supuse și să ne plângem într'una că-i rău? Omul doar îi dator să lupte, să deie din mâni, să nu se lese să-l ieie apa.

Statul, iaca, o văzut că-i greu țăranului să vie să învețe la târg, cum spuneai tu mai 'nainte, că cheltuelile's mari și nu-i de unde, ș'atunci o zis: dacă nu poate veni el la școală, mă duc eu cu școala la dânsu; Că prost și neluminat nu trebue să rămâie nimeni. Ei, nu-i bun lucru să-ți vezi mâne-poimâne pe Ștefanache al tău că-i croit popă ori profesor?

— Da mai bun, nici nu mai este chip!

— Apoi dacă-i bun noi sătenii avem datoria să ținem școala aici pe loc, să nu se ducă aiurea. Cinste ca asta fiecare sat ar dori să aibă. Toate cereau, care mai de care, s'aducă școala la ele și iaca eu, am făcut ce am făcut, ș'am adus-o aici pentru voi, nu pentru mine, căci eu n'am nevoie de școală.

— Apoi da, tare bine-ați făcut că luptați pentru luminarea și ușurința noastră. Iți avea și pomană.

— Da, de cât singur nu pot face nimic. Am nevoe și de sprijinul vostru.

— D'apoi noi cu ce putem să v'ajutăm?

— Cu cel mai mare lucru. Să-mi primiți un băiețel doi la gazdă.

— Dă, să primesc, păcatele mele, da unde să primesc, că n'am loc. Eu stau ghemuit cu nevasta și copilașul într'o chichineață de camară. Puteți s'o vedeți. Un câne n'are unde se 'ntinde. In casa cea mare îi scârnav tare. O râsipit tot porcii de Ruși și nu ne-o mai încăput vremea să dregem nimic...

— Ei, lasă bré, parcă băieții care ți-i aduc eu îs de

boier? Tot feciori de țăran ca și tine. Știu și ei ce-i voia și nevoia, n'ai grijă de asta... Ei, săracii, îs bucuroși să aibă acolo un pat să nu doarmă afară.

— D'apoi mâncare?

— Mâncare își aduc ei singuri... Nevasta numai să le gătească.

— Piii.... da credeți că nevasta mea are când să facă bucate?

— Da tu nu mânânci?

— Ba da, mănânc! De cât ce mânânc eu, nu pot da la om strein. Noi opărim acolo ce putem și ustoiem foamea.

— Nu ț'am spus c'aiștia nu-s streini, îs copii năcăjiți ca și ai tăi. Mânâncă ce l-i da.

Unde fierbi o oală pentru tine, poate fierbe și pentru ei. Pui acolo o lingură-două mai mult de udătură și un pumn-doi mai mult de făină în mămăligă și mâncarea-i gata.

— Așa-i, da nu pot. Lor li trebue mâncare la cias. Parcă nu știu eu? Când se duc dimineață la școală, mâncare; când vin, mâncare; sara iar mâncare. Unde mai puneți celelalte toate câte se cer: lemne de foc, gaiță, spalat!... Nu putem, zău nu putem. Cercați aiurea.

— Las, măi Dumitrăchel, că cerc eu ș'aiurea. De cât eu acum anume am venit la tine și ț'oiu spune de ce.

....Părintele care-și aduce copilul în sat la noi cere să-l îndrept la un om cum se cade, că el nu vra să-l svârlă 'n drum și să fugă. El vra să știe că-i lăsat pe prispă de gospodar. De-aceia eu am venit la tine. Iaca acolo, la Porojan și dincolo, la Maranda Țâculuí, nu m'am dus. De ce? Pentru că știi și tu, nu face. La tine însă altă făină să macină și altă mămăligă se mestică. Eu vrau s'adusc un băiet la o casă de la care să poată 'nvăța ceva. Eu aleg oamenii, nu mă duc la orișicine. Și când am păsit pragul casei tale apoi eu am știut pentru ce-am păsit. Și când grăesc cu tine acum și te rog, eu știu pentru ce te rog. Cunosc casa ta, cunosc gospodăria ta și nu mi-i rușine s'aduc copii streini, căci au ce vedea, au ce deprinde. Eu tocmai oameni ca de-al de tine caut. De-aceia, când bat la ușa ta să mi-o deschizi, nu să mi-o zăvorăști! Că eu te socot mai mult de cât te socoți tu pe tine....

— Ei, da ce stați în picioare? Stați jos, d-nu Tibir! Fa,

Catincă, nu te uita. Scoate-un scaun ori adă un lăicer ceva ș'așterne pe prispă....

— Aș ședea eu bucuros da nu șed că nu-i când. Am încă de umblat. Trebuie să găsesc gazde cel puțin pentru optzeci de băieți...

— Da stai, până'n sară mai este.

— Mai este, dar vezi, oamenii se feresc și-s nevoit să stau mult de vorbă.

— Apoi oamenii noștri, săracii, nu știu bine ce vrei mata să faci, de-aceia se feresc. Oricum, ii bucluc, și de bucluc fiecare fuge.

— Așa-i! Da ia să te 'ntreb și altfel: dacă toată lumea ar fugi, cum spui, atunci unde să pun eu băeții școlii? Să se întoarcă părinții acasă cu odraslele pentru că frații lor din acest sat n'au vrut să le primească? Oare frumos ar fi pentru noi? Oare cinste-ar fi pentru sat? Oare nu ne-ar huidui și câinii, când școala s'ar duce aiurea, la alții și noi am rămânea de râs?

Se poate una ca asta?

— Nu, nu se poate, domnu Tibir!

— Dacă nu se poate atunci spune-mi: iei doi băeți la gazdă ori nu? Altfel nu stau, fug de tine ca de-un dușman.

— D'apoi dă, știu eu ce să spun? Ce zici tu, măi femeie?

— Eu, ce să zic? Neata ce zici....

— Eu, dă! Nu pot zice nimic. Tu ai să muncești, nu eu.

— Uite ce, măi Dumitrache și d-ta, lele Catincă! Pentru munca d-voastră omul plătește 30 de lei pe lună. Dacă ai doi vine 60 lei. Părinții aduc de toate, dv. numai faceți bucate și mâncați împreună la urma urmei.

— Dacă noi avem ce mânca, nu ne trebue mâncarea lor.

— Știu eu, da vorba vine. Ș'apoi să vă mai spun ceva. Odaia d-voastră ii mare. In ea încap și patru nu numai doi.

— Da de 'ncăput încap ei, nu mă 'ngrijesc eu de asta.

— Și munca tot aceia, da folosul îndoit. Pentru patru iai 120 de lei pe lună și iaca-i ceva.

....Știu că n'aveți nevoe de parale, da e vorba și de-o facere de bine, cum v'am spus, de-un ajutor pe care-l dați unor oameni streini, de-un sprijin școlii, de-un hatâr mie...

De-aceia eu vă sfătuesc, dacă vă hotăriți să luați, să luați patru nu doi, că mai bine vă vine.

— S'o mântuit că mai bine! Ce zici, fa Catincă, patru îi mai bine...

— Patru, dă, zic și eu! Dacă luăm încaltea să luăm să ne-alegem și noi cu ceva.

— Și ia să vedeți ce 'ndămână are să vă fie.

Copiii mai fac și câte-oleacă de treabă: taie lemne, aduc apă, desfacă la glugi, suie la coșăr, mă rog are să vă fie de toată 'ndămână. Aveți să vedeți.

— Da, se poate!

— Ș'apoi ia gândiți-vă și la altă ceva. Peste câțiva ani, când aveți să vedeți plecând din casa d-voastră patru popi ori patru învățători, cari o crescut alături cu d-voastră, cari ați mâncat, se chiamă, dintr'un hârb cu toții, oare cum are să vă fie inima? N'are să vi se pară oare că ei îs ca și copiii d-voastră? Dar dânșii? Mai pot ei uita cuibul cald în care au trăit? Și când, colo, la proscomedie preotul va scoate o părticică și pentru sufletul d-v., oare acea părticică n'are să fie văzută și primită de D-zeu, așa cum i-ați văzut și primit dv. pe dânșii?

— Așa-i de aceia!

— Și, stați, nu-i numai atât! Copiii au să aibă cărți, au să învețe lucruri fel de fel. Stând alături cu dânșii, mai învățați și d-voastră câte ceva. Și asta face mult. Învățătura folosește oricui.

— Da, folosește, vezi bine!....

....Aduceți și la noi, aduceți, saracii! Da, vedeți, cum ați spus, aduceți patru, nu doi....

— Și șese dacă vrei, că am de unde și-s bucuros.

— Ba șese, nu. Da patru, dă, merge.

Fa Catincă, sui și coboară niște nuci din pod că eu scot o bucată de fagure. Stați, mă rog, stați și-ți gusta ceva la noi, că, slava Domnului, este de unde. Anu ista o dat Dumnezeu și s'o făcut de toate.

— Acum stau bucuros, stau că-s tare trudit. De azi dimineață de când alerg și vorbesc. Mi s'o făcut gura bulendre....

— Credem! Că doar lumea azi îi cam tăruță de fire. Da nouă ni-s dragi băeții ș'avem să primim cu toată inima. Alături de ei are să se mințească și Fănucă al nostru.

— Ba încă cum! Aveți să vă minunați. Și cine știe, se poate molipsi și el de popie!

— Dă, să v'audă Cel de Sus!

. . . . . .

După ce-am plecat din ograda lui Dumitrache Bunduc şi acum eram departe pe hudiţă, numai ce văd că el m'ajunge din urmă gâfâind şi strigând:

— Dom' Tibir! Dom' Tibir! Ştiţi ce m'am chitit eu cu nevasta mea? Că-i mai bine să primim şese băeţi! Odaia-i mare, încăpătoare, au unde se lăfăi, saracii!

— Bine, măi Dumitrache, şese am să-ţi dau.

— Apoi aşa, pe mine să mă treci cu şese! Că şese vrau!

Vesel, ca şi cum aşi fi câştigat cine ştie ce biruinţă mare, am însemnat pe român cu şese elevi la gazdă, ştergându-mi lacrimile de bucurie.

T. CRUDU

CUVÂNT LA ÎNGROPAREA ELEVULUI POIANĂ GHEORGHE DIN CLASA V-a.

Oameni buni,

„In faţa d-voastră aveţi rămăşiţele pământeşti ale unui mândru flăcăoaş pe care l'aţi cunoscut de mic copil căci e fiul satului în care trăiţi!

L'aţi cunoscut la faţă, aţi ştiut că e fiul cutăruia şi cutăreia, aţi auzit că urmează la şcoala normală pentru a eşi învăţător, aţi aflat că de câtva timp e bolnav, dar nimeni n'aţi ştiut *poate* că el, Gheorghieş, fiul lui Poiană, era unul din cei mai buni elevi ai şcoalei la care învăţa!

V'o spun eu acum, directorul său!

V'o spun cu durere căci şcoala mea pierde azi din cuibul ei pe unul din puii cei mai blânzi şi mai ascultători. Profesorul de limba română pierde pe unul din cei mai vrednici mânuitori ai graiului sătesc, iar eu, profesorul lui de istorie, pierd pe unul din cei mai isteţi, mai ageri şi mai sârguitori tălmaci ai faptelor străbune.

Băetanul lui Poiană, oameni buni, făgăduia să fie, prin purtarea, cumineţenia şi munca lui, un dascăl care avea să facă cinste satului său, cinste şcolii noastre şi cinste ţării!

Avea toate însușirile sufletești pentru aceasta, fiind înzestrat numai cu virtuți alese.

Îi lipsea un singur lucru : *sănătatea trupească !*

Oameni buni, tineri și bătrâni, care aveți copii sau care veți avea, gândiți-vă ce păcat grozav săvârșiți atunci când nu vă îngrijiți cum trebuie de copiii d-voastră !... Să știți ! Sănătatea d-voastră este sănătatea copiilor și sănătatea copiilor este fericirea și sănătatea țării !

Feriți-vă dar de orice patimi căci ele sunt stricăcioase ! Fiți cumpătați la toate căci altfel vedeți ce pregătiți copilașilor d-voastră : *sicriul !*

Nenorocirea din casa acestui nefericit băiet să vă fie de învățătură !

Măcar în fața unei racle deschise să avem curajul a spune adevărul !

Iar voi, elevi normaliști, colegii scumpului vostru camarad, nu vă cruțați lacrimile ! Plângeți pe Poiană al nostru ! Plângeți, dar nu uitați ca în viața pe care v'a lăsat-o vouă, să-l aveți pururi de model, pentru ca să meritați și voi prețuirea pe care a meritat-o el !

. . . . . .

Și lui, drag copil pierdut, care se duce zimbind, cu sufletul împăcat că Ș'a făcut cum se cuvine datoria față de toți, ce i-aș putea spune ?

....Nici un cuvânt al meu, ori cât de cald și de duios ar fi, n'ar putea să-l trezească din somnul de veci în care doarme acum !

Îi spun doar atât : „Copil cuminte și iubit ! Azi nu mai simți nevoie de sprijinul și de sufletul meu ! Azi nu mai ești sărac, nici bolnav ! D-zeu te-a vindecat și te-a luat la Dânsul ! Îi ești și Lui drag, cum ne-ai fost și nouă !....

....Fii fericit și bogat acolo, sus, în Ceruri, căci destul de nenorocit și sărac ai fost aici, jos, pe pământ !"

T. CRUDU

CUVÂNT LA ÎNCHIDEREA ANULUI ŞCOLAR 1925|26.

(Ziua de 29 Iunie)

Onorată asistenţă,

Simt mare plăcere să arăt tuturor activitatea acestei şcoli normale care, an cu an, îşi face un loc tot mai larg şi mai temeinic printre celelalte o sută de şcoli normale din ţară. Această plăcere este mare căci mari sunt şi greutăţile pe care am fost nevoiţi a le învinge.

In primul rând, după cum vedeţi, şcoala noastră încă nu are local propriu.

Ca director m'am sbătut şi anul acesta, ca în toţi anii de-arândul, şi am izbutit să rămânem în acelaş local cu internat şi săli de clas. Cum însă din jumătatea de pavilion pe care o aveam în cazarma Reg. 37 Inf. ni s'au luat două camere dormitoare, au rămas 66 elevi fără internat. Atunci am stăruit la minister şi s'a închiriat o casă, aici aproape de şcoală, pe strada Armeană, unde am plasat 45 elevi, precum şi atelierul de lucru manual. In acelaş timp am scăzut cu 12 numărul elevilor clasei I (din 62 căţi am avut anul trecut, am admis numai 50 anul acesta). Lăsând acasă apoi pe cei ce au părinţi în oraş, am reuşit să asigur tuturor casarea cuventă.

O dată localul asigurat m'am îngrijit şi de corpul didactic, fiind convinşi că sufletul unei şcoli sunt profesorii.

Onorată asistenţă, pe lângă colegii titulari din anul trecut, ne-a venit anul acesta alţii doi: d. *Eugen Ţimpoc*, la Matematică şi d. *C. Antonescu* la Geografie, ambii tineri ca vârstă dar maturi ca ştiinţă şi pregătire didactică.

Şcoala noastră s'ar mândri cu ei dacă ar putea să-i ţie pe loc, făcându-i să reziste tentaţiunilor firesti de a pluti mai sus, de a ajunge mai departe, în alte regiuni ale ţării şi în alte sfere ale ocupaţiilor. Zic aceasta cu atât mai mult cu cât chiar acum, la sfârşitul anului, unul din stâlpii acestui şcoli, profesorul de pedagogie, părintele Toma Chiricuţă ne-a părăsit, transferându-se cu catedra şi parohia la Bucureşti.

Plecarea părintelui Toma Chiricuţă dintre noi este o mare

pierdere: Şcoala normală pierde un dascăl eminent, şcoala de aplicaţie un pedagog de elită, cunoscător al curentelor noi de educaţie, colegii un prieten şi animator, amvonul un distins predicator. Firește, acolo unde se duce, în capitala ţării e nevoie de personalităţi ca sf.-sa, dar poate era mai mare nevoie la noi. Dacă însă, ducându-se la Bucureşti părintele Chiricuţă izbuteşte a trece la facultate, după cum nădăjuieşte, atunci de sigur noi n'avem nimic de zis, dimpotrivă dorim ca să ajungă acolo unde puterile îl mână şi idealul îl călăuzeşte.

Am avut anul acesta încă doi dascăli noi: unul, d-l *D. Alexa*, la franceză şi altul, d-l *Adalbert Rojniai* la muzică, ambii suplinitori, încă neformaţi pe deplin. Munca d-lor însă a fost satisfăcătoare.

La şcoala de aplicaţie în schimb am dobândit unul din cei mai buni învăţători din judeţ, pe d-l *Mihail Apostol* care anul trecut, la examenul de definitivat, a căpătat media 10 (zece). Poate e o jenă pentru d-sa a o spune azi, în public, e o plăcere însă pentru noi a o remarca, cu atât mai mult, cu cât nădejdile pe care le-am pus în capacitatea d-sale de lucru şi pricepere nu ne-au fost întru nimic desmințite. A muncit muncă de salahor tot anul, suplinind adesa cu succes pe părintele Chiricuţă la catedra de psihologie şi pedagogie, ţinând conferinţe elevilor la aceiş înălţime la care le ţin şi profesorii secundari *buni*. Ascultarea conferinţelor d-sale pentru noi toţi a fost o plăcere pe care cu dragoste o mărturisim, fiindu-i recunoscători pentru munca obositoare pe care a depus-o în folosul şcolii în care abea a intrat.

De munca neprecupeţită a celorlalţi colegi cari complectează mănunchiul corpului nostru didactic de atâţa ani, e de prisos a mai aminti. Destul să spun că, dacă anul acesta avem o promoţie aşa de frumoasă, aceasta este datorită lor şi numai lor.

Din cei 269 elevi inscrişi, avem 197 promovaţi, 40 corectanţi şi numai 19 repetenţi.

Sunt sigur că, dacă am avea localul trebuitor, promoţia ar fi şi mai frumoasă. Aşa însă, cu dormitul într'o parte, cu clasele în alta, fără sală de repetitor, fără o hrană suficientă, tălăncănindu-se mereu pe drumuri dintr'o parte în alta, eu mă mir că am putut dobândi şi acest rezultat.

Dar nu numai la carte avem roade bune, ci şi la dexterităţi.

In primul rând avem anul acesta lucrul manual, așa de felurit reprezentat, în care munca pricepută și statornică a d-lui *Petru Popa* se vădește cu prisosință. Datorită pregătirii d-sale speciale, (a urmat anul trecut cursuri de vară la Deva unde a eșit I la clasificare) datorită și muncii tăcute și stăruitoare, d-sa ș'a dobândit cu drept titlul de *provizor* în învățământul nostru normal. Alături este și cunoscuta activitate artistică — mai ales pictura bisericească a d-lui — *Victor Galin*, care a obținut anul acesta titlul definitiv în învățământ.

Nu pot trece cu vederea nici activitatea de bun augur a d-l *D. Teodoru*, profesorul de educație fizică. D-sa a pus în școala noastră normală bazele unei societăți de gimnastică și sport pe care eu am botezat-o cu numele de „Solii Satelor".

Scopul acestei societăți este de a desvolta gustul elevilor pentru exerciții de tot soiul în aer liber, exerciții cari dau vigoare trupului și veselie spiritului. Copiii devin mai rezistenți în lupta grea a vieții, rezistenți fizicește și rezistenți sufletește.

Națiа noastră, menită să lupte în viitor pe toate tărâmurile, tocmai de aceste elemente are nevoie.

De și societatea aceasta a fost înființată numai ca o încercare, funcționând abea de câte-va luni, roadele ei s'au văzut îndată.

La serbarea sportivă organizată în sara zilei de 20 Martie, teatrul Eminescu, elevul Vasiliu Gh, din cl. VI a luat premiul I la gimnastică, iar la concursul sportiv de la 10 Maiu, elevul Volosciuc din cl. VI a luat premiul al II-lea la alergare (100 m. în 14") bătând toate societățile sportive precum și garnizoana locală. Elevul Vasiliu Gh. cl. VI a luat premiul I la aruncarea cu granade.

Noi mulțumim din inimă conducătorului acestei societăți în germene, d-lui D. Teodoru, și, după debutul ei lăudabil, suntem în măsură a aștepta rezultate mai frumoase în anii ce vin. Aceasta depinde în primul rând de modul cum d-sa va ști să atâțe gustul elevilor interesându-i pentru jocurile sportive. Din partea mea îl asigur de tot concursul trebuitor.

In sfârșit lucrul câmpului, datorit d-lui Gh. Ionescu, agronom, se prezintă modest ca și d-sa. Avem deocamdată plantați la noul local 50 de meri altoiți, de la Rădășani, vre-o mie de pueți pentru altoire și 1000 de *butuci de vie*, puși în tová-

răşie cu d-l *C. Apostol*, institutorul nostru de la Aplicaţie care a pregătit terenul din toamnă, săpându-l sistematic cu elevii.

Iată pe scurt activitatea şcolară şi extraşcolară a instituţiei noastre. Ar trebui să pomenim încă faptul că elevii noştri din clasa VI au dat lecţii gratuite la recruţii Regt. 37 Inf. şi Grăniceri. Pentru ei a fost o plăcere să comunice cunoştinţele lor fraţilor ostaşi cari au avut nevoie de ele; pentru noi a fost *o datorie* morală de a da acest concurs regimentelor, mai cu samă Reg-tului 37 Inf., care ne găzduieşte de atâţa ani în unul din pavilioanele lui, răbdând cu greu o strâmtoare fără margini.

Strâmtoarea aceasta o simţim şi noi, dar n'avem încotro: trăim cum putem nu cum vrem. La anul viitor nădăjduim să ajungem a ne muta în localul nostru propriu. Dacă va fi bună voinţă acolo unde trebuie şi stăruinţa din partea mandatarilor noştri în parlament, minunea credem că se poate săvârşi.

Înainte de a începe premierea elevilor să-mi daţi voie să mulţumesc din toată inima d-lui profesor universitar *Octav Onicescu* care ne-a dat suma de 500 lei pentru cumpărare de premii şi d-lui *Simon Labin* care a dat deasemenea 500 lei pentru cea mai bună lucrare de limba română la examenul de capacitate. Cum asemenea gesturi sunt rari la şcoala noastră, cu atât mai mult le preţuim, menţionându-le.

(Urmează sfaturile adresate absolvenţilor şi premiarea elevilor).

T. CRUDU

CUVÂNT LA MASA COMUNĂ DE LA 29 IUNIE. 1926.

Cinstiţi meseni,

V'am invitat la această masă comună spre a avea prilejul nimerit să spun fiecăruia cuvântul meu de mulţumire pentru toată munca şi pentru tot sprijinul pe care l'a dat acestei instituţiuni.

1) În primul rând ţin să mulţumesc d-lui prefect pentru greaua sarcină ce-i revine de a prezida clădirea şcoalei noastre, care are atâta nevoie de local, asigurându-l că noi vom munci

din răsputeri ca școala să fie la înălțimea celor mai bune școli din România întregită;

2) In al doilea rând mulțumesc autorităților militare care ne-au îngăduit, cu bună-voință vădită, a sta în acest regiment, ocupând o jumătate de pavilion. Recunoaștem că e greu pentru d-lor, dar să nu creadă că e mai ușor pentru noi. Nu, e tot atât de greu. Și dacă stăm, stăm pentru că nevoia ne impune. Și, dacă cumva ne mai îngăduie cei de sus a mai rămânea un an, îi rog să fie cu aceiaș bună voință ca și până acum, dând dovadă de de oameni înțelegători și de înalte vederi culturale. *Școala aceasta este o cazarmă unde instruim tineretul pentru războiul culturii pe care neamul nostru l'a pornit.*

3) Mulțămesc corpului didactic, colegilor mei iubiți, cari s'au trudit un an de zile, jertfindu-și mulți liniștea trebuitoare pentru a sări în ajutorul unei instituții noi, cum e școala noastră. Eu apreciez munca d-lor și-i asigur de toată dragostea și recunoștința mea.

4) Mulțămesc și personalului administrativ care m'a ajutat foarte mult, în deosebi, d-lui subdirector *D. Ardeleanu* care s'a îngrijit tot anul de bunul mers al școlii căreia ș'a închinat toată munca și activitatea sa.

E o datorie pentru mine a releva această muncă, după cum trebuie să fac la fel și pentru d-l și d-na Bosnea, secretarii școlii.

D-l Bosnea nu numai că ține la curent, cu o perfectă ordine, actele cancelariei, dar a organizat în chip admirabil biblioteca pedagogică județiană, jertfiind ciasuri întregi unei munci pe care doar Cel de Sus i-o va răsplăti.

Pe de altă parte a suplinit în mod oficial catedra de istorie de la clasa I, iar în mod neoficial m'a suplinit pe mine, ori de câte ori nevoia a cerut. Asemenea elemente destoinice sunt paseri rari, cari vâslesc în văzduhul unei școli, de aceia le prețuim după adevărata lor valoare.

5) Mulțămesc apoi d-nei menagere Versavia Rotundu și d-lui econom Anania Rotundu cari cu o răbdare de fer au stat neclintiți la datorie îndeplinindu-și cu sfințenie sarcina pe care alții, în condițiile grele pe care eu le ofer, n'ar conveni cu nici un chip să le îndeplinească la fel. Eu apreciez după cuviință munca d-lor și le sunt recunoscător pentru tot ce fac între zidurile strâmte și reci ale acestui boțit internat.

Şi acum vine rândul să spun şi câteva cuvinte către cei pe care şcoala noastră astăzi îi sărbătoreşte, anume, către cei 23 învăţători proaspeţi pe care îi trimitem în lume să se hrănească dar să şi hrănească.

Dragi băeţi, v'am spus la şcoală cum trebuie să vă purtaţi în lume — ca dascali. — acum voiesc să vă spun ce atitudine trebuie să aveţi voi faţă de mediul în care vă duceţi.

In primul rând ţin să vă spun că menirea voastră este de a arăta calea pe care trebuie să meargă *norodul.*

Şi acest norod, din nenorocire, este foarte pretenţios şi foarte necunoscător a drumului de umblat. Se crede în stare a-şi cunoaşte drepturile, despre care fiecine le vorbeşte, dar nu-şi amintesc de loc de datoriile pe care le au de îndeplinit. Datoria voastră este ca tocmai de *datorii mai ales să le vorbiţi,* de datoriile de cari alţii se feresc ca de foc să le vorbească.

Aduceţi-vă aminte de ce s'a întâmplat în revoluţia franceză când s'a vorbit lumii numai de *drepturile omului,* fără a se pomeni de datoriile lui. De la ideia *de libertate* s'a ajuns la anarhie, de la *ideia de egalitate* la uciderі, la suprimarea celor pe cari revoluţionarii nu-i puteau egala, de la ideia de fraternitate la internaţionalism, comunism, trândăvie şi lene. Acelaş lucru se repetă şi azi în Rusia bolşevică. Ori noi nu trebuie să pregătim naţiei noastre botezul de sânge al revoluţiilor. Nu. Noi am fost un popor cuminte şi cuminte trebuie să rămânem. Nu trebuie dar să vă duceţi la ţară ca aţâţători de patimi şi răscolitori de ură. Nu. Voi să vă duceţi ca să sămănaţi sămânţa cea bună, *lumina cărţii nu întunerecul vrajbei.*

In special spuneţi sătenilor că, dacă a fost drept ca pământul boierilor să intre în mânile lor, acest pământ a intrat şi cu o mulţime de *datorii* pe care mai înainte le împlineau boerii şi pe cari azi trebuie să le împlinească ţăranii.

1) Pământul, e adevărat, a fost dat celor care-l *muncesc.* Aşa era dreptul. Datoria însă este ca acum aceştia să-l muncească. Căci cum au avut dreptul să-l capete muncindu-l, aşa pot să piardă acest drept, nemuncindu-l.

Şi munca nu însamnă a-l sgâria şi a-l lucra în fiecare an săcătuindu-l. Nu. Munca lor trebuie să egaleze şi chiar să întrecă rodul lanurilor boiereşti de odinioară. Să ajungă pânea nu numai pentru hrana ţării dar şi pentru a altor ţări, ca să putem căpăta aur, cu care să îndreptăm banul. Aşa era ieri pe

vremea când domneau boierii, așa trebuie să fie și azi pe vremea când domnesc țăranii.

2) Să știe apoi că boerii zideau biserici și *îngrijau de ele*, dându-le lumânări, grâu, undelemn și uneori ajutorare preotului. Același lucru trebuie să fie și azi, căci e rușinos ca biserica lăsată de boieri, să cadă în ruină, cum se întâmplă pe alocuri iar preotul să umble cu cerutul prin sat ca cei calici.

3) In unile locuri boierii au zidit școli, le-au dat pământ de cultură, lemne de foc, ajutoare copiilor săraci. Acum aceste datorii cad în sarcina sătenilor. Școala să fie unită cu biserica — așa cum era în trecut și de unde ne-a rămas până azi numele de *dascăl* pentru învățători. Așa fac Evreii — care confundă biserica lor cu o școală. In sinagogi — ei învață cum să trăiască, cum să muncească, pe cine să aleagă la vot, pe cine să-l ajute, pe cine să-l înconjure. De aceia merg bine. Așa să fie și la noi — dacă vrem să biruim ca dânșii.

4) Boierii vechi făceau *spitale, ospicii pentru bătrâni*, dădeau doftorii la săraci, ajutoare celor nevoiași. Ei bine, azi când boierii s'au dus, cine să mai facă toate acestea? Statul? Statul suntem noi. Datoria sătenilor cari alcătuesc statul (sunt doar 81% rurali) este să facă acestea.

5) *Boierii în trecut conduceau țara* — Azi ei s'au prăbușit. Cine să ne conducă? Streinii? Nu! Noi, masa sătească.

De aici datoria sătenilor de a cheltui pentru a-și crește copiii prin școli bune; datoria de a îngriji de sănătatea lor,— de a nu *bea*, cheltuindu-și banii și strigând: «Cine ce are *cu mine și cu munca mea*? Eu muncesc, eu câștig banul, eu îl beau!». Arătați-le că nu e așa. Țara are nevoie de oameni sănătoși, tari, cinstiți, cumpătați. Cine bea își strică nu numai lui, dar și copiilor pe cari îi *ucide* și țării care e lipsită de fii sănătoși. Are dreptul să facă bețivul aceste crime? Nu.. N'are dreptul să-și bată joc de sănătatea lui și cu atât mai puțin de sănătatea copiilor lui.

Are nevoie *să conducă țara*, să știe a vota, a alege, a nu-și bate joc de dreptul său *de vot*, căci își bate joc de sine.

Iată, băeți, ce aveți de spus acolo unde vă duceți. Spuneți toate acestea, dar mai presus de toate faceți, prin purtarea voastră, să se vadă toate acestea și atunci menirea vă va fi împlinită.

Celor din *Basarabia* le spun în deosebi că ei trebuie să

învețe pe părinții și frații lor că a ajuns vremea să puie și ei umărul pentru a clădi România-Mare. Să nu aștepte numai *să li dăm, ci să și ne deie.* Că cu toții împeună trebuie să lucrăm, nu unul să tragă la dreapta, altul la stânga, căci atunci carul gospodăriei statului se duce de râpă. Și e păcat când frații veniți în casa părintească să nu se împace. Avem nevoie ca Basarabenii să-și ceară nu numai drepturile, dar și datoriile ce au de făcut.

Așa, dragii mei, lucrând cu toții în duhul credinței și a iubirii, vom putea spune că voi sunteți fiii noștri.

Altfel, lepădându-vă de poveţele noastre și noi ne lepădăm de voi. Ori aceasta nu vreau să se întâmple.

Fiți aceia ce-am dorit noi să fiți și atunci munca și sufletul nostru, risipit pentru voi, nu vor fi o zădărnicie!

Atâta vă spun!

T. CRUDU

ANUL ȘCOLAR 1925—1926.

Situația generală numerică a elevilor

Clasa	Inscriși	Retrași	Eliminați	Corectanți	Repetenți	Ex. în toamnă	Morți	Promovați
I	53	3	—	3	11	—	—	36
II	46	1	—	3	4	—	—	38
III	50	1	—	6	3	1	—	39
IV	45	1	—	10	—	1	—	33
V	42	1	—	7	1	4	—	29
VI	31	—	—	—	—	1	—	30
	267	7	—	29	19	7	—	205

Situația nominală pe clase :

CLASA I

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Iftimie Valeriu (pr. I)	8.06	9.75	19	Holban E. Vasile	7.01	8.75
2	Cocriș C. Gh. (pr. II)	7.91	9.50	20	Antoci D. Const.	6.98	8.25
3	Stoica Decebal (pr. III)	7.91	9.25	21	Chirilă Mircea	6.97	9.25
4	Maxim Adam	7.76	9.25	22	A Babei Teodor	6.96	8.25
5	Dârvaru Teodor	7.73	10 00	23	Oloeru Vasile	6.90	9.00
6	Huștiuc I. Eugen	7.66	9.25	24	Stăncescu Gheorghe	6.88	9.00
7	Babei Haralamb	7.65	8.25	25	Ungureanu Ioan	6.82	8.75
8	Pavel Mina	7.62	8.50	26	Toma Petru	6.79	8.50
9	Andrieș Gh. Petru	7.39	8.50	27	Grosu Ilie	6.78	8.75
10	Știurcă Gheorghe	7.35	8.75	28	Găbinat Petru	6.73	9.00
11	Șeremet Gheorghe	7.28	8.75	29	Silion Dumitru	6.72	9.00
12	Buliga Constantin	7.28	8.25	30	Șerpeanu Const.	6.66	9.00
13	Panaitescu Eugen	7.27	9.75	31	Ghibuleț Ion	6.60	9.00
14	Filaret N. Constantin	7.26	9.00	32	Toma Ion	4.60	8.25
15	Patache Gheorghe	7.16	8.75	33	Vasiliu Ștefan	6.60	8.25
16	Hâțu Anton	7.16	8.50	34	Marin Teodor	6.60	7.00
17	Hârtopeanu Petru	7.06	8.00	35	Creangă Gheorghe	6.48	7.50
18	Andriescu C. Vasile	7.03	9.50	36	Ardriescu Gr. Neculai	6.42	7.00

Corectanți

1 Burcă Gheorghe (Română, Franceză)
2 Lupu Haralamb (Franceză, Română)
3 Butuc Ion (Franceză, Română)

Repetenți

1 Andrei Mihai
2 Concescu Vladimir
3 Ciocan Dumitru
4 Ciornenchi Pavel
5 Elefterescu Dumitru
6 Fecioru Ion
7 Hetriuc Constantin
8 Mânzălescu Cristache
9 Rogojinaru Octav
10 Rusu Gheorghe
11 Uliciuc Emil

Retrași

1 Băncescu Gheorghe
2 Rusu Mihai
3 Vasiliu Toma

Situația după examenele din Septembrie (corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Lupu Haralamb	7.19	9.75
2	Burcă Gheorghe	6.96	8.25
3	Butuc Ion	6.83	8.25

CLASA II

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare
1	Zaporojan Ioan (pr. I)	8 15	10.00	20	Butnaru Constantin	7.05	8.25
2	Căliman Petru (pr. II)	7.97	9,00	21	Călinescu Neculai	7 02	8.75
3	Teodorescu Al. (pr. III)	7.90	8,50	22	Cișmileanu Alexandru	7.02	8.25
4	A Murăriței Neculai	7 72	9.00	23	Maxim Ilie	7.00	8.75
5	Luțic Neculai	7.72	8,75	24	Marin Ioan	7.00	7.00
6	Ștefanovici Alexandru	7 71	8,75	25	Cumpătă Gheorghe	6.97	8 50
7	Cocriș Octavian	7 68	9,25	26	Boiciu A. Paraschivei	6.95	9.00
8	Ilincaru Petru	7.47	8,25	27	A Lupoaei Constantin	6 93	8.00
9	Zaporojan Neculai	7.45	9,50	28	Ciocoiu Constantin	6.83	8.50
10	Hutupaș Constantin	7.45	8,75	29	Chihaia Constantin	6.82	8.25
11	Dârvaru Gheorghe	7.37	9,50	30	Cozariuc Ioan	6.80	8.25
12	A Frăsinei Neculai	7.28	9,50	31	A Ilenei Mihai	6.75	8 50
13	A Ilenei Mihai	7.75	8.50	32	Iliescu Mihai	6.70	8.25
14	Constantinescu Ioan	7.22	8.75	33	Ștefan Vasile	6 68	8.25
15	Velniciuc Constantin	7.18	9,25	34	Galan Mihai	6.63	8.00
16	Scobiola Vasile	7.10	9,25	35	Munteanu Gheorghe	6.60	8.50
17	Stratulat Mihai	7.08	8,25	36	Munteanu Vasile	6.55	8.75
18	Vasiliu Ioan	7.08	8,25	37	Haidău Mihai	6.53	8.25
19	Bursuc Constantin	7.08	7,50	38	Dăscălescu Gheorghe	6.77	7.50

BCUIAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Corectanți

1 Ciubotariu Grigore (Franceza Mat.)
2 Gavriliuc Ioachim (Română, Fran.)
2 Martea Teodor (Fran., Șt. Naturale)
2 Elisei Constantin
3 Romanescu Traian
4 Vatavu Constantin

Repetenți

1 Cadinoiu Ștefan

Retrași

1 Rânja Vasile

Situația după examele din Septembrie
(corigență, parțial, integral)

PROMOVAȚI

1 Martea Teodor | 6.80 | 7.00 || 2 Ciubotaru Gr. | 6.71 | 7.50
3 Gavriliuc Ioachim | 6.63 | 8.00

CLASA III

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Harasim D-tru (pr. I)	8.89	10.00	21	Pricop Gheorghe	7.08	8.25
2	Clocotici Gh. (pr. II)	7.87	9.25	22	Bârzu Alexandru	7.07	9.50
3	Croitoru Gavril (pr. III)	7.78	10.00	23	Matei Gheorghe	6.98	8.25
4	Dimitriu Mihai	7.62	8.75	24	Acsinte Mihai	6.95	8.50
5	Ursache Teodor	7.54	8.75	25	Gorbănescu Dumitru	6.95	8.50
6	A Frăsinei Leon	7.52	9.25	26	Țurcanu Gheorghe	6.95	8.50
7	Spiru Adrian	7.48	8.50	27	Mangher Mihai	6.95	7.50
8	Smochină Alexandru	7.46	8.25	28	Potop Ilie	6.90	8.75
9	Vieru Mihai	7.36	8.50	29	Bănculescu Ioan	6.86	9.25
10	Rotundu Gheorghe	7.31	9.00	30	Călinescu Constantin	6.84	9.00
11	Horomnea Ilie	7.31	9.00	31	Busuioc Ioan	6.83	8.75
12	Prisacariu Mihai	7.31	8.25	32	Ciocoiu Ioan	6.83	8.50
13	Costachi Alexandru	7.20	10.00	33	Bălășescu Dumitru	6.78	8.00
14	Călinescu Gheorghe	7.19	9.00	34	Bunduc Dumitru	6.75	8.25
15	Epure Vasile	7.14	9.75	35	Luchian Constantin	6.59	8.00
16	Gavril Constantin	7.14	9.50	36	Baciu Ioan	6.37	7.75
17	Iacob Constantin	7.14	9.50	37	Ștefanovici Constantin	6.27	8.75
18	Bertea Ștefan	7.14	8.75	38	Șeremet Constantin	6.27	8.25
19	Miron Dumitru	7.12	9.25	39	Budeanu Vasile	6.22	8.50
20	Clim Gheorghe	7.08	8.75				

Corectanți

1 A Saftei Ioan
2 Ciubotaru Constantin
3 Dimitriu Teodor
4 Dobros Valeriu
5 Filică Vasile
6 Pircu Neculai

Repetenți

1 Bobu Ioan
2 Cumpătă Dumitru
3 Ursu Constantin

Retrași

1 Negru Ioan

Amânați

1 A Săvoaei Mihai

Situația după examenele din Septembrie (corigență, parțial, integral)

PROMOVAȚI

No. crt.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Filică Vasile	7.20	9.50
2	Dimitriu Teodor	6.96	8.25
3	Dobros Valeriu	6.83	8.00
4	Pircu Neculai	6.75	7.50
5	A Saftei Ion	6.73	8.50
6	Ciubotaru Const.	6.69	7.25

CLASA IV

PROMOVAȚI

No. crt.	Numele și Pronumele	Media		No. crt.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Cernescu D-tru (pr. I)	8.73	10.00	18	Muraru Aurel	7.23	9.25
2	Diaconu C-tin (pr. II)	8.57	9.00	19	Nanea Mihai	7.22	8.50
3	Gafițescu C-tin (pr. III)	8.08	9.75	20	Ștefan Constantin	7.20	8.00
4	Luca Gheorghe	8.08	9.25	21	Stanciu Mihai	7.18	8.25
5	Mocanu Constantin	8.06	9.75	22	Alexa Gheorghe	7.16	8.00
6	Cocriș Napoleon	7.87	8.75	23	Burlacu Gheorghe	7.14	10.00
7	Butnaru Gheorghe	7.83	8.75	24	Scutelnicu Florea	7.12	9.25
8	Rusu Vasile	7.64	9.50	25	A Petrei Gheorghe	7.11	8.50
9	Știrbu Teodor	7.61	9.00	26	Dimitriu Dumitru	7.11	8.50
10	Gorbănescu Ioan	7.58	9.00	27	Lupașcu Neculai	7.09	8.25
11	Dimitriu Alexandru	7.50	9.00	28	Mreja Ioan	7.06	8.50
12	Apostoliu Eugen	7.42	8.50	29	Lupașcu Teodor	7.05	8.25
13	Nineaca Gheorghe	7.37	7.50	30	Dăscălescu Neculai	6.98	9.00
14	Maxim Gheorghe	7.36	8.25	31	Grădinariu Gheorghe	6.97	8.00
15	Olaru Petru	7.36	7.75	32	Lungu Andrei	6.92	7.75
16	Popa Vasile	7.34	8.25	33	Muraru Alexandru	6.84	9.50
17	Stărică Mihai	7.28	8.00				

Corectanți

1 A Babei Gh. (Matemat. Psihologie)
2 A Mitroaei Gh. (Mat. Psihologie)
3 Cămârzan Gh. „ „
4 Gheorghișcan Gh. „ „
5 Hăisan Gheorghe „ „
6 Mâță Vasile (Psihologie Geografie)
7 Pavelescu Ioan „ „
8 Săndulache Gh. (Rom. Psiholog)
9 Simionescu Ioan (Istorie Psihologie)
10 Todirică David „ „

Amânați

1 Comisarschi Ioan

Retrași

1 Cumpătă Vasile

Situația examenelor din Septembrie (corigența, integral, parțial)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		la studii	la purtare
1	A Mitroaei Gheorghe	7.17	8.50
2	Cămârzan Gheorhe	7.06	7.50
3	A Babei Gheorghe	7.05	7.75
4	Pavelescu Ion	6.87	7.75
5	Mâță Vasile	6.70	8 00
6	Gheorghișcan Gheoghe	6.70	7.50
7	Todirică David	6.67	8 50
8	Sandulache Gh.	6.61	8.75
9	Hăisan Gheorghe	6.48	8 50

Repetenți

Comisarschi Ion
Simionescu Ion

BCUIAȘI/CEL UNIVERSITY LIBRARY

CLASA V.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media la purtare	No. cor.	Numele și Pronumele	Media la studii	Media tare la pur.
1	Ciubotariu D-tru (pr. I)	9.09	10.00	16	Ungureanu Alexandru	7.25	8.00
2	Gavril Petru (pr. II)	8.42	10.00	17	Goanță Constantin	7.20	7.25
3	Ciubotariu Mihai (pr. III)	7.73	9.25	18	Dimitriu Ștefan	7.19	7.00
4	Chelaru Alexandru	7.69	10.00	19	Gasnaș Ștefan	7.18	7.50
5	Goraș Ioan	7.64	8.25	20	Morcov Alexandru	7.18	7.25
6	Dimitriu Constantin	7.62	8.00	21	Hotinceanu Ioan	7.16	8.00
7	Spiru Eugen	7.56	8.50	22	Neculau Dumitru	7.16	7.00
8	Tun Constantin	7.43	8.25	23	Dărângă Petru	7.15	7.25
9	Vieru Dumitru	7.43	8.25	24	A Iftimei Petru	7.13	7.75
10	Panaitescu Eugen	7.42	8 25	25	Enășescu Adrian	7.11	8.75
11	Mihalache Gheorghe	7.41	9.25	26	Bălășescu Alexandru	6.93	8.25
12	Muraru Neculai	7.41	8.75	27	Ursache Ștefan	6.89	7.00
13	Niculică Constantin	7.30	8.50	28	Dănilă V. Constantin	6.88	8.25
14	Pricop Constantin	7.27	8.50	29	Grapan Ioan	6.69	7.00
15	Drancă Dumitru	7.25	8.50				

Corigenți

1 Cecan Mihai (Franceza, Istorie
2 Chirica Teodor (Geogr. Matematică)
3 Miron Gheorghe (Franceza Mat.)
4 Silveanu Petru (Istorie, Petag.)
5 Simionescu Virgil (Mat. Istorie)
6 Vasiliu Mircea (Mat., Franceza)
7 Popovici Ioan (Istorie, Franceza)

Repetenți

1 Druc Ioan

Amânați

1 Dănilă C. Constantin
2 Florea Ioan
3 Nistor Petru
4 Șendruc Gheorghe

Retrași

1 Pricop Dumitru

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Situația după examenele din Septembrie (integral, parțial. corigență)

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare
1	Cecan I. Mihai	7.29	7.00
2	Vasiliu Mircea	7.27	7.00
3	Simionescu Virgil	7.14	7.75
4	Chirică Teodor	6.98	7.00
5	Miron Gheorghe	6.97	9.00
6	Silveanu Petru	6.91	9.50
7	Nistor Petru	6.89	7.75
8	Florea Ioan	6.77	8.00

Repetenți

1 Șendruc Gh.
2 Popovici P. Ion
3 Dănilă C. Const.

CLASA VI.

PROMOVAȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media		No. cor.	Numele și Pronumele	Media	
		Studii	Purtare			Studii	Purtare
1	Sinoschi Ioan (pr. I)	9.08	9.50	16	Gaşpar Andrei	7.56	9.00
2	Mititelu Ilarion (pr. II)	8 90	9.00	17	Mihalache Gheorghe	7.45	8.00
3	Ifrim Dumitru (pr. III)	8.45	8.50	18	Ilaş Neculai	7.44	8.50
4	Andrei Constantin	8.23	9.25	19	Măntăluță Mihai	7.44	7.50
5	Ionescu Emanoil	8.20	9.75	20	Hrapciuc Ioan	7.42	8.50
6	Stăncescu Victor	8.17	10.00	21	Pricop Dumitru	7.42	8.50
7	Pânzaru Neculai	7.98	9.50	22	Volosciuc Teodosie	7.31	9.25
8	Ştirbu Anton	7.90	10,00	23	Caras Ioan	7.30	8.25
9	Grigoraş Paul	7.84	9.00	24	Bârzu Petru	7.26	7.75
10	Panaitescu Ioan	7.75	9.00	25	Ciubotaru Grigore	7.22	9.25
11	Vasiliu Gheorghe	7.72	9.50	26	Alexandrescu Eugen	7.17	9.50
12	Neagu Neculai	7.72	8.50	27	Vasiliu Emil	7.17	7.00
13	Ocrain Andrei	7.70	9.00	28	Ştefănucă Constantin	7.16	7.25
14	Ionescu Mihai	7.69	9.00	29	Enache Ioan	7.00	8.00
15	Cristescu Nistor	7.67	8.50	30	Huţu Ioan	6.79	8.00

Examen în toamnă

1 Matei Mihai

Situația examenelor din Septembrie 1926 (corigență, integral, parțial)

PROMOVAȚI

1 Matei V. Mihai | 7.06 | 9.00

Director, *T. Crudu* Secretar, *Gh. Bosnea*

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ŞCOALA DE APLICAŢIE DE PE LÂNGĂ ŞCOALA NORMALĂ «M. EMINESCU» BOTOŞANI.

ŞCOALA ACTIVĂ.

— **Spicuiri şi sugestiuni** —

Sunt tuturor cunoscute adâncile frământări şi vânturări de curente şi formule ce se agită, cu o deosebită tărie şi de o bună bucată de vreme, în lumea pedagogică de pretutindeni.

Fanioane cu „Şcoala în aer liber" au înălţat de mult şi flutură răsboinic, unii: „Şcoala libertăţii", „Şcoala muncii", „Şcoala cetăţenească", „Şcoala vieţii", „Şcoala viitorului", au scris alţii pe steagurile lor. Şi fiecare steag îşi are purtătorul şi crainicii şi trâmbiţaşii ce buciumă de zor, chemând luptători hotăriţi şi credincioşi. Iar duşmanul este acelaş: „Şcoala cărţii", căreia, pe temeiul unor adânci păcate, i se rosteşte osânda:

a) *Este intelectualistă* şi sufletul nu e numai intelect, ci şi simţimânt şi voinţă. Cultivând numai intelectul, deformează sufletul omenesc.

b) *Nu respectă vârsta copilului*, socotindu-l „adult în miniatură", ignorând adevărul psichologic: „copilul e fiinţă în devenire" şi, deci, cu o organizare psicho-fizică deosebită de a adultului.

c) *Nu pregăteşte pentru viaţă*, căci nu are în vedere nici cerinţele actuale ale sufletului copilului şi-i astupă urechea înţelegerei şi la nevoile de mai târziu. Copilul e crescut pentru o viaţă *in abstracto*; dovadă că mai inteligent răspund imprejurărilor vieţii cei netrecuţi prin şcoală.

d) *Ţine pe copii în pasivitate*. Totul din carte, sau de la învăţător. Deci, cu toate că pe frontispiciul şcoalei de carte e înscris ca scop: „formarea caracterului", prin metoda pasivă impământenită, acest scop e departe de a fi implinit.

Pe aceste temeiuri, *şcoalele noi* aruncă anatema asupra *şcoalei de carte*, osândind-o fără nici un soi de rezerve şi hotărînd ele cărări noi şi fixând noi ţinte. Şi pentru luminarea noilor cărări ce-şi croesc, din luminile biologiei, psichologiei generale şi infantile, istoriei culturale şi sociologiei, culeg nu-

meroase și ispititoare mănunchiuri de raze, răsfrângându-le în minunată îmbinare, dealungul acestor cărări.

Dar — deși cu note deosebitoare între ele, ceeace face și grea o generalizare — o tendință comună se desprinde totuși, la toate aceste școale noi : înmormântarea aproape, a intelectualismului, prin anatemizarea cărții, căzând astfel într'o unilateralitate opusă intelectualismului, ceeace înseamnă a păcătui în alt chip, poate nu tot așa de dăunător, totuși destul de adânc. In adevăr, când o cercetare nepărtinitoare ne arată că „spiritualizarea și nu manualismul primitiv este drumul pe care calcă de câteva veacuri, omul", a înfunda dintr'odată acest drum bătătorit este și cu neputință și însemnează și greșală nesfârșită, „însemnează a desconsidera tocmai ceeace constitue fundamentul sufletului omenesc", însemnează a ne închipui că se poate turna dintr'odată, o nouă structură sufletului omenesc. Istoria culturii omenești dovedește însă tocmai dimpotrivă : numai o îndelungată și lentă pregătire, poate duce la unele prefaceri. Dovadă : Creștinismul, Renașterea, Marea revoluție franceză.

Deci, dacă lupta împotriva *școalei de carte*, apare temeinic îndreptățită, nu „dărâmare" trebuește să însemneze însă, ci „primenire"...

In adevăr, lucru înțelept e să-ți dărâmi casa, pentrucă prea e îmbâcsit și înădușitor aerul dinăuntru ?

Iar școala, care tocmai înțelege că numai primenirea este trebuitoare și cu rost, școala care înțelege că firul cu trecutul nu se poate rupe — întâi, pentrucă-și are rădăcinile adânc înfipte în acest trecut și al doilea, pentru socoteala limpede că „din gol nu se poate sări", — este „Școala activă", a cărei concepție fiind și mai cuprinzătoare este și cea sănătoasă, și mai presus de a *școalelor noi*, cari, deși pătrunse tot de spiritul activismului, prin unilateralitatea lor însă, nu pot fi cuprinse decât sub denumirea de *școale active unilaterale*.

In adevăr, „fiecare școală din cele arătate mai sus păcătuește că-și pune în față un scop prea apropiat și unilateral : educație fizică, sau libertate individuală, sau pregătire profesională, sau pregătire cetățenească. Școala activă își pune un scop mai îndepărtat, dar prin insuși acest fapt, cu orizonturi mai largi : *formarea de personalități*. Și personalitatea cuprinde

în stare virtuală puteri capabile să se desfăşoare cu îndemânare şi cu folos pe orice domeniu de activitate".

Limpede, încăpător şi măreţ, scopul: „dezvoltarea integrală a fiinţei celor ce trec prin ea, în vederea formării de personalităţi".

Fireşti şi neîntortochiate cărările ce duc către această ţintă: „metodă activă în educaţia fizică, metodă activă în educaţia intelectuală, metodă activă în educaţia morală".

Prin metoda activă, *şcoala activă* îşi are rădăcinile adânc înfipte în trecut şi aceasta constitue tocmai o adâncă garanţie de viaţă, acestei şcoale. Căci „pentruca şcoala activă de azi să ofere garanţii de durabilitate, ea trebue să înfăţişeze pergamentul pe care este înscris trecutul său". Şi metodei active, pe care se întemeiază şcoala activă, i se găseşte izvorul acum douăzeci şi trei de veacuri în urmă, la Socrates; numai cât Socrates îngrădea metoda activă numai în domeniul intelectual.

Dela Renaştere înainte, ideea metodei active, înăbuşită în veacul de mijloc, se deapănă ca un fir neîntrerupt de către marii pedagogi ai timpurilor: Rabelais, Montaigne, Bacon, Descartes, în timpul Renaşterii; Comenius şi Locke, Rousseau şi Basedow şi Salzman, Pestalozzi, Fichte, Herbart, Froebel, Diesterweg, Spencer, pentru a pomeni numai pe cei mai reprezentativi. Deosebiri de formă şi uneori chiar de fond, hotărît, sunt între unii şi alţii; *ideea* însă, *ideea metodei active* este firul ce trece de la unii la alţii, îi încălzeşte şi-i călăuzeşte.

Sub aspectul teoretic privită, şcoala activă este dar, destul de veche şi cei ce se sperie de *noutatea* şcoalei active, nu sunt decât în necunoştinţă, străini de frământările şi firul tors de înaintaşi. „Nouă" poate fi socotită doar *tăria* cu care încearcă să se afirme în practică această şcoală, care, în trecut, n'a putut face decât încercări timide şi sporadice.

. . . . . .

Metoda activă, care stă la temelia şcoalei active, înseamnă aţâţarea, provocarea activităţii proprii a copilului. Şcoala activă îşi înscrie dar, ca principiu cardinal, principiul activităţii proprii în toate domeniile educaţiei: fizică, intelectuală şi morală. Şi acest principiu isvorăşte în chip necesar, din cercetarea psichologiei infantile, ca şi a psichologiei generale: „Omul simte nevoia să-şi exteriorizeze ideile şi sentimentele pe cari le stăpâneşte în adevăr; şi nu sunt în stăpânirea sa decât acelea ce

le primește prin propria sa activitate. In creația unui om se reflectă întreg sufletul său. Omul trăește și se desvoltă cu opera sa".

Următor acestui principiu, învățătorul va avea grijă să creeze totdeauna prilej de lucru copiilor săi, dar în același timp va avea și grija ca acesta să fie potrivit puterilor lor și atâtător de interes, așa încât să nască *activitatea spontană*, singura care face sufletul să crească. Și când învățătorul știe să provoace activitatea spontană în copil, — prin această chibzuită proporționare a lucrului după puterile lui și atâtare a intereselor lui — această activitate spontană va naște *efortul spontan*, „efortul pe care fiecare elev și-l impune lui însuși, atunci când activitatea corespunde puterilor și intereselor sale".

Am afirmat mai sus că principiul activității izvorăște în chip necesar din cercetarea psihologiei infantile. In adevăr, copilul își arată din belșug tendința către activitate, cu deosebire pentru joc și mișcare în aer liber. Și această firească și bogată tendință a copilului, va fi folosită cu deosebire în *educația fizică* și cu atât mai vârtos, cu cât jocul are un adânc răsunet și în viața sufletească; iar pe lângă joc, gimnastica excursiunile, lucrul manual, sunt deasemeni mijloace minunate de sănătoasă creștere fizică și îmbogățire sufletească.

Școala fără o curte încăpătoare și fără grădină școlară; școala care tot anul ține pe copii închiși între zidurile sale reci, biciuiți de șuerul vorbei și privirilor tăioase ale unui învățător, care nu înțelege ca școlarii săi să-și miște mânile de la piept, ceasul întreg cât ține lecțiunea, asemenea școală este ucigașă și de trupuri și de suflete...

Pe lângă aceste mijloace — joc, gimnastică, escursiuni, lucru — în educația fizică activă copilul *va fi deprins* să-și păstreze corpul curat, îmbrăcămintea curată, să păstreze curățenia în clasă, acasă și pretutindeni. La ce bun istorioarele morale, cu „Ghiță cel murdar", ori „Lina cea nespălată", dacă învățătorul n'are grijă și timpul să deprindă pe copii în realitate, să nu fie murdari și neîngrijiți? In adevăr, spre a înfățișa un singur exemplu: după lucrul în grădină, ori la modelaj, câți învățători au grijă să pună de îndată pe copii, să-și curețe îmbrăcămintea și să-și spele mânile?

Curățenia clasei și a mobilierului și curățenia curții să fie încredințate copiilor. Nu atât în înțelesul să facă ei curățenia,

cât mai ales să o păstreze. Şi această deprindere o vom izbândi şi înrădăcina temeinic, nu ordonând şi hotărînd sancţiuni usturătoare, ci numai supraveghindu-i mereu şi punându-i să îndrepte îndată răul făcut : să culeagă hârtiuţele aruncate în clasă, ori în curte, să şteargă de îndată pata de cerneală picurată pe pupitru, ori pe duşumea, să-şi şteargă pata de noroi, ori de praf, de pe îmbrăcăminte... Şi dintre copii chiar, ne vom face ajutători în această supraveghere, fie câte o zi fiecare, fie o săptămână chiar.

Se înţelege, e mult mai uşor să *ordonăm* şi să *pedepsim* în alt chip ; dar rezultatul e de două ori nenorocit : întâi prin prăpastia ce se sapă între copil şi învăţătorul lui ; al doilea, prin aceea că, ceeace face cineva de frică, leapădă bucuros când nu mai are de ce şi de cine se teme. Pestalozzi se convinsese că «omul se formează mai mult prin ceeace face, decât prin ceeace vede şi aude»...

Metoda activă ia locul metodei pasive întronată în şcoala de carte, şi în domeniul educaţiei intelectuale. Vechiul adevăr : «funcţia crează organul», îşi are aplicare şi aci. Educaţia intelectuală nu se poate face decât prin exercitarea puterei de gândire ; iar aceasta e pregătită numai prin îmbelşugate intuiţii şi asocieri între reprezentările lor. *Principiul intuiţiei* apare dar, în chip limpede şi necesar, stea călăuzitoare în învăţământul educativ şi activ. «Nimic nu este în intelect, ce n'a fost mai întâiu în simţuri» să fie *memento* de toată clipa, pentru învăţător. Natura, marele muzeu al lumei, ţine porţile-i veşnice, veşnic în lături şi îmbie la cercetare.

Să predai despre măr şi să intueşti tabloul de carte ! Să predai despre pisică şi deasemeni să intueşti un tablou ! Despre ceaţă, nori, ploaie, să predai pe cea mai sclipitoare vreme cu soare, pentrucă atunci e la rând acea lecţiune, în carte ! Şi nu e cu putinţă să înşir toate monstruozităţile de acest soiu, pentru că sunt nesfârşite !

Neîndoios, sunt şi lecţiuni la cari trebue să folosim materialul mort. Şi convin hotărît : să-l folosim. Dar aci intervine, în peste 50% cazuri, nenorocirea că nu-l avem. Câte şcoale se pot lăuda cu un muzeu şcolar ? Răspunsul e cam peste tot acelaş : «am cerut şi nu mi s'a trimis». Nici n'ar trebui să se dea nimic şi de către nimeni, din tot ce poate aduna şi înjgheba învăţătorul cu copiii săi.

In cartea sa «Şcoala activă», pag. 306, d-l I. C. Petrescu înfăţişează următorul procedeu practic pentru întocmirea unui muzeu şcolar:

«Suntem la începutul anului şcolar. Luăm noua programă analitică, care se aplică anul acesta la cl. I şi II-a. Scriem pe un caet toate lecţiile la cari e nevoie de material intuitiv şi anume ce fel de material. In dreptul lecţiilor ce se pot face în natură scriem «in natură». Tot la începutul anului avem grijă să găsim un loc în cancelarie — neutilizate la cele mai multe şcoale de sat — unde vom aşeza un dulăpior, sau o etajeră de

CONST. ŢIGHILIU, Institutor.
(Primul secretar al şcoalei normale).

lemn. Mai e nevoie, pentru păstrarea materialului, de mici cutiuţe de carton, care se pot lucra în orele de lucru manual. In ajunul fiecărei zile, învăţătorul se întreabă ce lecţii are să facă a doua zi. Se uită în caet şi vede de ce material intuitiv are trebuinţă. (Dacă e o lecţie care trebuie făcută în natură şi a doua zi e timp urât, lecţia se poate amâna, fără ca prin aceasta învăţătorul să şi atragă vre-o admonestare din partea revizorului şcolar, care întâmplător ar veni tocmai în acea zi). Se adresează elevilor şi cere câtorva, cari se oferă — şi se vor oferi mulţi — să aducă puţin din materialul necesar». «Nici nu mai încape vorbă că într'un an nu se poate întocmi un muzeu şcolar complect. Dar încet, încet, se desăvârşeşte».

Chiar pentru lecțiunile ce se fac în natură, material tot e bine să se adune și acest material își va avea întrebuințarea la lecțiunile de repetiție, «când va fi nevoie să se facă comparație între mai multe lucruri». Tablouri și instrumente se găsesc îndeobște la fiecare școală, trimise de către Cassa Școalelor; acestea se vor păstra tot în muzeu. Amintesc că, alături de muzeul astfel înjghebat, biblioteca școlară trebuie să-și aibă locul de cinste și ceasul de lectură săptămânală să nu lipsească din orarul niciunei clase.

Lecțiunile de intuiție și șt. naturale își găsesc încă un sprijin, nesfârșit de prețios și temeinic, în grădina școlară. În ce privește grădina școlară, un același răspuns se capătă de la cei mai mulți dintre învățători: «n'am loc pentru grădină școlară!» pentruca de ideea de *grădină* leagă în chip negustoresc ideea de *întindere mare, în vederea unui folos sunător, mare.* Uită că «rostul unei grădini școlare este, în primul rând, să ajute învățământul și educația».

În grădina școlară să aibă fiecare clasă parcela ei de câțiva m., pe care să o lucreze, să o semene cu câteva soiuri de legume pe cari să le îngrijească și cărora să le urmărească condițiile și felul nașterei și desvoltărei lor și să poată spune cu mulțumire la sfârșit: «Acestea sunt roadele muncii noastre!»

Iar parcelarea grădinei să fie în sarcina cl. IV-a, cu care prilej se vor face aplicări minunate la geometrie; socotelile cu cheltuiala semințelor, valoarea produselor, câștigul sau pierderea realizată, să fie în sarcina fiecărei clase. Și, în legătură cu aceste calcule, se pot face atâtea altele analoage, încât și aritmetica își poate avea partea sa de prețios sprijin în grădina școlară. Despre câștigul în care se găsesc educația fizică, estetică și chiar religioasă, îmi pare de prisos să mai stăruesc. Cât va câștiga apoi, învățătorul, în ochii sătenilor, când va îndruma și hotări ca fiecare copil să-și aibă și acasă părticica lui de grădină, — fie și numai un strătișor-două, — pe care să o muncească și să o îngrijească numai el.

Lucrul manual, cu deosebire modelajul — lut și piastilină — este deasemeni un prețios mijloc în învățământul și educația activă. Geografia, prin facerea de reliefuri, devine atrăgătoare și temeinică; intuiția și șt. naturale deasemeni, prin facerea feluritelor poame, animale, păsări, obiecte uzuale și instrumente simple ca: o piuă de sumani, un putinei de ales unt, un tipar

pentru cărămizi, lumănări, etc... ; geometria, prin lucrarea corpurilor geometrice ; aritmetica — la cl. I cu deosebire — prin mărgele, covrigei, cruciuliţe, pentru diferite calcule.

Pe lângă lucrul manual în genere, loc de cinste în şcoala activă are şi desemnul. Reproducerea în desemn a unei scene povestită de învăţător, a anumitor scene dintr'o bucată de citire, ori de religie, ori de istorie, este o aplicare de mult mai nesfârşit preţ, decât cea veşnic obişnuită, în obişnuitele metodici: «se citeşte în carte!» Desemnul cultivă mâna, ochiul, spiritul...

Grădină şcolară, lucrul manual, desemn, treime ce se poate cuprinde sub denumirea de *activitate practică*. Activitate practică dar nu degenerată în utilitarism, *ci ca principiu* de învăţământ şi educaţie. Şcoala primară nu are rostul să formeze profesionişti şi activitatea practică, în această şcoală «trebuie folosită ca mijloc pentru dezvoltarea vieţii sufleteşti», pentru a forma oameni deplini. Şi aceasta formează tocmai, nota adânc deosebitoare între şcoala activă şi şcoala muncii, ori celelalte *şcoale noi*.

Prin intuiţiuni limpezi şi imbelşugate — şi aci îmi vine prielnic să adaog că intuiţiile nu sunt numai senzibile, externe, ci şi interne: intuiţia unei idei, unui sentiment — prin necurmată activitate practică, copilul îşi imbogăţeşte neîncetat materialul concret şi de aci îi putem încerca şi începe zborul pe aripile abstracţiunii.

«Dar chiar atunci, nu vom avea în vedere *îngrămădirea de cunoştinţe*, ci numai exercitarea raţiunei, cu un material mai redus. «S'ar putea spune că principiul fundamental în educaţia intelectuală este *cultura formală*, care impune educatorului de a se feri să încarce mintea copilului cu un bloc de cunoştinţe păstrate de memorie şi menite să devină capitalul mort al cunoştinţei».

«Şi mijlocul esenţial, pe care educatorul îl are la îndemână pentru dezvoltarea gândirei, este *întrebarea socratică*». *Copiii să devină colaboratori în construirea lecţiunei*, prin călăuzirea întrebărilor învăţătorului. Limpede dar că forma expozitivă nu va fi niciodată întrebuinţată, când copiii au putinţa să descopere ei înşişi cunoştinţele. Şi decât preţ este să se simtă copilul făuritor, creator al lecţiunei, cuceritor al ştiinţei! Cum păstrăm şi ce nesfârşit preţ are cel mai neînsemnat lucru, dar câştigat prin efort propriu! Aceasta «nu însemnează însă că

trebuie să nu mai facem deloc apel la memorie. Şi aceasta este o funcţiune importantă pentru desvoltarea raţiunei. Ceeace trebuie avut în vedere este ca tot materialul pe care elevii il vor avea de memorat să fie câştigat prin proprie activitate, iar nu să li se dea deagata de către educator, sau din cărţi».

Verbalismul şi papagalicismul n'au scaun în şcoala activă, cu atât mai vârtos, când din domeniul educaţiei intelectuale, trecem în cel al educaţiei morale—întărirea şi moralizarea voinţei.

Ce urmări pot avea singure sentinţele morale de cari se face atâta abuz, dacă nu se păşeşte la valorificarea lor, dacă nu sunt conduşi copiii către deprinderea cu faptele morale şi religioase? Invăţătorul care conduce pe copiii la biserică, în toate Duminicile şi sărbătorile, invăţătorul care înghebează un cor religios, învăţătorul care, sub icoana din clasa lui, atârnă şi o candelă pe care o ingrijesc copiii şi totdeauna, spre zile de sărbători, o aprind cucernic, invăţătorul care face pe copii să se impace unii cu alţii atunci când cine ştie din ce pricină s'au invrăjbit, invăţătorul care insuşi *ştie să ierte* şi să facă să fie simţită această iertare, — acest invăţător face în adevăr operă de educaţie activă şi nu educaţie de vorbe...

Deprindere, deprindere de tot ceasul, de tot minutul, de toată clipa, căci «fundamentul psihologic al deprinderii este repetiţia necurmată». Numai creind copilului prilejul să săvârşească chiar, fapte morale, sentinţele morale capătă viaţă şi înţeles şi se despică cărarea pe care se îndreaptă cei dintâi paşi către formarea de personalităţi morale. Să adaog însă că «naturii umane nu-i place să fie condusă contra voinţei ei», de unde se desprinde limpede trebuinţa întemeerei educaţiei morale pe convingere şi libertate, îmboldind pe copii să fie ei înşişi judecătorii faptelor lor, — unii, altora.

«Conducerea de sine» cată, deci, să fie încă o preocupare a şcoalei active, în care invăţătorului, pe lângă pregătire temeinică, i se cer şi însuşiri temeinice de educator, şi mai presus, inimă caldă şi incăpătoare pentru copiii săi, pe cari trebuie să-i cunoască, să-i iubească, să-i înţeleagă, să-i înalţe... [1]

Mihai Apostol

Invăţător la şcoala de aplicaţie, Botoşani

---

1) Citatele sunt din cartea „Şcoala activă" a d-lui I. C. Petrescu, carte pe care am şi folosit-o, indeosebi, la închegarea acestor rânduri.

M. A.

Situaţia generală numerică a elevilor şcoalei de aplicaţie precum şi numele absolvenţilor fiecărui an.

I.

ANUL ŞCOLAR 1921—1922

Clasele	Inscrişi			Retraşi			Morţi			Promovaţi			Repetenţi			Numele învăţătorilor pe clase
	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	
I	19	5	24	—	—	—	—	—	—	12	3	15	7	2	9	Gh. Bosnea
II	18	3	21	2	—	2	1	—	1	10	3	13	5	—	5	C. Dimitriu
III	15	5	20	1	1	2	—	—	—	7	3	10	7	1	8	Gh. Bosnea
IV	14	4	18	1	—	1	—	—	—	13	4	17	—	—	—	C. Dimitriu
	66+17=83			4+1=5			1 — 1			42+13=55			19+3=22			

Absolvenţii Clasei a IV-a.

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. Cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Ştirbu F. Teodor (pr. l)	9,58	10	Cazacu C. Simion	8,19
2	Lungu N. Andrei (pr. ll)	8,90	11	Murariu A. Alexandru	8,15
3	Scutariu Şt. D-tru (pr. lll)	8,89	12	Cherdivară Vladimir	7,21
4	Foca Şt. Dumitru	8,88	13	Molea V. Gheorghe	7,81
5	Vrânceanu I. Valeria	8,70	14	Basu Alexandrina	7,62
6	Stratan M. Alexandru	8,60	15	Pavel D. Domnica	7,40
7	Gheorghiţă A. Ştefan	8,31	16	Toraţi Cazimir Alex.	7,29
8	Galin Victor Rafail	8,20	17	Vasiliu V. Constantin	6,20
9	Purice Gh. Maria	8,20			

Director, *Preot Chiricuţă*

Institutor, *C. Dimitriu*

II.

ANUL ŞCOLAR 1922—1923

Clasele	Inscrişi			Retraşi			Morţi			Promovaţi			Repetenţi			Numele învăţătorilor pe clase
	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	
I	20	22	42	—	—	—	1	—	1	11	11	22	8	11	19	C. Apostol
II	14	12	26	—	1	1	—	—	—	14	9	23	—	2	2	D. Ardeleanu
III	8	12	20	—	—	—	—	—	—	8	19	27	—	3	3	C. Dimitriu
IV	12	9	21	—	—	—	—	—	—	12	7	19	—	2	2	Gh. Bosnea
	54+	55=	109	—	1	1	1	—	1	45+	46=	91	8+	18=	26	

Absolvenţii Clasei a IV-a.

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Oprescu C. Aurel (pr. I)	10,00	11	Murărașu Cristiana	8,50
2	Edu C. Georgeta (pr. II)	9,62	12	Buliga Dumitru	7,93
3	Puiu Gh. Maria (pr. III)	9,27	13	Nițișor Emilia	7,83
4	Ungureanu Maria	9,26	14	Timbaliuc Petru	7,81
5	Salup Aspazia	8,85	15	Guida Vladimir	7,50
6	Sofronie Alex.	8,83	16	Puiu Elena	7,50
7	Ionescu Neculai	8,78	17	Bucșa Vasile	7,48
8	Gheorghiu Vasile	8,75	18	Zamfirescu Constantin	7,00
9	Pamfil Alex.	8,65	19	Ungureanu Petru	6,70
10	Etlingher Mihaiu	8,51			

Director, *Preot Chiricuţă*

Institutor, *Gh. Bosnea*

BCUIAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

III.

ANUL ŞCOLAR 1923—1924

Clasele	Inscrişi			Retraşi			Morţi			Promovaţi			Repetenţi			Numele învăţătorilor pe clase
	B.	F.	T.	B.	F.	T	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	
I	14	16	30	—	—	—	—	—	—	11	12	23	3	4	7	D. Ardeleanu
II	16	10	26	—	—	—	—	—	—	12	6	18	4	4	8	C. Apostol
III	15	8	23	1	—	1	—	—	—	11	7	18	3	1	4	Gh. Bosnea
IV	10	11	21	—	—	—	—	—	—	10	10	20	—	1	1	C. Dimitriu
	55+45=100			1	—	1	—	—	—	44+35=79			10+10=20			

Absolvenţii Clasei a IV-a

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Petrescu Al. Ştef. (pr. I)	9.57	12	Litman Iancu Roza	8.02
2	Botez Maria C. (pr. II)	8.93	13	Sin Iţic Iosub	7.80
3	Loghin N. Emilia (pr. III)	8.93	14	Bejan I. Virgil	7.68
4	Bejan I. Petronius	8.55	15	Loghin C. Constantin	7.51
5	Daniliuc M. Elena	8.64	16	Pop Valeriu Mircea	7.41
6	Buliga Gh. Eugenia	8.91	17	Rotundu A. Ortansa	7.31
7	Ionescu Gh. Valerian	8.37	18	Cobzariu D. Eugenia	7.12
8	Nineaca Gh. Isabela	8.35	19	Gherasim Gh. Emilia	6.75
9	Purice Gh. Victor	8.31	20	Petrescu D. Elisabeta	6.54
10	Sin Zeilig Iosub	8.05	21	Segal Simion Enta	lipsă la exam.
11	Edu C. Constantin	8.02			

Director, *Preot Chiricuţă*

Institutor, *C. Dimitriu*

BCUIAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

IV.

ANUL ŞCOLAR 1924—1925

Clasele	Inscrişi			Retraşi			Morţi			Promovaţi			Repetenţi			Numele învăţătorilor pe clase
	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	
I	8	14	22	1	—	1	—	—	—	7	9	16	—	5	5	C. Apostol
II	11	14	25	—	—	—	—	—	—	9	13	22	2	1	3	D. Ardeleanu
III	11	6	17	—	—	—	—	—	—	8	5	13	3	1	4	C. Apostol
IV	14	11	25	—	1	1	—	—	—	14	10	24	—	—	—	D. Ardeleanu
	44+	45=	89	1	1	2	—	—	—	38+	37=	75	5	7	12	

Absolvenţii Clasei a IV-a

No. cor.	Numele şi Pronumele		Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Crudu T. Ileana	(pr. I)	9.53	13	Petrescu Elisabeta	7.66
2	Iahor Toader	(pr. I)	9.53	14	Cilibiu Aspasia	7.55
3	Popescu Ortansa	(pr. I)	9.53	15	Rusu Gh.	7.53
4	Tanasă Ana	(pr. I)	9.53	16	Elefterescu Dumitru	7.46
5	Ojog Eugenia	(pr. II)	8.90	17	Popescu Aurora	7.46
6	Rusu Mihai	(pr. II)	8.90	18	Lazarovici Ana	7.05
7	Buliga Const.	(pr. III)	8.61	19	Vizitiu Vasile	6.86
8	Vasiliu Ştefan	(pr. III)	8.61	20	Boicu Vasile	6.64
9	Stăncescu Gh.		8.30	21	Popa Gh.	6.34
10	Frima Sin Şloim		7.98	22	Lupu Neculai	6.05
11	Filoteanu Simion		7.85	23	Broişteanu Ana	5.95
12	Busuioc Eugenia		7.75	24	Niţişor Gheorghe	5.81

Director, *Preot Chiricuţă*

Institutor *D. Ardeleanu*

BCUIAŞI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

V.

ANUL ȘCOLAR 1925—1926

Clasele	Inscriși			Retrași			Morți			Promovați			Repetenți			Numele învățătorilor pe clase
	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	B.	F.	T.	
I	1	16	17	—	—	—	—	—	—	1	16	17	—	—	—	C. Apostol
II	10	10	20	—	—	—	—	—	—	10	10	20	—	—	—	M. Apostol
III	10	12	22	—	—	—	—	—	—	9	12	21	1	—	1	C. Apostol
IV	13	7	20	—	—	—	—	—	—	13	7	20	—	—	—	M. Apostol
	34+45=79			—	—	—	—	—	—	33+45=78			1+0=1			

Absolvenții Clasei a IV-a

No. cor.	Numele și Pronume'e	Media	No. cor.	Numele și Pronumele	Media
1	A Morăriței Gh. L.	8.95	11	Clopoțel M. Spiridon	8.15
2	Manoil V. Sofia (pr. I)	8.95	12	Scutelnicu V. Mihai	8.11
3	Lupu N. Lucreția	8.95	13	Cobzaru Maria	7.63
4	Nineaca Mircea (pr. II)	8.84	14	Misir Dion. Andrei	7.56
5	Elefterescu Gh. I. (pr. III)	8.30	15	Harnagea Toma	7.46
6	Pavelescu L. Vasile	8.18	16	Puiu Aspasia	7.31
7	Petrescu Ariton	8.17	17	Galin V. Victor	7.27
8	Galin V. Elena	8.16	18	Contejan P. Demostene	6.55
9	Iurieț. V. Elena	8.16	19	Tănase D-tru Gh.	6.50
10	Gheorghiu L. Marta	8.16	20	Trifan V. Vasile	6.01

Director, *Preot Chiricuță*

Institutor, *M. Apostol*

INSEMNĂTATEA ISTORICĂ A PĂTURII NOASTRE SĂTEȘTI.

Absolvenților normalei
„M. Eminescu"

Pe voi, dragii mei băeți, trebuie să vă intereseze, mai mult de cât pe alții, isprăvile poporului de la sate, pentru că deacolo ați venit ca școlari și acolo vă întoarceți ca dascăli.

Cunoscând rolul pe care acest popor de țărani l'a avut în trecutul neamului, vă veți da mai bine samă de voi înșivă precum și de menirea voastră ca luminători ai satelor.

Meritele pe care, istoricește, le vom găsi acestei pături vor fi titlurile voastre de glorie, pentru trecut, și îndemnurile la muncă pentru viitor.

In acelaș timp veți înțelege mai ușor de ce în învremile de azi sunt atâtea mișcări, zise democratice, care au în vedere să deie o nouă îndrumare vieții noastre politice și sociale, economice și culturale, lăsând să treacă în sus energii sătești cari până acum se stângeau în neguri pline de păcate.

1) Cel mai însemnat și de sigur cel mai vechiu rol al păturii țărănești este acela de a fi creiat *ca nație, însuși poporul român.*

Istoria spune că, la părăsirea Daciei de către Aurelian, bogatașii, nobilii, funcționarii de tot felul, comercianții și industriașii, deci orășenii în genere, împreună cu oștirea, au trecut Dunărea în Moesia, rămânând pe loc masa cea mare a poporului sărac, hotărită să înfrunte loviturile sorții.

Aceasta masă, așa dar, care se ocupa cu păstoria și agricultura, n'a voit să se despartă de pământul strămoșesc ci a rămas pe loc muncind și stăpânind ogoarele, hălăduind munții și străjuind morții.

Ea este aceia care, trăind în legătură sau în luptă cu barbarii năvălitori, după împrejurări, a dat naștere poporului român.

Nația noastră din acest aluat sătesc traco-roman, amestecat cu rămășițe de popoare barbare, este alcătuită.

Orașele dispăruseră supt loviturile năvălitorilor iar de

altă pătură de cât acea de plugari și păstori, vânători și pescari, nu se putea vorbi atunci. Aceștia singuri au dăinuit veacuri întregi în preajma Carpaților fiind viitoarea populație română cu pecete latină.

Iată dar rolul național covârșitor al țărănimei de la nașterea noastră ca neam nou, deosebit de alte neamuri.

2) Această pătură, care a format elementul de bază al nației noastre, *a păstrat și graiul strămoșesc cu întreaga lui țesetură latină*. Vrâstări desigur are multe, venite prin mulțimea cuvin-

CONST. V. DIMITRIU
Institutor ieșit de la școala noastră de aplicație.
Student la universitate (secția pedagogică)

telor streine bătute în el, dar și aceste cuvinte nu s'au încetățenit decât atunci când ele au fost potrivite și mlădiate după sufletul român care le-a primit.

Țăranii dar sunt păstrătorii neclintiți ai graiului.

Clasele de sus, care au apărut la noi îndată ce se întemeiază statele, au vorbit și scris la început slavonește, apoi grecește, azi franțuzește, nemțește, mâni englezește sau mai știu eu cum.

Poporul de jos însă, în toate provinciile, a ținut cu sfințenie la limba lui moștenită din vremuri uitate. O cirtă n'a voit să lese ori să schimbe.

Datorită dar acestei păturі conservatoare noi, prin mijlocul graiului, putem dovedi azi origina noastră latină.

Dacă şi ţărănimea ar fi fost schimbătoare ca şi păturile de deasupra, ne-am fi pierdut desigur în masa popoarelor care ne-au dominat pe rând în cursul veacurilor.

3) Ţărănimea este aceia care ne-a păstrat felul de îmbrăcăminte al vechilor Traci, cu iţari, opinci, căciulă, mintean, îmbrăcăminte care se poate vedea şi azi la Dacii de pe columna lui Traian.

Din aceste haine a eşit pitorescul costumului nostru naţional cu care ne fălim în lume. Albul şi negrul caselor de munte, cu acoperişul de şindrilă afumată şi peretele văruit, se vede şi la îmbrăcăminte în genere: cămaşa munteanului şi iţarii sunt albi, sumanul din umere negru şi căciula sau pălăria tot neagră. Brâul numai e roş sau verde ca şi brâiele roşii sau verzi ce se trag cu periuţa în jurul ferestrelor, uşilor şi în josul pereţilor de la case.

Acest costum ce se potriveşte de minune şi cu albeaţa zăpezilor şi negreala pădurilor din munte, a fost împrumutat din cauza frumuseţii dar şi a potrivelii lui cu mediul, de către celelalte popoare încunjurătoare. Secuii, parte din Saşi şi Maghiari, Ciangăii unguri de la noi, Bulgarii şi Sârbii Dunării, Rutenii Bucovinei şi Basarabiei, până şi ţiganii, toţi au portul imitat de la poporul român pe care l'au găsit aici la venirea lor. Şi ce e ciudat, acest port a rămas la ei aproape neschimbat. Cum l'au luat aşa l'au păstrat, căci n'au fost în stare să-l schimbe după cum n'au fost în stare nici să-l creieze. Dacă pe alocuri se văd oarecari schimbări şi adăugiri acestea sunt fără gust şi fără trăinicie. Numai sufletul român, îndrăzneţ şi creator, a făcut să evolueze portul naţional în chip artistic, streinul fiind fricos, neîndemânatec şi neîncrezător în puterile lui de înnoire.

4) Ţărănimea a păstrat, prin tradiţie, felul de clădire al caselor pe care le moştenim tot de la Tracii băştinaşi. Planul acestor clădiri este izvorît şi el din nevoile norodului, ocupaţiile lui şi în strânsă legătură cu clima.

Romanii, trăind într'un mediu cald, aveau clădiri care nu se potriveau deloc cu ale noastre.

5) Elementul ţărănesc ne-a păstrat *religia creştină*, sub forma cea mai scumpă nouă, forma română, dovadă cuvintele

de origină latină (Dumnezeu, lege, cruce, biserică, inger, mărturisire, comunicătură, sânt=sfânt în numele de sărbători compuse ca: Sâmedru, Sântă-Măria (Simeria), Sântilii, Sânziene, Sângiorz, Sâmpetru, Sântoader, Sânicoară, Sân-Văsiiu, apoi cuvintele: sărbători, popă, părinte, Bobotează, Crăciun, etc. etc.). Toți acești termeni au fost păstrați în limbă de elementul țărănesc la care se găsesc și azi.

Când a venit organizarea politică, în statele noi înființate, a urmat firește și organizarea religioasă. Atunci, introducându-se limba slavă în cancelaria statului, s'a introdus și în biserică, socotind-o chiar ca o limbă sfântă, întovărășită de alfabetul cirilic. Pe această cale s'au introdus o mulțime de termeni slavi (și mai târziu greceșți) în slujbele bisericești.

Așa fiind, miezul creștinizmului nostru latin vine de jos în sus, pe când slavonismul și mai târziu grecismul de sus în jos, adică de la elementele conducătoare în dauna elementelor sătești și în dauna culturii noastre în genere. Ceiace de veacuri păstrau ca un tezaur în sufletul lor sătenii, stricau cei de sus prin întrebuințarea unei limbi, streine de sufletul lor și de cel al mulțimii.

6) Țărănimea condusă de juziii și voevozii ei, a dat naștere celor dintâi alcătuiri politice de sine stătătoare. Și când s'a găsit o mână puternică de mare voevod, care să le strângă laolaltă, s'au întemeiat state numai cu aceste elemente, întrucât orașe nu existau, nici clase boierești.

Acestea pe urmă se formează și se organizează: orașele mai mult după moda apusană, boieriile mai mult după moda răsăriteană. Ivirea noastră ca popor liber și neatârnat o datorim deci acestor țărani de munte și de șes, cari «au rămas, au persistat, au durat».

«Și prezența lor aici a fost nesfârșit de folositoare» celorlalte neamuri cu care am venit în atingere.

«Moștenitori ai *ordinei romane*, am reprezentat punctul statornic în vârtejul sălbatec al strămutărilor, rătăcirilor, năvălirilor și prin aceasta am devenit *educatorii politici* ai *celorlalți*, ai *tuturora*».

«Dacă regatul Ungariei, de pildă, e o creațiune politică bizantină, revăzută de Roma Papilor, cari l'au făcut feudă apostolică, în schimb, Voevodatul Ardealului, Banaturile Bos-

niei, Macivei, a Severinului, *sunt traduceri în realităţi maghiare a concepţiilor noastre politice elementare* [1])».

Cu alte cuvinte Ungurii ajunşi la noi pe valea Mureşului, au găsit organizarea noastră politică în voevodate şi au păstrat-o, copiind-o, căci nu puteau face altfel. Legendele maghiare păstrează chiar numele schimonosite ale unora din aceste voevodate ca: Gelu pe Someş, Menumorut, Kean, Glad, Ahtum, etc. Voevodul Maramureşului s'a păstrat până târziu la hotarele de nord ale regatului. Şi dacă voevodatele din Ţara Românească de dincoace de Carpaţi au fost înrâurite cândva de Slavii, aşezaţi între noi şi Bizanţ, să nu uităm că „formele superioare de civilizaţie şi de cultură politică pe care ei ni le-au transmis" *nu erau a lor*, ci bizantine. «*Deci ei nu ne-au dat nimic dela dânşii*».

«Bizanţul, cu care noi (din pricina Slavilor) nu mai eram în legături directe, el, *continuatorul în Răsărit al Romei, înrâuria mai departe asupra noastră, în singura formă care-i era cu putinţă*»

De fapt dar şi această înrâurire tot romană era, venită însă prin canal bulgaro slav, deci diformată şi denaturată.

Puterea de organizare şi tendinţele de dezvoltare ale Românilor se pun în evidenţă şi în Peninsula Balcanică.

«Nu numai în aşa numitul imperiu româno-bulgar, a lui Ioniţă, dar în toate trei formaţiunile politice bulgare, cu Ţari-Cesari în fruntea lor (Ţaratul de Preslav-Marcianopolis, de Ohrida, de Târnova) *energia creatoare şi închegătoare a fost vlahică, românească*, precum normele de organizare, *tendinţele de desvoltare, rămaseră pur romane, cum erau şi în Bizanţul însuşi, în care greceasca era doar numai literatura de retorică şi polemică teoligică*» [2]).

Iată dar că cu drept cuvânt noi am fost educatorii politici a tuturor neamurilor cari au venit peste noi sau în legătură cu noi. Nici nu se putea altfel, deoarece noi eram singurul *punct statornic*, stânca neclintită în bătaia furioasă a valului năvălirilor.

Această neclintită stâncă era populaţia sătească, făuritoarea nu numai a naţiei dar şi a statelor româneşti. Ceeace au fost celnicii Petru Asan şi Ioniţă pentru Aromâni, acelaş

1) N. Iorga, Trei lecţii de Istorie, 1912, Vălenii de Munte.
2) Idem, N. Iorga.

lucru au fost și voevozii din fruntea statelor de la nordul Dunării.

Aceștia s'au păstrat până târziu obârșia lor rustică. Chiar Ștefan cel Mare a fost un vajnic țăran, cel întâiu între vitejii lui tovarăși. Se pare că el, ca și dânșii, nu știa să scrie, nici să citească. Dar dacă nu știa să citească în cărți, putea în schimb să citească în ochii și sufletul oștenilor săi. Și dacă nu putea să ție condeiul în mână, smulgea sabia de la brâu, și cu sângele roșu al dușmanilor, scria cele mai frumoase pagini de glorie ale neamului!

7) Odată poporul român alcătuit în state, el păstrează în sufletul lui moștenirea prețioasă pe care Romanii au dat-o lumii întregi, anume *„simțul de strictă, nemiloasă ordine politică*, de ascundere totală a pietrei individuale supt cimentul etern al Statului«. Acest simț de ordine politică «a fost la noi, nu o formă de care să ne putem desface, cum s'au desfăcut de dânsa pe încetul, în Bizanț — Grecii, peste Strâmtori — Asiaticii, ci *un element fundamental al ființei noastre naționale.* Și cel din urmă țăran, respectabil prin moștenirea milenară de cultură tracică ce închide în suflet, devine mai respectabil în ochii urmăritorului marilor înrâuriri rodnice între popoare, *prin ideia romană*, cea mai înaltă ideie politică de care a fost stăpânită lumea, care se sălășluește, fără s'o bănuiască, în sufletul lui simplu, dar capabil de acele cuminți socoteli conservative ce nu vin decât din experiențe istorice milenare și din desăvârșita împărtășire cu civilizațiile de stat cele mari [1])».

Acestui simț se datorește «nevoia legii, a Domniei, a împărăției» de care e pătruns sufletul răbduriu al țărănimei.

De aici veșnica ei plângere că în țară sunt tocmeli rele și că numai o lege ar putea să îndrepte cutare sau cutare lucru. Țăranul deci pune mare temeiu pe lege; simte în mod instinctiv nevoia ei!

Deasemenea el cere, tot pentru curmarea răului, autoritatea unui monarh absolut cu care de secoli a fost deprins: «Păcat că nu-i un stăpân cum știu eu în țara asta, care să bată din picior și să se facă toate!»

Și stăpânul cel mai mare în mintea sătenilor este *împăratul*, căci numai de el pomenesc în poveștile lor populare:

1) Idem, N. Iorga.

«Era odată un împărat» ori «împăratul Roşu venea la împăratul Verde», etc.

Niciodată în poveşti nu se vorbeşte de regi deşi ţara noastră a fost înconjurată, de la întemeierea ei, aproape numai de regi. Aceasta însamnă că regalitatea târzie n'a putut şterge din sufletul rural imaginea împărăţiei tradiţionale. Aşa de adâncă a fost întipărită în acest suflet aducerea aminte a autorităţii vechilor împăraţi Romani încât ea nu s'a putut pierde până în ziua de azi.

Datorită dar acestor tradiţii de două mii de ani ţărănimea noastră este aşa de cuminte şi nu se potriveşte mişcărilor de răsvrătire politică ce, altfel, l'ar face să-şi piardă capul. Ţăranul ascultă toate, aprobă multe dar la urmă face după cum îl taie pe dânsul capul. Tot sufletul lui cumpănit, chibzuit şi păstrător al tradiţiilor hotărăşte. Aceasta e cea mai mare fericire a ţării, mai ales în epoca noastră, când se fac atâtea propuneri, atâtea aţâţări, atâtea prefaceri.

Rezistenţa ordinei romane ţine şi azi neclintit sufletul ţărănesc. E o virtute latină cu care pe drept ne putem mândri, când ne-o înfăţişează cu atâta tărie ţăranul de la noi.

8) Poporul de la ţară a păstrat moravurile şi obiceiurile traco-romane, care dau colorit special naţiei noastre, făcând să ne deosebim de celelalte popoare înconjurătoare. Clasele de sus totdeauna şi la toate ţările trăesc într'un fel de internaţionalism mintal, mai ales în timpurile contemporane când mişcarea ideilor se face foarte uşor prin cărţi, gazete, teatre, etc.

Ba, de multe ori, cei din pătura de sus părăsesc chiar ţara în anumite anotimpuri şi se desfătează vorbind limbi streine şi trăind în obiceiuri străine.

Pătura cu adevărat conservatoare a tot ce e specific naţiei noastre, sunt şi rămân sătenii. Ei păstrează obiceiurile strămoşeşti ale sărbătorilor Crăciunului, ale Anului nou, ale Bobotezii, ale Paştilor; ei ţin de cele ce au apucat să se facă la botez, la cunună, la îngropăciuni. Ei întrebuinţează vrăjile, descântecele, rugăciunile, cântecile, jocurile, şezătorile, etc.

Când boierimea veche trăia în mijlocul păturii de la ţară, toate aceste obiceiuri se respectau şi de boieri. Era o înrâurire reciprocă şi o întrecere de la boieri la ţărani şi de la ţărani la boieri. Nici nu se putea altfel.

In vremea alcătuirii neamului s'au creiat şi obiceiurile lui

caracteristice. Plugarii şi păstorii aveau împreună aceleaşi datine pe care şi le transmiteau din generaţie în generaţie. Când s'au alcătuit state şi s'au făcut clase deosebite, obiceiurile şi datinile au început a fi ţinute şi ele în chip deosebit. Cei mai avuţi le ţineau mai mult timp, cu mai multă strălucire şi arătare a bogăţiei lor. Cei mai săraci le potriveau după sărăcia lor. O nuntă, de pildă, la cei cu stare, dura trei-patru zile şi chiar o săptămână, cu vin mult, mâncări felurite, oaspeţi aleşi, tarafuri de lăutari cu schimbul si daruri peste daruri.

GHEORGHE BOSNEA
Institutor ieşit de la şcoala noastră de aplicaţie.
Secretarul şcolii normale.

La cei nevoiaşi începea Sâmbătă sara şi sfârşea Luni dimineaţa, cum se obişnueşte şi azi la noi la ţară.

Cu vremea însă boierimea, venind în atingere cu streinii, s'a înstreinat şi ea părăsind obiceiurile vechi şi luând altele nouă. Prin aceasta, unii dintre cei de sus au părăsit chiar neamul lor românesc, făcându-se Unguri, Nemţi, Ruşi, după împrejurări.

Ţărănimea singură a rămas atunci ca să continue până azi, cu jertfe mari uneori, toate moravurile şi obiceiurile cu care ne mândrim, căutând a le culege şi reînvia pe unde se

risipesc şi pier. Ba, mai mult, această ţărănime a căutat să impuie felul ei de traiu, (limba, obiceiurile, moravurile, îmbrăcămintea, construcţia caselor, etc.) tuturor streinilor în mijlocul cărora au trăit, asimilând frânturile de popoare cu care au venit în atingere.

Nu vorbim numai de ţăranii din Moldova, Muntenia, Dobrogia, unde elementul ţărănesc s'a găsit la el acasă, deci în largul lui şi a putut să înghită pe cei de altă naţie cu ei, romanizându-i, dar chiar şi ţăranii din Bucovina, Basarabia şi Ardeal s'au ţinut dârji în ce priveşte păstrarea românităţii.

In special Ardelenii au fost cei mai vajnici căci ei au luptat aproape 1000 de ani cu stăpânii lor, Ungurii, Secuii şi Saşii. Pe când pătura de sus românească, din cauza privilegiilor dobândite, trecea la catolicism şi îngroşa rândurile nobilimei maghiare, pătura de jos muşca din ţărănimea ungurească, secuiască şi săsească aşa de mult, în cât aceste neamuri strigau, înainte de războiu, că-i înghit Românii.

In adevăr înzecit mai mult au rupt ţăranii Români din massa de jos ungurească, de cât Ungurii din massa de sus românească. Datorită acestui fapt, Secuii din Ardeal şi Ciangăii de la noi din Moldova, sunt mai aproape de Români decât de Unguri.

Această energie de rasă trebuie să ne bucure şi să ne deie nădejdi, pentru viitor, mai mari decât ne putem închipui.

Căci, dacă sătenii noştri de pretutindeni au fost în stare să ţie piept şi chiar să asimileze neamuri streine stăpânitoare, azi, când situaţiile s'au schimbat, pot face minuni, dacă le vom da şi arma culturii la îndemână. Iată un rol însemnat pe care l'a avut ţărănimea în trecut şi pe care îl poate avea şi în viitor, în mod paşnic şi sigur.

«Câtă lume nu s'a topit în cursul vremurilor pe acest pământ primitor şi, fără silă, transformator.

Odată baza traco-romană fixată, neamuri după neamuri nu s'au aşternut numai, ci s'au cufundat. Din ele toate, în curs de mai multe veacuri, de aproape două mii de ani, s'a făcut poporul sprijinitor al acestei ţări româneşti, realizatoare de necontenite sinteze, în toate domeniile»[1].

9) Pătura sătească nu numai că şi'a apărat sufletul dar şi'a apărat şi moşia strămoşească luptând necurmat cu arma în mână.

1) N. Iorga (N. Românesc No. 130, 29 Noembrie, 1926).

Răsfoind paginele istoriei române vedem că, dacă ne lipseşte un mare trecut cultural, artistic, ştiinţific, pe care poporul nostru de rurali nu putea să-l deie, avem în schimb un trecut de vitejie care se poate asămăna cu al oricărui popor, cinstind orice ţară. Acest trecut s'a dobândit cu masele cele mari ale norodului de la ţară.

Ţărănimea, cu braţul de muncă şi spiritul de jertfă cu care este înzestrată, a acoperit pământul patriei noastre de glorie şi locuri sfinte. In clipa în care sătenii îşi pierd ogoarele lor din pricina veşnicilor războaie ce o râpeau de la gospodărie, piere şi gloria noastră. Biruinţi ca la Rovine, Baia, Podul Inalt, Codrii Cozminului nu se mai întâlnesc uşor. Abea Mihai Viteazul ne dă Călugărenii, dar oaste plătită nu cu pământeni.

In urmă glasul măririi noastre mureşte mai mult de două veacuri, până când vine Cuza care se gândeşte la ţărani şi le dă pământ în 64 iar ei ne dau în schimb neatârnarea din 77.

Frumoasă pildă a virtuţii lor înviate! In 1913 şi mai ales în războiul mondial s'au bătut apoi cu atâta avânt încât am înmiunat lumea. Şi cu drept cuvânt căci, pe când soldaţii altor neamuri luptau cu unelte şi maşinării de tot felul, ai noştri luptau cu pieptul deschis ca'n vremurile străbune. Prin această jertfă au dobândit dreptul de a lua şi ei în stăpânire şi folosinţă o parte din pământul ţării. Larga împroprietărire de azi este răsplata vitejii celor ce au făurit România Unită.

Dar se va zice de unii cu drept: oare numai ţăranii singuri au luptat în războaie? Clasele celelalte au fugit dela datoria lor? Desigur că nu. Dar ce puteau face boierii în lupte, fără gloata de jos a sătenilor? Căci, dacă e adevărat că, cu grosul armatei, poţi câştiga oricând o biruinţă, cu boierimea restrânsă nu se poate în veac. Ea a fost mai mult creerul care a poruncit, ţăranii braţul care a lovit; unul fără altul nu se poate. Unde mai punem că, la război, izbânda cere ca sus să fie cât mai puţine capete care să poruncească iar jos cât mai multe braţe care să împlinească porunca. La aceştia de jos e toată nădejdea, pe ei se lasă toată greutatea.

Şi, când soarta a hărăzit unuia puterea de a înlocui pe toţi cei de sus în poruncă, a fost deajuns ca acesta singur, împreună cu mulţimea, să ne deie izbânda.

Pe lângă toate acestea nu trebuie să uităm că, dacă în trecut cei de sus au jertfit ceva pentru ţară (şi adesea au jert-

fit mult) *ei au fost totdeauna răsplătiți pentru jertfa lor.* Au câștigat slujbe, avuturi, moșii, boierii. Țăranii în schimb n'au câștigat nimic! Dimpotrivă, tocmai din pricina războaielor, ei s'au pierdut ogoarele, avutul, libertatea, ajungând să fie una cu pământul din care erau zimisliți.

Așa fiind țărănimea, pentru jertfele ei de veacuri, a rămas nerăsplătită, croindu-i-se abea acum o soartă mai bună.

Pământul pe care sătenii, cu vânjoșia lor l'au păstrat, îngrășindu-l cu sângele tuturor dușmanilor, dăunăzi chiar, în loc să-i hrănească pe dânșii, hrănea pe străini și-i îmbogățea. Noi, prin nemernicia noastră, înstrăinasem nu numai *moșia lor* de odinioară, dar și *munca lor*, pe care o lăsam pradă tuturor neamurilor, și *sufletul lor*, de care atâța își băteau joc, lovindu-l fără crutare: iată răsplata ce dădusem țărănimei pentru mulțimea de jertfe-înplinite!

Acum însă, când vântul rânduielilor suflă pretutindeni, când se caută a se da răsplata fiecăruia după munca pe care o face și meritul pe care îl are, văzând nedreptatea ce a suferit atâta vreme acest norod îndurător, ai voi să ai glasul plin de cutremur al cerurilor, să strigi, pentru a se auzi de la un capăt la altul al țării: „*Fraților săteni*, veniți și voi la masa binelui obștesc și gustați din cupa plăcerii căci ați deșărtat până la fund cupa durerii".

Dar nu e numai atât.

10) Pătura țărănească a avut și are un rol economic de cea mai mare însemnătate.

Dacă pământul țării aceștia în cursul veacurilor a fost desțelenit și lucrat, dacă codrii s'au desfundat, pădurile s'au tăiat, lacurile s'au secat, dacă de la un capăt la altul al țării lanurile de grâne împodobesc fața solului, dacă vedem turme de oi, cirezi de vite, herghelii de cai, dacă sunt drumuri croite, șoselele prunduite, cărări bătute, toate acestea muncii țăranului o datorim. El, de la Tracii agricoli și păstori, de la coloniștii Romani lucrători de pământ, altăuri de elementul slav cu aceiași ocupațiune, a fost până azi omul care a frământat țărâna acestui pământ, prefăcând-o, prin munca lui, în grânarul populației suprapuse și chiar țărilor streine.

Fiind o clasă direct productivă a hranei, noi cei de la orașe, avem asigurată, prin țărănime, pânea cea de toate zilele. Munca aceasta a sătenilor, alături cu bogăția subsolului, sunt

aducătoare de aur în țară. Acesta e un merit al țărănimei peste care nimeni nu-l poate trece cu vederea.

11) În sfârșit țărănimea este chemată să îndeplinească și un rol social de căpetenie. E știut că nouă, din pricina creșterii noastre greșite, ne lipsește o clasă de mijloc românească. Streinii, folosindu-se de această greșeală, au luat în sama lor locurile pe care noi, din pricina unei concurenți omorâtoare, le-am lăsat în părăsire. Așa se explică de ce azi nu mai avem meseriile și negoțul în mâna noastră, după cum începuseră a fi odinioară. Lipsindu-ne o pătură de mijloc națională, elementele bune ale păturii de jos nu pot fi absorbite de ea, nici trimise în pătura de sus. In schimb, elementul strein și neasimilabil, întrodus în corpul nostru social, crește mereu sugând hrana celorlalte organe ce se istovesc din zi în zi. Avem nevoie dar de o creare a păturii mijlocii naționale și de o primenire a claselor de sus în decădere.

Cine însă poate să ne deie energia de care avem trebuință pentru a face această creare și primenire ? Să mai vie popor de alt neam din afară ? Oare n'a venit deajuns și de'ntrecut ? Și apoi se cade să întindem noi mâna streinului, uitând pe a fraților ? Oare satele noastre, pline de Români, nu așteaptă ele, din clipă în clipă, risipirea întunericului și a mizeriei în care zac, pentru a ne da ele puterea de care avem hotărită nevoie ?

Doar aici, la sate, sunt izvoarele pururi curgătoare ale vieții. Ele trebuiesc numai strânse la un loc și scoase de supt velința de pământ care le acopere spre a căpăta îndată, din șuvițele mici de apă ce se pierd în adâncuri, curentul clocotitor în stare să spele tina streină ce ne roade și ne macină trupul. Nădejdea mântuirii noastre e deci acolo jos, în lumea satelor tăcute care, ori de câte ori au fost chemate la treabă, nu ne-au dat de sminteală.

Iată, dragii mei, atâtea puncte de vedere din care se poate privi însemnătatea istorică a păturii țărănești.

Cum vedeți ea este o pătură de bază a neamului român și toți cari aveți obârșie sătească vă puteți mândri cu virtuțile rurale ale strămoșilor voștri.

Aceste virtuți până azi n'au fost recunoscute, nici întrebate. Abia timpurile noi aduc la lumină politica naționalităților,

adică a traiului laolaltă a celor de acelaş neam şi sânge, de aceleaşi idei şi sentimente.

In timpurile mai vechi naţionalităţi insemnau clase privilegiate, cum erau în Ardeal Ungurii, Secuii şi Saşii. Românii nu erau socotiţi ca naţiune aparte, ba mai mult, nici Ungurii, Secuii şi Saşii din pătura de jos, care nu aveau privilegii, nu erau socotiţi în rândul celor trei naţiuni de acelaş sânge cu ei! Abia revoluţia franceză adaugă silnic la naţiune pătura de mijloc, iar timpurile contemporane, mai conştiente, alipesc şi păturile de jos. Ba, ca o răzbunare a trecutului, astăzi tocmai păturile de jos sunt elementul covârşitor ale unei naţiuni. Ele sunt chemate să joace un rol pe care nu l'au avut în trecut pentru că trecutul nu s'a sprijinit pe ele.

II.

Mişcări de chemare la o viaţă nouă a satelor.

Avându-se în vedere însemnătatea atât de mare a păturilor de la ţară, au început, firește, mişcări în vederea creierii unei vieţi noi pentru săteni. Aceste mişcări îşi fac loc încet, cu multă stăruinţă şi răbdare, cuprinzând din zi în zi, terenuri tot mai largi şi mai întinse.

In jurul lor s'au strâns o mulţime de oameni destoinici de clipa izbânzii pentru care sunt gata să-şi jertfească toată munca şi toate puterile lor. Aceşti oameni, mânaţi de dorul de a vedea primenită viaţa noastră românească, pe care vânturi năsălnice o viscolesc de pretutindeni, se întemeiază în pornirea lor pe virtuţile săteşti cari astăzi stau ascunse ca nişte comori nepreţuite în sinul cruţător al pământului. Ei vor să dezgroape aceste virtuţi, să le amestece în luptele noastre grele, pentru a ne învia şi întări, făurind în acelaş timp din ţărănime o clasă vrednică de însuşirile ei.

Nădejdea într'un viitor mai bun pentru noi se pune de toţi în conlucrarea păturii cârmuitoare cu ţărănimea care, până mai dăunăzi, spre ruşinea şi nenorocirea noastră, n'a avut de cât mâni de lucrat, spate de lovit, genunchi cari să sângere şi ochi cari să plângă. Aşa fiind, privirile tuturor se îndreaptă acum cu drag, dar şi cu mustrare de cuget, către aceşti robi ai indestulărilor noastre.

Şi, dragostea ce se revarsă asupra ţărănimii, nu izvorăşte

nici din milă, nici din cine ştie ce dibace uneltiri aţâţătoare : ca răsare în inimi privind numai noianul de fapte istorice arătate pe care acest norod le-a săvârşit în cursul veacurilor, dovedind puterile lui cari pot oricând să salte un neam din hăgaşul pierzării.

In vederea noilor îndrumări au început mişcări de trezire şi înălţare a păturii de jos din toate punctele de vedere. Dintre acestea putem însemna :

1) *Mişcări din punct de vedere politic.*

Dacă în evul mediu, în ce priveşte puterea politică, am avut o revoluţie a nobilimii feudale împotriva regilor, dacă în cel modern am avut o revoluţie a regilor împotriva nobilimii ignorante şi prădalnice, în timpurile contemporane am avut şi încă avem revoluţia popoarelor împotriva monarhilor despoţi.

De la domnia seniorilor feudali cu regi în frunte, s'a trecut la domnia regilor cu nobilimea alături, pentru a se ajunge în cele din urmă la domnia popoarelor asupra regilor. Astăzi poporul alege pe monarh şi ii hotăreşte mai dinainte cum vrea să fie cârmuit, arătându-i voinţa sa scrisă în cartea cea mare, mama tuturor legilor, *constituţia*. Regele acum nu e rege, numai «din graţia lui D-zeu» cum se spunea în trecut, ci şi „*din voinţa naţională*". In principiu faptul e foarte frumos şi drept : poporul e singur stăpân pe soarta lui. In realitate însă, aşa cum se petreceau lucrurile înainte de războiu, voinţa naţională nu extsta, sau, dacă exista, era cu desăvârşire falşificată şi iată de ce : un popor are totdeauna mai multe clase care, în regulă generală, se reduc la trei : pătura conducătoare, de mijloc şi de jos. Aşa era şi la noi, lăsând la o parte armata şi clerul. Din aceste trei clase însă, care alcătuiesc în genere orice naţiune, la Români, nu luau parte la trebile politice de cât cele două de sus. Pătura de jos era înlăturată cu totul. In sate abia cincizeci de ţărani alegeau un „delegat" care era trimis cu poruncă la oraş să voteze pe cine nu cunoştea ca să-i facă ceeace nu vrea. De la sine dar se înţelege că numai voinţă naţională nu era atunci. După războiu însă ţărănimea a căpătat dreptul de vot egal cu orăşanul şi cu cei din pătura de sus. Cum ţăranii sunt cei mai mulţi în ţara românească, se înţelege de la sine ce însemnătate are azi această pătură în conducerea trebilor obşteşti.

Spiritul măsurat, cinstit şi drept al acestei clase munci-

toare este menit să tempereze pe cei prea avântați și să împingă din urmă pe cei greoi la înnoiri folositoare.

Ca o recompensă a timpurilor în care această pătură n'a avut niciun rol în treburile statului, astăzi, tocmai ea are cel mai mare rol.

Păcat numai că sătenii, fiind în majoritate fără știință de carte, nu pot da încă măsura puterii lor. Și azi, din cauza ignoranței lor, voința le este stîrbită, falșificată, prin propagande electorale care le tulbură sufletul nepregătit pentru o viață politică intensă.

Înțelegem de la sine dar că acum, dacă nu mai avem nevoie să luptăm pentru dobândirea votului obștesc pentru țărani, pe care ei l'au căpătat cu arma în mână, lărgind în acelaș timp hotarele țării, în schimb se impune lupta pentru ca acești țărani să știe ce să facă cu acest vot. Altfel, rămânând mereu inconștienți, votul obștesc e tot o vorbă de paradă plină de cea mai mare deșertăciune și primejdie.

2) *Mișcări din punct de vedere social-național.*

Acestea tind a strânge legătura dintre clasele poporului nostru pentru a se ajunge la armonia trebuitoare propășirii. Când o clasă e urgisită și nedreptățită ea se ridică împotriva celorlalte, de îndată ce nu mai poate suferi apărarea.

Ciocnirile sunt neînlăturabile și adesea scăldate în sânge. Ele aduc căderi și nenorociri cari să răsfrâng totdauna pe capul țării ce nu-și poate împăca fiii. Răscoalele țăranilor din 907 au arătat, la lumina flăcărilor ce mistuiau holdele, ura ce ardea în suflete. Această ură, îndreptată împotriva clasei de sus, era isvorită din nesocotința și înstrăinarea păturii stăpânitoare față de clasa lucrătoare obidită. Nimeni nu se îngrijea de muncitori nici nu-i chema să-și spuie cuvântul.

Păturile de sus și cele mijlocii totdeauna își făceau interesele lor în dauna și pe spatele celei de jos care, lovită și stoarsă mereu, pierdea multe din însușirile cari altă dată făceau tăria și fala ei. Întemeiată pe această treptată scădere, pătura stăpânitoare începuse a nu mai crede în virtuțile rasei și ale poporului. Cei rădicați dintre săteni au căutat, firește, să zdrobească această credință neroadă, arătând adevărata valoare a țărănimii. Străduința lor era cu atât mai îndreptățită cu cât se vedea că în genere numai clasa de jos și parte din cea mijlocie lucra, producând deadreptul bogății. Cea de sus

mai mult consuma, distrugând bogăţiile şi tinzând a deveni o clasă parazitară. Răsplata a venit de la sine, mai crud şi mai repede de cât ne aşteptam. căci clasele parazitare în luptă cu cele productive dispar, de aceia dispare şi boierimea noastră naţională. A făcut ea legi, a mâncat budgete, dar tot nu s'a putut sprijini căci «*ceia ce darmă legea firii şi a vieţii, nu se poate susţinea nici prin bani, nici prin regulamente şi legi*".

Boierimea noastră de azi e ca o livadă veche şi îmbătrânită în care pomii de odinioară, mari şi roditori, au ajuns nişte trunchiuri scorburoase, ale căror ramuri nu produc de cât umbră.

DIMITRIE ARDELEANU
Institutor ieşit de la şcoala noastră de aplicaţie
Subdirectorul şcolii normale.

Mlădiţele tinere ce se îndcasă în jurul trunchiului bătrân, să pipernicesc îndată din pricina umbrii şi pier supt poala trufaşilor părinţi. Rar, unde şi unde, mai vezi câte un pom rotat, mândru de anii şi mărimea lui, care rodeşte cum trebue, dar şi acesta, simţindu-se răzleţ, stă trist, cu fruntea plecată'n pământ, privind la tovarăşii lui de ieri, căzuţi în stărpie.

Şi vremea, stăpânul nostru al tuturor, în zădar pune gard de'mprejmuire în jurul livezii bătrâne.

Nuelele vânjoase nu au ce păzi înlăuntru, nici proptelele

tari, de supt crengile nodoroase și uscate, nu au ce sprijini pe umerii lor. Totul e dus, e mort. *Pomilor le trebuie viață nouă, nu proptele noi.* Această viață nu se poate căpăta de cât răsădind în locul pomilor căzuți, arborași tineri, sănătoși, crescuți în inima codrilor străvechi. Iar, după ce arborașii se vor prinde în noul pământ, să fie hultuiți dacă se poate, cu mlădițele rămase din rădăcinile bătrâne. Atunci viața de jos a trunchiului sălbatec, hrănind cu sevă bogată ramura aleasă ce stăruie-n lumină, va da iarăși grădina dorită. Putregaiul, aruncat la o parte, numai *atunci când se va înfrăți cu pământul, făcându-se una cu el, atunci va mai putea sluji la o nouă rodire.*

Aceasta e starea boierimii de azi. Pe noi, cei de la sate, ne doare în suflet că nu-i putem spune de cât acelaș cuvânt ca și unei livezi îmbătrânite: *a fost odată!*

Iar dacă lucrurile stau astfel, oare trebuie să mai întârziem pe margina gropilor, pentru a plânge pe cei ce să afundă singuri în ele? Să nu ne întoarcem noi privirile către cei rămași în urmă cu atâta vlagă într'înșii? Să nu prețuim noi mulțimea norodului care, nu numai că se susține singură prin munca ei, dar duce în spate încă și pe ceialalți cari nu lucrează nimic?

Unde e tăria acolo e nădejdea noastră și unde e nădejdea acolo trebuie să fie și atenția noastră. Să cruțăm dar această tărie și să o întrebuințăm pentru binele țării. Să ne îngrijim de dânsa și să nu o lăsăm să se piardă, căci pierderea ei însamnă perderea națiunii.

Lumea satelor să devie, după cum am arătat la început, pepiniera din care să se aleagă elementele cele mai folositoare pentru alcătuirea clasei mijlocii care ne lipsește și apoi, prin aceasta, a clasei de sus. Când cei mai ageri dintre țărani se vor da la meșteșuguri, de nevoie vor lua ei singuri pe mână chestia streinilor și o vor scoate la capăt prin brațul, sârguința, munca și economia lor, fără a mai aștepta pe stat să-și suflice mânecile pentru aceasta.

Iată menirea păturii de jos. Pentru ca ea să și-o poată îndeplini, trebuie ferită de rălele care o surpă și trebuie luminată. De aceia legile care se fac astăzi, mereu țintesc a ocroti tot mai mult pe săteni, iar mișcarea atât de priitoare, pentru monopolizarea băuturilor spirtoase, nu e decât un mijloc pen-

tru a ţinea în vigoare trupul ars de băutură al ţărănimii necunoscătoare a răului care o paşte.

3) *Mişcări economice:*

La noi, ca ori şi unde, s'a văzut că nimic trainic nu se poate întreprinde în folosul poporului, dacă temelia lui materială este şubredă. Drepturile politice ajunse în mâna celor lipsiţi de mijloace, în loc să-i deslănţuiască, mai rău îi încătuşază. Conştiinţa naţională, pentru trezirea căreia să luptă, nu se poate căpăta fără independenţă economică. Pornind de la acest adevăr, cei chemaţi să bine vestească celor sărmani, s'au gândit încă înaintea războiului la îmbunătăţirea traiului sătesc, prin propunerea de legi priitoare muncitorimii. Dintre ele putem numi *legile agrare*, cari înfăţişau ocrotirea muncii ţăranilor, atât cât a putut fi smulsă din mânile sgârcite ale marii proprietăţi; *casa rurală*, care da pământuri la locuitori cumpărând moşii de la cei hotăriţi a le vinde; *izlazurile*, cari dădeau imaş anumit pentru hrana vitelor; *băncile populare*, care ajutau în chipul cel mai omenos, nevoile obştei sărace, etc. După război însă moşiile au fost împărţite sătenilor prin larga împroprietărire care s'a făcut în toate provinciile unite.

Acum ţăranii sunt adevăraţii stăpâni ai pământului ţării. Iată la ce însemnătate economică a ajuns această pătură rurală. De cât şi aici, ca şi la votul obştesc, trebuie să luptăm pentru ca ţăranul să ştie cum să lucreze acest pământ care astăzi a ajuns în mâna lui dărâmnd marea proprietate. Altfel reforma agrară poate deveni o primejdie pentru economia ţării.

In acelaş timp trebuie să se înlesnească sătenilor *mijlocul* de a-şi procura unelte pentru lucru, *prin bănci*, în mod eftin şi mijlocul de a vinde productele în condiţiuni bune, prin *federale* şi *cooperative*. Către realizarea acestora se concentrează acum mişcarea celor ce vor să desăvârşească în mod sincer, rădicarea economică a ţărănimei.

4) *Mişcări religioase:*

Astăzi sunt lupte crâncene date pentru apărarea credinţii poporului. Luptătorii s'au îndârjit mai ales în timpul din urmă, când forfecările religiei şi lovirile ei s'au ingrămădit cu duiumul. Cârmuitorii noştri sufleteşti cer adesea viaţa credinţii, măcar în numele lumii sărace de la ţară, pentru care biserica este întreaga bogăţie şi mângâiere. In ea, dacă nu aiurea, nevoia găseşte o îndestulare, suferinţa o alinare, întunerecul o făclie

aprinsă de lumină. Cine loveşte dar în biserică, loveşte în popor, căruia i se ia tot ce mai are pe lume, nădejdea într'o viaţă bună şi dreaptă, pe care, ucigătorii de credinţă, nu i-o pot da. In suflete însă rămâne un gol ce s'adânceşte tot mai mult, croind prăpăstii fără liman, care înghit veleatul popoarelor alcătuite în stat. Cine crede în binele acestei organizaţii trebuie să sprijine legăturile ei de fier, să oprească dărâmarea credinţii şi a bisericii, luptând din răsputeri ca ţăranii să-şi aibă sufletul lor neîntinat de gura ispititoare a pângărătorilor. Altfel religia, pârghia de ridicare şi păstrare a neamului nostru român, va pieri supt uneltirile pizmaşe ale streinilor ce caută slăbirea statului, pe toate căile.

Ba, ce e mai mult, aceşti streini au prins în mrejele lor şi o mare mulţime de Români, ameţiţi de internaţionalism, cari s'au făcut coadă la toporul ursit să taie din rădăcină ideile de patrie şi naţiune. Pe aceştia trebuie să-i urmărim de aproape căci ei sunt mai primejdioşi decât streinii cărora le slujesc, dându-se drept prieteni şi apărători ai poporului. Noi ştim însă că, adevăraţii prieteni ai poporului, sunt acei cari vin să adauge ceva la sufletul lui, nu acei cari vin să-i ieie şi ceeace are. Dacă este aşa, oare prieteni ai ţăranilor sunt acei cari, de la întâia întâlnire cu dânşii, caută să le jefuiască până şi aurul curat al credinţii ce le străluceşte în inimi ?

Azi se tipăresc scrieri bisericeşti pentru popor şi mai ales biblii, ţinându-se şi predici frumoase pretutindeni.

Ba se caută a face pe ţărani să se intereseze ei singuri de biserica ce le-a rămas de la proprietari, îngrijind de cele trebuitoare slujbei.

In acest chip se trezeşte conştiinţa adormită a satelor şi să învie credinţa religioasă atât de lovită în secolul din urmă, după pilda revoluţiei franceze.

5) *Mişcări culturale, artistice şi literare.*

Avându-se ochii ţintiţi asupra păturii de jos se caută pregătirea ei pentru zilele de izbândă, risipindu-se întunerecul în care geme ca piatra cea umedă în temelia clădirii. Ce alt rost au sutele de şcoli cari se ridică pe fiecare an, cu biblioteci populare, şezători, gazete ieftine, teatre săteşti, etc ? Dar nu numai că ţăranilor li se dă cultură nouă, apropiindu-i de vremile cari i-au luat înainte, ci se stăruie a se culege şi întări chiar cultura lor veche, singura undă românească pe care o

putem da în fluviul cel mare al culturii omeneşti. De aici acea mişcare generală pentru a se strânge şi cerceta tot produsul curat al artei şi literaturii populare.

Cine nu se poate mândri cu meşteşugul clădirilor noastre vechi, cari împlineau toate cerinţele unei bune locuinţi, fiind mari, largi, sănătoase şi trainice? Şi doar pentru facerea lor nu se aduceau, ca azi, arhitecţi străini ori dârmaţi de învăţătură. Bunul simţ şi cinstea în lucrare, iată tot ce împodobea şi înălţa pe atunci orice clădire mai de samă. Ca o pildă vie de gustul în clădire putem cita casa lui *Atonie Mogoş* din ţinutul Gorjului care face faţă muzeului de artă naţională din Bucureşti. Ea înfăţişează arhitectura noastră proprie, fiind izvorîtă din sufletul simplu dar înzestrat al unui biet muncitor cu palmele.

Oare fericitul bătrân, Antonie Mogoş, a mai visat el că întreaga lui casă va fi dusă cu alaiu în capitala ţării şi aşezată din nou pe tălpoaie? Dacă ar fi ştiut el de una ca asta, cu cât drag şi cu câtă migăleală n'ar fi lucrat atunci dându-ne, prin sporul mânilor măiestre, toată puterea sufletului său creator.

Dar nu numai în arhitectură ci şi în sculptură avem lucrări întrebate. Câte furci de tors, câte fluere şi buciume de ale cântăreţilor noştri de la stână, câte beţe, toiege de drum ale feţilor frumoşi din munţi, câte nu sunt strânse cu grijă şi cercetate cu deamănuntul? Unde mai punem uşile săpate ale bisericilor, stranele cu flori, troiţele din câmp şi crucile de la morminte, etc.

Şi ceramica, arta vaselor de lut, nu a rămas întru nimic mai prejos. Câte ulcioare şi străchini, câte ulcele şi ploşti, nu populează azi camere întregi ale muzeului de artă naţională?

Dar portul, arta de a se îmbrăca a ţăranilor şi mai ales a ţărancelor noastre? In el se vede mai bine ca oriunde gustul şi bunul simţ al săteanului. Datorită acestor însuşiri pe care le are portul naţional, regina noastră, ca şi întreaga curte princiară, e cuprinsă de plăcerea de a se găti cu el, nu din răsfăţare ori numai din dorul de a intra în inima poporului, ci desigur fiind pătrunsă de înfăţişarea pitorească a costumului, căutând ca frumuseţea ei cunoscută să strălucească şi supt vestmântul simplu dar majestos al ţăranului.

De muzică nici nu mai este de grăit. In cântece poporul

nostru e neîntrecut. Pe lângă doină în care-şi toarnă dorurile şi durerea inimii lui, mai sunt atâtea arii pe cari artiştii noştri se încearcă a le prinde, a le studia, împletind cu ele cântece nouă şi caracteristice prin simţire şi frumuseţe.

In pictură nu avem opere ţărăneşti, pentru că technica acestei arte nu se potriveşte deloc cu traiul şi apucăturile săteanului neluminat. Dar dacă viaţa lui simplă nu-i îngăduie îndeletnicirea cu o artă de lux cum e pictura, în schimb, această viaţă, inspiră pe alţii, poruncind sufletelor alese să lucreze ele, ceeace mâna ţăranului nu poate lucra. Farmecul vieţii săteşti e prins şi veşnicit în opere neperitoare. Iubirea de popor şi de firea în sinul căreia trăieşte, se vede cu deosebire în pictură. Ca să ne facem o ideie lămurită de aceasta, n'avem decât să cercetăm operele maiestrului nostru Grigorescu, cel mai iubitor de popor, dintre toţi pictorii români.

El a cântat în culori, nu ca poeţii în versuri, frumuseţile ţării în mijlocul căreia se desfăşoară întreaga viaţă a muncitorimii. Intinse câmpii cu flori şi verdeaţă, izvoare şi cursuri de apă, codri şi pomi, munţi şi văi, pământ şi cer, iată fondul pe care-l cuprind toate tablourile divinului Grigorescu. Inlăuntru acestei naturi plină de limpezime şi sănătate, maiestrul a pus pe ţăran, supt toate chipurile şi vrâstele lui. El niciodată n'a zugrăvit viaţa celor de sus, răsfăţaţii din pictura tuturor timpurilor. Dimpotrivă, după cum unii caută să ridice pe ţărani în domeniul politicii, de pildă, tot aşa şi el a muncit să-i ridice în domeniul picturii, unde veacurile trecute n'au voit să-i însemne. De aceia la Grigorescu nu vei găsi nicăieri tipuri de „donjuani" cu clac, frac, ghete de lac, mănuşi «glaçés», monoclu în ochiu, cărare la ceafă şi inel cu monogramă pe degetul... arătător! Nu. Privirea lui pătrunzătoare nu s'a oprit o clipă asupra acestor reprezentanţi ai clasei de sus, şterşi cu desăvârşire, pentru că nu înfăţişează nimic original, nobil, caracteristic sufletului nostru român. A zugrăvit cu băgare de samă însă, ciobănaşi tineri, cu ţundra sură, cu toiag mare în mână, (pe care îl poartă spre aş apăra şi sprijini frumuseţea, nu păcatele) cu ochi vii, întredeschişi, cari visează cine ştie ce ochi căprui din valea fumurie. S'ar putea ca unii să găsească un cusur ciobanilor şi ciobăniţelor lui Grigorescu, spunând că, trupurile lor sunt prea drepte, prea ţapene, atât în timpul mersului cât şi în şedere. Invinuirea cade însă de îndată ce înţe-

legem că pictorul a voit să arate nu numai înfățișarea trupului dar și pe cea a sufletului, în care zace mândria omului stăpân pe munți, plaiuri și turme, mândrie ce ține pe fiecare drept, pieptos și țanțoș, așa cum se coboară de pe culme ciobănașii săi.

Trecând mai departe observăm că Grigorescu n'a zugrăvit niciodată cupele lustruite, cu armăsari înspumați, ci numai vestite care cu boi, poleite cu soare. E un idealism neîntrecut în aceste opere în care statura țăranului e totdeauna proiectată pe fondul luminos al bolții albastre. De aceia s'a zis, cu drept cuvânt, că „Grigorescu a ridicat pe țăran în ceruri".

Chiar de la începutul carierii lui, când a fost nevoit să lucreze icoane, același pictor, a copiat chipurile sfinților mucenici și apostoli după fața trudită a bătrânilor din sat, la care n'a avut să adauge de cât scânteia dumnezeirii smulsă din sufletul lui.

Mai târziu, când vine războiul pentru neatânare din 1877, Grigorescu, întors în țară, face tablouri inspirate din acele vremi. In ele dă totdauna întâietate elementului țărănesc—soldaților—căutând prin aceasta a dovedi că virtutea sătească, nu alta, a biruit pe dușman.

Având asemenea părere, el nu zugrăvește niciodată ofițeri—grade mari—ci numai soldați cari muncesc, nu care stau la cină ori la sfat. „*Gornistul*", bunăoară, e un frumos dorobanț ce ține trâmbița la gură și sună cu putere *alarma*, nu repaosul. «*O vedetă*» ne arată frământarea unui călăraș ce umblă să zărească pe dușman, etc. Când vrea să ne înfățișeze o luptă întreagă același lucru îl face. „La Smârdan", de pildă, Grigorescu ne zugrăvește un groaznic măcel în chipul următor : în planul din fund se vede cerul de plumb, posomorit, care te întunecă și te apasă. Nimic lămurit nu se deosebește în acea zare fumurie. In al doilea plan însă toate ies în plină lumină : tunuri grele, chesoane cu cai, ghiulele roșii prin aer, obuze sfărâmate, soldați striviți de gloanțe și măcelăriți de potrivnici, etc. E atâta frământare în mișcările acestui vălmășag al morții încât ochiul nu poate găsi măcar un colț liniștit. In planul întâiu, două figuri mari, încordate, domină tabloul. Ele înfățișează pe un dorobanț român care străpunge cu baioneta pe un turc ce cade pe spate! Iată biruitorul. Și lucrul e cu atât mai ciudat cu cât, în acest vârtej al peirii, Grigorescu nu scoate la iveală nici măcar un chipiu de general sau alt ofițer. Ba a

făcut el odată şi ofiţeri, chiar de stat major, cu domnul în frunte, dar nu ni-i arată luptând cu duşmanul ci primind în pace... defilarea ostaşilor învingători!

De la Grigorescu încoace, aproape toţi pictorii şi sculptorii numai de scene ţărăneşti se ocupă, atunci când vor să arăte ceva atrăgător, pitoresc şi original.

Cine vizitează expoziţiile din fiecare an ale capitalei, şi cine cunoaşte mulţimea de monumente publice care s'au ridicat în urma războiului, se poate convinge de acest adevăr.

In sfârşit, un alt domeniu al artei în care se vede iubirea faţă de ţărănime, este *literatura*. In ea, mai întâiu, s'a făcut un loc mare şi de cinste producţiilor spiritului ţărănesc, deschizându-i-se un capitol aparte, acel al literaturii populare. Aici intră toate poeziile şi poveştile culese de la ţară, cântecele haiduceşti, de jale, de dor, cimiliturile, etc., cari, toate împreună, îmbogăţesc limba şi înzestrează sufletul nostru român.

Dar nu numai că se dă o atenţie deosebită acestor producţii ale poporului, în care de veacuri stă încremenită simţirea şi gândirea lui, ci se caută a se da la iveală şi celelalte părţi care nu se văd. In adevăr, oricât de bogate şi felurite ar fi aceste creaţii, ele nu cuprind decât o parte din sufletul ţărănesc.

Rămân necunoscute încă multe feţe ale acestei vieţi pline de sbucium şi înţelepciune, asupra cărora, deosebiţi cărturari, ridicaţi în mare parte din popor, caută să ne atragă luare aminte.

Dacă în muzeele de artă plastică se va vedea o faţă din sufletul sătesc, dacă în muzica şi literatura populară se va vedea altă faţă a lui, prin operile acestea nouă, în care scriitorii zugrăvesc viaţa ce duce gloata poporului de jos, se va vedea pe cât va fi cu putinţă, întreg acest suflet. Cine va dori să-l cunoască va trebui să cerceteze bibliotecile care, în volume mici, vor cuprinde suflete mari, vrednice de laudă. Pentru cunoaşterea acestor suflete cari sunt atât de nebăgate în samă luptă cu deosebire scriitorii noştri de azi, botezaţi cu numele de ţărănişti, naţionalişti ori poporanişti. Un scriitor dintre aceştia se cunoaşte îndată prin dragostea ce se desfăşoară, din cuprinsul operilor sale, faţă de clasa ţărănimii. Fie că vorbeşte numai de săteni, în limba şi gândurile lor, fie că vorbeşte de alţii, scriitorul poporanist nu are decât cuvinte bune faţă de ţărani, cuvinte cari ridică nu pogoară o clasă.

Scrisul acestora, fără vrere, să întâlneşte cu tendinţa acelora ce voiesc să înalţe pe ţăran în celelalte domenii. După cum unii se muncesc a face loc ţăranului în politică ori în arta picturii, bunăoară, unde veacurile trecute nici nu s'au gândit la aceasta, tot aşa şi scriitorii numiţi se străduesc a-i face un loc de cinste în sinul literaturii, cântându-i virtutea şi însuşirile sufleteşti cari îl fac vrednic de dânsa.

CONST. APOSTOL
Institutor ieşit de la şcoala noastră de aplicaţie.

Această mişcare de a scoate în lumină, prin scris, sufletul sătesc, ajută tuturor mişcărilor de ridicare ce se dau în celelalte domenii. Nu doar că literatura ar avea vre-o legătură cu ele, ori ar sluji lor, dar, după cum am spus, fără voie, scriitorul, din atitudinea binevoitoare ce are faţă de eroii săi, resfrânge o iubire ce înmoaie sufletele tari şi neînduplecate, făcându-le să cinstească ceeace bârfeau, să ajute ceeace loveau, să cheme la viaţă ceeace de mult osândise la moarte. Prin aceasta, armonia între clase învie, ura piere şi conlucrarea tuturor se face cu putinţă, spre binele şi propăşirea întregului neam.

Concluziuni.

Din mişcările arătate până aici se vede lămurit că şi la noi a început să bată un vânt de primenire a vieţii noastre de până

acum. Masa de jos, clasa cea mai reală a poporului, este mânată a păşi pe o cale nouă pe care încă n'a umblat. Chemarea ei la viaţa politică, alăturea cu celelalte clase, care singure până azi s'au îndulcit din binefacerile puterii care hotăreşte, chemarea la o viaţă economică şi socială, vrednică de însuşirile, răbdarea şi munca ei neîntreruptă, chemarea la o viaţă intelectuală şi artistică, de care a fost depărtată cu desăvârşire, însamnă că ideile mântuitoare ale democraţiei prind glas şi la noi, năzuind spre biruinţă.

Incetăţenirea acestor idei duce la înfăptuirea lor ridicând mulţimea ţăranilor noştri la treapta de clasă socială conştientă de valoarea şi puterea ei. In curând vom avea o pătură de 14 milioane de cetăţeni care-şi vor cunoaşte drepturile dar şi datoriile lor. Ţara noastră va intra de la sine în rândul popoarelor tari deoarece o vor sprijini, nu puterile streine, din afară, ci acele proprii, dinlăuntru. Când stindardul ei va sta în picioare, fără ajutorul nimănui, abia atunci vom bine-merita porecla de Belgie a orientului şi ochii tuturor se vor îndrepta asupra noastră după cum se îndreaptă azi asupra Suediei, Norvegiei, Daniei ori Şviţerii.

Satele, intrând în viaţa politică, vor tremura nu numai la interesele lor ci şi la cele ale neamului. Conştiinţa naţională, desvoltată prin cultură, susţinută prin ridicarea economică, va creşte într'atâta încât se va revărsa peste hotarele statului şi nu se va opri decât la cele ale neamului. Fiecare român din ţară, ajungând o putere şi un suflet, va tresări la orice jignire adusă fraţilor lui de acasă sau de aiurea. Hrănit cu idealuri naţionale va căuta să le aducă la îndeplinire, înrâurind prin aceasta cu mai mult folos asupra viitorului nostru ca popor cult aici în orient.

Sprijinitorii mişcărilor săteşti.

Arătând izvorul iubirii faţă de poporul sătesc şi tărâmurile pe care ea se desfăşoară, se impune a vorbi ceva şi despre propovăduitorii acestei iubiri. De la început putem să spunem că cei mai mulţi dintre ei sunt ridicaţi din pătura de jos şi cea mijlocie şi numai foarte puţini sunt din pătura de sus. Lucrul e uşor de înţeles. Fiecare individ luptă mai mult pentru clasa din care face parte şi abia câţiva sunt acei cari au atâta lărgime de suflet încât să se îngrijească şi de binele altor clase, afară de a lor.

Așa fiind, reprezentanții aleși ai clasei de sus nu văd toți interesul de a îmbrățișa cauza țărănească, deși ar trebui să-l vadă, ca unii ce sunt mai pregătiți a-l vedea. Ei sunt mai în măsură, ca oricari alții, a pricepe că, *cine se interesează de poporul de jos, se interesează de națiune* și totuși interesele lor îi orbesc.

Puțini fiind așa dar acei ce se opresc la interesele națiunii, trecând peste cele ale clasei căreia aparțin, se înțelege de la sine că puțin trebue să fie și numărul iubitorilor de țărani din pătura de sus. Cu ceilalți chestiunea se schimbă. Ei, apărând clasele de jos, se apără pe sine. Numărul este mare căci mare și numeroasă este și clasa din care vin. In comparație cu cei ce reprezintă azi, în diferite domenii, clasa boierească, massa celor aleși din sate este covârșitoare.

N'avem decât să cercetăm obârșia tuturor scriitorilor, pictorilor, oamenilor politici, conducătorilor didactici, bisericești, militari, etc., și vom vedea că aproape toți sunt veniți direct sau cel mult prin a doua generație, din pătura sătească. E un titlu de glorie cu care țărănimea se mândrește în timpul de față după cum odinioară se mândria boierimea căreia aparținea, aproape în mod exclusiv, toată pleiada oamenilor însemnați.

Astăzi rolurile s'au schimbat cu desăvârșire. Și, dacă sunt câțiva reprezentanți ai păturii de sus, care luptă în mod sincer pentru țărănime, aceasta o fac *pe calea rațiunii*, după cum ceștialalți, cu obârșie sătească, luptă mai mult *pe calea sentimentelor* care-i leagă în mod firesc de acei în mijlocul cărora s'au născut și crescut.

Lupta celor dintâi desigur este mai *nobilă*, mai discretă și *calitativă*, lupta celorlalți este mai egoistă, mai gălăgioasă și mai *cantitativă*. E explicabil: Boierimea înfrântă cată în urmă cu resignare, țărănimea ridicată aleargă înainte triumfătoare.

Cum a fost privită la început mișcarea țărănistă?

Răspunsul la această întrebare e ușor de dat. Mișcarea de care vorbim n'a putut fi privită de cât foarte bine de pătura de jos, bine de cea mai mijlocie și foarte puțin bine de pătura de sus. Pricina e vădită: legătura de interese materiale și morale între cele dintâiu, care mereu să rădică, protrivnicie între celelalte care mereu să pogoară. Vremea a venit ca aceste două paturi să steie ambele cu mâna întinsă: *una ca să deie*,

ceialaltă ca să ieie. Şi, dacă în trecut cei de sus erau deprinşi să aibă mai mult mâni de luat de cât de dat, azi dimpotrivă, timpul a poruncit ca ei să aibă mai mult mâni de dat de cât de luat. Această silă a vremii celei nouă n'a convenit deprinderilor vechi ale boierimei. De aici împotrivirea ce se făcea ţărănimii pe toate căile înainte de războiu şi anume: lupte în contra votului universal, din punct de vedere politic; împotriva legilor agrare, a izlazurilor, a băncilor populare, a cooperativelor, etc. d. p. d. v. economic; lupte împotriva şcoalelor primare pe care le numeau cuiburi de anarhie, d. p. d. v. cultural; lupte împotriva bisericii pe care o despreţuiau, lăsând-o să se darme, d. p. d. v. religios; lupte împotriva scrierilor ce erau menite a rădica în lumină nouă ţărănimea, d. p. d. v. social; etc, etc.

In literatură era o vrăjmăşie nespusă.

Parcă aud şi acum cuvântul aristocratizmului literar: «Cum de să zugrăveşte plebea proletară în opere de artă? Cum de să pierde vremea cu ea? Pentru ce să profanează arta? Pentru ce se târăşte muza prin tină, ducând-o prin bordee şi colibi, când ea ar trebui să steie numai în palate de aur şi turnuri de argint?».

Răspunsul neapărat a venit cu aceiaş putere. Unii au spus, cu dreptate, că sufletul ţărănesc nu e aşa de josnic precum îl cred cei de sus, cari nu s'au trudit să se pogoare până la el ca să-l cunoască. Ei, în neputinţa lor de a cârmui poporul, au sporit jandarmii şi cătuşele iar în lipsa puterii de convingere au înmulţit pedepsele şi închisorile.

Aceasta e tot ce au făcut pentru norodul pe care îl socoteau *un amestec incorigibil de vicii şi incapabil de orice virtute*! Şi cu toate astea, dânşii prin acest norod fără nume trăiesc.

El alcătuieşte partea cea mare a patriei la care alergăm cu toţii când este nevoie să ne apărăm viaţa şi bunurile aflate în primejdie. Şi cei ce-l dispreţuiesc cu atâta urgie, când intră sara în castele şi dorm liniştiţi, cu patima lor cu tot, uită sărmanii, că-şi încredinţează viaţa, visurile cele mai scumpe şi ura lor chiar, acelei turme, care veghează la porţi, în întunerec, plină de toate viţiile şi săracă de orice virtute!

Alţii au răspuns altfel.

Dacă arta trebuie să înfăţişeze viaţa întregului popor, de ce oare ţărănimea, care este pătura cea mai numeroasă, nu se cade a fi înfăţişată? Cum, cojocul şi căciula împiedică pe artist

de a pătrunde în sufletul poporului? Până ce țăranul nu-și va arde haina lui de muncitor sărac, în fața templului de artă, el nu poate căpăta un loc de ședere înlăuntru? Dar, Doamne! pretutindeni se descriu sufletele atâtor ființe necuvântătoare, boi, măgari, lupi, oi, paseri (Chantecler era la ordinea zilei !) și cu toate acestea nimeni nu se ridică să condamne rătăcirea! Numai sufletul săteanului nostru este atât de josnic în cât nu merită a fi zugrăvit?

Că prea mult se scrie astăzi despre țărănime, se poate! Dar o clasă despre care nu s'a scris nimic până acum, nu ne înfățișează ea oare atâtea subiecte? Credeți că ele se pot istovi așa de ușor? Ș'apoi, fiind clasa cea mai numeroasă și mai originală, e firesc să înfățișeze și cele mai numeroase și caracteristice subiecte de artă.

Că sunt prea mulți scriitori țărăniști, poporaniști? Aceasta e spre cinstea clasei de jos care ș'a găsit admiratorii ce o prețuesc. Departe dar întreaga defăimare! Mulțimea scriitorilor ieșiți din mijlocul ei e un semn de putere și de viață al satelor, cari au putut să crească fiii vrednici de a cheltui prisosul tăriei lor sufletești și pe calea neperitoare a scrisului!

De ce nu scriu și cei din pătura de sus? Noi am fi bucuroși să le auzim cuvântul, ca odinioară, în cronici, când toată gloria țării grăia prin gura lor și măiestria penii care s'a frânt par'că de-apururi!

Incheiere.

Ori de unde ar fi luptătorii și ori care ar fi domeniul pe care s'ar duce lupta, vedem limpede că țărănimea va câștiga în curând lumina potrivită vremii în care ne aflăm, drepturile politice potrivite puterii, drepturile economice potrivite muncii și drepturile sociale, potrivite jertfei și meritului ei.

Când luptătorii de azi își vor împlini chemarea lor, când ei nu vor mai avea nevoie a îndrepta luarea aminte a celor de sus față de săteni, cari vor ști a-și apăra singuri drepturile, când, cu alte cuvinte, poporul va înlocui pe luptătorii ce azi îl înfățișează, ridicându-se până la ei, atunci mișcarea aceasta, țărănistă, poporanistă, naționalistă, oricum ar voi cineva să-i zică, va scădea în cantitate dar va crește negreșit în calitate.

Până atunci, noi toți cei ridicați din popor, să nu dezertăm de la datoriile noastre, nici să nu dormim la postul de veghe. Având credință în noi și nădejde în sufletele celor pentru

care luptăm, să pornim hotăriţi la luptă, mergând umăr la umăr. Cei ce ajung într'o clasă superioară celei din care au plecat, nu trebue să-şi uite obârşia, nici datoriile ce au faţă de cuibul părăsit, în care au crescut poate cu foame şi frig. Ajuns acolo sus, nimeni să nu se facă vreodată cânele care latră în uşa stăpânului, ori coada la hârleţul ce sapă mormântul fratelui.

Cuvinte de ură şi durere, din partea celor ce se vor simţi clătiţi în scaunul trândăviei lor, vor fi din belşug. Să fim încredinţaţi însă că durerea lor, oricât de mare ar fi, tot e mai mică decât a acelora cari au îndurat până acum toate loviriile, toate nevoile şi toate ocările! Cuvintele lor, stârnite de norii durerii, vor pieri săgetate de trăsnetul urii ce poartă în ele! Vor pieri şi noi vom învinge, mergând înainte pe o cale nouă pe care de la naşterea noastră ca popor n'am umblat. Să fim vrednici de calea aceasta şi de viitorul care ne aşteaptă.

T. CRUDU

REZULTATUL EXAMENELOR DE CAPACITATE A ABSOLVENŢILOR

REUŞIŢI — IUNIE 1923

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. Cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Cumpătă Gh. C.	9.30	16	Grigoriu N. Ilie	7.90
2	Paucă Gh. D.	9.20	17	Prepeliţă Gh. Dumitru	7.90
3	Nică Neculai	9.10	18	Rădăuceanu C. Vasile	7.80
4	Liciu V. Dumitru	9.00	19	Oanea Şt. Vasile	7.70
5	Daniliuc Ilie	9.00	20	Grasu Gh. Ioan	7.70
6	Gheorghiu P. Mihai	9.00	21	Cobzaru Mihai	7.60
7	Mititelu Gh. Dumitru	8.90	22	Stărică Dumitru	7.60
8	Păuneţ D. Dumitru	8.50	23	Rusu Dumitru	7.50
9	Gheorghiu A. Mihai	8.40	24	Grosu Neculai	7.40
10	Fediuc Gh. C.	8.40	25	Dănilă Gheorghe	7.40
11	Gaşpar N. Alexandru	8.30	26	Călinescu Aurelian	7.30
12	Mihai P. Dumitru	8.30	27	Vasiliu Gheorghe	7.20
13	Dimitriu M. Alexandru	8.20	28	Popovici Neculai	7.10
14	Dimitriu M. Ioan	8.10	29	Chitic Vasile	7.00
15	Teodorescu Dumitriu	8.10			

REUŞIŢI — IUNIE 1924

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Volintiru Ilie	9.50	16	Iacob Dumitru	8.10
2	Stanciu Aurel	9.20	17	Matei Dumitru	8.10
3	Bădăluţă Petru	9.10	18	Diaconescu Ioan	8.00
4	Borcilă Gheorghe	9.00	19	Dimitriu Octav	7.90
5	Moroşanu Petru	9.00	20	Lăzăruc Vasile	7.90
6	Cumpătă Eugen	8.90	21	Comănescu Dumitru	7.90
7	Bucur Mihai	8.90	22	Râpă Constantin	7.70
8	Archip Neculai	8.80	23	Hlihor Dumitru	7.70
9	Andrieş Ioan	8.50	24	Mihailescu Mihai	7.70
10	Boicu Ilie	8.30	25	Bart Aurel	7.50
11	Cumpătă Gheorghe	8.30	26	Buzilă Constantin	7.50
12	Dimitriu Gheorghe	8.30	27	Dimitriu Constantin	7.50
13	Nichifor Neculai	8.30	28	Antonovici Emil	7.30
14	Rotaru Victor	8.10	29	Bejan Eugen	7.10
15	Gheorghiu Adrian	8.10	30	Tucheac Mihai	7.10

REUŞIŢI — SEPTEMBRIE 1924

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Gherasimescu Toma	8.70
2	Sorohan Toma	8.00
3	Filipescu Mihai	7.20
4	Parciuc Vasile	7.00

Respinşi

1 Constantinescu Balduin
2 Iraşoc Mihai
3 Mititelu Constantin
4 Niţă Mihai
5 Manole Petru

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Muraru Dumitru	9.70	22	Bilius Savel	8.10
2	Strugaru Gh.	9.50	23	Babiuc Victor	8.10
3	Oboroceanu Ioan	9.50	24	Domnişoru Dumitru	8.10
4	Costână Mihai	9.00	25	Olaru Mihai	8.10
5	Romanescu Florin	8.90	26	Mândăcan Roman	8.10
6	Răutu Vasile	8.90	27	Stelea Aurel	8.00
7	Rotundu Avel	8.80	28	Iurcu Gheorghe	8.00
8	Răutu Constantin	8.80	29	Gheorghiu Emil	7.90
9	A. Morăriţei Ieremia	8.70	30	Romanescu Petru	7.90
10	Ştefan Vasile	8.70	31	Iraşoc Mihai	7.90
11	A Todiresei Mihai	8.70	32	Mititelu Constantin	7.80
12	Volintiru Ştefan	8.60	33	Dimitriu I. Ioan	7.70
13	Răutu Dumitru	8.50	34	Niţă Mihai	7.70
14	Constantinescu Balduin	8.50	35	Mandinescu Mihai	7.50
15	Burlacu Alexandru	8.40	36	Gerigan Vasile	7.40
16	Tăzlăoanu Emanoil	8.40	37	Tiulea Ioan	7.40
17	Pandele Romulus	8.40	38	Şandric Gheorghe	7.30
18	Palamaru Ioan	8.30	39	Huţanu Gheorghe	7.20
19	Saragia Neculai	8.20	40	Biciuşcă Gheorghe	7.10
20	Pascal Dumitru	8.20	41	Bănulescu Constantin	7.00
21	Obuf Ioan	8.20			

Respinşi în Iunie şi trecuţi în toamnă

1 Foca Ştefan 7.70
2 Pavelescu Gh. 7.10

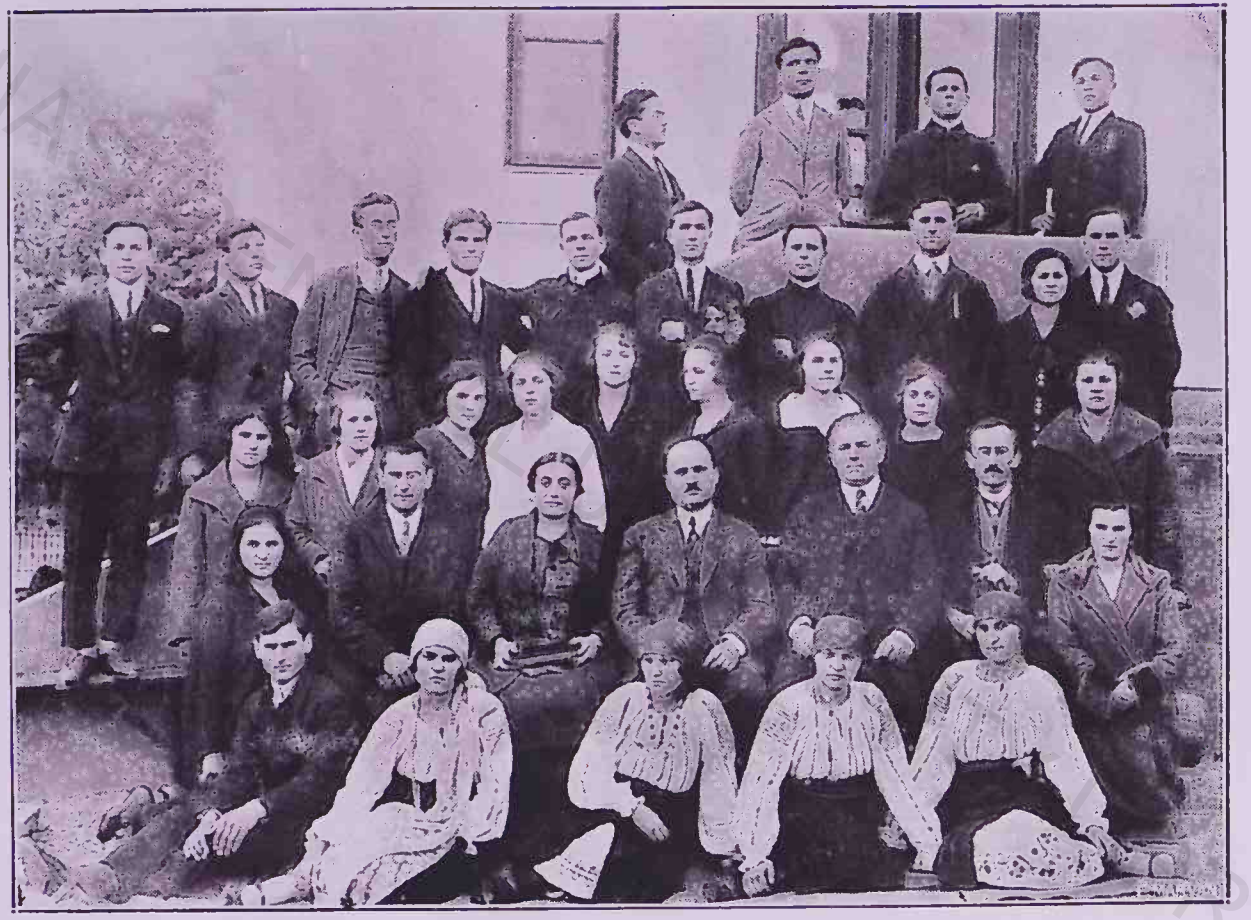

Comisiunea şi candidaţii reuşiţi la examenul de capacitate din Septembrie, 1926.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Sinoschi Ioan	9.40	13	Ocrain Andrei	7.90
2	Ifrim Dumitru	9.30	14	Andrei Constantin	7.90
3	Mititelu Ilarion	9.10	15	Neagu Neculai	7.80
4	Ştirbu Anton	8.90	16	Grigoraş Paul	7.80
5	Ionescu Emanoil	8.70	17	Hrapciuc Ioan	7.70
6	Pânzaru Neculai	8.60	18	Panaitescu Ioan	7.70
7	Stâncescu Victor	8.40	19	Cristescu Nistor	7.70
8	Ionescu N. Mihai	8.30	20	Gaşpar Andrei	7.40
9	Ilaş Neculai	8.10	21	Alexandrescu Eugen	7.20
10	Pricop Dumitru	8.10	22	Enache Ioan	7.00
1	Volosciuc Teodosie	8.10	23	Horomnea Sava	8.40
12	Vasiliu Gheorghe	7.90	24	Roşca Spiridon	7.10

Respinşi

1 Bârzu Petru
2 Ciubotaru Grigore
3 Huţu Ioan
4 Mănăluţă Mihai
5 Mihalache Gh.
6 Ştefănucă Const.
7 Vasiliu Emil

Neprezentaţi

1 Caras Ioan

Rezultatul examenului de capacitate din sesiunea Octombrie 1926, ţinut conf. ord. No. 106269/926 pentru cei căzuţi în Iunie la şcolile din Cernăuţi-fete şi băeţi, Dorohoiu, Văscăuţi, Botoşani-fete şi băeţi şi pentru ajutorii de învăţători. Comisia examinatoare a fost formată din: Tiberiu Crudu preşedinte, Gabriela Leonardescu, N. N. Răutu, Eug. Ţimpoc şi dr. Şt. Şipoteanu, membri.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Antoniu Vochiţa	8.80	16	Dăscălescu Virginia	7.40
2	Irimia Aglaia	8.60	17	Anuţă Eugenia	7.40
3	Dăscălescu V-le	8.30	18	Turic Vasile	7.40
4	Bârzu Petru	8.30	19	Ceban Luchian	7.30
5	Ştefănucă Const.	7.90	20	Vasiliu Ana	7.30
6	Chariton Eugenia	7.90	21	Gheorghiu Maria	7.20
7	Verbiţchi Antonina	7.90	22	Pisoschi Nina	7.20
8	Mântăluţă Mihai	7.80	33	Păduraru Vasile	7.20
9	Ciubotaru Grigore	7.80	24	Pridie Eugen	7.10
10	Teodorescu Maria	7.70	25	Gherasim Clemntina	7.10
11	Mihalache Gheorghe	7.60	26	Ţopa Vladimir	7.10
12	Vasiliu Emil	7.60	27	Roşca Vasile	7.10
13	Cocârţă Ana	7.40	28	Văcăreanu Ştefania	7.00
14	Popovici Aurora	7.40	29	Iftimuţă Ecaterina	7.00
15	Teodorescu Polixenia	7.40	30	Matei Mihai	7.00

Respinşi

1 Huţu Ioan
2 Caras Ioan
3 Iordache Elena
4 Ropot Mihai
5 Vacaru Gheorghe
6 Bobu Constantin
7 Balan Ştefan
8 Prodan Neculai
9 Cenuşe Maria
10 Păduraru Emil
11 Buţerchi Vasile
12 Cojocaru Const.
13 Grigoriu Eugen.

Absenţi

1 Băncescu Neculai
2 Antochi Eusebie
3 Şaptefraţi Daniil
4 Zareiciuc Dumitru

Preşedinte, *T. Crudu*

Secretar, *Gh. Bosnea*

EXCURSIILE FĂCUTE DE ELEVII ȘCOLII NORMALE «M. EMINESCU».

La sfârșitul fiecărui an școlar am ținut să fac totdeauna câte o excursie cu profesorii și absolvenții.

Ce înrâurire asupra sufletelor tuturor au deobiceiu aceste călătorii, făcute cu bucurii mari și necazuri mărunte, fără a mai ținea socoteală de ostenelile și cheltuelile neprevăzute, e zădarnic a mai aminti.

Deajuns numai să spun că, cu economii și sacrificii înțelese, am izbutit să facem foarte frumoase excursii.

I.

Excursia din 1923, cu plutele pe Bistrița de la Vatra-Dornii, prin Toance, la Piatra Neamț, cu urcare pe Ceahlău.

Itinerarul: Botoșani, Verești, Dărmănești, Gura Humorului, Câmpu-Lung, Iacobeni, Vatra-Dornii.

Preumblare prin Dorna Cândreni, Poiana Stampei până la haitul de la Dorna Helgii.

Coborîrea pe Bistrița cu plutele pe la Neagra Șarului, Colțul Acrei, Toance. Oprire pentru masă în Broșteni, oprire pentru noapte în Borca. Continuarea drumului pe plute până la Răpciuni, apoi, pe jos, la schitul Durău.

In revărsatul zilei urcarea pe Ceahlău. Zi frumoasă, prielnică urcușului.

A doua zi continuarea drumului pe plutele Bistriței prin Bicaz, la P.-Neamț. Aici masa de rămas bun și întoarcerea cu trenul la Botoșani.

Au luat parte la excursie: d-l Tiberiu Crudu, directorul, părintele Toma Chiricuță, profesorul de pedagogie, d-l Mihai Vasiliu, profesor de Geografie, cu doamna, dd. pedagogi C. Moscu, C. Dimitriu, C. Apostol și toți absolvenții, în total 35 de persoane. Excursia a durat de la 28 Iunie—6 Iulie.

S'au cheltuit 12.800 lei, având mari reduceri pe C. F. R.

Le voiu înșira pe rând.

II.

Excursia din 1924, prin Bucovina și Ardeal.

Itinerarul: Botoșani, Verești, Dărmănești, C. Lung, Iaco-

beni, Vatra-Dornei. Vizitarea băilor și a parcului. Transportarea cu căruțele la Dorna-Helgii și de aici, cu trenul electric, trecerea Carpaților prin *Tihuța* și oprire pe noapte la Prundul Bârgăului.

A doua zi plecare cu trenul la Bistrița-Năsăud și apoi, prin podișul Ardealului, pe la Sărmășel unde se vedea arzând gazul metan, am ajuns la Ludoșul de Mureș și de aici la Tg. Mureș, pe care l'am vizitat cu deamănuntul. Din Tg. Mureș am plecat spre Moldova prin Sf.—Gheorghe, Ghimeș, Palanca, oprindu-ne la Tg. Ocna, unde a doua zi am vizitat salinele, castelul, băile Nastasache și Schitul de pe vârful Măgurei. Sara masa de rămas bun și plecarea spre Botoșani prin Adjud-Bacău-Pașcani.

Au luat parte la excursie: d-l T. Crudu, directorul, d-na Crudu, dd. D. Ardeleanu, C. Apostol, M. Balan și absolvenții, în total 36 persoane.

Excursia a durat de la 30 Iunie până la 8 Iulie și a costat 18.567 lei, având reduceri însemnate.

III.

Excursia din 1925 în Bucovina.

Itinerarul a fost croit cu gândul ca, ajungând la Vatra Dornei, să trecem munții la Prundul Bârgăului și apoi, întorcându-ne, să ne dăm drumul pe Bistrița până supt Rarău. De aici, pe jos, pe la schitul Rarăului să ne urcăm la Pietrele Doamnei și să ne coborîm la Câmpu-Lung.

Din cauza ploilor neîntrerupte însă n'am putut să facem decât drumul la Vatra Dornei, unde am stat pe loc trei zile. In urmă ne-am întors la Câmpu-Lung și am debarcat la *Cacika*. Aici am vizitat minele de sare și fabricile de huscă. La școala primară din Cacika, prin bunăvoința vrednicilor învățători, soții *Gemene*, am luat masa de rămas bun, într'o caldă atmosferă de dragoste frățească.

Către sară am plecat spre Botoșani. Au luat parte la această excursie: d-l Tiberiu Crudu, directorul școalei, părintele Toma Chiricuță, d-na și d-l C. Dimitriu, d-na și d-l Gh. Bosnea, d-l D. Ardeleanu, d-l C. Apostol și absolvenții, în total 46 persoane.

Excursiunea a durat de la 27 Iunie—3 Iulie și a costat 22.080. lei.

IV.

Excursiunea din 1926, la Ceahlău, prin Fălticeni peste Stănișoara și întoarcerea la M-tirea Neamțului pe la Pătru-Vodă.

Itinerarul: Botoșani, Verești, Dolhasca, Fălticeni, cu trenul. Vizitarea Folticenilor, a expozițiilor școlare și a muzeului Ciurea de la liceu.

A doua zi plecarea la Borca peste Stănișoara cu trăsuri și automobile. Vizitarea izvorului de la Borcut lângă Stânca lui Kalinderu.

Plecarea cu plutele pe apa Bistriței, pe la Piatra Teiului, la Răpciuni și de acolo pe jos la Durău.

Urcarea Ceahlăului. Zi frumoasă și limpede. Intoarcerea la Răpciuni și plecarea la M-tirea Neamțului, cu căruțele, peste Pătru-Vodă și prin Pipirig. In drum vizitarea Cerbăriei Statului de lângă Secu. Sara găzduire împărătească la M-tirea Neamțului.

Continuarea drumului cu trăsurile spre Tg. Neamț, vizitarea casei lui Creangă din Humulești și a Cetății Neamțului. Masa de rămas bun, după care a urmat plecarea cu automobilele la Pașcani și de aici cu trenul la Botoșani.

Au luat parte la această excursie: d-l T. Crudu, directorul, părintele Toma Chiricuță, d-na și d-l Gh. Bosnea, dd. D. Ardeleanu, Mihai Apostol, copiii Ionel Chiricuță cu Elenuța Crudu și absolvenții, în total 36 persoane.

Excursia a durat de la 30 Iunie până la 8 Iulie și a costat 42.631 lei, neavând reduceri și cheltuind mult cu transporturile.

* * *

Afară de aceste excursii mari, bine organizate, s'au făcut și altele, mai în apropiere.

Așa, în 1922 la 29 Maiu, am vizitat, cu 200 elevi și 11 profesori, școala normală de la Șendriceni, jud. Dorohoiu, condusă de inimosul ei director, d-l C. N. Iancu. Cu acest prilej s'a făcut o adevărată înfrățire între elevii și profesorii acestor două școli. La întoarcere am vizitat și liceul din Dorohoiu. Părintele D. Furtună, directorul de pe atunci al liceului ,ne-a făcut o primire cum nu se poate mai prietenească, oferind și o gustare elevilor. Asemenea vizite făcute între școli, lasă amintiri neuitate. Cităm, ca pildă, rândurile adresate școlii normale din Șendriceni, pentru a se vedea mai bine sentimentele de cari atunci eram animați:

«*Domnule Director,*

«Găsindu-ne încă supt înrâurirea mişcării sufleteşti pricinuită de frăţeasca şi duioasa primire pe care aţi făcut-o elevilor şi profesorilor acestei şcoli, cu prilejul vizitei din ziua de 29 Mai, 1922, vă rugăm a primi călduroasele noastre mulţumiri, încredinţându-vă de dragostea şi recunoştinţa tuturor.

Clipele acestea de întâlnire între şcoli, unde elevii singuri şi-au grăit în limba lor copilărească şi naivă, ne-au făcut pe toţi să zimţuim adesea cu lacrimi, genele ochilor noştri veghetori. Fie că din undele acestor lacrimi, mereu izbucnite şi mereu reţinute, să răsară, rodul sfânt al visurilor noastre de profesori. Şi noi avem această nădejde căci, din lacrimile unui popor, răsare întotdeauna un Făt-Frumos de izbăvire. Iar în frământarea de azi a neamurilor ce alcătuesc România-Unită, Făt Frumos al izbăvirei nu poate să răsară decât din cultura sufletească a şcolilor. De la şcoli se aşteaptă grăuntele de aur al bunei rodiri. Şi când noi am pus faţă în faţă pe viitori sămănători de lumină, în vorba şi ochii lor voioşi strălucea aurul cu care le sunt ferecate inimele. Acest aur am voit să-l dezgropăm din adâncurile întunecate şi am izbutit. Să fim dar mândri de opera noastră.

In para culturii se topesc şi se ard toate urile şi toate blăstemele, după cum la lumina ei cresc toate virtuţile şi toate sentimentele nobile ce leagă pe oameni.

In cultură deci ne este toată nădejdea şi la hrănirea ei bogată trebue să tindem.

Dragostea de neam şi ţară, izvorită din cultura cea adevărată, este de acum mântuirea noastră. Şi noi, în ziua de 29 Maiu, am văzut-o răsărind cu ochii, care de aceia plângeau de bucurie, rourându-se ca florile în revărsatul zorilor!

Dumnezeu de Sus să vă ţie cu zile, domnule director, pentruca, împreună cu vrednicul d-v corp didactic, să călăuziţi pe drumul greu dar sfânt al culturei, încă multe generaţii de de învăţători, de care avem atâta nevoie.

Fiind interpretul dorinţei elevilor, profesorilor, şcoalei normale „M. Eminescu din Botoşani, vă strigăm din depărtare:

«Trăiască şcoala normală „Alexandru Vlăhuţă" din Şendriceni, cu elevii şi conducătorii ei!

Trăească neamul român!»

. . . . . .

Amintim deasemenea excursia făcută cu 84 elevi tot în Iunie, 1922, la Tudora, satul în care a funcţionat una din cele două şcoli pregătitoare din Botoşani. Cu acest prilej elevii şi-au luat angajmentul să picteze pe dinlăuntru zidurile bisericii, lucru care s'a făcut şi serbat după doi ani, în 1924, când iarăşi am mers cu întreaga şcoală de hramul bisericii, Sfinţii Impăraţi Constantin şi Elena. Cu acest prilej s'a dat şi o serbare cu o piesă de teatru, cuvântări şi dansuri naţionale.

Tudurenii ne-au primit foarte frumos, dându-ne tuturor o masă îmbelşugată, pregătită de dd. Const. Grigorincu, David şi Vasile Şerpeanu, Dumitru Pârvu, Vasile Botez, Ion a Frăsinei, Panaite Iacob şi alţii.

De la Tudora am trecut pădurea la M-tirea Voronei, unde am fost minunat găzduiţi la părintele stareţ şi de acolo, pe jos, la Botoşani.

Notăm şi alte două excursii făcute în 1923, luna Iunie, în Bucovina. Una, împreună cu liceul Laurian, la care au luat parte 12 elevi ai şcoalei normale, vizitând Putna, Sucevița, Cacika, etc. şi alta, cu 140 elevi, la Suceava vozilor Moldovei.

Mişcătoare a fost apoi şi excursia făcută, cu câţiva elevi numai (Dimitriu Gheorghe, Cumpătă Gheorghe, Mititelu D-tru, Gheorghiu Adrian, Prepeliţă D-tru, Oanea Vasile şi Liciu D-tru) la vechiul front de luptă a regt. 8 Vânători din Botoşani, pe valea Caşinului.

In prezenţa d-lui general Gorschi, fost comandant al trupelor ce au luptat la Clăbuc, Clăbucel, Sboina Verde, Tălâmba, Inţărcătoarea, Plaiul Coarnelor, Fata-Moartă, Hăitoaia, am vizitat tranşeele tuturor acestor locuri, făcând şi o pomenire a morţilor de la Fata-Moartă.

O mică serbare dată de vechii luptători la Fabrica Union a încheiat excursia, întorcându-ne prin M-tirea Caşinului, la Onești şi apoi prin Adjud la Botoşani.

De celelalte excursii mici şi obişnuite în jurul Botoşanilor, pe la M-tirea Agafton, Rediu, Cişmea, ori de cele făcute cu Tinerimea Română sau Cohorta de cercetaşi din Botoşani, nu mai pomenim.

T. CRUDU

IMPRESII DEPE VALEA BISTRIȚEI.

(Excursia din Iulie, 1923)

De două zile plutele stăteau gata de drum, mereu frământate de apa clocotită a Bistriței, dar țintuite la mal de odgonul gros de cânepă. Impodobite cu crăci de brad și prevăzute cu bănci și mese rudimentare de scânduri, păreau gata a ne primi în brațele lor, spre a ne duce pe spinarea valurilor, până în adâncuri, prin curmătura munților, spre Piatra. Ne împedeca însă ploaia, care de două zile nu mai contenea, îngălbenind apele. Deodată norii părură că se mai subțiază, lăsând să se strecoare chiar câteva snopuri de raze calde și vesele, prin potopul lor greu și plumburiu. Pe alocurea începură să se ivească pete albastre și limpezi de senin, norii se depărtară în zare și soarele se arătă puternic și cald. Ceiace ne dădea de sminteală acum, erau numai plutașii, cari nu se mai zăreau venind.

—«Dacă așa ni-i vorba, hai după ei,» ne spuse d-l Director și pornirăm împreună cu vreo câțiva băieți spre sat.

—«Pintilie, bade Pintilie !!», strigă d-l Director, dela poarta plutașului, în hămăitul unui dulău mare și roșcovan, «hai că te-așteptăm».

Omul se aproprie de poartă, dădu bună-ziua, ștergându-și mustețele cu mâneca cămeșii.

—«Apoi cocoane, credeam că n'ăți merge pe-o vreme ca asta, că dă.... se cam burzuluise ceriu astă noapte...

—«Ei lasă, a da Dumnezeu și vom avea și noi vreme bună.... Mergi ?

—«Merg, merg, cum de-nu, numai să-mi iau sculele». Intră apoi în casă, își luă sumanul, traista, toporul și o frânghie, strigă pe cumnatu-său Gheorghe, de alături, și împreună ne îndreptăm spre locul de plecare.

Întoarserăm plutele spre cursul apei... Părintele Chiricuță, care ne însoția, își scoase pălăria largă de pe cap, și cu glasul lui puternic și cald de bariton, începu „Tatăl nostru care ești în Ceruri, sfințească-se numele Tău.... și corul, repede intoc-

mit, răspunse un «Amin» adânc şi armonios, făcând să vibreze un ecou prelung şi îndepărtat.

O sguduitură bruscă, apoi o legănare uşoară pe spinarea valurilor, clocotind într'o frământare neîntreruptă... Plecam!

Soarele plutea acum biruitor, pe nesfârşita boltă albastră a cerului, aruncând peste văi, peste păduri, peste creştetele munţilor încă umezi de ploaie, raze fierbinţi, împrăştiind pânza uşoară şi brumată a aburilor. Deoparte şi de alta a malurilor, se ridicau înălţimi, cu desişuri de brad şi mesteacăn, pe la

PETRU POPA
maistru de lucru manual.

poala cărora, în luminişuri, se iveau sfioase, căsuţe de munte ce păteză cu albul lor, verdele închis al fondului. Lăsăm în urmă Gura-Negrii, cu bisericuţa dărâmată, Gheorghiţcanii, cu casele ca nişte minuscule cutioare de chibrituri, risipite pe pajişti umede de rouă, cu oameni de prispe, îmbrăcaţi curat, sfătuind între ei, rezemăţi unii în bâte încrestate, femei în catrinţe negre, cu siluete fin sculptate în umbra potecilor...

Uneori plutim în locuri domoale, aşa de domoale încât ai crede că apa stă pe loc, şi cu ea şi cu noi, odihnindu-se parcă, în umbra proaspătă a sălciilor, de truda drumului făcut. La cotituri, ni se deschid privelişti noi, largi, cu creste de munţi înfipte în albastrul pal al cerului, cu drumuri şerpuitoare

şi albe, adâncindu-se în umbre de codri, cu părăriaşe subţiri şi nervoase, prin crăpături de stânci, sporind cu argintul lor încropit, vălmăşagul Bistriţei.

Ne apropiem de Cheile-Dornei. Pintilie cercetează încheieturile plutei, întăreşte cu toporul cuiele de lemn ale grindeiului dela cârmă şi cercetează cuprinsul apei învolburate, cu ochii lui iscoditori. Malurile se strâmtează şi se ridică drepte şi pietroase, sgâriind albastrul de cicoare al cerului. Pe alocurea, câţiva mesteacăni firavi, ies de prin crăpăturile stâncilor pleşuve. Bistriţa geme clocotind, iar plutele alunecă ameţitor într'un vârtej de spumă încropită.

E colţul Acrei... o cotitură bruscă ce încinge strâns un picior de munte. Din fuga năprasnică, vedeam săltând de sub Zănooga, Moara Dracului... Încă vreo câteva umflături de valuri şi Bistriţa, scăpată de strânsoarea munţilor, se lărgeşte, sclipind sub lumină, domolită. Pintilie îşi şterge fruntea de sudoare, pune cârma la o parte şi-şi umple luleaua. O linişte odihnitoare domneşte peste tot cuprinsul, doar întreruptă din când în când de sunetul mecanic şi monoton al tălăngilor câtorva vite ce pasc în luminişuri. Trecem de „Căldarea", de «Dâmbul Colacului», valea se lărgeşte lăsând să se vadă în zare, piscurile uscate ale Tarniţei, ce par ruine de castele vechi cu figuri legendare. Un abur uşor, albicios, le acoperă frunţile. Trecem pe sub „Piatra lui Toader", de care se leagă legenda unui flăcău ce-a ucis un turc care-i răpise logodnica,— plutim liniştit, părând că astfel apele vor să ne lese răgazul de a privi culmile Barnarului cu tovarăşii săi de veacuri sub haine mohorîte de brazi, pieticite cu frunzişul deschis al mesteacănilor. Intrăm în Toance... Bistriţa se umflă şi alunecă ameţitor la vale. Un potop de colţuri de stâncă răsar de sub apă, sfâşiind undele, făcându-le să se răsucească, să se isbească, fierbând înspumate în cazanul stâncilor, strâmt şi adânc. Apa cade peste praguri, clocotind spumoasă. Pluta se cufundă cu grindeiul, trosneşte din încheieturi, dar răsare din nou, ferindu-se, prin mâna dibace şi pietroasă a lui Pintilie, de alte şi alte colţuri, unde apele urlă înăbuşit....

Ieşim din Toance, trecem domol pe lângă satul «Holda» cu o şcoală pitoresc aşezată în cerc de brazi şi mesteacăni, apoi pe lângă Gheboaia, şi ne apropiem de Broşteni, primul loc de popas. Deacolo trebuia să luăm un alt plutaş, Pintilie

fiind tocmit numai până aici. Găsirăm un moșneag cu fecioru-su. Plecarăm spre sat. Broștenii, cu mândrile lui așezări, cuprinde amândouă părțile Bistriței. In vatra satului, în fața cooperativei, sub umbra unui stejar mare, era încinsă hora. O lume, pestriță în îmbrăcăminte, era adunată în jur privind pe jucăuși, învăluiți într'o pânză de praf albicios, ce tropoteau neobosiți în sunetul unei scripci și țimbale. Țărani dela munte, înalți și cu cămeși albe, muntence în catrințe negre, amestecate printre târgovețe cu ciubotele galbene sau pantofi, vânzători cu tarabe de acadele peste care se așternuse o pătură destul de groasă de praf, sticle de limonadă în diferite culori, toate se amestecau deavalma. Soarele înclină spre asfințit, tivind cu ultimile raze, margine de case și frunze... Porniram mai departe cu plutele și odată cu seara ajunserăm în Borca, unde trebuia să poposim peste noapte.

Pe malul drept, se proecta elegant și pitoresc, biserica cu turle svelte și albe, pe fondul întunecat al brazilor. Un pod de beton unea cele două părți ale satului, Sabasa și Borca. Directorul școlii primare, d-l Popovici, ne primi cu inima deschisă. Masa o luarăm la cooperativă. Un borș minunat cu verdețuri, făcut de crâșmăreasa cu ochi negri și șireți, ne întremă. Băeții se răspândiră pe la gazde. O luai si eu la întâmplare pe drum. O băbuță cam cu chef, mormăind ceva ce semăna a cântec, mergea agale și ea spre sat.

—„Mătușică, n'ai vrea 'neata să mă găzduești noaptea asta, căci dă... nu ți-ar fi pe degeaba, zic către babă.

—„Dă, dragul mătușii, nu știu dacă ți-o placea... e ca la o ghiată babă.. ș'apoi ce-o zice și moșneagul...

—„Nu te teme, mătușică, oameni sântem și credem unii altora... Mătușică, da mândre locuri mai aveți pe aici, ii zic eu, intrând în vorbă cu dânsa, s'o mai îmbunez.

—„Mândre, dragul mătușii, că-s dela 'Mnezeu sfântulețul lăsate !...

Mă uit la babă, cu coada ochiului... Mărunțică și adusă de spate, pare pierdută într'o mulțime de fuste rotate, de cit pestriț. Papucii ii clempănesc la fiecare pas, pe două tonuri deosebite...

Fața are o sumedenie de sbârcituri, peceți ale uceniciei, și nasul puțin cam ridicat. Ajung la casă. O bojdeucă mititică,

cu o fereastră cât pumnul. —«Mă! șuer eu a pagubă, bun chilipir, strașnice perspective de somn.

—Păi, vezi și 'Mneatale, dragul mătușichii, poate n'are să-ți fie așa de bine, de aceia eu zăc să te duci alături la nepotu-miu...

Mă uit alături, o casă mare și frumoasă de gospodar tânăr.

—Că bine zici, mătușă, mă îndrept atunci într'acolo și-ți mulțumesc de sfat.

După ce dădui binețe și-i spusei necazul, gospodarul mă primi pe mine și pe alți colegi și ne pofti la o măsuță unde aburea o mămăligă caldă... Ne îmbie cu lapte și brânză și după masă ne duse în odaica hotărîtă pentru noi. Mulțumii și-l ruga să mă scoale a doua zi înainte de răsăritul soarelui. In patul curat și mirosind a sulfină nici nu știu când trecu noaptea, trezindu-mă la bătaia ușoară în geam a gospodarului.

Mă îmbrăcai repede și, bând o cană de lapte ce-mi dudu gazda, mulțumindu-i, mă îndreptai spre plute. In aerul proaspăt al dimineții plutea o mireasmă ușoară de fâneață plină de rouă. Peste măguri plutea o ceață aburie. Spre răsărit sulițI de foc, brăzdau cerul senin. Vitele mergeau domoale spre pășune în sunete cadențate de tălăngi. Pe la porți noi de brad, viteluși cu botul catifelat și umed, mugeau încetișor. Pânza aburie a munților se subția din ce în ce sub razele calde ale soarelui. In fund, Bistrița, printre tufișuri, dealuri și sălcii, arunca scânteieri de argint... Pluta stătea gata de plecare... Ne suirăm și, din câteva lopeți dibace ale lui Moș Ion Crușitu, se îndreptă în sursul apei. Trecem pe lângă Piatra Teiului, o stâncă uriașă și stingheră, par'că înfiptă anume în pământ, într'o pajiște netedă. Oamenii spun că, în vremurile de odinioară, ar fi luat-o în ghiare Aghiuță, depe zimțurile Ceahlăului, cu gând să izească cursul Bistriței. Dar, prinzându-l cântatul cocoșului, a scăpat-o din ghiare, chiar lângă mal, înfigându-se în pământ încă pe atât cât este înafară. Moș Ion se uită clătinând din cap, la dânsa... „Cine știe ce vremuri or mai hi fost și pe atunci!" In zare, bătrânul Ceahlău, își arată culmile pleșuve și roase de vremuri, în înălțimile aburoase. Creasta brazilor pare o horbotă brodată pe fond albastru... Pe la ameaza ajungem la Răpciuni. Plutașii depe mal, prind repede odgonul gros al pluții, îl leagă de țăruș și pluta se alătură malului. Ne îndreptăm spre sat. După un prânz luat în pripă, ne pregătim

de mers spre schitul Durăului, pe jos, în frunte cu d-l director al nostru. Trecem prin satul Schitu, cu căsuțe mici, curate, pitulate prin umbre de grădini. Câți-va băieți cu părul ciufluit și fața pârlită de soare, se joacă în praful de pe drum, urmărindu-ne cu priviri curioase. Trebuia să ne grăbim căci o ploaie fugară se înfiripa spre apus și care nu întârzie să ne stropească cu picături mari și grele, câteva minute. Spre seară eram în fața Durăului. Dela poarta schitului și până sub poalele pădurii, se așternea o fâneață de o negrăită frumusețe. Iarba mare, până la brâu, presărată cu mulțime de flori de câmp, pare un adevărat covor măiestrit ales în culori. Mănunchiuri de albăstrele, pâlcuri înalte de sânzâiene, lumânărele, margarete, rochiți de rândunele, gura leului, măzăriche, cicoare, păpădie, își concentrau culorile și miresmele. Răsfrângeri de lumină, piezișe, răsbăteau prin luminișuri, brodând marginile cu fire de aur. Câte o șuviță de vânt strecurată prin bolta pădurei, înfiora încet frunzele iar florile își plecau ușor fruntile lor de fecioare, ca o rugăciune tăcută adusă zeului soare, ce aluneca după măguri, în umbra apusului. Un freamăt ușor al pădurii făcea să pâlpăie domol și ondulat, fânețele, până departe. In fund, Ceahlăul de veacuri, domina, tăcut și măreț, înălțimele.

Intrarăm în locașul păcii, tăcerii și rugii.

Chiliile călugărilor, mai toate micuțe, sub acoperișuri de draniță ruginită, cu streșini largi și pridvoruri cu stâlpi încrustați, se ivesc sfioase din umbră de nuci sau meri. Biserica e în mijlocul curții. Nici o ființă de om. Pe la ferestre apar câteva umbre dar se ascund iarăși pe după perdele. Un «Tatăl nostru», cântat în cor, în fața bisericii, scoase unul câte unul pe tainicii sălășluitori ai sihăstrici. D-l director ceru ospitalitate dela stariț care ne-o dete. Coborim spre arhondoric, printr'o hudiță mărginită cu zaplazuri. Arhondoricul e compus din două case, dania lui Gh. Panu ; o casă mare cu cerdac stâlpuit, cu fața spre Ceahlău, și alta mai mică deacurmezișul ogrăzii. Mai la vale, părâul Durăului saltă limpede peste praguri de prund.

Fratele Ghiță, îngrijitorul Arhondaricului și bucătarul schitului, ne împarte paturile frățește, paturi largi și moi cu saltele și perne, acoperite cu scoarțe. Fratele, n'are mai mult de douăzeci de ani. Imbrăcat într'un antereu vișiniu, de lână

aspră, strâns pe trup până la mijloc, iar de aci în jos, larg și rotofei, cu trupul lui firav, pare un băieţandru. Părul blond, mătăsos și inelat, îi încadrează faţa albă, revărsându-se pe umeri. În ochii albaștri, adânci, joacă o umbră ușoară de melancolie. Chilia lui e în Arhondoric. Un pat de scânduri pe două capre de lemn, acoperit cu un lăicer vărgat; pe perete alt lăicer. La capătul patului, o lădiţă vopsită cu flori galbene și roșii, cu belciuge mari, răsucite. În colţul de răsărit, icoana Maicii Domnului, cu perdele și smocuri de busuioc. O candelă pâlpâie anemic, aruncând umbre tremurătoare pe lemnul vechiu. Câteva oale și un șirag de bureţi, pe perete. Pe masă, un ciaslov vechi, cu scoarţe tari și file unsuroase, stă rezemat de un sfeșnic cu o lumânare prelinsă. Fratele Ghiţă e dus după apă la părâu. Se înserase deabinelea. Schitul din deal se adâncea tot mai mult în umbrele nopţii. Prin ferestrele chiliilor străbăteau lumini palide. Din turnul schitului răsună brusc și metalic, o lovitură de ciocan apoi a doua, a treia, îndesindu-se din ce în ce mai mult, într'un raport nervos, despicând mărunt liniștea nopţii. Din umbra chiliilor, încep ură să se desprindă umbrele anahoreţilor, îndreptându-se spre bisericuţă. Urc și eu dâmbul spre biserică. În pridvor, lumina lumânărilor aruncă fâșii palide pe picturile vechi, roase. Pe peretele din dreapta e zugrăvit iadul cu chinurile lui. Un balaur mare, svârlind pe gură, limbi uriașe de foc, încolocește sufletele păcătoase. Mai sus, cumpăna dreptăţii cântărește sufletul nou venit, cu greutăţi anumite, poate chilograme... Restul plutește în obscuritate. Draci cu coarne și cozi lungi, cu furci în mână ducând turme de suflete spre un râu de foc. În biserică, e liniște. Merg cu paşi înceţi să nu tulbur tăcerea cu sgomotul pe caldarâmul de piatră.

În strană, un călugăr bătrân, cu plete albe, citește pe nas într'un ceaslov cu file picurate, luminând șirurile chirilice cu o lumânărică subţire. Alături, doi băieţei, fraţi, îi ţin isonul clipocind de somn. Din cetitul bătrânului, nu se deslușește mai nimic, doar câte un cuvânt spus pe un ton mai ridicat spre a deștepta pe băieţii cu isonul, copleșiţi de somn, continuându-și aaa-ul lor monoton și narcotic. Slujba se termină. Un călugăr stânge lumânările și candelele, strângând mucurile între două degete. Ecouri de paşi ai călugărilor, apoi totul intră în liniște. Luna scaldă cuprinsul mănăstirii, într'o

lumină moale, argintie. Ceahlăul pare şi mai enorm cu umbrele lui prelungite. O pânză uşoară de aburi învăluie măgurile...

A doua zi, când se crăpă de ziuă, fratele Ghiţă ne sculă pe toţi. Trebuia să urcăm pe Ceahlău, ţinta escursiei noastre. Ne urcarăm în deal, la schit. Ţancurile Ceahlăului nu se vedeau din pătura groasă de aburi ce le învăluia. In faţa chiliei care-l găzduise peste noapte, d-l director, treaz de mult, fierbea în două ceaune mari, lapte şi ouă. Il înconjurarăm cu urale. «Mă, par'că v'au mas şoarecii în pântece, aşa vă înghesuiţi. Aşteptaţi, că v'ajunge la toţi!» ne zise el, mai mult vesel decât supărat. Ne împărţi laptele fierbinte şi spumos

GHEORGHE IONESCU
agronomul şcoalei normale.

în ulcelile noastre, apoi ne dădu ouă, brânză, ceapă verde şi măsline. Până să sosească caii pentru urcuş, zăbovirăm în curtea schitului. Soarele începea să se ivească din măguri şi, odată cu el, să se subţieze şi ceaţa. Intrevedeam o zi frumoasă. Sosiră şi caii. Noi o luarăm pe jos, înainte. Urcam pe sub bolţi de mesteacăn şi fag, printre cari rar străbătea câte un snop răzleţ de raze calde. Cu cât urcam mai sus, cu atât drumul se făcea mai greu, cu praguri şi dâmburi în piept. După trei ore de drum, ajunserăm la Piatra Lată, primul colţ dintre cele trei mai mari ale Ceahlăului. Poposim puţin şi o luăm

iarăşi la drum. Trecem pe lângă Panaghia, colţ drept şi gol, ros de ploi şi viscole. Ca să ajungem pe Toaca, trebui să părăsim cărarea şi să ne urcăm deacurmezişul, agăţându-ne de jneapăni şi ierburi. Stânca e acoperită cu muşchi şi brădet inchircit de frig, presărat cu Floarea Reginei, catifelată şi mereu neveştejită, şi Mânuţa Maicii Domnului,.cu petale albastre şi plăpânde în formă de palmă. Pe colţurile pleşuve şi roase stă înfiptă o toacă de fier. In vale se deschide prăpastia fără funduri, pe coastele căreia brazii înalţi, conici, par abia nişte ierburi închircite. Soarele varsă potop de căldură peste măguri, făcând pădurile să sfârâie prăjite de dogoare în miros de răşină. Pe cer, câţiva nouri uriaşi, albi, par nişte imenşi fulgi de zăpadă. Un vultur cenuşiu, se învârte agale în văzduh, cu aripile nemişcate şi largi, în rotocoale mari. Suntem în impărăţia liniştei. In zare, aerul pâlpâie în valuri uşoare, aproape nesimţite. Schitul abia se zăreşte în vale. Şi mult am fi stat să privim potopul de măguri încremenite în valuri uriaşe de mare, cu zări nesfârşite, dacă căldura nu ne-ar fi prevestit una din acele ploi repezi şi scurte ce cad zilnic în părţile muntoase. Intr'adevăr, abia avurăm timpul să mâncăm din cele luate dela schit, în pripă, când un huruit îndepărtat ne hotări să plecăm. Un vânt, din ce în ce mai puternic, începu să frământe codrii şi după el, un şivoiu se rostogoli, cu vuet înăbuşit, în picături repezi, făcând să trosnească crengile şi frunzele sub loviturile lor. Pământul par'că sfârâia sub răcorirea apei. Ajunserăm la schit uzi şi obosiţi. Fratele Ghiţă ne pregătise un borş minunat călugăresc, neprecupeţit în verdeţuri. A doua zi, ne-am intors spre Hangu şi spre seară am ajuns la Piatra. Pornirăm după o zi de şedere aici spre Botoşani, cu trenul. Strâmtoarea vagonului par'că ne înăbuşea....

Const. Cumpătă
absolvent al şcoalei normale
„M. Eminescu"

Excursia cu absolvenții din seria anului 1923 (P. Neamț).

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

EXCURSIA ABSOLVENȚILOR ȘCOALEI NORMALE DE INVĂȚĂTORI „MIHAIL EMINESCU" DIN ANUL 1924. SFÂRȘITUL LUNEI IUNIE.

Cu o zi înainte de plecare d-l Director, Tiberiu Crudu, ne adună în cancelaria școalei, unde ne vorbi părinteşte spunându-ne cum să ne purtăm în timpul excursiei ce aveam de făcut prin Bucovina și Transilvania.

In sara plecărei, ne-am culcat în vagon, căci după miezul nopții, trebuia să ne luăm drumul. Când am plecat în zorii zilei toți eram veseli. Inaintea noastră, era vagonul băeților de la «Liceul Laurian» — tovarăși din același leagăn de cultură, Botoșanii. — După un drum de câteva ore, am ajuns în gara Burdujeni, o clădire mare, asemenea unui palat de aramă, unde avea luptă Făt-Frumos cu cel mai slab zmeu, căci pe urmă trebuia să treacă la cel din palatul de argint și apoi la cel din palatul de aur ; dar totdeauna el învingea. Și noi am avut de luptat cu hidra ce stăpânia dincolo de acest falnic castel pe care cu ajutorul lui Dumnezeu am învins-o și i-am luat ceeace ne furase pe nedrept : „dulcea Bucovină, veselă grădină", cum o numește Alecsandri.

Fiori neînțeleși ne străbăteau corpul când a fluerat mașina, căci peste câteva clipe, am început a respira aerul ce mângâie și acuma rămășițele pământești ale marelui voevod Ștefan cel Mare. Pe fețele fiecăruia se citea o bucurie fără margini. Pe ogoarele întinse și netede, se vedeau oameni și femei îmbrăcați frumos în vechile și pitorețtile costume naționale.

De la stația Dărmănești am apucat spre Dorna-Vatra. Orizontul către care înaintam, a început să se noureze și aerul să se răcorească. Pe nesimțite, ne-am trezit între dealuri acoperite de păduri înalte și stufoase. Cu cât înaintam, cu atât dealurile creșteau până ce am intrat între munți.

Apa Bistriței semăna cu un brâu lucrat în briliante ce incingea tăria de granit a munților. Pe Bistrița mergeau plute legate una de alta — câte 5 în șir — pe care le conducea un singur om cu o pârghie lungă la vârful cărcia, în apă, avea o

scândurică cu care cârmea pluta din frunte după trebuință; iar celelalte, se supuneau noii direcții fără împotrivire.

Munții stăteau neclintiți cu frunțile lor pleșuve în cer. De la poale pe care le scăldau undele repezi ale Bistriței, până către creștete, se așternea podoaba verde a brazilor. De la o vreme, mașina a început a gâfâi greu... un fluerat ascuțit și s'a oprit. Erau Iacobenii — Un sat așezat pe malul drept al Bistriței. Casele albe păreau niște nimfe eșite din undele clare ale apei — se așezase în fondul verde al brazilor și zâmbeau la razele calde ale soarelui. Aici s'au oprit băieții de la liceu.

Când soarele scăpăta spre asfințit, am ajuns în Dorna Vatra. Orășelul se întinde în vechea albie a râului, ce curge astăzi prin mijlocul ei, deoparte munți, de alta iarăși munți înalți. La început am fost atrași de cântecele unei muzici din grădina publică. Ne-am dus să o vizităm. Era plină de lume, de sgomot, de glasuri, însă nu auziam decât nemțește vorbindu-se. Am fost isbiți de frumusețea fetelor, dar nu îndrăzneam să le întrebăm nimic căci nu știam această limbă. Câte unul mai îndrăzneț arunca câte un: schoene Fraeulein! Ververiție alergau fără frică pe iarba verde de pe sub brazi, făcând acrobație la apropierea nepermisă a vreunui om, ori câne.

Vre-o câțiva băeți, am luat-o spre vârful muntelui, cu gândul de a-l atinge. Nu am făcut nici o sută de metri și nu mai puteam de oboseală. Ne-am tolonit pe mușchiul moale și verde, care e mai bun decât o canapea și am renunțat la planul acesta, rămânând să-l punem în aplicare a doua zi.

După ce am stat la masă, unde ne-am întâlnit cu toții, ne-am dus pe sfânga apei, într'un loc de unde se putea privi orașul. Era încântător: luminile caselor, roșii, jucau pe spinarea apei ce trecerea pe sub geamuri molcomă, hârșiitul ferestraelor și huruitul trăsurilor se armonizau cu șoapta vântului ușurel de printre frunzele ascuțite ale brazilor; iar deasupra tuturor, se întindea pânza fumurie a serii.

A doua zi, d-l Director, s'a interesat de plecare spre Transilvania; iar noi, o parte, ne-am dus la biserică. Dacă pe străzile orășelului nu auziai decât nemțește, în biserică era numai suflet și port curat românesc. Cămășile frumos lucrate de pe femei și bărbați, semănau cu floarea de cais din luna lui April. Bărbații, stăteau în față; iar femeile și fetele la spate. Sfânta slujbă s'a oficiat cu o deosebită solemnitate. După ieși-

rea din biserică, ne-am împânzit în cete mici și am luat-o spre crestetele munților, unde am găsit afine ce cresc pe niște arbuști de cel mult o jumătate de metru înălțime. D-l Director, a cules hribi din care a gătit singur o mâncare minunată la bucătăria restaurantului din care ne-am împărtășit cu toții. Se minunau și bucătarii, dor și noi de această minunată mâncare. După ce s'a strecurat ziua și a trecut noaptea, am pornit în căruțe spre Dorna-Helgii, căci comunicația cu trenul era întreruptă. In dreapta drumului pe aproape de Poiana Ștampei se făceau încercări de exploatarea turbei. După amiază, când

DUMITRU ALEXA
Suplinitor al catedrei de franceză.

cerul începuse a se posomorî și picături de ploaie începuse a cădea, am ajuns în Dorna-Helgii, o înfundătură de munți întunecoși, de păreau că se bat în capete. Fabricile de cherestea huiau, întrecându-se cu murmurul cam înciudat al apei. Aici era mai greu de urcat munții ca la Dorna-Vatra, totuși ne-am cățărat pe cât ne-au permis puterile și oboseala drumului.

Cum am ajuns, îndată ne-au înconjurat lucrătorii de la fabrică, care erau în majoritate români. D-l Director le explica cum au ajuns sub stăpânirea nemțească, d-l Balan își cerceta farmacia, căci lui i se încredințase această slujbă, iar d-l Ar-

deleanu îngrijea de masă cu d-l Apostol. In Dorna-Helgii, nu am stat mult, căci trenul electric a venit repede spre a ne lua spre Ardeal. La pornire, i-am tras o bătută în ritmul scripcei pe care o mânuia Eugen Cumpătă. La bătută, d-l Director a prins în dans și pe țăranii ce venise să ne vadă ceeace le-a făcut mare bucurie. Șeful stației era neamț — se uita cam pe sub gene la noi. Când s'a pus trenul electric în mișcare, am cântat marșul «Trei culori». Urcarea a fost în tăcere, fiecare sorbind cu nesaț priveliștea măreață ce semăna ca o mare cu valurile verzi ce se tot lăsa în jos și la cerul limpede, sprijinit pe frunțile pleșuve ale munților.

Când am ajuns sus pe platou, trenul a stat puțin. Orizontul se limpezise. Cât putea să distingă ochiul, nu se vedeau decât vârfuri de munți goi ieșiți dintre valurile verzi ale oceanului ce ne înconjura. Soarele mergea să se culce în marea de rubin. Amurgul se furișa pe văile ce le aveam de coborît. La un fluerat scurt, trenul s'a pus în mișcare. In goana vertiginoasă, defilau fulgerător stânci ce stăteau gata par'că să se rostogolească spre îndrăznețul nostru trenișor, care alerga înfrigurat, par'că, de pericolul ce-l prevedea.

Pe marginea drumului, în preajma Tihuței, fete cu ochi mari negrii, cu sprincenele arcate, gura mică, cu părul bogat și îmbrăcate în costume naționale, torceau în urma turmelor ce mergeau către casă, părând niște Ilene Cosinzene. Se uitau drăgălaș la noi și se bucurau de bucuria noastră.

Erau incântătoare văile pe care coboram mai ales că din vreme în vreme, vedeam câte un asemenea păstor! Când ziua cu noaptea începuse a se îngâna pe furiș, am ajuns în Borgo-Prund — un sat asemenea orășelilor noastre — așezat la poalele munților. De aici încolo, locul se deschide spre Bistrița. In fața primăriei, am fost întâmpinați de primar — un om înalt ca un brad, cu pălărie mare pe cap, în cămașă, descins și cu niște bocanci sdraveni în picioare — vorbea cam greu românește. El ne-a încarterat pe fiecare. Eu, cu colegul meu Bucur M., am fost găzduiți la un învățător supliniitor cu numele Ștefan Vrăjmaș.

Era necăjit sărmanul, căci perduse gâștele. Sara ne-a dat câte un pahar cu lapte și ne-a rânduit culcarea în casa cea mare. In casă era curat și mirosea a sulfină și busuioc. Pe pereți erau așezate într'o formă simetrică farfurii și talgere în-

chistrite frumos. Spunea că are fată frumoasă, dar s'a dus cu mârhăile (vitele) în munte de un fârtoc (sfert) de oră și mintenaș (îndată) se întoarce. Nu știu colegul meu, dar eu eram nerăbdător s'o văd. Somnul ne-a biruit pe amândoi visând tot Ilene Cosinzene. A doua zi, am plecat prea dimineață și nu i-am mai văzut copila! Șef de stație și în Borgo-Prund era tot străin — ungur. Avea un ciubuc lung că-l ținea cu mâna când trăgea din el. Mustățile, îi erau îngălbenite sub nas de fum și privirea îi era încruntată, măcar că era bătrân. Nu se cam învoia să ne dea vagon pentru noi. Soarele de cum răsărise, era ferbinte. În drum, se urca câte o femee, care purta peste broboadă o pălărie de paie cu borurile mari, păreau niște chinezoaice.

Pe sub amiază, am ajuns în Bistrița, un oraș mare așezat în partea stângă a drumului de fer, cum veniam noi. Casele aveau acoperișuri prea înalte și greoaie, de cărămidă arsă. Pe străzi, nu auziai decât ungurește și nemțește — limbi ce, dacă s'ar putea pune pe note muzicale, ar trebui cântate contra timp. Nu am stat mult în acest oraș a cărui atmosferă părea că ne respinge și am pornit spre Tg. Mureș.

În drum, în mijlocul unui podiș, am văzut arzând limbele de foc ale gazului metan, care se vedeau ziua mare. Ne-am minunat mult de aceste văpăi cari izvorăsc din pământ prin niște țevi anume puse. Spre sară ne-am oprit în Ludoșul de Mureș spre a aștepta legătura trenului. După ce am stat la masă, ne-am apucat de cântat din vioară și de jucat. Prin stație erau niște fete de ungur tare frumușele, dar nu se apropiau de noi căci nu le plăceau cântecele noastre naționale.

După stăruința colegilor, am început să cânt «ceardașul» dansul național unguresc. Cu acesta le-am momit. Dacă le-am văzut apropiate, nu ne-a fost greu să le luăm la joc și pe urmă să te ții băete! Uitase fetele că nu le mai cântăm dansuri ungurești: ce le cântam, aceea jucau, ba le părea tare rău când au văzut că plecăm.

Târziu, pe la miezul nopții, am ajuns în Târgul Mureș. Am fost găzduiți la școala normală de băeți, o clădire minunată pe care am fi dorit să o avem și noi la Botoșani.

Dimineața, am vizitat Primăria și Palatul cultural — opere monumentale clădirile, dar și conținutul lor. La Palatul Cultural, în sala de concert este o orgă colosală — ni s'a spus că

este cea mai mare din Europa Centrală (?!?) Am vizitat și galeria de tablouri — erau perfect de bine după noi, dar d-na Crudu și d-l Director ne-au spus că nici nu se pot compara cu cele din galeria Luvrului. In sala bibliotecei am fost viu impresionat de modul cum abonatul, vine, își depune cartea imprumutată la locul de unde a luat-o, își ia alta și pleacă, sau în sala de lectură, sau acasă. Supraveghiază o singură persoană.

Biblioteca este înființată în 1912 sub direcția lui Gh. Molnac și are 30.000 volume, dintre care numai 3000 cărți în românește.

In crucile amezii, am pornit spre Târgul Ocna. Colegii își dădeau carnetele unii la alții spre a-și scrie impresii din călătorie. Eu am dat carnetul meu d-lui Director să-mi aștearnă ce va crede de cuviință și, cum carnetul s'a deschis la un loc unde-mi insemnasem: «Trecerea munților», d-sa a scris: „Eu am socotit-o intotdeauna ca o călătorie în mijlocul oamenilor mari și singurateci ai neamului. Infățișarea lor e majestoasă, neclintită, adesa sdrobitoare. Aerul bun, curat, sănătos, vântul dur, rece și tăios. Privirea către ei mereu se indreaptă și sufletul mereu se adapă din viața lor sălbatec de impunătoare. Din inima acestor munți pornesc isvoare curate și limpezi, care răcoresc sufletele celor însetați de o viață sănătoasă. Tot așa din inima oamenilor mari pornesc curentele culturale care primenesc viețele mulțimii de la câmpul națiunei. Nori grei imbrobodesc munții și grîji mari la fel umbresc frunțele gânditorilor noștri. Pătruns de adâncimea acestor adevăruri, cine trece munții, trebue să se înfioare, să vibreze, nu numai de frumusețea lor măreață, dar și de învățămintele morale pe care viața lor ne-o inspiră. Fie că și sufletul tău ales, frate Bădăluță, să fie pătruns de fiorul care primenește, inobilează și înalță, acum când treci munții Harghitei întunecoase". Acest sfat pe care l-am căpătat, par'că mi-a deschis ochii mai bine, l-am citit până îl știam pe de rost și, de ce-l citeam și-l repetam, tot alte lucruri mi se luminau în minte — lucruri pe care până atunci, le vedeam vag, șterse, asemenea contururilor unor tablouri vechi care au fost spălate și scoase de sub pătura de fum și praf pe care a depus-o vremea.

Tot pe acelaș carnet mi-a scris și d-na Crudu impresii din excursie, bine înțeles că de alt ordin, dar de aceeași valoare, căci, pe când ale d-lui Director, sunt sfaturi morale ins-

pirate din măreția munților, ale d-nei Crudu, sunt observații cu privire la gestul rafinat a rasei noastre. Iată ce spune d-sa în limba franceză (deoarece este franceză) și mai bine s'a exprimat gândirea în limba-i maternă:

„La partie la plus agréable du voyage a été celle pendant la quelle nous avons rencontré des costumes et des visages roumains. Ici, au milieu des étrangers, nous avons pu nous rendre compte du goût raffiné de notre race. Cependant si des Hongrois nous n'avons rien à prendre, en revanche, il serait bon d'emprunter des Allemands l'ordre et la propreté,

BELA ROJNIAI
Maistru suplinitor de muzică vocală și violină.

sans compter le travail. Un village, une ville roumaine, propre et ordonnée comme une ville allemande, serait l'idéal". Citindu-ne și scriindu-ne impresii în carnete, se strecură și sara și trenul în munți. După ce am trecut de gara Madefalău, era să se ciocnească trenul în care călătoream cu un tren de marfă. Această ciocnire evitată, a pus stăpânire pe inimele tuturor și impresiile pe care le-am culeș după aceasta, erau în legătură cu acest fapt.

Târziu pe la miezul nopții am ajuns în Tg. Ocna. In gară nu ne-a întâmpinat nimeni. Gazdă am găsit la hotelul Regal. Fiind cam îngrămădiți, ne-am trezit când se crăpa de ziuă.

Cerul se rumenia la răsărit. Norii groşi ce se grămădise la orizont, au inceput, să se inflăcăreze, să se aprindă. Părea o imensă vatră de ferărie. Nu mult şi dintre norii apăsători a apărut faţa plină de văpaie a soarelui. Razele lui dogoreau. Din pământul umed eşiau aburi calzi. La lumina zilei, târguşorul Ocna, părea grămădit intre munţii ameninţători. Urmele luptelor din timpul războiului se vedeau lămurit: case dărăpănate şi nerestaurate, grămezi de moluz şi câte o spijă. După ceai, am plecat să vizităm Salina. Inainte de a intra în mină, am dat de o vână de sare, care ni s'a spus că are 25 km. şi că sarea de la Tg. Ocna, scoasă toată, ar ajunge un an la toată lumea de pe faţa pământului. Nu-mi puteam inchipui cum este o mină de sare de cât din cele citite, auzite şi de pe la cinematograf. O galerie lungă pe care am străbătut-o cu trenul electric şi apoi ni s'a înfăţişat imensa boltă a salinei susţinută de un picior în formă de paralelipiped la mijloc, terminat sus cu o prismă cu baza unui trapez isoscel culcată peste piciorul de susţinere. Trapezul cu baza mică stă pe paralelipiped, iar cu baza mare susţine bolta minei.

In stânga şi dreapta, jos lucrează deţinuţii — o lume nouă — o viaţă de purificare, un fel de purgator! Este şi aceasta necesară — un fel de educaţie a celor cu apucături rele. După vizitarea Salinei, de unde colegii şau cumpărat câte un obiect, am mers la bazar. Aci fel de fel de lucruri care mai de care mai atrăgătoare: bastoane, servicii pentru ouă, etc, păreau că toate te chiamă să-ţi povestească biografia făuritorilor lor! Unul părea că spune: «mâna care m'a lucrat pe mine este nevinovată de pedeapsa cu care a fost tratată» şi mi-am adus aminte de «Ucigaşul fără voie» de Gr. Alexandrescu şi multe altele...

Sara la masă s'au ţinut discursuri pline de lacrimi căci a doua zi urma despărţirea. şi fiecare gândeam:

Cine ştie dacă ne vom mai întâlni cu cei ce ne despărţeam!

P. Bădăluţă
absolvent al şcoalei normale
„M. Eminescu"

Excursia cu absolvenții din seria anului 1924 (Tg. Ocna).

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

ESCURSIA CU ABSOLVENȚII ȘCOLII NORMALE „M. EMINESCU", DIN 1926.

— **Note și impresii.** —

O dimineață fără soare, cu cer posomorît, învestmântat în nori cenușii, dușmănoși...

Nu ne pasă.

Ni-e soare în suflete, senin și voie bună prietenească în inimi.

O săptămână de libertate !..

O săptămână de hoinăreală, undeva, spre munții Neamțului, departe de osteneala, colbul, mirosul heteroclit și sgomotul de havră al târgului lui Botăș, cu drept e, socot, o binecuvântată pricină să facă geană de răsărit și în sufletul celui mai cântărit la vorbă și scump la voie bună, dintre noi.

Și suntem vre-o treizeci și cinci la număr : absolvenții din acest an, d-l director Crudu, Păr. Chiricuță,—profesor de pedagogie,— d-na și d-l Bosnea—secretarii școalei—d-l Ardeleanu —subdirector în acelaș timp persoana cea mai cu greutate dintre noi, căci în buzunarul d-sale sălășluia bucuria și nădejdea tuturor — fondul escursiunei, — și, printre toți aceștia, umilita mea persoană !

Ba nu...

Mai avem cu noi încă și o «Ileană Cosânzană» de vre-o 11 anișori numai—Ilenuța d-lui director,—precum și un „Ionică Făt-Frumos" și mai mititel încă, — isteață și poznașă odraslă a păr. Chiricuță.

Forfotim pe peronul gării, așteptând să se formeze garnitura pentru Verești.

Insfârșit, e gata.

Ne putem urca.

N'avem vagon deosebit, căci ni s'a refuzat.

Atâta pagubă, însă !

Mai poftească cineva, dac'o avea unde, în vagonul ocupat de noi !...

Pornim.

Și nourii pornesc și ei să-și improaște dușmănia, încetișor, mocnit.

Totuşi, cântece, glume, râsete, voie bună.

Leorda şi Bucecea trec aproape neluate în seamă.

Vereşti !

Aici vom sta mai mult şi vom schimba şi trenul, pentru Dolhasca.

Nu mai plouă.

Coborîm grăbiţi, încărcaţi fiecare cu tot neamul de ţoale şi pachete.

Până să sosească trenul, câte un ceaiu, în restaurantul gării, prinde bine.

Curioşii ne sfredelesc cu priviri nedumerite, iscoditoare.

Ce-or fi gândind de noi ?

Treaba lor...

Un şuerat prelung, ascuţit, ca o văicăreală de înjunghiere.

Vine trenul.

Sărim zoriţi, înşfăcându-ne calabalâcul.

Asalt la vagoane.

Cu coatele, cu vorba, cu îndrăsneala colectivităţii, biruim.

Nu mai suntem singurii stăpâni ai unui vagon, totuşi ne-am făcut loc deajuns.

Stăpâni deplini însă, pe vorbă, râsete, cântece.

Ochii străinilor de cârdul nostru sunt semne mari şi vii, de întrebare mirată.

Câte unul îndrăzneşte :

— «Cine sunteţi D-vs. ?»

Şi, luminat de răspunsul vreunuia dintre noi, clatină din cap cu un : «aha !» mulţumit şi plin de înţeles.

Dolhasca.

Din nou coborîm. Şi din nou asalt. Acuma asupra trenului de Fălticeni.

Biruim mult mai uşor decât la Vereşti.

Şi, cum bunătatea soarelui a biruit şi ea duşmănia norilor ce-l întunecaseră până acum, şi — mai vârtos — cum s'a nimerit că, dând la o parte perdeaua mohorită a norilor, binecuvântatul soare ni s'a pus «drept la inimă», toţi, «într'un cuget şi o simţire» uniţi suntem întru a deslega baerile blagoslovitelor noastre trăisti de călători şi, până a nu ajunge bine la Fălticeni, ne pomenim că am împlinit şi această creştinească datorie, către Măria-Sa Pântecele fiecăruia dintre noi.

Fălticeni.

Gara mohorîtă, pitică, tupilată în vale, ruşinată par'că, ne înghite un minut, pentru a ne vărsa de cealaltă parte, unde staţionează câteva trăsuri flendurite şi colboase, cu câte un şi mai colbos şi flendurit *muscal* de neamul lui Israel.

Urc priporul spre târg pe jos, cu absolvenţii.

Ceilalţi au plecat cu trăsurile.

Soare, zăpuşală şi colb.

Ah, colbul Fălticenilor, când se întâmplă ca acum, că n'a plouat de vre-o două săptămâni.

Până mâine, Vineri, rămânem aci.

Rânduim dormitul absolvenţilor la cazarma Reg. 16 inf., într'un pavilion ocupat de şc. normală. Noi, ceilalţi, vom dormi la nu ştiu care hotel jidovesc.

Liniştiţi în ce priveşte cartiruirea, o pornim prin târg.

O cunoştinţă — veche pentru d-l director şi păr. Chiricuţă, nouă pentru noi ceilalţi, şi simpatică tuturor — d-l Virgil Tempeanu, ne însoţeşte la liceul „N. Gane", unde avem de vizitat muzeul profesorului Ciurea.

Suntem preocupaţi însă, de problema transportării noastre, mâine, la Borca, 80 km. — poate şi mai bine — de Fălticeni.

Am găsi, desigur, camioane de cursă.

Nu vrem, însă, să măcinăm dintr'odată slăbănogul fond al excursiei noastre.

Mergem la prefectură, să cercăm bunăvoinţă şi sprijin.

Suntem amabil primiţi.

Dar nu e chip să căpătăm decât făgăduiala de a se interveni pe lângă nuştiu care director de mare întreprindere forestieră, să ne pună la dispoziţie un camion de transportat cherestea.

Fie!

Numai de ne-ar da. Căci răspuns hotărît vom avea peste vre-o oră-două.

Plecăm, pentru ca peste o oră să ne înfiinţăm din nou.

Nu scapă uşor de noi...

Răspunsul nu e rău. Dar nici pe deantregul bun: maşina e în reparaţie; însă — ni se dau asigurări — va fi gata până mâne, pe la vre-o 8, 8'/$_2$.

Şi noi, cari visam să plecăm cu cea dintâi geană de răsărit!

Ne resemnăm şi hotărîm: tocmim un camion de curse, cu care — disdedimineaţă — vor pleca toate «mărimile», rămă-

nând să vin în urmă cu și absolvenții. Indată ce va fi gata mașina făgăduită vom pleca și noi și vom ajunge — minunată socoteală! — la masa gata, pregătită de cei dinainte.

Peste noapte a plouat bine.

Nu mai e praf.

In schimb, băltoace berechet!

Soarele dogorește. Semn neîndoelnic că va ploua iar.

«Statul major» a plecat de mult.

E opt jumătate.

Nouă.

Nouă jumătate.

Și camionul făgăduit nu se arată.

Desigur, nu e gata reparația.

Mai așteptăm.

Zece.

Zece jumătate.

Am prăpădit răbdarea. Mă duc la prefectură.

— «Indată e gata și vine de vă ia de la hotel», e răspunsul ce mă face să răsuflu ușurat și plin de nădejde.

Intre timp, s'a făcut unsprezece.

Imbucăm câte ceva din fugă: camionul poate să sosească doar, dintr'un minut, în altul.

Unsprezece jumătate.

Și tot nu vine!

Și zăpușala e tot mai mare...

Mă frământ...

Fierb...

Mă înăbuș...

Douăsprezece!

Unul dintre absolvenți a aflat unde se repară afurisita de mașină.

Iureș, într'acolo.

Se repară într'adevăr!

— „Intr'un ceas, pornim", mă bucură mecanicul, uns ca un drac și învârtind nuștiu ce șuruburi, cu o cheie.

Ah, drept e că... pământul se învârtește!...

La 1½ plecăm.

Cocoțați „la înălțime", suntem petrecuți de gloate sordide de jidănași mărunți, care se mai și strâmbă la noi, în felurite chipuri.

Ce poftă aș avea să le dau trânteală!

Eșim din târg pe rohatca de S.-Vest.

Urcăm în pantă, deasupra Fălticenilor. Inapoi, o minunată privelişte ne îmbată privirile.

Căpătăm voia bună.

Cântăm, râdem, glumim.

Cerul prinde însă a se întuneca.

Picură.

Picuri rari, bogheți, cristalini.

M. APOSTOL
Invățător la școala de aplicație.

Și deodată o răpăială cumplită, ca din mii și mii de mărunte și nevăzute tobe, bătute de mâni așișderea nevăzute și cumplit de nervoase.

Ne înghesuim unii în alții și ne punem țoalele în cap.

Degeaba.

Toarnă cu găleata.

Unii blastămă.

Unii cântă.

Alții nici nu blastămă, nici nu cântă.

Hotărit, prea plăcut nu e!

Și mergem într'una.

Și plouă mereu, mai domol însă.

Trecem podul peste Moldova.

Tulbure, umflată de... ciudă, de potopul ploilor, apa clocotește învolburată, dedesupt.

In față, pe celălalt mal, încep lanțuri de păduri, pătate de verdele întunecat al bradului.

Satul Mălini.

Ploaia pornește din nou aprigă, dușmănoasă, cu stropi piezișii.

Din nou ne înghesuim unii în alții, cu spatele întors disprețuitor către bătaia ploaei.

Tăcuți, icnim doar de hurducăturile camionului.

Suha. La poala Stânișoarei.

Fabrică de cherestea, proprietatea pomenitei întreprinderi, cea cu afurisitul de camion.

Poposim aici.

E ceasul aproape 6.

Cu neputință de plecat mai departe.

Cerc să încunoștiințez la telefon «Statul major» ajuns desigur la Borca, despre mucenicia și silitul nostru popas.

Nu e chip însă: linia deranjată!

Hotărăsc plecarea la 4 dimineața, în două harabale de ale fabricei.

Se aciuiază fiecare cum și pe unde poate.

Și plouă... și plouă...

Dimineața pornim.

Lipsește unul dintre absolvenți: Neagu.

A dat, pesemne, peste cantonament cu belșug.

Să-i fie de bine.

Aha! Iată-l.

Aleargă cât îl țin picioarele.

Nu oprim. Pedeapsă naturală: aleargă, Neagule, dacă te-ai făcut *neagu* față de hotărîrea de-aseară!

Începem urcușul pe Stânișoara, urcuș în mers de încolăciri nervoase de șarpe.

Nu mai plouă.

Totuși nu vedem nici înainte, nici înapoi. O ceață deasă, pătrunzătoare, face zid mișcător, învăluie totul.

Unii absolvenți se încumetă s'o ia pe poteci, deadreptul.

Chiuitul lor se aude ca o hăuială prelungă, sonoră, dătătoare de fiori.

Urcăm de vre-o două ceasuri.

Am înțepenit.

— „Ajungem la Crucea Stânișoarei", îmi spune căruțașul.

Și încă vre-o trei-patru șerpuituri de drum și suntem sus.

Facem popas la cruce.

Spre Apus începe a se arăta geană de senin.

Ceața se tot trage, spintecându-se, spre poale, spânzurându-se deasupra prăpăstiilor.

O scăpărare de soare!

Imbătătoare priveliște...

Ni-e plătit tot amarul de până acum.

Ne încărcăm.

Pornim.

Incepem scoborișul.

Și se luminează mereu.

Și începe din nou domnia soarelui.

Și sufletul ni-e plin de îmbătare, ni-e uimit, înfiorat, de sălbatice frumusețe, a coborișului, așișderea în mers nervos de șarpe uriaș.

In dreapta, nesfârșite adâncuri de prăpastie; în stânga, perete abrupt de stâncă în care, amenințători, sălbatici, rânjesc colți ce stau par'că să se desfacă....

Și de le-ar veni cumva asemenea chef poznaș, după ce mai întâi ne-ar cerca tăria creștetului, apoi, într'o îmbrățișare nebună, în salturi sălbatice, ne-ar târî într'o clipă în fundul întunecat, ca o gură de iad, a prăpastiei ce se cască înfiorătoare în dreapta.

Pe la 11 ajungem la Sabasa.

Suntem la o svârlitură de băț, de Borca.

Căruțașii poposesc totuși în drum, la o crâșmă.

Ii pricep.

Le dau să-și ia câte o bere.

Zi de lucru, Sâmbătă.

Crâșma furnică însă de gloată.

Mă lămurește unul din căruțași: e gloata întoarsă de la îngropăciunea unui copil. Și-și îneacă amarul și durerea după mititelul dus în lumea drepților.

O femee, în prag, cu un copilaș la sân, — se vede ca să-l adoarmă, să n'o mai necăjească, — îi toarnă cu sila pe gât, dintr'un păhărel...

Oh! Popor al lui Traian!...

Pornim.

In vale, Borca.

Umflăm piepturile într'un chiot de vestire pentru „Statul major".

La pod, peste Bistrița, ne întâmpină singur d-l Ardeleanu. Ceilalți sunt în plimbare, la Burcut.

Întoarcă-se sănătoși!

Până una alta, rupți de foame, îmbucăm hulpav pâne, brânză, ceaiu...

12'/2.

Sosesc vizitatorii de la Burcut.

Exclamații, întrebări, explicări și la urmă bucurie generală că însfârșit suntem iarăși grămăgioară.

La masă, dar!

Cooperativa din Borca, chiar pe malul Bistriței, ne înghite cât ai clipi.

Înghițim și noi sănătos, printre glume și râsete din plin.

Câte un «he-rup» prelungit, îndemnător, de la plutașii ce lucrează pe mal, pătrunde până la noi, cu toată larma ce o facem.

Să ne fie de bine!

Timpul până seara, rămâne în sama fiecăruia.

D-l director, păr. Chiricuță, d-l Ardeleanu, «Ileana Cosânzana» cea mititică și cu mine, o luăm razna, pe ulițele satului.

Ne trebuie pe mâine dimineață o plută, care să ne transporte la Hangu.

O găsim și facem tocmeală din două vorbe.

Ne întoarcem spre cooperativă.

In vecinătate, pe coastă sus, e reședința inginerului silvic de la Domeniile Coroanei.

Urcăm nepoftiți.

Ne primește destul de amabil, un bătrân nins, dar rumen, voinic și vioiu încă.

— „De mai sus, de pe coastă, e o vedere splendidă", ne ispitește el.

De cuvânt.

Și osteneala nu ni-e degeaba. Ca un uriaș șarpe argintiu, în vale se târie leneș, domol, Bistrița, scăpată aici la pat larg, odihnitor. In fund, la dreapta și la stânga, gurguiri de munți

se învolburează, unele semețe și toate învestmântate în aceeaș haină de verde întunecat, a bradului. Spre M.-Zi, undeva, departe, se năzare albind, Piatra.

Soarele scapătă după gurguiurile întunecate.

La biserică toacă de vecernie.

Coborîm.

Întâlnim grupul absolvenților și apucăm spre biserică.

Intrăm cucernici înfiorați oarecum.

Părintele Chiricuță dă tonul pentru «Tatăl nostru».

Cântăm, domol, cu ușoare tremurare în glas.

Biserica, goală, răsună ciudat, cu un soiu de înfricoșare.

Se lasă umbrele deabinelea.

Și, sub vraja înserării, sclipirea Bistriții începe să păleasscă, să se întunece.

Din nou la masă.

Felul întâi, brânză.

Și brânză n'are haz, decât cu mămăliguță. Iar mămăliguța pentru brânză, nu oricine știe s'o potrivească. Deci, petru această binecuvântată și adânc creștinească pricină, priviți-l pe d-l director cum,—cu mânicile suflecate, cu fruntea îmbrobonată de sudoare, sufiând iute-iute,—învârtește de zor melesteul în mămăliguța ce clocotește de... ciudă, împroșcând—mânioasă ca o soacră amarnică, — primejdioși picuri de circir. A încăput însă la stăpân care nu șăguește ; se mai svârcolește ea un pic, mai împroașcă vre un strop răsleț, și apoi iat-o că prinde a sufla din greu, tot mai din greu, până sfârșește cu un „piiifff-puuufff" scos tocmai din adâncuri, din fundul ceaunului, semn de sfârșire și îngenunchiare desăvârșită...

—„Să trăești, Bădie! Ai făcut o mămăliguță pe cinste, bună ca Sf.-Ta"; il hiritisește la masă părintele Chiricuță.

Rânduim să fie gata ceaiul, la 6 dimineață.

Apoi : «noapte bună!».

Dimineața la 7½, suntem pe plută.

Ce senzație, nesfârșit de plăcută, iți dă plutirea domoală, lină, de par'că nici nu simți mersul!..

In picioare toți, cântăm „Tatăl nostru".

Și alunecăm mereu, ușor, nesimțit.

Pe mal, provocătoare, fețe în strai de Duminică, ne flutură năfrămi înflorite și ne strigă uneori câteceva, ce nu putem

deslușì. Ni urează poate drum bun.

Și mereu alunecăm, ca în vis...

—„Ceahlăul uite! Uite, Ceahlăul!".

Și esclamația singuratică se schimbă în furtună de esclamații: „Ceahlăul, Ceahlăul!".

Răpciuuni!

Sărim de pe plută.

Otelul „Ceahlău" ne ia în seamă pentru vre-o două ceasuri.

Punem la cale să ne aștepte a doua zi, Luni, cu mâncare pregătită pentru masa de seară, tocmim și o căruță pentru calabalâc și purcedem spre Durău.

D-na Bosnea, cei doi Feți-Frumoși mititei, și d-l director pleacă cu căruță tocmită pentru dusul toalelor.

Absolvenții ne-o iau și ei voinicește înainte și rămânem de căruță: Păr. Chiricuță, d-l Ardeleanu, d-l Bosnea și cu mine.

„Încet, încet, departe-ajungi". Și am ajuns și noi, însfârșit, la Durău.

Nedespărțit de d-l Ardeleanu, pășim spre achondaric, unde vom și dormi, în cămăruța *fratelui Ghiță* un *frate* spânatic, lung și uscat ca un vreasc.

Punem la cale să ni facă un borș călugăresc și ieșim să hoinărim prin cuprinsul schitului.

De sus, din înălțime, Ceahlăul străjuește,—străjer neclintit de veacuri,—peste întinsuri cât ochiul nu le poate cuprinde.

A doua zi, la ceasul cinci, suntem în păr, gata de urcuș.

Absolvenții o iau înainte, pe jos. Noi, ceilalți, încălecăm pe căluții sprinteni, aduși de călăuze, din Hangu.

Formăm cavalcada: în frunte, Ionică cel mititel, dar mare poznaș la isprăvi de tot soiul, după el «Ileana Cosânzana»—din cosiță floare-i cântă, nouă'mpărății ascultă apoi păr. Chiricuță, eu, și-in urma mea d-l Ardeleanu, apoi d-na și d-l Bosnea și cel din urmă d-l director care încheie cu grijă mersul tuturor.

Urcăm pe cărarea îngustă, în legănatul icnit al cailor.

Ah! Pegas-ul păr. Chiricuță! Ce muzicant poznaș și măsurat: un pas și o nouă notă!

Și având îndoită sarcină: să meargă și să cânte, socoate, și cu drept cuvânt, să facă cât mai dese popasuri.

Fântâna lui Măcărescu.

Profit de lărgimea locului și-o iau înaintea păr. Chiricuță.

Nu din cine ştie ce altă pricină, ci numai pentrucă *bălanul* meu e fratele de muncă al bălanului «Ilenii Cosânzene» şi, «ce a unit Dumnezeu, oamenii să nu despartă» şi cu atât mai vârtos o faţă bisericească...

Aşa de strâmtă pe alocuri şi în dreapta adâncuri aşa de întunecate, încât—sminteascâ-se calul c' un pas—şi te-ai dus pe calea... neîntoarsă.

Urcăm mereu.

Se arată geană de luminiş.

Iată Panaghia.

—«Hi, Balane, hi!», căci «mântuirea ta prin tine», pe tăpşanul Ceahlăului.

Trecem pe sub Panaghia,—neurcată încă de nimeni, după cât ştiu—şi oprim sub Toaca.

Sus!

Ne căţărăm voinicește, cu icneli şi popasuri dese.

Am ajuns sus, la toaca de fer.

Şi de aici, «din vârful Carpaţilor, repezit-am ochii mei, ca doi vulturi sprintenei», roată, hăt-departe, unde nu se mai vede decât o ceaţă.

Şi până în zare gurguiuri semeţe, spre ţara Ardealului, a Bucovinei şi a Moldovei mele.

Codaşii nu se arată încă.

Îi aşteptăm aici.

«Ileana Cosânzana» culege petricele.

—«Uite ce frumoasă e asta! Uuite, uite! Am să strâng să fac muzeu».

Şi iacătă-mă 's pe brânci, căutând petricele pentru muzeul Cosânzenii.

Sosesc însfârşit şi cei aşteptaţi.

Coborim.

Ne călăuzim spre *cabană*. E aproape amează, ni-e foame, ni-e şi sete, şi la cabană este un minunat isvor.

Ne tăvălim pe muşchiul plin, moale şi răsfăţător ca o saltea.

Pe la 2½, calea întoarsă.

Absolvenţii o iau pe poteci deadreptul, spre Hangu. Noi, pe jos, sprijiniţi în beţe, înapoi la schit.

Voia bună n'am cumpărat-o.

D-l Ardeleanu are un deosebit dar în a imita strigătul

de indemn al plutaşilor,—cântecul butucului,—acel «hé-rup» lungit şi plângător.

Fruntea pohodului s'opreşte, deodată. Ce este? Un brad de-acurmezişul potecii. Şi alţii mai departe. Foştii elevi îşi arătau... semnele dragostei în drumul nostru! Atenţia lor gingaşă ne face să zimbim. Oprire în faţa întâiului brad răsturnat.

Să-l păşim? Păcat!

Toţi cu beţele sub trunchiul lui şi «heea-ruup» şi încă «heea-ruup», şi calea ni-e luminată. Aceiaşi opintire şi la ceilalţi.

Şi râs, şi râs, de ni se cutremură măruntaele, mai ales când ne punem la sfârşit cu toţii să urnim un paiu din mijlocul potecei! Bieţii copii! Ei nu ş'au putut închipui câtă voie bună ne va face gluma lor poate răutăcioasă!

Devale, la schit, lăsăm sănătate părinţilor călugări şi fratelui Ghiţă, ne încărcăm în două căruţe şi... drumul la Hangu.

Tocmim pentru mâne un soiu de teleguţă şi două harabale, care să ne treacă peste Pătru-Vodă şi să ne descarce la M-tirea Neamţului.

Plecăm odată cu răsăritul soarelui.

Părăsim patul Bistriţei, trecem prin Poiana-Teiului şi — minunată potriveală— la amează suntem pe Pătru-Vodă, într'o poiană la marginea şoselei, de unde Ceahlăul se arată într'o deosebită majestate.

Am alungat soarele din... dreptul inimii.

Avem cuvânt, dar să pornim mai departe.

Coborîm spre Pipirig.

Pipirig, ţipirig... ţi-a uitat Dumnezeu măsura. Ne-am săturat de când tot mergem prin... Pipirig.

Popas la Cerbăria Statului, în hotarul M-rei Neamţului.

Intrăm să vedem cerbii. Paznicul se duce să-i stârnească de undeva, de prin fundurile parcului.

Ne lungim în iarbă, cu legământ să nu suflăm o vorbă!

Grea încercare...

Ia uitaţi-vă la d-l director ce soiu de semne muţeşti îi face părintelui Chiricuţă!

Şi un răs înfundat ne sgudue, de să crezi că se cutremură pământul...

Cerbii!

Suntem numai ochi.

Zece, doisprezece, sprinteni, eleganţi, aleargă în turmă

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

speriată şi-şi fac scăpare într'o despărţitură vecină a parcului.

Deslegaţi de legământul tăcerii, năvălim în buluc gălăgios spre poarta cerbăriei, ne încărcăm în harabale şi... mână la mănăstire!

Soarele e gata de culcare, când ajungem.

Cuvioşia-Sa, părintele stareţ, ne primeşte în cel mai prietenesc chip. Suntem şi invitaţii C. Sale, la masă.

Până una altă visităm mânăstirea şi tainiţile cu odoare, cărţi şi scumpe veştminte.

C. IGNAT
Învăţător la şcoala de aplicaţie.

Visităm încă şi tiparniţa cea nouă.

A înoptat deabinelea.

Deşi trudiţi, totuşi nu ne dăm hodinei.

E o noapte prea ispititoare şi plină de vrajă...

Părintele Chiricuţă, d-l director, d-l Ardeleanu şi nedespărţita mea persoană, o pornim rara-rara, prin cuprinsul mănăstirei.

Ne oploşim pe laiţa fântânei din preajma agheasmatarului.

Scot o ciutură cu apă: d-l Ardeleanu are zahăr şi un păhar. Şi minunată e apa cu zahăr, noaptea, pe laiţa de la fântâna M-rei Neamţului, căci, îndulcit la... inimă, d-l director scormoneşte în comoara amintirilor dedemult, din vremurile clocoti-

toarei tinereți, când tot pe aceste meleaguri și tot în taina vrăjită a celei dintâi jumătăți a nopții...

.....Părintele Chiricuță ascultă serios, d-l Ardeleanu tușește, cu oftez în taină.

Și vremea trece...

Un „banggg!" puternic, ca o bubuitură și încă un «banggg» și încă unul.

Și apoi o întrecere lămurită de clopote, înfiorează cuprinsul liniștit.

E mezul nopții și e vestirea de slujbă.

Tac clopotele.

Și tăcerea e din nou Doamnă, peste întinsuri.

«Toc!».

«Toc-toc!».

«Toc-toc!».

Rar, cadențat, ciocanele de lemn, purtate de o mână de maestru, scot sunete sonore, dătătoare de fiori...

Și deodată pornesc în răpăială iute și mereau scăzută, ca o agitare ușoară, ca o chemare dulceagă, misterioasă... Și iar, pe nesimțite, agitarea crește, se limpezește din nou, deslușit, ca o chemare hotărită, ca o poruncă...

Ne ridicăm înfiorați.

Intrăm în mănăstire.

Ca arătări din altă lume, călugări înhobotați în negru, se strecoară neauziți, de la o strană, la alta.

Unul citește cu glas tânguios, ceva nedeslușit, într'un ceaslov uriaș.

Ne strecurăm spre ieșire.

La culcare, neadormiților!

Dimineața la 6, suntem în drum spre Tg. Neamț.

Trecem prin Vânătorii Neamțului.

E ceasul opt numai. Totuși, dogoare... Și colb... și colb!.., mila Domnului!

Zărim Târgul și în stânga, Cetatea.

Popas în Humulești, la casa lui Creangă.

O nepoată a neîntrecutului povestitor, ne primește în casa bătrânească, în care însă nu mai este hornul cel minunat, cu și mai minunatul stâlp, de care mama lui Creangă «lega o sfoară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei».

Nepoata ne aduce de undeva, din vre-o altă cămară, un

stâlp de horn și ni-l recomandă drept stâlpul cel bâtrân. N'avem de unde să-l cunoaștem și strângem din umere.

Pornim spre Târg.

Trecem podul peste Ozana, blagoslovita Ozană, de unde a trebuit Creangă să se întoarcă odată, îmbrăcat în straiul strămoșului Adam... Ii făcea el pozna mămucă-sei...; d'apoi și mămucă-sa, când i le brodea !..,

In târg ne oploșim la un... „*restaurant*".

Așa scria pe firmă, cu slove de o șchioapă.

Fie !

Doar nu în uliță era să măturăm colbul de pe noi !

Pentru ceasul unu, hotărim plecarea spre Pașcani. Tocmim două mașini.

Până atunci, ne repezim la Cetate.

Mi-e lene să ocolesc pe drumul firesc către poarta cetății și o iau deadreptul, pe o cărăruie pieptișă.

Ileana Cosânzana, după mine.

Sprintenă, ca o veveriță, mi-o ia înainte.

Sus, mă așteaptă.

Ne cățărăm pe ruinile zidurilor și ne facem socoteala cam pe unde o fi fost așezată armata leșască, când plăeșii lui Vodă Cantemir, ridicând ștergar alb, trebuiau să treacă printre rândurile de Leși.

Au ajuns și ceilalți.

Părintele Chiricuță hotărește slujbă de pomenire pentru „Leul Moldovei", «Eroul creștinității».

Descoperiți, cu fața spre Răsărit, pătrunși de înfiorare, dăm răspunsurile.

Ștefane, Ștefane Vodă !

Mărirea Ta ! Unde-i ?

„Pulvis et umbra sumus !"

Ne reîntoarcem.

La „restaurant", masa e gata.

E cea de pe urmă masă împreună, căci — de la Pașcani — cărările unora dintre absolvenți se despart. Drept aceea, unul dintre ei cuvântează în numele tuturor celorlalți, adresând frumoase și calde cuvinte de mulțumire d-lui director, Păr. Chiricuță, d-lui Ardeleanu, d-lui Bosnea...

Le răspunde păr. Chiricuță și d-l director, cu părintești

sfaturi și în grai tremurat de adâncă simțire, duioasă și neprefăcută.

Mașinile sunt gata.

Nu zăbovim, căci altminteri perdem trenul la Pașcani.

Ne încărcăm. Cam înghesuiți.

Pornim în vâjâială turbată, învăluiți în nouri de colb.

Spre Răsărit, cerul se înveștmântează în hobot negru, amenințător.

Vine ploae cumplită. De-am scăpa cu obraz curat!

Șofeurul mărește viteza. Sburăm!

Și întunecimea se întinde ca o pecingine. Pașcanii.

Intrăm cu hurducături năprasnice pe caldarâmul târgului colbos, murdar, oriental...

Ajungem la gară. Am scăpat!...

Lepădăm, cât e cu putință, din colbul strâns pe noi și, la cișmeaua gării, ne răcorim obrajii, ne limpezim vederile.

Ploaia pornește potop de mânioasă, cu stropi bogheți, amestecați cu piatră.

Nu ne pasă. Suntem la adăpost.

Iată și trenul. Mâna pe toale, gata de asalt.

Merge greu însă. Vagoanele-s pline stup. Nu mai e chip să fim grămăgioară.

La Dolhasca se fac câteva locuri. Le prindem bucuroși. Verești.

Schimbăm trenul pentru Botoșani.

Ploaia a contenit. Canalurile liniei ferate clocotesc însă de puhoae galbene, murdare, înspumate. Ogoarele sunt prăpădite pe unele locuri. Grâul în pârg, orzul și ovăzul sunt îngenunchiate umilit, la pământ.

Iarăși Bucecea. Și iarăși Leorda.

La nouă jumătate suntem în Botoșani.

— «Să mă iei și la anul, Bădie!», făcu, la despărțire, păr. Chiricuță.

— Să-l ajungem mai întâiu cu sănătate, părințele, fu răspunsul plin de înțelesuri al d-lui director.

Într'o clipă ne-am risipit cu toții!

Rămas singur, pășeam sfios prin întunerec, ferindu-mă din calea trecătorilor, de frică par'că să nu-mi fure ceva din comoara amintirilor pe care le duceam atunci în suflet.

M. Apostol

CORESPONDENȚĂ ÎNTRE ȘCOALA NORMALĂ «M. EMINESCU» ȘI ȘCOLILE DIN AMERICA.

Puțină lume de la noi va fi știind că există în America o «Cruce Roșie a Copiilor!». Și totuși, până acum, din fondurile acestei societăți de copii, s'au cheltuit sume foarte mari pentru regiunele din apusul european, pustiite de război, cât și pentru ajutorarea elevilor săraci, din diferite țări ca: Franța, Belgia, Italia, Ceho-Slovacia, Polonia, Austria și România.

N. BLEBEA
Profesor de chimie.

Chiar școala noastră normală de învățători din Botșoani, a primit în anul 1922 suma de 20.000 lei pentru zece burse semestriale. Alți 40.000 lei au fost făgăduiți pentru anul 1923 [1]). Multe alte școli normale au primit asemenea burse prin care se ajută elevi săraci și meritoși, ce nu au mijloace suficiente de întreținere, nici de la stat, nici dela familie.

1) Articolul este scris din anul 1923.

Ce e această minunată societate de ajutorare a copiilor americani?

Această societate nu este altceva de cât întrunirea copiilor din școlile elementare într'o mare organizație pe care ei o numesc «Crucea Roșie» având sediul la *New-York*, și secțiuni în toate școlile mai importante din teritoriul american.

Această societate este nouă, numărând azi opt ani de existență, dar rezultatele ei sunt neînchipuit de mari. Și fiindcă cifrele au totdeauna graiul lor elocvent și impunător, n'avem de cât să cităm un exemplu.

In Statele-Unite, sunt acum peste un milion de copii din școlile elementare formând împreună, din 1918, societatea caritabilă despre existența căreia vorbim.

Cu veniturile acestei societăți s'au putut subscrie până azi, la diferite asociații și opere de binefacere, suma de 243 milioane de dolari, ceeace face peste 3 miliarde franci francezi, sau 34 miliarde lei românești! Iată o putere economică nouă care se organizează în America destul de repede și care nu are pereche în nici o parte a lumii.

Fondurile se strâng, fie din mici cotizații bănești, (de la 10—25 bani pe lună) fie din lucrișoare de mână care se adună și se expun într'un bazar spre vânzare.

Fetițele au lucrat în anul 1922 peste 25.000 de hăinuțe pentru copii, iar băeții au confecționat între altele, 2000 de mese și 1000 de scaune, care au fost expediate în regiunele devastate din Franța și Belgia, unde s'au întemeiat, tot din aceste fonduri, grădini de copii care au dat roade excelente.

Astăzi această tânără cruce roșie numără peste 10 milioane de copii! — „Zece milioane de băeți și fete cari, dela începutul până la sfârșitul anului, gândesc că sunt pe lume atâția alți copii nenorociți care trăiesc o viață mizerabilă și îndură nevoi pe care ei nu le-au suferit niciodată!

„Zece milioane de plodeți care voesc să aplice legile cele mai simple ale umanității născuind să producă fericirea și să deie bucuria de a trăi. Ce forță pentru o țară este această grupare de școlari, ale căror secțiuni sunt îndrumate prin frumoasa deviză: «A deveni buni cetățeni ajutându-se unii pe alții!» Urmând aceste principii, băetul și fetița nu mai au nevoe să aștepte o vârstă arbitrară, fixată de legi, pentru a deveni cetățeni folositori în societate, ci ei învață în școală a se

ajuta reciproc, a cunoaşte mizeriile vieţii şi mijloacele pentru a le combate, a lupta împotriva boalelor, a nenorocirilor, învaţă deci în şcoli a fi colaboratori inteligenţi care se întovărăşesc pentru a lucra în folosul unei *Patrii*, în folosul unei Omeniri».

«Scopul crucii roşii a copiilor americani are şi un ţel mai înalt, acela de a apropia copiii din toată lumea, prin raporturi de prietenie, pentru a le spori dorinţa de a se cunoaşte şi de a se înţelege unii pe alţii, pentru ca într'o zi, ajunşi să fie bărbaţi şi femei, care vor avea să conducă cu responsabilitate obligaţiunile vieţii, să le facă într'un spirit de prietenie şi simpatie faţă de toate celelalte popoare şi ţări. *Pe temeiul acestor prietenii şi simpatii se nădăjdueşte a se găsi calea care va înlătura războaele şi va stabili o pace durabilă în lumea întreagă.* Cei ce se înţeleg, fiind copii, se vor înţelege şi mai bine, ajungând oameni maturi ! Pentru desvoltarea acestor raporturi prieteneşti între copiii diferitelor naţiuni s'a ales, ca cea mai eficace unealtă, *corespondenţa*".

Această corespondenţă se face în chipul următor : o şcoală de la noi scrie unei şcoli din America. Corespondenţa se face lunar, de la clasă la clasă şi nu între elevi, ca indivizi. O şcoală normală de pildă, având 6 clase, va trimite 6 scrisori pe lună. Scrisorile acelea având un scop instructiv—educativ, trebuesc făcute, firește, subt supravegherea profesorilor, pentru că elevii alunecă adesea, fie în banalităţi, fie în năzbâtii de tot felul. Americanii, de altfel, fiind oameni practici, ne-au indicat ei înşişi ceeace ar interesa mai mult pe copiii lor, anume : istoria ţării noastre, poveşti din popor, obiceiuri naţionale şi chiar întâmplări hazlii de toate zilele. Le plac să audă despre studiile şi jocurile altor copii, să afle cum alţii îşi petrec vacanţele şi sărbătorile ; să vadă fotografii şi cărţi ilustrate cu şcoli şi edificii importante ; mai cu samă se interesează de «admirabilele costume naţionale care se poartă în România», întrucât în America nu se poartă costume aşa bogate în culori, aşa de frumoase în formă şi cu un trecut istoric aşa de important. Copiii americani mai doresc foarte mult să vadă probe despre obiectele confecţionate prin şcoli, desemne, probe despre lucruri mici brodate, probe mici sculptate şi modelate, coşuleţe, pantofi, în fine toate lucrările de mână. In schimb, copiii ameri-

cani, odată cu răspunsul la scrisorile primite, trimit şi ei probe despre obiectele confecţionate de ei.

Din cele arătate până aici se poate uşor vedea însemnătatea practică şi educativă a acestei societăţi a copiilor din America, vrednică de a fi urmată, căci ne dă exemple pipăite nu teoretice. In ziua când fiece ţară va avea asemenea societăţi de copii, va fi, desigur, mai puţină mizerie în şcoli şi mai multă încredere în viitorul lor.

Firește că e foarte bine ca prin gura nevinovată a copiilor să se comunice dela popor la popor.

De cât corespondenţa aceasta, care ar fi putut să fie foarte interesantă şi instructivă, n'a dat de loc rezultatele dorite şi iată de ce :

a) Distanţa fiind prea mare, scrisorile vin foarte rar şi pierd din interes. Nouă, de pildă, ne-a venit răspuns la unile scrisori şi după un an şi jumătate ! Elevii cari le scriseră vă închipuiţi că uitaseră ceeace scriseră iar cei din clasa a VI-a erau deja eşiţi din şcoală !

b) Scrisorile din Europa se concentrează la Paris şi de acolo se repartizează pe şcoli, trimiţându-se în America. de aceia uneori cuprinsul scrisorilor nu corespunde cu şcolile cărora li se trimit. Aşa se explică cum, noi, şcoală de băieţi, am primit scrisori şi dela societăţi de fete cu fotografii sportive în care se văd d-şoarele în diferite poziţii de exerciţii. Elevii mei au făcut mare haz de aceasta, noi însă, nu aşa de mare. Ba ni s'au trimis şi diferite mostre de... *baticuri* şi de stofe de rochii !

c) In timpul din urmă, e drept, ni s'a fixat şcoala din Indianapolis (Indiana) Statele-Unite. Dar ce folos ! Scrisorilor noastre făcute după un anumit plan, urmărind anumite scopuri, li s'a răspuns cu adevărate copilării ! Ceeace denotă că, ori nu se iau în serios aceste scrisori, ori nu ajung la destinaţie aşa cum le facem noi. Şi într'un caz şi'n altul, faptul a dezilzionat pe elevi ! Pentru a evidenţia această afirmare, dăm mai jos cuprinsul câtorva scrisori de-ale noastre şi câtorva răspunsuri americane.

Din compararea lor se va vedea diferenţa între sufletul pe care l'am pus noi şi sufletul pe care-l pun ei.

Una din scrisorile noastre a mişcat într'atât pe Americani, încât a fost chiar publicată în "American Junior Red

Cross News». ce apare în New-York și pe care o dăm în românește și englezește.

d) Scrisorile se întovărășesc de obicei cu mici lucrișoare făcute de elevi: obiecte de lemn, mulaje, desemnuri, împletituri, adăugându-se și hărți, albumuri, fotografii, etc.

Ce se întâmplă?

Pe când noi trimitem lucruri foarte frumos lucrate și albume care costă sute de lei, primim în schimb niște flecușteț e! Poze tăiate cu foarfecele din jurnale și reviste lipite pe hâr-

C. OPRESCU
fost profesor suplinitor la franceză

tie! Nici nu se poate compara ceeace trimitem noi cu ceeace ne trimit ei. Elevii, fiind copii, se așteptau ca din America să le vie cine știe ce lucruri frumoase și scumpe! Doar e America, țara bogăției! Când au văzut însă ciocănașe de lemn, păpuși boite, scrumiere, etc. s'au deziluzionat complect!

Concluzia?

Entuziasmul schimbului de scrisori și obiecte s'a potolit din an în an și, profitându-se de întârzierile mari, dintre o corespondență și alta, aproape s'a stins.

Și aici nu e vina noastră, a Românilor, care se zice că ușor ne aprindem și grabnic ne stingem! Nu! Noi doriam cu toată sinceritatea și dragostea ca prin scrisorile noastre să le

facem cunoscut țara, istoria ei, locurile frumoase, bogățiile, pe când ei nici nu s'au sinchisit de dorința noastră. Vina e deci a lor!

Am spus toate acestea pentru ca cei ce conduc Crucea roșie a T. R. din România să ieie aminte observațiile noastre, și să le dreagă de au posibilitatea. Altfel, dacă aceasta nu se poate face, corespondența devine ceva inutil și împovorător iar copiii fug de asemenea situații.

T. CRUDU

SCRISORI DELA NOI ADRESATE ȘCOLILOR DIN AMERICA

Elevii clasei I-a.

Dragi Colegi,

Nu ne cunoaștem încă și nu știm cum stăm fiecare și ce viață ducem, pentru că ne desparte cale grea și lungă. Și totuși auzim despre voi vești frumoase și lucruri minunate, pe care mintea noastră numai în povești le întâlnește. Auzim că aveți școli, cu minunate clădiri, de unde nimic nu lipsește din ceeace face bogăția lor și desfătarea sufletului.

Având voi aceste școli, poate vă veți fi închipuind că și noi suntem tot așa de fericiți în această privință. Vă veți fi închipuind, școala noastră normală, ca una din cele ale voastre: clădire măreață, spațioasă, cu alte încăperi în jurul ei, grădină, livadă mare, teren de cultură agricolă, pășune, etc.

Nu, dragi colegi, școala noastră încă nu are toate acestea. Școala noastră este azi într'un pavilion, clădire mică dar frumușică, din cazarma unui regiment nou de infanterie, așezat pe un mic podiș în marginea orașului. Pavilionul e cu două rânduri; sus avem dormitoarele, iar jos salele de clasă. Într'un capăt, este locuința domnului director al școlii noastre, iar în celălalt capăt sunt locuințele secretarului și economului im-

preună cu magazia de alimente. Grădina pentru cultură mică, făcută de noi pe o bucată de loc dată nouă tot de acest regiment. Material și mobilier atât cum s'a putut face și strânge la o școală alcătuită aici, îndată după războiu.

Acest local îl căpătăm an cu an, cu mari greutăți și tot așa din an în an așteptăm să ne vedem în școala noastră, în casa noastră.

Precum vedeți nu avem școala noastră, nu avem gospodăria noastră, avem prea puține, pentru că suntem un popor tânăr și povestea vieții noastre trăite, e grea și lungă și cu multe întâmplări.

Până acum vre-o 60 de ani în urmă, eram împărțiți în o mulțime de părți și nu ne gândeam la altceva, decât să ne unim toți frații la un loc. Numai după ce ne-am unit o parte din frați am început să ne mai facem ceva din ceiace ne lipsea și totuși puțin, pentru că întâi de toate bărbații noștri de stat au fost atrași și preocupați de luptele politice pentru întregirea neamului. Când a venit apoi războiul cel mare, dorit și căutat de noi toți, atunci toate școlile noastre care le aveam au trebuit să slujească armatei pentru diferitele ei trebuinți mai ales pentru spitale. Voiam să luptăm și să biruim, de aceia am dat s'am făcut totul pentru armată.

Astăzi aceleași clădiri, s'au transformat în școli; ba mai mult, școli noi s'au deschis în localuri de căzărmi — cum e școala noastră; — avem mare nevoe, de multe școli și statul nostru e prea sărac, nu are cu ce să ridice atâtea localuri noi; abia poate să le întrețină pe acestea.

Nădăjduim totuși că, în scurta vreme, lucrurile se vor limpezi și atunci vom avea și noi clădirea noastră proprie, căci teren pentru clădire avem, 15 hectare, lângă marginea orașului, în fața gării. Și ce loc frumos mai este! Un podiș înalt, luminos, cu șosea mare în față, cu conductă de apă, cu uzina de lumină electrică la doi pași, cu gară alăturea, deci cu toate îndemânările cerute de viață.

Numai Dumnezeu să ne ajute și bani să fie, că totul se va face! Nu desnădăjduim.

Aceasta este școala în care învățăm noi și ne pregătim sufletele. Așteptăm să vedem răspunsul vostru în această privință și până atunci ne închinăm cu sănătate și voe bună.

Elevii clasei II-a.

Iubiți Colegi,

Nu ne-am gândit niciodată că vom putea avea corespondență cu colegii de peste nouă mări și țări (o vorbă a Românului, care arată depărtarea mare).

Mărinimia voastră, căci ne-ați întins mâna și nu mâna goală, ne dă prilejul azi de a vă scrie câte ceva depe la noi.

Ne-am gândit, între altele, să scriem despre organizația școlii noastre.

Suntem elevi în clasa doua a școlii normale de învățători M. Eminescu din Botoșani, o școală unde, precum vedeți, se pregătesc viitorii luimnători ai satelor.

Sunt multe școli normale în țara noastră căci țara are nevoie de mulți apostoli, mai cu seamă acum după războiu, când ne-am văzut idealul național înfăptuit.

Și ne gândim cu emoție că, poate că și părinți de ai voștri au luptat în Europa, contra dușmanului comun—Germanii—și-au dat prin aceasta obolul lor în indeplenirea idealului nostru național.

Școala noastră normală are 6 clase; dela anul viitor vom avea, se spune, 7 clase și ne pare bine căci vom avea învățătură mai multă.

Ca să putem intra în școală normală, trebue să depunem un concurs din materia învățată în școala primară (primii 5 ani de studiu). Odată admiși rămânem cu toții interni, impărțiți în bursieri și solvenți, câte 50 de fiecare clasă. Bursieri 35, sunt cei ce au medii mai mari, iar restul până la 50 solvenți. Materiile care se predau de cei 17 profesori sunt:

Limba maternă, religia, istoria universală și a Românilor, geografia continentelor și a României, științi naturale și fizice, chimia, cosmografia, matematicile, geometria, contabilitatea, higiena și medicina populară, dreptul, limba franceză, pe lângă dexterități ca desemn, pictură, caligrafie, modelaj, lucru manual, lemnărie, impletituri de paie, frânghii, cartonaj, sculptură, traforaj, pirogravură, muzică, violină, gimnastică suedeză, sport. In ultimele 3 clase, se dă o mai mare importanță culturii pur profesionale, psichologie, pedologie, pedagogie, di-

dactică, metodică şi istoria pedagogiei. Elevii din ultimile 2 clase ţin şi lecţiuni într'o şcoală primară de aplicaţie, alipită pe lângă şcoala noastră, sub conducerea profesorului de pedagogie.

Aceasta, pentru a ne deprinde cu predarea cunoştinţelor la elevii din şcoala primară.

Mai căpătăm cunoştinţi de ştiinţi agricole şi facem şi aplicaţie — practică agricolă — ca la rândul nostru ca învăţători, să învăţăm pe săteni cultura raţională a pământului, căci la noi este pământ mult, dar cultura lui lasă de dorit.

A. ROTUNDU
Economul şcolii normale.

Cam aceasta este pe scurt, organizarea şcolii noastre şi tare suntem curioşi a şti dacă se potriveşte cu a voastră, în urma căreia ne vom cunoaşte mai bine şi, cunoscându-ne mai bine, ne vom iubi mai mult.

Elevii clasei V-a.

Dragi Colegi,

Cei ce vă scriu aceste rânduri sunt elevii din clasa V-a, ai şcolii normale de învăţători din Botoşani (România).

Aţi auzit voi vreodată de numele acestui oraş? Nu credem, căci pentru civilizaţia omenirii, în genere, el n'a avut nici o însemnătate. De ţara românească, însă nu ne îndoim că

veți fi auzit, căci doar poporul ei a luptat alături de poporul american în războiul mondial.

Noi vă putem spune totuși, în treacăt, că țara românească, pe care o încinge la sud brâul albastru al fluviului Dunărea, având munții Carpați drept șira spinării întregului neam, este o țară frumoasă și bogată, cum nu vă puteți închipui. Când vom avea prilejul să stăm mai mult de vorbă prin corespondență, atunci ne vom sili să vă convingem de cele spuse. Până atunci, avem o datorie mai grabnică de îndeplinit, anume de a vă mulțumi din suflet pentru faptul că voi, de la o depărtare atât de mare, de peste țări și oceane, v'ați gândit și la noi, dorind să faceți o apropiere colegială și frățească.

Noi spunem drept, n'am fi putut face aceasta. Nici nu ne-ar fi trecut prin minte, mai ales acum, în vremurile tulburi în care trăim. Cu mâhnire o spunem, căci azi abia avem timpul să ne gândim la noi, nu să ne mai sboare gândul și la alții. Ca să înțelegeți aceasta, n'aveți decât să comparați puțin situația noastră, ca neam și țară, față de acea a voastră, și atunci veți pricepe ușor de ce suntem atât de deosebiți în preocupări. Noi suntem un popor plăsmuit în durere și necaz, care abia acum zâmbim la raza fericirii, pe care o întrevedem. Strămoșii noștri au luptat și și-au amestecat sângele lor cu țărâna pământului pentru a'l apăra de puhoiul groaznic al barbarilor de diferite neamuri, venite din sânul Asiei sălbatice.

Cu pieptul lor au pus zăgaz acestui puhoi, lăsând în schimb apusul Europei să se desvolte în tihnă și să aprindă focul culturii pe care noi nu l'am lăsat să se stângă. Și bine am făcut căci azi acest foc ne încălzește deopotrivă *și pe noi și pe voi*. Nu tăgăduim că și voi ați luptat mult până v'ați dobândit o țară, pe care însă acum sunteți stăpâni și siguri de dânsa.

Ați luptat mult și cu popoarele sălbatice băștinașe și cu însăși natura fizică a pământului. Dar popoarele supuse au dispărut și nu'și mai cer azi drepturile lor. La noi dimpotrivă, popoare sălbatice au venit peste cele băștinașe, încălcându-le și nedreptățindu-le și, ca culme, azi aceste popoare aduse de vânt, ridică glasul pentru a disputa cu noi, hotarele pământului străbun.

Iată de ce, noi nici acum nu suntem liniștiți și siguri pe ceia ce avem. In lupte ne-am zămislit și în lupte trăim; viața noastră întreagă este o veșnică luptă.

Suntem ca un stejar ce se sbuciumă, lovit de furtuna bolşevismului, la răsărit, de ura Ungurilor, la apus şi pisma Bulgarilor la sud. Toţi caută să rupă, să ne sfăşie hotarele, ne lăsându-ne o clipă de răgaz.

Grija noastră acum, este de a ne păzi pe noi înşine, nu ca voi care puteţi păzi şi ajuta la propăşire şi pe alţii. Voi plutiţi într'o atmosferă de lumină şi linişite, noi plutim în întuneric şi vrajbă, de acea cu greu, razele culturii apusului străbat până în adâncimile sufletului nostru chinuit. De acea, firește, voi v'aţi putut gândi să faceţi această punte de legătură sufletească, pe care aţi aruncat-o peste întinderea Atlanticului, apropiind cele 2 continente.

Vă fericim pentru acest gând! Noi n'am putut s'o facem. Suntem însă recunăscători că ne băgaţi în seamă; vă întindem mâna şi cu ea, întreg sufletul nostru, dorind ca pacea şi fericirea să se întindă pretutindeni şi ast-fel să ajungă şi pe la noi. Odată, credem şi noi, că vom ajunge la înălţimea popoarelor de aceiaşi origină cu a noastră şi aceasta numai prin muncă necurmată, care dă adevărata valoare omului.

Noi avem, trebue să ştiţi, mare încredere în viitorul nostru ca neam şi stat, căci nu numai că suntem o sămânţă de oameni buni, de oameni cum se cade, dar şi pământul, pe care suntem chemaţi a trăi, e plin de toate bogăţiile, pe care un popor le poate râvni. Având sufletul nostru rupt din geniul rasei latine, altoit cu cel slav, având la îndemână toate mijloacele fizice de desvoltare; cu acest suflet ales nu putem rămânea în urma altor neamuri, ci curând vom juca rolul, pe care munca şi puterile noastre, îl merită.

Imprejurările istorice, care ne-au ţinut pe loc atâtea veacuri, vor trece odată pentru tot-deauna şi noi, de la sine, vom căpăta însemnătatea unui neam întregit.

Ne închinăm cu drag şi dorim ca depărtarea dintre noi să fie înlăturată cât de curând, printr'o strânsă unire sufletească. Deocamdată, noi vă scriem cea ce simţim, rămânând ca în urmă, când ne veţi răspunde, să începem o corespondenţă mai potrivită cu dorinţele voastre şi cu puterile noastre.

ALTE SCRISORI.

Domnule Director,

Trimit cele şase scrisori adresate elevilor şcolii d-v. de către cele şase clase ale şcolii mele normale, care pregăteşte pe viitorii învăţători de şcoală primară. Răspunsurile sunt sugerate în mare parte de cuprinsul scrisorilor primite de la d-v. cu singura deosebire că ai mei sunt mai vorbăreţi decât ai D-v.

Incolo, copii şi'ntr'o parte şi'n alta!

I-am lăsat să scrie ce au voit şi, spre marea mea bucurie, unii au găsit cuvinte adevărate, sincere, pline de căldură.

Aceasta îmi dă dreptul să spun că conrespondenţile noastre sunt de un real folos pentru asemenea ocazii, deoare ce îndeamnă să-şi scoată din suflet tot ce e mai bun, mai curat şi sfânt pentru a trimite colegilor lor, cărora pe această cale vor să dovedească, cine sunt şi cât preţuesc.

E o tendinţă vădită de a-şi valorifica faţă de străini virtuţile sufletului lor şi ale strămoşilor, lăsând în umbră tot ce le-ar aduce scădere. E un fel de răfuială cu ei înşuşi, în care numai partea bună are căutare.

Dacă s'ar putea lucra între popoare aşa cum se vede că înţeleg copiii să lucreze între ei, aducându-şi fiecare numai părţile bune ale sufletului lor, înăduşind pe cele rele, atunci de sigur, relaţiile dintre neamuri ar fi altele, decât cele de azi unde colţii de lup se ivesc la orice răspântie a vieţii politice mondiale!...

Fie ca aceste începuturi de apropiere între sufletele curate ale copiilor de pretutindeni să aducă prietenia largă şi bine făcătoarea pace, pe care în zadar o căutăm, generaţiile de azi!

Odată cu scrisoriile noastre alăturăm şi câteva obiecte lucrate de elevii mei.

In nădejdea că, ceia ce vă trimitem, va fi bine primit vă salutăm cu toată stima.

Director, *T. Crudu*

Clsa I-a.

Dragii noştri,

Noi suntem cei mai mici elevi ai şcoalei normale, clasa I-a. Abea anul acesta am păşit pragul şcolii. Aşa fiind să nu vă pară curios că noi, până acum, habar n'am avut de ţara voastră! Când am auzit de Indiana din America, repede am alergat la hartă să vedem unde vine această ţară! Şi nu ne-a fost greu s'o găsim căci, mergând de la New-Iork spre stânga am găsit îndată statul Indiana şi ne-am fixat ochii deasupra Indianapolei! D'apoi, dragii noştri, halal să vă fie, că frumoasă ţară aveţi! Lacul Michigan la Nord, râul Ohio la Sud,

C. MOSCU
fost profesor suplinitor la istorie şi supraveghetor de ordine.

Vabash la Vest. Tot terenul şes! De sigur că la voi trebue să fie păşuni multe şi cereale bogate. Şi unde sunt păşuni şi cereale sunt şi animale domestice multe, căci au cu ce se hrăni. Din acest punct de vedere ţinutul vostru seamănă foarte bine cu al nostru, al Botoşanilor, căci şi la noi sunt foarte multe păşuni cu foarte multe vite. Chiar marca judeţului nostru este o

coasă, semn că este mult fân. Iar Botoşanii sunt renumiţi pentru făina de grâu, cea mai bună din România, care se exportă până în Egipet şi Anglia! D'apoi conserve bune! Iţi lasă gura apă când mânnâci o bucăţică de «*ghedem*» armenesc, pipărat şi plin de tot soiul de mirodenii.

Aşa că noi, privind locurile voastre pe hartă, par'că ne vedem impreună pe aceleaşi câmpuri verzi şi nesfârşite, între aceleaşi lanuri pline de grâu şi de porumb. Oare aşa să fie? Nu ne înşelăm? Vă aşteptăm cuvântul!

Clasa II-a.

Dragii noştri!

In sfârşit avem un răspuns de la voi, scumpi prieteni. Ştim cu cine stăm de vorbă! Nu mai scrim de-acum înainte în vânt ci într'un loc anumit; în statul Indiana cu capitala Indianapolis.

Dar ce curios ne-a părut numele şi al statului şi al capil talei! Indiana! Noi am fost deprinşi cu acest nume prin sudu-Asiei unde sunt Indieni! Şi când colo el sare tocmai în America! De ce oare s'o fi numind aşa statul vostru? Pentru că au venit Indieni pe acolo?

Căci noi deaceea ne numim Români şi ţara România pentru că aci au venit vechii Romani care s'au amestecat cu băştinaşii, dând un popor nou de viţă romană! Ori ştiţi dela istoria veche cine au fost Romanii! Cel mai de seamă popor antic, după Greci, care au avut cea mai mare impărăţie. Ei au romanizat poparele pe unde s'au întins organizaţia lor şi aşa strămoşii noştri, Dacii din Carpaţi, s'au romanizat şi ei, dând poporul nou, Românii. Suntem fraţi buni cu Francejii, Spaniolii, Portughejii, Italienii şi Belgienii Valoni. Deci suntem şi noi de viţă nobilă, din ramura *neo-latină*. Aşa fiind să nu vă fie ruşine a sta de vorbă cu noi şi să ne primiţi dragostea şi prietenia noastră, rugându-vă să binevoiţi a ne explica şi voi, de ce ţara voastră se cheamă India iar capitala Indianapolis! Polis pe grecește ni s'a spus că înseamnă oraş! Oare au venit Greci pe acolo? Cine ştie!

Aşteptăm răspunsul vostru!

Clasa III.

Noi, elevii din clasa III-a, adică cei ce suntem în al treilea an de învățătură la școala normală, am avut prilejul până acum să învățăm la Geografie și harta Americei de Nord cu Statele-Unite ! Dar drept să vă spunem că, chiar toate statele pe numele lor, nu le-am învățat ! Deci mărturisim sincer, că nici noi nu știam până acum locul anume unde vine pe hartă Indiana voastră. Azi știm ! De aici vedem cât de folositoare este corespondența aceasta între școli așa de depărtate și de streine una de alta ! Învățăm reciproc o mulțime de lucruri noi pe calea cea mai ușoară și mai atrăgătoare, a corespondenței !

Am analizat cu deamănuntul și harta Statelor-Unite trimisă de voi ! Ce curioasă împărțire în ținuturi aveți ? Sunt țări exact pătrate, altele dreptunghiulare, altele în formă de trapez, toate cu figuri geometrice regulate ! Corolado, de pildă, Kansas, Dakota, etc. ! La noi nu e așa ! Țara ne este împărțită în județe (un fel de departamente mai mici), dar liniile despărțitoare umblă ca vântul ! Și atunci, cu drept cuvânt ne-am întrebat : care să fie pricina că la voi liniile despărțitoare sunt așa de drepte și la noi așa de frânte ? Răspunsul a venit repede când ne-am gândit că la la voi țările sunt nouă, fără tradiții istorice, așa că ați împărțit pământul și oamenii cum v'a plăcut. N'a fost nimic care să vă împiedice. Pe când la noi, dimpotrivă. Locurile au oamenii lor și oamenii au trecutul lor istoric, plin de tradiții, peste care nu se poate trece. La noi nu interesele de azi hotărăsc, ci interesele de veacuri. Fiecare veac are glasul lui, pretenția lui. Strămoșii ridică din pământ capetele și strigă : «nu ne tăiați în două ! Lăsați-ne aici lângă ai noștri și nu ne treceți dincolo !» La noi, oriunde calci, tresare o amintire, oriunde sapi găsești un mormânt, oriunde alergi, întâlnești o umbră în cale ! La voi pământul e pustiu de amintiri și de umbre ! Rămâne ca deacum înainte, generație după generație, să vă creați trecutul, tradițiunile care vă lipsesc !

Și, fiindcă poate voi nu sunteți mai tari la Geografie ca noi, ne-am gândit că e bine să vă trimitem harta țării noastre cu județele ei, spre a ști unde ne aflăm în Europa și unde se găsește districtul Botoșani în România !

Mai târziu vă vom da și alte amănunte geografice, dacă ele vă vor interesa. 1)

Clasa IV-a.

Colegii din clasa III-a v'au trimis harta iubitei noastre țări: România! Uitați-vă la ea! E ca o minge! Un cerc de ape o înconjoară de jurimprejur cu Tisa, Nistru și Dunărea, iar la mijloc un cerc de munți: Carpații! Nu suntem vrednici a mulțumi lui Dumnezeu și strămoșilor pentru țara frumoasă pe care o avem. Cel de Sus ne-a dat-o, cei de jos ne-au păstrat-o! La noi sunt bogății și cereale la șes, lemne la munte, viță de vie și fructe la dealuri, pește în ape, minerale în munți. Apoi zăcăminte mari de petrol, mine de sare, de fier, de cărbune! Avem și gaz metan care iese din pământ singur și arde la suprafață. Așteaptă a fi captat și pus în valoare cât mai curând! D'apoi poziții frumoase prin munți, pline de vânat sălbatic și turme de oi și vite albe! Tare-i frumos în țara noastră! O fi și la voi frumos, nu tăgăduim, dar tare-i frumos și la noi! Păcat că n'am avut putința de a trăi liberi și uniți, decât abia acum din 1918! De 5 ani de zile deci! Ce puțin înseamnă cinci ani de zile în viața unui popor! O clipă de vis!

Uitați-vă și priviți harta. Tot ce e cu roș este vechiul regat; tot ce e cu galben e teritoriul alipit din nou la patria mumă. Carpații, care ne despărțeau frate de frate, azi au devenit șira spinării neamului! Și când ne gândim că la această unire a noastră ați contribuit și voi Americanii, inima ni se umple de duioșie! Poate chiar frații și părinții voștri au luptat alături cu ai noștri în tranșeele franceze, unde au fost și Români. Poate chiar voi ați lucrat pentru ostașii noștri de pe front. In orice caz ați ajutat cu banul vostru și cu oastea voastră pe Europeni, în special pe Franceji, frații noștri apuseni.

Și când au birut ei, ne-au ajutat și am biruit și noi! Ce nobil, generos și viteaz este poporul francez. Lafayette generalul

---

1) Această scrisoare a fost reprodusă în American Junior ¡Red Cross Newss. (Crucea roșie a Tinerimii Americane, din 1924). O dăm mai la vale în traducerea engleză.

doar a luptat și în rândurile Americanilor, pentru isbânda revoluției voastre, după cum generalul Berthelot a luptat la noi în România pentru isbânda noastră! Ce oameni idealiști și învăpăiați! Sufletul lor arde ca o flacără aprinsă, consumnându-se zi cu zi, dar luminând omenirea întreagă! Nu e păcat că acest popor a trăit pe lume căci oamenii lui mai mult au luminat pământul cu sufletul, decât l'au umbrit cu trupul!

Și la voi, acolo, în Indiana trebue să fie Franceji! Căci ei sunt pretutindeni! Ba, ce e mai curios, poate aveți și Români de-ai noștri. Căci sunt colonii mari de Români la *Chicago* alături de voi și la *Cleveland* pe Erie. Ați auzit de ei? Ne-ar părea bine să aflăm vești despre dânșii chiar din gura voastră.

Până atunci ne închinăm cu sănătate.

Clasa V.

Noi, elevii clasei a V-a, am privit cu amănunțime fotografiile și lucrișoarele pe care ni le-ați trimes din țara voastră.

In fotografii am văzut și fete nu numai băieți. Aceasta ne dă de bănuit că în școala voastră băieții învață la un loc cu fetele, cea ce noi numim *coeducațiune*! De sigur că idealul unei înalte educații e coeducația. La noi însă până acum coeducația nu este decât la început în școlile primare și la sfârșit în universitate, adică atunci când copii sunt între 7 și 12 ani și între 18, 19, 20 ani și înainte. In învățământul mijlociu, băieții sunt separați de fete.

Apoi la noi viața de școală este în internat. Deci noi dormim, mâncăm și învățăm în acelaș local. La voi, de sigur, toți sunteți *externi*, adică dormiți și mâncați în familie, și vă adunați numai pentru învățat la școală! In acest caz înțelegem că coeducația se poate face. Am admirat grupurile frumoase sportive, de fete și de băieți. Vigoarea sufletului iesă de bună seamă și din vigoarea trupului. La noi sporturile sunt mai reduse. In schimb dansurile, producțiile școlare, teatru școlar, expozițiile de lucru manual, de pictură, de sculptură, de modelaj, sunt foarte desvoltate!

Pentru a vă face o idee vă trimitem câteva lucrișoare de la noi, pe care vă rugăm să le păstrați în muzeul școlii,

după cum am făcut şi noi cu cele trimise de voi. Am admirat foarte mult stopajul şi batikul domnişoarelor.

- Se face şi pe la noi în şcolile de fete.

Lucrurile în lemn făcute de băieţi sunt de asemena tare drăguţe. Desemnurile de pe hârtie, ni s'au părut făcute la repezeală şi fără selecţie.

Dar ceeace ne-a plăcut, au fost scrumierile de lemn pe care ni le-aţi trimis: unele mai mari, altele mai mici. D-l director al şcolii noastre, ne-a spus că scrumierele mici trebue să fie pentru elevii din clasa I şi a II-a, cele mijlocii pentru cei din clasa III şi a IV-a iar cele mari pentru cei din clasa V şi a VI-a! Voia să-şi râdă de noi! Căci aici în şcoală nu e voe ca elevii să fumeze, dar noi tot fumăm pe ascuns câte oleacă! Dar şi când ne prinde ne dă afară din şcoală, pedepsindu-ne foarte aspru! Atunci, ne aducem aminte de America şi blestemăm pe Crisfofor Columb care a descoperit-o aducând de acolo *tutunul* ce la noi se chiamă *iarba dracului*, din pricina căreia suntem adesea eliminaţi din şcoală! Apropos!

La voi, mă rog, se fumează în şcoală? Este permis aceasta în ţara de origină a tutunului? Am fi foarte curioşi să aflăm ceva despre aceasta! Ne-am înarma şi noi cu un argument puternic împotriva celor ce ne asupresc pentru fumat, socotind aceasta o greşeală pentru noi cei mici, dar nu şi pentru ei, cei mari, care ne dau pilda şi adeseori îndemnul.

Lăsând cuvântul celor din clasa VI-a vă făgăduim a continua altădată!

Clasa VI-a.

Dragii noştri,

Noi ne-am rezervat dreptul de a vă scrie ceva în legătură cu tradiţia noastră. Suntem doar în continentul tuturor tradiţiilor şi tuturor amintirilor. Ţara noastră este situată între vechiul centru de cultură al Romei şi cel al Atenei şi Constantinopolei! Deaceea să nu vă miraţi deloc dacă la noi tradiţiile ne ţin legaţi de trecut mai mult decât pe voi, care vă numiţi adesea ţările şi oraşele după cum vă vine în minte, luând nume din toate colţurile lumii. De pildă Indiana voastră! Noi, drept să vă spunem, până la scrisoarea voastră ştiam că locui-

torii Indiei din Asia se numesc Indieni și anume ; bărbatul-*indian*, femeia-*indiană* ! Nu ne închipuiam că mai este și o țară Indiană, tocmai în America în mijlocul Statelor-Unite ! Ba mai auzisem de acest nume, citind coperta unui roman de George Sand (1832) intitulat „*Indiana*", care este o critică aspră asupra mariajului care se practică într'o societate rău organizată.

Atât ! Acum însă știm câte ceva și despre Indianapolis și chiar despre „Emmerich Manual Training-High School" datorită scrisorilor voastre.

GH. COMICESCU
profesor titular la catedra de pedagogie.

Pentru a vă lămuri însă și pe voi despre noi, vă vom spune că aici la noi se vorbește o limbă populară care vine de la limba populară latină (romană). — Chiar numele nostru de Români, arată aceasta. — Portul nostru național este al popoarelor băștinașe trace, pe care îl păstrăm de aproape 2000 de ani și pe care l'am imprimat la toate popoarele vecine care au venit în atingere cu noi. Toate au un costum asemănător cu al nostru. Nicăeri însă acest costum nu e mai pitoresc ca al nostru. Felul de a clădi al caselor este foarte original, cel trac, iar bisericile făcute sub influența stilului bizantin și gotic, au o frumusețe caracteristică în România.

Spre a vă dovedi aceasta, vă trimitem un album donat de directorul nostru, anume pentru voi, din care vă veţi convinge că aceea ce spunem este adevărat, nu vorbe deşarte cu care să ne lăudăm, ştiind că sunteţi departe şi nu ne puteţi controla. Noi căutăm să vă arătăm ce fel de monumente vechi, are un simplu orăşel de la noi, Suceava, de pildă, care a fost odinioară capitala *Moldovei* şi care azi are 20—30000 locuitori în mare parte streini. De la noi de la Botoşani se vede Suceava când e timp frumos şi limpede, fiind la vre-o 40 km. depărtare.

Răsfoiţi paginile acestui album şi spuneţi-ne drept, dacă v'aţi închipuit vreodată că la noi, în România, pot fi frumuseţi arhitectonice, sculpturale, picturale, ca acelea pe care cu drag vi le trimitem.

Acestea ne fac pe noi ca să trăim, şi acestea ne îndeamnă să muncim, când e vorba să le apărăm! Închipuiţi-vă că toate aceste comori de artă pe care le vedeţi, până la 1918 erau în stăpânirea Austriei! Pajura cea cu două capete sfâşiase din trupul ţării noastre până şi scaunul de domnie al vechilor voevozi!

Azi aceste frumuseţi ale trecutului vin să împodobească ţara mamă, făcând din România-Unită, una din ţările cele mai frumoase din orientul Europei. Deaceea, voi care ne spuneţi că sunteţi o şcoală din cele mai de seamă din ţara voastră, să nu vă pară deloc rău că întreţineţi o corespondenţă cu noi, dintr'o ţară atât de neînsemnată ca România. Suntem, e adevărat, mici ca număr, dar avem un suflet care se poate compara cu sufletul atâtor popoare mai mari şi mai de seamă ca noi.

Şi azi popoarele se măsoară după mărimea sufletului lor nu după cea a numărului de trupuri!

Colegii noştri vă pregătesc pentru anul nou un mic album cu desemne originale româneşti, în care vom pune fotografii de-ale noastre cu port naţional. Noi vă mulţumim foarte călduros pentru frumosul album cu păsărele dela voi. Păsările sunt însă opera lui Dumnezeu.

Şi noi am dori să vedem operele voastre ale oamenilor aşa cum vă trimitem noi albumul nostru în care strămoşii vă grăesc despre însuşirile lor nepreţuite!

In aşteptarea unui asemenea album ne închinăm în faţa voastră dragi colegi şi în faţa colegelor voastre, dorindu-vă sănătate şi voe bună la toţi.

CEA DIN URMĂ SCRISOARE.

Dragi colegi de pe tărâmuri depărtate,

Primind din partea voastră cele două albumuri cu frumoasele monumente și luminoasele parcuri din orașul Indiana în care trăiți, ne-am gândit să facem și noi la fel un album, de aceia am întârziat puțin cu răspunsurile noastre. Acum însă, terminând albumul pe care l'am împodobit cu vederi și monumente din orașul nostru Botoșani și cu mici lucrări în penițe, vi-l trimitem cu toată dragostea.

Privindu-l vă veți face măcar o mică ideie de ceia ce este și pe la noi. Aveți să vedeți bustul celui mai mare poet al Românilor „Mihail Eminescu" care e din orașul Botoșani, apoi grădina publică „Belvedere", Poșta, pe lângă alte vederi de aiurea.

Și, fiind-că la școala voastră sunt și fete, am căutat anume ca să încadrăm toate vedrile noastre în niște rame cu desemnuri de covoare și țeseturi românești care le pot sluji la lucru lor manual. Aveți dar în acest album fiecare partea voastră după cum și noi, avem fiecare partea noastră: Unii au făcut un desemn, alții o schiță, alții au legat albumul, alții au lipit cărțile postale, etc. Vă trimitem și trei sculpturi în lemn, ca să aveți ideie de felul în care noi lucrăm la școala noastră. Lucrurile fiind făcute în comun ne-am gândit că și scrisoarea noastră să fie tot comună. De altfel și voi vedem că tot în comun ne scrieți. Nu vrați să scrieți clasă la clasă. Dar cu atât mai bine!

De cât atunci aveți să vedeți că noi suntem mai vorbăreți ca voi, ne place să scrim mai multe lucruri de cât ne scriți voi.

Oare sunteți așa de serioși că nu vă place să glumiți și să răspundeți la toate câte vă întrebăm noi? Oare nu vă lasă profesorii voștri să răspundeți? Ori poate scrisorile noastre nu se traduc aidoma cum le scriem noi... cine știe? Dar vedem, cu părere de rău, că voi nu ne răspundeți nici dată la ceia ce vă scrim noi. Și asta ne dă de gândit. Nu vă place ceia ce vă scriem? Noi doar voim să vă tragem puțin de limbă, să vă scoatem din indiferența voastră... englezească și să discutăm

anumite chestiuni. Vrem, cu alte cuvinte, să fie în adevăr între noi un schimb de vederi asupra aceloraş chestiuni ca să ne dăm sămă cum judecăm unii şi alţii.

In acest chip numai s'ar putea oglindi sufletul nostru şi sufletul vostru fixându-ne gândurile şi simţirile în jurul aceluiaş punct comun. Voi vedem că nu faceţi aşa! Tot deauna ne răspundeţi ca şi cum n'aţi fi primit măcar un rând de la noi. Aşa fiind corespondenţa noastră e rece, convenţională, nu are fiorii şi farmecul pe care noi am dori din inimă să-l aibă.

Şi ca să nu vorbim în deşărt, vă spunem de pildă că, colegii noştri din clasa I, au descris în scrisoarea lor anterioară pământul în care se află Botoşanii, arătând că e o mare asemănare între el şi cel din Indianapolis. La urmă au tras nişte concluzii, întrebându-vă pe voi dacă-s juste sau nu. Şi nici voi, nici colegii de clasa I de la voi, n'aţi răspuns nimic!

Colegii din cl. II au întrebat pe colegii lor de la voi, de ce ţara voastră se chiamă Indiana, explicându-vă în acelaş timp de ce noi ne numim Români şi de ce oraşul nostru se chiamă Botoşani! Nu li s'a răspuns nimic.

Cei din Clasa III v'au arătat nedumerirea lor când au văzut ca statele de la voi au hotare cu figuri geometrice: pătrate, dreptunghiulare, trapeze, etc.. Comparând hotarele ţinuturilor voastre cu laturi aşa de regulate, cu hotarele provinciilor noastre cu laturi aşa de frânte, au spus că, de bună samă la voi nu e încă o tradiţie care să vă impedice, de aceia aţi împărţit pământul şi oamenii cum v'a plăcut. La noi, dimpotrivă, locurile şi oamenii au trecutul lor istoric, plin de tradiţii, peste care nu se poate trece.

La noi, nu interesele de azi hotărăsc, ci interesele de veacuri. Fiecare veac are glasul lui, pretenţia lui: Strămoşii rădică din pământ capetele şi strigă: «nu ne tăieţi în două! Lăsaţi-ne aici lângă ai noştri şi nu ne treceţi dincolo». La noi unde calci, tresare o amintire, ori unde alergi, întâlneşti o umbră în cale. La voi pământul e pustiu de amintiri şi de umbre. Rămâne ca voi, generaţie după generaţie, să vă creaţi trecutul, tradiţiunile care vă lipsesc!

La aceste rânduri aţi răspuns în adevăr cu mulţumiri în «American Junior Red Cross, March 1924 News»

dar nouă nu ne-ați scris nimic! Am aflat de aceasta prin Crucea Roșie a tinerimei din România! Oare nu se cădea să ne trimeteți și nouă un rând măcar de vestire? Și n'ați făcut-o! Și tare am fi mai fost noi mândri să ne fi trimis o scrisoare în care să ne arătați și voi ce v'a plăcut mai mult din scrisul nostru. Am fi plâns de bucurie!

Colegii din clasa IV v'au arătat cum am ajuns să alcătuim noi o Românie Unită în timpul războiului mondial, și cum chiar voi Americanii ați luptat pentru înfăptuirea idealului nostru național, alături de ceilalți aliați. Și vă întreba dacă nu cumva cunoașteți pe Românii din Indiana, căci sunt foarte mulți în acele părți! Ne-ar fi interesat cu deosebire știrile voastre asupra fraților noștri Români cari s'au expatriat din pricina persecuțiilor ungurești și austriace. Și nu le-ați răspuns nici lor nimic.

Clasa V vă întreba de organizarea școalelor voastre care pare că sunt cu băeți și fete la un loc, deci un fel de *coeducațiune*, arătându-vă că la noi nu este permisă decât în școlile primare și la universitate, deci când suntem destui de mici ori destui de mari.

Vă întreba, apoi, privind scrumierile de lemn trimise de voi, dacă acolo e îngăduit să se fumeze în școli. Erau foarte curioși să știe dacă, în țara de origină a tutunului, în America, elevii au acest drept, căci la noi e mare pedeapsă pentru cine fumează în școală! Și iar nu le-ați răspuns nimic!

Clasa a VI în sfârșit, mai serioasă și mai pretențioasă, v'a vorbit despre tradiția noastră românească, arătându-vă felul nostru caracteristic de clădire a caselor, de îmbrăcăminte a oamenilor, de vorbire, de biserici, mănăstiri, trimițându-vă și *un foarte frumos album cu vederi din vechea noastră capitală a Moldovei, Suceava*, nu departe de Botoșani.

Era un album de toată drăgălășenia, cu multe și interesante opere de artă, tipărit în mod artistic, care putea face cinste unui muzeu școlar la voi. Era un exemplar foarte rar, care nici la noi nu se mai găsește. Și voi, nici n'ați pomenit de dânsul! Se poate oare una ca asta? Nu l'ați primit? Ori nu vi l'au arătat profesorii? Nu credem! La noi, când voi trimeteți ceva, d-l director ne dă să vedem tot și apoi ne cere

să-i facem o dare de samă de cele ce-am văzut și am înțeles. La voi nu se face la fel? Credem că da! Atunci de ce nu ne-ați spus impresiile voastre? Noi vă spunem bucuros pe ale noastre! Iată, noi mărturisim că am rămas adânc mișcați de frumusețea și mai ales de mulțimea parcurilor de la voi. Este atâta floare pe pământ, atâta lumină în aer, atâta soare în cer, încât avem înainte o sărbătoare a ochilor și o desfătare a sufletului. Parcul Garfield este un covor de verdeață, cu desemnuri colorate de flori vii și strălucitoare. Nimic nu poate fi mai frumos și mai încântător. Lucruri de acestea, făcute de mâna omului, pe la noi nu se văd. Ar costa și prea multe parale. La noi sunt grădinuți mai mici, straturi mai sărăcuțe, ca după nevoile și sărăcia noastră. Ce n'am da noi să vedem jocurile de apă ale fântânilor din acel parc, mai ales când razele soarelui trec prin sulurile de apă săritoare, colorându-le cu culorile curcubeului? Dar încă să stăm o clipă pe o bancă în parcul Faierview unde vedem doi vizitatori cari citesc în pace acolo într'un colț?

Noi zicem că, dacă parcurile voastre sunt în realitate așa cum sunt pe hârtie și lui Dumnezeu trebuie să-i placă atunci când le privește de sus. Nici El în cer nu credem să aibă grădini mai frumoase și mai bine întreținute. Și ne închipuim că El, în nopțile senine cu lună plină, trebuie să pogoare duhul Lui asupra acestor frumuseți pământești, *de aceia ele par divine.*

Ne-a plăcut și „Riverslde Park Pavilion", care are o arhitectură ce samănă puțin cu arhitectura noastră românească. Ne-a făcut impresia chiar că suntem la o stațiune balneară de la noi.

Monumentele voastre sunt frumoase, nici vorbă, căci is noi, curate, dar de acestea avem și pe aici foarte asemănătoare, așa că, nu ne-a impresionat așa tare. Podurile însă sunt minunate.

Aceste lucruri, dragi colegi, am ținut să vi le spunem în scrisoarea de acum cu toată sinceritatea cuvenită. Am dori ca la spusele noastre să căpătăm un răspuns cât mai grabnic și cât mai complect. Dar, repetăm încă odată, răspunsul să fie în legătură cu cele ce vă scriem noi, căci numai așa corespondența noastră ne poate folosi cu adevărat. Noi aceasta voim: *să fie între noi un schimb viu de idei și de sentimente, o*

comunicare sufletească plină de interes şi de sinceritate, nu ceva banal, convenţional, mort. In nădejdea că şi voi veţi îmbrăţişa acelaş punct de vedere vă salutăm cu toată dragostea şi cu toată căldura tinereţei noastre.

Elevii celor şese clase ale şcoalei normale de învăţători «Mihail Eminescu» din Botoşani.

CÂTEVA SCRISORI AMERICANE PRIMITE CA RĂSPUNS LA SCRISORILE ELEVILOR NOŞTRI.

Dragi Prieteni,

Vă mulţumim pentru darurile voastre. Ce multe lucruri ne-aţi trimes şi ce frumoase! In schimb o să vă povestim despre oraşul nostru: Indianapolis.

Aci sunt multe parcuri frumoase. Trei din aceste parcuri sunt ale statului şi anume: Parcul Militar, care se întinde pe o suprafaţă de 14 «acres», Parcul Universităţii şi Parcul St. Clair. Celelalte 25 parcuri sunt ale oraşului şi sunt administrate de Cassa grădinilor publice. Toate aceste parcuri împreună acoperă o suprafaţă de 1901 «acres» [1]). Avem şi frumoase bulevarduri care merg de la un parc la altul, formând astfel o plimbare foarte plăcută. Se zice că parcurile noastre au o valoare de 5.000.000 de dolari. In fiecare parc este un teren de joc pentru copii care este sub supravegherea unui profesor de gimnastică. In parcurile mari sunt case de adăpost, terenuri pentru golf şi alte terenuri sportive.

Parcul cel mai mare se numeşte «Riverside» şi se întinde pe o suprafaţă de 9.50 de „acres". Aci se poate face şi canotaj. Este şi o grădină zoologică şi o crescătorie de peşti.

Parcul «Brookside» asemenea e foarte frumos.

In parcul «Garfield» sunt minunate brazde de flori, şi o seră.

Parcul «Faieview» este la o distanţă de 7 «miles» de oraş şi este aşezat dealungul unui canal. Acoperă aproximativ 200 de „acres". Acest parc a fost cumpărat de Butler College şi în curând se va chema parcul Colegiului Butler.

---

1) Un acre are 40 de ari adică 4000 m. 2, arul având 100 m. 2. Suprafaţa totală ar fi deci cam 800 de hectare.

In parcul «Broad Ripple» se află cea mai mare piscină din lume. Sunt multe atracţiuni pentru copii mici ca plimbări pe cai adevăraţi şi movile mari de nisip, bucuria copilaşilor noştri!

Cu multă prietenie
Clubul Masoma

Emmerich Manual Training High School, Indianapolis.

16 Mai, 1923

Dragi Prieteni de departe,

Printre manifestările de activitate şcolară, de la noi, formarea de cluburi este din cele mai interesante. Ele au mijlocul prin care se răspândeşte şi se întăreşte interesul pentru şcoală. Fiecare secţie are un club care asigură desvoltarea studiilor ei proprii. Aceste cluburi puse în legătură cu asociaţiile studenţilor ajută încă la îmbogăţirea cunoştinţelor elevilor. Secţia limbistică are un club pentru fiecare ramură, anume pentru spaniolă, franceză, latină. Secţia ştiinţifică are un club foarte interesant a cărui membri iau parte la vizitarea fabricilor din oraş pentru ca să studieze cum se lucrează plantele.

Clubul Artelor este foarte interesant pentru studenţi din punct de vedere artistic.

Elevii cei mai buni au două cluburi „Roines" şi „Masoma". Nu pot face parte din ele decât acei care au medii mari, purtare bună şi care pun inima pentru prosperarea şcolii lor. Aceste cluburi sunt de mare folos pentru şcoală şi o ajută pe orice cale: au grijă de elevii noi veniţi „Roines" fiind consideraţi ca „fraţii mai mari" iar „Masoma" ca „surorile mai mari".

Liga Dramatică a Tinerimei este o organizaţie care dă reprezentaţii cu piese scurte de teatru şi pune la cale fel de fel de serbări.

Clubul literar F. O. B. e de mare ajutor pentru studenţii de la litere.

Clubul de Cercetări asigură interesul studenţilor pentru deslegarea problemelor grele şi pentru studiile care se raportă la ele.

Clubul Numărului Fără Soț stimulează interesul pentru a scrie povești scurte.

Cluburile de Muzică sunt Clubul Birge și Clubul Glee.

Fetele de la Secția Comercială au un club care le ajută în studiile lor. La școala noastră cluburile care se însărcinează cu studiul Bibliei și care mențin atmosfera religioasă sunt «Hi-Y» pentru băeți și «Reserves» pentru fete.

Și sporturile sunt bine organizate în școala noastră. Jocurile băețești sunt: jocurile cu mingea ca foot-ball, basket-ball, track, tennis base ball și golf. Fetele joacă tennis, basket-ball, base-ball și volley-ball.

M. VASILIU

Institutor, fost director al școalei pregătitoare din Ștefănești, actualmente suplinitor la catedra de pedagogie.

Membrii fiecărei echipe sunt aleși printre elevii cari n'au nici un punct rău și care se interesează deaproape la sporturi. Sunt elevi cu spiritul intr'adevăr sportiv și care sunt dornici de a duce sporturile la o desvoltare cât mai mare și mai frumoasă.

Elevii școlii se interesează deaproape la jocuri la care asistă deobiceiu mulți spectatori. Școala intreagă nu numai echipele urmăresc jocurile.

Datorită acestei cooperări şcoala noastră este recunoscută drept o şcoală model, nu numai în Indianapolis, dar în toată regiunea şi în toată ţara.

In fiecare an absolvenţii joacă o piesă de teatru şi actorii sunt aleşi printre elevii ultimei clase. Costumele sunt făcute în clasele profesionale, iar decorurile sunt pregătite de către secţia artistică. Profesorul de mimică şi dicţiune pune piesa la punct. Serbarea are loc în aula şcolii şi face mare plăcere tuturor elevilor, părinţilor şi prietenilor lor.

In fiecare an elevii mai aleg şi o Regină a Lunei Mai care se încoronează cu mare ceremonie în ziua de 1 Mai. In acelaş timp fiecare club dă un dar Reginei alese.

Acestea sunt câteva din lucrurile interesante de la şcoala noastră.

V'am scris despre ele încredinţaţi fiind ca la rândul vostru ne veţi scri multe lucruri interesante de la şcoala voastră.

A D-voastră
O membră a Clubului Masoma

Vă trimitem acest portofoliu cu câteva fotografii de la noi. Intr'un pachet separat vă trimitem câteva obiecte făcute în atelierele noastre, o carte cu păsări care vă poate da o idee despre păsările din America şi o cutie cu diferite specimene studiate în clasa noastră de biologie.

Emmerich Manual Training High School, Indianopolis.

Iunie 3, 1924.

Dragi Prieteni din Botoşani,

Nu puteţi să vă închipuiţi ce fericiţi au fost elevii din această şcoală când au primit scrisorile voastre atât de interesante şi cadourile care ni le-aţi dăruit. De când am citit scrisorile voastre dorim cu toţii să vedem frumoasa voastră ţară. Şi noi avem o ţară minunată şi foarte mare ; avem de toate în ţara noastră ; dealuri, văi, păduri, şesuri, munţi, râuri, lacuri, etc. etc.

BCU BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ LIBRARY

Am constatat că țineți foarte mult la tradițiile și obiceiurile voastre, chiar am avut impresia că este preocupația voastră de căpetenie și că sunteți foarte mândri de tradițiile voastre pe care le socotiți sfinte. Mândria noastră sunt școlile noastre, fiindcă credem că sunt cele mai bune din lume. Bine înțeles fiecare copil trebue să meargă la școală 9 luni pe an așa încât școala joacă un rol foarte însemnat în viața noastră.

Școlile noastre sunt împărțite în 2 categorii: 1) școlile primare (elementary schools) și 2) școlile secundare (High Schools). Avem și multe universități din care unele sunt subvenționate de stat.

PREOT SOTIR SIMIONESCU
profesor de religie.

Școlile primare au 8 clase. Fiecare stat are programul lui de învățătură. In aceste școli se învață cetirea, scrisul, aritmetica, geografia, silabisirea, istoria țării noastre, muzica, desenul, lucrul manual, tipografia, un curs de bucătărie și educația fizică, care joacă un mare rol în educația noastră. Iată pentru ce dăm o importanță atât de mare educației fizice:

1) Fiindcă desvoltă vigoarea fizică și organică.
2) Fiindcă desvoltă echilibrul mintal și corporal.

3) Fiindcă corectează şi îndreaptă multe defecte fizice.

4) Fiindcă desvoltă forţa, curajul, perseverenţa şi stăpânirea de sine însăşi.

5) In sfârşit fiindcă trezeşte printre copii un interes sănătos pentru sporturile în aer liber.

Vedeţi deci ce importantă este educaţia fizică, şi cât îi cerem ca să facă din cetăţenii noştri, cetăţeni într'adevăr buni şi sănătoşi.

Din ce în ce mai mult se predau în şcolile noastre cursuri practice. In mai toate şcolile rurale se ţin cursuri de agricultură iar în şcolile urbane se ţin cursuri de menaj şi economie domestică. Afară de asta s'au înfiinţat cursuri de automecanică, tâmplărie, electricitate, fierărie, croială, tipografie, etc. In foarte multe şcoli sunt cursuri de dactilo-stenografie şi contabilitate.

In şcolile secundare programul e foarte elastic. Numai câteva subiecte sunt obligatorii pentru examen ca limba engleză, timp de 3 ani şi jumătate, matematicele timp de 2 ani, şi câte un an sau doi istoria şi o limbă străină. Celelalte subiecte sunt facultative şi fiecare elev poate să-şi aleagă cursurile după gustul şi aptitudinele lui.

Şcolile noastre primare şi secundare sunt subvenţionate de către statul nostru, dar costul întreţinerei este foarte mare. Şcolile primare din statul nostru Indiana, costă 26.850.000 de dolari pe an şi şcolile secundare 11.000.000 de dolari. Poate că o să găsiţi că sumele cheltuite sunt enorme, dar când o să aflaţi că numai în Indianapolis sunt 80 de şcoli primare şi 4 şcoli secundare, poate că o să vă mire mai puţin.

Şcolile noastre sunt foarte mari şi încăpătoare, bine luminate, bine ventilate şi bine încălzite. Lângă fiecare şcoală primară este un teren de joc. Cu toate astea şcolile noastre sunt prea aglomerate fiindcă sunt aşa de mulţi elevi noi în fiecare an. Avem mare nevoe de şcoli noi. Când călătoreşti prin statul nostru vezi pretutindeni clădindu-se şcoli noi, iar şcolile vechi se modernizează şi se repară.

Profesorii noştri sunt foarte, foarte buni. Li se cere foarte multă învăţătură înainte de a-i numi profesori. Diploma de profesor se dă numai acelora care au urmat cursuri speciale de pedagogie şi au o oarecare experienţă.

Toţi copiii între 7 şi 16 ani sunt nevoiţi să meargă la şcoală. Acei care n'au cu ce plăti cărţile de şcoală sunt ajutaţi

de către stat, așa încât fiecare copil, sărac sau bogat, se bucură de aceleași drepturi. Și copiii arapi, cu toate că pe timpuri erau sclavii noștri, astăzi se bucură de aceleși drepturi ca și noi. Avem școli speciale pentru arapi dar în cazul când nu există o astfel de școală într'o localitate, atuncea copiii arapi se primesc în școlile noastre fără nici o deosebire.

Noi nădăjduim să facem din ei, cu timpul, buni cetățeni americani. In școlile noastre, băeții și fetele învață împreună. Noi considerăm că coeducația are multe avantaje ; întâi fiindcă ne dă prilejul să ne cunoaștem și să ne împrietenim, și în al doilea rând, fiindcă astfel ne dăm mai bine seamă de toate aspectele unei chestiuni.

Sunt așa de multe școli primare în orașul nostru încât putem merge la școală în câteva minute și putem să ne întoarcem acasă pentru dejun. Când însă începem să urmăm cursul superior atunci suntem nevoiți să ne folosim de tramwae și nu putem să mergem acasă pentru masă fiindcă sunt numai 4 școli secundare și deci distanțele sunt mai mari. După prânz mergem acasă căci n'avem internate cum aveți voi.

Avem în centrul orașului și o bibliotecă foarte frumoasă bine organizată. Ori și cine poate să se aboneze și să păstreze cartea împrumutată timp de 30 de zile. Pentru persoanele care stau la periferie s'au înființat mici biblioteci în diferite părți ale orașului ; astfel cărțile bune sunt la îndemâna oricui fără multă cheltuială.

Noi ne socotim foarte fericiți fiindcă trăim într'o țară unde instrucțiunea publică e așa bine organizată. In această scrisoare am căutat să vă arătăm avantajele sistemului nostru școlar. Ne-ar interesa foarte mult să aflăm cum trăiți voi, care sunt ocupațiile voastre, în fine ori și ce despre voi și țara voastră care este atât de îndepărtată dar unde avem așa buni prieteni.

Cu multă prietenie
Clubul Masoma

Scumpi prieteni Români,

Noi am citit cu mare interes scrisoarea D-v. de regret în «Darea de seamă» a societății «Crucea Roșie» din Ianuare. Cu toate că nu suntem acea școală care n'a răspuns la scrisoarea D-v. noi am hotărît a răspunde la întrebările D-v. cât

se poate de bine, fiindcă noi vroim să satisfacem curiositatea Dv. Noi nu suntem în stare să răspundem clasei I-a, fiindcă nu posedăm scrisoarea celeilalte şcoli. Clasa II-a întreabă dece statul nostru se numeşte „Indiana". Se numeşte astfel, fiind derivatul cuvântului „Indian", şi «polis» care este cuvânt grecesc pentru englezescul «oraş». Acest nume a fost propus de către Irimia Sullivan, magistratul districtului Jefferson, Indiana.

Directorul şi parte din elevii şcoalei normale din Botoşani în mijlocul vizitatorilor frontului de luptă a Reg. 8 Vânători (gara M-tirea Caşin).

Este un număr considerabil de Români în Indianapolis, unii urmează şcoala noastră „Şcoala Profesională Superioară". Ne pare bine, că avem aci Români cari devin cetăţeni buni.

Fumatul nu este interzis aici, afară de copii care n'au indeplinit vârsta de 16 ani. Nu-i permis nici unui droghist să vânză tutunul sub orice formă minorilor. Aci sunt pedepse severe pentru această lege, dacă nu-i respectată. Foarte puţine dintre doamnele noastre fumează, însă unii consideră fumatul ca un gust prost (rău). Femei obişnuite nu fumează.

Sperăm sincer că scrisoarea noastră va găsi aprobarea D-v. Dacă-i aşa, poate vom fi în stare să întreţinem corespondenţă regulată. Poate că v'ar interesa să ştiţi nişte fapte despre şcoala noastră. In caz, că doriţi, vă rugăm, să ne răspundeţi imediat.

Societatea «Crucea Roşie»

WHAT RUMANIA THINKS [1]).

Dear Friends:

We are in the third class and we have learned already about America, but we must frankly admit that we knew nothing about Indiana, because we have not enough time to learn about each state separately.

We realize once more how useful this interschool correspondence is. It teaches us a lot of things in such a plesant way. We studied carefully the map you sent: What perfect squares and right angles your states form! They are almost like geometrical figures, especially Colorado, Kansas, Dakota, etc.

In Roumania it is very different. We also have states: we call them «Judete,» but they are far from forming perfect squares or right angles like yours. Some are much larger than others, some wide, others narrow, all crooked somehow. Of course the explanation is that you are a new country and were able to divide your country just as it seemed best, whereas we have many old traditions and had to count with them. You could do as you pleased and we simply could not; that is the only explanation we could think of. Are we right? I think our ancestors would have risen from their tombs if we had arbitrarily tried to separate them from their brethren. Here, at every step there is something that reminds us of a historical event, at each step there is either a tomb or something that reminds us of the past that claims its rights. Perhaps you have not all this past to count with and that accounts for your perfectly formed states; so much more perfect than ours.

We thought you might like also to have a map of our country and that you might like to know where Botosani lies.

Your friends, Third Class, Boys' Normal School, Botosani, Rumania.

---

1) A se vedea nota de la pag. 432.

CÂTEVA LUCRĂRI ŞI SCRISORI DE-ALE ELEVILOR NOŞTRI.

I.

Pe care din cele trei genii: al sensibilităţii, al inteligenţei şi al voinţei, îl preferim?

Societatea omenească se împarte în două categorii bine distincte. Prima categorie ar alcătui-o acei oameni cari, alcătuesc ceace se cheamă «*Comun*», cari se conduc după alţii, superiori lor şi cari nu creiază nimic nou, fie în domeniul sensibilităţei, al inteligenţei sau al voinţei. A doua categorie, o formează oamenii cari, prin operile lor în cele trei domenii arătate mai sus, creiază *ceva nou*, se ridică mai presus de comun şi se impun prin operele lor, primei categorii care formează majoritatea, conducând-o către un anumit scop, pe calea progresului.

Această categorie o formează *geniile*. Ele sunt rare pentrucă sunt produsele complexe ale unei rase sau neam, întrunind toate însuşirile sufleteşti, întrunind tot stadiul de progres la care a ajuns acel neam sau acea rasă. Un geniu se naşte prin *originalitate* în lucrările produse, prin *universalitatea* pe care o câştigă aceste lucrări şi prin *influenţa* pe cari o exercită asupra societăţei, în mersul spre progres. Omenirea până acum a dat naştere la genii cari, întrunind condiţiile de mai sus, au trăit şi vor trăi mereu în conştiinţa ei cât timp o va poseda. Astfel în domeniul simţirei, operile creiate de Rafael sau Beethowen vor rămâne nemuritoare. In domeniul voinţei de asemenea ceace a creiat genialul Napoleon şi alţi mari bărbaţi ai politicei va trăi pururea în conştiinţa omenirei. — In domeniul inteligenţei sunt deasemenea genii, mari şi adânci gânditori, cari au dat naştere, în urma acestei mature gândiri, la opere pentru totdeauna veţuitoare. Astfel avem perfecţiunea gândirei la un Aristotel, Platon, Shakespeare, Lamartine, Kant, Voltaire, Tolstoi, Ibsen, Papin şi mulţi alţii, cum sunt marii inventatori ale diferitelor maşini de industrie sau războiu.

Toţi au avut ca scop unic, progresul omenirei, fie în do-

meniul simţirei, fie în acel economic sau politic. In faţa pânzelor lui Rafael rămâi mut de admiraţie, după cum ascultând muzica genialilor compozitori, care dintre muritori nu s'a simţit mişcat? Care dintre ei nu s'a simţit că pluteşte în sferele înalte ale simţirei, departe de invidia, ura sau viţiile pământului, în atmosfere în care plutea adevărul, frumosul, binele şi iubirea; care din aceştia nu a avut dorinţa în asemenea situaţie să nu

CONST. CUMPĂTĂ

şeful celei întâi serii de absolvenţi ai şcolii normale „M. Eminescu".

ajungă mai bun? Toate creaţiunele geniilor au mare influenţă asupra societăţei.

Inteligenţa creiază lucrări nouă cu scopul de a îmbunătăţi viaţa economică a societăţei, cum sunt marii inventatori; voinţa creiază oamenii politici cari să asigure aceste bunuri sau cu alte scopuri. Eu însă prefer geniile sensibilităţei.

Inteligenţa este aceia care face ca oamenii să progreseze economiceşte, dar ca moral nu. La ce ar folosi faptul că s'au inventat tunuri cari bat la 100 km., produse superioare de inteligenţă, fără îndoială, dar cu scopul de a omori şi distruge?

La ce folosesc invenţiunile industriale pentru sufletul omenesc când ele încarcă cu bani pe oamenii care le monopolizează, dar încarcă şi cu păcate, cu viţii, cu moleşire sau cu sgârcenie!

Inobiliază toate acestea sufletul? Nu. — Nouă ne trebue caractere în sensul moral, iar nu oameni lipsiţi de el. Caracterul nu se formează unde sunt interesele materiale. Societatea de el are nevoie, iar nu de bogăţie sau oameni politici, cari într'o mare măsură distrug. Pildă vie avem societatea din timpurile de decădere ale Romanilor. Cine a adus'o la această decădere? Lipsa economică? Nu, căci erau prea bogaţi şi tocmai acestea le-a produs decadenţa. Luxul, viciile, risipa, datorite bogăţiei le-a distrus societatea, a cărei tărie stă numai în *sufletul curat, moral şi viguros* al *indivizilor* ce o alcătuesc. — Nouă ne trebue cultură mai întâi şi apoi civilizaţie. — Civilizaţia este un produs al inteligenţei şi după cum spune d-l Mehedinţi: «E mai bine cultură fără civilizaţie, decât civilizaţie fără cultură".—Numai când oamenii vor fi mai buni, mai morali, numai atunci societatea se va îndrepta. — Idealul ar fi ca toate cele trei categorii de genii să se îndrepte către acelaş scop: ridicarea *morală* a societăţei. La origină, această concepţie se găseşte. Felul cum se interpretează de către cei cari caută să puie în practică produsele inteligenţei, spre exemplu, se abate dela acest scop. Oamenii mari ai gândirei, au produs opere cu scopul de a contribui la ridicarea deopotrivă a celor ce alcătuesc societatea, dar interesele egoiste ale acelor ce caută să puie în practică aceste concepţiuni, cu totul de folos omenirei, egoismul lor deci, a dus adesea la rezultate greşite. — Un produs al inteligenţei este şi tunul german sau alte fabricaţiuni. E de aprobat această minunată invenţie când scopul ei este distrugerea semenilor tăi? Eu nu cred!

Totul trebuie să conducă la *umanitate* în sensul cel adevărat al cuvântului. Numai atunci când sufletele noastre vor fi bune, numai atunci şi societatea va deveni la fel. Ne plângem că ea este rea, uităm că aceasta vine dela noi! Cum poate exista o temniţă înainte de a fi oameni răi? Cum poate exista o cârciumă înainte de a fi beţivi? Să nu fie beţivi ar mai fi crâşmă? Să nu fie nici un individ rău, ar mai exista societatea rea? Nu. Să ne îndreptăm noi înşine în vederea binelui general. Să ne curăţim sufletele de tot ce e rău, să

ni-l îmbogăţim în schimb cu tot ce este bun şi numai atunci vom fi *de folos societăţei*. Pildă vie să avem pe marile genii ale omenirei, cari acest scop l-au avut. Totul pentru aproapele, nimic pentru tine, acesta-i idealul către care trebue să ţintim cu toţii [1]).

Cumpătă Constantin
elev în clasa VI, Şcoala Normală
„M. Eminescu", Botoşani.

II.

Observaţiuni asupra copilului Lungu Jenică, elev în cl. I-a la şcoala de aplicaţie, vârsta 8 ani.

Cel mai bun mijloc de folosit la cunoaşterea individualităţii copilului e cercetarea directă, bazată pe legătura de dragoste dintre cercetător şi copil, legătură prin care întreg fluidul sufletului dorit a se cerceta, se deslănţue şi se revarsă. Iubirea poate nesfârşit de mult.

Înţelegerea nu-i decât un copil al iubirii şi când, educator şi copil nu sunt legaţi sufleteşte, copilul se poartă artificial cu educatorul său.

Mijloacele indirecte îşi au şi ele însemnătatea lor. Acasă, la joc, la şcoală, la lucru, copilul trebue observat şi de la distanţă când, neştiindu-se supraveghiat, i se poate surprinde atitudinea lui spontană şi se pot culege produsele activităţii lui naturale. Instrumentele ne dau juste măsurători, în privinţa fizicului mai ales; la fel, diferite experienţe. De cea mai mare însemnătate sunt, însă, anchetele făcute în familie. Prin ereditate, din moşi strămoşi, i se hotărăsc copilului anumite dispoziţii, pe cari medicul le va modifica într'o anumită măsură.

Prin cercetarea heredităţii directe şi atavice, ne vom da seama de fondul moştenit al copilului, fond pe care se bazează întreaga clădire frumoasă a educaţiei. Nici nu-i posibilă o înţelegere a copilului, fără cunoaşterea eredităţii şi a mediului în care trăeşte. Cu acestea, îmi încep închegarea observaţiunilor

---

1) Lucrare premiată de Societatea „Tinerimea Română" din Bucureşti, la concursurile din Maiu, 1923, scrisă fiind ca teză la română.

făcute asupra lui Lungu Jenică, aşa cum înţeleg şi potrivit puterilor mele.

Biografia copilului şi starea socială a părinţilor. Lungu Jenică s'a născut în 16 August, 1916, la Mănăstireni, Jud. Botoşani. Are 8 ani, fără vre'o două luni. Rămâne de mic fără tată, pe care nici nu şi-l aminteşte. In anul 1922, mama sa se strămută la Botoşani, locuind cu chirie o bojdeucă, pe Bulevard. Săracă şi văduvă, mama lui slujeşte pe la alţii, mai ales la un orfelinat, unde i s'au primit două fete, cele mai bune eleve de acolo, surori mai mari ale lui Jenică. Cu toată strâmtorarea, mama fumează şi bea, distrugând buna cuviinţă din casă; totuşi îşi iubeşte mult copilul. A trăit o bucată de vreme cu Gh. Constantinescu—casa de pe Bulevard era a lui—un căruţaş sărăcăcios şi sfădăuş. Asta-i făcu să se despărţească şi mama copilului să se mute pe Str. Veche, No. 19, mai aproape de orfelinat. Slujnică fiind, îi rămâne prea puţină vreme pentru creşterea propriului său copil, care, de multe ori, vine la şcoală fără să mănânce ceva. La 6 ani copilul a fost bolnav de pneomonie. Câte odată mama îşi opreşte copilul acasă, însă acesta fuge şi vine la şcoală, unde i-i drag. Ca la toţi oamenii săraci, observi în casa acestui copil, pe lângă o mare neregulă în sărăcia de puţine lucruri vechi, o adâncă religiozitate: în ungherul din spre răsărit, sub icoană,—candela pâlpâie, la toate sărbătorile, ziua ca şi noaptea,—palidă lumină de untdelemn. Mama se duce regulat la biserică şi ia şi pe copil. In noaptea sfântă şi minunată a Invierii, pe când alţi copii de seama lui dorm duşi, Jenică al nostru răspunde slujitorului din altar care anunţă că Hristos a înviat din morţi, cu un «Adevărat a înviat» spus din inimă.

Acum, să ducem privirele numai la copil. Vom studia, pe rând, fizicul şi sufletul, corpul fiind locuinţa materială a sufletului.

Dezvoltarea fizică: Creşterea corporală se cunoaşte, în deosebi, după talie şi greutate. Măsurat în înălţime, Jenică are 1,15 metri, ceace înseamnă că în privinţa aceasta nu e destul de mulţumitor desvoltat; un copil de vârsta lui ar trebui să aibă 1,20 m. Greutatea corpului său este de 22 kgr. aproape normală: i-ar mai trebue vre'o jumătate de kilogram.

In general, desvoltarea corpului nu-i destul de normală. La aceasta a influenţat desigur mediul casnic, mâncarea nesu-

ficientă, rea și ne la locul ei, cum fără îndoială și pneumonia de care a fost bolnav la vârsta de 6 ani.

In astfel de condiții, un corp nu poate crește bine. Orfelinatul poate că i-ar îndulci creșterea dar mamă sa nu vrea să-l dea acolo, zicând că un singur băiat are și cum să trăiască fără dânsul? Ține la copil, îl iubește, dar sărăcia, vițiul și ignoranța nu-i permit să-l crească cum trebue. Acesta-i răul cel mare; majoritatea părinților *nu știu* și *nu pot* să-și crească

In drum spre Clăbuc (Șipotul de pe Sboiana).

copiii și deci nu contribuisc cu nimic la marea operă a educației, în care privință, rostul școlii e numai s'o continue.

Sănătatea îi e șubredă. Desigur că, acest copil, suferă de urmările pneumoniei avute. Suflă greoiu și obosește repede. In recreație, foarte de multeori, stă deoparte; doar când și când se arată la joc, dar se retrage repede. Vioiciunea copilărească, însă, nu-i lipsește. E primejdioasă greutatea lui în suflare; asta trădează vre'o boală de piept care predispune la tuberculoză. Deși negricios, ca și mamă-sa, poți cunoaște că sângele său n'are destule globule roșii și circulă greoiu.

In schimb, simțurile sunt normale. Vede și distinge bine

culorile, aude bine, îi plac mult cântecele, iar la intuiție este unul dintre cei mai ageri copii.

De altfel nu ne poate speria felul de a se prezinta fizicul acestui copil. Puțină întârziere în creștere, ce s'ar îndrepta ușor printr'o schimbare de mediu și alimentare. Mama sa pleacă dimineața la lucru, lăsându-i o bucățică de pâine neagră, de care copilu-i sătul.

—«Măi Jenică, nu mânânci? îl întreb eu într'o dimineață.

—Dacă nu mi-i foame!

Apoi, în casă, nu-i nici un scaun; la o masă înaltă de vre'un metru și ceva, copilul își scrie temele stând în picioare.

Desvoltarea sufletească. Deși sufletul e un tot unic, mintea noastră nu poate pătrunde în el fără analiză și deci, trebue să-l împărțească și să ne ținem și noi de împărțeala pe care o face psichologia.

Inteligența. Simțurile fiind bune, creerul copilului înregistrează impresii adevărate de la lumea din afară.

Precepția dă rezultate îmbucurătoare. Un lucru prezintat îl privește cu multă atenție, întuindu-l în toate sensurile și unde nu înțelege, întreabă. In jurul unui act puțin abstract, născocește idei juste de motivare. Atenția îi e încordată și concentrată. Povestirea frumoasă îl impresionează așa de mult, încât țistuește pe colegul de alături care nu e atent, supărându-se.

—De ce nu taci, nu vezi cât de frumos spune domnul?

Totuși, atenția îi e lipsită de durată. Nu durează mult, din cauza organizmului slăbit. E ajutată, însă, de voință. Tipul de atenție spre care evaluează e cel concentrat. Dacă-i pui în față o mică problemă, nu-l poți sustrage ușor de la deslegarea ei; cu greu capeți răspuns la întrebările puse atunci. Lecția îl fură. Nu poate fi întrebat prea repede, căci așa nu avem răspunsul dorit. Memoria e mai mult logică, decât legată de lumea simțurilor. Păstrează idei în legătură cu sentimente morale. Memorează global și ușor. Lecția o învață dintr'o citire, două, la școală. Reține exact, dar puțin.

Imaginația e pe deoparte disciplinată, pe de altă fantastă și creatoare. La reproducerea unei povestiri, tacticos, vine cu foarte multe elemente personale. Judecata e înceată; totuși personală și mai mult obiectivă. L'am întrebat odată.

—Îți plac cucoanele?

—Nu!

—Dar de ce?

—Dacă nu lucrează...!

—Şi care îţi plac, atunci?

—Fetele de la sat, pentrucă ele toată ziua se ţin de lucru!...

Eu, cel puţin, mă aşteptam să fie furat de răspunsul contrar acestuia. Judecata de faţă ne dă de bănuit şi simţul moral.

Din cauza debilităţii fizice, oboseşte mai degrabă ca alţii. La treabă grea nu-l poţi ţine multă vreme. Faţă de alţi copii, Jenică se bucură de o judecată bună, care-i predomină multe acţiuni. Făcând parte din grupul tipurilor concentrate, va fi poate de vre'un folos pentru lumea de mâine.

In faţa colegilor trece ca un băiat inteligent; aşa şi este: unul dintre elevii cei mai buni pe care poate să-i aibă cl. I primară.

Caracterul. In ce priveşte caracterul, nu ne putem hotărî; această coroană sufletească este produsul de mai târziu al educaţiei şi asupra unui copil de 8 ani binefăcătoarele raze ale educaţiei încă n'au produs efectul dorit. Se poate însă prevedea ce va fi Jenică, după predispoziţiunele şi sentimentele sale: un om moral. Temperamentul e bilios. E un copil liniştit. In sufletul său se amestecă veselie şi blândeţă. Totul se datoreşte eredităţii, iar mediul familial n'a făcut alta decât să continue şi să întărească, în direcţia temperamentului, ceiace i-au dat părinţii. Dintre sentimente, cel mai desvoltat e cel religios şi, legat de acesta, acţiunele copilului sunt pentru vârsta lui, cât se poate de morale. Dumnezeu sălăşlueşte în sufletul acestui copil şi îl îndreaptă pe calea binelui şi a iubirii. Poate că aici numai mediul casnic şi-a exercitat adevărata influenţă. Intr'o amiază a unei zile noroioase de primăvară, îl văd pe Jenică trecând prin faţa unei biserici. Işi opreşte vorba cu ceilalţi, îşi scoate căciuliţa pe care o pune subsoară şi cu capul ridicat, fără să-şi ia seama că dăduse prin gropi cu noroi, se închină de vre'o câteva ori, până ce trece de biserică, apoi deabea îşi reia libertatea în mişcări, cu sfiiciune. Iţi este mai mare dragul să-l priveşti în asemenea situaţiuni.

Cât despre celelalte sentimente, deşi nu se poate exclude egoismul copilăresc, se observă o oaricare lepădare de sine.

I-am dat odată o peniţă nouă. Indată, pe a lui, a dat-o unui coleg din spate, care se văita că-i e peniţa stricată, nu

ca împrumut ci ca dar. Dar sentimentul estetic sufere. Cărţile şi caetele îi sunt rupte, murdare şi pătate de cerneală. Vine la şcoală cu hainele necârpite, ne tuns şi câte odată ne spălat cum trebue. Şi cum ar fi altfel, când în casă la dânsul nu există o ordine şi o curăţenie pe care copilul s'o urmeze? Totuşi, îi aduce plăcere ori ce-i frumos şi ordonat. E cel mai cuminte elev din clasă, tocmai din acest motiv.

Îi plac mult cântecele şi, dintre ele, cele mai patriotice. Ca nici odată când îi vorbeşti de ţară, de datoria de a face armata, râde mulţumit. Idealul său, în imaginaţia sa fantastică, e să fie general. Cu entusiasm destul de mare vorbeşte de asta.

—Tatăl meu, îţi spune când îl întrebi, a murit în războiu, apărând ţara. Sufletul lui, acuma, trebue să fie cu îngerii.

—Dar, dacă nu se ducea în războiu, sufletul lui nu era să trăiască cu îngerii?

—Ba, da; un om, chiar acasă dacă stă, se duce tot la îngeri, numai să fie bun şi credincios lui Dumnezeu.

La muncă e ordonat şi stăruitor. Nici odată nu se apucă de joc până nu-şi scrie şi învaţă lecţiile în regulă, încet şi cu băgare de seamă. Iată preţioase însuşiri pentru formarea statorniciei. Aici, şcoala şi-a arătat în scurtă vreme, influenţa sa. E un spirit cam fricos, deşi nu se lasă condus de alţii. Îl duc odată la internatul şcolii noastre şi, când să intrăm înăuntru, văd că se schimbă la faţă, întrebând: «dar aici n'o să mă bată nimeni?» Şi frica aceasta e un sentiment inspirat de acasă.

Dela mama-sa primeşte multe lecţii de bună purtare, aşa de multe încât te sperii! Bătaia nu poate fi din raiu...

Voinţa. E stăruitoare. Disciplinei se supune mai mult ca alţii. In pregătirea lecţiilor se vede, deja un mare element de voinţă. Sub acoperişul şcolii, a ajuns să spue că vrea să ajungă ca Isus Hristos. Numai el a fost credincios cum trebue; apoi doreşte să meargă cu îngerii. Iniţiativă nu prea este.

A avut puţine mijloace pentru aşa ceva, pentru care trebue multe dispoziţiuni fizice. După cât se vede, din punct de vedere al caracterului, Jenică e pe drumul cel bun; în el e sâmburile încolţit al omului moral, trebuincios societăţii. In termenii lui de copil, spune că va împăca disciplina militară cu bunătatea omului idealist şi suntem siguri că va face aşa. Viitorul ne va confirma totul, numai dacă împrejurările vieţii nu vor îndrepta pe cel acum studiat, dela adevărata lui che-

mare şi dacă valurile vieţii nu vor strânge în el pornirile fireşti. Dacă'l întrebi: -- Cum, Jenică, dacă te duci la armată va trebui să baţi pe soldaţi la instrucţie?!" îţi răspunde: — Nu, eu n'am să-i bat, numai am să-i ocărăsc.

Cum înţelege acest copil să fie blând întotdeauna!

Având acum în vedere, în general, constituţia psicho-fiziologică a lui Lungu Jenică, desprindem următoarele concluziuni. Nesuficienta desvoltare a corpului, de unde reese puţină acti-

Pe Clăbucel (aceiaş ca şi pe Clăbuc)

vitate şi reacţiune faţă de excitaţiile lumii, preţioase mijloace de cunoaştere. Totuşi normalitatea simţurilor îl ajută şi copilul, treptat, adună, deşi câte puţin, cunoştinţi clare despre lume, care, inscrise în circumvoluţiunele creerului, dau judecăţi îmbucurătoare. Judecata va fi încă un punct sănătos în cariera pe care din suflet o doreşte.

Câte lipsuri se găsesc la acest copil uşor se pot toate îndrepta. Ele vin din pricina mediului în care trăeşte. Acesta, deci, trebue schimbat.

VOLINTIRU ILIE
Cl. VI

III.

CUM AU PRIVIT ROMÂNII BASARABENI ZVONUL DESPRE UNIREA LOR CU ROMÂNIA.

Mărturisiri ale elevului Tăzlăoanu Emanoil, cl. V, cu prilejul serbării zilei de 24 Ianuarie 1294, la şcoala normală M. Eminescu.

Fiind din Basarabia m'am gândit să vă spun şi eu dumnilorvoastre tuturor în câteva cuvinte, cam ce simţeau Românii basarabeni, când au auzit de unirea lor cu România şi ce ideie aveau ei despre obârşia lor. Să nu vă miraţi de loc când veţi afla că mare jale a fost atuncea in Basarabia, pentrucă (vorbesc de pătura dela ţară) nimeni nu-şi da seama, că este de neam românesc, nimenea nu ştiea că Basarabia este ruptă de către Ruşi ca de o fiară lacomă din trupul Moldovei şi că fraţii lor au rămas de cealaltă parte a Prutului. Se ştiea aşa din auzite şi eu, care aveam acuma şase clase primare, învăţasem din Istorie că Românii din dreapta Prutului împreună cu Basarabia, au fost supuşi Turcilor, care sunt de altă religie şi care ii asupria mult Hospodarii români, fiind slabi şi neputându-se lupta cu Turcii, cereau ajutor dela Ţarii Rusiei, care au încercat de multe ori să-i mântuească, dar n'au reuşit. La urmă în anul 1812, Turcii au fost biruiţi de către Ruşi, însă, din cauza lui Napolion, n'au putut scoate de sub jugul lor decât Basarabia. La 1912 s'a împlinit o sută de ani dela răpirea ei, când, în loc să plângem cu amar, am sărbătorit foarte veseli desjugarea Basarabiei de sub Turci. Basarabenii priviau pe ţarul Rusiei ca pe mântuitorul lor. Vedeam noi că vorbim altfel decât Ruşii, o vorbă, care e la fel cu a moldovenilor din dreapta Prutului, dar bine nu ştiam dece. Ne-o explicam prin aceia că poate atunci, când am fost sub Turci, am învăţat a vorbi la fel. Spuneau moldovenii, care făcuse armată, că Ruşii la mânie ii porecliau, zicându-le Turci şi nu Români. Aceasta ne făcea să credem că într'adevăr Ruşii ne-au scăpat de sub Turci şi dacă n'ar fi fost ei noi am fi şi azi sub jugul turcesc.

In anul 1917, când s'a stârnit revoluţie în Rusia, se auzia că Basarabia rămâne deocamdată autonomă, iar pe

urmă are să fie luată de bolşevicii, ucrainieni sau de Români şi e mai sigur că de Români, pentrucă e pământul românesc şi noi suntem Români.

Se mierau toţi oamenii, de unde e pământul românesc, pentrucă, după cum am spus şi mai sus, ştiam că Rusia ne-a luat dela Turci şi, dacă n'ar fi încurcat-o nimeni, ea ar fi scăpat şi pe ceilalţi; dar că noi am fost cândva sub stăpânirea Românilor şi am trăit fără să avem nevoie de Ruşi, aceasta nici nu ne trecia prin cap. Basarabenii doreau mai mult să fie autonomi, cu Ucraina mai puţin iar despre România nici nu vroiau s'audă. Prin oraşe începea să se vorbiască mai mult limba românească. In Februarie, anul 1918, când armatele române au început a ocupa Basarabia, mare mişcare era în sufletele basarabenilor, care erau rusificaţi deabinelea. Ei auziau că România e o ţară foarte săracă, mică şi slabă; soldaţii umblă cu opinci, (ceia ce lor nu le plăcia), sunt îmbrăcaţi rău şi mânâncă prost.

Ţăranii au foarte puţin pământ şi muncesc toată vara la boer, iar când scapă dela lucrul boeresc, îi apucă la făcut şosele aşa ca vai de viaţa lor! Ţara nu poate să se lupte cu nimeni în afară, birurile sunt foarte mari! «Ce vom face noi?», se văicarau ei. Ba acuma le urau şi limba ziceau că e ţigănească şi nu e chiar aşa cum o vorbesc basarabenii. Foarte puţini erau indeferenţi. Ceia ce îi făcea să se teamă mai mult de Români şi să-i urască, era şi următoarea cauză:

Când au venit toţi oamenii din război, ei s'au apucat de bolşevism, au început a strica acareturile şi curţile boerilor şi-a împărţi averea între dânşii, ca să se facă egali. Tot aşa împărţiau vitele boerilor şi chiar a ţăranilor celor mai chiaburi, care nu fusese în război sau nu umblau şi ei după egalitate ca ceilalţi banditi, cărora nu le putea sta nimeni înainte. Când au auzit că vin Românii ei ziceau că sunt aduşi de boeri, pentru a le face dreptate şi se temeau să nu le eie cumva pământul pe care-l au şi să-i facă robi după cum auziau că că sunt acei din regat. Drept că Românii au ţinut parte boerilor după cum era şi firesc, dar în multe locuri trecea peste margini, de ex: într'un sat un evreu a cinstit bine pe un plutonier şi a început a pâri oameni din sat că i-au făcut mai multe neajunsuri. Plutonierul s'a potrivit evreului şi a început a bate fără să cerceteze pe toţi oamenii din sat. Bătea până

şi pe cei mai cuminţi şi mai cinstiţi oameni. A bătut el trei zile de-a rândul de plângeau oamenii de prin satele învecinate şi se merau ce pacoste a căzut pe capu lor.

In fiecare zi vedeai câte o roată de oameni împrejurul unor netrebnici din vechiul regat, care cine ştie din ce cauză trecuse în Basarabia şi care huliau foarte mult organizaţia României. „Ce credeţi că de flori de cuc am fugit noi aicea?», ziceau ei. Aceasta ii făcea să creadă mai mult vorbele proaste, pe care le auzise până atuncea. Mulţi se sfătueau să se înarmeze cu ce au şi să iească împotriva armatei române ceia ce au şi făcut chiar în unele sate, în altele însă a fost primită foarte frumos şi cu bucurie. Aflând că *Sfatul Ţării* din Chişinău a declarat unirea cu România, au căutat să prindă vre-o câţiva deputaţi, pe care ii purtau din sat în sat bătându-i rău. Singurul lucru care ii mai mângăea pe toţi era acela, că Românii sunt tot creştini ortodoxi şi nu le va schimba religia la care ei ţin foarte mult. Gândul cel rău asupra Românilor, era întrucâtva biruit şi de acela, că acuma vor trăi în pace faţă de bolşevici şi fiecare va fi sigur pe averea lui. Zic întrucâtva, pentrucă aproape toţi erau bolşevici şi care nu erau ziceau că acest bine il pot face basarabenilor şi altă ţară nu numaidecât România, care era aşa de despreţuită de dânşii. Ei erau mai bucuroşi să se alipiască la altă ţară streină decât cu România, de ex. se auzia că Austria are să-şi întindă hotarele sale până la părăul Cihar şi locuitorii de pe pământul, care se presupunea că are să fie a României se sfătuiau să treacă la Austria, pentrucă aceia e o ţară mai bogată, mai puternică şi cu gospodari mai buni. Aproape doi ani au aşteptat basarabenii pe Ruşi, crezând că poate Românii au venit numai să strângă bolşevismul şi pe urmă se vor duce lăsând locul Ruşilor.

Dragi Colegi, acestea toate vi-le spun ca să ştiţi şi voi de ce boală zac basarabenii, pentru a-i putea lecui. Trebue să ştim a-i lecui *noi*, pentrucă noi suntem aceia, care trebue să facem cetăţi în mijlocul provinciilor alipite, pe care să nu le poată strica nici un vecin deacei cu inimă bună, ca Rusia de ex., care ne-a încălzit până ne-a fript. Noi suntem aceia, care trebue să deslegăm ochii fraţilor noştrii, care sunt legaţi de duşmanii, ce i-au stăpânit atâta timp.

Dacă basarabenii aveau aceste idei greşite nu-i putem

învinui, pentrucă ei trăind sub coroana rusească, n'au putut nici odată vedea soarele și cunoaște obârșia lor. Nu trebue iarăși să ne descurajăm, pentrucă ușor putem înrădăcina în ei conștiința națională și să-i facem să uite de prepușii frați a lor de peste Nistru. In acești șase ani chiar ei au progresat mult în alipirea cu România. Acum dacă întrebi pe cineva: «Tot mai dorește pe Rușii?» El îți răspunde: «Ba deacuma pot să nu mai vie, că eu m'am deprins și cu Românii».

Pe vârful Clăbucului (frontul Cașinului).
(Colonelul Matei Placa, directorul T. Crudu, senatorului P. Irimescu și un grup de elevi normaliști cu alți excursioniști).

Dragi colegi basarabeni, nu fiți cu sufletul împărțit în două! Ștergeți din sufletul vostru pata neagră rămasă dela Ruși și fiți mândri cu neamul nostru românesc, la formarea căruia au luat parte, cu trup și suflet, cele mai nobile popoară! Duceți-vă prin satele noastre, propoveduiți românismul, astâmpărați pe toate neamurile lui răuvoitoare ca să menținem unirea, căci numai astfel putem trăi liniștiți în țara noastră și vom putea face să crească și să dea roade sămânța bună, pe care au semănat-o strămoșii noștrii Români și care a fost până acuma călcată de neamurile streine! Băgați de seamă că a-ți ajuns zilele fericite, pe care le visau înaintașii voștri, deci să

ne silim, să le lăsăm mai fericite urmaşilor noştri! Faceţi comparaţie între timpul de sub Ruşi şi acest din prezent! Sub Ruşi, când vroiam să 'nvăţăm carte, câtă muncă nu ne trebuea pentru a învăţa limba lor! Şi unde puteai s'o înveţi? Şcolile erau rare şi tacsele mari. Mi-aduc aminte, când am vrut să mă duc şi eu la un siminar, mi-au spus că: dacă sunt fiu de preot trebue să plătesc 15 ruble pe lună, iar dacă sunt de ţăran 20 ruble. Astăzi avem şcoli mai multe, se învaţă carte în limba în care ne-am trezit şi-ţi dă mai multe ajutoare. Dacă poate multe încă nu ne ajung trebue să tăcem, pentrucă noi nu mai suntem ca înăintaşii noştri servitori la Ruşi, ci suntem gospodari la casa noastră şi omul la casa lui ce are, aceia mănâncă.

Aduceţi-vă aminte sau întrebaţi pe cei mai bătrâni decât voi ce bucurie simţiau ei, când auziau un cântec sau o urătură românească şi ce mult îi fericeau pe acei de pe malul Prutului că au de unde le învăţa!

Nu urâţi pe Români pentrucă poartă opinci, căci strămoşii noştrii n'au umblat cu galoşi, ci cu opinci şi nu trebue să ne fie ruşine a purta îmbrăcămintea lor, care trebue să fie şi a noastră, pentru a ne lăuda cu încălţămintea altora! Purtaţi şi sfătuiţi să se poarte costumul nostru naţional, care prin frumuseţe şi curăţenie întrece haina de cel mai bun postav. El este făcut de gospodinele noastre şi este haina în ţesetura căreia se ascunde trecutul şi gloria strămoşilor noştri. Când îmbrac acest costum naţional mă simt parcă cu sufletul mai curat, mai voinic, şi mai voios. Aceasta cred că simte orice român.

Ce mare bine ne-a făcut România, că ne-a primit sub poala ei. Astăzi Basarabia ar fi poate pustie din cauza bolşevicilor sau cel puţin n'ar fi în starea aceasta. *Fraţi normalişti*, cei care aveţi sufletul de român în voi, fiţi mândri cu titlul sfânt pe care-l veţi căpăta mâni şi să pornim la muncă în provinciile alipite, unde să înlocuim pe streini şi pe acei, care nu sunt vrednici de acest titlu şi care pot strica sufletele viitorilor cetăţeni Români! Acolo fiţi tari şi nu vă daţi la toate rălile şi beţiile de care zac mare parte din învăţătorii basarabeni, ci răspundeţi chemării voastre sfinte şi fiţi învăţători nu numai în şcoală ci şi'n afară! Fiţi adevăraţi apostoli ai românismului. Arătaţi-le că noi suntem mai de folos, decât acei care i-au stăpânit atâta timp, şi astfel vom putea lăsa urmaşilor noştri o Românie cu adevărat întregită!

IV.

Observaţiuni psicho-fiziologice asupra elevei Manoil Sofia din clasa IV-a a şcoalei de aplicaţie, de pe lângă şcoala normală „M. Eminescu", Botoşani.

Motto: „Fiţi umani cu toate vrâstele. „Iubiţi copilăria şi faceţi-o fericită aşa „încât ori când ar vrea Dumnezeu să „cheme la El pe copii, ei să nu moară „fără a fi gustat din plin viaţa" (J. J. Rousseau).

Ca viitori învăţători, vom avea de făcut educaţia tinerelor vlăstare ce ni se vor încredinţa. Pentru a ni deprinde să-i cunoaştem, ni se impune să studiem câte un copil. Mi-am propus să studiez pe eleva Manoil Sofia din cl. IV-a. Multe din experienţele necesare unui studiu complect nu le-am putut face, deoarece mi-au lipsit aparatele necesare pentru facerea lor. Totul se întemeiază mai mult pe observaţiuni proprii, sau pe anchetele şi pe informaţiunile din familie.

Sofia este întâia la părinţi. Aceştia se bucurau de o bună situaţie morală şi materială. Dar ea nu avu fericirea să guste prea mult din farmecul iubirii părinteşti. Tatăl său, fost locotenent în armată, fiind suferind de cord, a murit imediat după războiul mondial, lăsând în urmă o mamă îndurerată cu trei copii, dintre care cel mai mare era abea de 7 ani: Sofia. Fatala despărţire pe veci de tatăl său, s'a întâmplat într'un timp, când începea să priceapă destul de bine ce este iubirea de tată şi cât de mult suferi fără ea. Deşi copil, ea şi-l aminteşte perfect. Mi l-a descris adesea, dar numai aşa cum un copil care sufere cu adevărat ştie să descrie. Mamă-sa, rămânând fără mult sprijin din partea cuiva, o lăsă pe Sofia în Botoşani în seama unor rude, plecând la Iaşi cu cei doi copii mai mici, unde îşi putea câştiga mai uşor existenţa. Rămasă singură, despărţită şi de ultima iubire nepreţăcută, Sofia îşi schimbă felul de viaţă de mai înainte, fapt care a fost remarcat şi de rudele ei. Astfel de unde până atunci era veselă, după aceste întâmplări nenorocite pentru ea, deveni tristă. Când fu dată la şcoală îşi căuta cu toată stăruinţa de carte, părând că

această ocupație este elementul ei favorit. Începând din clasa II-a, ea urmă la școala de aplicație a școalei noastre. Trecea I-ia în fiecare an, aceasta datorită interesului pentru carte. După felul ei de a fi, mi s'a părut că nu se bucura prea mult ca ceilalți copii de luarea premiului, dar cu toate aceste ține să-l ia numaidecât. Atât acasă, cât și la școală am observat-o că stătea adesea pe gânduri.

Mi-a spus, când am întrebat-o, că ea vrea să învețe la altă școală mai departe, că vrea cu orice preț să ajungă profesoară. Dar, gândirile pesimiste pornite desigur din realitatea situațiunii ei familiare, vin la rândul lor: «Cine știe, îmi spunea Sofia, dacă mai pot ajunge ceia ce vreau, căci mai am încă 11 ani de învățat... Poate că mor până atunci!..». Le spune toate acestea din vederea clară ce o are asupra situației ei. Neputându-se bucura de adevărată iubire părintească, tratată adesea cu o iubire cam severă, înțelegând lucrurile poate prea mult la vrâsta ei, știindu-se de multe ori sarcină altora, a căutat să muncească atât pentru ea cât și pentru ceilalți. E trimisă singură în piață, de unde face cumpărăturile necesare, cu cea mai mare siguranță, iar acasă de multe ori e lăsată singură, unde se comportă în toate ca cea mai bună gospodină, atrăgându-și laudele tuturor celor din jurul ei. Alt copil la vârsta și în situația Sofiei poate că nu ar putea fi așa. Nu numai atât: seara, după ce toți ai casei se culcă, ea învață și-și scrie temele pentru a doua zi, rămânând rece la stăruințele celor din jurul ei, de-a se culca, dormind astfel mai puțin de 9-10 ore cât se cere unui copil. La masă e foarte pretențioasă. După informațiile căpătate din familie, e mai mult o vegetariană, căci nu mănâncă aproape nici odată carne. Văzând toate acestea de până aici, situația familiară cam tristă a Sofiei, somn și hrană insuficientă, adesea prea multă muncă, ne putem oare aștepta la o dezvoltare fizică normală?

Născută aici, în Botoșani, la 2 Noembrie 1925, Sofia ar trebui să aibă o desvoltare fisică corespunzătoare acelei a unui copil de 11 ani, normal desvoltat fizicește. Cercetările ce le-am făcut însă asupra fizicului Sofiei, arată că dezvoltarea fizică, —vrâsta anatomică—a rămas cu mult în urma vrâstei cronologice, sau—cum se mai spune—e o întârziată din acest punct de vedere. Ea are talia=1,30 m; greutatea=24 kgr; perimentul

toracic sau lățimea umerilor=0.58 m.; capacitatea respiratorie=12-13 (secunde); perimetrul cefalic=0,50 m., observându-se în acelaș timp, în conformația craniului, o proeminență a părții frontale. Din aceste date rezultă că Sofia e întârziată în privința taliei cu un an; iar în privința greutății cu aproape 3 ani în comparație cu un copil desvoltat normal. Dezvoltarea fizică e deci sub-normală, anormali fiind socotiți întârziații cu mai mult de 3 ani. Datele sunt luate după Binet, și e admis că sunt deosebiri între copiii unei țări și ai alteia. Totuși, diferențele la Sofia sunt prea mari, ca să poată fi atribuite numai

Școala normală la 10 Maiu, 1921, Botoșani.

acestui fapt. Dezvoltarea fizică sub-normală a Sofiei, se explică mai mult prin felul de trai al ei, descris mai sus.

O altă cauză, poate fi și aceea că,—după cercetările științifice făcute asupra copiilor—după vrâsta de 7 ani urmează o accelerație a creșterii, dar de scurtă durată, după care creșterea anuală e din ce în ce mai mică, până devine minimă la 12 ani, după care creșterea se accelerează, de astă dată foarte intens până la 15 ani. Sofia are 11 ani, vrâsta când creșterea devine minimă. Ordonarea orelor de muncă și repaus, intercalate cu anumite exerciții fizice; un regim alimentar mai bogat în principii substanțiale și schimbarea mediului familiar, i-ar aduce, desigur, o înbunătățire a stării fizice. Dacă s'ar putea duce să trăiască cu mama ei, de îngrijirile și dragostea căreia, sărmana, a fost lipsită și după care sufletul ei simțitor suferă atât, ar fi foarte bine.

După cum se știe, în strânsă legătură cu dezvoltarea fizică normală stau sănătatea și puterea fizică. «Sănătatea e starea generală a organismului ca produs al creșterii sale normale și mai ales a normalei funcționări, corespunzând unui total de patru calități independente de forța musculară:

1) Absența predispozițiilor morbide. Deși debilă, deși vrâsta anatomică e mult în urmă vrâstei cronologice. totuși Sofia dă dovadă de absența predispozițiilor morbide. In prezent nu suferă de nici o boală acută sau cronică, *iar prin hereditate nu moștenește nici un fel de boală. Debilitatea la ea nu e hereditară, ci e* numai efectul unei situațiuni și mediu unde ea nu se poate acomoda. Totuși un organism slab și mai ales lipsit de sânge, e mult mai lesne predispus a contracta orice fel de boală, decât un organism bine conformat. Deaceia rezultă grija celor din jurul ei de a-i schimba radical felul de viață, întărind-o pentru viitor.

2) Absența oricărei boale acute sau cronice. Am mai spus că Sofia—după cercetările mele—în prezent nu sufere de nici o boală acută sau cronică.

2) Suportarea abaterilor de la regimul obișnuit. Nu cred că Sofia ar putea suporta abateri prea mari de la regimul obișnuit, dat fiind debilitatea fizică. Am văzut că la joc obosește ușor, deaceia nici nu se joacă prea mult, ceiace probează bine starea fizică cam șubredă. La sudii se dedă cu multă plăcere; pare a fi ocupația ei de predilecție.

4) Longeviitatea prin hereditate, atât după tatăl cât și după mama ei, moștenește o durată mijlocie de viață căci bunicii au trăit între *60-70* ani. Moartea tatălui ei se explică printr'o boală căpătată în timpul războiului și nu din altă cauză, care să aibă influența și asupra Sofiei.

Dacă prin sănătate am înțelege numai neprezența boalelor acute sau cronice în organism, în prezent, atunci pot spune că Sofia e sănătoasă; dar a fi predispus în orice moment a contracta o boală, a fi terenul favorabil dezvoltării microbilor, aceasta nu cred că înseamnă sănătate deplină. Totuși sănătatea Sofiei e bună, nu pentru că nu e bolnavă acum, dar pentru că se poate face cu mare ușurință, pe viitor, cât se poate de sănătoasă.

Puterea fizică nu am putut s'o măsor cu preciziune, lipsindu-mi cu desăvârșire aparatele cu care aș fi putut face aceasta.

Din experienţele ce s'au făcut la şcoala de aplicaţie asupra simţurilor tuturor copiilor—după scara optometrică a lui Binet—am putut constata că Sofia are simţurile desvoltate normal.

Văzul: a putut distinge din literile ce i sau puse dinainte, în mărime de 7 mm. la distanţa de 11 m. jumătate din ele; iar la distamţa de 10 m. le-a putut citi pe toate. Era distanţa de la care trebuiau să vadă copiii cu simţul văzului dezvoltat normal.

Auzul: Punând-o să distingă anumite şoapte la distanţa de 4-5 m. am putut căpăta un rezultat satisfăcător. Deasemenea dictâdu-i cuvinte şi numere de vorbe fără legătură, le auzea pe toate distingându-le unele de altele. In clasă am observat că nu întreabă nici odată ceia ce s'a spus, fiindcă aude totul destul de bine.

„Urechea muzicală" e cât se poate de dezvoltată. Prinde uşor toate cântecele ce i se predau la şcoală, ba mai cântă şi învaţă cântece în afară de cele de la şcoală. Auzul Sofiei este deci, normal dezvoltat.

Tactul: Din experienţele ce le-am făcut am putut trage concluzia că şi simţul tactului la Sofia e dezvoltat normal. Din mai multe corpuri pipăite, mi-a spus perfect care din ele e mai aspru, sau mai moale, mai neted, sau cu suprafaţa mai neregulată. I-am făcut apoi pe dosul palmei, cu un cui, mai multe litere fără ca ea să se uite ce fac eu şi numai după simţ mi-a spus totul ce făceam, cu o mare exactitate. La pregătirea unor dansuri pentru o serbare şcolară, Sofia era printre cele dintâi care învăţa dansurile, ţinându-se după tactul muzicei.

Senzibilitatea: Este ştiut că în gerere fetele sunt mai senzibile decât băeţii. Senzibilitatea se măsoară cu compasul lui Weber. Fiindcă mi-a lisit acesta, l-am înlocuit printr'o riglă gradată milimetric, la capătul căreia am ficsat un ac, iar acul mobil il aveam în mână. Prima experienţă am făcut-o apropiind acul mobil de acul fix al riglei, până ce Sofia mi-a spus că nu mai simte două vârfuri, ci numai unul. Distanţa între ăcele riglei era de 7 mm. A doua oară am făcut invers, adică îndepărtând vârfurile de la cea mai mică distanţă dintre ele, până ce Sofia a început a simţi ambele vârfuri, distanţa între ele fiind de astădată de 9 mm. Media celor două distanţe este: $\frac{7+9}{2}=8$ mm. Aceste experienţe le-am făcut pe pelea de pe braţ. Rezultatul acestor experienţe este, evident, numai aproximativ.

Simțul muscular: Cu stabilirea acestuia am făcut multe experiențe, dar nu am putut stabili ceva precis, deoarece despre acelaș obiect care îmi spunea acum că e mai greu decât un altul, peste puțin timp îmi spunea contrariul. Totuși, uneori izbutea să-mi aranjeze destul de mulțumitor, obiecte de diferite forme și mărimi în ordinea greutății lor. Dar tocmai aceste dese iluzii m'au condus să spun că Sofia are simțul muscular dezvoltat normal, deoarece tocmai copiii normali și adulții —este dovedit aceasta— sunt cei mai adesea supuși iluziilor de simț muscular. Poate că la Sofia contribuie la aceasta și dezvoltarea fizică subnormală.

Simțurile fiindu-i, deci, normale, îi asigură o bună reușită și progres în viitor, căci de calitatea simțurilor copilului atârnă în mare parte și gradul său de cunoaștere, progres la studii, etc. E de dorit însă ca și starea fizică,—vrâsta anatomică—să ajungă la o dezvoltare normală, pentru a putea avea o personalitate dezvoltată armonic din toate punctele de vedere.

Cât despre capacitatea psichică și progresul la studii, aceasta se datorește atât simțurilor dezvoltate normal, cât mai ales devotamentului cu care se dedă la studii și idealului ce urmărește de-a ajunge profesoară Pentru aceasta e ajutată însă și de inteligența de care se bucură în mare măsură. In psihologie, prin inteligență înțelegem suma funcțiilor de cunoaștere, sau activitatea simultană a acelor funcții (atenție, memorie, imaginație, judecată), sau produsul cooperării funcțiilor de cunoaștere. Pentru determinarea gradului de inteligență la copii, ne putem servi de scara metrică a lui Binet-Simon. După Binet, inteligența e sinteza a patru funcțiuni, pe care le vom vdea pe rând cum se prezintă la Sofia; astfel: priceperea, invenția, direcția și cenzura. Acesta ar fi un al doilea examen global făcut asupra inteligenței. Să facem întâi primul examen analitic asupra inteligenței, pentru a-i vedea toate aspectele.

Percepția la copii e mai mult senzorială; dar la Sofia am constatat că e mai mult logică și analitică. Ideile ce le are sunt logice, clare, concrete, evoluând și către o oarecare abstracțiune, ca ideia de adevăr, bine, dreptate, etc.

Atenția: După observațiunile făcute mai ales în clas, am văzut că atenția Sofiei e concentrată, voluntară, durabilă și rezistentă. La orele de clas stă tot timpul concentrată, și de multe ori se cunoaște că o face aceasta voit, din interesul și

curiozitatea ce-o are de-a ști totul. Când se apucă de un lucru, nu-l lasă până ce nu știe că l-a terminat. Asupra atenției vizuale și auditive s'au făcut la școala de aplicație, cu elevii clasei IV-a, următoarele experiențe:

S'a dat copiilor ca dintr'o bucată de citire să taie o literă „n". După viteza și erorile făcute de Sofia pentru aceasta —4',53"=11 erori—se poate clasifica, în comparație cu ceilalți copii, a VII-a dintre 20 elevi. A doua experiență. Li s'a spus copiilor că într'o bucată de cetire, au să găsească 74 de „o"

Carcetașii noștri cu Cercetașe la Constanța, Gară, Iulie 1923.

pe care să-i taie. După timpul întrebuințat pentru aceasta, Sofia se poate clasifica a VIII-a între 20 elevi. (9',30"). Pentru cercetarea atenției periferice auditive, li s'a cetit o bucată din carte, spunându-le să numere câți de „p" vor auzi în timpul cetirii. Aici Sofia poate fi clasificată I-a între ceilalți copii, căci a avut numai două erori.

Memoria e logică și durabilă. Imi reproduce exact multe fapte decând a murit tatăl ei și din viața de mai târziu. Tot așa poate reproduce o lecție învățată cu mult timp în urmă. Metode pentru determinarea memoriei sunt mai multe. Astfel metoda observației (Netschajeff). A putut descrie cât se poate de bine un tablou, pe care am pus-o să-l observe timp de câteva minute. Metoda economiei (Ebbinghaus) constă în capacitate de fixare. La o lecție de gramatică, dându-se de analizat două versuri dintr'o poiezie, ea a fost printre cele dintâi care le-a memorizat. Deobiceiu fixează mult, exact și poate reține

cu mare uşurinţă. Poeziile nu mai mult de patru strofe, le memorizează global, spre deosebire de ceilalţi copii care memorizează fragmentar. Datele istorice, anii, anumite fapte mai însemnate nu le pierde uşor din memorie. Reproduce exact tonul cu care i se predau poeziile, mai ales acelea cu conţinut sentimental patriotic. Se emoţionează adesea, când spune asemenea poezii.

Imaginaţia e mai mult disciplinată. Nu-i prea plac basmele, căci spune ea, nu sunt adevărate. E şi creatoare, căci acasă de multe ori pentru a împăca copiii, le spune povestiri de la şcoală, pe care însă le simplifică după cum crede ea mai bine. Işi imaginează cum poate fi la războiu, după cele auzite de la alţii. Apoi desemnele şi lucrul manual din imaginaţie dovedesc intuiţii clare despre multe lucruri.

Curiozitatea e cât se poate de aprinsă. Vrea să ştie totul, să afle multe din ce se vorbeşte de către cei mari, întreabă, cercetează, etc. In timpul unei anchete în familie, vrând să afle ce se vorbeşte despre ea, a venit încetişor şi asculta la uşă. Curiosiotăţii ei aprinse trebuie să i se dea o bună direcţie, căci numai astfel va fi mereu în progres.

Judecata e ageră, proprie, obiectivă, judecând pe fiecare după meritul său. Un copil dă la o lecţie mai multe răspunsuri bune. Ea spune atunci: «Vezi, domnule, că C... e cel mai bun elev din clasa noastră», cu toate că ea are conştiinţa deplină că invaţă cea mai bine din clasă. Problemele de matematică ce i se dau pentru lucrat acasă, le face ea singură, refuzând ajutorul ce i se oferă de multe ori, de cei din jur. In clasă, când dă răspunsuri la lecţii, vorbeşte clar, răspunsul are înţelesul deplin, — cu o uşoară fluturare din cap — mulţumind pe toţi. După vrâsta cronologică, fiind în faza III-a a dezvoltării—faza abstractă,—am putut vedea că are multe şi bogate idei generale, despre obiectele de studii, etc. precum şi idei abstracte: ideia de nenorocire, dreptate, adevăr.

Făcând al II-lea examen asupra inteligenţei, — global, — am putut constata următoarele:

Priceperea e cât se poate de bine dezvoltată. Din observări am putut vedea că descopere cauzalitatea lucrurilor, fenomenelor, etc.; înţelege uşor când îi explici ceva. Punând-o să compare două tablouri, a putut găsi unele lipsuri, la acestea. A putut să motiveze şi cauza pentru care venim noi la apli-

caţie, pentru ce asistăm cu toţii când ni se ţine o lecţie model, etc. Aceasta dovedeşte din partea Sofiei o adâncă pătrundere de lucruri, un mare interes pentru toate.

Invenţia e şi ea dezvoltată, aceasta reeşind din examenele făcute pentru stabilirea gradului de invenţie. Astfel din cuvintele: şcoală, curte şi copil, a format propoziţiunea: „In curte la şcoală se joacă un copil". Cu alte 3 cuvinte: şcolari, Duminică şi biserică, a format propoziţiunea: „Şcolarii merg Duminică la biserică". Punând-o apoi să-mi spuie lipsurile unei figuri din carte, am căpătat din partea Sofiei răspunsuri bine întemeiate. Am mai făcut un examen asupra invenţiei, dar care e bazat în mare parte pe judecată: examenul asociaţiei de idei. Acesta consistă în dictarea de cuvinte abstracte—substantive, adjective, verbe etc.—numite şi cuvinte excitaţii şi la care copilul trebuie să răspundă cu cel dintâi cuvânt ce-i vine în minte, numit şi cuvânt reacţie. Se notează de examinator, timpul de reacţie şi felul ideilor reacţii, dacă sunt abstracte sau concrete. Am făcut un asemenea examen cu Sofia şi dau aici numai câteva din exemple. Astfel la cuvântul «şcoala», cuvântul reacţiei a fost «elev», în timp de 2" (secunde). „Cald=soarele=4" ; prăvălie = manufactură=5" ; mănăstire = călugăriţe=8" ; pădure=pădurar=3" ; la cuvântul «muscălesc» n'am căpătat reacţie decât foarte târziu. Tot aşa şi la multe alte cuvinte pe care nu le mai citez. Tocmai aceste nerăspunsuri la cuvintele excitaţii m'au condus să spun că invenţia Sofiei e bine dezvoltată, pentrucă copiii inteligenţi refuză să dea un răspuns la întâmplare, nejudecat mai întâi.

Cenzura: In timpul orelor de clas Sofia observă greşelile de fond sau de formă a colegilor ei. I-am spus şi ei un fapt, pentru a vedea dacă e în stare să observe şi să descopere absurditatea din el: un biciclist a căzut depe bicicletă rupându-şi un picior. Imediat s'a sculat şi a pornit-o înainte... La aceste vorbe Sofia mirându-se de mine, îmi spuse că spun minciuni. Cenzura e deci normal dezvoltată.

Direcţia: Fără a şti că e supusă la vre-un examen, mai ales acasă, Sofia execută multe ordine date succesiv, fără să se arate nemulţumită. Tot aşa când se apucă să-şi scrie temele, deşi se plictiseşte de multe ori, totuşi nu se lasă până nu termină totul de făcut. Direcţia e bună.

Toate observaţiunile acestea pentru stabilirea puterii

acestor funcțiuni, a căror sinteză e inteligența, sunt făcute în conformitate cu scara metrică de măsurare a inteligenței de A Binet.

Compărând primul examen analitic, cu al doilea examen global, făcut asupra inteligenței Sofiei, rezultatul nu poate decât să ne bucure și să ne dea mari speranțe pentru viitor. Nici o facultate intelectuală, atenție, memorie, judecată, percepție, etc. nu sunt în stare de anormalitate, toate fiind dezvoltate încă mai mult decât s'ar putea aștepta de la un copil. Ca facultate remarcabilă, dintre toate puterile sufletești, domineză mai mult memoria, puterea de reținere și înregistrare a faptelor. Cu o putere de pătrundere și înțelegere mare a lucrurilor — judecata — și cu o tot atât de mare putere de reținere —memoria—Sofia nu are oare cea mai bună chezășie a unui viitor strălucit? Firește numai dacă și dezvoltarea fizică va ajunge la o stare normală de dezvoltare, pentruca în adevăr să se dezvolte o ființă armonică din ceia ce e azi Sofia. Regimul școlar, cu ore fixe impuse de programă, nu prea convin felului ei de-a fi. Totuși învață foarte bine, vine regulat la școală, se supune regulelor școlare, fără să se arate prea mult nemulțumită. Din aceste motive Sofia se bucură de cel mai bun rang în opinia colegilor de clasă și școală, contribuind la aceasta și clasificarea ei, în fiecare an fiind promovată I-a.

Temperamentul e liniștit, blând, adesea melancolic, însușiri parte moștenite prin hereditate, parte — cum e starea de melancolie — dictate mai mult de împrejurările exterioare, familiare. Nu e tocmai vioaie—sau nu poate fi mult timp, dar e nervoasă. Se supără adesea de cele mai mici lucruri și nu e mult până să înceapă și a plânge, când vede că e în neputință de a face ceva. Aceasta se explică prin hereditate căci și tatăl său era cam nervos. Liniștea, blândețea, poate chiar îngăduința, le moștenește de la mama ei.

E cât se poate de impresionabilă. La școală plânge adesea, când i se face vre-o observațiune. Când vede un sărac, scoate și banul ce i se dă de acasă pentru ea. Pentru o vedere mai clară a emotivității Sofiei și pentru a vedea ce loc ocupă în viața ei sentimentele, cred necesar să le cercetăm pe fiecare în parte, căci fiecare aduce ceva deosebit în ființa omului.

Sentimentul adevărului e foarte dezvoltat la ea. La școală caută să facă adesea pace între colegii, ei judecând totdeauna

lucrurile obiectiv; iar acasă, caută să facă pace între copii; ține întotdeauna la dreptate, îi place s'o vadă pretutindeni și nu se lasă până nu capătă rezultatul dorit de ea: adevărul. Își recunoaște greșelile făcute, nu caută, ca alții, să scape de ele prin minciuni.

Sentimentul estetic. Îi plac mult ca și oricărui copil tablourile colorate, dar nu trece cu ușurință nici peste cele necolorate. Tot așa mi-a spus că-i plac poeziile, dar am putut constata că, spre deosebire de ceilalți copii, îi place nu numai

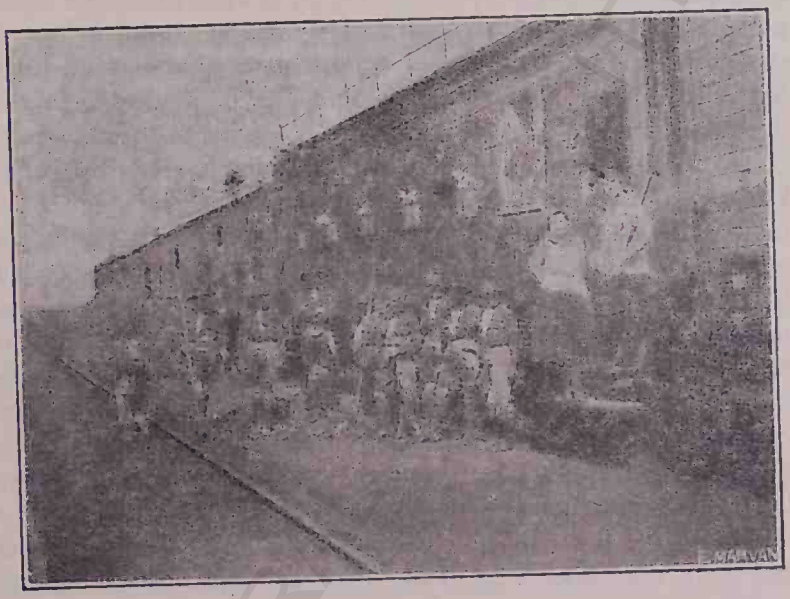

Cercetașii noștri la Cernăuți, Maiu 1922.

forma, rima, ritmul, ci chiar fondul, care îi poate fi perceptibil. Deasemenea îi place curățenia, ordinea atât la școală cât și acasă, iubește muzica etc.

Sentimentul religios; e cât se poate de dezvoltat, motivat în cea mai bună parte de hereditate și educația din familie. Mama ei, femeie religioasă, a transmis acest sentiment și Sofiei, începând din cea mai fragedă copilărie. Îi place să se ducă la biserică, se închină seara și dimineața, iar la școală ține mult să spuie rugăciunea, atunci când nu se cântă de toți, spunând-o cu multă simțire. Are mare credință în ajutorul ce i-l poate da Dumnezeu în anumite lucruri.

Sentimentul moral: Iubește pe aproapele, îi place să învețe pentru a căpăta note mari mulțumind pe cei din jurul ei; vede bine care lucru e bun și care rău, nu dorește niciodată lucruri care i-ar putea aduce rău etc. Nu-i place tovărășia colegelor prea vesele... Sentimentul moral bine dezvoltat.

Din cele spuse până aici daspre sentimentele Sofiei, putem vedea destul de clar, cât de mult este dezvoltată starea de emotivitate la ea și cât de mult o influențează în conduita vieții, căci se știe că sentimentele sunt acelea care ne îndeamnă la acțiune. Am putea spune că ele sunt resorturile de la care pornesc toate acțiunile noastre. O ființă cu simțul estetic, cu simțul datoriei, al iubirei de aproapele, cu simțimântul religios bine desvoltat și mai presus de toate cu o inteligență în stare de a cumpăni și deosebi faptele, o asemenea ființă cum e Sofia, poate fi luată oricând ca exemplu în viață, de ceilalți. Ceia ce se cere azi mai mult ca orice, dela oricine, este o viață morală. Și aceasta își are temeiurile în deprinderile morale cu cari ne învățăm de mici, căci «deprinderea e o adoua natură». Și spun toate acestea cu atât mai mult, cu cât dintre sentimentele inferioare: răutatea, lenea, minciună, etc. nu am observat nici unul la ea. Abea sentimentul egoist l-am observat într'un loc, dar și acolo încă cu o latură altruistă. Era vorba odată despre cine va fi promovat I-iu anul acesta, din clasa IV-a. Cineva spuse că nu va ieși tot Sofia I-a, ci un altul în locul ei. Dar ea adăugă imediat. „Poate să treacă oricine I-iu, numai să fiu și eu tot I-a, căci sunt sigură că eu învăț cea mai bine din clasă. Căci poate mai sunt băieți sau fete care învață anul acesta tot așa de bine ca și mine, dar până acum cine a învățat mai bine?!".

O interesează mult cartea, căci în adevăr îi place, de unde se explică și idealul ei de-a fi profesoară. La muncă e ordonată, harnică cu foarte multă stăruință. Nu se grăbește, lucrează și face toate cu mult tact, iar când începe a face un lucru, nu se lasă de el până nu-l duce la bun sfârșit. Rare ori se întâmplă când cere ajutorul altuia.

După cum se poate bănui, e foarte sugestibilă. Când i se povestesc la istorie luptele, ea ascultă atentă, întristându-se sau bucurându-se, după cum e și situația eroului pe care-l urmărește. Din observațiunile ce le-am făcut, pot spune că va fi și o bună patriotă, cum a fost și tatăl ei. Cu ocazia serbărei șco-

lare—de care am mai amintit—când recita poezia «Orfanul», îmi aduc aminte cât de mult era impresionată, nu atât de cei ce o ascultau, cât de conținutul poeziei. Ce trist!... Închipuirea poietului pentru Sofia era realitatea în sine! Cuvintele adresate de «Orfanul» din poiezie tatălui său mort pentru patrie, în gura ei erau cuvinte pornite din dragostea cea mai sfântă pentru «tăticul» ei, mort și el pentru patrie! Ii scria tăticului să se reîntoarcă, căci ea cu «mămica» îl așteaptă cu toată iubirea ei curată și dorul de a-l vedea!...

In acțiunile sale nu-i place să fie condusă de alții, având mai mult un spirit de independență și dominare asupra celorlalți din jurul ei. Imitează cu plăcere numai ceia ce vede ea că este bun, mai ales tonul poieziilor cu fond sentimental. Ii place mult să fie imitată de alții, de aceia caută să fie de multe ori originală unde poate.

Voința e reflectată, energică, morală și rare ori șovăitoare. Că are voință morală, aceasta am văzut-o și până acum. Nu dorește pentru viitor lucruri imposibile, având de scop ajungerea unei ținte morale; ii pare rău de răul altuia, îl ajută pe oricine după putere, cu alte cuvinte, faptele ei intră în cadrul bunei cuviinți, fiind condusă de sentimentele morale. E o voință tare, prin care Sofia va ajunge departe.

Nu-i place tovărășia colegelor care sunt prea vesele, poate chiar obraznice. Iubește pe aproapele, e religioasă și se conformează întocmai sfaturilor date de la școală, sau de acasă și aceasta mai mult pentru că ii place să fie ordonată, să nu supere pe nimeni. Nu-i place să se joace prea mult, se dedă cu mai multă plăcere ocupațiilor cu fond serios, cu toate că poate încă nu-și dă prea bine seama de aceasta.

E mult îndemănatecă la treburi atât acasă, cât și la școală, de multe ori luând inițiativa unor lucruri cam grele pentru ea, dar pe care le duce întotdeauna la bun sfârșit.

Are mare înclinație și plăcere pentru orce fel de studii în genere, dar plăcându-i să citească și cărți de literatură, cultivându-se astfel și în afară de școală. Natural, că în asemenea situație, Sofia se găsește în formație pe un drum bun, adică către personalitatea morală, numai dacă imprejurările, cari au fost atât de nedrepte cu ea până acum, ii vor veni în ajutor favorizând-o. Cine știe însă, poate că tocmai aceste înprejurări nenorocite au făcut din ea ceeace este azi.

In general privită, Sofia—după observaţiunile făcute până aicea—se înfăţişează ca o întârziată din punctul de vedere al dezvoltării fizice. Din punctul de vedere al dezvoltării sufleteşti, ea este cea mai înaintată elevă din clasă. Şi această înaintare nu e numai în ceeace priveşte studiile, dar mai ales ca reguli de purtare, ca norme de conducere luate în viaţă. Din punct de vedere psyhic e o individualitate dezvoltată armonic, toate activităţile sufleteşti bine dezvoltate, şi apte pentru o cât mai mare dezvoltare. Dar, e în dezarmonie cu trupul. Cred însă că, luându-se măsurile cerute pentru îndreptare, s'ar putea echilibra aceste două aspecte ale Sofiei, pentruca astfel, amândouă, în deplină armonie, să conlucreze la formarea unei adevărate personalităţi. Din cele trei asptecte, fizic, intelectual şi moral, se poate spune că domină cu oarecare intenzitate intelectul, apoi moralul, acestea influenţându-se reciproc. Pentru viitorul ei, Sofia are presimţirea sigură de ce ar putea să ajungă: profesoară. Nici nu cred că, ajutată de împrejurări, să nu-şi vadă visul îndeplinit. Mergând pe drumul acesta, ar fi în elementul ei, lucrând cu toată plăcerea şi culegându-şi roadele muncii.

Mititelu Gh. Ilarion
cl. VI-a
Seria 1925-26.

V.

Domnule director, domnilor profesori,
domnilor şi iubiţi colgi,

Astăzi fiind ziua de 24 Ianuarie, o zi naţională, în care sărbătorim săvârşirea celor mai însemnate evenimente din istoria noastră, trebuie să ne amintim de ele măcar în parte, spre a nu le uita, căci ele ne-au dat o ţară aşa de frumoasă ca poziţie, aşa de mănoasă ca bogăţii şi aşa de plină cu fapte eroice. Unul din evenimentele însemnate, pe care-l sărbătorim astăzi, este şi unirea Basarabiei la ţara mamă. După cum la orice eveniment din viaţa unei ţări, poporul este stăpânit de un sentiment, indiferent care este acela, fiind determinat de împrejurările istorice, tot aşa şi la unirea Basarabiei a trebuit ca

poporul basarabean să fie stăpânit şi el de o anumită stare de suflet. Cum nu pot şti de ce sentiment a fost stăpânit întreg poporul basarabean, am să vă spun cari au fost sentimentele mele, când am auzit de vestea venirei Românilor şi alipirea Basarabiei la ţara mamă. Înainte de înşirarea faptelor, am crezut de cuviinţă că n'ar fi rău a vă descrie, cari erau împrejurările vieţii noastre din Basarabia. Dacă cercetăm istoria noastră, găsim cu multă durere în suflet, că Moldova dintre Prut şi Nistru, a fost răpită la 1812 dela sânul mamei ei de Ruşi şi numită pe nedrept „Basarabia", după cele câteva judeţe din sudul ei. Acest nume poate a fost dat de Ruşi, cu scopul de-a nu mai suna la urechea basarabenilor tot «Moldova», care

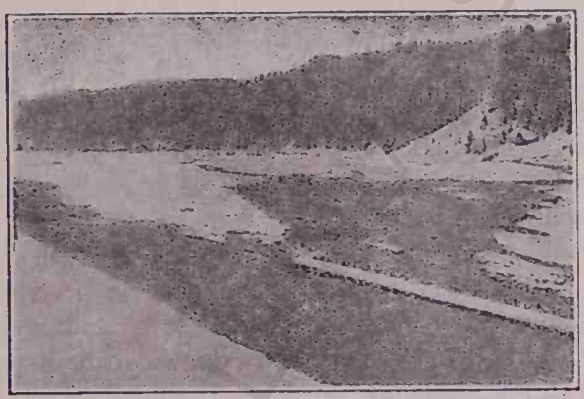

Cercetaşii noştri la Putna-Bucovina, Aprilie 1923.

să le amintească de mama lor de peste Prut, care vedea cu lăcrămi în ochi ce se petrece la fiica lor, botezată a doua oară. După cum o persoană, care fură ceva, caută ca acel lucru străin să fie prefăcut, dacă este posibil într'unul asemănător cu al lui, tot aşa au căutat şi Ruşii, ca Basarabia luată pe nedrept dela Români, s'o prefacă dacă s'ar fi putut, într'o provincie adevărat rusească.

Şi în adevăr, ei au căutat prin toate mijloacele s'o rusifice. Un prim mijloc de rusificare întrebuinţat de ei, a fost aducerea coloniştilor Ruşi şi aşezarea lor între Moldoveni. Dacă azi cercetăm aşezarea satelor din Basarabia, găsim un sat românesc şi unul rusesc, apoi iar unul românesc şi unul rusesc, până lângă Nistru.

Dar, după cum copacul crescut de la natură într'o regiune mai friguroasă, este mai resistent vremii decât un altul, adus dintr'o regiune călduroasă, tot aşa şi cu Ruşii aduşi în Basarabia, s'a întâmplat că şi-au perdut graiul şi obiceiurile lor, şi le-au luat pe ale noastre moldoveneşti. Astăzi acei Ruşi aduşi vorbesc un cuvânt rusesc şi zece româneşti şi ca dovadă vă dau numai un exemplu. Zic ei: „Măi Vasile, idi prinisi vaca să-i dăm apă». Moldoveanul din Basarabia n'a vorbit niciodată ruseşte, doar că de făcea armata era nevoit s'o înveţe.

Un alt mijloc de încercare pentru a rusifica Basarabia, a fost ţinerea în întuneric a poporului şi învăţarea limbii ruseşti. Imi amintesc că, în şcoala primară-rusească, învăţam să scriu şi să citesc ruseşte, fără să ştiu un cuvânt rusesc de acasă. Eram puşi să învăţăm multe poezii, spre a ni se da limba cu ruseasca. Aceste poezii erau învăţate de noi mecanic şi fără nici o explicaţie. In timpul repausului, nu aveam voie să schimbăm un cuvânt românesc între noi, căci eram aspru pedepsiţi. Adesea stam muţi în tot timpul celor zece minute, căci nu ştiam să schimbăm un cuvând în ruseşte. Dar poate s'ar găsi cineva din d-tră care să spue:

„Dar cum învăţaţi lecţiile?“ Invăţarea noastră se mărginea la cetire şi memorizare, care le spuneam în ruseşte, fără să ştim ce spunem din gură, căci nu ni se traducea măcar un cuvânt în româneşte. Cât priveşte ştiinţele care ni se predau, acestea erau foarte simple. Nu aveam noţiune nici de geografie, nici de şt. naturale; dar de istorie nici nu mai vorbesc. Ca dovadă este că, eu nu ştiam că în această lume mai sunt popoare şi încă este şi România, dela care suntem rupţi noi basarabenii. Când în 1918 am auzit că vor venii Românii, credeam că ei vor veni din răsăritul Basarabiei! In preajma venirii Românilor, auzeam pe oamenii din sat spunând că cei care vor veni la noi, sunt nişte ţigani cruzi, care vorbesc o limbă ţigănească neînţeleasă de nimeni. Aceasta era întreaga istorie ştiută de mine, înainte de a vedea chipul Românului şi de a auzi limba lui. Niciodată nu-mi trecea prin minte, că s'ar putea scrie româneşte, adică aşa cum vorbiam acasă.

Odată s'au adus la şcoală 3 cărţi de religie, în care era scris pe 2 coloane; pe prima în ruseşte şi pe cealaltă în româneşte, cu litere slavone. Am avut norocul să mi se dea şi mie una. Imi plăcea să citesc coloana românească, căci înţăle-

geam tot ce se spunea acolo. Şi dacă s'ar fi găsit cineva să-mi spuie că şi Românii care vor veni vorbesc şi scriu aşa ca în această coloană, ba mai frumos şi mai clar, sufletul meu nu-mi era plin de ură când ei au venit la noi, şi ne-au impus limba românească în şcoală. Acesta era terenul pregătit de Ruşi, pentru ca să vie Românii să samene sămânţa lor. Acum să vă descriu, cum a încolţit deodată sămânţa în sufletul meu. După cum am amintit mai sus, eram în clasă III-a rusească, şi trebuia să termin şcoala după programul rusesc, când în toamna anului 1918 am auzit că vor veni la noi Românii şi că noi nu vom mai asculta de Ruşi, ci de aceşti Români. Adesea mă gândiam: cum vor fi aceşti Români? Oare seamănă la chip cu basarabenii? Sau poate seamănă cu Germanii, pe care-i văzusem cu ocazia războiului? Atunci sufletul meu se umplea de o cumplită ură contra acestor Români, pe care nu-i văzusem încă şi nici nu-i auzisem cum vorbesc. Imi spuneau părinţii că aceştia sunt nişte ţigani cruzi şi nu-te înţelegi cu ei, măcar să mori. Când îmi aminteam cum sunt ţiganii, cari umblă cu tabăra şi-mi închipuiam prin asemănuire cum trebuie să fie aceşti Români, cât eram de mic, mă gândiam că atunci când voiu auzi că ei vin, voiu fugi încotro mă vor duce ochii, numai să nu ascult de ei. A trecut toamna, a trecut şi Decembrie, în care timp învăţasem tot ruseşte. Cu cât timpul se scurgea, cu atât vorbele huiau că vor veni Românii. După vacanţa Crăciunului, când am venit la şcoală, învăţătorul ne spuse, că de acum vom învăţa româneşte, câte 2 zile pe săptămână. Eu eram foarte revoltat contra acestei limbi pentrucă nimeni nu ne spunea cam cum sună măcar un cuvânt, ca să-mi pot da seamă de ea şi să nu mai fiu cu dispreţ şi ură contra ei. Invăţătorul nu ştia nici el măcar un cuvânt. M'am hotărît să nu mai urmez la şcoală, numai să nu învăţ limba românească. Am spus colegilor din clas, că a doua zi nu voiu mai veni la şcoală şi-i îndemnam şi pe ei să nu vie.

Şi în adevăr, a doua zi, nu voim să mă duc, când tata mi-a spus; «mai du-te azi, să mai vedem ce s'o întâmpla». M'am pornit parcă la moarte. In clas învăţătorul ne spuse, că deacum vom învăţa 3 zile româneşte în loc de 2.

Dar tot nu ne-a spus măcar un cuvânt, din limba cea nouă pentru noi, ceia ce m'a făcu să fiu un mai mare duşman

al limbei românești. A treia zi a fost una din cele mai dureroase pentru mine, căci ne-a luat cărțile rusești, din care nu pricepeam măcar câtă-i negru sub unghie. Cel mai mare rău, pe care m'am gândit să-l fac Românilor, a fost să nu mai urmez la școală. Și în adevăr, nu m'am dus la școală vre-o 2 săptămâni. Eram foarte vesel și mulțumit că nu mai învăț limba românească. Dar vorba ceia: «vrei nu vrei, bea Antoane aghiazmă», căci nu a fost după placul meu. Într'o zi mă pomenesc la poartă cu un Român, care-i spuse tatei, ca eu să mă duc la școală, dacă vrea să nu fie amendat și închis. Eu, cu gândul că nu voiu mai învăța nici o dată românește, a scrie și a citi, am mers acolo să fiu numai prezent. Dar nici la școală nu mi-a mers după placul meu, căci vorba lui Moș Creangă «Sfântul Neculai» mă învățâ totul. Dorința mea era să se termine anul școlar, căci credeam că la sfârșitul anului, Românii se vor duce dela noi și eu nu voiu mai învăța românește, cu toate că știam câteva litere. Am sfârșit anul școlar și Românii nu s'au mai dus, după cum credeam eu.

Trebuind să mai urmăm un an ca să terminăm cel puțin 4 clase primare, eu eram foarte bine hotărit că la celălalt an să nu mai urmez. Toamna nu m'am dus la școală 2 luni, căci spuneam că sunt bolnav. Prin părțile noastre era un șef de post, care se interesa și de felul cum urmează copii la școală, pentrucă vedea îndărătnicia poporului. Din cauza lui am fost nevoit să urmez iar la școală, unde să învăț tot românește. Toată această ură, de care era stăpânit sufletul meu era datorită neștiinței mele, căci nimeni nu mi-a spus că Moldovenii din Basarabia sunt frați cu cei care venise la noi să ne scape de sub gheara și întunericul în care zăceam. În sufletul meu trăia aceiași ură contra fraților Români. Le spun acuma frați, dar atunci nu știam că-mi sunt frați și de aceea aveam ură contra lor. Dar nu aveam ură numai din cauza că nu știam că îmi sunt frați; erau și alte cauze. Dacă nu au fost toate adevărate cele auzite despre Români, apoi cu părere de rău trebuie să vă spun că unile au fost adevărate. Astfel, dela prima venire a armatei române în Basarabia și mai ales după ce s'au aranjat mai bine, s'a observat în frații Români din vechiul regat asprime față de basarabeni. Eu cred că prin felul acesta de a se purta cu dânșii, ci au vrut să bage frica în ei cu gândul să nu se răscoale. Aceasta însă a mărit ura în sufletul

basarabenilor, contra fraţilor lor români. Astfel erau aşa numiţii jandarmi care se uitau la spusele unor evrei şi pedepseau pe unii oameni nevinovaţi. Aceştia de frică spuneau şi pe alţii şi astfel o mulţime de oameni nevinovaţi erau pedepsiţi. Şi astfel, văzând toate acestea, spuneau că în adevăr Românii sunt răi. şi blestemau ceasul în care s'a făcut unirea, dorind tot mai mult să vie Ruşii. Şi ca să vedeţi mai bine câtă ură era contra Românilor, aflaţi că părinţii noştri doreau mai degrabă să se unească la Austria, căci odată cu pătrunderea armatei române în Basarabia, au pătruns şi Nemţii şi aceştia, prin felul

Cercetaşii noştri la Tg.-Ocna (Valea Trotuşului), Iulie 1923.

cum s'au purtat, au căştigat sufletul ţăranului basarabean. Şi dacă vom cerceta starea lucrurilor din Basarabia de azi, vom vedea că în sufletul basarabeanului este încă ura contra fraţilor din regat, nu însă în măsura de mai înainte. Şi chiar în sufletul meu era ură contra Românilor, până în momentul venirii la şcoala normală. Astăzi însă nu mai am ura de mai înainte, ba mai mult în locul urei a luat loc iubirea. Dar această schimbare s'a făcut prin factorii ce au avut imfluenţă asupra mea şi aceştia sunt dd. profesori şi mai ales lecţiile de istorie auzite dela d-l director.

Dar dacă eu mi-am schimbat părerea de mai înainte, apoi

nu-i tot așa cu țăranul din fundul Basarabiei. Și atunci cine sunt chemați ca să șteargă fața de ură din sufletul Basarabenilor? Cine sunt chemați să smulgă neghina din ogorul Basarabiei? Zic neghină, căci frații Români au semănat și neghină, ca dovadă avem înjurăturile care se aud în Basarabia mai tare ca ori unde și altă dată nu se auziau? D-tră sunteți chemați. Și deacea, dragi colegi, mergeți în Basarabia, smulgeți neghina, arați și sămănați adânc mâna cea frumoasă de grăunțe pe care deatâtea ori ne-o amintește d-l director. Trecând Prutul începeți a semăna și mergeți până la Nistru. Căci eu, de câte ori trec Prutul, îmi aduc aminte de cuvintele d-lui director: «Măi basarabenilor, noi aici căutăm să vă ațâțăm în suflet o leacă de foc și când mergeți acasă băgați de samă ca să nu scăpați focul în Prut să se stângă, ci duceți-l cu voi în Basarabia». Mult prețuesc cuvintele d-niei sale și deaceia, dragi colegi, mergeți în Basarabia, semănați semințe bune și în locul neghinei vor crește holdele frumoase. Dacă în sfânta zi de *27 Martie 1918* s'a făcut unirea Basarabiei la patria mamă ca trup, să dea D-zeu o altă zi când să se unească și cu sufletul. Numai atunci vom putea spune că avem o Românie Unită, de la Nistru și până la Tisa, din Hotin și până la Mare, când toți Românii vor spune că sunt acelaș neam și sânge și că patria mamă este România; să dea D-zeu să nu treacă mult timp și când s'a întâlni un Român dela Nistru cu unul de lângă Tisa, să dea mâna și amândoi să spue vorbele marelui nostru poet V. Alecsandri..

«Eu ți-s frate, tu'mi ești frate
In noi doi un suflet bate» [1])

Făcută de elevii
Ocrain Andrei
Com. Fetești, Jud. Hotin
și
Știrbu Anton
Com. Cernilo Mare, Jud. Hotin.

---

1) Cuvântarea rostită la 24 Ianuarie, 1926.

Câteva scrisori dela foştii elevi.

I.

Domnule Director,

Eu mă aflu în comuna T. jud. Chişinău (Lăpuşna). Satul acesta are vre-o 800 locuitori, cu toate că-i nou, dar sunt mulţi ucranieni veniţi din jud. Soroca. Imi vine greu de tot cu ei, căci nu ştiu deloc româneşte.

Am aici încă 2 învăţători suplinitori. Aici a pus d-l ministru Angelescu temelia unei şcoli cu 4 posturi. Pe mine mă ştiţi că eram unul din elevii slabi ai dv., dar aici, fiindcă nu sunt învăţători cu normala, sunt delegat să ţin la fiecare şedinţă câte o lecţie practică şi conferinţă intimă sau publică. La 29 Noembrie a fost prima şedinţă la şcoala mea unde lecţia practică mi-a fost din caligrafie, un proverb *„Buturuga mică răstoarnă carul mare"*, iar pentru dizertaţie *«Insemnătatea cursurilor de adulţi»*. La 13 Decembrie va fi la Lăpuşna (Jud. meu) unde lecţia practică îmi va fi din lucrul manual «Impletituri». Trebue să mă ţin la fiecare şedinţă, după cum am mai spus, dizertaţie.

Subiectele sunt: *«Suntem datori să ne dăm copiii la şcoală»*, *„Grădinele şcolare"*, *«Nevoia de a merge la doctor»*, *«Educaţia voinţei»*, *«Educaţia memoriei»* şi *«Suntem datori să ne cunoaştem elevii»*, iar la fiecare şedinţă să mai spune ceva despre schimbarea calendarului, căci pe aici totul merge pe stil vechi şi să le mai spun ceva despre Jud. Lăpuşna.

D-le Director, toate autorităţile nu-şi cunosc datoria lor ce o au de îndeplinit şi aceasta din cauză că mai toţi sunt de neam străin.

Cum am ajuns la Huşi de unde m'am suit într'un car basarabean ţăranii mi s'au plâns că tare îşi bat joc jandarmii, perceptorii, etc., de ei şi cu drept cuvânt ei au dreptate. Am văzut eu singur nişte cazuri de care în vechiul regat nu se mai pomeneşte. Jandarmul bate şi pe bătrân cât şi pe copil degeaba, de aceea când îi văd se ascund de ei.

Perceptorul ne-a furat de la Comitetul Şcolar 48000 lei din această cauză noi l'am dat afară. Agentul perceptor, un rus

beţivan de care şi astăzi mi s'a plâns un ţăran. Duminică 6 Decembrie, acest agent s'a îmbătat şi a chemat pe bietul om să-i plătească niște dări. Omul i-a spus că n'are. Trebue să ştiţi că aşa beat cum era i-a rupt toate hainele, ba la urmă i-a tras şi cu sticla în cap spărgându-i-l. După ce omul s'a dus şi a căutat bani, cu jandarmul după el, ca şi cum ar fi fost un dezertor, cu arma încărcată, i-a adus, dar d-l agent dormea sub masă în cârciumă şi registrele stricate de vin şi împrăştiate în toată cârciuma.

Bietul om a trebuit să aştepte până se va trezi d-l agent ca să-i plătească. Acesta nu e primul caz, ci al miilea. Unde

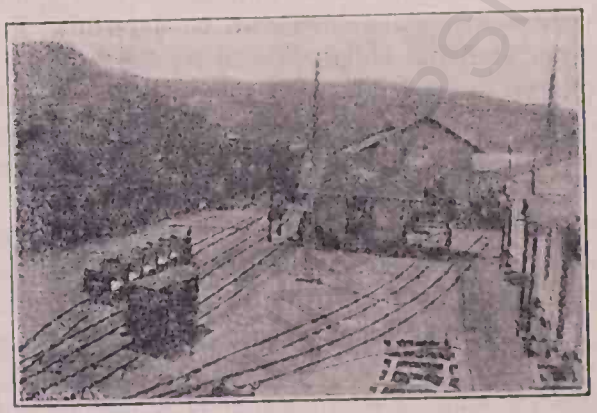

Tg.-Ocna, Salinele, Iulie 1923.

te întorci tot oameni de ai statului de aseştia găseşti şi deaceea e o mare nemulţumire în sufletul basarabenilor mai ales în timpurile acestea când nici n'au ce să mânânce. Ca să vă închipuiţi în ce stare se află, vă pot spune, că eu din puţina leafă ce o primesc, am dat 860 lei pentru cărţi la cl. I-a căci ei n'au cu ce le plăti, iar mie nici acea leafa puţină care mi se cuvine nu mi-o dă ; căci pe Septembrie nu vrea să-mi mai dea banii, cu toate că am făcut atâtea cereri. Aici a venit şi un preot tot tânăr aşa că amândoi lucrăm. Avem mare necaz cu baptiştii care sunt în număr de vre-o 40 familii. Aici n'a fost nici biserică, dar noi am făcut o casă de rugăciune unde slujeşte preotul, iar corul organizat de mine şi dascălul pe 4 voci, răspunde părintelui la Sf. Leturghie.

Aici în Basarabia veniţi în excursie, d-le Director, şi să-

mănați luminători, căci aici e nevoia mai mare și interesele neamului mai multe. Aici, după cum vedeți, se simte nevoia mai grabnică și aici trebue să vie toți «puii lui Eminescu» după cum ne-ați numit dv. la masa cea mare, căci pentru aceste locuri sunt ei pregătiți, întocmai ca și Apostolii lui Hristos.

Dacă eu, care am fost unul din elevii slabi, sunt așa de mult căutat, cu atât mai mult acei care sunt elevi buni vor fi mai bine stimați și căutați mai mult.

In Basarabia să vie toți botoșănenii normaliști căci aici e mult de lucru și cu cât pui mai mult suflet într'o lucrare cu atât o prețuești mai mult și o iubești. Cu cât sai mai multe piedici cu bine, prinzi curaj. Așa eu, când am venit întâiu îmi era urât și ziceam că nu stau, ferească Domnul! Astăzi, după 3 luni de muncă, zic că voi rămâne pe veci în Basarabia. De când am venit, am trimis niște copii la școala normală din Buzeu, unde i-a primit gratuit și unul la școala de agricultură Armășești, Jud. Ilfov.

Deoarece sunt secretar al căminului cultural *„Vlad Țepeș"* înființat astă toamnă pregătesc coruri, șezători, recitări și vin gospodari cu dragă inimă de'și văd copii cum spun o poezie sau un monolog.

Cam în așa situație mă găsesc, domnule Director, aici în Basarabia unde am venit cu dragă inimă pentru frații basarabeni.

Vă salut cu tot respectul meu de elev.

D. O. Nișoru

II.

Dragi Prieteni,

Sunt după masă! Cerul posomorit de câteva zile, astăzi a început a plânge. Căruțe trec cu muzica lor obișnuită de-ți vine să le iei cu bățul, de mare plăcere ce-ți fac trecând pe dinaintea cancelariei unde lucrez. Vă veți mira desigur, iubiți prieteni, cine oare vă scrie... Nu-i nimic! Veți afla mai la urmă cine-i, dacă vă veți putea stăpâni.

Câteodată se aude răsufletul greu a mașinei de tren, care cară după dânsa un șirag nesfârșit de vagoane încărcate cu scânduri aduse dinspre locașul cel de veci al marelui voevod Ștefan cel Mare.

Astăzi stăteam la masa din cancelaria cassieriei și citeam înzepezirile C. F. R. Jos am găsit o mică notă și despre Botoșani. Se spunea în acea notă că de câteva zile bântue un viscol mare pe capul acestui oraș și că incendiile s'au cam imulțit. Nu știu cum m'a furnicat ceva prin inimă și o dorință nainfrântă a isbucnit în sufletul meu de a sta de vorbă câteva clipe cu cei pe care nu i-am văzut de multă vreme.

De vorbă, măcar în scris, dacă altfel nu-i chip. *Mi-i dor, înainte de orice, de felul vieței pe care o duceam la școală!* Nu vă mire aceasta, căci răul pe care-l vedeți voi în școală, nu-i o realitate, ci o închipuire alimentată cu alte închipuiri pe care le aveți și pe care le-am avut și eu. Vă zic: folosiți-vă de timpul pe care-l cheltuiți în acea instituție! Organizați-vă cum era și mai înainte, ba mai bine, șezători, la care poftiți pe toți acei care v'ar putea ajuta cu ceva și încă odată vă spun că nu am intenția pe care o bănuiți de a peria pe «cineva» pe care vă închipuiți! Vă spun din adâncul sufletului că niciodată și nicăeri nu veți mai fi la un loc, unde unul să cânte din trișcuță, altul să-și citească o poezie, bună, rea, cum este, altul să spue o ghicitoare, unul să desemneze frumos, altul să cânte din vioară și câte altele. *Chiar dacă mai faceți și câte o primblare com lungă prin glod sau prin frig, nu-i nimic, eu fac acuma cu mult mai mari primblări și nu am nici un folos din aceasta.* Seara voi dormiți într'un dormitor unde este oleacă de foc și odaia are și două rânduri de geamuri și pe deasupra aveți plapome iar dedesubt saltele și mindire, iar eu am o saltea de pae și o pătură ruptă cu care mă învelesc într'un dormitor în care nu a mirosit nici a fum până acuma și cu geamurile prin care trece omăt și înlăuntru. Așa sunt eu făcut să găsesc numai bine de acesta! Gândiți-vă totdeauna când vi se pare că-i rău, că este și mai rău de cum suferiți voi, căci eu mă gândesc că este și mai rău de cum sufăr eu. Iubiți prieteni, cine vă ceartă pe voi, nu vă ocărăște, ci vă povățuește părintește, pe când pe mine mă ocărăște cu patimă dacă am greșit ceva, nu din rea voință, ci din cauza neințelegerei. Eu sunt, dragii mei, la Bat. 11 V. M. Rădăuți. Aici îmi fac ispășirea păcatelor.

Era mai bine dacă rămâneam la școală căci cel puțin nu-mi era ciudă că mă mustră când vrea să mă mustre, unul ce-i măcar ca mine, dacă nu cu mult mai mult, dar așa!

Din fața greutăților, nu vă dați niciodată înlături! Unde vedeți că-i mai greu, încercați-vă puterile. Faceți-vă examenul singuri, nu numai când vi se impune. Vă spun toate acestea din toată sinceritatea. Nu luați în ușor sfaturile mai marilor voștri, căci exemple am avut destule din această cauză. Lucrați cu toată râvna în ceea cevi se impune și croiți-vă un ideal în viață în slujba căruia să munciți cu toată puterea voastră de voință.

Veți vedea mai târziu toate acestea ce vi le spun. Vă zic: «Folosiți-vă de experiența altora»! Mi se pare că au mai spus-o și alții această maximă cu privire la întorsăturile ce au luat loc în Rusia. Munciți, căci în muncă găsiți fericirea deși Schopenhauer e adevărat, spunea: «Fericirea este lucru greu de găsit în noi și imposibil în alții».

Fiți totdeauna ascultători de cei ce vă învață ceva căci veți vedea mai târziu ce înseamnă să dai ascultare. Acuma primiți ascultarea rațională pe când mai târziu veți vedea că nu mai merg lucrurile așa. Ascultați pe d-l director, căci cred, că rău nu vă va dori nici la unul, deși aveți impresia că cine știe poate vă persecută pe unii. Cercetați mai aprofundat lucrurile când vi se dă o pedeapsă. Ascultați pe toți dascălii ce vă învață. Indulciți singuri atmosfera în care vi se pare că-i de nesuferit, căci posibilitatea există.

Acuma, vă rog, să nu luați în nume de rău sfaturile prietenești pe cari vi le-am scris, căci vă doresc să nu mai faceți și voi experiența pe care am făcut-o eu și mulți alții! Dacă în adevăr este cineva care nu are autoritatea morală necesară pentru a merita ceeace cere, ascultați-l și pe acela și compătimiți-l, dar ascultați-l. Nu cred totuși să fie de aceștia acolo unde sunteți voi și acuma știți destulă psihologie pentru a putea proceda cu oricare om așa cum cer împrejurările. Nu mai întărtați pe cineva când este amărit! In atmosfera caldă din clasă sau dormitor citiți cărți folositoare și cele de studiu. Sfătuiți-i de bine și convingeți-i pe cei mai mici ca voi sau chiar egali. Eu vă doresc tot succesul și sănătate. Fiți la înălțime totdeauna. Cinstiți numele școlii și al celui căruia îi poartă numele școala!

Să trăiți cu toții.

P. B.

III.

Activitatea mea de învăţător timp de un an de zile în Basarabia.

Liberându-mă din armată în luna Octombrie 1925, cu multă nerăbdare şi bucurie, am început să mă pregătesc pentru a începe şi eu cariera mea de învăţător în satul Balasineşti. Com. Corjeuţi, Jud. Hotin, Basarabia. In dimineaţa zilei de 15 Octombrie Joi, după ce mi-am luat rămas bun dela familie, în urma unei rugăciuni ferbinţi către Domnul ca să-mi ajute în gândurile mele, am pornit la drum spre apostolat. Cu un bagaj de cunoştinţi mic, aşa cum mi l-a putut da şcoala timp de şase ani cât am stat pe băncile ei, am trecut Prutul şi, după o călătorie de 4 ore cu trenul dela Cernăuţi până la Lipcani, iar de aici două ore cu căruţa, am ajuns în asfinţitul soarelui la locul pe care atât de mult îl doream şi de care nici nu auzisem până atunci, satul Balasineşti. Cum am ajuns am căutat pe toate căile să cunosc în deaproape starea în care se află şcoala, biserica şi populaţia, din punct de vedere cultural şi naţional. Nu după multe cercetări, pot spune că am găsit şcoala într'o stare de plâns deoarece n'a fost condusă decât de suplinitori care, pe lângă că le lipsea pregătirea pe care trebuia s'o aibă, nici nu se ocupau aproape de loc de şcoală ci, mai mult de gospodăria lor. La biserică vedeam în zile de sărbătoare oameni foarte puţini. Dascălul lipsea, iar preotul având ca motiv lipsa dascălului, de foarte multe ori nici nu făcea serviciul religios iar când îl făcea cânta mai mult rusește decât românește. Dacă am văzut că aşa stau lucrurile cu şcoala şi biserica, atunci am căutat pe toate căile să cunosc sufletul populaţiei. După scurt timp m'am convins că gospodarii din sat sunt oameni cu suflet şi cu multă bună voinţă. Văzând starea dureroasă a moldovenilor noştri m'am hotărît să muncesc din răsputeri pentru luminarea lor. Am început să-mi fac în primul rând datoria conştiincios la şcoală; iar în fiecare Duminică am început să merg cu copii la biserică, să ţin predici *făcând-o şi pe dascălul mai bine de două luni*. Nu după mult timp, am reuşit să fac cu copiii de şcoală şi flăcăii din sat cor

religios la biserică. Urmând regulat cu corul au început să vină şi oameni foarte mulţi.

Nefiind clopot la biserică din timpul războiului, înainte de Sf. Paşti, am umblat cu jertfa prin sat şi am strâns dela gospodari ouă, grâu, porumb pe care schimbându-le în bani am putut cumpăra clopot dela Cernăuţi care a început să sune pentru prima data în seara de Sf. Inviere a Domnului. Văzând că şi la şcoală nu este nici clopot, nici steag, tot cu jertfa am isbutit să cumpăr clopot şcoalei şi un steag mare care astă-zi este semnul distinctiv al casei de sfat şi citire

Cercetaşii noştri la Bucecea, Maiu 1922.

«N. Iorga» pe care am înfiinţat-o în acest sat. In nopţile lungi ale ernei, făcând cursuri de adulţi cu flăcăi şi fete din sat, i-am învăţat mai multe cântece patriotice şi populare pe 3 voci iar după ce i-am învăţat să citească bine, cu cei mai buni am pregătit piesa de teatru «Miron Ispravă», dând pentru prima dată în acel sat, la 20 Iunie, piesă de teatru şi serbare românească în folosul bibliotecei casei de sfat şi citire; cu venitul de la serbare am reuşit să formez şi o mică bibliotecă.

GH. DIMITRIU
învăţător

IV.

Cum scriu părinţii din Basarabia la copiii lor din şcoala noastră.

Data 22/II/927

Scumpul meu ficior,

Di la noi iţi trimăt puţână scrisoare şi de la Dumnezeu sfântu multă sănătate.

Din partea noastră iţi pot spune că suntem cu toţii bine. Şi-ţi spun, dragul meu, că'ţi trimet pachetu pe care l'ai cerut. In pachet măta ţ'o pus ceva de-ale gustării şi o perecche pantaloni de materie şi în buzunar ţi-am pus eu 300 lei. Şi-ţi spun căci de la Fălciu iţi mai trimet 200 sute pe poştă. Şi-ţi spun că moşito Dumitru nu s'o căstorit, te aşteaptă să vii că să fii şi tu cu dânsu în nuntă.

Am primit o scrisoare şi spunei că eşti bolnav: tei mai indreptat sau nu? căci când am primit scrisoare spunei că n'ai boală lipicioasă.

Şi-ţi spun că timpul pe aici este bun, nuştiu pe acolo cum a fi. Am arat di toamnă cu boii lu frăţâne-miu! Dar iţi mai scriu că de sărbători să vii acasă numai decât. Ai spus că să-ţi trimetem bani la 1 Apreli dar noi ţi-i trimetem acuma.

Da tu să-i strângi şi să nu-i râsâcheşti că banis scumpi. Mai bine să-ţi cumperi ce-ţi trebue mai mult de-a cărţii nu de-a gurii. Şi-ţi spun, dragul meu ficior, că să ti sileşti cu şcoala ca să vii cinstit de sărbători nu ruşinat cu vederea în pământ.

Şi-ţi spun că cum ii primi scrisoarea curând să răspunzi inapoi.

Şi-ţi mai spun că Joiana o fatat Duminică un bouţ, Dumănel.

Să-l vezi sare'n sus, pufneşte şi strănută. Luţa are să ne facă şi ea pripas da mai târziu.

Oile mărg bine. Fruptul puţun. Şi'ţi mai spun că moşito Ion o fost acasă dar acum o plecat şi am auzit că iar e bolnav.

S'acum mai rămâi cu bini, fecioraşul meu şi ti sileşte să nu fii obrăzit că ne-a fi ruşine şi nouă de-om auzi.

Scripcă sănveţi că nu-i rău. Nu-i una ii alta şi tot ii bine.

Multă închinăciuni di la noi şi tăti neamurile.

Butuc tatătu!

Complemente şi de la mine Mărioara Butuc că sunt bine!

CE PUTEM INVĂȚA DE LA NECULAI IORGA, ÎNVĂȚĂTORUL NOSTRU AL TUTURORA [1]).

Motto: „Fericite sunt popoarele care au norocul a avea în fruntea lor individualități ale căror mărimi de suflet să corespundă cu acea a rolului ce sunt menite a îndeplini și vai de acelea în care aceasta nu se întâmplă".

A. D. Xenopol.

Sunt oameni cari ajung mari în lume datorită împrejurărilor și curentelor care îi întâlnesc în cale, îi iau înainte și-i rădică la înălțimi pe care numai naturile unice ar trebui să le atingă; sunt alții cari ajung mari deodată, datorită locului și funcției ce îndeplinesc sau vor avea de îndeplinit, fără să se aibă numai decât în vedere calitățile personale cum sunt, de pildă, capetele încoronate și moștenitorii lor; sunt, în fine, alții, desigur cei mai mari, cari ajung în fruntea neamurilor, datorită numai muncii lor neîntrerupte și însușirilor cu care sunt înzestrați dela D-zeu.

Aceștia sunt individualități uriașe care se ivesc foarte rar în viața popoarelor și care dela început să impun în mod imperios. O astfel de individualitate este și profesorul N. Iorga, născut și crescut în orașul nostru Botoșani.

Cu prilejul împlinirii a 50 de ani dela nașterea lui, s'au scris atât de multe despre el, de către acei ce s'au cercat să-i caracterizeze personalitatea și să-i definească munca, încât noi, dorind același lucru, ar trebui, dacă am urma același drum, să repetăm ideile și poate chiar cuvintele altora. Așa fiind, am socotit mai nimerit să arătăm valoarea lui N. Iorga, nu prin cele ce credem noi despre el, ci prin cele ce crede și cere el de la noi și, mai ales, de la oamenii mari, de la munca și datoria lor.

Această caracterizare a unui om prin el însuși, mi se pare mai justă, mai întemeiată și mai la locul ei.

Pe de altă parte credem că, nu poate fi o mai adâncă cinstire a unei personalități alese, decât pogorînd cât mai multă lumină din sufletul ei în sufletul nostru, prefăcut în câmp de sărbătoare.

---

1) Articol omagial publicat în „Revista Moldovei" 1921, Botoșani.

Pătrunși de această credință, vom căuta să apropiem pe N. Iorga cât mai tare de noi și de locurile noastre, arătând complexitatea sufletului său ce strălucește ca un diamant cu multe fețe.

In adevăr, spicuindu-i «Cugetările» în care se cuprinde scânteierea unui suflet veșnic aprins, vedem principiile de care a fost călăuzit în viață și care lămuresc pe deplin taina rădicării și biruinții lui de până acum.

In primul rând «munca», munca obositoare și grea, este crezul ființei sale întregi: «Faima ruginește dacă nu o curăți prin muncă în fiecare zi».

La odihnă nu se gândește niciodată: *„Pentru odihna ta să lași în fiecare zi, până la moarte, tot ziua de mâni"*.

...«Dece odihnă înainte de moarte, când te așteaptă cea de după moarte?»

Chiar când înclină uneori către odihnă, o admonte *«nu pentru munca ce-a făcut-o, ci pentru acea ce o va face»*.

Cu astfel de convingeri și cu deviza: „Fă-ți oricând datoria; totdeauna va fi cineva care să te vadă: *tu însu-ți*" și „La sfârșitul fiecărei zile, socotește nu ceia ce alții au făcut față de tine, ci ceia ce ai făcut tu față de dânșii" înțelegem activitatea fără seamăn a acestui om, care ne biruie cu scrisul, fără ca noi să fim în stare să-l biruim cu citirul.

Veșnic învață: „Două datorii are omul învățat: să învețe el necontenit și să învețe necontenit pe alții".

Ori: «Să înveți pentru tine, dar să știi pentru toți». Recomandă scriitorilor că «scrisul lor să fie ca rășina ce curge din brad; viață revărsată».

In munca lui covârșitoare, recunoaște că pot fi și lucruri de prisos:

«Unde să lucrează mult este și de măturat». De aceia, adaugă el, *«nu are dreptate cutare când se miră că în codrii d-tale sunt mai multe vreascuri și frunze moarte decât în livada lui»*.

Ba, când lucrezi, poți face și greșeli, căci „cel mai sigur mijloc de a nu greși este a nu lucra".

Greșala însă are rostul ei: *„Greșind, nu înveți atâta a nu greși, cât a nu crede că nu poți greși"*.

Acuzat de superficialitate, pentrucă lucrează prea mult, răspunde: «După felul de gândire al omenilor, furca ar probozi mașina de țăsut, pentru superficialitate».

Că scrie uneori obscur? «Inainte de a ţipa impotriva scriitorului cu scrisul obscur, vezi câtă lumină ai tu, in mintea ta».

Ii place munca pe toate terenurile: „Aprindeţi pretutindeni focurile voastre de veghe şi de vatră: veţi folosi drumeţului care se va îndrepta după ele".

Nu să teme de stricăciunea mediului: „A părăsi lupta

N. IORGA
Invăţătorul nostru al tuturora.

din cauza ticăloşiei mediului e tot una ca şi cum ţ'ai tăia gâtul fiindcă e noroiu afară".

Când vorbeşte ii place să încălzească spiritele: «Nu poţi „lucra fierul până nu l'ai încălzit şi sufletul oamenilor tot aşa „de puţin».

Ba, mai mult, ii place lupta vijelioasă, înfierbântată:

«*Cu dezmierdările zefirului, nu să schimbă vremile care să reînoesc „în furtună*".

Persistența birue: «Cea dintâiu mișcare a oamenilor față „de cine iesă la iveală e strângerea fricoasă a rândurilor; per- „sistă și vei deprinde: întâiu cu numele tău, apoi cu scrisul, „de aici cu forma, la urmă cu ideile". „*In cetatea dreptății tale „poți fi ucis; învins însă nu*".

«Biruința ta începe când dușmanii întrebuințează ar- «mele tale».

«Nu se poate învinge niciodată omul care-și creiază ne- «contenit merite noi»-

«*Mulți cred că pot îngropa stânca presărând pe dânsa pum- „nul de nisip al ignorării lor*".

Simțindu-se puternic îi place lupta dreaptă și pe față: „Șerpele e odios, nu pentrucă mușcă, ci pentrucă se ascunde ca să muște".

Îi plac săgețile spiritului și face adesea uz de ele: „Vorba «de spirit nedreaptă e o scânteie, cea dreaptă, o săgeată de «lumină care nimerește și arde. Cea dintâiu iesă din orice «lemn crud care nu arde bine și nu încălzește; cealaltă e «armă luată din mâna arhanghelilor pedepsitori».

Nu-i pasă de batjocuri și cârtiri: „Când ți se aruncă «noroiu, tu luminează și el se va face praf pe care-l va sufla «vântul».

„*Când mai auzi sgomotul cârtirilor e semn că ți-a rămas să „te înalți și mai mult*".

Critica nu-l tulbură: „Nu te supăra de critica oamenilor „întunerecului. Vii cu lumina în turn și vrei să-ți mulțămească „liliecii pe care i-ai sburătăcit?".

Admite cuiva să se amestece în critică dar numai în materia în care se pricepe: «Cânele e mai specialist de cât «atâția critici: el nu latră de cât în curtea lui».

Admite și polemica însă cere ca «*în polemică să răspunzi «cât are nevoie publicul, nu adversarul*» și să nu insulți căci «insulta este declarația infrângerii».

Nu ia în samă ura nimănui, dimpotrivă, socoate că «*ura „e singurul omagiu pe care cei mulți îl pot aduce superiorității*".

Căci: «Orice îți iartă cineva, numai un lucru nu: să fii «mai mare de cât dânsul».

Înțelege că valoarea e totdeauna pizmuită dar și căutată:

«Când oamenii vor sări să te bată cu pietre să ştii că au văzut «ceva bun la tine, căci în copacul fără roade nimeni nu aruncă «cu pietre».

„Broaştele stau în apă ca şi peştii şi pe lângă asta cântă, «dar tot nu le mânâncă nimeni".

Vorba goală nu-i place, nici discuţia lungă: „Cuvinte „goale—nori ce trec fără să lase ploaie!"

„Surdul vorbeşte mai tare de cât cel ce aude şi prostul „discută mai mult de cât cel ce înţelege".

Preţueşte suferinţa: «*Fericirea întunecă, durerea lămureşte*»; dar mai ales suferinţa morală: «*orice suferinţă fizică scade şi „nu e nici o suferinţă morală care să nu înalţe*".

Ţine seamă de cei ce sufăr în taină, pentrucă adesea a suferit la fel: „Sunt lacrimi aşa de grele şi de fierbinţi în cât „ochii nu le pot plânge. Ele zac în inimă, arzând-o".

Recunoaşte caracterul aspru, uneori, al personalităţilor: „*De luminile prea mari să nu te apropii, căci ard*". In acelaş timp adaugă: „Atunci când un om ţi se pare aspru, gândeşte-te „totdeauna că o cetate întărită, nu e şi o cetate duşmană".

Nu face concesii nimănui: «*A ierta, e uneori a te face complicele celui pe care l'ai iertat*». Nici chiar sie însu-şi: „Tu „însu-ţi? Un vechiu şi bun prieten, căruia totuşi trebuie să-i „refuzi orice concesie".

Admite mila dar „să păzească numai la uşa dreptăţii, nu „să stea în scaun de judecată".

Ţine la datini, la tradiţie: „*Datinele sunt drumurile cele „mari ale societăţilor; legile numai parapetele de pe margini, care „opresc de a cădea pe cei nedeprinşi şi slabi*".

Ş'apoi este totdeauna o parte bună din om, care nu trebuie să se schimbe: „Pământul îşi înnoieşte florile în fiecare an dar nu aurul din adâncuri".

Cu privire la cele bisericeşti spune: „Oamenii au închis pe D-zeu în biserică, spre a fi mai slobozi în lume".

«Preotul să nu uite niciodată că vorbeşte *în numele* lui D-zeu, *nu în locul* lui Dumnezeu».

«Rugăciunea se rădică numai pe scara de aur a faptelor bune».

Biciueşte pe cei seci cari se cred a fi mare lucru, numai pentru că sunt alături de el, la ori ce împrejurare:

„Intâiu se plivesţe buruiana şi într'un târziu se culege

roada; buruiana s'o fi mândrind că la dânsa se gândește lumea mai întâiu!".

Îi place să lupte pentru îndreptare, dar fără a jigni; „Meșteșugul cel mare e să îndrepți pe cineva fără să-i spui, „ba fără să știe că a greșit". In aceasta să luăm pildă de la „pasărea din cușcă care te învinuește cântând".

A iubit mult în viață, dovadă prețul cel mare pe care-l pune în iubire când e vorba de aprecierea oamenilor: „Ca să „judeci omul, caută să-l vezi cum iubește: nu poți greși".

A avut desigur și desamăgiri: *Mâniile de iubire sunt mai „strașnice de cât oricare altele, pentrucă vin din credința că ai „râsipit în zădar ce e mai adânc și sfânt în ființa ta».*

„Înfângerile în dragoste dor mai mult de cât celelalte, fiindcă „în ele întreg omul este respins".

Nu prețuește luxul, de aceia umblă foarte modest îmbrăcat: „Cu cât te gătești mai mult, cu atât arăți că-ți lipsește mai „mult pentru a fi ca aceia care nu se gătesc".

„Sunt suflete care mor de foame în palatul împărătesc al „trupului trufaș".

Totdeauna vesel și gata de glumă: *„Veselia omului e ca „mirosul florilor: ea nu se înalță din suflete veștede".*

«In veselie strălucesc toate însușirile, ca frumusețile na- „turii în soare".

Fuge de lingușiri bătându-și joc de ele: „Sunt unii cari „arată că te admiră așteptând zile întregi ca să strănuți pentru „a-ți spune: „să-ți fie de bine!".

Nu vrea nici măcar recunoștință: „Cea mai mare recu- „noștință pe care o poți dori de la unii oameni e să nu-ți fie „recunoscători".

Urăște căpătuielile: *„Situațiile sunt cârja mediocrităților. „Omului mare i se dau uneori, dar nu umblă cu dânsele".*

Nu aleargă după aderenți: „Când te trezești singur vezi „dacă te-ai suit și, dacă stai mai sus în adevăr, nu-ți trebuie „altă mângâiere".

Îi place să vorbească, dar vorba să fie potrivită cu omul: „Celui mare să-i vorbești cum e datoria lui față de tine, iar „celui mic cum e datoria ta față de dânsul".

Nu dă atenția bolilor cu toate că-l cearcă adesea: „Boala „e lăsată ca o îndurare pentru a desgusta pe om de viață „și a înfățișa moartea ca un liman".

Nu-şi cruţă sănătatea: „*Crisalida să sfarmă când sboară „fluturul. De ce te-ai plânge că de la tine, nimicindu-te, a plecat „liberă în lume ideia pe care ai hrănit-o din însă-şi fiinţa ta?*".

Caută să trăiască mai mult pentru alţii, convins fiind că: „un om cu frumoase calităţi nu poate trăi nici odată pentru „dânsul, cum raza nu-şi poate da numai ei lumina". De aceia nu poate suferi egoismul: «A fi egoist însamnă să faci din „fiinţa ta, temniţa sufletului tău".

Ideia morţii îl preocupă dar n'are frică de ea: „Viaţa e „un drum, de ce să te plângi când ai sosit?"

Cercetaşii noştri la Tulbureni-Botoşani, Maiu 1921.

„... Eu nu văd în moarte, — spune aiurea, — nici groapa „de umbră a mormântului, nici poarta de lumină deschisă asu- „pra cerului: nu văd, nu vreau să văd, de cât clipa supremă „a judecăţii proprii asupra felului cum ţi-ai pus puterile în «serviciul umanităţii. Dacă răspunsul e mulţămitor, poţi să „adormi pentru totdeauna".

...„*Când mori, nu te uita la întunerecul dinainte, ci la lumina „ce laşi în urmă şi te vei stânge cu zâmbetul pe buze*".

Drept încheiere îi transcriem aceste rânduri semnificative pentru întreaga lui străduinţă:

«*Ferice de acela care înfăţişează naţia sa cum este, dar mai „ferice de acela în care se poate găci cum va fi naţia sa, urmând «pe calea însemnată de dânsul—cu sângele viu al inimii sale!*"

T. CRUDU

CORPUL DIDACTIC AL ŞCOALEI NORMALE „M. EMINESCU" DE LA 1919—1927.

TABLOU

de profesorii titulari, provizori şi suplinitori temporari cari au fucţionat la şcoala normală «M. Eminescu» de la înfiinţarea ei până la 1927.

No. curent	NUMELE ŞI PRONUMELE	STUDIILE CE POSEDĂ	TITLU CU CARE A FUNCŢIONAT	OBIECTUL CARE A PREDAT	DE CÂND ŞI PÂNĂ CÂND A FUNCŢIONAT
1	Tiberiu Crudu	Lic. în ştiinţele istorice	Definitiv	Istoria	Dela 1919 Transferat dela Dorohoiu cu ord. No. 130528|919
2	N. N. Răutu	Licenţiat în litere	„	Limba-română	De la 1919 până azi
3	Pr. Cezar Vuza	Lic. în teologie şi drept	„	Religia	De la 1 Sept. 1920—1 Sept. 1924
4	Pr. Th. Chiricuţă	Lic. în teolog., şt. pedag.	„	Şt. pedagogice	„ „ 1 „ 1921—1 „ 1926
5	Pr. Sotir Simionescu	Licenţiat în teologie	Provizor	Religia	„ „ 1 „ 1926 până azi
6	Eugen Ţimpoc	Licenţiat în matematici	„	Matematică	„ „ 1 „ 1925 „ „
7	Gh. Comicescu	Lic. în ştiinţe pedagogice	„	Şt. Pedagogice	„ „ 1 „ 1926 „ „
8	Victor Galin	Abs. al şc. de belle-arte	Definitiv	Calig. Desemn	„ „ 1 Noemb. 1919 „ „
9	Const. Antonescu	Lic. şt. nat. şi geografie	Provizor	Geogr. şt. nat.	„ „ 1 Sept. 1926 „ „
10	Petru Popa	Ab. şc. de arte şi meserii	„	Lucrul manual	„ „ 1 Mai 1926 „ „

PROFESORI DE LICEU CU ORE SUPLIMENTARE

1	Const. Tufescu	Lic. în mat. şi şt. nat.	Definitiv la liceu	Şt. naturale	De la 1 Noembrie 1919 până azi
2	Neculai Blebea	Lic. în fizico-chimice		Fizico-chimice	„ „ 1 Octombrie 1920 „ „
3	M. Poslușnicu	Absolvent Conservator		Muzică	„ „ 1 Sept. 1923—1 Sept. 1924

PROFESORI CU ORE IN COMPLECTARE

1	N. V. Adam	Absol. al şc. com. sup.	Definitiv	Comptabilit.	1 Noembrie 1919 până azi
2	Dumitru Teodor	Abs. al instit. educ. fizică	„	Gimnastică	1 Septembrie 1923 „ „

PROFESORI CU ORE'N SUPLINIRE

No. curent	NUMELE ŞI PRONUMELE	STUDIILE CE POSEDĂ	TITLU CU CARE A FUNCŢIONAT	OBIECTUL CARE A PREDAT	DE CÂND ŞI PÂNĂ CÂND A FUNCŢIONAT
1	Dr. Şt. Şipoteanu	Doctoratul în medicină	Suplinitor	Higiena medic.	De la 1 Noembrie 1919
2	Pr. Const. Sbârnea	Licenţa în teologie	»	Religia	„ „ 1 „ 1919—1 Sept. 1920
3	Pr. Alex. Dolinescu	„ „ „	»	»	„ „ 1 Sept. 1924—1 „ 1926
4	Const. Oprescu	Lic. în filozofie şi drept	»	Franceza	„ „ 1 Oct. 1922—1 „ 1924
5	Const. S. Antonescu	Lic. în şt. nat. şi geogr.	»	Geografia	„ „ 1 Sept. 1925—1 „ 1926
6	Haralamb Vasiliu	Licenţă în Matematică	»	Matematică	„ „ 1 „ 1924—1 „ 1925
7	Lucia Oprescu	Licenţiată în litere	»	L. franceză	„ „ 1 „ 1924—1 „ 1925
8	M. Vasiliu	Institutor	»	Geografia	„ „ 1 Noem. 1919—1 Ian. 1924
			»	Pedagogie	„ „ 1 Noembrie 1926 până azi
9	Dumitru Alexa	Abs. al facultăţi de litere	»	L. franceză	„ „ 1 Sept. 1925 „ „
10	Gh. Alexandrescu	„ „ „ „ „	,,	Franc. geogr.	„ „ 1 „ 1921—1 Sept. 1922
11	Const. Moscu	Licenţiat în drept	,,	Istoria cl. I	„ „ 1 „ 1923—1 „ 1924
12	Gh. Bosnea	Institutor	,,	» cl. I şi cl. II	„ „ 1 „ 1925 până azi
13	Const. Ţighiliu	„	,,	Şt. agr. şt. nat.	„ „ 1 Mai 1920—1 Martie 1922
14	Const. Apostol	„	,,	Geografia	„ „ 1 Sept. 1923—1 Sept. 1924
15	Const. Dimitriu	„	,,	Ist. şt. nat. geogr	„ „ 1 Noem. 1923—1 Sept. 1925
16	Alexandru Niculescu	Studii de Conservator	,,	Muzică, Vioară	„ „ 1 „ 1919—1 „ 1924
17	Adalbert. Rojniai	„ „ „	,,	» »	„ „ 1 Septembrie 1925 până azi
18	Vasile Gheorghiu	„ „ „	,,	Violina	„ „ 1 „ 1924—1 Sept. 1925
19	Nifon Ion	Institutor	,,	Agron. şt. agric.	„ „ 1 Noem. 1919—1 Oct. 1920
20	Gheorghe Oanea	Absol. şc. de meserii	,,	Lucr. manual	„ „ 1 „ 1918—1 Sept. 1923
21	Petru Popa	Abs. şc. de arte şi meserii	,,	„ „	„ „ 1 Septembrie 1923—1926
22	Aurel Negoescu	Institutor	,,	Gimnastică	„ „ 1 „ 1919—1 Sept. 1920
23	Gheorghe Ionescu	Abs. al şc. de agricultură	,,	Şt. agric. agron.	„ „ 1 Octombrie 1921 până azi
24	Grigore Vasiliu	Abs. inst. de educ. fizică	,,	Gimnastica	„ „ 1 Ian. 1921—1 Sept. 1922

PERSONALUL ADMINISTRATIV AL ŞCOALEI

No. curent	NUMELE ŞI PRONUMELE	STUDIILE CE POSEDĂ	TITLU CU CARE A FUNCŢIONAT	DE CÂND ŞI PÂNĂ CÂND A FUNCŢIONAT
1	Tiberiu Crudu	Lic. in şt. istorice	Director	De la 1919, delegat prin ord. No. 91367/919, iar de la 13 Febr. 1926 numit prin I. D. R. No. 459.
2	Dumitru Ardeleanu	Institutor	Sub director	1 Septembrie 1925
3	Gheorghe Bosnea	„	Secretar	1 Septembrie 1923
4	Cornelia Bosnea	Abs. şcoalei prof.	Aj. de secretar	1 Noembrie 1924
5	Anania Rotundu	Invăţ. pensionar	Econom.	1 Septembrie 1919
6	Versavia Rotundu		Lenjeră, menaj.	1 Noembrie 1919
7	Const. Ţighiliu	Institutor	Secretar	1 Septembrie 1919—1 Sept. 1922
8	Dumitru Ardeleanu	Invăţător	Aj. de secretar	1 „ 1921—1 Decemb. 1921
9	Aurel Rotundu	Elev de liceu	„ „ „	1 Iulie 1923—1 Noembrie 1924
10	Ilie Ştefănescu	Abs. şc. de agric.	„ „ „	1 Decembrie 1921—1 Iunie 1923
11	Const. Iamandi		Secretar	1 Septembrie 1922—1 Sept. 1923

PERSONALUL DE ORDINE

1	Constantin Ţighiliu	Institutor	Supr. de ordine	Anii: 1920—1922
2	Dumitru Ardeleanu	Invăţător	» » »	„ 1921—1922
3	Constantin Dimitriu	„	Pedagog.	„ 1920—1922
4	Const. Moscu	Student la drept	-	„ 1920—1921
5	Const. Apostol	Invăţător	„	„ 1922—1924
6	Teodor Răţoi	Student la drept	„	„ 1919—1921
7	Const. Chiorăscu	Elev de liceu	-	„ 1920—1921
8	Petru Popa	Abs. şc. arte meser.	„	„ 1923—1924
9	Tiberiu Rotundu	Elev de liceu	„	„ 1922—1923
10	Gheorghe Ionescu	„ „ „	„	„ 1921—1922
11	Ilie Alexandrescu	„ „ „	„	„ 1921—1922
12	Eugen Dimitriu	Student la teologie	„	„ 1923—1924
13	Gheorghe Fediuc	Invăţător	„	„
14	Mihai Balan	„	„	„ 1923—1924
15	Constantin Iamandi		„	„ 1922—1923

BCU CLUJ CENTRALA UNIVERSITARĂ LIBRARY

CURSURILE DE VARĂ ȚINUTE LA ȘCOALA NORMALĂ „M. EMINESCU".

Cuvânt la deschiderea cursurilor de vară in luna Iulie, 1921, cu audienții din vechiul regat.

Știți cu toții, dragi colegi, că mișcările culturale ale unui neam, pregătesc mișcările politice, le ajută să se înfăptuiască și tot ele tind să le desăvârșească.

Pe calea sufletului, pe calea conștiinții naționale, pe calea culturei, s'a pregătit unirea tuturor Românilor din nordul Dunării, tot pe această cale vom izbuti să menținem această unire. Pe calea culturii vom face unirea sufletească a neamurilor care se găsesc astăzi în sânul României-Unite. Avem datoria să facem această unire căci tăria hotarelor unui neam atârnă de tăria sufletului care le apără. Cu cât acest suflet va fi mai crâmpoțit, cu atât și puterea lui va fi mai șubredă.

Jocul orb al politicei a adus în mijlocul Statului nostru diferite neamuri și ele nu pot trăi alături de noi de cât apropiindu-le prin cultură. La focul sacru al culturei se topesc și se ard toate urile, toate blestemele, toate zizaniile. La lumina culturei cresc în grădina sufletului toate virtuțile, toate pasiunile nobile! Intunerecul adăpostește în umbra lui toate dihăniile, toate fiarele sălbatece care sfâșie, toate bufnițele care nu iubesc lumina. „In întunerecul minții umblă stafiile care strâng de gât viețile popoarelor".

Pentru a ne feri de strigoii care ne pot răpi și nouă viețile, căci n'am dat deajunsă lumină acolo unde trebuia, se impune să lucrăm cât mai mult și cât mai repede pe terenul cultural.

Casa neamului nostru acum e mărită și, cu cât o casă e mai mare, cu atât e nevoie de ferești mai mari ca să intre mai multă lumină. Ferestrele căsuței principatelor de ieri nu ajung marelui regat de azi. Avem nevoie acum de mai multă lumină în toate păturile, dar mai ales în pătura țărănească. Pentru ce? Pentrucă unirea noastră politică a găsit pe Români foarte înapoiați în cultură. Majoritatea elementului românesc

fiind cel de la țară, acesta n'are știință de carte, e analfabet, pentru că 65% nu știe nici să scrie și nici să citească.

Aceasta nu e numai o rușine, dragi colegi, dar e și o mare primejdie, căci neamul nostru este pus să lupte cu alte neamuri, ce au hotărît o cultură superioară. Lupta fiind dată în condițiuni inegale, cel mai bine pregătit pentru viață acela învinge. Dacă din punct de vedere național poate a fost un bine că nici o cultură până azi n'a atins sufletul românului, rămânând de veacuri cu aceleași datini, aceleași obiceiuri, aceeași limbă, aceleași credințe, și dacă ne mândrim că nici cultura rusească, nici cea nemțească, nici cea grecească, n'a tulburat sufletul țărănesc, care pentru nevoile lui înguste a avut cultura care i-a trebuit, nu mai putem să rămânem în această stare pentru viitor.

Această cultură țărănească atât de redusă, nu mai poate face față nevoilor sociale, politice, economice ale noului stat românesc. In primul rând trebuie să dăm țăranului conștiința pe care el n'o are despre ceeace suntem azi. Acum are pământ, trebuie să știe să-l cultive ; are drept de vot, trebuie să știe să voteze ; este stăpân pretutindeni în țara lui și stăpânul trebuie să fie luminat, căci, cum va fi privit elementul românesc, dominant din punct de vedere politic, dacă nu va domina și din punct de vedere cultural ? Desigur că totdeauna va fi privit ca element inferior de către ceilalți streini căzuți între hotarele noastre. Acești streini se vor simți nedreptățiți, strigând din răsputeri că superiorul este supt călcâiul inferiorului, lumina supt obroc. Și această credință este dăunătoare într'un stat, stârnește dihonii, și nouă, numai dihonie nu ne trebuie, căci avem nevoie de consolidare internă. Ca să putem să ne consolidăm avem nevoie de frăție între clase și între neamuri căci pe dragoste poți clădi, pe ură însă nu.

«Să nu uităm apoi că la noi în țară, câte popoare stăpânim, atâtea culturi avem și care toate au pretenția de a ne fi superioare, chiar dacă nu sunt. Și, până la verificarea acestor culturi, se cere ca noi să ne impunem lor prin cultura noastră».

Impunerea politică este mai mult domnia numărului, deci a forței brutale, pe când impunerea culturei este domnia sufletului. Și domnia sufletului, când este în adevăr, se suportă mai ușor decât domnia pumnului.

Se impune dar să desvoltăm cultura neamului într'atâta

încât să nu mai lăsăm loc de desvoltare altor culturi cari-s primejdioase.

Să plivim stratul sufletului nostru ca să nu lăsăm buruianul trufaș să înăduşe holda cea bună. Să facem ca toate sufletele să se contopească prin cultură dându-ne unitatea care ne trebuie.

Când lipseşte dihonia internă, uşor te poţi impune şi din punct de vedere extern. Când însă în casă la tine trăeşti rău, n'ai autoritatea şi liniştea trebuitoare pentru a te impune în afară.

Pentru liniştea aceasta sufletească suntem noi chemaţi să luptăm prin cultură. D-voastră, îndeosebi, aveţi menirea să cultivaţi direct masele în care noi ne punem toată nădejdea. Acolo, la ţară, zac virtuţile noastre străbune, de acolo aşteptăm să ne vie mântuirea.

Şi numai când massa aceasta rurală se va râdica din toate punctele de vedere, numai atunci vom putea spune că suntem stăpâni acasă la noi şi vom avea tăria de a ne impune şi celorlalte neamuri. La muncă dar cu toţii cari sunteţi plivitori în stratul plin de buruieni al sufletului sătesc ! Noi v'am chemat aici ca să vă învăţăm a plivi în mod mai iscusit, a prăşi mai cu ştiinţă. Căci, smulgând dudăul, nu trebuie să smulgeţi din rădăcină şi firul holdei bune, nici să-l tăieţi, prăşindu-l ori trăgându-i ţărâna'mprejur. Sunteţi toţi *suplinitori* şi deci nu aveţi încă pregătirea ce vă trebuie de a munci în ogorul sufletului.

Noi vom căuta să vă dăm această pregătire cu toată inima şi cu toată dragostea. Cerem în schimb ca şi dv. să strângeţi cu aceeaş dragoste şi inimă ceeace noi vă vom împărtăşi. *Cunosc soarta grea a suplinitorului*: e cel mai urgisit element al învăţământului şi mai bătut de Dumnezeu. Se face undeva la o şcoală ceva bun, meritul este al titularului ; se întâmplă, dimpotrivă, ceva rău, vina e a suplinitorului. Toţi lovesc în el. Dacă învăţământul rural este slab şi nu dă roadele dorite, de bună samă, se strigă în gura mare că suplinitorii sunt devină. Suplinitorii aceia care sunt aşa de mulţi, aşa de nepregătiţi ! Naufragiaţi ai şcoalelor secundare, caută de azi pe mâine să-şi găsească un refugiu în şcoala primară, un mijloc uşor de traiu, fără a se mai gândi să citească, să înveţe, să se pregătească. De unde dar să prospere învăţământul ?

Iată strigătul general împotriva dv. a tuturor, care n'aveţi

măcar putința de a vă apăra, arătând că într'un județ, oricum, titularii sunt mai numeroși decât suplinitorii și deci, *dacă e o vină*, vina este și a celor mulți, nu numai a celor puțini.

Pe de altă parte, *dacă în adevăr sunt lipsuri la dv., aceste lipsuri trebuiesc îndreptate lucrând părinește, nu lovind dușmănește.*

Așa fiind, statul s'a gândit să vă puie la îndemână mijloacele cele mai bune și mai repezi pentru ca, în scurtă vreme, să vă puneți la curent cu nevoile pedagogice și culturale ale timpului.

E interesul general al statului ca să aibe învățători cât mai culți, cât mai pregătiți, căci astfel copiii școalelor lui vor primi o educație mai potrivită cu scopurile ce urmărește.

Este însă și în interesul dv. să vă dați osteneală de a vă lumina și pregăti, *pentru a vă asigura o bucată de pâne*, care azi se câștigă așa de greu, și *pentru a vă dobândi prestigiul carierii* pe care ați îmbrățișat-o.

De dragul copiilor pe care îi veți avea în mână, de dragul unei vieți mai independente, mai nobile, mai sigure, pentru respectul față de instituția pe care o slujiți, *se impune să lucrați aici cât puterile vă ajută și chiar mai mult dacă se poate.* Profesori buni veți avea, îngrijire părintească vă voiu da; să nu vă lipsească dragostea și bunăvoința de a vă lumina.

Dar, pe lângă bunăvoință la învățătură cer și bunacuviință în purtare. Aici sunteți adunați din toate părțile, sunteți de toate vârstele și de toate sexele. Ministerul mi-a dat de grijă să fiu foarte vigilent în ce privește purtarea dv. Faceți așa fel ca să dovediți ministerului că aceste recomandări trebuiau să lipsească din ordinile date!

Am credința că nimeni dintre dv. nu-mi va da prilejul să-mi dovedească contrarul prin faptele sale.

La muncă dar și D-zeu ne va ajuta!

T. CRUDU

SITUAȚIA

Cursurilor de vară din anul 1921, ținute conform ordinului No. 52377/921, pentru suplinitorii din județele: Botoșani, Dorohoiu și Fălticeni.

I. Personalul didactic al acestor cursuri.

No. crt.	NUMELE ȘI PRONUMELE	TITLUL	OBIECTUL CE PREDĂ
1	Tiberiu Crudu	director, prof. definitiv	istoria
2	Xenia Neculau	provizor	pedagogia
3	Mihai Vasiliu	institutor	geografia
4	Const. Tufescu	prof. definitiv	matematica
5	Anton Popescu	institutor	l. română
6	Const. Țighiliu	„	șt. naturale
7	Gh Bosnea	învățător	„
8	Alexandru Niculescu	maestru de muzică	
9	Gh. Oanea	maestru de l. manual	
10	Maria Ardeleanu	învățătoare	p. pedagogica
11	Gh. Bosnea	învățător	„

SERIA I

Candidații cari au frecventat cursurile de vară în vederea examenului de 2 și 3 clase normale.

— Rezultatul examenului. —

No. cor.	Numele și Pronumele	Eliberat certificat de clasa	Media generală	No. cor.	Numele și Pronumele	Eliberat certificat de clasa	Media generală
1	Ciopron Ioan	III	7.65	16	Teodorescu Maria	III	7.00
2	Creteanu Ana	„	7.50	17	Crudu Sevasta	„	6.90
3	Antoniu Vochița	„	7.50	18	Lăzărescu Eugenia	„	6.90
4	Râpă Constantin	„	7.50	19	Moisa Natalia	„	6.90
5	Lateș Albertina	„	7.40	20	Radu Matilda	„	6.80
6	Domanschi Ecaterina	„	7.30	21	Constantinescu Aglaia	II	6.73
7	Boacă Lucreția	„	7.30	22	Braitenfeld Ema	III	6.70
8	Lupăceanu Aglaia	„	7.30	23	Răileanu Eliza	„	6.70
9	Samson Maria	„	7.20	24	Dohotariu Mihai	„	6.60
10	Buzilă Vasile	„	7.00	25	Gherasim Clementina	„	6.60
11	Botez Nicolae	„	7.00	26	Filipescu Mihai	II	6.50
12	Dimitriu Maria	„	7.00	27	Hasnaș Olga	III	6.40
13	Mihăilescu Virginia	„	7.00	28	A Floarei Florica	II	6.33
14	Diaconescu Vasile	„	7.00	29	Greșeanu Octav	„	6.12
15	Moldoveanu Alex.	„	7.00	30	Crap Ioan	„	6.00

Căzuți: 1 Crupenschi Corina | 2 Popovici Eugenia

SERIA II

Candidaţii aj. de învăţători şi absolvenţi a 4 cl. secundare cari au urmat cursurile fiind obligaţi.

— **Rezultatul obţinut la sfârşitul cursurilor.** —

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media obţinută	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media obţinută
1	Botoşăneanu Gh.	8.73	20	Vasiliu Enric	7.09
2	Popovici Constantin	8.36	21	Todiriu Ana	7.09
3	Horomnea Sava	8.18	22	Enache Iancu	7.00
4	Iacobescu Mihai	8.09	23	Florescu Leocadia	7.00
5	Iliescu Ion	8.09	24	Ştefănescu Lucia	6.91
6	Clocotici Constantin	8.00	25	Negulescu Lucreţia	6.91
7	Lungu Mihai	7.91	26	Beraru Elena	6.82
8	Enciu Alexandrina	7.91	27	Ieremia Eliza	6.64
9	Ionescu Elena	7.90	28	Munteanu Elena	6.54
10	Râmbu Gheorghe	7.82	29	Străliciuc Fevronia	6.54
11	Matei Virgil	7.54	30	Găitan Maria	6.54
12	Purţuc Gheorghe	7.45	31	Ioan Emilia	6.36
13	Chirica Arghira	7.45	32	Timofte Vasile	6.36
14	Balinschi Teodor	7.36	33	Leonte Petru	6.27
15	Irimia Aglaia	7.27	34	Livinschi Octav	6.09
16	Pavlovici Dionisie	7.18	35	Ştefano Haralamb	6.09
17	Litera Gheorghe	7.09	36	Bazic Elena	6.07
18	Lozneanu Maria	7.09	37	Dimitriu Maria	6.00
19	Codrescu Hareta	7.09			

Căzuţi

1 Iliuţă Florea
2 Orchei Mihai
3 Ştefănescu Mihai

Director, *T. Crudu*

SERIA III

Cursul învăţătorilor streini.

In vara anului 1921 am avut la şcoala noastră normală, pe lângă cursiştii români şi 32 cursişti streini, anume: 12 bănăţeni, 19 transilvăneni şi 1 basarabean.

Bănăţeni

1 Iohann Glasz, Torontal
2 Iacob Gatter, Torontal
3 Ludovic Horvath, Torontal
4 Iohann Laub, Torontal
5 Nicolae Klug, Torontal
6 Bernat Szeitz, Timiş
7 Ana Schwartz, Timiş
8 Emilia Tamaş, Timiş
9 Antoniu Varga, Teremia Mare
10 Emeric Varga, Timiş
11 Eugen Csokani, Caraş-Severin
12 M. Portscheller Caraş-Severin

Transilvăneni

1 Elisabeta Tamaş, Odorhei
2 Albert Dobay, Ciuc
3 Ianoş Becsach, Odorhei
4 Irma Kereszteş, Odorhei
5 Maria Majzic, Trei Scaune
6 Antonia Blenessy, „
7 Iosif Iako, „
8 Maria Iako, „
9 Pavel Bodaly, „
10 Aron Danco, „
11 Emeric Petter, Odorhei
12 Andrei Portik, Vinţul de Sus
13 Iosef Balagh, Ciuc
14 Eugen Szanto, „
15 Mihai Weisz, Satu Mare
16 Mauriciu Gotlieb, Mureş-Turda
17 Elmo Giller, Odorheiu
18 Josefina Şikli, Săloj
19 Ioan Belbe, Satu Mare

Basarabeni

1 Nadejda Bădărău, Bălţi

Aceşti streini, având deja titlu de învăţător de multă vreme, unii din ei fiind în vârstă înaintată, erau trimişi numai ca să înveţe limba românească. De aceia ei au avut un program de studii cu totul aparte faţă cu cei din vechiul regat, cari se pregăteau pentru a dobândi titlu de ajutor de învăţător. Acest program a fost următorul:

Istoria Românilor	predată	de	Tiberiu Crudu, dir. şcolii;
Geografia României	»	»	M. Vasiliu, institutor
L. Română	»	»	A. Popescu „
Aritmetica	»	»	Const. Ţighiliu „
Botanica	»	»	Maria Ardeleanu „
Zoologia	»	»	Gh. Bosnea „
Muzica vocală	»	„	Alex. Niculescu, maestru

Cursurile au ţinut de la 10 Iulie până la 10 August, in fiecare zi de la 8-12 dimineaţă. La sfârşitul cursurilor s'a depus un examen sumar, in urma căruia am avut următorul rezultat:

10 din ei au obţinut calificativul *„f. bun"*, şi anume:

1 Ludovic Horvath
2 Bernat Szeitz
3 Antoniu Varga
4 Albert Dobay
5 Emeric Varga
6 Eugen Csokani
7 Mauriciu Gotlieb
8 Nădejda Bădărău
9 Josefina Şikli
10 Ioan Belbe

7 cu calificativul de *„bun"*

1 Iacob Gatter
2 Nicolae Klug
3 Emilia Tamaş
4 Margareta Portscheller
5 Ion Becsach
6 Iosef Balagh
7 Elisabeta Tamaş

10 cu calificativul *«mulţumitor»*

1 Iohann Glasz
2 Ana Schwartz
3 Irma Kereszteş
4 Antonia Blenessy
5 Iosif Iako
6 Maria Iako
7 Emeric Petter
8 Eugen Szanto
9 Mihai Weisz
10 Elmo Giller

1 cu calificativul „slab"

Maria Maizic

4 retraşi înainte de August:

1 Ion Laub
2 Pavel Bodaly
3 Aron Danco
4 Andrei Portik

Câteva observaţiuni:

Socot că în repartizarea învăţătorilor streini pe la şcolile normale din vechiul regat, s'a greşit când, unii au fost trimişi din Banat, Satu Mare tocmai la Botoşani, cale lungă şi nefolositoare, iar alţii, din aceleaşi regiuni, la Craiova ori la Bucureşti.

Mulţi din ei s'au simţit nedreptăţiţi, mai ales când a fost vorba de primit cota deplasării, căci la unii li s'au dat 200 lei, la alţii 300 iar la câţiva, mai gălăgioşi, chiar 500! (A se vedea scrisoarea învăţătorului Bernart Szeitz, pe care o publicăm mai la vale).

N'a fost deci un criteriu anumit nici de repartizare, nici de plată a deplasării.

In al doilea rând noi, directorii de şcoli normale, n'am fost întrebaţi dacă suntem în stare sau nu, să primim pe aceşti oameni în localurile noastre improvizate. Eu, de pildă, aveam ca local, camerile unui pavilion de la regimentul 37 infanterie. Dar aveam numai camerile! Nici tu pat, nici tu mindir, nici tu tacâmuri, nimic! Elevii, plecaţi în vacanţă, luaseră tot cu dânşii, fiind toate ale lor. Închipuiţi-vă atunci mutra mea ispăşită când am văzut venind de la gară şi coborând posomoriţi din trăsuri cu doi cai, Şvabi şi Unguri, bine îmbrăcaţi, bine hrăniţi, cu lanţuri groase de aur pe vestă, cu geamandane de piele în alămuri, cu pleturi de păr de cămilă...! Şi pe deasupra, nu numai, bărbaţi, dar şi un stol întreg de doamne şi domnişoare! Spun drept c'am rămas încremenit!

—Voim să vorbim cu d-l director, mi se adresă, unul care ştia ceva româneşte!

Nu ştiam ce să fac. Imi venea în gând să fug, să mă ascund şi să-i las să se ducă de unde au venit. Pe urmă însă mi-am luat inima'n dinţi şi-am răspuns, aşa într'o doară, să văd ce-or zice şi ei.

— Apoi, domnilor, directorul sunt eu!

Bine-aţi venit sănătoşi!

Pe loc oaspeţii mei neaşteptaţi s'au aşezat la rând, ş'au scos respectuos pălăriile şi interpretul lor mi-a rostit plin de ceremonie:

— Suntem la ordinile d-voastre, domnule director!

Dacă ar fi fost chiar aşa le-aş fi răspuns că.... ordinul meu este.... să se întoarcă de unde au venit, căci n'am unde şi cum îi primi.

Având în vedere însă atâtea ş'atâtea consideraţii de altă natură, văzând pe de altă parte şi supuşenia lor necondiţionată, am prins curaj şi, cu vorbă bună şi caldă, i-am primit, grăindu-le:

—«Dragii mei, dac'aţi venit cale lungă şi grea până aici, am să vă primesc aşa cum voiu putea, nu cum aş vrea. Căci, trebuie să ştiţi, noi suntem o şcoală de curând înfiinţată şi ne lipsesc multe şi mărunte, dar vă făgăduiesc din partea mea că am să fac tot ce-mi va sta prin putinţă ş'am să vă aranjez cât mai bine.

Dv. însă, vă rog, să primiți toate așa cum se găsesc și să aveți în vedere că, dacă nu vă putem îngriji mai cum se cade, aceasta este din pricină că nu avem mijloace, nu că nu avem bunăvoință!

Ne vom sili în schimb să vă împlinim toate lipsurile materiale cu dragostea frățească de care sufletul nostru este plin văzându-vă sosiți de pe pământul Banatului și Ardealului deopotrivă de scump nouă tuturor!»

Ce-au înțeles ei din ce-am spus eu, ce n'au înțeles, habar n'am avut.

Destul atât că ei ș'au aruncat fulgerător câte o căutătură din ochi, au bleotocorit ceva ungurește și... au rămas!

Eu, împrumutând paturi de la cazarmă, mindire de la șc. normală de fete, fețe de perne de la o companie, paie... din o gireadă de pe câmp, am reușit în două zile să-i instalez.... *perfect!* Și, lucru foarte lăudabil, acești oameni cari trăiau minunat pe la casele lor, au convenit să doarmă pe mindire goale o lună de zile, fără să cârtească și fără să arate vre-o nemulțumire.

Singurul lucru care i-a robit de la început, (mi-au spus-o la sfârșit) a fost dragostea frățească cu care toți i-am întâmpinat. S'au uitat, săracii, la grija mare ce aveam de a-i mulțumi, nu la ceeace le ofeream noi pentru această mulțumire.

Afară de asta, pavilionul cazărmii era foarte curat și foarte frumos situat, la marginea orașului, cu tei mari de jur împrejur, cu vedere spre pădurile Agaftonului și cele de Ratoșul lui Baloș. Privelișțea aceasta minunată a naturii i-a cucerit. Adăugând apoi cursurile interesante pe care colegii de la cursul primar și secundar le făceau cu ei, curățenia pe care ne sileam din răsputeri a o întreține, grija pregătirii bucatelor pentru masă, libertatea deplină de a se mișca oriunde, acestea toate i-au făcut ca să treacă ușor peste amintirea duioasă a unui pat moale, a unei perini de puf, a unei plapomi de mătasă!

Resignați, veneau dimineața la clasă, voioși ca niște copii, și ascultau lecțiunile cuminți ca sfinții! Era o plăcere să vezi pe oamenii aceștia năstrușnici, cum silabiseau cuvintele, cum le pronunțau, cum se trudeau să învingă toate piedicile pe care limba lor maternă le opunea cu inversunare limbei noastre.

La 12½ era masa.

Și cu aceasta am avut puțin necaz, căci nu le cunoșteam

Cursiştii români, şvabi şi unguri din vara anului 1921.

BCUIAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

gusturile ! Le dădeam la început câte o sardea şi câteva măsline, cum se obişnuieşte pe la noi aperitivul. Lor însă nu le plăcea, dar nu spuneau nimic. Lăsau totul neatins. Dar hazul mai mare a fost când, în primele zile, neavând veselă, le-am dat linguri de lemn, noui, bine'nţeles !

Ei s'au uitat lung la dânsele şi au râs cu lacrimi, şoptindu-şi la ureche : „acestea-s de bună samă linguri rămase de la tătuca Decebal !" Şi dă, în gluma lor firească, poate spuneau un adevăr !

Ceiace le-a plăcut mai mult însă acestor învăţători, a fost faptul că, Dumineca şi sărbătorile, luam şi eu masa împreună cu ei şi cu familia mea. Atunci să fi auzit discursuri nemţeşti, ungureşti şi româneşti, căci, fiecare ţinea să-mi mulţumească şi fiecare vorbea în limba lui ! Era vădit, un început de babilonie. Ca să-i pun capăt le-am spus prietenește că dorinţa mea ar fi ca, măcar la sfârşitul cursurilor, toate aceste cuvântări să poată fi ţinute în românește. Ei au înţeles numaidecât unde băteam şi au încetat cu ele.

Viaţa lor după masă s'o făceau în păduricea de lângă Boian, unde plecau cu pleturile pe umăr şi cărţile suptsuoară. Sara, se duceau cu tabonul la berărie !

Poliţia, speriată, a venit imediat la mine să mă întrebe ce-i cu musafirii ştia cari se preumblă aşa de capul lor prin oraş. Eu am liniştit-o, spunându-i să nu aibă nici o grijă : răspund eu de dânşii împreună cu ministerul care i-a trimis !

In zilele de lucru bărbaţii se rătăceau adesea pe câmpuri, cercau pământul de gras, frecând ţărâna'ntre degete, stăteau de vorbă cu ţăranii, interesându-se de felul cum se cultivă ogoarele, observând cu deamănuntul toate ale noastre.

Ca încheiere pot spune că o mare greşală a fost deasemenea când ne-a pus alături cu aceşti învăţători streini, să ţinem cursuri şi cu cei din vechiul regat, care căutau să dobândească abia titlul de ajutor de învăţător.

Comparaţia care o făceau aceşti streini între ei şi viitorii lor colegi, era, de sigur foarte dezastroasă pentru noi Românii ! Căci, orice am spune, aceste elemente adunate din toate şcolile, de toate vârstele, de toate apucăturile, nu ne recomandau neamul, nici prin purtare exemplară, nici prin învăţătură. Excepţii onorabile au fost, dar foarte puţine şi acelea fără a fi

în stare să inspire streinlor încredere şi respect faţă de corpul nostru didactic rural.

Din cele expuse până aici se vede lămurit că, pentru aceşti streini, trebuia să se aleagă de minister şcoli vechi, bine întemeiate, care aveau toate la îndemână, nu şcoli noi, abia improvizate.

Pe de altă parte, nu trebuia să se amestece cursiştii, inferiori din regat, cu cei hotărît superiori, din teritoriile alipite. Ajutoarele apoi trebuiau să se deie deopotrivă la toţi, pentru a nu stârni nemulţumiri şi critici nemeritate.

Oricum a fost de pripită organizaţia acestor cursuri totuşi ele au avut rezultate uimitoare, din toate punctele de vedere. In primul rând un rezultat social imediat. Dovadă că, cursiştii mei, când au debarcat la Botoşani, toţi aproape aveau pe de'ndămână câte un revolver în buzunar şi câte un creţ în frunte, iar când au plecat, au ascuns cu ruşine revolverele în fundul geamandanelor, stropind cu lacrimi sincere duioasa despărţire dintre ei şi noi, dascălii lor de românie! Pe fotografiile pe care le-am scos atunci ca amintire de la aceste cursuri, ei au alcătuit dedicaţii hazlii şi uneori foarte serioase şi semnificative.

Aşa, de pildă, pe fotografia dată d-lui institutor Const. Ţighiliu, care ii învăţase cum să calculeze în româneşte, ei, parodiind regulela adunării au scris:

„Domniei-Sale Domnului Const. Ţighiliu, profesor la cursurile de vară de la Şcoala normală din Botoşani".

„*Tragem o linie*" sub cursurile de vară; zilele sunt trecute „*unul după altul*" şi când ne concedem „*rămân ca rezultat*" un suvenir despre un om foarte plăcut şi drag în inima noastră.

Invăţătorii din Banat şi Ardeal

(Urmează iscăliturile tuturor)

Iar pe fotografia oferită mie au scris:

«*Politâţa, prevenințe şi dragostea sunt armele cuceriri neromânilor! Aţi cucerit inimile noastre!*».

Spun drept că aceste câteva cuvinte subscrise de dânşii, au fost singura mea răsplată pentru munca excesivă pe care am depus-o în acea vreme şi singura mângâiere în cele două luni de concediu medical pe care am fost silit să le iau la sfârşitul cursurilor!

Potrivit tradiţiei dar şi ordinului ministerului, venit nu-i vorbă cam târziu, am încheiat aceste cursuri cu un fast deo-

sebit, invitând autorităţile locale şi membrii corpului didactic din oraş. La serbarea improvizată s'au citit şi s'au declamat foarte bine, de către aceşti învăţători, bucăţi şi poezii din autorii români, cântându-se în coruri admirabile, cântece naţionale.

O bucurie nespusă vedeai la toţi acei cari erau aplaudaţi pentru grija lor de a citi şi vorbi corect limba românească.

După serbare s'a dat o masă comună urmată de dans. Păcat numai că, tocmai la începutul dansului, s'a stins lumina electrică şi am fost nevoiţi să sfârşim repede cu întreaga serbare.

Masa în schimb a fost foarte reuşită. Lista de bucate, a avut un succes deosebit. Iată cuprinsul ei :

La Birtul
„Anania et Compagnia"

Sara de 9 August, 1921.

Listă scumpă de bucate
Cu «poftă-bună» la de toate.

Deviza casei :

...A noastră-i treaba,
Mâncarea-i pe degeaba !

1. Ţuică naţionalisă de Văleni
   Pentru Bănăţeni şi Ardeleni.
2. Unt cu tartine
   Şi sardele neolatine.
   Măsline de cele greceşti,
   Mezeluri cezaro-crăeşti.
   Saleam bun săsesc,
   Ghedem armenesc.
3. Friptură moldovenească
   De pui golăşei
   Şi salată bulgărească
   De tomate cu ardei.
4. Caşcaval mocănesc.
5. Dulce franţuzesc.
6. Inghetată polară.
7. Cafeluţ'amară.
8. Vin de Odobeşti
   Şi de Nicoreşti
   Iar la urmă...
   Câte-un păhărel
   De vechiu cotnărel.

N. B. Se vor servi printre bucate Discursuri cu „Verzi şi Uscate".

Orchestra

Va cânta pe rând
Cum i-a trăsni'n gând :
Horă românească
Vals de cel nemţesc
Mazurcă săsească
Ceardaş unguresc
Iar la încheiat
Sârba din Banat.

CUVÂNT LA SERBAREA INCHEIERII CURSURILOR DE VARĂ CU INVĂȚĂTORII STREINI.

Onorată asistență,

Suntem adunați cu toții ca să vedem progresele în învățarea limbei române a institutorilor șvabi și unguri din Ardeal și Banat. Cât de greu este a realiza aceste progrese în timp de-o lună și cu oameni deja formați, unii fiind bătrâni de peste 60 de ani!

Și totuși s'a făcut ceva! Puțin, nu mult! Dar dacă la acest puțin se va mai adăuga, an cu an, încă alt puțin, ajungem să dobândim multul după care alergăm. Căci, orice s'ar zice de unii, învățătorii din România-Unită, trebuie să cunoască limba noastră de stat. Se impune, căci acest stat îi întreține, îi plătește. Și azi e o anomalie întreagă: învățătorii ardeleni, în majoritatea lor unguri și sași, învață pe copiii noștri români ca și înainte limba maghiară și nemțască. Statul român deci, susține cu banii săi, maghiarizarea sau nemțirea propriei sale nații! Aceasta nu se mai poate admite. O grabnică prefacere în sânul corpului dăscălesc primar se impune.

Dar afară de asta, eu fac un călduros apel la sufletele minoritarilor de a ne învăța limba, căci ea e singurul mijloc de a ne putea înțelege de la popor la popor. Și această înțelegere nu e de nevoie numai pentru lucrurile mici, dar mai ales pentru *lucrurile mari*, pentru bunul trai politic, cultural, economic, pe care împrejurările ne silesc a-l duce împreună.

Dragii mei colegi și prieteni,

Învățați-ne limba, căci veți vedea în ea noblețea originei noastre romane!

Învățați-ne limba și vă veți convinge că nu suntem fiii nimănui ci fiii celor mai de samă popoare vechi: Dacii-traci și Romanii-latini.

Învățați-ne limba și veți înțelege prin ea rostul pe care neamul nostru l'a avut aici în peninsula balcanică:

Rost cultivator al pământului!

Rost civilizator al oamenilor!

Asigurători ai drumurilor comerciale ce legau Orientul cu Occidentul !

Alcătuitori ai frontului creştin împotriva Turcilor, atunci când celelalte neamuri nu mai puteau lupta !

Apărători ai culturii Apusului !

Ocrotitori şi sprijinitori ai culturii Răsăritului !

Învăţaţi-ne limba şi veţi pricepe de ce acest rost din trecut ne dă dreptul să avem şi un rost în viitor, rost pe care virtuţile strămoşeşti şi însuşirile noastre ni-l impun, ni-l poruncesc !

Învăţaţi-ne limba, dragii mei, şi veţi vedea că suntem un popor cu care se poate trăi împreună şi *această credinţă va fi începutul solidarităţii dintre noi şi d-voastră* !

In numele acestei solidarităţi, vă urez la toţi : sănătate şi drum bun !

T. CRUDU

CUVÂNT LA MASA DE RĂMAS BUN A INVĂŢĂTORILOR STREINI.

Cinstiţi meseni,

Sunt mulţumit că şcoala noastră tânără, a fost aleasă pentru ţinerea cursurilor de vară cu ajutorii de învăţători. Dar sunt mai mulţămit că bănăţeni şi odorheieni au venit la noi să înveţe limba română. Cine-ar fi mai crezut acest lucru, acum 4 ani, când am început şcolile pregătitoare, supt regimul păcii de la Bucureşti, care ni răşluise hotarele !?

Şi astăzi vedem o minune : căci nu poţi numi altfel decât o minune, prezenţa fraţilor bănăţeni şi odorheieni în mijlocul nostru !

Această minune am voit s'o sărbătorim acum, împreună cu toţii, pecetluind-o pe veci în analele şcolii noastre şi în amintirea botoşănenilor. Şi, Doamne, greu ne-a fost să ne împlinim cinstea de a primi cumsecade în mijlocul nostru pe aceşti oaspeţi streini. *Greu*, căci nu eram pregătiţi cu nimic. N'aveam de cât paturi cu scânduri goale. Şi totuşi n'am făcut, cum am

auzit că au făcut alte şcoli bătrâne, să închidem uşa în faţa celor ce veneau să bată la ea, ca să li se deschidă. N'am aşteptat ordine, n'am aşteptat lămuriri, ci am alergat la fapte. Şi, cu munca unora pedeoparte, cu bunăvoinţa altora pe de alta, am izbutit în *ce a fost mai greu*, să le dăm casă şi masă.

De aceia ţin să mulţumesc în public: d-şoarei Olga Savinescu, directoara şcoalei normale de fete, care ne-a dat mindirele necesare; d-lui colonel M. Placa, pentru că ne-a dat 40 pături cazone; d-lui sublt. Niculcescu de la geniu, care cel întâiu, cu cea mai mare bunăvoinţă, ne-a pus la dispoziţie, fără ordin, păturile şi feţele de pernă de care am avut nevoie.

Mulţumesc şi reg-tului 37 care ne-a dat coşurile.

Mulţumesc dar acelora cari au înţeles că, primirea oaspeţilor streini, nu era numai o datorie a şcoalei noastre, *dar o datorie a tuturor. Căci, orice neajuns, pălmueşte* nu numai şcoala *dar şi obrazul târgului, al ţării.* Cu toţii împreună însă am putut să facem, ce n'au făcut alte şcoli. Mulţumesc şi colegilor bănăţeni şi odorheieni cari s'au declarat satisfăcuţi cu ce au găsit, cu ce le-am dat, fără să murmure, fără să cârtească. *S'au uitat desigur, nu la cele materiale, propriu zis, ci la sufletul cu care li s'au servit cele materiale.*

Şi, greul aranjamentului dat la spate, restul s'a împlinit de la sine. Pentru limba română am găsit dascăli din cei mai buni printre institutorii şi învăţătorii locali. Am avut pe d-l M. Vasiliu, revizorul, care a făcut geografie; pe d-l Anton Popescu, la română; d-l C. Ţighiliu, aritmetică; d-na Ardeleanu, botanică; d-l Gh. Bosnea, zoologie. Cu munca lor şi cu bunăvoinţa dv., dragi colegi, s'a ajuns la rezultatele pe care onorata asistenţă le-a văzut şi aplaudat în producţia organizată pentru acest scop.

Mulţumesc dar şi acestui corp dăscălesc ales, care a ajutat şcoala normală şi naţia română în lupta ei pentru apropierea elementelor streine conlocuitoare.

Şi acum, ca încheiere, lăsaţi-mă să spun ceva şi celor ce se duc de la noi:

„Fraţi bănăţeni şi fraţi odorheieni,

Sufletul bun, larg, primitor, pe care l'aţi văzut aici în şcoala noastră, *acelaş suflet este în întreaga Ţară Românească*, în întreaga Românie Unită! Sunt lipsuri, sunt neorânduieli, sunt

supărări, e foarte adevărat! Trebuie să ştiţi însă că, precum aici la şcoală noi n'am fost preveniţi şi pregătiţi a vă primi, tot aşa nici România n'a fost pregătită şi prevenită pentru acest trai împreună cu dv. Cum însă noi am făcut ce am putut şi repede v'am procurat o viaţă ticnită, tot aşa şi România-Unită, va face negreşit ce va putea pentru ca Dv. să aveţi o viaţă plăcută în sînul ei. Se cere numai ca să fiţi îngăduitori, să fiţi răbdători, să fiţi împăciuitori *aşa cum aţi fost la noi.*

Să luaţi în samă nu lucrul material care vi se dă, ci sufletul, inima bună cu care vi se dă. Şi, cum noi aici tragem nădejde că în curând să avem o şcoală nouă, mare, bună, cu toate înzestrată, aşa şi ţara românească, mâine, prin sforţarea noastră a tuturora, va ajunge să fie o ţară cu adevărat nouă, mare, bună, încăpătoare pentru toţi fiii ei. In numele acestor vremi închin paharul meu şi strig: Trăiască România-Unită, trăiască fiii ei de toate neamurile!"

T. CRUDU

SCRISOAREA UNUI CURSIST STREIN.

Domnule Director,

Dupa m'am odihnit de oboseală călătorii, mi permiţi, că să Vă dau la cunoştinţa, că am sosit bine, fără rău şi ai mei am găsit cu sanătate. Bucura mea acuma-i perfect; am lipsit acasă, dar în locul acestui m'am folosit ceva la D-vostru şi aşa echilibru e reparat.

Mai ceva Domnule Director! O să spun, *fiindca strânge inima mea.* Când am sosit, m'am prezentat la revizoratul nostru şi am privit în un conspect despre învăţători veniţi dela cursurile de vară şi am văzut, ca sunt învăţători care au primit mai mult parale pentru transport, decât 200 lei. Anume: în Craiova 300 lei, în Galaţi 500 lei, în Câmpulung 800 lei, în Buzău 500 lei. Cu cei din urmă n'am intâlnit la drumul intors cum s'au dus cu directorul şcolii normale în frunte la ministeriul, unde cu certa, peste 500 lei mai au ridicat şi câte 300 lei. Şi care au stat la cursul în Bucureşti, au primit *1100 lei.*

Namţul are un proverb: ein bloeder Hund wierd selten

fett! (Un câne ruşinos nu se *îngrăşeşte*!) Noi am fost drepţi, supuşi, am stat cu încredere către ministerul nostru şi am primit ca resplată 200, fiindcă.... am fost cei mai departe dintre toţi, şi am drept de cele mai mare spesele de transport!!??

Mi iertaţi Domnule! Nu vreau să face imputare către D-vostru. Şi D-vostru aţi fost cu încredere către Ministru. D-vostru aţi făcut, ce să poate face un om cinstit. Eu cred, ca şi D-vostru, sunteţi înşelat. Asta e mare tulbure şi nu aveà să se întrece. Iara-i dovedit, ca în ministeriul nu sunt oameni experţi, care nu înţeleg a administrà, tot aşa faptul acesta, ca în doi ani n'am primit leafă nici-odată la întiul lunii 20 aici, şi leafă pentru August până acum, nam primit. Aceşti sunt greşeli groşi!

Vă salut, Domnule Director, cu stima graţiosă.

B. S.

20. Aug. 1921.

1922

Situaţia cursurilor de vară din anul 1922, ţinute conform ordinului No. 51186/922 pentru suplinitorii din jud. Botoşani, Dorohoiu, Roman şi Iaşi.

— **Personalul didactic al acestor cursuri.** —

No. cor.	Numele şi Pronumele	Titlul	Obiectul ce predă
1	Pr. Th. Chiricuţă	provizor	director, pedagogia
2	Xenia Neculau	„	istoria
3	Const. Tufescu	definitiv	matematică, şt.-naturale
4	Anton Popescu	institutor	l. română
5	M. Vasiliu	„	geografia
6	Const. Ţighiliu	„	corespondenţa, muzica
7	Gh. Bosnea	învăţător	l. manual
8	Const. Dimitriu	„	pr. pedagogică
9	Gh. Bosnea	„	«
10	Dumitru Ardeleanu	„	«

Candidaţii cu 4 clase secundare cari au urmat cursurile în vederea examenului de ajutor de învăţător.

— **Rezultatul obţinut la sfârşitul cursurilor.** —

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media obţinută	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media obţinută
1	Carale Olga	8.23	17	Tincu Ioan	7.16
2	Malaşincu Adam	8.08	18	Dăscălescu Ecaterina	7.15
3	Nistor Gheorghe	8.08	19	Ioniceanu Constantin	7.15
4	Matei Virgil	7.85	20	Dron Ioan	7.14
5	Codrescu Hareta	7.77	21	Cristescu Cleopatra	7.08
6	Scripa Gheorghe	7.77	22	Todiriu Ana	7.08
7	Pavlovici Dionisie	7.69	23	Ciopron Ioan	6.92
8	Lupu Ioan	7.69	24	Florescu Leocadia	6.92
9	Uriţă Constantin	7.62	25	Bălţărescu Eliza	6.77
10	Horomnea Sasa	7.61	26	Scripcă Mihail	6.77
11	Irimia Aglaia	7.54	27	Doinea Lucreţia	6.62
12	Enache Vasile	7.46	28	Chesim Eliza	6.54
13	Cristescu Ortansa	7.46	29	Chirica Floricel	6.46
14	Negulescu Lucreţia	7.31	30	Ştefano Haralamb	6.15
15	Ştefănescu Maria	7.23	31	Bazic Elena	6.08
16	Ionescu Elena	7.23			

Cu rezultate insuficiente

1 Mironesanu Liviu
2 Covaliu Mihail

Respinşi

1 Dimitriu Maria

Candidaţii cari au dat examen de clasa III normală.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Simionescu Elena	9.10	7	Filipescu Mihai	6.50
2	Maftei Alexandrina	6.90	8	Mircescu Gheorghe	6.50
3	Andriescu Elena	6.81	9	Clocotici Gheorghe	6.40
4	Calmuschi Mihail	6.70	10	Ionescu R. Virginia	6.40
5	Cojocaru Petru	6.60	11	Dimitriu Paul	6.20
6	Panaintescu Eufrosina	6.60	12	Halunga Cristofor	6.00

Căzuți

1 Cuciureanu Aurelia
2 A Floarei Florica
3 Deică Victoria
4 Constantinescu Aglaia
5 Crap Ioan
6 Râpă Gh. Ilie
7 Popovici Eugenia
8 Calistru Ioan
9 Ciornea Mihai
10 Chiriac Ioan
11 Holban Lascar
12 Bârgăoanu Olga
13 Camban Titus
14 Glucovschi Aglaia

Rezultatul examenului seriei II la sfârșitul cursurilor (clasa IV normală) 1922.

REUȘIȚI

No. cor.	Numele și Pronumele	Media	No. cor.	Numele și Pronumele	Media
1	Boacă Lucreția	7.80	11	Teodorescu Maria	7.20
2	Crețanu Ana	7.70	12	Obadă Elena	7.10
3	Lupăceanu Aglaia	7.60	13	Radu Matilda	7.10
4	Rusu Ana	7.60	14	Răileanu Eliza	7.00
5	Dăscălescu Albertina	7.40	15	Buzilă Vasile	6.80
6	Domanschi Ecaterina	7.40	16	Nazare Alice	6.80
7	Moisa Natalia	7.40	17	Samson Maria	6.60
8	Baciu Gh. Dumitru	7.30	18	Antoniu Vochița	6.60
9	Munteanu C. Ioan	7.20	19	Lăzărescu Eugenia	6.50
10	Balan V. Ștefan	7.20	20	Gherasim Clementina	6.40

Căzuți

1 Racoviță Petru
2 Andraș Ana
3 Geanopol Grigore
4 Pădure Clara
5 Șandru Gheorghe
6 Iordăchescu Petre
7 Savin Alexandru
8 Râpă Ilie

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Rezultatul examenului seriei III-a de cursişti pentru cl. I şi II-a.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Eliberat certificat de clasa	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Eliberat certificat de clasa	Media
1	Simionescu Elena	I şi II	9.18	16	Stavrat Sofia	II	7.00
2	Bârlădeanu Alex.	II	8.70	17	Comisu Olga	„	6.90
3	Bobescu Elena	„	8.40	18	Florescu Eliza	„	6.90
4	Marcus Peisa	„	8.40	19	Chesim Sofia	„	6.90
5	Leizerovici Sura	„	8.20	20	Melinte Margareta	„	6.80
6	Manus Estera	„	8.20	21	Sebastian Ioan	„	6.80
7	Huţupaş Elena	„	8.10	22	Manoliu Ana	„	6.80
8	Boacă Eliza	„	8.10	23	Comăneanu Natalia	I	6.55
9	Budescu Laura	„	7.90	24	Manolescu Elisabeta	„	6.54
10	Munteanu Elena	„	7.90	25	Dăscălescu Natalia	„	6.50
11	Aniţoaei Aglaia	„	7.88	26	Crâşmaru Maria	„	6.50
12	Costandachi Virgil	„	7.80	27	Diaconescu Eugenia	„	6.33
13	Andriescu Elena	„	7.54	28	Popovici I. Gh.	„	6.32
14	Ghimpa Olimpia	„	7.40	29	Calistru Gh.	„	6.27
15	Tiron Eliza	„	7.10				

Căzuţi

1 Florescu Ioan
2 Florescu Elena
3 A Ilenei Petru
4 Bazic Stratica
5 Vrânceanu Elena
6 Antoniu Elena
7 Carp Dumitru
8 Pintilii Nicolai

Directorul cursurilor de vară
Preot Toma Chiricuţă
Profesor de Pedagogie

EXAMENELE DE DEFINITIVAT TINUTE LA SCOALA NORMALĂ «M. EMINESCU»

I. 1921

Situaţia examenului de definitivat ţinut în sesiunea Februarie, 1921, conf. ord. No. 3841/921, pentru învăţătorii din jud. Botoşani. Comisiunea a fost următoarea: Tiberiu Crudu, preşedinte, Xenia Neculau, I. V. Luca, membri şi I. I. Onu, delegatul ministerului.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Elena Deliu	8.62	9	Ion Munteanu	7.62
2	Elena Filipescu	8.50	10	Ion Simionescu	7.50
3	Haralamb Daniş	8.12	11	Vasile Costinescu	7.37
4	Mihai Lucan	8.12	12	Gh. Marcianu	7.25
5	Adrian Costiniu	8.12	13	Ion Ciomaga	7.25
6	Constantin Rusu	8.00	14	Gh. Romanescu	7.00
7	Sultana Niculescu	7.75	15	Gheorghe Burac	7.00
8	Maria Diaconescu	7.62			

Respinşi

1 Natalia Bancilă
2 Aurel Cotiş
3 Neculai Romanescu
4 Eufrosina Popa
5 Maria Popocici
6 Eugenia Suceveanu
7 Maria Simion

Situaţia examenului de definitivat ţinut în sesiunea Martie 1922, conf. cu ordinul No. 20967/922, pentru învăţătorii din jud. Botoşani, Dorohoiu şi Fălticeni.

Comisiunea a fost următoarea: Tiberiu Crudu, preşedinte, Cecilia Halunga, Pr. T. Chiricuţă şi C. Tufescu, membri, iar Gh. Ionescu, inspector primar, delegatul ministerului.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Gheorghe Ionescu	9.75	28	Matilda Scurtu	8.00
2	Dumitru Ardeleanu	9.75	29	Dumitru Olaru	7.87
3	Neculai a Preotesei	9.12	30	Ilie Bărnea	7.87
4	Eugenia Neculcea	9.12	31	Haralamb Sfichi	7.87
5	Dumitru Brohanschi	9.00	32	Pr. Toader Tomaziu	7.87
6	N. Constantineanu	9.00	33	Sevasta Oprişan	7.75
7	Constantin Chiriac	8.63	34	Ion Lateş	7.75
8	Elena Constinescu	8.62	35	Aurora Gavrilovici	7.63
9	Aurelia Cotiş	8.62	36	Constantin Aretni	7.62
10	Ioan I. Petrescu	8.62	37	Mihai Graur	7.62
11	Corneliu Buzneanu	8.50	38	Olga Hodoroabă	7.62
12	Mihai Halunga	8.50	39	Alexandru Moisiu	7.50
13	Constantin Vartic	8.50	40	Sotir Talpă	7.50
14	Constantin Petrescu	8.37	41	Vasile Stoica	7.50
15	Ana Nicolau	8.37	42	Natalia Ionescu	7.50
16	Const. Teodorescu	8.25	43	Ecaterina Catrinici	7.50
17	Ion Lupaşcu	8.25	44	Maria Popovici	7.37
18	Dumitru Popovici	8.25	45	Natalia Băncilă	7.37
19	Adela Nicoleanu	8.13	46	Eugenia Suceveanu	7.25
20	Eleonora Enăşescu	8.13	47	Elena Manole	7.25
21	Dumitru a Popei	8.13	48	Eufrosina Grefians	7.13
22	Vasile Teodosiu	8.13	49	Neculai Pricopi	7.13
23	Pr. Dumitru Hadârcă	8.12	50	Olga Cotiş	7.00
24	Dumitru Pompaş	8.12	51	Dumitru Dăscălescu	7.00
25	Ion Iacob	8.00	52	Pr. Const. Urzică	7.00
26	Neculai Romanescu	8.00	53	Vasile Bârleanu	7.00
27	Elvira Balan	8.00			

Respinşi

1 D-tru Simionescu
2 Maria Simion
3 Eufrosina Popa
4 Elena Căileanu
5 Anton Frunzeti
6 Dumitru Popovici
7 Ortansa Doroftei
8 Petru Oescu
9 Vasile Alexandrescu

Situaţia examenului de definitivat ţinut în sesiunea Martie, 1923 pentru învăţătorii din jud. Botoşani, Dorohoiu şi Fălticeni.

Comisiunea a fost următoarea: Tiberiu Crudu, preşedinte, Cecilia Halunga, Pr. T. Chiricuţă şi C. Tufescu, membri, iar I. Dumitraşcu, inspector şcolar primar, delegatul ministrului.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	No. cor.
1	Elena Filip	9.50	18	Aspazia Spiridon	8.00
2	Ion Chiţu	9.37	19	Elena Liteanu	7.88
3	Constantin Ştefănescu	9.25	20	Gheorghe Olteanu	7.75
4	Elena Costeanu	9.13	21	Eufrosina Popa	7.63
5	Pavel Mihailescu	9.13	22	Elena Curliu	7.50
6	Gheorghe Buzilă	8.75	23	Elena Stan	7.50
7	Ion Nistor	8.63	24	Eugenia Ştefănescu	7.38
8	Constantin Rotaru	8.63	25	Elena Petrescu	7.37
9	Teodor Todică	8.63	26	Alexandru Bâju	7.25
10	Aspazia Mihailescu	8.63	27	Ana Lăzărescu	7.25
11	Ilie Pintilii	8.50	28	Florentin Huşanu	7.25
12	Grigore Sturzu	8.50	29	Anton Frunzeti	7.00
13	Gheorghe Lateş	8.25	30	Maria Simion	7.00
14	Maria Mihailovici	8.00	31	Dumitru Popovici	7.00
15	D-tru Simionescu	8.00	32	Ortansa Doroftei	7.00
16	Gheorghe Manole	8.00	33	Vasile Constantinescu	7.00
17	Vasile Iordache	8.00			

Respinşi

1 Virginia Cucu
2 Elena Căileanu
3 Pr. Gh. Negureanu
4 Mihai Dodoi
5 Pr. Petru Hadârca
6 Corina Lucan
7 Maria Cucu
8 Aglaia Rusu
9 Ecaterina Rusu
10 Teodora Honceriu
11 Pr. Const. Iliescu
12 Ecaterina Vartic
13 Eleonora Timofte
14 Ruxanda Albu
15 Maria Zahărescu
16 Gh. Popuţoaia
17 Pr. Ion Mihăilescu
18 Alexandrina I.
19 Ruxanda Pintilii
20 Petru I. Oescu
21 Teodora Popovici
22 Gheorghe Onişoru
23 Eug. Marinescu

IV. 1924

Situaţia examenului de definitivat ţinut în sesiunea Martie, 1924, conf. cu ord. No. 23685/924, pentru învăţătorii din jud. Botoşani. Comisiunea a fost următoarea: T. Crudu, preşedinte, Cecilia Halunga, Pr. T. Chiricuţă şi C. Tufescu, membri, iar D. Sachelarescu, inspector general primar, delegatul ministerului.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Natalia Caras	9.12	7	Iulia Teodorescu	8.13
2	Eugenia Obreja	9.00	8	Dumitru Cristea	7.87
3	Aglaia Burghelea	8.83	9	Ion Grigoraş	7.75
4	Orest Elvadeanu	8.75	10	Magdal. Davidescu	7.50
5	Marioara Grigoraş	8.63	11	Pr. Dumitru Bârzu	7.00
6	Mihai Pintilii	8.37			

Respinşi

1 Pr. Gh. Negureanu
2 Neculai Popovici
3 Ion Soltaniuc
4 Maria Mazilu
5 Gh. Constantinescu
6 Lazăr Radeş

V. 1925

Situaţia examenului de definitivat ţinut în sesiunea Martie, 1925, conf. cu ord. No. 28875/925, pentru învăţătorii din jud. Botoşani. Comisiunea a fost următoarea: T. Crudu, preşedinte, Olga Savinescu, Maria Vicol şi Pr. T. Chiricuţă, membri, iar D. Sachelarescu, inspector general primar, delegatul ministerului.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	Mihai Apostol	10.00	8	Vasile Lişman	7.50
2	Alexandrina Roma-	9.41	9	Maria Panaitescu	7.33
3	Elena Lebădă nescu	8.25	10	Lucia Graur	7.33
4	Ion Soltaniuc	8.25	11	Maria Răţoiu	7.16
5	Gheorghe Bercea	8.16	12	Lazăr Radeş	7.08
6	Maria Mihalciuc	7.75	13	Maria Curcă	7.08
7	Ghorghe Alexievici	7.58	14	Mihai Dodoi	7.00

Respinşi

1 Neculai Popovici	Neculai Oprişanu
Maria Mazilu	Dumitru Nechita
Aurelia Palaga	Ilie Zuzu
Arghira Andronescu	Dumitru Curcă
Gheorghe Lupu	Dumitru Ionescu
Petru Grasu	Iordache Corcov
Ana Păucă	Domnica Grosu

VI. 1926

Situaţia examenului de definitivat ţinut în sesiunea Martie, 1926 ord. No. 25794 pentru învăţătorii din Jud. Botoşani. Comisiunea a fost următoarea: Tiberiu Crudu, preşedinte, Olga Savinescu, N. N. Răutu, Pr. Th. Chiricuţă. Const. Tufescu, membri, iar D. Sachelarescu, inspector general primar, delegatul ministerului.

REUŞIŢI

No. cor.	Numele şi Pronumele	Media	No. cor.	Numele şi Pronumele	Media
1	V-le Sofronescu	8.58	12	Neculai Oprişanu	7.58
2	Dumitru D. Vasiliu	8.50	13	Elvira Costinescu	7.50
3	Grigore Moisii	8.41	14	Olga Carale	7.41
4	Maria Scobai	8.33	15	Corina Lucan	7.41
5	Maria Maziliu	8.08	16	Petru Grasu	7.41
6	Domnica Grosu	8.00	17	Nathalia Iordăchescu	7.33
7	Dumitru Ionescu	8.00	18	Neculai Popovici	7.33
8	Veronica Dănilă	7.83	19	Elena Conici	7.25
9	Dumitru Nechita	7.75	20	Eugenia Daniş	7.16
10	Maria Ulrich	7.66	21	Aurelia Palaga	7.00
11	Iordache Morcov	7.58	22	Vasile Petrescu	7.00

Respinşi

1 C-tin Vicoveanu
2 Dimitrie Cucu
3 Ana Păucă
4 Neculai Enăşescu
5 Neculai Donici
6 Ştefan Dănilă

EXAMENE DE AJUTORI DE INVĂȚĂTORI ȚINUTE LA ȘCOALA NORMALĂ «M. EMINESCU».

I. 1921

Situația examenului de ajutori de învățători, ținut conform ord. No. 70501/921 în sesiunea August 1921. Comisiunea a fost alcătuită astfel: Olga Savinescu, președintă, Xenia Neculau, Const. Tufescu, Anton Popescu, M. Vasiliu și Const. Țighiliu, membri.

REUȘIȚI

1	Iacobescu Mihai	9.09	14	Matei Virgil	7.88
2	Vasiliu Enric	8.69	15	Irimia Aglaia	7.57
3	Râmbu Gheorghe	8.57	16	Vrânceanu Aurelia	7.52
4	Lozneanu Maria	8.52	17	Pavlovici Dionisie	7.50
5	Clocotici Constantin	8.50	18	Ioan Emilia	7.47
6	Enache Iancu	8.45	19	Găitan Maria	7.44
7	Străliciuc Fevronia	8.19	20	Munteanu Elena	7.38
8	Horomnea Sava	8.17	21	Negulescu Lucreția	7.31
9	Enciu Alexandrina	8.17	22	Timofte Vasile	7.21
10	Iliescu Ioan	8 05	23	Todiriu Âna	7.14
11	Chirica Arghira	8.04	24	Halunga Ioachim	7.14
12	Purțuc Gheorghe	8.00	25	Munteanu Ecaterina	7.00
13	Codrescu Haretina	7.95		**Căzuți:** Leonte Petru	

II. 1923

Situația examenului de ajutori de învățători, ținut conform ord No. 94716/923, în sesiunea Oct. 1923. Comisiunea a fost alcătuită astfel: Tiberiu Crudu, președinte, Xenia Neculau, N. N. Răutu, Const. Tufescu și M. Vasiliu, membri.

REUȘIȚI

1	Scriban Alexandru	8.29	6	Antoniu Vochița	7.70
2	Bobescu Elena	8.04	7	Obadă Elena	7.54
3	Samson Maria	7.83	8	Panaitescu Eufrosina	7.12
4	Andriescu Alex.	7.83	9	Andriescu Elena	6.66
5	Mandinescu Vasile	7.83			

Respinși

1 Chirica Floricel
2 Clocotici Dumitru
3 Fodor Ana
4 Gherasim Clementina
5 Teodorescu Vasile
6 Cojocaru Petru

BOTOȘANII. [1]

(Reprodus din „Viața Romînească" pe Iulie, 1921)

De-ai privi, în pacea amurgului, de pe oricare din dealurile vecine, Botoșanii sau *Botoșănii* noștri și împrejurimile lui, ai intui, ca'ntr'o icoană ideală, esența ființei bătrânului oraș: liniștea. Și'n înfățișări, și'n viața lăuntrică, Botoșanii e un colț de pace, de armonie, de visare și de artă; și toate încep chiar dincolo de hotarele lui...

Păduri bogate, așezate pe dealuri line, la Apus, la Miază-zi și Răsărit: a Baisei și Agaftonului, a Cristeștilor, cunoscută de botoșăneni subt numele de Raiul, adevărat colț de raiu, înflorit și răcoros. Pe vremuri, ele ajungeau până în preajma târgului: azi numai Rădiul, pădurice tânără și rară, se mai apropie, sfios, de așezările mărginașe ale unei căzărmi... In zări trandafirii, dorm în lumină de amurg codrii străvechi ai Voronei și Tudorei. Ogoare întinse vălurează până'n depărtări. Cărări șerpuite, drumuri largi coboară și urcă domol către sate și târguri, către zări nelămurite, printre lanuri și pajiști pline de flori..

Dar Botoșanii nu e stăpân peste un ținut singuratic și pustiu de așezări omenești. Satele vin până aproape. Iată, ici, în preajmă, Curteștii, cu căsuțe puține și sărace, cu biserica-i albă între livezi; mai încolo, Orășenii și'n depărtare Cristeștii, cu pădurile Coșulei. Spre Apus, pe o măgură, se tupilează între pomi mânăstirea de maici a *Gaftonului*, cu satul revărsat pe coastă, spre iazul din care n'a mai rămas nimic. Încoace, pe costișe, e Mânăstirea Doamnei, apoi Baisa, puține case presărate pe laturile drumului ce urcă dealul păduros spre Vlădeni. Mai spre Miază-noapte, se arată Stânceștii, sat de oameni gospodari, care privesc fără ură curtea boerească a familiei Cali-

---

1) Dela data când acest articol a avut deosebita cinste să fie publicat de „Viața Romînească" (Iulie, 1921), unele lucruri s'au schimbat în Botoșani, așa că anumite afirmații, exacte atunci, nu mai pot fi astfel, acum. Liceul Laurian s'a reclădit, Ateneul s'a reînființat, mișcarea culturală s'a intensificat, se pare, prin Universitatea populară „N. Iorga"... Despre Botoșani vorbește, interesant și merituos, monografia scrisă de d-l A. Gorovei.

Cum, însă, retipărit aici, articolul nu-i decât reproducere din „Viața Românească", fiind deplin cedat revistei ieșene, n'am făcut nici o schimbare, chiar acolo unde aceasta ar fi fost deplin necesară. — *Autorul.*

machi. In partea stângă a drumului spre Cucorăni, sat frumos și bogat cu biserică înaltă și subțire, mai aproape de târg, stau ascunși în văgăună Ipotești cei cu sfinte amintiri și, mai încoace, chiar lângă drum, Cătămărești, cu instalația de apă, așezată lângă casa proprietarului moșiei. Chiar lângă târg, sunt casele sărace din Luizoaia, apoi Cișmeaua cu fabrica de bere, Roșiorii și, peste deal, Stăucenii, cu iazul său întins și bogat în lișițe, rațe sălbatice și raci...

* * *

Intre niște așezări ca acestea, bogate și fermecătoare, își întinde, pe coline, nesimțit înclinate, Botoșanii, hotarele sale.

Cine va fi pus temelia celei dintâiu așezări a târgului, fie el un Botăș, cum spune d-l Iorga, sau altul, a fost, desigur, un om iubitor de pace și un suflet de poet. N'a fost nici pescar cu dor de ape, nici negustor cu gândul la câștig, ci poate un contemplativ și un mistic, de și-a ales drept așezare sie-și și alor săi, un ținut ca acesta, lipsit de vre-o apă fremătătoare și bogată în pește, la mijloc de țară, departe de hotarul supus primejdiilor și de drumurile cele mari de negoț, afară de unul, după cum se spune.

S'a zis despre oamenii liniștiți că n'au istorie: s'ar putea spune pe drept același lucru și despre așezările omenești liniștite. Și e foarte interesant de știut și caracteristic faptul că așezarea Botoșanilor nu intră în istorie decât în 1439 (vezi N. Iorga, *Istoria Românilor în chipuri și icoane*), când «Tătarii de Crâm.... ii prefăcură în cenușă bordeile, căsuțele de lemn, acoperite cu șindrilă și stuf». O dată relativ târzie, desigur, față de aceia a întemeierii satului care a precedat orașul.

Dar, oricât de săracă ar fi istoria Botoșanilor, ea nu lipsește cu totul. Și spre a se vedea aceasta, fie-mi îngăduit să reamintesc, fugar și necomplect, pe temeiul cărților d-lui Iorga, unele fapte din istoria mai veche a orașului nostru.

Satul ars de Tătari la 1439 n'a dispărut niciodată, nu s'a oprit pe loc. Domnii țării, atrași poate de farmecul locului, de liniștea și răcoarea pădurilor din preajmă, de patima vânătorii, ori de năzuinți mai înalte ca: impărțirea dreptății, nu l-au lăsat uitării. Despre marele Ștefan nu se poate spune că a stat în Botoșani, totuși a înfăptuit, de dragul locului, la 1496, ctitoria sa, biserica Popouților, în apropierea târgului. Aici Ștefan avea

loc de popas și odihnă. După ce Ștefan luă Pocuția, Botoșanii începură a se ridica prin negoț: era așezat pe drumul dintre Suceava și Iași, pe unde coborau mărfurile în josul țării.

Petru Rareș a îndrăgit însă, chiar târgul Botoșanilor: d-l Iorga vorbește de o scrisoare a Domnului către Bistrițenii Ardealului, datată din «oppidum Botusan», anul 1528. In mai multe rândurile, îl găsim aici.

Dar Doamna sa, Elena, de neam sârbesc, și-a legat numele de ctitoria celor două vechi biserici ale Botoșanilor: Sfân-

Biserica lui Ștefan cel Mare din Popăuți.

tul Gheorghe, cel înoit în anii din urmă și Uspenia, astăzi catedrală, purtătoare de turn cu ceasornic... Doamna, însă, n'a fost îngropată nici la Sf. Gheorghe, nici la Uspenia.

Pe la 1601, pe vremea lui Ieremia Movilă, s'a oprit câtva timp la Botoșani, Sigismund Bathory; mai târziu, Vasile Lupu a stat de două ori în târgul lui Botăș.

In aceste vremuri, de viață orășenească acum, Botoșanii era cârmuit de un șoltuz cu 12 pârgâri, la care se adăugară, din vremea Doamnei Elena, vornicii. Actele se scriau de către dieci ori preoți, de care erau doi, de obiceiu.

Târgoveţii erau români şi armeni: erau negustori şi meşteri iscusiţi. Dela 1745, se pomenesc târgoveţi evrei. Se întâlnesc în acte şi nume de negustori greci.

Prin strămutarea capitalei dela Suceava la Iaşi, Botoşanii ajung centru comercial şi o populaţie numeroasă se adună între hotarele lui.

In veacul al XVIII-lea, însă, negoţul Botoşanilor decade. Totuşi Mihail Racoviţă îngrijeşte oraşul Fiul său, Constantin, schimbă biserica lui Ştefan Vodă în mânăstire şi o închină patriarhiei din Antiochia. In fruntea ei, sunt de acum înainte Egumenii greci.

Pe la sfârşitul veacului, se aşează în oraş boerinaşii. D-l Iorga pomeneşte vre-o 18 nume, care reprezintă tot atâtea familii. Vrednic de amintit e faptul că bunicul lui Mihail Kogălniceanu, boerinaşul Ioan, s'a cununat cu Smaranda Botăş în mânăstirea Popouţilor. Mormântul lui e la biserica Sf. Paraschiva a Botoşanilor.

In aceiaşi vreme, colonia Armenilor ajunge bogată şi influentă. Temeiul vieţii de oraş e de-acum în cele patru iarmaroace anuale: Sf. Ilie şi Sântămăria mică, la Sf. Vineri şi Sf. Teodor. Dintre ele, se mai păstrează, ţinându-se pe tăpşanul din preajma bisericii. Duminica mare a Botoşanilor, numai cel dela Sântămăria mică.

Aceasta e, în trăsături extrem de sumare, viaţa Botoşanilor până la epoca Regulamentului organic. Dela introducerea noilor principii de organizare, felul vieţii orăşeneşti se schimbă şi «vechiul regim» dispare.

O istorie temeinică a vieţii oraşului sub «noul regim» nu e nici măcar schiţată; rămâne, deci, să fie făcută, competent şi deplin. In aceste fugare şi impresioniste „crâmpee", nu voiu îndrăzni s'o fac, pentrucă, în situaţia de acum a cercetărilor istorice, ar fi pretenţios din parte-mi... Chiar dacă bunii cetitori ar rosti osândă pentru această nevoită lacună... Poate tocmai asta va fi pentru unii îndemn la lucru...

* * *

Bogată sau săracă în trecutul ei, viaţa de azi se desfăşoară pe un pământ binecuvântat: rodnic şi frumos.

Intre dealuri pline de încântări, întinderea oraşului e astăzi stăpânită, pe trei părţi din ea, de grădini. Din orice punct înalt

ai privi târgul, din afară ori dinăuntrul său, acest aspect îți încântă vara ochii și te îmbie stăruitor. De-ți arunci privirea în lungul umbrit de tei al Bulevardului spre gară și cuprinzi cu ochii și toate străzile ce dau în el; de cercetezi întinderea târgului spre «Vila lui Boian» ori spre mahalaua Armenimii; verdele deschis al salcâmului, cel larg, desfășurat al teiului ori castanului și cel închis, posomorît și simpatic, totuși, al bradului, te farmecă și te odihnește.

Dar toată poezia grădinilor botoșănene pare c'o întrupează grădina Vârnav, grădina publică a orașului. De numele

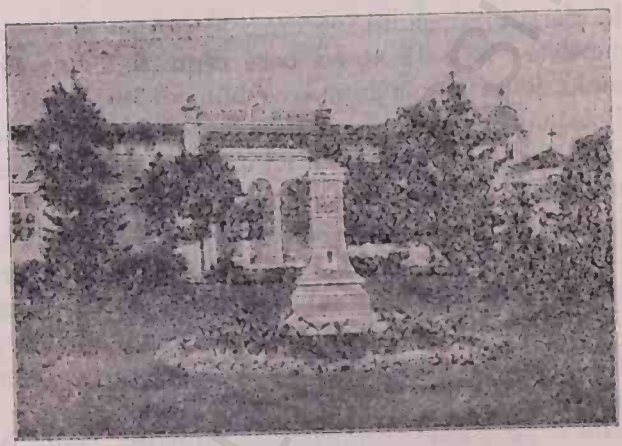

Școala „Marchian" și Statuia lui Eminescu.

ei de azi, se leagă amintirea uneia din cele mai vechi familii moldovenești, care a dat reprezentanți și literaturii române, și vieții publice trecute a ținutului Botoșanilor.

...O revăd într'o icoană din anii cei tineri, învăluită în poezia amintirii. Din Bulevard, intri, pe o poartă largă, în aleia din mijloc. Bănci străjuesc primitoare, de o parte și de alta, până în preajma lacului. Drumușoare umbrite de copaci uriași se despart din ea și se furișează printre covoare de iarbă mătăsoasă, presărate ici colo de straturi cu flori. Văd lacul din mijloc, cu apa lui clară, tăiată de câte o barcă, în plescăit de lopeți. Două podețe de piatră legate printr'o insulă, trec în arc pe deasupra-i. Copaci umbroși își pleacă pe mal bogăție de crengi, ori oglindesc în apă siluete svelte. O adiere undueşte fața apei, nesimțit.

Dincolo, e chioşcul muzicii, şi lângă el, havuzul cu ape ţâşnitoare îşi cântă melancoliile în mijlocul florilor de un roşu aprins.

O pajişte înflorită se desfăşură în faţă, scăldată în lumină iar în fund e movila cu scări de lemn, cu straturi de flori, cu chioşcul ei de mesteacăn, sus, în largul văzduhului. De acolo, privelişti sclipitoare se desfăşură ochilor în toate părţile ; dar dintre toate, nu cred să fie una fermecătoare ca aceia pe care o dă apusul, toamna...

Câtă mişcare nu s'a cheltuit pe aleele pline de taină ale, acestei grădini, printre brazii din care adie mirezme, câte do-

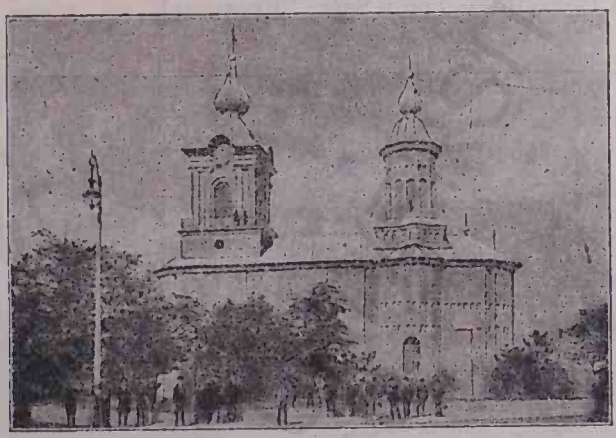

Biserica „Uspenia" din epoca lui Petru Rareş.

ruri, câte gânduri nu s'au liniştit poate în pacea acestui colţ de raiu ! Cine va scrie această istorie încântătoare şi necunoscută ?

Azi, numai după câţiva ani, Grădina Vârnav a murit în parte. Zilele grele pentru oameni n'au trecut fără să lase urme şi în fiinţa ei. Azi, lacul e secat şi pe fundul lui a crescut, bogată şi neaşteptată, iarba. Podeţele şi-au ruinat răzămătorile artistice, chioşcurile din preajmă s'au simplificat, havuzul doarme par'că somnul de piatră al veşniciei... Numai natura e veşnic tânără : mângâetor şi, totuşi, dureros contrast.

In bogăţia de grădini, se înalţă sau se tupilează casele vechi şi noui ale târgului. Mari ori mici, dacă nu sunt chiar în stradă, ele au în faţă răzoare de flori : stânjânei şi crini şi rozetă. Nuci bătrâni îşi tremură adesea frunza lată pe ramuri noduroase... Aerul pur scaldă toate, sub cerul calm, ca şi ţinutul...

Numai o parte a târgului, cea dinspre răsărit-miază-noapte e fără grădini. Acolo sunt în massă, după cum e, între biserica Sf. Voevozi şi cea armeană, Armenimea,-negustorimea şi meşteşugarii, cei mai mulţi evrei. Casele, cu înfăţişare modernă, stăpânesc mai toată întinderea străzii Mari. Se înalţă, grămădite unele în altele, pe amândouă părţile străzii din centru şi pe străzile ce pornesc pretutindeni din ea. Aici sunt magaziile cele mari şi dughenile, mai mici. Aici e fosta Piaţă Carol, cu pivniţe subterane de întinderi fabuloase, în întunericul cărora dormiau odată vinuri vechi şi scumpe. Pe aproape e şi Teatrul vechiu al Botoşanilor (azi: Sala Silberman), pe scena căruia

Palatul Poştei

bunicii noştri au privit jocul unui Miilo, în anii lui tineri, ca şi anii lor, atunci...

Dintr'un punct al străzii principale, se zăreşte Sinagoga cea mare. La spatele ei, şi până departe spre biserica Sf. Ilie, e un ţinut cu aspecte interesante: acolo trăeşte, şi munceşte îndărătnic, în cocioabe mizere, roase de umezeală şi murdărie, înclinate de ani, Evreimea săracă. E un Ghetto, cum nu-l are nici un oraş al Moldovei.

Printr'un ciudat contrast, dincolo de această regiune a mizeriei omeneşti, râde un ţinut gospodăresc, cu grădiniţe încântătoare şi căsuţe văruite. ce strălucesc de curăţenie şi îngrijire. Un aspect rustic, fermecător...

Pe toată întinderea asta, dintre grădini şi case, îşi înalţă

turnurile sclipitoare în soarele amiezii ori cenuşii de vreme, cele aproape douăzeci de biserici botoşănene. In muzica lor de clopote, în zile de sărbătoare, cântă par'că amintirile, altele pentru fiecare dintre ele, şi plâng generaţiile ce dorm somn etern sub brazda verde a pământului...

Sau poate plâng şi părăsirea pe care a adus-o duhul vremii noastre. Căci botoşănenii erau odinioară oameni plini de credinţă; azi, pentru biserică nu numai că nu jertfeşte ni-

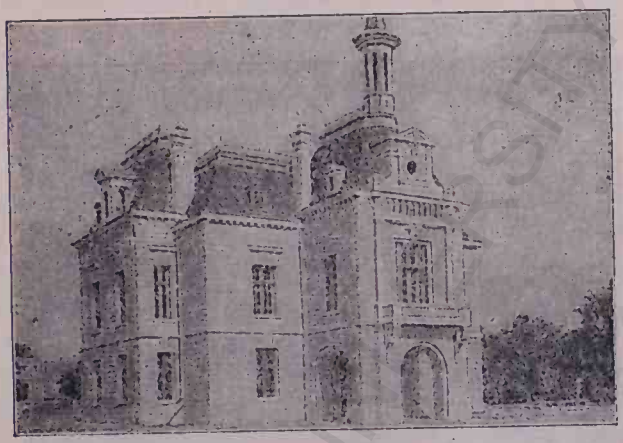

Primăria oraşului.

meni nimic, dar necredinţa a săpat şanţuri adânci în suflete: din frumuseţea lor, s'a dus o parte...

Cu credinţa, s'a dus însă şi o parte din morala societăţii de odinioară şi din patriarhalismul ei original şi bun. Azi, frivolitatea e o trăsătură pe alocuri şi a botoşăneanului, chiar când el e de baştină. Mondenitatea, adesea în ce are ea mai prost, a pătruns şi în acest oraş capăt de cale ferată. Ea se resfaţă şi în case şi pe stradă...

In faţa acestei situaţii, se ridică credinţa părţii din populaţia botoşăneană care e Evreimea. Sinagogile, multe, unele din ele bogate, sunt pline de credincioşi, moşnegi şi tineri. Chipuri clasice de Evrei bătrâni îşi pleacă frunţile pleşuve şi strălucitoare pe cărţi cuvioase, în biserici, în prezi de sărbătoare. Lumini lucesc în candelabre sara şi tăria coboară în suflete muncite de traiu greu, dar bogat în biruinţi...

Sectari şi deci separatişti sunt Lipovenii Botoşanilor. Go-

spodăriile lor ocupă o întindere însemnată din târg, în partea lui de Răsărit. Au biserica lor, ca pretutindeni, vorbesc graiul rusesc în casă şi rareori, prost, pe cel românesc. Vestiţi prin beţiviniile şi violenţa lor din zilele de sărbătoare, sunt muncitori de pământ şi grădinari de fructe, stăruitori şi tăcuţi la lucru. Se îmbracă încă în portul rusesc tradiţional şi poartă barbe mari şi plete lungi, unse. Chipuri de mujici din Rusia mare, nu arareori ţi se arată printre ei câte o figură tolstoiană, interesantă şi evocativă. In bigotismul şi misticismul lor, au în

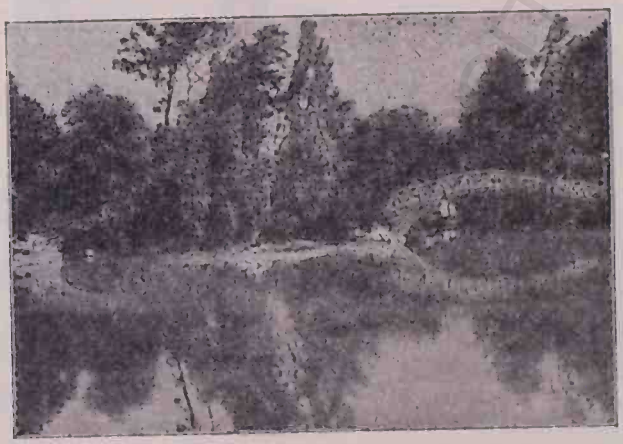

Lacul din Grădina publică „M. Eminescu".

tradiţie fabricarea lumânărilor: datorită acestui fapt, Botoşanii au una din cele mai bune fabrici de lumânări din Răsărit.

* * *

Dacă în suflete credinţa a suferit o micşorare, învăţătura în Botoşani înfloreşte, cu tot greul în care se zbate. Târgul nostru are, în primul rând, un Liceu, de băieţi, una din şcoalele cele mai vechi ale Moldovei, cu o vrednică de respect tradiţie culturală. Generaţii nenumărate de elevi, unii azi personalităţi strălucite, s'au perindat pe dinaintea numeroşilor profesori, celebri unii prin marea lor învăţătură, alţii prin sufletul lor mare.

Dar furtuna anilor din urmă a lăsat această şcoală fără adăpost. Căci pe dealul care domină oraşul întreg, stau şi azi

tristele ruini ale templului ce poartă numele lui August Treboniu Laurian. In focul rusesc din 1917, s'a mistuit, odată cu frumoasa clădire, una din bibliotecile cele mai interesante ale țării și o arhivă care cuprindea, în hîrtiile-i colbăite, o comoară neprețuită de fapte și amintiri.

De existența localului acestui Liceu, se pare că a fost legată și soarta Ateneului din Botoșani. Ani de zile de-a-rândul, în Aula largă și luminoasă, s'au rostit zeci de conferințe interesante, care răscoliau gânduri și dădeau îndemnuri, și celor bătrâni, și celor tineri. Azi, totul e amorțit... Căci Liceul nu-și mai are casa: Școala primară a lui Marchian Folescu îl găzduește, restrâns și incomod. Și suferinți de acestea tae aripile însuflețirii.

Dar problema localului e aceia pe care viitorul va trebui s'o rezolve pentru mai toate școalele botoșănene. Căci nici liceul de fete, școală veche și gospodărește administrată, nici noile școale normale, cea de băeți și cea de fete, nici școala profesională, nici cea comercială, nici școlile primare toate, n'au localuri cum trebuie, ori stau în casă străină. Bine o duc, însă, și din acest punct de vedere, cele două școli primare ale Evreilor, iar dintre școlile românești, numai un institut particular, liceu de fete, are localul, incomod totuși, pentru o școală cu internat.

Oricum ar fi, dragul de învățătură și de cetit a sporit în ultimele decenii și în Botoșani. Librăriile, vre-o patru mai însemnate, trăesc toate, deși nu numai prin comerțul de cărți; iar cele două sau trei tipografii, dintre cele mai bune din Nordul Moldovei, nu-și lasă mașinile să ruginească de nemișcare. Păcat, însă că nu totdeauna spre mare folos...

* * *

Botoșăneanul e artist și sentimental mai mult de cât negustor și practic. Mulțămită acestei trăsături de suflet, clădirile publice, de pildă, ridicate în anii de prosperitate materială a târgului, au un aspect impunător și fin, caracter ce se observă și la casele particulare noi sau înoite. Cu dreptate, dar, s'a spus că niște clădiri cum e a Prefecturii, în sala de consiliu a căreia se află un admirabil tablou de Verona, ori a Tribunalului sau Primăriei, fac podoaba oricărui oraș de mâna întâi.

Tot instinctului lor artistic datoresc botoșănenii și Teatrul

lor, o frumoasă clădire modernă, pe scena căruia se perindă trupe bune şi trupe mai puţin bune, cum e norocul clipei...

Opere sculpturale, Botoşanii n'au; un bust al lui Eminescu, aşezat în grădiniţa şcoalei Marchian. e lipsit de orice calităţi artistice: operă de pură comandă...

Muzica apoi e gustată de botoşăneni şi, după cât se pare, nu din snobism: nici sus, nici în burghezie nu lipseşte pianul în casă decât arareori Nici o pătură a societăţii n'o disprețuieşte: lăutarii, *muzicanţii*, breaslă veche în Botoşani, trăesc aici mai bine ca pe aiurea. Nu-i vorbă, asta se mai poate explica şi altfel.

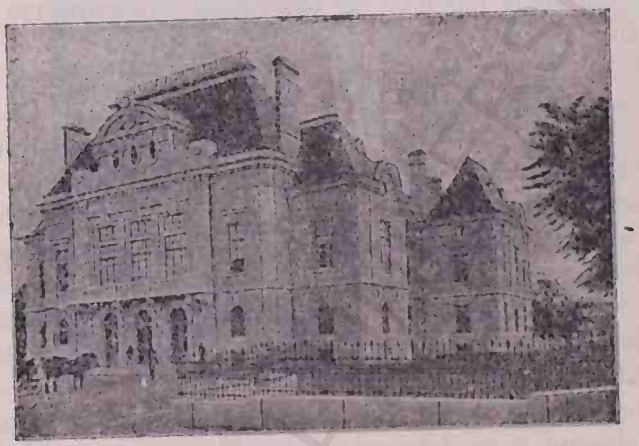

Palatul Administrativ.

Odinioară, pe vremea Ateneului, erau căutate audiţiile lui muzicale: azi se regretă şi lipsa lor. In schimb, cinematografele, destul de multe în Botoşani, cheamă lumea, poate şi prin orchestrele lor, nu cele mai proaste din câte cunosc.

* * *

Există în Botoşani, ca pretutindeni, o «aristocraţie» a banului şi una a culturii. Pe cea dintâiu o afli şi printre Români şi printre Armeni, printre Evrei, ca şi printre Lipoveni. Ea e generoasă, când are şi tradiţii culturale în familie, ori când are o deosebită educaţie a sensibilităţii. Ei îi datoreşte Botoşanii înfrumuseţarea din ultimele decenii şi confortul modern pe care l-au adus oraşului canalizarea, apa şi electricitatea. Ei, ca sprijin material... «Aristocraţia» culturii o formează de fapt

burghezia luminată, care e în măsură să se solidarizeze, chiar azi, pentru a susține o mișcare ce trece dincolo de moment, material și moral. Mai mult sau mai puțin pronunțat în alte părți, spiritul de castă n'o stăpânește încă și nici un individualism rău înțeles. Nu-i lipsesc apoi calități de muncă și virtute.

Evreii formează majoritatea negustorimii, Românii minoritatea. Lucrători în fabrici și ateliere, în morile vestite odinioară ale Botoșanilor, sânt, relativ, puțini. O mișcare socialistă n'a prins aici, și din pricina asta, desigur, și din altele mai profunde. Căci meșteșugarii ori lucrătorii români sau străini, sânt oameni așezați, pe care nu-i mișcă aţâţările anarhice. In ce

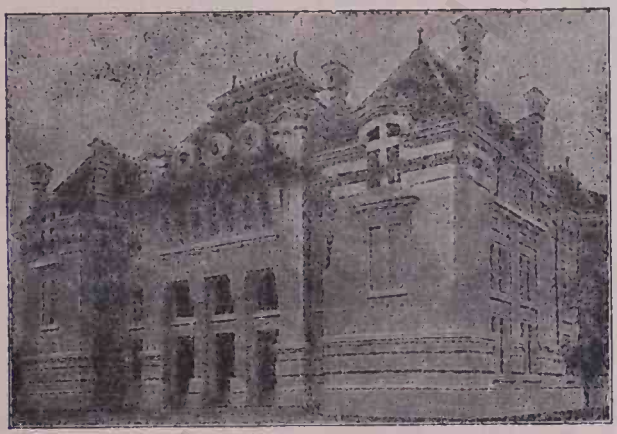

Palatul Justiției.

privește socialismul doctrinar, nu le putem cere să-l priceapă. Nici chiar celor ce vor cu tot dinadinsul să fie socialiști...

Cât despre cealaltă politică; ea se face în târgul nostru: toate partidele, vechi și noi, au cluburile și reprezentanții lor, iar în preajma alegerilor, chiar foaia lor... Nimeni, însă, n'o face cu pasiune, nici chiar agenții electorali, așa de zeloși altădată, nici chiar demagogii grupărilor de «oameni noi»...

Politică de principii, însă, nu se face nicăiri: de aceia, oamenii, care ar putea să trăiască în armonie, se dușmănesc în ascuns, când nu-și deschid războiu pe față, din meschine interese și ambiții personale. Până și pe Evrei i-au dezbinat alegerile făcute după votul universal.

Politica n'a adus desbinări în familie: în fond, aceasta e trainic clădită, mai ales în burghezime. Petreceri laolaltă, între

membrii familiei mai des, între vecini şi cunoscuţi mai rar, întăresc legături care nu se pot rupe niciodată: ele, însă, n'au amploarea din vremea bunicilor noştri. Vizitele, aşa de obişnuite adinioară, în vremuri de belşug şi voe bună, nu le mai fac decât cei crescuţi în vechile tradiţii, ori adaptaţi lor. Patriarhalismul se stânge încet şi în Botoşani.

Botoşăneanul de baştină e ospitalier şi paşnic; vitregiile refugiului, însă, au alterat pe alocuri bucuria de oaspeţi, fără s'o stângă în sufletul său. Iubirea lui de pace, totuşi, n'au schimbat-o, ba, pentru cine vede mai adânc, au intensificat-o până la instinct.

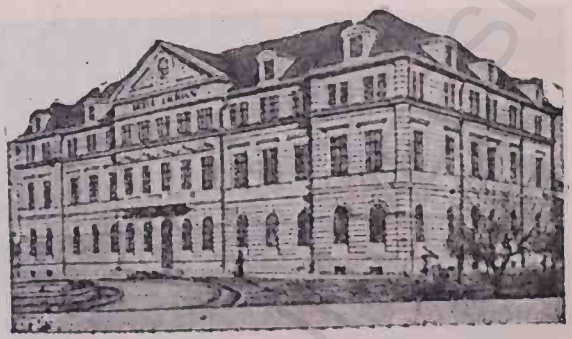

Liceul „Laurian".

Oameni ai îndeletnicirilor domoale, în casa lor şi în afară de dânsa, burghezi liniştiţi, sentimentali şi iubitori de artă şi natură, botoşănenii urăsc din instinct excesul de orice fel. Nu-s nici conservatori inflexibili, nici revoluţionari fanatici. Pacea şi echilibrul firesc al ţinutului în care se află târgul lor, s'au coborît, fără îndoială în suflete; ele au nivelat orice asperitate, au potolit aspiraţii prea mari, izolat ivite câteodată.

Am ajuns la sfârşitul acestor note fugare.

Sunt gata să las condeiul ostenit de alergare până la acest ceas de noapte. Dar peste întunerecul grădinilor şi pacea caselor, din seninul profund şi vast „luna varsă... voluptoasa ei văpae"... Pe fereastra deschisă, adie mireasmă de brad şi, într'o grădină, cântă o privighetore... Peste toate pluteşte răsuflul infinitului...

Şi simt că tabloul acesta întregeşte tot ce-am spus, şi bine şi rău, fără măestrie, despre târgul lui Botăş, visătorul...

N. N. RĂUTU

COMITETELE ŞCOALEI NORMALE «M. EMINESCU» DE LA 1919—1927.

— Comitetul Şcolar în anul 1919/1920. —

No. ord.	Numele şi Pronumele	OBSERVAŢIUNI	
1	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	preşedintele comitetului şcolar
2	Constantin Tufescu	profesor	membru din corpul did. al şcoalei, casier
3	Neculai N. Răutu	profesor	membru din corpul did. al şcoalei, secretar
4	Gheorghe Juga	dir. banca naţională	cenzor, delegat al ministerului
5	Neculai V. Adam	profesor	cenzor din partea corpului didact. al şcoalei
6	Vasile Teodoru	funcţionar	cenzor din partea părinţilor elevilor
7	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului didactic primar
8	Gheorghe Cumpătă	învăţător	membru din partea părinţilor elevilor
9	Neculai Possa	funcţionar	„ „ „ „ „
10	Vasile Bucur	funcţionar	„ „ „ „ „
11	Adam Şandric	agricultor	„ „ „ „ „
12	Constantin Ţighiliu	institutor	comptabil al comitetului.

— Comitetul Şcolar în anul 1921. —

No. ord.	Numele şi Pronumele	OBSERVAŢIUNI	
1	Gheorghe Rangli	judecător	preşedintele comitetului şcolar
2	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	membru în corpul did. al şcoalei, casier
3	Constantin Tufescu	profesor	membru în corpul didactic al şcoalei
4	Gheorghe Juga	dir. banca naţională	cenzor, delegat al ministerului
5	Neculai Blebea	profesor	cenzor din partea corpului did. al şcoalei
6	Neculai V. Adam	profesor	cenzor din partea părinţilor elevilor
7	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului didactic primar
8	Neculai N. Răutu	profesor	membru din partea părinţilor elevilor
9	Gheorghe Antonescu	ad-tor financiar	„ „ „ „ „
10	Constantin Ficşinescu	pensionar	„ „ „ „ „
11	Neculai Possa	funcţionar	„ „ „ „ „
12	Constantin Ţighiliu	institutor	comptabil al comitetului.

— Comitetul Şcolar în anul 1922. —

No. Cor.	Numele şi Pronumele		OBSERVAŢIUNI
1	Constantin Ficşinescu	pensionar	preşedintele comitetului şcolar
2	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	membru din corpul didactic al şcoalei, casier
3	Constantin Tufescu	profesor	membru din corpul didactic al şcoalei
4	Gheorghe Juga	dir. banca naţională	cenzor, delegat al ministeruiui
5	Neculai Blebea	profesor	cenzor din partea corpului did. al şcoalei
6	Neculai V. Adam	profesor	cenzor din partea părinţilor elevilor
7	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului didactic primar
8	Neculai N. Răutu	profesor	membru din partea părinţilor elevilor
9	Gheorghe Antonescu	ad-tor financiar	„ „ „ „ „
10	Cristea Goilav	proprietar	„ „ „ „ „
11	Neculai Possa	funcţionar	„ „ „ „ „
12	Constantin Ţighiliu	institutor	comptabil al comitetului.

— Comitetul Şcolar în anul 1923. —

1	Constantin Ficşinescu	pensionar	preşedintele comitetului şcolar
2	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	membru din corpul did. al şcoalei, casier
3	Constantin Tufescu	profesor	membru din corpul didactic al şcoalei
4	Gheorghe Juga	dir. banc. naţională	cenzor, delegat al ministerului
5	Neculai Blebea	profesor	cenzor din partea corpului did. al şcoalei
6	Neculai V. Adam	profesor	cenzor din partea părinţilor elevilor
7	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului didactic primar
8	Neculai N. Răutu	profesor	membru din partea părinţilor elevilor
9	Gheorghe Antonescu	ad-tor financiar	„ „ „ „ „
10	Cristea Goilav	proprietar	„ „ „ „ „
11	Neculai Possa	funcţionar	„ „ „ „ „
12	Dumitru Ardeleanu	institutor	comptabil al comitetului.

— Comitetul Şcolar în anul 1924. —

1	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	preşedintele comitetului şcolar
2	Preot Toma Chiricuţă	profesor	membru din corpul did. al şcoalei, secretar
3	Preot Cezar Vuza	profesor	membru din corpul didactic al şcoalei
4	Gheorghe Antonescu	ad-tor financiar	„ din partea părinţilor elevilor
5	Constantin Oprescu	advocat	„ „ „ „ „
6	Ioan Romanescu	institutor	„ „ „ „ „
7	Leon Pavelescu	pensionar	„ „ „ „ „
8	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului didactic primar
9	Neculai V. Adam	profesor	cenzor, delegat al ministerului
10	Neculai Blebea	profesor	cenzor din partea corpului did. al şcoalei
11	Neculai V. Adam	profesor	cenzor din partea părinţilor elevilor
12	Dumitru Ardeleanu	institutor	casier-comptabil al comitetului

— Comitetul Şcolar în anul 1925. —

Nr. crt.	Numele şi Pronumele	OBSERVAŢIUNI	
1	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	preşedintele comitetului şcolar
2	Preot Toma Chiricuţă	profesor	membru din corpul did. al şcoalei, secretar
3	Victor Galin	maestru	„ „ „ „ „ „
4	V. Const. Niculescu	ad-tor financiar	„ „ partea părinţilor elevilor
5	Constantin Oprescu	advocat	„ „ „ „ „
6	Ioan Romanescu	institutor	„ „ „ „ „
7	Leon Pavelescu	pensionar	„ „ „ „ „
8	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului did. primar
9	Neculai V. Adam	profesor	cenzor, delegat al ministerului
10	Neculai Blebea	profesor	„ din partea corpului did. al şcoalei
11	Neculai V. Adam	profesor	„ „ „ părinţilor elevilor
12	Dumitru Ardeleanu	institutor	casier-comptabil al comitetului

— Comitetul Şcolar în anul 1926. —

Nr. crt.	Numele şi Pronumele	OBSERVAŢIUNI	
1	Tiberiu Crudu	directorul şcoalei	preşedintele comitetului şcolar
2	Preot Toma Chiricuţă	profesor	membru din corpul did. al şcoalei, secretar
3	Victor Galin	maestru	membru din corpul didactic al şcoalei
4	V. Const. Niculescu	ad-tor financiar	„ „ partea părinţilor elevilor
5	Constantin Oprescu	advocat	„ „ „ „ „
6	Ioan Romanescu	institutor	„ „ „ „ „
7	Leon Pavelescu	pensionar	„ „ „ „ „
8	Mihai D. Vasiliu	institutor	membru din partea corpului didactic primar
9	Neculai V. Adam	profesor	cenzor delegat al ministerului
10	Neculai Blebea	profesor	„ din partea corpului did. al şcoalei
11	Neculai V. Adam	profesor	„ din partea părinţilor elevilor
12	Dumitru Ardeleanu	institutor	casier-comptabil al comitetului

COMPT DE

Pentru operațiunile din anul

1 Septembrie 1919

Art	NATURA VENITURILOR	Prevederi bugetare Lei	B	Incasări efectuate Lei	B.
1	Cotizația dela părinții elevilor . .	3600		4219	
2	Cotizații dela persoane străine . .	1200		305	
3-9	Subvenții dela Minister . . .	271125		221190	40
10	Beneficii din serbări . . .	500			
11	Beneficii din colecte . . .	4000		4020	
12	Beneficii din desfacere de cărți . .	300			
13	Beneficii din lucru manual . . .	500			
14	Beneficii realizate de grădina școalei .	2000			
15-16	Din taxa solvelor	52200		40837	
17	Din rețineri 20% dela suplinitori . .	6000		8691	50
18	Subvenții dela autorități și venit. întâmpl.	125000		148588	55
	Totaluri . .	466425		427851	45

Președinte, *Tiberiu Crudu*

Verificat

Director General, *ss. Ioan Șt. Ionescu*

Cenzori: *N. Blebea*, *N. V. Adam*

BCUJAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GESTIUNE

financiar 1919—1920—1921

31 Martie 1921

Art.	NATURA CHELTUELILOR	Prevederi bugetare Lei	B.	Cheltueli efectuate Lei	B.
1-6	Nutrimentul elevilor, personal şi servitori	254225		198017	70
7	Cheltueli făcute cu lemne de foc	24000		24000	
8	Cheltueli cu abon. curent electric şi apă	3000		3598	40
9	Cheltueli de cancelarie	4000		3982	75
10	Salar contabil-comitet	1800		1800	
11	Cheltueli cu aparate de gimnastică	500		500	
12	Pentru laboratorul de fizică	100			
13	Instrumente p. atelier de lucru manual	500			
14	Cărţi pentru bibliotecă	100			
15	Unelte pentru practica agricolă	1700		1342	40
16	Mobilier pentru clas şi cancelarie	35000		28047	
17	Cheltueli cu întreţinere local-gospodăre.	8000		6706	80
18	Cumpărare de cai, trăsuri, cărte şi harnaş.	30000		26027	25
19	Cheltueli cu spălatul şi îmbaiatul elevilor	3000		3013	80
20	Remonta bucătăriei	6000		5208	50
21	Abonament telefon	200		230	
22	Cheltueli cu farmacia	4000		4957	40
23	Premii la sfârşit de an şcolar	400		335	
24	Ajutor elevi săraci cu îmbrăc. şi cărţi	3300		1931	
25	Reparaţii şi construcţii	53200		49662	50
26	Fond pentru excursiuni şcolare	1000		—	
27	Cheltueli cu seminţe şi lucru grădinii	2500		1294	50
28	Pentru lucru manual, material	2500		2340	
29	Cheltueli credit extra-ordinar	27400		29918	70
	Totaluri	466425		392913	70

Recapitulare: Incasări 427851,45
392913,70

Sold la 31 Martie 1921 : 34937,65 operat la chitanţa No. 1, 1921.

Verificat şi aprobat de Casa Şcoalelor, cu ordinul No. 14251 din 8 Octombrie 1925. Descărcat de Adunarea Generală cu proces-verbal No. 9 din 28 Februarie 1926

Contabil, *ss. C-tin Ţighiliu*

VENITURI — Pentru operaţiunile pe anul financiar,

Art.	NATURA VENITURILOR	Prevederi bugetare Lei	B.	Incasări efectuate Lei	B.
1	Cotizaţii dela părinţii sau tutorii elevilor	4680		4680	
2	» » persoane străine de şcoală	1			
3	Subvenţii dela minister, pentru nutriment elevi şi pers. intern . . .	267135		267135	
4	» dela minister, pentru cheltueli ce nu suportă comitetul . . .	135526	30	135526	30
5	» dela minister, pentru material did.	1			
6	Beneficii din serbări şcolare . .	1			
7	» din colecte şi donaţii . .	1			
8	» dela lucru manual . .	1			
9	» din grădina şcoalei . .	1381	50	1381	50
10-11	Din taxa solvă, câte 1400 lei anual .	2883	55	2883	55
12	Reţineri 20% dela suplinitori . .	420	2	420	2
13	Subvenţii dela autorit. locale şi dif. venit. plus excedent 1920/921 . .	4992	60	4992	60
14	Din taxa de alimente adusă de elevi .	5286	15	5286	15
	Totaluri . .	556976	10	556971	10

Preşedinte, *Tiberiu Crudu*

Verificat

p. Director General, *ss Ioan Şt. Ionescu*

Cenzori: *Gh. Juga*, *N. Blebea*, *N. V. Adam*

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GESTIUNE

1 April 1921 — 31 Mart 1922

CHEL

Art.	NATURA CHELTUELILOR	Prevederi bugetare		Cheltueli efectuate	
		Lei	B.	Lei	B.
1	Chelt. cu nutrimentul elevilor şi pers. int.	329133	50	329133	50
2	Subvenţii pentru lemne de foc . .	44280		44280	
3	Cheltueli cu abonament lumină şi apă .	3773		3773	
4	Spese de cancelarie, impr. registre, etc.	6487	25	6487	25
5	Plata diurnei contabil comitet . .	2400		2400	
6	Cheltueli cu aparate de gimnastică .	1250		1250	
7	Cheltueli cu laboratorul de fiz. şi chimie	1			
8	Unelte pentru sala de lucru manual .	1			
9	Cheltueli cu biblioteca . . .	1			
10	Cheltueli cu unelte agricole . .	950		950	
11	Cheltueli cu mobilierul şcoalei . .	22720		22720	
12	Intreţinerea localului şi mobilierului .	16839	60	16839	60
13	Intreţinerea cailor, trăs. şi harnaşament.	33576	80	33576	80
14	Cheltueli cu spălătoria . . .	3962		3962	
15	Remonta bucătăriei	3684	75	3684	75
16	Cheltueli cu medicamente pentru şcoală	8188	70	8188	70
17	Premii la finele anului şcolar . .	498		498	
18	Aj. elevi săraci cu îmbr. şi cărţi minister	1			
19	» » » » » » » comitet	3340		3340	
20	Fond pentru excursiuni . . .	1050		1050	
21	Cheltueli cu material de lucru manual	404		404	
22	Seminţe şi lucrul grăd. şi teren. de exp.	6739	35	6739	35
23	Cheltueli cu material didactic . .	21718	30	21708	30
24	Fond pentru deschideri de credit .	19061	25	19061	25
25	Cheltueli neprevăzute, diverse . .	5722	40	5722	40
26	Chiria subdirectorului şcoalei . .	1500		1500	
27	Chelt. nutr. rep. 922/23 cu chit. No. 77/922	19693	20	19693	20
	Totaluri . .	556976	10	556962	10

Recapitulare: Incasări lei 556.971.10
Plăţi „ 556.962.10
Sold la 31 Mart 4922 „ 9.00 operat la Chitanţa No. 276/922.

Verificat şi aprobat de Casa Şcoalelor cu ordinul No. 14251, din 8 Oct. 1925. Descărcat de Adunarea Generală cu proces-verbal No. 9, din 28 Februarie 1926.

Contabil, *ss D-tru Ardeleanu*

COMPT DE

Pentru operațiunele făcute la Comitet, în anul

Art.	NATURA VENITURILOR	Prevederi bugetare Lei	B.	Incasări efectuate Lei	B.
	Venituri Ordinare				
1	Cotizații dela părinții elevilor . .	25000		24908	
2	„ „ persoane străine . .	1000			
3	Donații, subvenții autorit. și alte venituri	10000		9456	90
4	Din taxa de solvă a elevilor . .	70000		60578	20
5	„ „ pentru pat la instalare în școală	2500		3590	
6	Taxa p. alimente, dela părinții elevilor	75000		135651	65
7	Din produs. grădinii și teren. de cult. al șc.	14000		23890	45
8	Benef. din serbări, expoziție și lucru man.	1000		2726	75
9	Burse și ajut. de «Crucea Roșie Americ.»	20000		31000	
10	Cauția elevilor	15395	70	15395	70
	Totaluri . .	233895	70	307197	65

Președinte, *C. V. Ficșinescu*

Verificat

Director General, *ss. Ioan St. Ionescu*

Cenzori { *Gh. Iuga*
N. Blebea
N. V. Adam

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GESTIUNE

financiar 1 Aprilie 1922—31 Martie 1923

Art.	NATURA CHELTUELELOR	Prevederi bugetare		Plăți efectuate	
		Lei	B.	Lei	B.
	Cheltueli Ordinare				
1-2	Nutrim. elev. bursieri, solv. și per. intern	145000		117751	35
3	Cheltueli făcute cu grădina și terenul șc.	8000		10853	90
4	Intreținerea localului și mobilierului .	5000		13898	65
5	Bibliotecă și material didactic . .	2000		676	
6	Spese de cancelarie, imprimate . .	2000		2935	25
7	Excursiuni școlare	4000		7133	
8	Abonament lumină și apă . . .	8000			
9	Cheltueli neprevăzute, diverse . .	9000		13506	05
10	Intreținere cai-căruți	6000		847	75
11	Diurnă contabil comitet și econom .	3600		7800	
12	Ajutoare elevilor săraci, cu haine și cărți	5900		8101	05
13	Ajutor dat de «Crucea Roșie Americană»	20000		31000	
14	Cheltueli asupra cauției elevilor . .	15395	70	15375	70
15	Remonta bucătăriei și sofrageriei . .			4262	65
16	Pentru sala de lucru manual . .			2775	95
17	Cheltueli cu spălătoria . . .			1292	
18	» » mobilierul școalei . .			1432	80
19	Anuarul școalei			10000	
	Totaluri . .	233895	70	249642	10

Recapitulare: Incasări efectuate lei . . 307197,65
Cheltueli „ „ . . 249642,10
Sold la 31 Martie 1923, lei . 57555,55 operat la chitanța No. 1, 1923

Verificat și aprobat de Casa Școalelor, cu ordinul No. 14350/925
Descărcat de Adunarea Generală cu proces-verbal No. 9 din 28 Februarie 1925

Contabil, *ss, D. Ardeleanu*

Pentru operațiunile comitetului școlar în

Art.	NATURA VENITURILOR	Prevederi bugetare		Incasări efectuate	
		Lei	B.	Lei	B.
	Venituri Ordinare				
1	Soldul cassei la 31 Mart 1923 . .	57555	55	57555	55
2	Incasări din cauția elevilor . .	8801		8801	
3	Taxa pentru alimente aduse de elevi .	17350		17350	
4	Cotizația membrilor (părinții elevilor) .	9724	70	9724	70
5	Venit. expoz. (modelaj, pictură și l. man.)	5755		5755	
6	Taxa dela elevii solvenți ai școalei .	6930		6930	
7	Venituri întâmplătoare . . .	9752		9752	
8	Taxa p. inst. în școală (refac. paturilor)	240		240	
	Totaluri . .	116108	25	116108	25

Președinte, *C. V. Ficșinescu*

Verificat

Director General, *ss. Ioan Șt. Ionescu*

Cenzori: *N. Blebea*
N. V. Adam

BCUJASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

DE GESTIUNE

gestiunea financiară 1 Aprilie 1923—31 Aug. 1923

Art.	NATURA CHELTUELELOR	Prevederi bugetare		Plăți efectuate	
		Lei	B.	Lei	B.
	Cheltueli Ordinare				
1	Chelt. cu nutrim. elevilor și pers. intern	35537	90	35537	90
2	„ cu grădina și terenul școalei .	8182	10	8182	10
3	„ asupra cauției p. bae, teatru, div.	11090	20	11090	20
4	„ făcute cu întreținere cai și căruțe	11670		11670	
5	„ cu întreținere local mobilier .	240	50	240	50
6	„ cu excursiuni școlare . .	5860		5860	
7	„ făcute cu material didactic .	5264	30	5264	30
8	„ cu modelajul	5419		5419	
9	„ de cancelarie, spese div. imprim.	620		620	
10	„ făcute cu expoz. la fine de an șc.	2000		2000	
11	„ cu atelierul de lucru manual .	283		283	
12	„ diverse, (timbre, recomand. teleg.)	1425	25	1425	25
13	„ cu premii la finele anului școlar	1803		1803	
14	„ cu reviste și cărți p-tru bibliotecă	249		249	
15	„ făcute cu mobilierul școalei .	2462		2462	
16	„ cu refacerea paturilor . .	3435		3435	
17	„ pentru ajutor elevi săraci . .	5997		5997	
18	„ cu diurna contabilului și econ.	4500		4500	
19	„ neprevăzute	7000		7000	
	Totaluri . .	113038	25	113038	25

Recapitulare:

Totalul încasărilor lei 116108,25
„ cheltuielelor „ 113038,25
Sold la 31 Aug. 1923 „ 3070,00 și trecut la chitanța No. 356/923.

Verificat și aprobat de Casa Școalelor, cu ordinul No. 14251/925.
Descărcat de Adunarea Generală cu proces-verbal No. 9,
din 28 Februarie 1926.

Contabil, *ss. D. Ardeleanu*

Articol	NATURA VENITURILOR		Prevederi bugetare Lei	B.	Incasări efectuate Lei	B.	Sume incasate în plus Lei	B.	Sume neincasate Lei	B.
	CAPITOLUL I									
	Venituri Ordinare									
5	Cotizaţiile membrilor (părinţii elevilor) .	c.	50000		42112	30			7887	70
7	Subv. minist. p-tru rep. întreţ. loc. mobilier luminat, încălzit, apă, îmbrăcăminte .	m.	484000		459177	18			24822	82
8	Subvenţii minister pentru nutriment .	m.	582010		747652		165642			
9	Plata solvelor şi semisolvelor . .	c.	68000		49950				18050	
10	Taxa p-tru nutr. incasată dela toţi elevii	c.	120000		94187				25813	
11	Din prod. grădinii, terenului şi atelierului	c.	25000		36141	50	11141	50		
12	Fond dela minist. p. animale şi cult. teren.	m.	40000		10000				30000	
15	Diurne dela stat şi plata person. ad-tiv	m.	347070						347070	
	CAPITOLUL II									
	Venituri extraordinare									
2	Venitul realizat din serb. şi vinderi de cărţi	c.	500						500	
3	Cauţie şi soldul acestor fonduri . .	c.	40000		36290				3710	
4	Extraordinare, neprevăzute, rămăşiţe sold	c.	20000		23427	50	3427	50		
11	Taxa pentru instalare (refacerea paturilor)	c.	4800		6000		1200			
	Totaluri . .		1781380		1501937	48	181411		457853	52

Preşedinte, *T. Crudu*

Verificat Director General, (ss) *Ioan St. Ionescu*

17 Februarie, 1925

Verificat şi găsit exact

Cenzori { **N. V. Adam** / **N. Blebea**

Bugetul ministerului	lei 1.453.080
Bugetul comitetului	„ 328.300
Total	„ 1.781.380

Verificat şi aprobat de Casa Şcoalelor, cu ordinul No. 14251, din 8 Oct. 1925.
Descărcat de Adunarea Generală cu proces-verbal No. 9, din 28 Febr. 1926.

BCUJAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GESTIUNE

1 Septembrie 1924

Articol	NATURA CHELTUELILOR		Prevederi bugetare Lei	B.	Cheltueli efectuate Lei	B.	Sume plătite in plus Lei	B.	Sume rămase de plată Lei	B.
	CAPITOLUL I **Cheltueli Ordinare**									
1	Diurne şi plata personalului ad-tiv conf. st. 2	m.	317070						317070	
2	Plata personalului dela comitet, conf. st. 2	c.	10800		10800					
3	Imb. reparaţii, intreţ. local mobilier st. 3	c.	6610	10	6610	10				
		m.	108000		51812	08			56187	92
4	Luminat, incălzit şi apă . . .	m.	180000		177711	50			2288	50
5	Intreţ. elev. bursieri solvenţi şi pers. st. 4	c.	188000		151979				36021	
		m.	647652		647652					
6	Cheltueli cancelarie, registre şi imprimate	c.	4394		4394					
		m.	6000						6000	
7	Material did. labor. instrumente, aparate	c.								
		m.	71000						71000	
8	Ajutor elevi săraci, cu cărţi şi haine .	c.	8502		8502					
		m.	45000		45000					
9	Fond pentru excursiuni şcolare . .	c.	6846		6846					
		m.	20000						20000	
11	Procurare de cărţi şi reviste bibliotecă	c.	1216		1216					
		m.								
12	Premii sfârşit de an şcolar . .	c.	3363		3363					
13	Pentru asistenţa medicală . . .	c.								
		m.	16000		14597	60			1402	40
14	Intreţ. animalelor şi cultura ter. atelier st. 6	c.	35866	85	35866	85				
		m.	50000		14000				36000	
16	Spălătorie şi imbăiat	c.	3083	75	3083	75				
		m.	6000						6000	
17	Sofragerie şi bucătărie . . .	c.	5099		5099					
		m.	12000						12000	
19	Cheltueli cu vidarea latrinelor . .	c.								
		m.	4000		4000					
20	Cheltueli cu plata chiriilor . . .	m.	35650		35650					
	CAPITOLUL II **Cheltueli extraordinare**									
4	Cheltueli neprevăzute, diverse . .	c.	4836	65	4836	65				
5	Fond pentru deschideri de credit . .	c.	10635	90	10635	90				
		m.	1406		1406					
8	Chelt. din cauţia elevilor, teatru, bae, etc.	c.	34882	65	34834	15			48	50
9	(dela 18 ordinare) refacerea paturilor .	c.	4164	10					4164	10
	Totaluri . .		1878078		1279895	58			598182	42

Recapitulare

Venituri minister lei 1.216.829.18
Venituri comitet „ 288.108.30
Total lei 1.504.937.48

Incasari totale lei 1.504.937.48
Cheltueli totale „ 1.279.895.58
Sold general „ 225.041.90
operat la chit. No. 1 din 30 Aug. 1924

Cheltueli in contul ministerului lei 991.829.18
Cheltueli in contul comitetului „ 288.066.40
Total lei 1.279.895.58

Sold din incasări minister lei 225.000.—
Sold din incasări comitet „ 41.90
Total lei 225041.90

Contabil, ss D. Ardeleanu

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COMPT DE

1 Septembrie 1924

Articol	NATURA VENITURILOR		Prevederi bugetare Lei	B.	Incasări efectuate Lei	B.	Sume incasate in plus Lei	B.	Sume neincasate Lei	B.
	CAPITOLUL I **Veniturile Ordinare**									
5	Cotizațiile membrilor (dela părinții elevilor)	c.	52000		61295		9295			
7	Subvenții minister, reparații, intreț. local mobil., luminat, incălzit, imbrăcăminte	m.	244951		235765				9186	
8	Subvenții minister pentru nutriment	m.	299916		186652				113264	
9	Plata salvelor și semisolvelor	c.	22000		26940		4940			
10	Taxa p. nutriment, incasat dela toți elevii	c.	80000		76109				3891	
11	Incasări din produsele grădinii, terenului și atelierului de lucru manual	c.	18000		18047	60	47	60		
12	Fond dela minister p. animale și cult. teren.	m.	14000		11042				2958	
	CAPITOLUL I **Venituri Extraordinare**									
3	Cauție și soldul acestor fonduri	c.	34000		43412		9412			
4	Intâmplătoare, rămășiți	c.	12000		11937				63	
10	Fond provenit din taxe adev. certif. st. 7	c.	500						500	
11	Taxă de instalare (refacerea paturilor)	c.	7000		7500		500			
11	Taxa pentru medicamente	c.	5000		5070		70			
13	Soldul casei la 31 August 1924	c.	41	90						
		m.	225000		225041	90				
	Totaluri		1014408	90	908811	50	24264	60	129862	

Președinte *T. Crudu*

Verificat Director General, *ss. M. Stănescu*

Cenzori { *N. V. Adam* / *N. Blebea*

Bugetul Ministerului lei : 783867,00
Bugetul Comitetului lei : 230541,90
Total lei : 1014408,90

Verificat și aprobat de Casa Școalelor cu ordinul No. 3793 din 10 Martie 1925.
Descărcat de Adunarea Generală cu proces-verbal No. 9, din 28 Februarie 1926

BCUAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GESTIUNE

31 Decembrie 1924

Articol	NATURA CHELTUELELOR		Prevederi bugetere Lei	B.	Cheltueli efectuate Lei	B.	Sume plătite în plus Lei	B.	Sume rămase Lei	B.
	CAPITOLUL I									
	Cheltueli Ordinare									
2	Plata personalului dela comitet, St. 2	c.	5200		5200					
3	Imbunătăţiri, repar., intr. local mob. St. 3	c.	13000		11693	71			1306	29
		m.	49000		45660				3340	
4	Luminat, incălzit şi apă	c.	5700		950				4750	
		m.	178000		182723	50	4723	50		
5	Intr. elev. bursieri solvenţi şi personal St. 4	c.	95211		89283				5928	
		m.	399916		286652				113264	
6	Cheltueli de cancelarie, registre, imprimate	c.	3500						3500	
		m.	2500		5381		2881			
7	Material didactic, laborator instr., aparate	c.	1300		1212				88	
		m.	27000		25424	50			1575	50
8	Ajutor elevi săraci, cu haine şi cărţi, etc.	c.	500		500					
		m.	29000		29000					
11	Procurare de cărţi p. bibliotecă, reviste	c.	8500		8378				122	
		m.	2000						2000	
13	Pentru asistenţa medicală	c.	3100		6886	80	3786	80		
		m.	3000		5670		2670			
14	Cultura teren. grădinii, atelier şi anim. St. 6	c.	38000		37385	40			614	60
		m.	19000		11042				7958	
16	Spălătorie şi imbăiat	c.	7400		7330	50			69	50
		m.	11000		10455				545	
17	Sufragarie şi bucătărie	c.	2600		2564				36	
		m.	3000						3000	
19	Cheltueli cu vidarea latrinelor	c.	2000						2000	
		m.	4000						4000	
20	Cheltueli cu plata chiriilor	m.	55000		55000					
21	Asigurare St. 3	m.	1451		1451					
	CAPITOLUL II									
	Cheltueli Extraordinare									
4	Cheltueli nepravăzute, diverse	c.	2000		1939	95			60	05
5	Fond pentru deschideri de credit	c.	3530	90	2660				870	90
8	Chelt. asupra cauţiei (bac, teatru, diverse)	c.	30000		29869	70			130	30
9	(dela 18 ordinare) refacerea paturilor	c.	9000		8858	60			141	40
	Totaluri		1014408	90	873170	66	14061	30	155299	54

Recapitulare : Venituri Minister lei 658459,00 — Cheltueli Minister lei 658459,00

Venituri Comitet lei 250352,50 — Cheltueli Comitet lei 214711,66

Total lei : 908811,50 — Total lei : 873170,66

Incasări totale lei 908811,50

Plăţi „ „ 873170,66

Excedent la 31 Decembrie 1924 lei 35640,84

operat la chitanţa No. 1 din 7/1 925

Contabil, *Gh. Ardeleanu*

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

COMPT DE

Pentru operațiunile bănești ce

Articol	NATURA VENITURILOR		Prevederi bugetare Lei	B.	Incasări efectuate Lei	B.	Sume incasate în plus Lei	B.	Sume incasate în minus Lei	B.
	CAPITOLUL I									
	Venituri Ordinare									
5	Cotiz. dela 200 membri, câte 300 lei anual	c.	60000		74836		14836			
6	Subvenții dela autorități . . .	c.			10000		10000			
7	Subv. dela minist. pentru rep. intreț. luminat, incălzit, inst. imbrăc. spese st. 2	m.	510090		446431				63569	
8	Subv. dela minist. p-tru nutrim. personalului ad-tiv, de serv. și el. bursieri st. 3	m.	1084345		965346				118999	
9	Pl. solvelor și semis. 17 elevi câte 3240 lei	c.	55080		28790				26290	
10	Taxe incas. dela bursieri și solv. nutrim.	c.	180000		168313				11687	
11	Incasări din prod. grăd. ter. de cult. cons. și vândute ; prod. atel. l. manual st. 4	c.	47000		99715		52715			
12	Fond dela minist. p-tru intreț. animalelor școalei, cultura terenului și a grădinii	m.	40000		40000					
15	Diurne dela stat și plata personalului didactic, ad-tiv și de serviciu . .	m.	1225785		1074352	60			151432	40
	CAPITOLUL II									
	Venituri extraordinare									
2	Beneficii rezultate din serb. desfac. cărți	c.	6000						6000	
3	Venituri din cauțiile elevilor și soldul lor	c.	66000		73069		7069			
4	Venituri extraordinare rămășițe întâmpl.	c.	15000		26390		11390			
10	Taxe medicamente, exc. certif. dov. st. 7	c.	16000		10515				5485	
11	Taxa p-tru refacerea paturilor (instalare)	c.	7000		6600				400	
15	Excedentul celor 4 luni din 1924 .	c.			35610	84	35610	84		
	Totaluri . .		3312210		3050998	44	131650	84	389862	40

Președintele Comitetului, *T. Crudu*

Cenzori { *N. V. Adam* / *N. Blebea*

Verificat

p. Director General, *ss M. Stănescu*

Bugetul Ministerului lei 2860130
» Comitetului » 452080
Total lei . . 3312210

Verificat și aprobat de Casa Școalelor, cu ordinul No. 22097 din 12 Iulie 1926.

BCUIAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GESTIUNE

s'au făcut in anul financiar 1925

Articol	NATURA CHELTUELELOR		Prevederi bugetare Lei	B.	Cheltueli efectuate Lei	B.	Sume plătite in plus Lei	B.	Sume rămase Lei	B.
	CAPITOLUL I **Cheltueli Ordinare**									
1	Pl. personalului did. ad-tiv şi de serv. st. 1	m.	1225785		1074352	60			151432	40
2	Pl. personalului dela comitetul şcolar st. 2	c.	15600		15600					
3	Imbunătăţiri rep. intreţ. loc. mobilier st. 3	c.	24632	92	24632	92				
		m.	65970		52078				13892	
4	Luminat, incălzit, coşuri şi apă st. 3	c.	4908	50	4908	50				
		m.	263100		219000				44100	
5	Intreţ. elevilor bursieri, solvenţi, pers. ad-tiv şi de serviciu, conform st. 4	c.	170031	10	147692				22339	10
		m.	1019894		965346				51548	
6	Cheltueli de cancelarie, reg. impr. st. 3	c.	6389	50	6389	50				
		m.	3000						3000	
7	Material did. instrumente, aparate, colecţ. şi material de laborator, anuar, st. 5	c.	2046	50	2046	50				
		m.	20000						20000	
8	Ajutoare elevi săraci cu haine şi cărţi st. 5	c.	17238		17238					
		m.	36900		36900					
9	Fond pentru excursiuni şcolare, st. 5	c.	1854						1854	
		m.	20000		6000				14000	
11	Bibliotecă conform st. 5	c.	7557	50	7557	50				
		m.	3000						3000	
12	Acordare de pr. la fine de an şcolar st. 5	c.	4686		4686					
		m.	2000						2000	
13	Asistenţa medicală a elevilor st. 3	c.	12866	40	12866	40				
		m.	17030		17030					
14	Cult. grădinii şi ter. intreţ. animalelor şi vechiculelor, unelte şi atelier st. 6	c.	93638	90	93638	90				
		m.	40000		40000					
16	Spălătorie şi imbăiat, conf. st. 3	c.	5172		5172					
		m.	10000		972				9028	
17	Sofragerie şi bucătărie, conf. st. 3	c.	5541	08	5424	20			116	88
		m.	19000						19000	
18	Refacerea paturilor, conf. st. 3	c.	7146		7146					
19	Vidarea latrinelor, conf. st. 3	c.	217						217	
		m.	13000		13000					
20	Plata chiriei şi asigurărei conf. st. 3	c.	5000		5000					
		m.	101451		101451					
	CAPITOLUL II **Cheltueli extraordinare**									
4	Cheltueli extraordinare, nepreväz diverse	c.	13421		13421					
5	Fond pentru deschideri de credit	c.	7229		7229					
8	Chelt. din cauţia elev. (bae, teatru, div.)	c.	46904	60	46857				47	60
	Totaluri		3312210		2953635	02			358574	98

Recapitulare: Venituri Minister lei 2526129,60 Cheltueli Minister lei 2526129,60

Venituri Comitet lei 533868,84 Cheltueli Comitet lei 427505,42

Total lei: 3059998,44 Total lei: 2953635,02

Incasări totale lei 3059998,44

Cheltueli „ „ 2953635,02

Sold la 31 Decembrie 1925 lei 106353,42

operat la chitanţa No. 1 din 7 Ianuarie 1926

Contabil, *D. Ardeleanu*

COMPT DE

Pentru operaţiunile băneşti pe anul financiar

Articol	NATURA VENITURILOR		Prevederi bugetare Lei	B.	Incasări efectuate Lei	B.	Sume incasate in plus Lei	B.	Sume incasate in minus Lei	B.
	CAPITOLUL I **Venituri Ordinare**									
2	Fond de rez. şi spec. din ex. sau consemn.	c.	106363	42	106363	42				
4	Suma acordată de minister pentru plata personalului didactic, ad-tiv, de serviciu	m.	1598804		1552863	10			45940	90
6	Cotiz. membrilor comit. părinţii elevilor	c.	69000		96015		27015			
7	Subv. dela minist. p. rep. intreţ. loc. mob. l. foc, c. el. apă imbr. med. div. mat. st. 5	m.	621500		436514				184986	
8	Subv. dela minister p-tru nutrimentul elevilor bursieri şi personalului intern .	m.	1040990		1065713		24723			
9	Taxa pentru solvă	c.	88000		42050				45950	
10	Taxa p-tru alim. dela toţi elevii şcoalei	c.	210000		240946	70	30946	70		
11	Incas. din prod. grăd. şi fermei—din consumate şi vând.—prod. at. dela l. m. exp. subv. minist. cai, un. st. 6 7, 8, 9, 10	c. m.	72000 30000		68835 25000				3165 5000	
	CAPITOLUL II **Venituri extraordinare**									
1	Contrib. benev. sau alte ven. dela dif. aut.	c.	30000		10500				19500	
2	Ben. din serb. desf. de cărţi şi rechizite şc.	c.	6000						6000	
3	Cauţia	c.	75000		*) 83184		8184			
4	Venituri intâmplătoare neprevăzute .	c.	30000		33120	45	3120	45		
9	Taxa pentru medicamente, certificate, dovezi, diplome şi inscrieri . .	c.	12500		19306		19306			
12	Taxa pentru instalare . . .	c.	9000		18990		9990			
	Totaluri . .		3999157	42	3799400	67	110785	15	310541	90

Preşedintele Comitetului, *T. Crudu*

Cenzori { *N. V. Adam* / *N. Blebea*

Bugetul Ministerului lei 3291294,00
» Comitetului » 707863,42
Total lei . . 3999157,42

*) Coloana incasări efectuate, la art. 10 s'a operat cu 49411 lei in minus, iar la art. 3 C. cauţie, cu 26212 lei in minus, deoarece totalul acestor sume care este dat de 2675623 lei se cuprinde in chitanţa No. 1 din 7 Ianuarie 1926, ca sold la 31 Decembrie 1925. Sumele arătate mai sus, au fost operate la articolele respective, ca fiind banii incasaţi in anul 1925, asupra datoriilor pe anul 1926.

GESTIUNE

1 Ianuarie 1926 — 31 Decembrie 1926

Articol	NATURA CHELTUELELOR		Prevederi bugetere Lei	B.	Cheltueli efectuate Lei	B.	Sume plătite în plus Lei	B.	Sume rămase Lei	B.
	CAPITOLUL I **Cheltueli Ordinare**									
1-2	Plata pers. didactic, ad-tiv şi de serviciu	m.	1598804		1552863	10			45940	90
3	Plata diurnei dela comitet . . .	c.	21600		21600					
4	Imb. reparaţii, întreţ. local mobilier st. 3	c.	16177	40	16177	40				
		m.	39277		32666	50			6610	50
5	Luminat, încălzit, apă şi curăţit coşuri st. 3	c.	2297	30					2297	30
		m.	269000		183818	50			85181	50
6	Nutr. el. bursieri, solvenţi şi p. int. st. 4	c.	322411		218503				103908	
		m.	1065713		1065713					
7	Chelt. cu rechizite şi imprim. div. de can.	c.	6356	25	6356	25				
		m.	6000		3437	50			2562	50
8	Mat. did. colecţiuni, div. ap. p. lab. st. 5	c.	19851		19851					
		m.	40000						40000	
9	Aj. elevi săraci cu îmbrăcăminte şi cărţi	c.	11012		11012					
		m.	38000		38000					
10	Chelt. cu excursiuni şcolare . .	c.	20000		20000					
		m.	6000		6000					
11	„ „ colonii de vară şi sanatorii .	c.	2495						2495	
		m.								
12	„ „ biblioteca conf. st. 5 . .	c.	1081	30	1081	30				
		m.	5000						5000	
13	„ „ cu premii la fine de an . .	c.	6702		6702					
		m.								
14	„ „ asistenţa medicală . .	c.	6917		6917					
		m.	16505		16505					
15	„ „ grăd. ter. cai căr. l. m. şi ex. st. 6	c.	96213	50	96213	50				
		m.	40000		25000				15000	
16	„ „ amortiz. inventarului unelte şc.	c.	8740	42					8740	42
		m.								
17	„ „ spălătoria şi îmbăiatul elevilor	c.	2430		2430					
		m.	12000		11528				472	
18	„ „ sofrageria şi bucătăria . .	c.	10221		1000				9221	
		m.	24000		17098				6902	
19	„ „ vidarea latrinelor . . .	c.	5000						5000	
		m.	12000		11000				1000	
20	„ „ plata chiriilor şi asigurare .	m.	116500		116461				39	
	CAPITOLUL II **Cheltueli extraordinare**									
4	Cheltueli extraordinare nepreväzute .	c.	2367	25	2367	25				
5	Fond pentru deschideri de credit .	c.	9544		9544					
9	Refacerea paturilor la instalare şi diverse	c.	12000		5417	25			6582	75
10	Chelt. din cauţie (bac, teatru, cinema div.)	c.	81212		66345				17867	
11	Anuarul şcolii şi aj. „Revista Moldovei“	c.	33000		32784				216	
	Totaluri . .		3999157	42	3634121	55			365035	37

Recapitulare:

Venituri Minister lei	3.080090,10	Cheltueli Minister lei	3.080090,10
Venituri Comitet lei	719310.57	Cheltueli Comitet lei	554031,45
Total lei:	3.799400.67	Total lei:	3.634121.55

Incasări totale lei 3.799400.67
Cheltueli „ „ 3.634121.55 Descompunerea soldului
Sold 31 Dec.1926 lei 165.279.12
care s'a operat la chitanţele No. 1 şi 2 din 1 Ianuarie 1927.

Excedent la Dec. 1926, de lei 2758,67 chitanţa No. 1
Inc. la art. nutrim. pe ex. 1927 lei 98896,60 „ „ 2
„ „ „ solvă „ „ „ „ 7000 „ „ 2
„ „ „ cauţie „ „ „ „ 43051 „ „ 2
„ „ „ instalare „ „ „ „ 13572,75 „ „ 2

Contabil, *D. Ardeleanu*

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

CERCETĂȘIA IN ȘCOALA NORMALĂ «M. EMINESCU»

Chemat ca profesor la școala normală de învățători, în anul 1919, am primit cu deosebită mulțumire însărcinarea dată pentrucă știam că se deschide un nou câmp de activitate extrașcolară, munca pe ogorul cercetășesc în această școală de curând înființată.

Cercetășia vine să ajute tineretul și să-l îndrumeze pe căile cele bune.

N. V. ADAM
profesor, comandantul cohortei cercetașilor „M. Eminescu" din Botoșani.

Ea vine să impiedice degenerarea rasei, să sporească vigoarea, să înlăture iluziile, să reînvie onoarea și vitejia cavalerească, să lovească lenea și egoismul în inima lor, să încurajeze desvoltarea individualității.

Izvorul vieții unui popor stă mai puțin în forța lui armată, în bogăția lui, decât în conștiința lui.

Una din ideile fundamentale ale cercetășiei este spiritul

de solidaritate, în afară de armonia dintre clase, pentru a contopi toate energiile într'o mare şi nemărginită dragoste de ţară şi de neam.

Dacă ne lipseşte ceva, desigur că ne lipseşte educaţia.

Zilnic faptele ne dau prilejul să constatăm lipsa de caractere şi superficialitatea vieţei noastre.

Jos: ignoranţă, perdere de vreme, şiretenie; sus: superficialitate şi indiferenţă; iar atât jos cât şi sus: risipă, lux şi lipsă de caracter.

Nu vom putea înjgheba nimic temeinic, nici în administraţie, nici în cultură, nici în economie naţională, dacă nu vor fi sădite în sufletul fiecărui tânăr însuşirile cele bune, care singure pot face dintr'un individ, un om.

Pe Insula Ada-Kaleh, Iulie 1922.

Calităţile ce vor dobândi tinerii crescuţi, în vreme de 10 ani, în principiile cercetăşeşti, vor servi ţării în toate direcţiile. Va fi o reformă morală cu urmări ce nu se pot socoti, când miile de tineri, ajunşi la vârsta majorităţii, vor fi deprinşi a nu minţi, vor fi gata a ajuta pe semenii lor şi vor avea simţul datoriei, al răspunderii, al disciplinei şi al ordinei.

Va fi o reformă patriotică atunci când se va realiza, prin întrunirile cercetaşilor, o apropiere adevărată între diferite categorii sociale şi când fiecare fost cercetaş va avea convingerea că sunt toţi copii ai aceleaşi Patrii şi deci, la orice trebuinţă, sunt fraţi şi frăţeşte vor împărţi bucuriile şi necazurile comune.

Ţara de mâine trebue pregătită cu munca, cu răbdarea şi cu sacrificiul cerut fiecăruia dintre noi.

Nimic nu se poate face fără ordine, fără supunere şi fără disciplină şi nimic nu poate fi mai dăunător ca desorganizarea şi trândăvia.

Apelului făcut în anul 1919, în localul şcoalei No. 3 de băeţi, unde funcţiona pe atunci şcoala normală de învăţători, a răspuns aproape unanimitatea elevilor şi am pornit la lucru ajutat de doi inimoşi muncitori: Constantin Dimitriu, azi student la universitate, secţia pedagogică şi Constantin Moscu, azi avocat.

Inceputul n'a fost greu ca celelalte inceputuri. Disciplina nemăsurată a elevilor, dragostea nemărginită de muncă şi dorinţa de a fi folositori, au format cea mai frumoasă şi puternică Centurie din Cohortă.

Indemnurile şi sfaturile date au fost primite de sufletul curat al normaliştilor, cari n'au încetat să dovedească că au răspuns chemării, numai din convingere.

Lăsând la o parte jocurile şi exerciţiile cari urmăreau dezvoltarea fizică şi ale căror urmări sunt: agerimea de gândire, rapiditatea hotăririlor, spiritul de disciplină, camaraderia şi asociaţia, am fost plăcut surprins de interesul ce-l puneau cercetaşii normalişti pentru a-şi desăvârşi cunoştinţele în afară de şcoală.

Micile jocuri începute în ograda şcoalei No. 3 de băeţi, au devenit mai târziu frumoasele jocuri în aer liber, pe platoul căzărmei regt. 37 Infanterie, unde se adăposti mai târziu şcoala normală.

Imi amintesc cu drag de elevii clasei a VI-a, din toţi anii, cari mi-au fost preţioşi ajutori în instruirea celor mici.

Aceea ce însă atrăgeau şi interesau sufletele acestea curate, netrăite încă în mediul răului, erau şezătorile, neuitatele şezători pe cari le făceam în fiecare Sâmbătă.

In aceste reuniuni nu pot uita munca ce se punea de cei mari şi cei mici pentruca doinele şi cântecele noastre, jocurile naţionale şi piesele nevinovate, să mulţumească ochii, inima şi sufletul întregei şcoale.

Câtă frământare, cât zbucium, câtă înfrigurare până la sosirea d-lui comandant şi câtă mulţumire după terminarea şezătorii.

Dizerţia elevilor nu lipsea niciodată. Se întreceau în alegerea terminilor curat româneşti şi într'o expunere clară şi frumoasă.

Numai cine a trăit, participând la un ciclu de asemenea şezători, poate spune câtă înălţare sufletească şi câtă dorinţă de bine, insuflă aceste reuniuni asupra tuturor.

Nu pot uita nici privirea blândă şi misterioasă, simpatică şi sentimentală, a d-lui director Crudu, care, vorba românească, *se iţiia* în colţul *vreunei nevăzute ferestruici*, de unde privia cu atâta drag la viitorii propovăduitori de lumină, crescuţi atât de frumos şi atât de bine sub directiva sa. Şi, în privirea d-lui director, nu se vedea numai mulţumirea timpului omorit în bine, dar strălucia bucuria roadelor ce aveau să vie din sămânţa aruncată pe pământ sănătos.

In munţii Bucegi, Iulie 1924.

Dar excursiile! Câte dorinţi şi câte nemulţumiri n'au deşteptat excursiile! Aceste mijloace de îmbogăţire a cunoştinţelor, pentru normalişti au însemnat totdeauna un ideal către care nu pot ajunge. Lipsa de bani şi lipsa de ajutoare au îndepărtat totdeauna pe harnicii şcolari dela şcoala normală, de bucuria unei preumblări mai îndelungate.

Din multele excursiuni făcute, nu pot uita acea organizată la Cernăuţi şi M-rea Putna când, cu 15,50 lei, comandanţi şi cercetaşi, au plătit drumul şi mâncarea timp de trei zile. Câte învăţăminte căpătate în Cernăuţi, câte lucruri văzute la M-tirea Putna, câtă stăruinţă pusă atunci de 60 de normalişti să admit pe noapte odihna sub cerul frumos înstelat, într'o noapte de Aprilie şi câtă uimire a doua zi dimineaţa când au văzut un omăt de aproape jumătate de metru.

Nu mai puţin măreaţă a fost participarea la Serbările In-

coronărei, când lipsa de bani nu a îngăduit să fie prea mulţi din aceşti vrednici cercetaşi.

Oriunde am fost însă, Tg. Ocna, Tg. Mureş, Cluj, Sibiu, Arad, Orşova, T.-Severin, Craiova, Braşov, Bucureşti, Galaţi, Constanţa, Chişinău, etc. cel puţin un normalist a trebuit să fie.

Mi se umplea inima de durere, când vedeam că n'am putinţa să ajut cât mai mulţi din aceşti meritoşi şcolari.

Cu multă bucurie aşteptam ceasul destinat şcoalei normale şi cu multă satisfacţie priveam cum îndemnurile noastre prindeau rădăcini.

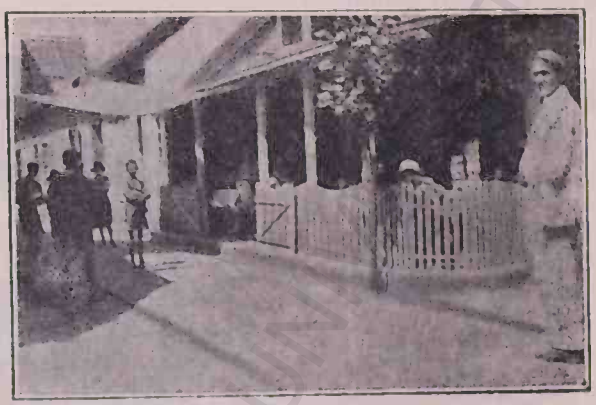

Pe Insula Ada-Kaleh, Iulie 1922.

Nici într'o altă ramură de activitate, ca între aceşti muncitori chemaţi a lucra la sate, nu se potrivesc mai bine principiile legii cercetaşilor şi nu leagă mai temeinic sufletul lor de sufletul poporului nostru.

Rezultatul muncii extraşcolare depusă la şcoala normală de învăţători din Botoşani, pentru noi cari lucrăm în cercetăşie, a fost şi este satisfacţia recunoaşterii, de către aceste elemente tinere dar curate, a îmbogăţirii cât mai mult a minţii prin cunoştinţe folositoare.

Ei, cari învaţă pentru a învăţa pe alţii, au înţeles că învăţătura este primul scop în viaţă.

Respectuoşi pentru a fi respectaţi, blajini pentru a fi autoritari şi veseli pentru a putea îndura nevoile şi necazurile; ştiu să se încreadă în puterile lor, pentru a eşi cu vrednicie din orice încurcătură.

Credincioşi bisericii noastre străbune, muncitori şi economi, curaţi în gând în vorbă şi în faptă, ştiu că viaţa sănătoasă şi îngrijirea sufletului şi a trupului, dau puterea şi vitejia necesară omului în lupta pentru viaţă.

Cercetaşii şcoalei normale din Botoşani, au fost distinşi în câteva rânduri de Comandamentul Marei Legiuni şi nu odată au fost daţi exemplu pe întreaga ţară.

Slănic-Moldova, Iulie 1923.

Cu mulţi din ei m'am întâlnit în timpul din urmă şi i-am găsit continuând munca începută în satul în care propovăduiau şi cultura.

Greutăţile vieţii ca şi grijile şi nevoile din ultimul timp, au împiedicat şi organizarea şezătorilor şi excursiilor. Flacăra din sufletul lor nu este stinsă, ideea nu a pierit şi nu va întârzia ca scânteia să se reaprindă şi să se reia munca pe acest ogor, munca ce singură înalţă pe om şi dă cele mai adânci mulţumiri ale sufletului.

N. V. ADAM

Profesor, comandantul cohortei cercetaşilor „M. Eminescu" din Botoşani.

BIBLIOTECA PEDAGOGICĂ JUDEȚIANĂ.

In scopul de a contribui, prin împrumutare de cărți, la întreținerea și complectarea cunoștințelor pedagogice didactice și de cultură generală a membrilor corpului didactic primar, s'a luat, de către ministerul instrucțiunii publice, frumoasa inițiativă de a se înființa, în fiecare capitală de județ, câte o bibliotecă pedagogică, instalată în localul școalei normale de învățători.

Datorită acestei hotăriri, cu începere de la 6 Februarie 1925, funcționează pe lângă școala noastră normală o asemenea bibliotecă având peste 1.100 volume din care:

a) 700 cărți de literatură

b) 200 „ „ pedagogie

c) 200 „ cu conținut științific.

Biblioteca funcționează supt supravegherea directorului școalei normale, d-l Tiberiu Crudu, care are răspunderea funcționării ei, reprezintând-o în fața autorităților. Ajutorul d-sale de d-l Gheorghe Bosnea, secretarul școalei.

Comitetul care administrează biblioteca este alcătuit, conform art. 15 din regulament, cu următoarele persoane:

1) Directorul școalei normale, d-l Tiberiu Crudu, președintele de drept al comitetului bibliotecii;

2) Revizorul școlar, d-l D. Dimitriu;

3) Delegatul comitetului școlar județian, d-l Valeriu Semaca, farmacist.

5) Delegatul comitetului școlar comunal din localitate, d-l Alexandru Gafencu, institutor.

6) Un învățător ales de membrii corpului didactic din județ.

Cum însă alegerea reprezentantului membrilor corpului didactic primar din județ, se face, după regulament, cu ocazia conferințelor didactice generale, comitetul bibliotecii nu are nici un reprezintant al acestui corp didactic primar, pentru că până acum încă n'au fost conferințe didactice generale care să facă această alegere.

Biblioteca județiană funcționează tot anul. Cărțile se împrumută fără plată spre a fi cetite acasă, membrilor corpului didactic primar.

Imprumuturile se fac pe baza unei cereri netimbrate,

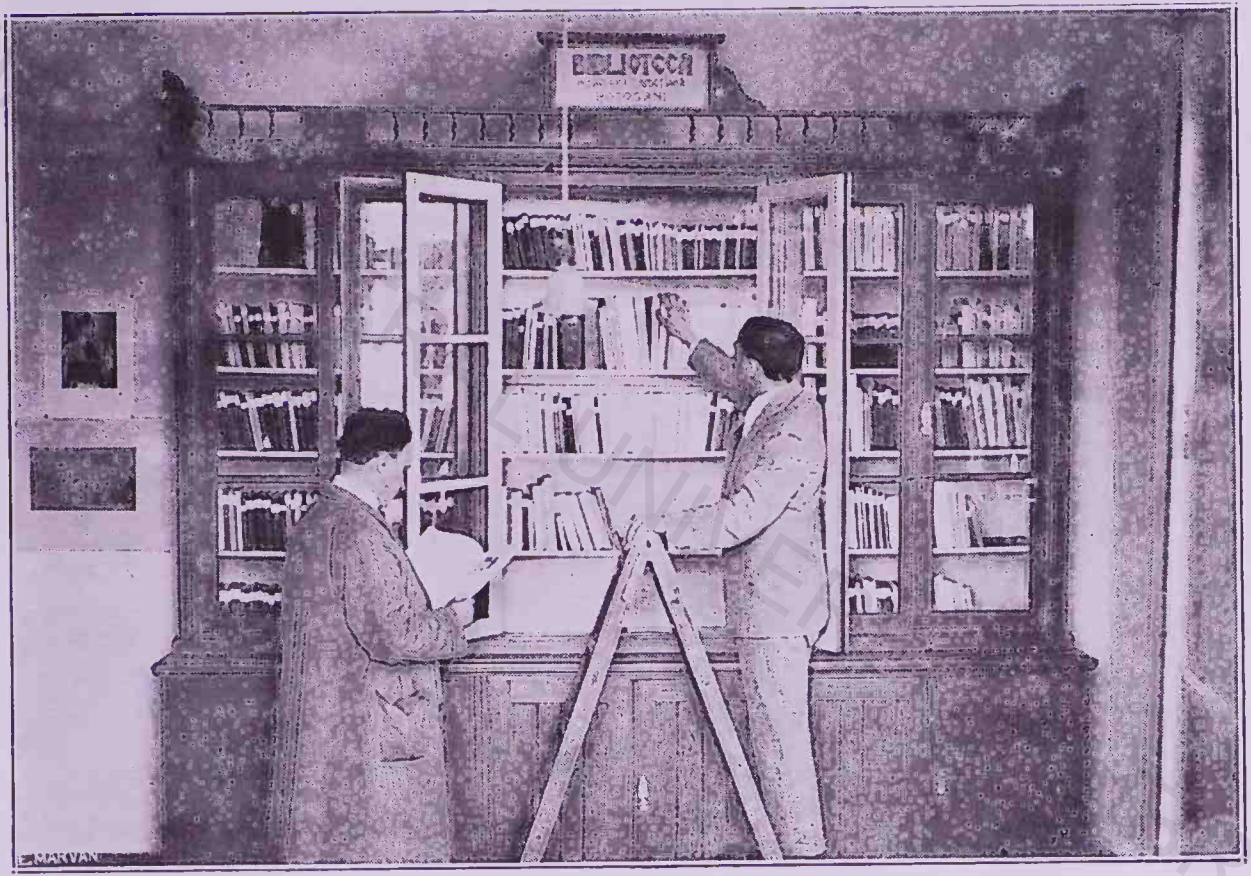

Biblioteca pedagogică județiană de la școala normală de învățători din Botoșani.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

numai pentru un singur volum odată şi pe termin de cel mult o lună.

In cerere se va indica titlul cărţii, autorul, data cererii, numele şi adresa celui ce se împrumută şi condiţiunea că, în caz de nerestituire sau stricăciuni, împrumutatul consimte să i se reţină din salar costul *îndoit* al cărţii.

Cei ce se împrumută sunt răspunzători de cărţile ce iau cu împrumut. Ei sunt datori să le înapoieze în bună stare, atât din punct de vedere al curăţeniei cât şi al păstrării.

Se consideră stricăciuni: orice însemnare, iscălitură, ştersătură, pată sau ruptură. Directorul bibliotecii are căderea să aprecieze starea în care se înapoiază o carte şi să hotărască.

Dacă o carte nu este înapoiată în 8 zile de la împlinirea termenului pentru care a fost împrumutată, directorul bibliotecii va urmări pe cel împrumutat, obligându-l să plătească preţul îndoit. Şi, dacă în 15 zile de la data somaţiunii, nu va primi suma datorată, va interveni la inspectoratul şcolar regional, să se reţină suma datorată din salar.

Tot astfel se va proceda şi în cazul când cartea va fi înapoiată în stare de stricăciune.

Fondurile bibliotecii pedagogice judeţiene constau din:

1) Sumele prevăzute în bugetul comitetelor şcolare judeţiene şi comunale urbane, pentru bibliotecă;

2) Cărţile sau subvenţiile date de Stat, Cassa Şcoalelor şi a Culturii Poporului, de judeţ, comună şi orice alte instituţiuni.

3) Donaţii şi legate în bani sau cărţi făcute judeţelor, comitetului şcolar judeţian sau direct bibliotecii pedagogice;

4) Produsele listelor de subscripţie, colectelor, serbărilor, etc.,

5) Plata costului cărţilor pierdute sau deteriorate de cetitori şi produsul vânzării cărţilor scoase din uz.

6) *Cotizaţiile învăţătorilor.*

Dacă două treimi din numărul învăţătorilor titulari dintr'un judeţ se învoiesc să contribuie la înavuţirea bibliotecii pedagogice cu cărţi, toţi membrii corpului didactic primar din judeţ se vor asocia la hotărîrea majorităţii şi vor contribui cu o cotizaţie ce se va fixa de ei, pentru sporirea fondului de cumpărare a cărţilor.

Cotizaţia se va achita odată cu ocazia conferinţelor generale.

Lista cărţilor cuprinse până azi în biblioteca pedagogică.

I. LITERATURĂ ŞI ISTORIE.

1 Curtea domnească din Argeş . Editura «Ramuri»
2 L'art populaire en Roumanie . N. Iorga
3 Roumanie pitoresque . . » »
4 Arhanghelii . . . . I. Agârbiceanu
5 Cartea de aur . . . Casa Şcoalelor
6 Materialuri Folkloristice vol. I . Gr. Tocilescu
7 „ „ „ II . „ „
8 „ „ „ III . „ „
9 Cuvântările Regelui Ferdinand . . . .
10 Letopiseţele Mold. şi Valahiei vol. I . M. Kogălniceanu
11 » » » » » II . „ „
12 » » » » » III . „ „
13 Domnia lui Bibescu-Vodă . . Vasile Kogălniceanu
14 Proverbele Românilor . . Iuliu A. Zane
15 Centenarul lui V. Alecsandri . Sever Zotta
16 Moldova dintre Prut şi Nistru . D-r Petru Cazacu
17 Un caz de conştiinţă . . Constantin Stere
18 Miron Costin, opere complecte . V. A. Ureche
19 Libera cugetare şi cugetarea liberă . Arhimadrit Scriban
20 Iaşii de odinioară . . . Rudolf Şuţu
21 Istoria presei româneşti . . N. Iorga
22 Revista societăţii „Tinerimea Română". . . .
23 Transivania (revistă) . . . . .
24 Tovărăşiile ţărăneşti . . Preotul C. Dron
25 Porcii . . . . Arhibald
26 Anuarul casei şcoalelor . . . . .
27 Cuza Vodă . . . P. Râşcanu
28 Modificarea legii clerului . . Pimen
29 Literatura copiilor . . . Ap. Culea
30 Şcoala (revistă colecţie) . . . . .
31 Albina (revistă) . . . . . .
32 Rectificarea graniţelor de sud . G. Danielopol
33 Mitologia greco-romană . . D-r Chirică
34 Zburătorul literar (revistă) . . . . .
35 Dezvoltarea aşezămintelor politico-sociale ale Europei . . N. Iorga
36 Viaţă Românească (revistă) . . . . .

37 Miron Costin (opere complecte) . V. A. Ureche
38 Atlas istoric . . . N. Tulbure
39 Războiul p. întregirea neamului . General Găvănescu
40 Napoleon, viața și faptele lui . L. I. Nădejde
41 Zburătorul literar (revistă) . . * * *
42 „ „ » . - * * *
43 Istoria Românilor prin călători . N. Iorga
44 Clipe de liniște . . . Al. Vlăhuță
45 Buletinul seminarului pedagogic . * * *
46 Literatura populară română . . Th. Speranță
47 Vinovații . . . . D. Pătrășcanu
48 Viața Românească (revistă) . . * * *
49 Domnia lui Cuza Vodă . . A. D. Xenopol
50 Problema militară și forțele morale . Col. Georgescu
51 Răscoala morților . . . L. Rebreanu
52 Zvon de pretutindeni . . Dragoș Protopopescu
53 Pe drumul Damascului . . Alex. Stamatiad
54 Poezii . . . . Elena Farago
55 Zvonuri din necunoscut . . Eug. Speranță
56 D'atunci și d'acolo . . . G. Ranetti
57 Poezii populare ale Românilor . V. Alecsandri.
58 O luptă literară . . . N. Iorga
59 In cetatea idealului . . . G. D. Teodorescu
60 Poezii . . . . P. Cerna
61 Fire de tort . . . Gh. Coșbuc
62 Infernul . . . . Dante
63 Din mărețele zile ale neamului . Dr. Bardea
64 Cu paloșul . . . Radu Rosetti
65 Cartea verde . . . * * *
66 Altă ortografie . . . D-r Alex. Bogdan
67 Din țara Oltului . . . V. V. Haneș
68 Balade și Idile . . . Gh. Coșbuc
69 Puiul Vulturului . . . Ed. Rostand
70 Mitolgia greco-romană . . Gh. Popa-Liseanu
71 Bernard Palissy . . . I. Simionescu
72 Proză . . . . Alex. Macedonschi
73 Păcatul Războiului . . . V. Demetrius
74 Pe drumuri basarabene . . Căp. A. Gheorghiu
75 Oameni aleși . . . I. Simionescu
76 Evreii țării la o răspântie . . S. Muncel

77 Oameni aleşi . . . I. Simionescu
78 Desamăgitele . . . Pierre Loti
79 Porcul în trifoi . . . Mark Tvain
80 Poezii populare ale Românilor . V. Alecsadri
81 Poezii . . . . M. Eminescu
82 Opere complecte . . . Alex. Odobescu
83 Din revoluţia rusească . . Ştefan C. Ioan
84 Nuvele şi schiţe . . . I. Dragoslav
85 Opere complecte . . . Alex. Odobescu
86 » » . . . V. Alecsandri
87 Românii la Buda Pesta . . Radu Cosmin
88 Politica de vorbe şi omul politic . S. Mehedinţi
89 Părinţi şi copii . . . Ioan Turghenief
90 Evoluţiune sau revoluţiune . . O-ton L. W. Ossenkop
91 Partide politice şi clase sociale . D. Drăghicescu
92 Opere complecte (proză). . . C. Negruzi
93 Campania în România în 1916 . . . .
94 Tăcere . . . . G. Vlădescu
95 Omagiu lui N. Iorga . . . .
96 Poezii . . . . M. Eminescu
97 Ospăţul . . . . N. N. Beldiceanu
98 Politica externă a Regelui Carol . N. Iorga
99 Poezii . . . . Alex. Vlăhuţă
100 Din faptele strămunilor . . N. Iorga
101 Călătorii vol. I . . . D. Bolintineanu
102 Scrieri vol. I . . . Ioan Ghica
103 Gh. Asachi, viaţa şi opera lui . E. Lovinescu
104 In regatul nopţii . . . C. Ardeleanu
105 Jurnalul unor surori de caritate . Fulmen
106 Ciocoii vechi şi noi . . N. Filimon
107 Opere complecte vol. IV . . Alex. Odobescu
108 Grue a lui Novac . . . Petru Dulfu
109 Scrieri vol. IV . . . Ioan Ghica
110 Monografia fondurilor Răducanu Simonidi . . . . V. Antonescu
111 Războiul României, Trădarea Rusiei ţariste . . . . . .
112 Istoria Genovievei de Brabant . M. Sadoveanu
113 Bunica . . . . Bojena Niemţova
114 Ziarul unui perde vară . . Gh. Coşbuc

BCU Cluj / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

115 Fabule şi fabulişti . . Cristea Negoescu
116 In lunca Trotuşului, nuvele . D. Iov
117 Adevăr şi dreptate . . Pantelimon Diacon.
118 Ţara şi naţia română . . I. Mehedinţi
119 Sufletul grădinei . . . Alfred Moşoiu
120 Poezii alese . . . Duiliu Zamfirescu
121 Flori de flăcări . . . Mia Frollo
122 Crimă şi pedeapsă . . Dostoievski
123 Schiţe din Norvegia . . Stelian Constantinescu
124 Scriitorii basarabeni . . Petru Haneş
125 Fecioara . . . . Petru Vulcan
126 Scrieri vol. II . . . Ioan Ghica
127 Constantinopolul semi lunei . Ptru Vulcan
128 In marginea Europei . . E. Lovinescu
129 Activitatea parlamentară . . N. Enăşescu
130 Viaţă de bohem . . . Henri Murger
131 Poezii . . . . George Grigorian
132 Printre picături . . . Radu Rosetti
133 Eneida (Virgiliu) . . . N. Pandele
134 Călotorii vol. II . . . D. Bolintineanu
135 Basmele bunichii . . . * * *
136 Desrobitorii . . . Radu Cosmin
137 Ţara şi naţia română . . S. Mehedinţi
138 Scrieri şi versuri în proză . . Gr. Alexandrescu
139 Poezii . . . . Alex. Vlăhuţă
140 M. Kogălniceanu . . . Radu Drancă
141 Lupta pentru limba românească . N. Iorga
142 Fraţii Karamazov vol. I . . Dostoiewschi
143 Scrieri vol. III . . . Ioan Ghica
144 Oameni de la munte . . S. Mehedinţi
145 Floarea ciocoieşului . . Gr. Paraschivescu
146 Aeneis (Virgiliu) . . . Gh. Coşbuc
147 Grădina Raiului . . . A. Mândru
148 Fraţii Karamazov . . . Dostoievski
149 Naţionalitatea în artă . . A. C. Cuza
150 Imperialismul American . . Virgil I. Bărbat
151 Moş Gheorghe la expoziţie . Spiridon Popescu
152 Feţe . . . . Ioan Manolache
153 Poezii . . . . Artur Enăşescu
154 O călătorie spre centru pământului . Jules Verne

155 Războiul . . . . Henri Barbusse
156 Politica lui Napoleon I față de țările române . . . Marin Dumitrescu
157 Epiloguri literare . . . E. Lovinescu
158 Corabia cu pitici . . . Victor Eftimiu
159 Amintiri universitare . . Ioan Petrovici
160 Intr'o noapte de Mai . . Emil Gârleanu
161 Două zeci de mii de leghe sub mări vol. I . . . . Jules Verne
162 Două zeci de mii de leghe sub mări vol. II . . . " "
163 Lascar Viorescu . . . Vilhem Kotzebue
164 Voința . . . . Eugenia Ianculescu
165 Napoleon, viața pitorească . Ludovic Leist
166 Gheorghe Barit . . . N. Bănescu
167 Un oraș plutitor . . . Jules Verne
168 Dela democrație la robia de stat . Karl Kautsky
169 Deșertul de ghiață . . Jules Verne
170 Poezii . . . . Șt. O. Iosif
171 Nuvele . . . . I. Slavici
172 Poezii alese . . . D. Zamfirescu
173 Mathias Sandorf . . . Jules Verne
174 Aventurile celor trei ruși și trei englezi " "
175 Suflete . . . . I. I. Stoican
176 Sărbătoarea pâinei . . Corneliu Moldoveanu
177 Monismul . . . . Ernest Haekel
178 Un căpitan de 15 ani . . Jules Verne
179 Ți-aducui aminte... . . M. Sadoveanu
180 Cântece . . . . Șt. O. Iosif
181 51 de cuvântări în postul mare . Inocențiu episcopul
182 Rochia albă . . . C. Ardeleanu
183 Nuvele schițe . . . I. A. Brătescu-Voinești
184 La noi în viișoară . . M. Sadoveanu
185 Războiul pentru independență . Gh. Coșbuc
186 Flori de lut . . . St. Talaz
187 Amintiri din Stambul . . Victor Eftimiu
188 Legende sau basmele Românilor . P. Ispirescu
189 Nuvele și schițe . . . M. Sadoveanu
190 Geniu Pustiu . . . M. Eminescu
191 Corespondența lui Pliniu cu Traian G. Popa-Liseanu

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

192 Poezii . . . . Gr. Alexandrescu
193 Coinele mele . . . I. M. Soricu
194 Nuvele și schițe . . . L. Rebreanu
195 Povestiri . . . . Corneliu Moldoveanu
196 Vagabondul . . . V. Demetriu
197 Poezii . . . . Alex. Vlăhuță
198 Ruguri . . . . Ion Sân Giorgiu
199 Pagini alese . . . Alfred Moșoiu
200 Dragostea unui trubadur . . Const. Giulescu
201 Sufletul ruinelor . . . Eugeniu Boureanu
202 Caterina Cornaru vol. II . . George Born
203 Fântâna zânelor . . . Gheorghe Baronzi
204 Caterina Cornaru vol. IV . . George Born
205 » » » III . . » »
206 Haiducul . . . . Bucură Dumbravă
207 La han la trei ulcele . . I. Dragoslav
208 Nuvele . . . . I. Slavici
209 Antologie critică . . . E. Lovinescu
210 Cântece . . . . Șt. D. Iosif
211 Amintiri dintr'o călătorie . . C. Hogoș
212 Urmărind idealul . . . O. Tafrali
213 Eu (roman) . . . . Mihail Negru
214 Aici pe pământ . . . Costanța Hodoș
215 Politica lui Napoleon față de Români M. Demetrescu
216 Poezii alese . . . Alex. Macedonski
217 Rapsodii și balade . . Ion Bârseanu
218 Cele mai frumoase doine ale Românilor Gr. Murnu
219 Clipe de liniște . . . Alex. Vlăhuță
220 Amintiri din teatru . . Aglaia Pruteanu
221 In ghiara lor . . . Gr. Topârceanu
222 Robinsonii Bucegilor . . N. Ureche
223 La noi în Viișoara . . M. Sadoveanu
224 Popa Man . . . Ion Agârbiceanu
225 Boerul Dragușin . . . Petre Partenie
226 Credinți nemuritoare . . I. I. Stoican
227 Românii în ghiarele bolșevicilor . Emil Neculau
228 Mathias Sandorf . . . Jules Verne
229 Caterina Cornaru vol. I . . George Born
230 Descrierea Moldovei . . Dim. Cantemir
231 Copiii lui Marcel . . . G. Bruno

232	Cana Galileii	Căp. I. Popovici
233	Paraziţii	B. Delavrancea
234	Crâşma lui Moş Precu	M. Sadoveanu
235	O istorie de demult	» »
236	Mormântul unui copil	» »
237	Fabule	La Fontaine
238	Fericirea celorlanţi	Mihai Cruceanu
239	Icoane fugare	H. Sanielevici
240	Răzbunarea lui Moş Antachi	Alex. Mândru
241	Sufletul patriei	Mircea Rădulescu
242	Cântarea cântărilor	C. Moldovanu
243	Anecdote cu minuni	Th. Speranţă
244	Romeo şi Julieta	Schakespiare
245	Copiii căpitanului Grand	Jules Verne
246	Dan	Al. Vlăhuţă
247	Poetul Brătescu Voineşti	D. Caracostea
248	Peregrinări	E. Relgis
249	Zile senine	Mihail Lungianu
250	Drumul morţii	Ioan Pas
251	Din Moldova	W. de Kotzebue
252	Thalassa	Argentina Monteoru
253	Grănicerul	M. I. Kiriţescu
254	Mormântul unui copil	M. Sadoveanu
255	Tanti Soni	E. Soltuz
256	Noaptea Sf. Andrei	Tudor Pamfil
257	La gura sobei	Al. Vlăhuţă
258	Golanii	L. Rebreanu
259	Fabule	La Fontaine
260	Poezii	Petru Cerna
261	Darurile pământului	Nichifor Crainic
262	Sănătatea sufletească	H. Manfield
263	Pe drumul idealului	D. Marmeliuc
264	Noaptea Sf. Andrei	T. Panfil
265	Darurile pământului	N. Crainic
266	Cu Moş Teacă în Moldova	C. B. Urlea
267	Copiii căpitanului Grand	Jules Verne
268	Două zeci mii leghe sub mări	» »
269	Ursita	B. P. Haşdeu
270	Bucovina care s'a dus	Gh. Rotică
271	Alex. Vlăhuţă, viaţa şi opera lui	N. Zaharia

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

272 Şoimii . . . . M. Sadoveanu
273 Urmările economice ale păcii . I. M. Keines
274 Clacă şi robot . . . M. Lungianu
275 Departe de lume . . . C. Hodoş
276 Povestiri alese . . . Victor Eftimiu
277 Din sala paşilor perduţi . . Radu Rosetti
278 Dintr'un colţ al României Mari . Gh. Rotică
279 Povestirile lui Spulber . . L. Moldovanu
280 Versuri . . . . I. L. Caragiale
281 Ce este amorul . . . Dr. D. Fischer
282 La capătul pământului . . R. Rosetti
283 Amintiri din Junimea . . Iacob Negruzzi
284 Trei luni pe câmpul de război . O. Tăzlăoanu
285 Crâmpee din tragica noastră epopee I. I. Stoican
286 Nevoia reînoirei cunoştinţelor istorice N. Iorga
287 Cele două Românii . . Gh. Rotică
288 Epice şi dramatice . . C. Teodorian
289 Florile inimei . . . E. Bucuţa
290 Pe drumul desrobirei . . V. Cârstescu
291 Romeo şi Julieta . . . V. Shakespeare
292 Razna . . . . Radu Rosetti
293 Oameni şi locuri . . . M. Sadoveanu
294 In lumea dreptăţii . . . I. A. Brătescu
295 Drumuri de sânge . . . I. Dragan
296 Eugenia Grandet (traducere) . H. de Balzac
297 Siluete literare . . . H. Eulenberg
298 Pe căi greşite . . . L. N. Tolstoi
299 Cântece de vitejie . . . Gh. Coşbuc
300 Ce vor ţăranii . . . Pr. C. Dron
301 Bolşevism . . . . A. Moroianu
302 Despre boeri . . . C. Giurescu
303 Idei şi forme istorice . . V. Pârvan
304 Credinţi nemuritoare . . I. Stoican
305 Maria de altă dată . . I. C. Vişarion
306 Cu ou şi cu oţet . . . Dr. Urechе
307 Râsul apei . . . Gh. Talaz
308 Răboj pe bradul verde . . G. Galaction
309 Pârgă . . . . V. Voiculescu
310 Floarea Pământului . . D. Botez
311 Ziarul unui perde vară . . Gh. Coşbuc

312 Statui . . . . M. Codreanu
313 Flori alese din cântecele poporului . O. Densuşeanu
314 Din bătrâni . . . I. Slavici
315 In urma steagului . . . Gr. Costăchescu
316 Sub steag strein . . . Alex. Ciura
317 Timotei mucenicul . . . D. D. Pătrăşcanu
318 Cascadele luminei . . . V. Paraschivescu
319 Imagina vieţii omeneşti . . Cebes
320 Cele din urmă . . . L. Tolstoi
321 In sărbători . . . M. Lungianu
322 Hora obuzelor . . . O Tăzlăoanu
323 Intre Someş şi Prut . . A. Paul
324 Trei luni pe câmpul de război . D. Tăzlăoanu
325 Floarea pământului . . D Botez
326 Prin viroage şi coclauri . . Const. Gane
327 In slujba păcii . . . I. Brătescu-Voineşti
328 Destinul . . . . Emersohn
329 1821 . . . . A. Filimon
330 Quo Vadis . . . Sienkiewicz
331 Taina . . . . N. Beldiceanu
332 Familia Roademult . . Fl. Cristescu
333 Studii critice . . . H. Sanielevici
334 Un dor implinit . . . I. A. Basarabescu
335 Coliba blestemată . . . Blasco Ibanez
336 Petre pentru templul meu . . Lucian Blaga
337 Din caierul vremii . . . Maria Cunţan
338 Poemile luminei . . . Lucian Blaga
339 Catastrofa . . . . L. Rebreanu
340 In urma plugului . . . I. Sandu-Aldea
341 O viaţă . . . . M. Beza
342 Pentru neatârnare . . . Gh. Silvan
343 Povestiri alese . . . Victor Eftimiu
344 Despre boieri . . . Const. Giurescu
345 Cântece de vitejie . . . Gh Coşbuc
346 Indreptarul căminului cultural . . .
347 Sonete . . . . A. Scurtu
348 Povestiri şi amintiri . . C. Giurescu
349 Maestatea morţii . . . Cor. Moldoveanu
350 O muză . . . . D. Zamfirescu
351 Linişte, Trubadurul . . B. Delavrancea

352 Intim . . . . Tr. Demetrescu
353 Legende române . . . V. A. Ureche
354 Ţara mea . . . . Regina Maria
355 Ştiinţa şi cugetarea omenească . C. Flamarion
356 In era reformelor . . . N. Iorga
357 Cântecul deşertăciunii . . M. Codreanu
358 Asediul Parisului . . . F. Sarcey
359 Epice şi dramatice . . C. Teodorian
360 Pe urma războiului . . Adela Xenopol
361 Poetul ţărănimei . . . Dobrogeanu Gherea
362 Cartea poporului . . . I. Georgescu
363 Românii de peste munţi . . P. Haneş
364 Aquarele . . . . Tr. Demetrescu
365 Norocul lui Iani . . . I. Carada
366 Supunere şi glorie militară . . Alfred de Vigny
367 Patru zile în Ardeal . . Const. Stere
368 O mie . . . . I. Brătescu-Voineşti
369 Despre existenţa lui Dumnezeu . Pr. N. Georgescu
370 Gândirea . . . . L. Andriev
371 Lumină şi naţionalism . . N. Bălănescu
372 Bunul Lord . . . Fr. H. Burnett
373 Cultura română şi politicianismul . C Rădulescu-Motru
374 Călătorii pe Dunărea şi în Bulgaria . D. Bolintineanu
375 Elocvenţa română . . . Gh. Adamescu
376 Souvenir de călătorie în Basarabia . Gh. Sion
377 Desrobirea ţiganilor . . M. Kogălniceanu
378 Dan . . . . Vlăhuţă
379 Lumină ş naţionalism . . N. Bălănescu
380 Patru zile în Ardeal . . C. Stere
381 De Profundis . . . Oscar Wilde
382 Poeme în proză . . . I. Turghenief
383 Apele primăverei . . . „ „
384 Datinile noastre la nuntă . . A. Gorovei
385 Cronicele doctorului . . Dr. Ureche
386 Nuvele . . . . Z. Bârsan
387 Portrete . . . . Iosif şi Anghel
388 Nuvele . . . . Cehov
389 In slujba adevărată . . I. N. Potopenko
390 Discurs . . . . I. Bârnuţiu
391 Steluţa . . . . D. Anghel

392 Năvăliri barbare . . . L Bolcaș
393 Istoria vieții mele . . . T. Vârnav
394 Păcate vechi . . . I. Chiru Nanov
395 Suflete sbuciumate . . . Lia Hârsu
396 Grădina Raiului . . . H. C. Andersen
397 Istoria artelor frumoase . . N. E. Jdieru
398 Ana Carenin vol. I . . L. Tolstoi
399 » » » II . . » »
400 » » » III . . » »
401 Pescar de Islanda . . . Pierre Loti
402 Zile trăite . . . . N. Gane
403 Viața și opera lui Gh. Lazăr . B. Duică
404 Zile trăite . . . . N. Gane
405 Domnița Viorica . . . V. Popa
406 Pentru o ideie . . . I. Ianculescu
407 Intuneric și lumină . . I A. Brătescu
408 Anuar Activitatea casei școalelor . N. Niculescu
409 Războiul p-tru întregirea neamului v. I C. Kiriţescu
410 » » » » » II » »
411 Dacoromania vol. I . . S. Pușcariu
412 » » II . . » »
413 » » III . . » »
414 Le roi des corsaires . . M. Renault
415 Luchian . . . . . V. Cioflec
416 Pe drumuri basarabene . . A. Gheorghiu
417 Priveliști din Bucovina pitorească . „ „
418 Antologie Aromânească . . T. Papahagi
419 Religia în limitele rațiunii . . Im. Kant
420 Orașe din România . . I. Simionescu
421 „ „ „ . . . „ „
422 „ „ „ . . . „ „
423 Antologie Aromânească . . T. Papahagi
424 Divina Comedie . . . Dante
425 Cult. românească în Basarabia sub Ruși St. Ciobanu
426 Ioan Grămadă . . . C. Loghin
427 Gânduri și lumină . . A. France
428 Umilă viață eroică . . R. Rolland
429 Castelul Peleș . . . M. Haret
430 Călindarul gospodarilor . . I. Simionescu
431 Din sbuciumul captivității . . Caracaș

432	Bunica	B. Niemţora
433	Opere complecte	I. Creangă
434	Cântece de vitejie	Gh. Coşbuc
435	Opere complecte	I. Creangă
436	Geniu pustiu	M. Eminescu
437	Privelişti din Bucovina pitorească	A. Gheorghiu
438	Opere complecte	I. Creangă
439	Războiul pentru neatârnare	Gh. Coşbuc
440	Poezii	M. Eminescu
441	Jurnalul de companie	R. Vidraşcu
442	Momente din lupta noastră	D. Tomescu
443	Avram Iancu	Silviu Dragomir
444	Cuore traducere din	Ed. Amicis
445	Oameni aleşi	I. Simionescu
446	» »	» »
447	Scrisori	M. Kogălniceanu
448	Cântece de vitejie	Gh. Coşbuc
449	Fire de tort	" "
450	Ziarul unui perde vară	"
451	Oameni aleşi	I Simionescu
452	In vâltoare	Alex. Vlăhuţă
453	Miniaturi	L. Mantu
454	File rupte	Alex. Vlăhuţă
455	Strofe alese	Gr. Topârceanu
456	La gura sobei	Alex. Vlăhuţă
457	Cartea munţilor	B. Dumbravă
458	Pandurul	" "
459	Din trecutul nostru	Alex. Vlăhuţă
460	Pildele lui cuconu Vichentie	M. Sadoveanu
461	In munţii Neamţului	C. Hogaş
462	Odele şi epodele lui Horaţiu (trad.)	E. Lovinescu
463	Şoimii	M. Sadoveanu
464	Visul unei nopţi de vară (trad.)	Shakespeare
465	Strada Lăpuşneanu	M. Sadoveanu
466	Amintiri	R. Rosetti
467	Din trecutul muzical al Românilor	M. Gr. Poslušnicu
468	Vechimea poporului român	S. Mehedinţi
469	Chipuri de ceară	I. Agârbiceanu
470	Romantizmul englez	M. Beza
471	Povestea unei tinereţi	G. Vâlsan

472	Discursuri parlamentare	V. Conta
473	Revoluționarii	L. Tolstoi
474	Timotei mucenicul	D. Pătrășcanu
475	Ion	L. Rebreanu
476	Lacrimi călătoare	R. Cioflec
477	Haiducul	B. Dumbravă
478	Amintiri dintr'o călătorie	C. Hogaș
479	Lulu	Lovinescu
480	Domnișoara Fifi	Maupassant
481	Intuneric și lumină	I. A. Brătescu-Voinești
482	Floarea pământului	D. Botez
483	Ceasuri sfinte	B. Dumbravă
484	Dureri înăbușite	M. Sadoveanu
485	Insemnările lui N. Manea	„ „
486	Spre Emaus	„ „
487	Nuvele	I. Slavici
488	Povestiri	M. Sadoveanu
489	Frunze'n furtună	„ „
490	Zbuciumul unui savant	M. Costeanu
491	Povești	I. Slavici
492	»	„ „
493	Din trecutul nostru	Vlăhuță
494	Pe marginea cărților	O. Botez
495	Ceasuri de seară	I Agârbiceanu
496	Figuri și cărți	A Busuioceanu
497	Un instigator	M. Sadoveanu
498	Nuvele	Slavici
499	Oameni și vremuri	I. Mironescu
500	Povești moldovenești	R. Rosetti
501	Haiducul	B. Dumbravă
502	Bordeenii	M. Sadoveanu
503	In lumea dreptății	I. Brătescu-Voinești
504	Boerul Dragușin	P. Partenie
505	Umbre	Sadoveanu
506	Spiritul critic in cultura Românilor	I. Brăileanu
507	Ulița copilăriei	I. Teodoreanu
508	Scrisorile unui răzeș	C. Petrescu
509	Amintirile căprarului Gheorghiță	M. Sadoveanu
510	Doamna Bovary	G. Flaubert
511	Ion	L. Rebreanu

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

512 In munţii Neamţului . . . CHogaş
513 Candidat fără noroc . . D. Pătrăşcanu
514 Nuvele . . . . Caragiale
515 Spre Pol . . . . Nansen
516 Ernest Renan . . . Davidescu
517 Galilei . . . . Oct. Onicescu
518 Curtezana . . . . André Theuriet
519 Nuvele . . . . Cehov
520 Cum să iubim . . . Tr. Dimitrescu
521 Cervantes . . . . Al. Popescu-Telega
522 Pe drumul Bărăganului . . C. Sandu-Aldea
523 Religia viitorului . . . Eliot
524 Un răspuns întârziat la calomnii învechite . . . . Ş. Salzberger
525 Războiul european şi interesele noastre A. Corteanu
526 Odă lui Orcesilan . . . * * *
527 Din Platon . . . C. Papacostea
528 Descrierea Moldovei . . D. Cantemir
529 Gloria unui regiment . . Lt.-col. Gr. Ionescu
530 Drumuri moldovene . . L. Murariu
531 Keleş împărat . . . C. Beraru
532 Ciocoii vechi şi noi . . N. Filimon
533 Pădurea spânzuraţilor . . L. Rebreanu
534 Mara . . . . Slavici
535 Spre Emaus . . . M. Sadoveanu
536 44 zile in Bulgaria . . . „ „
537 Războiul nostru pentru neatârnare . Gh. Coşbuc
538 Impărăţia furnicilor . . I. Sandu Aldea
539 Cartea cea bună . . . A. Russo
540 O istorie din zilele noastre (trad.) . L. Detter
541 Cultura naţională şi politica naţională N. Iorga
542 Ce au fost şi ce pot fi şcolile pregătitoare T. Crudu
543 » » » » » » » » » „ „
544 » » » » » » » » » „ „
545 Consideraţ. g-le asupra răzb. mondial M. A. Rachitvan
546 România jună . . . . * * *
547 Din folclorul Romanic şi cel Latin T. Papahagi
548 Pelerin. la m-tul lui M. Kogălniceanu Gh. Lupaşcu
549 Drumul cu plopi . . . Cezar Petrescu

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

550 Cu paloşul vol. I . . R. Rosetti
551 „ „ „ II . . „ „
552 „ „ „ III . . „ „
553 Amintiri . . . . Prof. Dr. Leon
554 „ . . . . „ „ „
555 Către Maramureş . . . M. A. Kerenbach
556 Pe vremea mea . . . I. Dafin
557 Conferinţe . . . P. Fală
558 Basarabia . . . . Gh. P. Liveanu
559 Amintiri din teatru . . Aglaia Pruteanu
560 Izvoarele contemporane asupra mişcării lui Tudor Vladimirescu . N. Iorga
561 „ „ „ „ „
562 La Medeleni . . . Ionel Teodoreanu
563 Dicţionarul limbei române . . * * *
564 Dicţionarul limbei române . . * * *
565 Peste ocean . . . J. Bart
566 Străbătând China . . . Vasilescu Notara
567 Peste mări şi ţări . . . N. N. Condeescu
568 Românii din America . . S. Drutzu
569 Un scos din pepene . . Gh. Brăescu
570 Din Egipt . . . . Radu Rosetti
571 Purgatorul vol. II . . . Corn. Moldovanu
572 Din războiul de reîntregire . Pr. Hodoroabă
573 Legea trupului . . . I. Agârbiceanu
574 Lumina ochilor . . . R. Tagore
575 Icoane vechi şi noi . . I. Dragoslav
576 Viaţa în război . . . M. Văgăunescu
577 Domnul Nae . . . D. Pătrăşcanu
578 In urma plugului . . . C. Sandu Aldea
579 Scriitorii Bucovineni . . C. Loghin
580 Sufletul ruinelor . . . Eug. Boureanu
581 Ţiganiada . . . . I. Budai Deleanu
582 In lunca Trotuşului . . D. Iov
583 Gloria unui regiment . . Gr. Ionescu
584 Cântece poporane din Maramureş . I. Bârlea
585 Pentru întregirea neamului . . N. Iorga
586 Călătorie în China . . . Sp. N. Milescu
587 Ist. războiului p. întregirea neamului C. Kiriţescu
588 Din trecutul muzical al Românilor . M. Gr. Poslușnicu

589 Ocolul pământului vol. I . . C. Găvănescul
590 „ „ „ II . . „ „
591 „ „ „ III . . „ „
592 „ „ „ IV . „ „
593 Viaţa şi operele lui D. Cantemir . Dr. Gr. Pascu
594 Purgatoriul vol. I . . . Corn. Moldovanu
595 Japonia . . . . I. Timuş
596 Grafologia . . . . H. Stahl
597 Biserica de altă dată . . Ion Pilat
598 Istoria răzb. p. întregirea neamului C Kiriţescu
599 Graiul şi folclosul Maramureşului . T. Papahagi
600 Istoria comerţului românesc . N. Iorga
601 Studii istoromâne . . . S Puşcariu
602 Curentul studenţesc la sate (conf.)
603 Constituţia şi organiz. soc. naţiunilor Maria Pop
604 „ „ „ „ „ „ „
605 „ „ „ „ „ „ „
606 „ „ „ „ „ „ „
607 Naţionalismul . . . Rabindranath Tagore
608 Poezii . . . . A. Toma
609 Pelerinul Kamanita . . Karl Gjellerup
610 Burg. română origina şi rolul ei istoric Ştefan Zeletin
611 „ „ „ „ „ „ „ „ „
612 Ist. războiului p. întregirea neamului C. Kiriţescu
613 Ţările rom. văzute de artiştii francezi G. Oprescu
614 Indrumări culturale . . O. Tafrali
615 La Medeleni vol. I . . I Teodoreanu
616 „ „ „ II . . „ „
617 Ion Creangă, opere complecte .
618 „ „ „ „ .
619 Vraja Bucegilor . . . N. Ureche
620 Ţara de dincolo de negură . M Sadoveanu
621 Ostaş . . . . Petru Pancu
622 „ . . . . „ „
623 Partidele politice . . . P. C. Negulescu
624 Nouveau petit Larousse illustré . Claude Augé
625 Spre Africa . . . M. Negru
626 Oameni aleşi — Streinii . . I. Simionescu
627 „ „ „ . . „ „

BCU "CAROL I" UNIVERSITY LIBRARY

II. TEATRU.

1	Sacontala (Calidasa) traducere	. G. Coşbuc
2	Jertfă . . .	. I. Miclescu
3	Mamă . . .	. „ „
4	Nunta neamului . .	. S. Ionescu
5	Teatru vol. I . .	. I. L. Caragiale
6	„ „ II . .	. » » »
7	Ilderim . . .	. Regina Maria
8	Prăpastia . . .	. M. Sorbul
9	Oedip la Colona traducere din	. Sofocle
10	Alcesta (Euripide) traducere .	. M. Iorgulescu
11	Ştefan cel Mare . .	. St. Dragomir
12	Prăpastia . . .	. M. Sorbul
13	Ilderim . . .	. Regina Maria
14	Legenda . . .	. Natalia Negru
15	Opere complecte (teatru) .	. V. Alecsandri
16	Ilderim . . .	. Regina Maria
17	Teatru . . .	. V. Alecsandri
18	„ . . .	. » »
19	„ vol. III . .	. » »
20	Bucolice (Virgilius) traducere	. Teodor Naum.
21	Pardon! . . .	. C. şi I. Bacalbaşa
22	Comediile lui Terenţiu (traducere)	. Vintilă Pop.
23	Bimbaşa Sava . .	. I. Peretz
24	Hoţii traducere din .	. Schiller
25	Pentru ţară . .	. Const. Râuleţ
26	Spioana . . .	. V. Stoicovici
27	Fantoma celei cari va veni .	. V. Eftimiu
28	Teatru . . .	. I. L. Caragiale
29	Sorana . . .	. I. A. Brătescu-Voineşti
30	Trandafirii roşii . .	. J. Bârsan
31	Jocul apelor . .	. Al. Moşoiu
32	Ce ştie satul . .	. V. Alex. Jean
33	Orfana . . .	. S. Ionescu
34	Ştefan Vodă . .	. „ „
35	Lângă pământ . .	. Th. Speranţă
36	Curcanii . . .	. » »
37	Sonata umbrelor . .	. A. Cominic
38	Brand traducere din .	. H. Ibsen
39	Răzbunarea . .	. M. Sorbul

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

40 Lumina nouă . . . E. Nicolau
41 Vlaicu Vodă . . . A. Davila
42 Irinel . . . . B. Delavrancea
43 Teatru vol. II . . . I. L. Caragiale
44 Teatru popular . . . S. Ionescu
45 In zile de sărbători . . . Pr. Gh. Savin
46 Curcanii . . . . Gr. Ventura
47 Azilul de noapte trad. din . M. Gorki
48 Romeo şi Julieta » » . Shakespeare
49 Răzvan şi Vidra . . . B. P. Hajdeu
50 Tartufe (Molière) traducere . H. Lecca
51 Goana torţilor (P. Hervieu) traducere . Emil Fagure
52 Inelul . . . . T. Archip
53 Domnul notar . . . Oct Goga
54 Omul de prisos . . . B. Luca
55 Viforul . . . . Delavrancea
56 Teatrul vol. III . . . V. Alecsandri
57 „ „ I . . . I. L. Caragiale
58 „ „ II . . . » » »
59 Cyrano de Bergerac . . E. Rostand
60 Pe aice nu se trece . . C. Moldoveanu
61 Vlaicu Vodă . . . Alex. Davila
62 Ispravă . . . . S. Ionescu
63 Femeia Mării traducere din . Ibsen
64 Păcatul . . . . L. Petrescu
65 Hedda Gabler traducere din . Ibsen
66 Rața sălbatecă „ „ . »
67 Două surde . . . Fl. Cristescu
68 Coriolan traducere din . . Shakespeare
69 Povestea unui vis . . . I. Dafin
70 » » » . . . „ „
71 Trei drame . . . N. Iorga

III. PEDAGOGIE.

1 Noţiuni de pedagogie did. şi metodică A. C. Kerenbak
2 Metodica învăţământului primar . Cristescu Bratu
3 Metodica matematicei . . Gh. N. Cristescu
4 Reforma învăţământului . . P. P. Negulescu
5 Atenţia . . . . Şt. Negulescu
6 Conferinţele corpului didactic primar * * *

7	Educația	
8	Știința despre suflet	S. Popescu
9	Două metode	Froebel et
10	„ „	Montessori de Iulia Lascaraki
11	Atenția (conferință)	
12	Educația (colecție)	
13	„ „	
14	„ „	
15	Metadologia învățământului secundar	F. Collard
16	Psihologie pedagogică	I. Nisipeanu
17	Educația fetelor	Fenelon
18	Din psihologia poporului român	D. Drăghicescu
19	Conferințe populare vol. I	Gh. Coșbuc
20	Trei studii filozofice	Gr. Taușan
21	Evoluția sistemelor de morală	„ „
22	Herbert Spencer și pedagogia utilitară	Gh. Antonescu
23	Pedagogia practică	Dr. A. Mathias
24	Pedagogie generală	I. Găvănescul
25	Conferințele populare vol. II	Gh. Coșbuc
26	Leonard și Ghertruda	Pestalozzi
27	Muncă pentru ridicarea poporului	Sp. Popescu
28	Către noua generație	S. Mehedinți
29	Sociologie	Gh. D. Scraba
30	Educația voinței	Jules Payot
31	Istoria pedagogiei	P. Pipoș
32	Eroii	Tomas Carlyle
33	Altă creștere	S Mehedinți
34	Cultivarea voinței cu ajutorul biologiei	M. Moisescu
35	Educația și cinematograful	C. Iordăchescu
36	Cultivarea minței cu ajutorul biologiei	M. Moisescu
37	Poporul	S. Mehedinți
38	Ingrijirea poporului mic	Dr. I. Etingher
39	Didactica magna	I. A. Comenius
40	Câteva idei asupra educației	John Loke
41	Schiță asupra școalei sec. in Italia	A. Marinescu
42	Eroii	T. Carlyle
43	Călăuza învățătorului	C. Diaconescu
44	Psihologia pentru toți	Th. Speranță
45	Didactica magna	I. A. Comenius
46	Introducere în filozofie	Tr. Păulescu

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

47 Poporul . . . . S. Mehedinți
48 Psihologie pedagogică . . E. Martic
49 Metoda activă pentru învăț. l. române A. E. Nicolaide
50 Câteva idei asupra educației . John Loke
51 Pedologie . . . . D. Teodosiu
52 Pestalozzi și educația poporului . Gh. Antonescu
53 Antichristul . . . Fr. Nietzsche
54 O experiență școlară . . P. Petrescu
55 Emile . . . . J. J. Rousseau
56 Spicuiri din psihologie și pedagogie . l. Gh. Marinescu
57 Principii de educație școlară și socială Gh. B. Paladi
58 Emile . . . . J. J. Rousseau
59 Studii și observații . . . l. Botez
60 Renașterea . . . . l. Grigoriu
61 Herbert Spencer și pedagogia utilitară Gh. Antonescu
62 Școala educativă . . . Moisescu
63 Chestiuni de învățământ și educație . G. Aslan
64 Școala activă cartea I . . l. Nisipeanu
65 Educația voinței . . . Jules Payot
66 Aspecte din civilizația engleză . l. Botez
67 Școala și copilul . . . J. Dewey
68 Aspecte din civilizația engleză . l. Botez
69 Noțiuni de pedagogie generală . l. Găvănescul
70 Pedagogia expermentală . . J. J. V. Biervliet
71 Probleme sociale și psihologice . H. Sanielevici
72 Noua sistemă de educație . . M. C. Butureanu
73 Etica . . . . l. Găvănescul
74 Indrumarea vieții . . . Dr. F. Foerster
75 Didactica generală . . . l. Găvănescul
76 Despre educația intelectuală . H. Spencer
77 Metodica învățământului în șc. primară Gr. Patriciu
78 Idei noi despre copii . . A. Binet
79 Autobiografie . . . H. Spencer
80 Religia pentru copii . . l. Nisipeanu
81 Pedagogia și psihologia expermentală Claparède
82 Școala activă cartea II . . l. Nisipeanu
83 Cartea vieții . . . Dr. F. Foerster
84 Logica . . . . T. Maiorescu
85 Froebel și grădinele de copii . Gabr. Compayré
86 Corpul și sufletul copilului . . Dr. M. de Fleury

87 Schițe filozofice . . . R. de Gourmont
88 Didactica generală . . . Gr. Patriciu
89 Psihologie și educație . . W. James
90 Raționalismul în drept . . Dr. I. Luca
91 Începuturile filozofiei și sociolog. rom. G. D. Scraba
92 Bazele studiului copilului . . Ed. Kirk Patrick
93 Crestomație pedologică . . C. Butureanu
94 Educația intelectuală, morală și fizică H. Spencer
95 Idei noi despre copii . . Alfred Binet
96 Froebel și grădinele de copii . Gabr. Compayré
97 Contractul social . . . J. J. Rousseau
98 Psihologia popoarelor . . Gustave Le Bon
99 Cugetări asupra vieții . . M. H. Antoniu
100 Morala luxului . . . Max Nordau
101 Cum să trăim (maxime) . . E. Socec
102 De la naștere la moarte . . E. V. Socec
103 Ce îndrumare să dăm fiilor noștri . C. Șăineanu
104 Pedologie și pedagogie expermentală Vl. Ghidionescu
105 Altă creștere . . . S. Mehedinți
106 Influența sufletului asupra trupului Pr. Dr. Dubois
107 Vasile Conta — studiu filozofic . Gh. D. Scraba
108 Puterea cugetării . . . S. O. Marden
109 Froebel și grădinele de copii . Gabr. Compayré
110 Puterea cugetării . . . S. O. Marden
111 Enigma morții (trad.) . . Dr. I. Westfried
112 Spicuiri din psihologie și pedagogie E. Blanguérnon
113 Viață cumpătată . . . Ch. Wagner
114 » » . . . » »
115 Herbart și educația prin instrucțiune Gabr. Compayré
116 Froebel și grădinele de copii . „ „
117 Educația prin sine însuși (trad.) . Dr. Dubois
118 Religia pentru copii . . I. Nisipeanu
119 Arta de a suferi . . . M. Florian
120 » » » » . . . » »
121 Cum se instruește copilul . . Felix Klain
122 Pr. Girard și educația prin l. maternă Gabr. Compayré
123 Influența corpului asupra sufletului Dr. Dubois
124 Caracter, purtare, statornicie . S. Smiles
125 Din problemele vieții . . G. Aslan

BCU CENTRALA UNIVERSITARA LIBRARY

126 Educaţia morală . . . I. Slavici
127 Educaţia fizică . . . „ „
128 Herbart şi educaţia prin instrucţie . Gabr. Compayré
129 Autosugestia în educaţie . . Aslan
130 Herbart şi educaţia prin instrucţie . Gabr. Compayré
131 Despre educaţia intelelectuală . H. Spencer
132 Să fii om . . . . Ch. Wagner
133 Pentru viaţă . . . Aslan
134 „ „ . . . „
135 Montaigne şi educaţia judecăţii . Gabr. Compayré
136 Adevăr şi minciună . . Rădulescu-Motru
137 Montaigne şi educaţiunea judecăţii . Gabr. Compayré
138 Principii de educaţie . . I. Raymont
139 Pedagogia lui Herbart . . Chr. Ufer
140 Metoda Religiei şi a l. Române . I. Nisipeanu
141 Buletinul seminarului de pedagogie teoretică 1924-1925 . .
142 Prelegeri pedagogice . . I. Fr. Herbart
143 Education et sociologie . . E. Durkeim
144 Jocuri şcolare . . . C. Şoltuz
145 Cântece şi coruri şcolare . . Ed. Casei Şcoalelor
146 Problema şcoalei active . . Dr. Gr. Tăbăcaru
147 Sufletul şi corpul traducere din . H. Bergson
148 Esenţa religiei traducere din . E. Boutroux
149 Curs de psihologie . . Rădulescu-Motru
150 Studii asupra educ. morale şi estetice G. G. Antonescu
151 Din problemele pedagogiei moderne » » »
152 Desemnul şi modelajul la copii . M. Biciulescu
153 Conferinţi populare . . G. Coşbuc
154 Introducere în pedagogia lui Herbart Chr. Ufer
155 Didactica Magna . . . I. A. Comenius
156 Contractul social . . . J. J. Rousseau
157 Calea către Hristos . . E. G. White
158 Probl. bătrâneţii şi a morţei naturale Dr. Gr. Marinescu
159 Colecţii de cântece corale . . I. Mureşeanu
160 Jocuri şcolare . . . Const. Şoltuz
161 Din problemele pedagogiei moderne G. Antonescu
162 Conferinţi populare . . Gh. Coşbuc
163 Cele mai frumoase pagini din Pedagogie şi Psihologie . . I. Gh. Marinescu

164 Immanuel Kant . . . I. E. Torouțiu
165 De vorbă cu copii . . I. G. Marinescu
166 Curs de psihologie . . Rădulescu-Motru
167 Colecție de coruri școlare . . C. Cristescu
168 Dicționar pedagogic enciclopedic . Dimitriu Dămienești
169 Buletinul semin. pedagogic universitar I. Găvănescul
170 » » » » » »
171 » » » » » »
172 Călăuza învățătorului . . C Diaconescu
173 Creșterea copilului în epoca școlară Dr. Paul Godin
174 Buletinul seminarului de pedagogie teoretică (Universitatea București) .
175 Religia pentru copii . . I. Nisipeanu
176 Conducerea de sine a clasei . R. Petre
177 Cele mai frumoase pagini din pedagogie și psihologie . . I. G. Marinescu
178 Literatura copiilor . . . Apostol Culea
179 Educația cetățenească a tineretului . G. Kerschensteiner
180 Cercetări pedagogice și sociale C. Papacostea
181 Școala activă . . . I. C. Petrescu
182 Îndrum. practice în pedag. aritmeticei A. Gafencu
183 Metodica limbei materne . . P. Papadopol
184 Metodologia învățământului secundar F. Collard
185 Metodica limbei materne . . P. Papadopol
186 Desemnul și modelajul la copii . D. Biciulescu
187 Școala educativă . . . N. Moisescu
188 Teoria ideilor forte . . Șerban Ionescu
189 Studii pedagogice și conf. populare I. Antonescu
190 Pedagogie științifică . . D. Montessori
191 » » . . . » »
192 Friderich Foerster . . . S. S. Bârsănescu
193 » » . . . » »
194 Chestiuni de morală și educație . Emile Boutroux
195 » » » » » . » »
196 Bul. semin. de pedag. teor. 1924-25
197 » » » » » 1925-26
198 Pestalozzi și cultura poporului . G. G. Antonescu
199 Pestalozzi și culturalizarea poporului » » »
200 Leonard și Ghertruda ., . I. Rădulescu-Pogo-
[neanu

BCU BUCUREȘTI UNIVERSITY LIBRARY

1 Apărătorul sănătăţei . . Revistă
2 Sporirea producţiei agricole . C. Lacriţeanu
3 Vioara . . . . Maximilian Costin
4 Alcătuirea unei gospodării rurale . V. Moga
5 Cum să înveţi în stele . . V. Anestin
6 Tusea . . . . Dr. Tatuşescu
7 Reptilele şi batracienele . . I. Simionescu
8 Ţara românească . . . » „
9 Albinele . . . . Gh. Drasini
10 Călăuza stuparului . . . Nicolaescu Stoenescu
11 Inul şi lucrările lui . . . C. Ionescu Fulger
12 Călăuza stuparului . . . Nicolaescu
13 Bulgaria . . . . I. Simionescu
14 Mamiferele din Africa . . „ „
15 Noţiuni de medicină şi farmacie populară . . . A. Kernbak
16 Lecturi geologice . . . I. Simionescu
17 România de eri . . . „ „
18 Mamiferele noastre . . . „ „
19 Cucerirea polului sud . . Aldem
20 Industria azotului . . . L. Caton
21 Cunoştinţe folositoare . . I. Simionescu
22 Din tainele florilor . . . „ „
23 Fizica cu aplicaţii la agricultură . Dr. M. Popovici
24 Cât şi cum se munceşte în America G. Leonardescu
25 Fizica cu aplicaţii la agricultură . Dr. M. Popovici
26 Cărbunele de pământ . . I. Simionescu
27 Ţara românească . . . „ „
28 Reptile şi batracienele . . „ „
29 Plante veninoase . . . V. Puşcariu
30 Peştii apelor noastre . . I. Simionescu
31 Botanica agricolă . . . Sandu Aldea
32 Lecturi botanice . . . I Simionescu
33 Chimia anorganică cu aplicaţii la agricultură . . . M. Popovici
34 Botanica agricolă . . . Sandu Aldea
35 Epilepsia . . . . Dr. Parhon
36 Despre holeră . . . Dr. Flor
37 Radiu şi radioactivitatea . . C. V. Gheorghiu

38 Călăuza grădinarului practic . . P. Rasiade
39 Noţiuni asupra creşterei vitelor . N. Filip
40 Ameliorarea plantelor agricole . Sandu Aldea
41 Medicul familiei . . . Dr. Meller
42 Laptele şi derivatele sale . . C. Filipescu
43 Prietenile sale păsările . . N. Ureche
44 Cultura legumelor . . . Alesiu
45 Cunoştinţi folositoare, fierul . . I. Simionescu
46 Cauzele nervozităţii . . D. V. Stekel
47 Lecturi georafice . . . I. Simionescu
48 Peştii apelor noastre . . „ „
49 Industria frigului . . . I. Matei
50 Mamiferele noastre . . . I. Simioescu
51 Cunoştinţi folositoare, sarea . . „ „
52 Pepinerii de viţe altoite . . Tr. Manoilescu
53 Păstrarea vederei . . .
54 Din lumea păsărilor noastre . . I. Simionescu
55 Einştein pe înţelesul tuturor . Lamel
56 Mediul familiei . . . D. Meller
57 Cum să ne apărăm sănătatea . Dr. N. Căliman
58 „ „ „ „ „ . „ „ „
59 Flora vol. I . . . I. Prodan
60 „ „ II . . . „ „
61 Geniile ştiinţei . . . Gastineau
62 Trombe şi ciclone . . . S. Pavelescu
63 Higiena sufletului . . .
64 Tuberculoza . . . Dr. Duschian
65 Sfârşitul lumei . . . Flamarion
66 O călătorie în lumea albinelor . B. Nemţeanu
67 Botanica Farmaceutică . . Gh. Grinţescu
68 Bumbacul . . . . D. I. Ardeleanu
69 Darede samă asupra activiităţii staţiunii agronomice culturale 1920-21-22 . I. Ionescu
70 Monografia regiunei Odobeşti din punct de vedere viticol . . Dodun des Perrières
71 Paralelismul dintre clima, solul şi vegetaţia din România . . P. Enculescu
72 Studiul Pământului . . . M. Kiriţescu Arva
73 Problema colonizării . . A. Nasta

BCU BUCUREŞTI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

74 Cum stăm cu agricultura la inceptul anului 1923 . . . A. D. Garabela
75 Rezult. economice ale inst. agricole .
76 Ameliorarea şi cultura cartofilor . D. Andronescu
77 Studiul ameliorării porumbului . „ „
78 Fâneţe şi păşune de munte . . G. Maior
79 Organizarea produselor desfacerei fructelor . . . I. Ştefănescu
80 Lege pentru încurajarea culturei pământului . . .
81 Importanţa Fitopatologiei p. producţiune T. Săvulescu
82 Fenomene de distrugere şi reconstituire a solului . . . G. Ionescu-Şişeşti
83 Industrializarea şi comercializarea fructelor . . . I. Ştefănescu
84 Minunele Naturei . . . A. A. Luca
85 Călătorie de studii cu elevii şcoalei I. Teodorescu
86 Albinăritul . . . . A. Popa
87 „ . . . . „ „
88 Bernard Palissy . . . I. Simionescu
89 Sarea . . . . » »
90 Unde poate ajunge agricultura . Kuropatkin
91 Programul cooperatist şi şc. socialiste Ch. Gide
92 „ „ „ economia politică liberală . . . „ „
93 Hidroterapie . . . Dr. P. Zosin
94 Inul şi lucrările lui . . . M. C. Ionescu Fulger

V. DIVERSE MANUALE DIDACTICE.

1 Istoria literaturei române . . Gh. Adamescu
2 Istoria universală . . . P. Râşcanu
3 Studiu introductiv as. cărţii psalmilor N. Oslobanu
4 Preoţimea românească în sec. XVIII D. Furtună
5 Istoria Românilor . . . A. D. Xenopol
6 Predicile şi panegiricile . . A. Meniate
7 Istoria Românilor . . . N. Iorga
8 Fragmente didactice şi teologice . Dr. Grigoroviţa
9 Manual de l. română . . Gh. Adamescu
10 Carte de cetire pentru şc. de meserii
11 Istoria Română . . . Gr. Tocilescu

BCU CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

12	Noţiuni de comptabilitate	Gh. Gheorghiu
13	Cartea adultului	Gh. Tănăsescu
14	Teologia morală	Arh. Scriban
15	Literatura română modernă	O. Densuşeanu
16	Curs de teologie morală	Scriban
17	Chemarea preotului	»
18	Manual de educaţie fizică suedeză	I. Bucovineanu
19	Manual de l. română	Gh. Adamescu
20	Carte de cetire	
21	Manual de l. română	Gh. Adamescu
22	Comptabilitate practică	C. Georgescu
23	Noţiuni de fizică şi technologie	D. M. Cădere
24	Istoria sfântă a noului testament	C. Popescu
25	Istoria bisericească şi universală	I. Mihălcescu
26	Domnia lui Cuza Vodă	A. D. Xenopol
27	Istoria mişcării româneşti	V. P. Râmniceanu
28	Istoria Românilor sub Mihai Viteazul	N. Bălcescu
29	„ „ „ „ „	„ „
30	„ „ „ „ „	„ „
31	„ „ „ „ „	„ „
32	Istoria Românilor vol. IX	A. D. Xenopol
33	„ „ „ III	„ „ „
34	„ „ „ I	„ „ „
35	Istoria sfântă a vechiului Testament	C. I. Popescu
36	Manual de teologie dogmatică	I. Mihălcescu
37	Istorie universală	I. Mandinescu
38	Manual de leturgică	Melchisedec
39	Retorica şi stilistica	I. Manoliu
40	Istoria modernă	
41	Preparatorul obs. cursului primar	V. Munteanu
42	Istoria Românilor	N. Iorga
43	Carte de predici	
44	Anuarul statistic al României 1923	
45	Bulet. statistic al României No. 1 1924	
46	„ „ „ „ „ 2	
47	România	S. Mehedinţi
48	Istoria bisericei româneşti	N. Iorga
49	Japonia	I. Timuş
50	Cercetări istorice (bulet. sem. Ist. Rom.	I. Minea
51	Ştefan cel Mare	I. Ursu

52 Bulet. statistic al României No. 11923
53 „ „ „ „ „ „
54 Statistica minieră a României pe 1923
55 Statistica preţurilor 1923 . .
56 Comis. monumentelor ist. Basarabia
57 Morala creştină . . . D. Stănescu
58 Dogmele religiei creştine . . »
59 Istoria bisericei creştine . . »
60 „ „ „ . . . »
61 Istoria sfântă a vechiului şi noului test. »
62 Carte de l. română cl. III . . Chelaru
63 „ „ „ „ „ I . . »
64 Explicarea evanghelilor . . D. Stănescu
65 Preparatorul absolvenţilor . . D. Stăncescu
66 Organizarea muzeelor în România . „
67 Dreptul ţăranilor la pământ islazuri . l. Mihalache
68 Organizarea României Mari . . A. Onciul
69 Unirea femeilor române . . * * *
70 Evreii în România . . . Săghinescu
71 Despre legea agrară . . l. Sucheanu
72 Chestiunea agrară şi ţărănească . E. Grama
73 Proectul legii de împr. ţăranilor . l. Mihalache
74 Evreii în România . . . Săghinescu
75 Organizarea gimnaziilor în Germania Ţilenschi
76 Congresul II inter. al învăţ. prim. (rap.) l. Dumitraşcu
77 Datorii şi drepturi . . . A. Gorovei
78 Legile ţării . . . . „
79 Justiţia . . . . Maeterlink
80 Legea învoielilor agricole . .
81 Preoţimea românească în sec. XXIII D. Furtună
82 Anuar de geografie şi antropogeogr. S. Mehedinţi
83 Terra . . . .
84 Predicile şi panegiricile . . Pr. G. Moşescu
85 Istoria Romană a lui Eutropius . Popa Liseanu
86 Românii din clasa de mijloc din Buc. Torouţiu
87 Istoria Românilor . . . A. D. Xenopol
88 Corneliu Tacitus (traducere) . E. Lovinescu
89 Ist Românilor în Dacia Traiană vol. I A. D. Xenopol
90 „ „ „ „ „ „ „ „
91 România de eri . . . l. Simionescu

BCU CENTRALA UNIVERSITY LIBRARY

92 Elemente de istorie universală . V. Lazăr
93 Cele două cuvântări cu privire la noua lege p. organizarea bis. ort. rom. A. Lepădatu
94 Din lumea largă . . . I. Simionescu
95 „ „ „ Spiru Haret . „
96 Câteva date din istoria Basarabiei . Dr. P. Cazacu
97 Concepţia materialistă a istoriei . Dobrogeanu
98 Spiru C. Haret . . . I. Simionescu
99 Neculai Milescu în China . . „
100 Note şi interpretări . . I. Minea
101 Începutul seminariilor în România . D. D. Naniescu
102 Atlas istoric . . . N Tulbure
103 Cunoştinţe elem. de fizică şi chimie D. M. Cădere
104 Noţiuni de fizico-chimice . . Brăiliţeanu
105 Carte de l. română . . Gh. Chelaru
106 Fizica . . . . Brăiliţeanu

VI REVISTE.

1 Revista generală a învăţământului . 1923 complect
2 „ „ „ „ . 1925 No. 1-9
3 „ „ „ „ . 1926 complect
4 „ „ „ „ . 1927 No. 1
5 Societatea de mâine . . 1925 complect
6 „ „ „ . . . 1926
7 Datina 1924
8 „ 1925
9 „ 1926
10 Cosinzeana 1924
11 „ 1925
12 „ 1926
13 Lamura . . . 1924
14 „ 1925
15 „ 1926
16 Transilvania . . . 1924
17 „ 1925
18 „ 1926
19 Societé Alfred Binet . . 1925-1926
20 L'éducation 1925
21 „ 1924
22 „ 1926

BCU MS CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

23 Die neue schule . . . 1926
24 Zeitschrift fuer pedagogische psyhologie 1925
25 „ „ „ „ 1926
26 Die erziehung . . . 1925-1926
27 Die Arbeitschule . . . 1926
28 Revista istorică . . . 1926
29 Junimea Literară . . . 1926
30 Revista Moldovei . . . 1921-1925 și 1926
31 Ideia 1926
32 Buletinul educației fizice . . 1924
33 „ „ „ . . 1925
34 „ „ „ . . 1926
35 „ „ „ . . 1927 No. 1
36 Viața la țară . . . 1925
37 „ „ „ . . . 1926
38 Ramuri 1926
39 Solia Moldovei . . . 1927 No. 1
40 Gândirea . . . . 1927 No. 1, 2
41 Făt-Frumos . . . 1927 No. 1
42 Graiul Românesc . . . 1927 No. 1, 2
43 Educația 1926
44 Viața Românească . . . 1927 No. 1, 2

VII. TABLOURI.

1 Mihai Viteazul (în culori) Vlad Țepeș
2 Avram Iancu 8 Familia regală
3 D. Cantemir 9 In zăvoiu | Grigorescu
4 Vasile Lupu 10 Pe mirişte | »
5 Intrarea lui M. Viteazul în 11 Ileana | »
6 M. Basarab [Alba Iulia 12 Cu furca | »

BCUIAȘI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

INVENTAR DE AVEREA ŞCOALEI, PE CAPITOLE, LA 31 DECEMBRIE 1926.

No. obiect.	NUMIREA OBIECTELOR
	CAPITOLUL I
	Mobilierul cancelariilor
1	Birou din lemn de nuc
1	Masă de lemn de brad
2	Mese » » » »
1	Scaun pentru birou, maron
1	Fotel îmbrăcat cu iută
2	Scaune îmbrăcate cu iută
6	Scaune de lemn îmbrăcate
5	» »
2	» »
6	» »
2	Canapele cu teluri
1	Pupitru pentru cancelarie
1	Cuier de brad
1	Pendulă, lemn de stejar
1	Pendulă mare
1	Tablă de metal Minerva
2	Dulapuri mici de arhivă
1	Măsuţă mică
1	Cassă de fier
1	Oglindă cu ramă de lemn
1	Lavoir de l. cu lighean tablă
1	Preş ţesut
3	Pături de lână
1	Coş de nuele pentru hârtii
2	Ştergători
1	Scuipător tablă
1	Călimară de fier
2	Stampile de cauciuc
1	Stampilă pentru comitet
1	Garnitură stampile
1	Clopoţel
	CAPITOLUL II
	Sofragerie
24	Mese lemn de brad
52	Bănci de lemn de brad
2	Dulapuri mari de lemn brad
230	Farfurii de tablă
24	» de porţelan
12	» de faianţă
4	» mici de tablă
1	Raft de brad
12	Căni de apă şi castr. mari
1	Lădoi pentru alimente
6	Furculiţi alpaca
6	Linguri email
12	» de metal
6	» alpaca
6	Linguriţi pentru ceai
6	„ alpaca
12	Cuţite pentru masă
5	„ mari pentru tăiat pâne
6	„ pentru masă alpaca
1	Tabla de servit
24	Polonice mari de servit
3	Feţe de masă
18	Şervete pentru masă
1	Dulap de brad cu 2 sertare
4	Scaune de fag cu şez. pătrat
1	Lavoir de tablă, simplu
1	Lighean de tablă, alb
1	Cană de tablă albă
1	Săpunieră cu gratar
1	Oglindă cu rama de brad
4	Ciubere mari, lemn de brad
6	Pahare de sticlă
1	Solniţă de sticlă
	Bucătărie.
2	Cazane mari de fontă
3	„ „ „ aramă
1	Cazan mare de fontă
1	» de zinc pentru ceai
2	Capace de tablă p. caz. mari
3	Chiupuri de fontă, emailate

No. obiect.	NUMIREA OBIECTELOR
6	Oale de tablă smălţuite
1	Oală de tablă smălţuite 15 l.
2	Oale » » smălţuită 2 l.
1	Tavă » » smălţuită
1	Tigae » » »
1	Lădoi mare pentru alimente
1	„ „ „ gunoiu
2	Plite mari de tuciu
1	Polonic cu găuri
1	Polonic mare pentru bucătărie
2	Ciocane
6	Cofe de lemn de brad
1	Ceaun No. 6 de tuciu
4	Cuţite pentru bucătărie
2	Topoare
1	Balanţă zecimală
1	Saca
10	Şorţuri p. bucătari şi sofragii
	CAPITOLUL III
	Mobilier pentru dormitoare şi salele de clas.
64	Paturi de fier sist. cazon dif.
70	Paturi „ „ scânduri caz.
50	„ „ „ vopsite cu roşu
30	„ simple, din lemn de brad
30	„ de fier vopsite cu alb
1	Sobă mică de fier
1	Sobă mare de tuciu
2	Comptoare
1	Scară de brad în două părţi
1	Putină de brad, p. ţinut apă
6	Ciubere mari de brad
	CAPITOLUL IV
	Mobilier pentru salele de clas.
123	Pupitre de brad cu încuietori
30	Bănci de brad cu 2 locuri
5	Pupitre pentru orchestră
1	Cuier de brad
2	Dulapuri pentru arhivă
2	Dulapuri p. material didactic
6	Catedre cu postamentele lor
2	Mese mici cu sertare
6	Scaune de lemn
10	Tabele pentru salele de clas
1	Steag mic tricolor
2	Scări mari în două părţi
	CAPITOLUL V
	Infirmeria şcoalei.
1	Dulap de brad p-tru med.
1	Lavoir de tablă de perete
15	Ventuze de sticlă
2	Halate de pânză
2	Şorţuri de pânză
5	Pături de lână, colorate
6	Şervete de pânză p-tru şters
5	Dosuri de pernă
5	Halate de suman
6	Cerşafuri pentru pat
6	Cerşafuri pentru plapumă
	CAPITOLUL VI
	Unelte p. atelierul de tâmplărie.
17	Pile diferite mărimi
2	„ semi-rotunde
5	„ de fierăstrău
2	Raşpile late
2	„ semi-rotunde
18	Dălţi diferite mărimi
1	Daltă dreaptă, mare
6	Dălţi drepte, mici
27	„ pentru sculptură
2	„ pentru scobit
1	Pânză lată ferăstrău
3	Pânze înguste ferăstrău
4	Ferestrae late
1	Ferestrău lat
3	Ferestrae înguste p-tru contur
1	Ferestrău coadă de vulpe
1	„ pentru găuri
4	Cleşte pentru scos cuie
8	„ pentru sârmă
2	Coarbe cu 6 burghie 2 mm.
5	Ciocane diferite mărimi

No. obiect.	NUMIREA OBIECTELOR
4	Ciocane de fier 200 gr.
1	Ciocan de fier 300 gr.
5	Ciocane de lemn
20	Andrele
6	Foarfeci mici
10	Cuţitaşe
1	Rostitor mic
1	Piatră pentru ascuţit
1	Tocilă
2	Cuţitoaie
3	Burghie diferite
2	,, spirale
2	,, centrale
2	Dulapuri de brad
1	Aparat de pirogravat
1	Ac de pirogravat
10	Rândele duble
10	,, simple
1	Rândea americană
10	Colţare de lemn
10	Sgâriece
10	Şuruburi de strâns
8	Gialăie
1	Gialău
5	Cioplitoare
2	Şurubelniţe
1	Plattbank
1	Nuthobel
2	Lacăte
1	Manual explicativ
10	Mese de tâmplărie
	CAPITOLUL VII
	Mobilier pentru spălătorie.
5	Bălii de brad
5	Maşini pentru netezit rufe
5	Magliţe de lemn cu fier
3	Vase pentru apă
1	Saca cu două roate
	CAPITOLUL VIII
	Pivniţa.
4	Butoaie mari de stejar
2	Antale pentru murături

No. obiect.	NUMIREA OBIECTELOR
2	Putini mici de stejar
3	Putini mari de stejar
	CAPITOLUL IX
	Animale.
2	Cai mari negri, pentru grădină
1	Iapă murgă, pentru trăsură
1	Cal murg pentru trăsură
	CAPITOLUL X
	Trăsuri căruţe şi harnaşament.
1	Trăsură de doi cai
1	Brec de doi cai
1	Trăsură de doi cai
1	Haraba sistem rusesc
1	Căruţă de un cal
1	Pereche hamuri de doi cai
1	,, ,, piele blank
1	,, ,, piele vârtej
4	Căpestre de curea
4	Sropitori de piele
2	Păturі pentru cai
1	Furcă cu patru coarne
2	Lopeţi de fier
1	Biciu pentru trăsură
1	Sanie de doi cai, legată
	CAPITOLUL XI
	Unelte agricole.
1	Plug mare de fier
1	Plug de fier No. 7
1	Grapă de fier cu trei câmpuri
145	Hârleţe
2	Stropitori de tablă
3	Ciocane pentru coase
2	Bătci pentru coase
6	Coase
28	Seceri
145	Sape
1	Cleşte pentru scos cuie
5	Greble de fier
2	Pile pentru ascuţit

BCUAS - CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

No. obiect.	NUMIREA OBIECTELOR
4	Furci de fier
12	Furci pentru scos sfeclă
1	Leasă de nuiele p-tru porumb
2	Stupi primitivi
	CAPITOLUL XII
	Diverse.
1	Balanță
1	Greutate de oțel a 10 gr.
1	„ „ „ „ 20 „
1	Greutate de oțel, de 50 gr.
1	„ „ fontă, „ 100 „
1	„ „ „ „ 200 „
1	„ „ „ „ 500 „
1	„ „ „ „ 1 kg.
1	„ „ „ „ 2 „
1	„ „ „ „ 5 „
1	„ „ „ „ 10 „
1	„ „ „ „ 20 „
24	Firme p. salele de clas, etc
1	Firmă de tablă p. școală
1	Steag portretul „M. Eminescu“
1	Inveliș de pânză p. steag
1	Bidon de tablă pentru petrol
2	Stergătoare de fier
5	Lacăte cu chei
2	Lăzi pentru ținut lemne
4	Răzătoare de balot
	CAPITOLUL XIII
	Camera Inspectorilor
1	Mindir de paie
1	Plapumă de lână
1	Saltea de lână
2	Perine de pene 4 Fețe perină
2	Cerșafuri pentru pat, plapumă
	CAPITOLUL XIV
	Sportive
2	Mingi mici și mari No. 5
1	Rând de aparate gimnastice fixe, compuse din: un rec, 2 trapeze, 4 prăjini, 1 rând de inele, o frânghie dreaptă și o frânghie cu noduri.

No. obiect.	NUMIREA OBIECTELOR
	CAPITOLUL XV
	Material didactic, tablouri intuitive
1	Tablou cu Lebădă
1	„ Flamandul
1	„ Viermii de mătasă
1	„ Vulturul
1	„ Elefantul
1	„ Delfinul
1	„ Crapul
1	„ Rechinul
1	„ Hârciogul
1	„ Șarpele boa
1	„ „ Maja
1	„ Prepeliță
1	„ Struțul
1	„ Pisica sălbatecă
1	„ Renul
1	„ Balena
1	„ Maimuță
1	„ Raci de mare
1	„ Urangutanul
1	„ Gușterul
1	„ Peștele sburător
1	„ Hiena
1	„ Foca
1	„ Morsa
1	„ Antilope
1	„ Peștele ferestrău
2	„ Veverița
1	„ Lupul
1	„ Bureți de mare
1	„ Tigrul
1	„ Vidra
1	„ Caracatița
1	„ Crocodilul
1	„ Zebra
1	„ Ornitorincul
1	„ Castorul
1	„ Cămila
1	„ Girafa
1	„ Cocoșul sălbatec
1	„ Diferite păsări
1	„ Diferite cuiburi

BCU UNIVERSITARIA CENTRAL LIBRARY

No. bucăt.	NUMIREA TABLOURILOR
1	Tablou cu Viezurile
1	„ Ciori
1	„ Stigleţi
1	„ Ciocârlii
1	„ Ţarca
1	„ Barza
1	„ Porumbei
1	„ Colonie de furnici
1	„ Hârciogul
1	„ Liliacul
1	„ Calul
1	„ Şarpele de casă
1	„ Cucuv. Papagalul
1	„ Raci
1	„ Lama
1	„ Piţigoiul
1	„ Ariciul
1	„ Oaia merinos
1	„ Ciocănitoarea
1	„ Mierla
	BOTANICĂ
1	Tablou cu Porumbul
1	„ Salcâmul galben
1	„ Rodul pământului
1	„ Urzica
1	„ Porumbul
1	„ Măzărichea
1	„ Căpşuna
1	„ Salcea
1	„ Cuscuta
1	„ Ghiocelul
1	„ Mutătoarea
1	„ Laptele cânelui
1	„ Cucuta
1	„ Bureţi
1	„ Conifere
2	„ Sacara
1	„ Nufărul v. de baltă
1	„ Părul cu viet. pe el
2	„ Mazărea
1	„ Alunul
1	„ Cartofii
1	„ Piciorul cocoşului

No. bucăt.	NUMIREA TABLOURILOR
1	Tablou cu Marcantia
1	„ Edera
1	„ Macul
1	„ Laur porcesc
1	„ Mătrăguna
1	„ Brânduşa
1	„ Gura leului
1	„ Labiate
1	„ Urzica moartă
1	„ Viţa de vie
1	„ Ciuperca
1	„ Morcovul
1	„ Panseaua
2	„ Feriga
1	„ Lumânărica
2	„ Ciuboţica cucului
1	„ Spânţul
1	„ Piperul lupului
1	„ Mierea ursului
1	„ Lăptuci
1	„ Trei fraţi pătaţi
1	„ Albăstriţa
1	„ Castanul
1	„ Stânjinelul
1	„ Floarea soarelui
1	„ Buruiana de dalac
1	„ Cultura ceaiului
1	„ Fedeţel roş
1	„ Cacao
1	„ Piperul
1	„ Cult. bumbacului
1	„ Cult. tr. de zahăr
1	„ Culeg. bananelor
1	„ Cultura cafelei
1	„ Nuca de cocos
1	„ Cultura orezului
1	„ Cult. cartofului
1	„ Grâul
1	„ Ovăzul şi obsiga
1	„ Ovăzul
1	„ Odoleanul
1	„ Măsălariţa
1	„ Cânepa

BCU IASI - KALUNIVERSUL LIBRARY

No. bucăţ.	NUMIREA TABLOURILOR
1	Tablou cu Nucul
2	„ Stejarul
1	„ Inul
1	„ Prajul
1	„ Jugastrul
1	„ Salcâmul
1	„ Secara
1	„ Porumbul
1	„ Cereale
1	„ Alt. viţei de vie
1	„ Fosolea
1	„ Fagul
1	„ Varza
	Anatomie.
1	Tablou scheletul omului faţa
1	„ „ „ „
1	„ trunchiul tăiat în faţă
1	„ nervi intreg corp omen.
1	„ artere vase sangvine
1	„ urechea
1	„ o bucată piele mărită
1	„ corpul omului muşchii
1	„ aparatul circulator
1	„ ochiul
1	„ corpul tăiat în două
1	„ cordeaua
1	„ viermi intestinali
	Material intuitiv (plante şi derivatele lor).
1	Tablou industria petrolului
1	„ argile
1	„ cărbunii de pământ
1	„ altoiu
1	„ produsele oaselor
1	„ cărbunele în natură
1	„ păcura
1	„ ind. hârtiei din paie
1	„ pinul şi prod. lui
1	„ industria oalelor
1	„ granitul
2	Cutii cu prod. viermi mătase

No. bucăţ.	NUMIREA TABLOURILOR
1	Tablou erupţiuni vulcanice
1	„ Vezuviul
1	„ formarea trăsnetului
1	„ oraş la Mediterana
1	„ piaţă în oraş oriental
1	„ case japoneze
1	„ castele feudale
1	„ oraşul New-Jork
1	„ oraşul Rittenburg
1	„ vederea unui castel
1	„ o călătorie prin pustiu
1	„ veder. unui turn Pisa
1	„ stâncă şi arbore de pl.
1	„ familie germană
1	„ caravană în oază
1	„ pădure brazi, vietăţi
1	„ arme rom. şi greceşti
1	„ viaţa la Nord-Renii
1	„ vederea Cairo-lui
1	„ oraş japonez
1	„ Neapole
1	„ o ceată de Negri
1	„ ruini de oraş
1	„ o stână şi turma de oi
1	„ Cartargena
1	„ Sala Gloriei
1	„ teatrul din Taorinia
1	„ câni vânătoare cerb
1	„ un pod şi o apă
1	„ Taifun
1	„ oraş mare
1	„ varietăţi de mare
1	„ stânci de grezie
1	„ templu grecesc
1	„ săp. stânci-morminte
1	„ arc de triumf
1	„ morminte egiptene
1	„ ruinele cetăţi romane
1	„ inter. templu egiptean
1	„ Roma-Tibru
1	„ templu grec pe podiş
1	„ ved. cetăţii Cartagena
1	„ Sfinxul

BCU CLUJ / BIBLIOTECA UNIVERSITARA LIBRARY

No. bucăţ.	NUMIREA TABLOURILOR
1	Tablou ruini oraş grecesc
1	„ piramide şi călători
1	„ ruini, templu grecesc
1	„ obeliscuri egiptene
1	„ ruini, teatru roman
1	„ un mare templu
1	„ ruinile unei cetăţi
1	„ ruini, statui egiptene
1	„ vetre sacre, M.-Perşi
1	„ zid de cetate şi poartă
1	„ arme luptă ale Rom.
1	„ arme Rom. şi Grec.
1	„ tipuri vase plutitoare
1	„ oraş din Asia-Mică
1	„ instr. grec. şi rom.
1	„ vederea unui oraş
2	„ vederea Bosforului
1	„ gheţari
1	„ torent de apă
1	„ ved. din munţii Alpi
1	„ ţărm de mare un golf
1	„ cascada Rinului
1	„ urmările beţiei
1	„ măsuri contra beţiei
	Hărţi geografice.
1	Harta reliefului Asiei
1	„ Asiei cu state
1	„ Americii de Nord-Sud
1	„ Americii de Nord
2	„ Americii de Sud
1	„ Africii cu statele
1	„ Australiei
1	„ Fizică şi pol. a Africei
1	„ Imperiului roman
1	„ Greciei vechi
1	„ Fizică şi politică a Asiei
2	„ Fiz. şi pol. a Rom. (m.)
1	„ România fizică
2	„ cu Globul pământesc
1	„ fiz. a Sued. şi Norv.
1	„ Americii de Sud
1	„ Angliei

No. bucăţ.	NUMIREA TABLOURILOR
1	Harta Americii de Nord
1	„ Serbiei
1	„ României fizice
1	„ Rom fizice colorată
1	„ Geologică a României
1	„ Fiz. şi pol a Europei
1	„ Fiz. şi pol a României
1	„ Fizică a României
1	Atlas geografic şi istoric
1	Harta ocolului pământului
1	„ Rep. Franţei şi Belgiei
1	„ Italiei
1	„ cu insulele Britanice
1	„ Poloniei
1	„ Ceho-Slovaciei
1	„ Peninsulei Balcanice
1	„ cascadei „Niagara"
1	„ Minei Wielişca
	Diverse tablouri şi icoane.
1	Icoana Maicii Domnului
1	Tablou Iisus şi copiii
1	„ Iisus şi cărturarii
1	„ Sf. Vineri
1	„ Sf. Pavel
2	Tablouri M. S. Regele
2	„ M. S. Regina
2	Icoana Mântuitorului
2	Tablouri cu Regele
1	Tablou asaltul Griviţei
1	„ bombard. Vidinului
1	„ luptele dela Şelimberg
1	„ Şt. cel M. pe p. moarte
1	„ Ştefan cel Mare
	Diverse materiale.
1	Echer
1	Paravan pentru desemn
1	Casă p. obiecte de desemn
3	Metode pentru violoncel
2	Partiţii cu liturghia
2	Modele pentru covoare
1	Colecţie corpuri geometrice

No. bucăt.	NUMIREA OBIECTELOR	No. bucăt.	NUMIREA OBIECTELOR
1	Colecție de împletituri în paie rafie și foi de porumb	1	Compas mare
1	Litru de tablă	1	Orgă
2	Mașini de calculat (rusești)	1	Cutie cu sticle—mat. de fiz.
1	Violoncel		CAPITOLUL XI
42	Rame		**Haine.**
1	Aparat de fotografie	10	Costume pentru cercetași
		250	Ilice p. costumul național

NOTĂ. — Pe lângă materialul didactic cuprins în acest inventar, școala normală mai posedă acum, mulțumită stăruinței binevoitoare a tânărului nostru coleg, d-l C. Antonescu, prof. de Geografie, încă o colecție de 66 bucăți de roci și fosile trebuitoare Științelor naturale, precum și o colecție de minerale și roci eruptive.

Colecția întâia este donația d-lui *I. Simionescu*, iar colecția a doua este donația d-lui V. Butureanu, ambii distinși profesori la Universitatea din Iași.

Noi ținem de a noastră datorie să mulțumim cu recunoștință ambilor donatori cât și colegului care s'a interesat să dobândească pentru elevi asemenea folositor material.

De curând s'a primit și de la Casa Școalelor un bogat material pentru laboratorul de fizică și chimie, în valoare de peste *25 000 lei*.

Aparatele sunt nichelate și lemnul lustruit. Produsele chimice sunt puse în borcanașe de sticlă etichetate. La aparatele de fizică donate de Cassa Școalelor adăugăm încă o serie de alte aparate mai mici făcute de către d-l P. Popa, maistrul nostru de lucru manual și care servesc minunat la experiențele respective.

Azi, averea școlii, evaluată după acest inventar, se ridică până la suma de 320.000 lei, în care nu intră cele 15 hectare de pământ și nici clădirea nouă, abia în construcție.

T. CRUDU

CONSTRUCȚIA ȘCOLII NORMALE «M. EMINESCU» DIN BOTOȘANI.

După activitatea pornită cu mult avânt pentru clădirea școalelor primare, necesare învățământului elementar de la sate și orașe, a început, în primăvara anului 1922, și o mare campanie de construire a școlilor normale.

Era și firesc deoarece școlile primare noi, așteptau învățători cari să predeie în ele și statul nu-i putea da de cât înființând școli normale și îngrijindu-se de localurile lor.

Marea campanie de construire începută în 1922 culminează în cursul anului 1923 când s'a pus temelii la 45 de școli normale, între care intră și școala noastră din Botoșani.

Iată apelul premergător trimis prefecților și directorilor de școli normale de către ministrul instrucțiunii, d-l dr. C. Anghelescu și administratorul Casei Școalelor și Culturii Poporului, d-l M. Popescu :

No. 21.210 București, 28 Octombrie 1922

Domnule Prefect,

Lipsa de personal didactic pentru școalele primare era așa de simțită și satisfacerea ei, ca o datorie acumulată a trecutului, se impunea cu atâta tărie, că nu se putea aștepta ridicarea localurilor, înainte de a se înființa școalele normale necesare.

Deaceia cele 33 școale normale pe care le-am înființat în 1919 ca și celelalte puse în funcțiune în anii următori, au trebuit să fie instalate în localuri închiriate sau improvizate.

Insuficiența clădirilor și condițiunile igienice în care funcționează acele școale normale nu se mai pot prelungi, fără ca ele să aibă urmări asupra sănătății elevilor și asupra pregătirii didactice a învățătorilor.

Se impune ca, paralel cu clădirea localurilor pentru școalele primare la sate, să întreprindem o campanie de ridicare a localurilor necesare școalelor normale.

Avântul pe care ați știut să-l insuflați populațiunii dela sate, concursul și colaborarea neprețuită pe care le-ați obținut din partea acelora care beneficiază de foloasele școalei, sunt

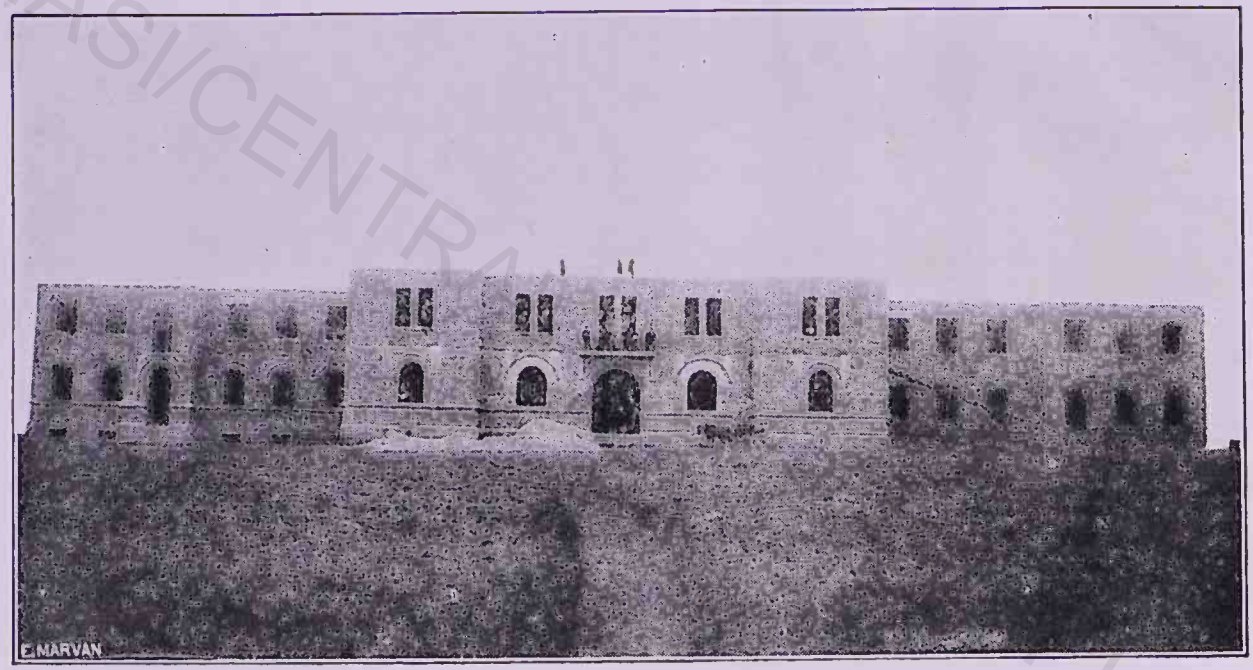

Aspectul clădirei școlii normale de învățători din Botoșani, in toamna anului 1926.

BCUIASI/CENTRAL LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

sigur că veţi izbuti să le obţineţi şi pentru ridicarea localurilor necesare şcoalelor normale din jud. Dv.

Inspiraţi de patriotismul Dv. luminat şi de grija ce o purtaţi pentru răspândirea culturii în popor, sunt încredinţat că veţi reuşi să complectaţi opera de ridicare a clădirilor şcolare la sate, prin construcţia localurilor şcoalelor normale, în care se plămădesc sufletele celor chemaţi să fie factori de deşteptare a conştiinţelor, de îndreptare economică şi înălţare morală a satelor din acel judeţ.

Deaceia sunteţi rugat ca, în primăvara viitoare, continuând lucrările de clădire a localurilor de şcoale rurale, să luaţi măsuri, chiar din luna Martie, pentru ridicarea unui local propriu, pentru şcoala normală de băeţi şi cea de fete.

Cea dintâiu lucrare pe care trebuie s'o faceţi în această privinţă, este alegerea terenului. Sunteţi rugat ca, împreună cu d-l Director al şcoalei normale, cu Preşedinţii comitetelor şcolare respective şi Consilierul Agricol, să procedaţi imediat la alegerea terenurilor.

Ministerul vă atrage atenţiunea că terenurile alese să fie până la o depărtare de 2, cel mult 3 km. de marginea oraşului şi să aibă o întindere de 60 hectare, pentru şcoala normală de băieţi şi 30 hectare pentru şcoala normală de fete. In cazul când localul se clădeşte pe teren deosebit de terenul de cultură, el trebue să aibă o suprafaţă de cel puţin un hectar.

Vă rugăm să interveniţi imediat la comisiunile de împroprietărire să rezerve pentru şcoalele normale din judeţ, întinderile arătate mai sus, care constitue strictul necesar unei şcoale normale. Aceste terenuri vor servi pe de o parte, ca mijloace de învăţământ, spre a forma din învăţători, elemente capabile să răspândească la sate o cultură raţională a pământului şi să contribue la ridicarea stării economice a sătenilor, iar pe de altă parte şcoalele normale îşi vor creia prin cultura acestor terenuri, izvoare de venituri, cari vor servi la întreţinerea lor.

Formaţi chiar acum un comitet de construcţie, în care vor intra, pelângă membrii comitetului şcolar, persoanele de seamă din oraş şi judeţ: primar, comandantul garnizoanei, inginerul şef, medicul primar, comercianţi, industriaşi, proprietari şi părinţii elevilor din şcoala normală.

Comitetul de construcţie va începe îndată să adune fondurile şi materialele necesare.

Prin serbări, colecte, ofrande, subscripţii, reprezentaţii teatrale şi cinematografice, subvenţii înscrise în bugetul comunelor, ajutoare din partea băncilor, a întreprinderilor comerciale şi industriale, miniere, etc., din judeţ, se va putea forma fondul pentru construcţia localurilor.

Vă rugăm stăruitor să prevedeţi în bugetul viitor al judeţului o sumă mai însemnată pentru fondul de clădire al şcoalei normale. Convingeţi apoi autorităţile comunale să înscrie şi ele în bugetul oraşului o sumă. Prin mărirea şi înfăţişarea sa, clădirea şcoalei normale contribue la înfrumuseţarea oraşului.

Şcoala normală ca aşezământ de cultură e un punct de atracţiune a şcolarilor şi chiar a Corpului Didactic din judeţul întreg şi face din oraş un centru de cultură al regiunii ce o deserveşte. Ea măreşte importanţa oraşului. Astfel Primăria are un interes vădit să contribuie la ridicarea localului şcoalei normale.

Dealtăparte, adunaţi şi pregătiţi materialul necesar de construcţie. In timpul iernii transportaţi şi fasonaţi lemnăria pentru construcţie şi pentru ars cărămida şi piatra de var, acolo unde se găseşte acest material. Lemnele se vor da din pădurile Statului, în acelaş mod ca pentru localurile şcoalelor rurale.

Fixaţi unul sau mai multe centre în care se va fabrica cărămida necesară şcoalelor normale şi celor primare.

Faceţi apel la părinţii elevilor şi la toţi câţi pot contribui cu puterea braţelor şi a vitelor să ajute la facera cărămizilor, la aducerea nisipului, a pietrişului, a varului, la căratul materialelor şi chiar la lucrarea zidăriei.

Contribuţiunea muncii tuturor la ridicarea clădirilor, nu serveşte numai ca operă de folos obştesc, ci e şi un mijloc de educaţie socială şi de deprindere la solidaritate.

Aceia ce veţi face pentru şcoalele primare şi cele normale sunt convins că, în înţelegere cu primăriile respective, veţi putea întreprinde şi pentru şcoalele de meserii, profesionale, comerciale, de gospodărie etc.

Nu mă îndoesc, Domnule Prefect, că veţi reuşi să asociaţi la ridicarea acestor aşezăminte de cultură pe toţi oamenii de bine şi, prin colaborarea tuturor, veţi căpăta şi în aceste

direcţiuni rezultate tot atât de strălucite ca acele pe care le-aţi obţinut pentru clădirea localurilor de şcoale la sate. Iar ţara vă va fi recunoscătoare.

Spre a se putea stabili o înţelegere directă cu Dv. în privinţa lucrărilor ce aveţi să săvârşiţi, sunteţi rugat să veniţi Luni 6 Noembrie a. c. orele 10 dimineaţă la Bucureşti, la Casa Şcoalelor, unde vom discuta toate chestiunile expuse mai sus şi vi se vor da şi oarecari indicaţiuni relative la planurile localurilor ce trebuie să puneţi în lucru.

Ministrŭ, *Dr. C. Angelescu*

Administrator, *M. Popescu*

Mai târziu, la 11 Decembrie, 1922 s'a primit şi la şcoala noastră circulara No. 125,521, cu următorul cuprins:

Domnule Director,

La consfătuirea ce am avut-o la Casa Şcoalelor cu privire la construcţia noilor localuri de şcoli normale ne-am înţeles ca până la 1 Decembrie să înaintaţi Ministerului (Direcţia învăţ. Primar Normal) schiţa de plan a terenului ce posedă şcoala D-vs. întocmit de Serviciul Tehnic al judeţului, cu însemnarea pe el a porţiunei de teren pe care urmează să se clădească localul şi descrierea topografică a acestei porţiuni de teren, astfel ca serviciul Tehnic al Ministerului să poată da desfăşurarea cuvenită planului tip de clădire pe care l-aţi cercetat şi aprobat.

A trecut 1 Decembrie fără ca să primim din partea Dvs. schiţa de plan şi fără să ne încunoştiinţaţi de vre-un demers ce aţi făcut cu privire la constituirea Comitetului de Construcţie şi găsirea mijloacelor ajutătoare locale pentru construcţia localului şcoalei normale.

Pare că nu aţi fost destul de pătrunşi de urgenţa lucrărei şi rolul Dvs. în aducerea ei la îndeplinire.

Ministerul voieşte ca până la 1 Ianuarie să aibă toate aceste lucruri şi studii făcute astfel ca să poată face distribuţia fondului ce se va afecta în acest scop şi să nu se piardă nimic din campania de lucru din primăvara viitoare. In vederea aceasta vă rugăm din nou:

1) Să înaintaţi schiţă de plan a terenului ce posedă şcoala

cu indicaţiunea pe ea a porţiunii pe care propuneţi să se construiască noul local, arătând topografia locului cu toate diferenţele de nivel.

Veţi căuta porţiunea de teren cea mai propice şi mai puţin costisitoare pentru construcţie. Dacă şcoala nu are încă teren, arătaţi de unde s'ar putea procura. Schiţa de plan a terenului trebue să cuprindă tot terenul cu care a fost împroprietărită şcoala.

2) Luaţi imediat contact cu D-l Prefect al judeţului şi procedaţi la alcătuirea comitetului de construcţie pentru localurile şcoalelor normale. Se va forma un singur comitet pentru ambele localuri de şcoli dacă sunt două de construit. Vă veţi adresa tuturor notabilităţilor judeţului, tuturor oamenilor de bine şi buni Români fără deosebire de culoare politică.

Studiaţi în înţelegere cu Comitetul găsirea mijloacelor locale de contribuţie şi ajutoare şi treceţi la înfăptuire.

3) Până la 20 Decembrie veţi înainta schiţa de plan menţionată la punctul 1 şi raportul amănunţit cu privire la alcătuirea Comitetului de Construcţie şi a mijloacelor de ajutorare la care puteţi recurge în localitate, după ce veţi discuta în comitet.

Depinde de priceperea şi de energia ce veţi şti să desfăşuraţi Dv. în primul rând, pentru ca acţiunea ce întreprindem să izbutească, şi de aceasta sunteţi personal răspunzător.

Nu ne îndoim că după cum dela înfiinţarea şcoalei aţi ştiut să o susţineţi cu energia şi căldura inimei Dvs. veţi şti şi acum să vă faceţi cu prisosinţă datoria.

Ministerul vă va sprijini în toate direcţiunile unde ne veţi cere ajutorul.

p. Ministru *Petru Ghiţescu*

In urma acestor două circulări, venind ca prefect al judeţului d. Demostene Vizanti, s'a procedat imediat la alcătuirea comitetului de construcţie convocându-se în sala de consiliu a palatului administrativ, în ziua de 21 Decembrie, ora 3 p. m. toate notabilităţile din oraş, din judeţ precum şi toţi oamenii de bine, indiferent de naţionalitate. La această întrunire la care a răspuns foarte puţină lume, s'a ales în schimb un număr foarte mare de persoane, menite să alcătuiască comitetul de construcţie al celor două şcoli normale, înscriindu-se pe lângă

părinții tuturor elevilor și elevilor de la ambele școli și pe toți preoții cu învățătorii din județ, precum și diferite persoane marcante ale orașului.

Firește că nu se putea lucra efectiv cu un asemenea comitet, făurit pe baze așa de largi și datorit unui entuziasm sincer, cu pornire oficială de la centru, dar fără știrea și deci fără consimțimântul acelora ce se treziră deodată într'un comitet de care ei habar n'aveau.

Din această pricină s'a simțit îndată nevoia creierii unui alt comitet, mai restrâns, din persoane localnice, care să poată

DEMOSTENE VIZANTI

prefect și președinte al Comitetului de Construcție a celor două școli normale, până în 1926

lua parte în mod real la consfătuirile ce trebuiau să aibă loc pentru imediata începere a lucrărilor pe teren.

Fiind deja la începutul anului 1923, când s'a făcut a doua alegere a comitetului școalei normale de învățători, s'au mai schimbat și unii din membrii cari figurau în prima alcătuire a marelui comitet.

In cele din urmă s'a constituit următorul comitet de construcție pentru ambele școli normale:

1) *Demostene Vizanti*, prefectul județului și președinte de drept al comitetului de construcție;

2) *Ion Simionescu*, profesor universitar și deputat de Botoșani;

3) *Petru Irimescu*, profesor de liceu, senator, șeful partidului poporului;

4) *Ramiro Savinescu*, avocat, șeful partidului liberal;

5) *D. Hangan*, avocat, primarul orașului;

6) *Olga Savinescu*, profesoară, directoarea școalei normale de fete;

7) *Tiberiu Crudu*, profesor, directorul șc. normale de băeți;

8) *Preot Alex. Simionescu*, protoiereul județului;

9) *Const. I. Mighiu*, avocat, decanul baroului;

10 *Gh. Iuga*, directorul băncii naționale;

11) *Gh. Antonescu*, inspector financiar;

12) *Simon Labin*, președintele camerii de comerț;

13) *D. Dimitriu*, revizorul școlar al județului;

14) *Preot Toma Chiricuță*, profesor, membru în comitetul școalei normale de băeți;

15) *N. Blebea*, profesor, censor în comitetul școalei normale de băeți;

16) *Preot Cesar Vuza*, profesor, membru în comitetul școalei normale de băeți;

17) *Const. Oprescu*, avocat, membru în comitetul școalei normale de băeți;

18) *N. V. Adam*, profesor, cenzor în comitetul școalei normale de băeți;

19) *Mihaiu Vasiliu*, institutor, senator, membru în comitetul școalei normale de băeți;

20) *Ion Romanescu*, institutor, ajutor de primar, membru în comitetul școalei normale de băeți;

21) *N. Pavelescu*, pensionar, membru în comitetul școalei normale de băeți,

22) *Nicu Ciolac*, proprietar, președintele comitetului școalei normale de fete;

23) *Gabriela Leonardescu*, profesoară, membră în comitetul școalei normale de fete;

24) *Cecilia Halunga*, profesoară, membră în comitetul școalei normale de fete;

25) *Maria Vicol*, profesoară, membră în comitetul școalei normale de fete;

26) *Ruxanda Stamatopol*, institutoare, membră în comitetul şcoalei normale de fete ;

27) *George Nicolau*, avocat, membru în comitetul şcoalei normale de fete ;

28) *Const. Ionescu*, funcţionar, membru în comitetul şcoalei normale de fete ;

29) *Petru Sărăţeanu*, agronom, membru în comitetul şcoalei normale de fete ;

In 1924, plecând din oraşul nostru d-l *Gh Iuga* şi părintele *Cezar Vuza*, au fost înlocuiţi prin dd. *V. Niculescu*, administratorul financiar al judeţului şi *Victor Galin*, maistru de desemn al şcoalei normale de învăţători.

Cu acest comitet, astfel alcătuit, s'au început clădirile în toamna anului 1923 şi s'au continuat până la finele anului 1926.

Supravegherea lucrărilor de construcţie pentru ambele şcoli a fost dată de către comitet în sama d-lui *Ion Tudor*, inginerul şef al judeţului.

Rădicarea fondurilor şi mânuirea lor a fost încredinţată, conform cererii ministerului, la trei persoane din comitet şi anume : *d. Demostene Vizanti*, prefect, *d-şoara Olga Savinescu*, directoara şcoalei normale de fete şi *d. Tiberiu Crudu* directorul şcoalei normale de băieţi.

Lucrările de fondaţie la ambele şcoli au început toamna, târziu, în anul 1923, căci târziu s'au trimis de către Casa Şcoalelor planurile clădirilor şi măsurătorile cuvenite.

La 30 Noembrie, acelaş an, s'a primit din partea ministerului, circulara No. 122.012 din 26 Octombrie 1923, cu următorul conţinut.

Domnule Prefect, [1])

Punându-se în construcţie, anul acesta, 45 localuri de şcoli normale în Vechiul Regat, e dela sine înţeles că ministerul Instrucţiunii, cu mijloacele restrânse de care dispune, nu va putea acoperi toate cheltuelele de construcţie, dacă aceste clădiri se vor face prin antreprenori şi cumpărând tot materialul şi fără întrebuinţarea mijloacelor de economie, ce se pot obţine, printr'o bună gospodărie.

Cunoscând marea activitate ce D-tră aţi desfăşurat pe

---

1) Aceiaş circulară a fot adresată şi Directorilor de şcoli normale.

terenul cultural, atât anul trecut cât și anul acesta, prin construcția noilor localuri de școli primare, fapt pentru care nu numai eu, ca Ministru al școlilor, vă rămân adânc recunoscător, dar generațiile viitoare care, se vor instrui în noile localuri de școli, vor slăvi numele d-tră și-l vor scrie cu litere de aur în cartea culturii românești, cunoscând—zic—această activitate, am ferma convingere, că procedând cel puțin în parte și pentru școlile normale, cum ați procedat pentru cele primare, vom ajunge să construim și localurile școlilor normale, în mod economicos și să le terminăm într'un timp cât se poate de scurt.

I. TUDOR
Inginer, șeful lucrărilor de construcție al școalelor normale din Botoșani

De aceea, revenind la circulara din Noembrie 1922, și pe care v'o alăturăm, vă atragem atenția, în urma experienței ce am făcut în acești 2 ani, asupra următoarelor puncte, pe care vă rugăm a căuta pe cât e posibil, a le aduce la îndeplinire.

1) O chestiune importantă pentru construirea localurilor școlilor normale, e acea a procurării cărămizei. Cum pentru o școală normală trebuiesc aproape 2 milioane de cărămizi, înțelegeți că dacă s'ar cumpăra din comerț această cantitate, ar trebui să cheltuim — cu prețul actual — o sumă foarte mare. De aceea trebuie să luați măsuri spre a vă fabrica singuri că-

Elevii normaliști pregătind terenul pentru plantatul viței de vie.

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

rămizile, angajând lucrători pentru această fabricare și arzându-le cu lemnele ce vi se vor da din pădurile Statului, fără plată. Pentru aceasta veți calcula cantitatea de lemne ce vă trebuie pentru arsul cărămizii și devizul îmi va fi adus mie personal, s-au d-lui Director P. Ghițescu, de către d-l Director al școalei normale, pentru ca să intervină la Casa Pădurilor spre a vă da cantitatea de lemne înscrisă pe deviz. D-l Director al școalei normale va urmări intervenirea pentru lemne, pentru ca rezolvarea ei să nu întârzie. Lemnele vor fi tăiate imediat din pădurile Statului și cărate la locul de fabricație al cărămizii, pe cât e posibil cu mijloacele de care dispune în județ sau comună.

Fiecare județ are la dispoziție, după cât știm, câteva camioane automobile la serviciul technic. Cu aceste camioane, sau cu sătenii care au copii la școala normală, se pot căra lemnele acordate de Stat.

Vă rugăm a lua dispoziții pentru terminarea acestui deviz cel mult în 2-3 săptămâni, pentru ca să aveți timp să transportați lemnele înainte de începerea vremii rele. Cărămida trebuie să fie fabricată chiar dela începutul primăverii.

2) Varul necesar clădirii de asemenea se poate fabrica în multe părți în localitate. In acest scop, căraţi piatra de var necesară, cu sătenii sau cu mijloacele de care dispuneți la județ sau primărie și cereți-ne lemne pentru arderea varului în acelaș mod ca pentru cărămidă.

Dacă nu puteți prepara varul în localitate, intrați în corespondență cu Eforia Spitalelor Civile din București, care vă poate furniza varul mult mai ieftin decât în comerț.

3) Pentru transporturile de ciment, var, lemnărie, fierărie ce aveți de făcut pe calea ferată, interveniți la Ministerul Comunicației și direcția generală a C. F. R. ca să vă dea vagoane cu precădere și cu tariful cel mai redus. Prin adresa No. 68623/923, pe care v'o comunic în copie, Ministerul Comunicațiilor răspunde că aprobă aceste cereri.

De aceea vă rugăm să profitați când aveți nevoe de aceste dispoziții.

4) Pentru săpăturile și lucrările de salahori, necesare clădirei puteți întrebuința, intervenind la autoritățile în drept, deținuții din localitate și cred că printr'un aranjament special, puteți obține chiar soldați din garnizoana locală, ca să vă ajute

la executarea acestor lucrări. Vă atragem atenţiunea că în multe localităţi, săpăturile, transportul pietrişului şi al nisipului ba chiar şi turnatul cărămizii în tipare s'a făcut cu ajutorul elevilor înaintaţi în vârstă din şcolile normale.

5) Pietrişul, nisipul necesar clădirii şcoalei, vă rugăm a-l căra fără plată cu mijloacele de care dispuneţi, servindu-vă de camioanele judeţului, căruţele sătenilor cari au copii în şcoala normală şi cu alte mijloace ce aveţi la îndemână.

6) Lemnăria şi grindăria necesară acoperişului le puteţi lua gratuit. In acest scop vă rugăm să întocmiţi un deviz cu dimensiunile lor. Acest deviz va fi prezentat de către d-l Director al şcoalei normale d-lui director P. Ghiţescu, care va interveni la Casa pădurilor, de unde s'a obţinut o mare cantitate de lemnărie.

Sunt convins, Domnule Prefect, că, lucrând în modul arătat mai sus, veţi reuşi să clădiţi în scurt timp şi cu mijloace economicoase localul şcoalei normale şi veţi înfăptui o nouă operă de ridicare culturală a ţării.

Ministru *Dr. C. Angelescu*

Director General, *P. Ghiţescu*

In anul următor, 1924, construcţiunile stau pe loc până când, prin licitaţie publică, ţinută abia la 27 August, se dau în antrepriză, renunţându-se la regie, d-lui inginer *Mihail Borcea*, care intră pe şantier la 20 Sept. deci aproape de sfârşitul companiei de lucru.

Se înţelege dela sine că nici în acest an construcţiile n'au progresat mult. Mai cu temeiu s'a lucrat în anul 1925, căci zidăriile încep chiar din primăvară, construindu-se parterul şi aşezându-se peste el placa de beton armat. In 1926 s'a ridicat etajul I şi s'a aşternut peste el placa de beton armat, oprindu-se iute lucrările din cauza lipsei de fonduri. In adevăr aceste fonduri au fost date cu foarte multă sgârcenie şcolilor normale din Botoşani.

Iată, de pildă, care au fost sumele acordate şcolii normale de băeţi:

In anul	1923	s'au dat		854.022.92
„ „	1924	„	„	785.176.65
„ „	1925	„	„	3.609.562.07
„ „	1926	„	„	1.435.579.38
			Total	6.684.341.02

Alocându-se dar în 4 ani deodată numai 6.684.341.02 lei, pentru o clădire care costă peste 30 de milioane, se înțelege dela sine că lucrările de construcție, spre marea noastră părere de rău, au mers foarte greu și încet. Noroc avem că materialul întrebuințat este bun și construcția solidă, altfel zidurile, expuse atâția ani intemperiilor, s'ar fi umezit și poate ruinat pe alocuri. Toată nădejdea noastră este însă acum în compania de lucru a anului 1927. Ni s'au dat asigurări depline de către dd.

M. BORCEA
Inginer, antreprenorul lucrărilor de construcție ale școalelor normale din Botoșani.

parlamentari. ai județului nostru că, ministrul de instrucție, d. Ioan Petrovici, va binevoi să aloace o sumă destul de respectabilă, cu care să se poată termina corpul principal al clădirii noastre, așa fel ca, în toamnă, să ne putem muta în localul propriu.

Cel ce luptă din răsputeri pentru dobândirea acestei sume este d-l senator *Emil Severin*, profesor universitar, care, desigur

pe această cale, își va creia un titlu de recunoștință din partea părinților ce au elevi în școala noastră normală și un titlu de glorie binemeritat în județul pe care cu noblețâ de suflet romană îl înfățișează.

Noi mărturisim că avem toată increderea în cuvântul și sprijinul făgăduit de d-sa și ceilalți dd. parlamentari, cu atât mai mult cu cât d-lor știu că internatul școalei noastre, dela 1 Iulie, este evacuat în mod definitiv din cazarma regt. 37 inf. și, dacă nu va fi gata localul, D-zeu știe unde ne vom mai putea aciua în viitor. Nădăjduind că d-l ministru I. Petrovici va aprecia situația critică în care se găsește acum școala normală de invățători și va da sumele necesare terminării corpului principal, noi îi mulțumim respectuos dinainte, așteptând ca în anul acesta să facem inaugurarea noului local, așa cum dorim și cum ni se făgăduește.

T. CRUDU

PENTRU COLABORATORII MEI.

Nu'şi poate nimeni închipui bucuria ce simţesc văzându-mi închegate cele 626 de pagini cari cuprind în sinul lor activitatea de căpetenie a şcoalei normale de învăţători «M. Eminescu» pe care am cinstea să o conduc de la întemeierea ei.

Am zis activitatea de căpetenie de oarece, în alcătuirea acestei lucrări, noi ne-am constrâns mult, suprimând încă o bună parte din activitatea măruntă a şcoalei şi a membrilor ei. Aşa, de pildă, n'am pomenit nimic de serbările pe care le-am dat cu elevii la teatru, de cursurile ţinute, aproape în toţi anii, cu recruţii regimentelor 37 infanterie şi 3 grăniceri, din localitate, de conferinţele profesorilor şi învăţătorilor de la aplicaţie, de numeroasele serbări şcolăreşti şi cercetăşeşti, date în mod intim între elevi, de viaţa societăţii sportive „Solia Satelor" a elevilor normalişti, de corul nostru religios, etc, etc. Dacă aşi fi ţinut samă şi de acestea, se înţelege de la sine că lucrarea de faţă ar fi luat proporţii prea mari şi, poate, inutile.

In schimb, tot ce mi s'a părut vrednic de interes pentru caracterizarea unei şcoli ca a noastră, n'am trecut cu vederea.

Am căutat, în special, să nu fac un anuar rigid, care să nu poată fi cetit, cum se întâmplă deobiceiu cu majoritatea anuarelor, ci, presărând printre situaţii şcolare şi gestiuni financiare, articole cât mai multe şi mai variate, am înlăturat, cred, în parte măcar, rigiditatea oficială a unor asemenea lucrări.

Dar, ori cât de frumoase gânduri aş fi avut în alcătuirea acestei dări de seamă şcolare, de sigur nu mi le-aş fi putut aduce la indeplinire, dacă nu aş fi avut alături de mine şi un comitet înţelegător al celor ce voiam să fac.

Acest comitet mi-a pus la dispoziţie, fără nici o împotrivire, toate sumele de care am avut nevoie pentru ducerea la bun sfârşit a gândului meu.

Pentru ajutorul material şi, mai ales, pentru încrederea morală pe care comitetul mi-a acordat-o întotdeauna, eu îi aduc aici mulţumiri pline de dragoste şi recunoştinţă.

Alături de comitet însă ţin să mulţumesc frăţeşte şi colaboratorilor mei gratuiţi.

In primul rând părintelui *Toma Chiricuţă*, care mi-a dat

ingeniosul și temeinicul său studiu privitor la Eminescu-pedagog, ce alcătuește aproape 100 de pagini din acest volum;

d-lui profesor universitar „Leca Morariu", care mi-a împrumutat o sumă de clișee, deosebit de interesante, ce privesc pe Eminescu și familia lui;

d-lui *N. N. Răutu*, pentru că m'a autorizat să-i reproduc frumosul său articol—Botoșanii—pe care l'a publicat mai de mult în Viață Românească;

d-lui *M. Apostol*, pentru interesantele spicuiri privitoare la școala activă precum și pentru darea de samă, scrisă în pinteni, a excursiei noastre din Iulie, 1926;

d-lui *N. Adam*, pentru arătarea lămurită a activității cercetașilor normaliști al căror meritos comandant este, cât și pentru că mi-a pus la dispoziție o mulțime de stampe cu excursiile făcute de cercetași;

d-lui *Gheorghe Bosnea*, în calitate de secretar al școalei și d-lui *D. Ardeleanu*, în calitate de casier-comptabil, cari, lucrând săptămâni întregi, mi-au transcris unul, situațiile școlare, situațiile examenelor de capacitate, de ajutor de învățători, definitivat, bibliotecă, altul, gestiunile financiare, inventar, comitet, etc;

dd-lor *Victor Galin* și *Stroini*, cari mi-au alcătuit coperta artistică a acestui volum;

în sfârșit d-lui *B. Seidman*, distinsul tipograf al orașului nostru, care, neținând samă de câștigul bănesc, a căutat să ne imprime această lucrare în condițiuni tehnice cari fac cinste atelierelor sale.

Tuturor acestora le mulțămesc din inimă asigurându-i de simpatia și prietenia mea.

Iar înaintea lui Dumnezeu, Celui Prea Inalt, care mi-a dat până azi sănătate și putere de muncă, îmi plec cu smerenie genunchii, rugându-L să mă ajute a lucra pentru rădicarea și desăvârșirea acestei școli și în viitor.

T. CRUDU

TABLA DE MATERII

Pag.

Câteva lămuriri 3
Cum s'au înfiinţat şcolile normale din Botoşani . 5
a) Menirea şcolilor pregătitoare . . 6
b) Neajunsurile organizaţiei şc. pregătitoare . 12
c) Concluziuni 26
d) Inmulţirea şcolilor normale . . . 28

Anul Şcolar 1919/1920.

Cuvânt la deschiderea şcolii normale de înv. din Botoşani 42
Istoricul drapelului (cuvântare la sfinţirea steagului şcolii) 50
Cuvânt la încheierea primului an de funcţionare a şc. normale 62
Cuvânt la masa de sfârşit de an . . . 67
Situaţia elevilor de la şcolile preg. din Tudora şi Ştefăneşti 68
Situaţia elev. şc. normale «M. Eminescu» în anul şc. 1919/920 72

Anul Şcolar 1920/1921.

Problema reformei învăţământului normal . . 76
Chemarea de azi a cercetăşiei . . . 82
Cuvântare la încheiarea anului şcolar 1920/21 . 86
Situaţiile anului şcolar 19201/921 . . . 88
Cum ar trebui să fie organizaţia viitoare a şc. normale de învăţători 94
a) Modificările de făcut în actuala programă analitică 100
b) In actuala stare de lucruri se dă suficientă pregătire sufletească viitorilor învăţători ? . 107
c) Pregătirea actuală a profesorilor de şcoli normale 108
d) Trebuie răsplătiţi deopotrivă cu prof. secundari ? 109
e) Legătura dintre şcoala normală şi şc. primară . 109

Anul Şcolar 1921/1922.

Şcoala, Biserica şi Politica . . . 111
Temeiul unirii noastre de azi faţă de unirea din timpul lui Mihai Viteazul . . . 114
Dare de samă la sfârşitul anului şcolar 1921/1922 . 118
Situaţiile anului şcolar 1921/1922 . . . 121

Anul Şcolar 1922/1923.

Chemarea învăţătorului şi obligaţiunile lui mai ales în timpurile de azi . . . 128
Dare de samă la sfârşitul anului şcolar 1922/1923 . 140
Cuvânt la masa comună . . . 144
Situaţiile anului şcolar 1922/1923 . . . 146

Anul Şcolar 1923/1924.

Gheorghe Lazăr de N. N. Răutu . . 154
Cuvântare de ziua sf. arhangheli Mihail şi Gavril . 159
Influenţa franceză asupra spiritului politic german (lecţii de istorie ţinute la şcoala normală).
a) Priviri generale . . . 161
b) Influenţa franceză în alcătuirea regatului Prusiei 164
c) Influenţa franceză asupra lui Frederik al II-lea . 166
d) Influenţa franceză asupra neamului german în timpul marei revoluţii . . . 170
e) Infl. Franciei asupra Germaniei după Napoleon I 178
f) Încheiere . . . 182
Dare de samă la sfârşitul anului şcolar 1923/1924 . 186
Cuvânt la masa comună . . . 188
Cuvânt la încheierea excursiunii făcute în anul 1923/924 190
Situaţiile anului şcolar 1923/1924 . . . 193

Anul Şcolar 1924/1925.

Imperialismul român în trecutul nostru . . 201
Istoria în şcolile normale de învăţători . .
a) Ce ar trebui să se predeie . . 207
b) Repartiţia de ore pe clase . . 213
Dare de samă la sfârşitul anului şcolar 1924/1925 . 218
Cuvânt la masa comună . . . 222
Situaţiile anului şcolar 1924/1925 . . . 224

Anul Şcolar 1925/1926.

Eminescu pedagog de Pr. Toma Chiricuţă . .
a) Introducere . . . 232
b) O determinare necesară . . . 235
c) O scurtă reflecţiune . . . 240
d) Cum ajungem la fixarea teor. pedag. a lui Eminescu 241
e) Cultură, ştiinţă, educaţie . . . 243

f) Statul educativ a lui Eminescu . . 252
g) Eminescu pedagog social . . . 256
h) Eminescu pedologul . . . 262
i) Eminescu didacticianul . . . 268
j) Personalitatea învățătorului în did. lui Eminescu 284
l) Eminescu revizorul . . . 288
m) Ideile pedagogice a lui Eminescu. . . 301
n) Incheiere 307
In slujba luminei 310
Cuvânt la îngroparea elevului Poiană Gheorghe . 315
Cuvânt la închiderea anului școlar 1925/26 . . 317
Cuvânt la masa comună . . . 320
Situațiile anului școlar 1925/1926 . . . 324
Școala de aplicație.
Școala activă (spicuiri și sugestiuni) de M. Apostol . 332
Situațiile elevilor școalei de aplicație . . 341
Insemnătatea istorică a păturii noastre sătești . 346
a) Mișcări de chemare la o viață nouă a satelor . 358
b) Sprijinitorii mișcărilor sătești . . 370
c) Cum a fost privită la început mișcarea țărănistă 371
d) Incheiere 372
Rezultatul examenelor de capacitate a absolvenților norm. 374
Excursiile făcute de elevii școlii normale . . 379
Impresii de pe valea Bistriței . . . 384
Excursia absolvenților normaliști din 1924 . . 393
Excursia cu absolvenții școlii normale din 1926 . 401
Corespondența între școala normală și școlile din America 417
Scrisori dela noi adresate școlilor din America.
a) Elevii clasei I 422
b) „ „ II 424
c) „ „ V 425
Alte scrisori 428
a) Clasa I 429
b) „ II 430
c) „ III 431
d) „ IV 432
e) „ V 433
f) „ VI 434
Cea din urmă scrisoare . . . 437
Câteva scrisori americane primite ca răspuns . 441

625

Emmerich Manual Training High School, Indianapolis . 442
What Rumania Thinks . . . 449
Câteva lucrări şi scrisori de-ale elevilor noştri .
a) Pe care din cele trei genii îl preferim? . 451
b) Observaţiuni asupra copilului Lungu Jenică . 453
c) Cum au privit Românii basarabeni unirea? . 460
d) Observ. psicho-fiziologice asupra elevei M. Sofia 465
e) Cuvânt a doi elevi basarabeni despre unire . 478
f) Câteva scrisori dela foştii elevi . . 485
g) Cum scriu părinţii din Basarabia la copiii lor . 492
Ce putem învăţa dela Neculai Iorga, învăţătorul nostru al tuturora 493
Corpul didactic al şcoalei normale „M. Eminescu" . 500
Cursurile de vară ţinute la şc. normală.
Cuvânt la deschiderea cursurilor de vară în 1921 . 503
Situaţiile cursurilor de vară din 1921 . . 507
Cursurile cu învăţătorii streini . . . 509
Cuvânt la încheierea cursurilor cu învăţătorii streini . 516
Cuvânt la masa de rămas bun . . . 517
Scrisoarea unui cursit strein . . . 519
Situaţia cursurilor de vară din 1922 . . 521
Examenele de definitivat ţinute la şc. normală din Botoşani 524
Examenele de ajutori de învăţători . . 529
Botoşanii de N. N. Răutu . . . 530
Comitetele şcoalei normale . . . 543
Compturile de gestiune ale şcolii normale . . 546
Cercetăşia în şcoala normală «M. Eminescu» de N. Adam 562
Biblioteca pedagogică judeţiană . . . 568
Lista cărţilor cuprinse în biblioteca judeţiană .
a) Literatură şi istorie . . . 570
b) Teatru 586
c) Pedagogie 587
d) Ştiinţe 593
e) Diverse manuale didactice . . 595
f) Reviste 598
Inventarul de averea şcolii . . . 600
Construcţia şcolii normale «M. Eminescu» . . . 608
Pentru colaboratorii mei . . . 621
Tabla de materii 623

BIBLIOTECA UNIVERSITATII IASI

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCUIAS1/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY
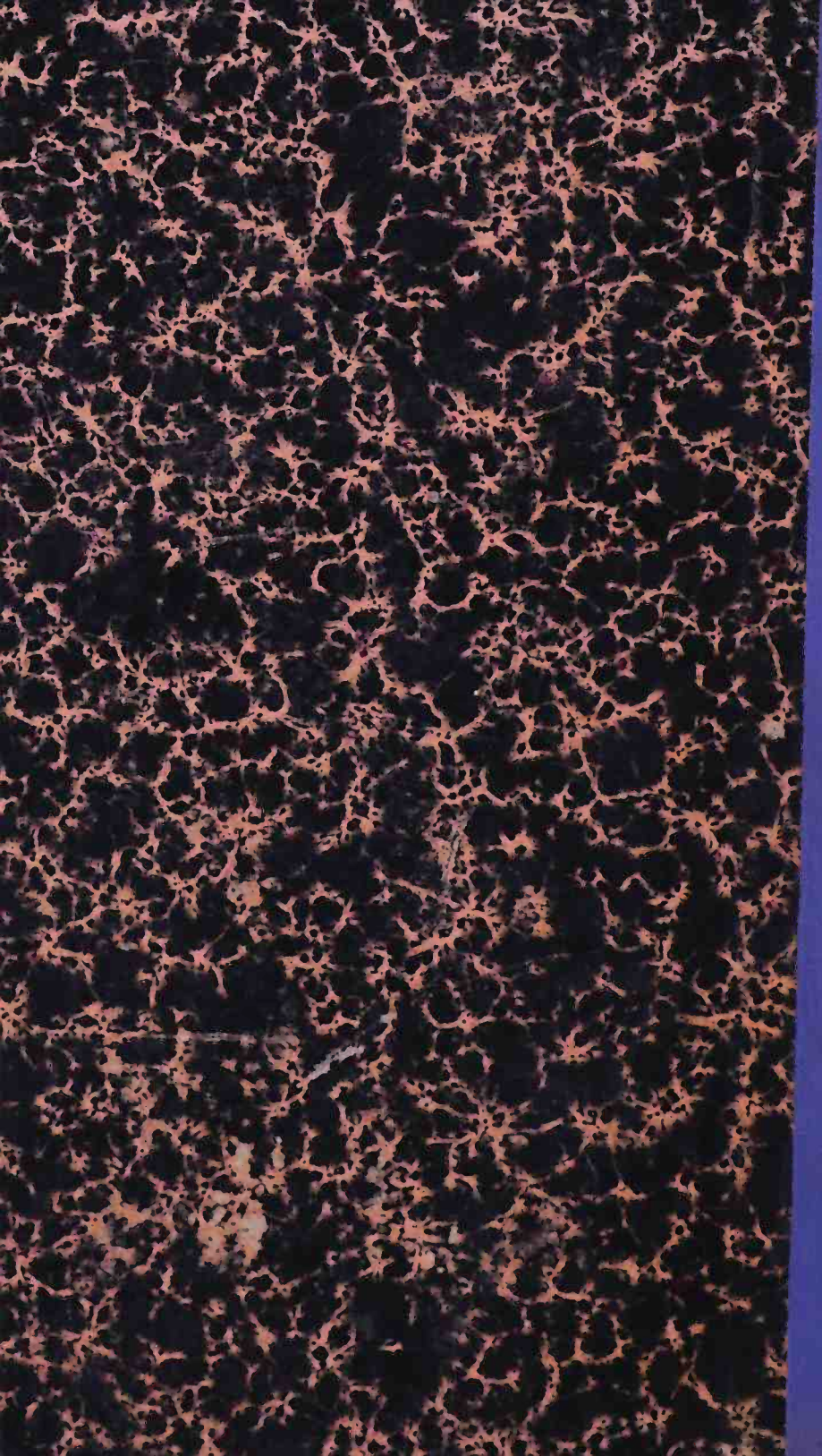
CUIAS/CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY